

Euroopan unionin
neuvosto

Luxemburg, 16. lokakuuta 2017
(OR. en)

12816/17

COPS 300
COHOM 108
CFSP/PESC 840
CSDP/PSDC 523
FREMP 105
INF 179
JAI 870
RELEX 818

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähtettäjä: Neuvoston pääsihteeristö

Päivämäärä: 16. lokakuuta 2017

Vastaanottaja: Valtuuskunnat

Ed. asiak. nro: 12714/17 COPS 294 COHOM 104 CFSP/PESC 834 CSDP/PSDC 514
FREMP 101 INF 172 JAI 857 RELEX 807
12715/17 COPS 295 COHOM 105 CFSP/PESC 835 CSDP/PSDC 515
FREMP 102 INF 173 JAI 858 RELEX 808

Asia: EU:n vuosikertomus ihmisoikeuksista ja demokratiasta maailmassa 2016

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston 3566. istunnossaan 16. lokakuuta 2017
hyväksymä EU:n vuosikertomus ihmisoikeuksista ja demokratiasta maailmassa 2016.

**EU:N VUOSIKERTOMUS IHMISOIKEUKSISTA JA DEMOKRATIASTA
MAAILMASSA 2016****AIHEKOHTAINEN JA MAANTIETEELLINEN OSA****Sisällysluettelo****AIHEKOHTAINEN OSA**

1. Johdanto	3
2. EU:n ihmisoikeusperustainen toimintamalli konflikteissa ja kriiseissä.....	12
3. Suurimpiin ihmisoikeus- ja demokratiahaasteisiin vastaaminen	22
4. Ihmisoikeudet kaikessa EU:n ulkoisessa politiikassa	49

MAANTIETEELLINEN OSA

I Ehdokasmaat ja mahdolliset ehdokasmaat	53
II ETA- ja EFTA-maat	64
III Euroopan naapuruuspolitiikka	67
IV Venäjä ja Keski-Aasia	121
V Afrikka	140
VI Arabian niemimaa	255
VII Aasia	270
VIII Oseania	338
IX Amerikat	367
Lyhenneluettelo	439

EU:N VUOSIKERTOMUS IHMISOIKEUKSISTA JA DEMOKRATIASTA MAAILMASSA 2016

AIHEKOHTAINEN OSA

1. JOHDANTO

Vuosi 2016 oli ihmisoikeuksien ja demokratian kannalta haasteellinen kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kutistumisen ja uusien monimutkaisten humanitaaristen ja poliittisten kriisien johdosta. Muutamat maat ilmoittivat lisäksi aikomuksestaan vetäytyä Kansainvälisestä rikostuomioistuimesta. Euroopan unioni osoitti tässä tilanteessa johtajuutta ja oli edelleen vahvasti sitoutunut edistämään ja suojelemaan ihmisoikeuksia ja demokratiaa kaikkialla maailmassa.

EU hyväksyi kesäkuussa 2016 ulko- ja turvallisuuspoliittisen globaalistrategian "*Jaettu näkemys, yhteinen toiminta: vahvempi Eurooppa*", jossa vahvistetaan EU:n maailmanlaajuista toimintaa koskevat keskeiset intressit ja periaatteet¹ ja jonka tavoitteena on tehdä Euroopasta entistäkin yhtenäisempi ja vaikutusvaltaisempi toimija maailmassa. Globaalistrategiassa vahvistetaan EU:n ulkoisen toiminnan asialista, jonka ytimenä ovat ihmisoikeudet ja demokratia, sillä valtioiden ja yhteiskuntien selviytymiskyky edellyttää vahvaa demokratiaa ja ihmisoikeuksien kunnioittamista. Strategiassa myös vaaditaan valtavirtaistamaan ihmisoikeudet ja sukupuolten tasa-arvokysymykset kaikilla aloilla – tämä on yksi ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman (2015–2019) peruseriaatteista.²

Ihmisoikeuksia ulkoisessa toiminnassa koskevat EU:n keskeiset toimintaperiaatteet vahvistettiin EU:n toimintasuunnitelmassa, jonka hyväksymisestä tuli 20. heinäkuuta 2016 kuluneeksi vuosi. Toimintasuunnitelmassa käsitellään ihmisoikeuksien suojelua ja demokratian tukemista EU:n ulkoisen toiminnan kaikilla osa-alueilla, ja se on EU:n tärkein väline toteutettaessa vuonna 2012 vahvistettua ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevaa EU:n strategiakehystä³.

¹ Neuvoston päätelmät Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittisesta globaalistrategiasta, 13202/16, 17. lokakuuta 2016.

² Neuvoston päätelmät ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevasta toimintasuunnitelmasta (2015–2019), 10897/15, 20. heinäkuuta 2015.

³ Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva EU:n strategiakehys ja toimintasuunnitelma, 11855/12, 25. kesäkuuta 2012.

Vuonna 2016 alkoi myös ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevien EU:n maakohtaisten strategioiden toinen sykli. Maakohtaiset strategiat ovat erittäin tärkeitä toteutettaessa ihmisoikeuspolitiikkaa eri maissa. Kaikkia strategioita päivitettiin vuonna 2016 nykyisiin haasteisiin vastaamiseksi ja vuonna 2011 käyttöön otettujen maakohtaisten strategioiden jälkeen tapahtuneen kehityksen ottamiseksi huomioon.

Tässä kertomuksessa esitetään laaja yleiskatsaus EU:n kolmansissa maissa vuonna 2016 toteuttamiin ihmisoikeustoimiin, ja siinä on kaksi osaa: Ensimmäisessä, aihekohtaisessa osassa kiinnitetään erityistä huomiota ihmisoikeusperustaiseen toimintamalliin konflikteissa ja kriiseissä, suurimpiin ihmisoikeushaasteisiin ja ihmisoikeuksiin kaikessa EU:n ulkoisessa politiikassa. Toinen osa on maantieteellinen ja kattaa EU:n toimet kolmansissa maissa, joten siinä kartoitetaan yksityiskohtaisesti ihmisoikeustilannetta kaikkialla maailmassa.

IHMISOIKEUKSISTA VASTAAVA EU:N ERITYISEDUSTAJA

Vuonna 2012 nimitetty ihmisoikeuksista vastaava EU:n erityisedustaja Stavros Lambrinidis jatkoi korkean edustajan alaisuudessa työtään lisätäkseen ihmisoikeusalan toimien vaikuttavuutta ja näkyvyyttä EU:n ulkopoliitikassa. Hänen päätavoitteenaan vuonna 2016 oli vahvistaa EU:n ihmisoikeusyhteistyötä strategisten kumppanien kanssa, joiden alueellinen ja monenvälinen läsnäolo on merkittävää. Tässä yhteydessä erityisedustaja toimi puheenjohtajana EU:n ihmisoikeusvuoropuheluissa Meksikon ja Etelä-Afrikan kanssa ja teki toisen korkean tason virallisen vierailun Yhdysvaltoihin. Myös EU:n naapurimaihin keskityttiin yhä voimakkaammin: erityisedustaja vieraili ensimmäistä kertaa Valko-Venäjällä ja osallistui aktiivisesti aiempien Azerbaidžanin- ja Egyptin-vierailujensa jatkotoimiin. Vuonna 2016 erityisedustaja jatkoi vahvaa yhteydenpitoaan valikoituihin siirtymävaiheen maihin. Tässä yhteydessä hän vieraili viidennen kerran Myanmarissa/Burmassa, teki ensimmäisen ihmisoikeuksia koskevan korkean tason vierailun Kuubaan, käynnisti alustavat ihmisoikeuskeskustelut Iranin kanssa, osallistui korkean poliittisen tason tapaamiseen Bahrainissa sekä teki ensimmäiset vierailunsa Guatemalaan ja Hondurasiin. Erityisedustaja jatkoi työtään EU:n YK:n ja alueellisten ihmisoikeusmekanismien kanssa tekemän yhteistyön profiilin nostamiseksi. Näin edistetään alueellista omistajuutta ja puututaan kasvaviin haasteisiin, joita ihmisoikeuksien yleismaailmallisuuden hyväksyntään ja kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksiin kohdistuu, mukaan lukien tekemällä tiivistä ja vakiintunutta yhteistyötä YK:n ihmisoikeuselinten ja -mekanismien kanssa. Erityisedustaja jatkoi pitkäaikaista korkean tason yhteistyötään Euroopan neuvoston kanssa. Tässä yhteydessä hän vieraili Euroopan neuvoston ministerikomitean kokouksessa ja jatkoi työtään yhteistyön tiivistämiseksi Etyjin ODIHR-toimiston, Amerikan valtioiden järjestön ja Unescon kanssa.

Aiheiden osalta erityisedustaja keskittyi edelleen voimakkaasti edistämään kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia ja suojelemaan ihmisoikeuksien puolustajia. Tässä yhteydessä painopisteenä oli ehkäistä valtiosta riippumattomiin järjestöihin (NGO) kohdistuvia tukahduttamistoimia ja uusia rajoittavia lakeja tietyissä maissa sekä työskennellä vangittujen ihmisoikeuksien puolustajien ja poliittisten vankien vapauttamiseksi. Erityisedustajan keskeisiä toimia oli myös kansalaisyhteiskunnan ja hallitusten vuoropuheluun kannustaminen ja sen korostaminen, miten merkittävä osa vakaan yhteiskunnan rakentamista tällainen vuoropuhelu on.

Vuonna 2016 erityisedustaja toi EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisen globaalistrategian hengessä aktiivisesti esiin ajatusta kestävästä turvallisuudesta kaikille sidosryhmille. Tässä erityisedustajan työtä ohjaavassa periaatteessa keskeistä on, että turvallisuus voi olla pitkällä aikavälillä kestävää vain, jos samalla kunnioitetaan perusvapauksia ja -oikeuksia sekä oikeusvaltioperiaatetta.

Erityisedustaja pyrki vuonna 2016 myös lisäämään EU:n johdonmukaisuutta, tehokkuutta ja näkyvyyttä yhtenä maailman johtavista ihmisoikeusalan toimijoista sekä edistämään EU:n keskeisiä prioriteetteja lukuisilla vierailuilla, korkean tason monenvälisissä kokouksissa pitämässään puheissa sekä hallituksia, kansainvälisiä järjestöjä ja kansalaisyhteiskuntaa edustavien satojen eri sidosryhmien kanssa järjestetyissä tapaamisissa. Keskeisiä prioriteetteja olivat kidutuksen torjunta, kuolemanrangaistuksen poistaminen, taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet, yritystoiminta ja ihmisoikeudet, sanan- ja yhdistymisvapaus, uskonnon- ja vakaumuksenvapaus, naisten ja lasten oikeudet sekä ihmisoikeusloukkauksiin syyllistyneiden vastuuseen saattamisen edistäminen.

Kesäkuussa erityisedustaja käynnisti yhdessä korkean edustajan kanssa #EU4HumanRights-kampanjan. Siihen osallistuvat kaikki EU:n jäsenvaltiot, ja sen tavoitteena on lisätä sekä EU:n sisällä että kansainvälisesti tietoisuutta EU:n keskeisestä roolista ihmisoikeuksien edistäjänä ja puolustajana kaikkialla maailmassa.

EU:N VÄLINEET

EU:lla on käytettävissään monenlaisia politiikkoja, välineitä ja ulkoisen rahoituksen välineitä ihmisoikeuksien edistämiseksi ja puolustamiseksi. Näitä ovat julkisuusdiplomatia, kuten EU:n julkilausumat ja julistukset, hienovaraisemmat diplomatian välineet, mm. viralliset yhteydenotot⁴ ja poliittiset vuoropuhelut, mutta myös ihmisoikeussuuntaviivat ja maakohtaiset ihmisoikeusstrategiat, säännölliset ihmisoikeusvuoropuhelut sekä rahoitusyhteistyöhankkeet, joilla muun muassa tuetaan kansalaisyhteiskuntaa. EU pyrkii varmistamaan näiden välineiden parhaan mahdollisen vuoro vaikutuksen eli käyttämään niitä mahdollisimman tehokkaasti ja yhdessä parhaan mahdollisen tuloksen saavuttamiseksi. Ihmisoikeuskysymyksiä ei pidä tyytyä käsittelemään ainoastaan esimerkiksi ihmisoikeusvuoropuhelun yhteydessä, vaan ne on otettava muidenkin kokousten, myös poliittisen tai muun, esimerkiksi viisumivapaudesta käytävän, vuoropuhelun kokousten ja huippukokousten, asialistalle.

Ihmisoikeussuuntaviivat: EU on hyväksynyt 11 suuntaviivat, joissa esitetään ulkoisen toiminnan prioriteetit⁵. Suuntaviivat eivät ole oikeudellisesti sitovia, mutta koska ne on hyväksytty ministeritasolla, ne ovat voimakas poliittinen signaali siitä, että ne ovat unionin prioriteetteja. Suuntaviivoja päivitetään säännöllisesti, ja ne toimivat käytännön välineinä, jotka ohjaavat EU:n toimijoita eri puolilla maailmaa näiden toteuttaessa EU:n ihmisoikeusprioriteetteja paikallistasolla.

⁴ Virallinen yhteydenotto on eräs diplomaattiedustuksen muoto. Se on kolmannen maan tai kansainvälisen järjestön edustajalle osoitettu yhteydenotto, jonka tavoitteena on vakuuttaa hallitus, informoida hallitusta tai pyytää hallitukselta virallinen näkemys tietyistä asiasta. Se voidaan esittää kirjallisesti tai suullisesti.

⁵ EU:n politiikan suuntaviivat suhteista kolmansiin maihin kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen liittyvissä kysymyksissä – Suuntaviivojen ajantasaistus (2012), EU:n suuntaviivat uskonnon- ja vakaumuksenvapauden edistämiseksi ja suojelemiseksi (2013), Suuntaviivat homo- ja biseksuaalisten sekä trans- ja intersukupuolisten henkilöiden (HLBTI) kaikkien ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi (2013), Kuolemanrangaistusta koskevat EU:n suuntaviivat: tarkistettu ja päivitetty toisinto (2013), Ihmisoikeuksista kolmansien maiden kanssa käytäviä vuoropuheluja koskevat EU:n suuntaviivat – Ajantasaistus (2008), EU:n suuntaviivat lapsista aseellisissa selkkauksissa (2008), Suojelun takaaminen – Ihmisoikeuksien puolustajia koskevat Euroopan unionin suuntaviivat (2008), EU:n suuntaviivat naisiin kohdistuvan väkivallan ja kaikkien naisiin kohdistuvien syrjintämuotojen torjunnasta (2008), EU:n suuntaviivat kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattamisen edistämiseksi (2009), Sananvapautta verkossa ja verkon ulkopuolella koskevat EU:n ihmisoikeussuuntaviivat (2014), Lapsen oikeuksien edistämistä ja suojaamista koskevat EU:n suuntaviivat (2007).

Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevat maakohtaiset strategiat: Nämä ovat pitkälti EU:n edustustojen paikallistasolla laatimia strategioita, jotka perustuvat tietyn maan ihmisoikeustilanteen analysointiin. Niissä määritellään EU:n ihmisoikeus- ja demokratiatoiminnan tärkeimmät prioriteetit sekä pitkän ja lyhyen aikavälin päätavoitteet ja esitetään konkreettiset toimet näiden tavoitteiden saavuttamiseksi kyseisessä maassa. Strategiat on päivitetty täysin kaudelle 2016–2020, ja ne sisältävät nyt kohdenetun demokratia-analyysin. Strategiat ovat tärkeä työkalu, jonka avulla varmistetaan politiikan johdonmukaisuus sekä valmistellaan korkean tason vierailuja ja poliittisia vuoropuheluja.

Ihmisoikeusvuoropuhelut: Vuosien mittaan ihmisoikeusvuoropuheluja on perustettu yhä useampien maiden kanssa. Niiden tavoitteena on muun muassa keskustella yhteistä etua koskevista kysymyksistä, tiivistää ihmisoikeusyhteistyötä monenvälisillä foorumeilla, kuten YK:ssa, antaa EU:lle mahdollisuus jakaa kumppanimaiden kanssa huolensa ihmisoikeusloukkauksista, kerätä tietoa sekä pyrkiä parantamaan ihmisoikeustilannetta kyseisessä kumppanimaassa. Vuoropuhelut ovat keskeisiä välineitä, joiden avulla EU voi käsitellä kahdenvälisesti ihmisoikeuksia, myös sellaisia erityisaiheita kuin kidutus ja huono kohtelu, kuolemanrangaistus, uskonnon- ja vakaumuksenvapaus, sananvapaus verkossa ja verkon ulkopuolella, vammaisuus, naisten ja lasten oikeudet, sukupuolten tasa-arvo, työelämän perusoikeudet ja -periaatteet sekä yhteistyö monenvälisillä foorumeilla.

Ennen ihmisoikeusvuoropuhelua käydään neuvotteluja kansalaisyhteiskunnan kanssa Brysselissä ja vuoropuhelun isäntänä toimivassa maassa. Lisäksi pidetään tiedotustilaisuuksia vuoropuhelujen tuloksista. Poliittikafoorumien ja vuoropuhelujen ohella kansalaisjärjestöjen kanssa järjestetään pitkin vuotta tapaamisia, joissa EU jakaa tietoa toiminnasta ja politiikoista. Myös erillisiä kansalaisyhteiskuntaseminaareja on järjestetty useiden ihmisoikeusvuoropuhelujen yhteydessä.

EU kävi vuonna 2016 ihmisoikeusvuoropuheluja ja -neuvotteluja 42 kumppanimaan ja alueellisen ryhmittymän kanssa. Ihmisoikeusvuoropuhelu Azerbaidžanin kanssa käynnistettiin uudestaan vuonna 2016. Edellinen vuoropuhelu oli käyty vuonna 2014. Lisäksi EU kävi ensimmäistä kertaa ihmisoikeusvuoropuhelun Sri Lankan kanssa ja epävirallisen vuoropuhelun Bahrainin kanssa. EU ja Mongolia sopivat käyvänsä ensimmäisen ihmisoikeusvuoropuhelunsa vuonna 2017 kahdenvälisen kumppanuus- ja yhteistyösopimuksensa yhteydessä. EU ja Iran sopivat ihmisoikeusvuoropuhelusta, jollainen viimeksi käytiin vuonna 2004. Tarkoituksena oli aloittaa vastavuoroisilla vierailuilla, ja vuonna 2016 käytiin ensimmäiset alustavat keskustelut ihmisoikeuksista osana kahdenvälistä korkean tason poliittista vuoropuhelua. Ihmisoikeuksia koskevia keskusteluja jatkettiin myös Kuuban kanssa. Tavoitteena on käynnistää ihmisoikeusvuoropuhelu äskettäin allekirjoitetun poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevan sopimuksen puitteissa.

Demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskeva eurooppalainen rahoitusväline: Demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskeva eurooppalainen rahoitusväline (EIDHR) on yksi tärkeimmistä ulkoisen rahoituksen välineistä, joilla edistetään ja tuetaan demokratiaa ja ihmisoikeuksia koko maailmassa. Välineen vahvuus on, että sen toimintaan ei tarvita isäntämaan hallituksen suostumusta, joten EIDHR pystyy keskittymään arkaluonteisiin asioihin, käyttämään innovatiivisia toimintatapoja ja tekemään yhteistyötä marginalisoituneiden tai eristyksiin jääneiden kansalaisjärjestöjen kanssa. Vuosien 2007–2013 EIDHR:ään verrattuna vuosien 2014–2020 EIDHR:ää on mukautettu vastaamaan uusia realiteetteja, sen painopiste on strategisempi ja se on menettelyltään helppokäyttöisempi.

EIDHR:n budjettia on kasvatettu, joten EU voi sen avulla lisätä tukeaan aktiivisen kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisjärjestöjen erityisaseman kehittämiseen keskeisinä toimijoina ihmisoikeuksia ja demokratiaa tukevan myönteisen muutoksen aikaansaamiseksi. Tässä yhteydessä on myös lisätty EU:n valmiuksia reagoida nopeasti ihmisoikeustilanteen niin vaatiessa, lähettää vaalitarkkailuvaltuuskuntia, seurata niiden antamien suositusten toteuttamista sekä tehostaa demokraattisia prosesseja ja vaaliprosesseja. Lisäksi kansainvälisiä ja alueellisia ihmisoikeuksien suojelumekanismeja tuetaan aiempaa enemmän.

Vuonna 2016 EU:n edustustot tekivät maakohtaisen tukijärjestelmän kautta yhteensä 82,01 miljoonan euron arvosta rahoitussopimuksia 101 maassa kaikkialla maailmassa ihmisoikeuksia ja demokraattisia uudistuksia tukevien aktiivisten kansalaisjärjestöjen kehittämiseksi. Tavoitteena on puuttua ainakin seuraaviin kysymyksiin: kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia kutistavat suuntaukset; Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) tehokkaan toiminnan varmistavat kansalaisyhteiskunnan toimet; sukupuolten tasa-arvo; alkuperäiskansat; vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden, kastijärjestelmän perusteella syrjittyjen henkilöiden, hlbti-ihmisten ja muihin haavoittuviin ryhmiin kuuluvien oikeudet; sananvapaus sekä uskonnon- ja vakaumuksenvapaus; kuolemanrangaistus ja kidutus; vaaleja valmistelevat ja vaalitarkkailuvaltuuskuntien suositusten toteuttamista seuraavat kansalaisjärjestöt; syrjinnälle erityisen alttiina olevien ryhmien, kuten köyhien, naisten, lasten, alkuperäiskansojen, muuttajien ja vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien suojeleminen; ammattiliitot.

EU:n prioriteettien tueksi käynnistetyn maailmanlaajuisen ehdotuspyynnön kautta tehtiin yhteensä 27,94 miljoonan euron arvosta sopimuksia, jotka jakautuivat seuraavasti: 5,11 miljoonaa euroa ihmisoikeuksien puolustajien paikallisjärjestöille, jotka työskentelevät ruohonjuuritasolla; 4,46 miljoonaa euroa EU:n yleiseen tullietuusjärjestelmään (GSP+) liittyvien keskeisten kansainvälisten yleissopimusten seurantaan ja tosiasialliseen täytäntöönpanoon; 6,55 miljoonaa euroa kuolemanrangaistuksen torjunnan tueksi; 6,61 miljoonaa euroa tukena muuttajille, mukaan lukien kolmansissa maissa olevat turvapaikanhakijat, maiden sisäisesti siirtymään joutuneet henkilöt ja kansalaisuudettomat henkilöt sekä 5,21 miljoonaa euroa sellaisten lasten hyväksi, jotka ovat mukana asejoukoissa, aseellisissa ryhmissä ja jengeissä ja joihin aseellinen väkivalta vaikuttaa. EIDHR:stä rahoitettiin edelleen nopeaa apua vaarassa oleville ihmisoikeuksien puolustajille sekä tuettiin heidän valmiuksiaan tehdä ihmisoikeustyötä keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä vuonna 2015 tehdyillä sopimuksilla perustetuista ProtectDefenders-ohjelmasta (15 milj. euroa) ja pienillä avustuksilla (3 milj. euroa). Lisäksi tuettiin kriisirahoitusvälineen (3,5 milj. euroa) kautta toimia, joiden tavoitteena oli puuttua kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kutistumiseen.

Yhteensä 19,20 miljoonaa euroa osoitettiin kansainvälisten ja alueellisten ihmisoikeuksien suojelumekanismien keskeisten toimijoiden työn tueksi. Tällaista työtä tekevät esimerkiksi YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimisto, ihmisoikeuksien puolustajien tilannetta käsittelevä YK:n erityisraportoija, oikeutta rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen ja oikeutta yhdistymisvapauteen käsittelevä YK:n erityisraportoija sekä mielipiteen- ja sananvapauden edistämisestä ja suojelusta vastaava YK:n erityisraportoija. Lisäksi tukea kohdistettiin näiden toimijoiden yhteisiin toimiin, Kansainväliselle rikostuomioistuimelle, kahteen alkuperäiskansojen oikeuksia käsittelevään hankkeeseen (tuki alkuperäiskansojen edustajien tekniselle sihteeristölle YK:n foorumeilla doCip-keskuksen [Indigenous Peoples' Centre for Documentation, Research and Information] kautta, alkuperäiskansojen oikeussuojan saatavuuden parantaminen ja kehityksen tukeminen ILO:n kanssa toteutettavan yhteisöpohjaisen seurannan avulla), Cartooning for Peace -järjestön hankkeelle, jossa edistetään kulttuurin ja vapauksien kunnioittamista hyödyntämällä pilapiirroksia yleismaailmallisen ilmaisun välineenä, sekä YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun kanssa toteutettavalle teknistä apua ja valmiuksien kehittämistä tarjoavalle ohjelmalle, jolla ehkäistään lasten vangitsemista sekä suojellaan vangittuja lapsia ja muita vangittuja turvapaikanhakijoita.

Vuonna 2016 käynnistettiin myös EIDHR:stä rahoitettava 1,43 miljoonan euron oma tukiohjelma, jossa yhdistyvät oikeusperustaiseen lähestymistapaan liittyvä kaikki ihmisoikeudet kattava koulutus ja tekninen apu sekä EU:n kehitysyhteistyö.

EU:N TYÖ MONENVÄLISELLÄ TASOLLA

EU oli vuonna 2016 edelleen ihmisoikeuksien yleismaailmallisen edistämisen ja suojelun voimakas puolestapuhuja monenvälisellä tasolla. Se toimi etenkin YK:n yleiskokouksen kolmannessa komiteassa ja YK:n ihmisoikeusneuvostossa, mutta myös YK:n erityisjärjestöissä, kuten Kansainvälisessä työjärjestössä (ILO). Näissä yhteyksissä EU edisti aihe- ja maakohtaisia prioriteettejaan ja teki yhteistyötä maailman kaikkien alueiden maiden kanssa pyrkiessään tavoitteisiinsa. EU tuki myös ihmisoikeuksien valtavirtaistamista laajemminkin kaikessa YK:n toiminnassa. Vuosittainen strateginen työsuunnitelma, taakanjakojärjestelyt EU:n jäsenvaltioiden kesken ja kohdenetut tiedotustoimet olivat edelleen keinoja, joilla EU saattoi tehostaa osallistumistaan näihin foorumeihin. EU teki myös tiivistä yhteistyötä YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston, Euroopan neuvoston (EN) sekä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) kanssa.

EU YK:N IHMISOIKEUSFOORUMEILLA

EU:n ja YK:n kumppanuus ihmisoikeuksien alalla

EU on sitoutunut vahvasti YK:n ihmisoikeuselimiin ja edistää nopeasti reagoivaa, tehokasta ja vaikuttavaa YK:n ihmisoikeusjärjestelmää. EU tukee YK:n ihmisoikeusvaltuutettua ja hänen henkilöstöään heidän maailmanlaajuisessa ihmisoikeustyössään. Se edistää täysimääräistä yhteistyötä YK:n ihmisoikeusneuvoston erityismenettelyjen kanssa, myös varmistamalla toimeksiantojen haltijoiden esteettömän pääsyn henkilöiden ja kansalaisyhteiskunnan luo ja yhteydenpidon näihin. EU on sitoutunut vankasti YK:n sopimuksilla perustettuihin elimiin ja tukeutuu niiden havaintoihin ja suosituksiin maakohtaisessa työssään. EU tukee niin ikään yleistä määräaikaissarviointia (UPR) ja ILO:n normien valvontaelimiä ja kehottaa kaikkia maita sitoutumaan täysin näihin prosesseihin, myös huolehtimalla suositusten jatkotoimista.

YK:n yleiskokouksen 71. istunto, kolmas komitea

EU saavutti useimmat päätavoitteensa YK:n yleiskokouksen 71. istunnon kolmannessa komiteassa (sosiaaliset, humanitaariset ja kulttuurikysymykset) loka-marraskuussa 2016. EU:n esittämät päätöslauselmat uskonnon- ja vakaumuksenvapaudesta, lapsen oikeuksista (yhdessä Latinalaisen Amerikan ja Karibian ryhmän GRULACin kanssa) sekä Korean demokraattisesta kansantasavallasta (yhdessä Japanin kanssa) hyväksyttiin ilman äänestystä. EU:n tukemat aloitteet, kuten päätöslauselmat ihmisoikeusloukkauksista Syyriassa, Iranissa sekä Krimillä ja Sevastopolin kaupungissa, puolestaan antoivat vahvan viestin kansainväliseltä yhteisöltä niille, jotka ovat syyllistyneet ihmisoikeusloukkauksiin. Lisäksi kuolemanrangaistuksen käytön moratoriota koskeva päätöslauselma sai yhden äänen lisää verrattuna YK:n yleiskokouksen 69. istuntoon. EU osallistui useimpiin interaktiivisiin vuoropuheluihin YK:n erityismenettelyjen toimeksiantojen haltijoiden kanssa, ja EU:n jäsenvaltiot tukivat EU:n kantoja työskennellen tiiviisti EU:n YK-edustuston kanssa, myös jakamalla päätöslauselmiin ja lausumiin liittyvää taakkaa. Istunnossa nähtiin kuitenkin myös yrityksiä heikentää koko ihmisoikeusjärjestelmää, esimerkiksi esittämällä aloite maakohtaisiin päätöslauseelmiin liittyvästä toiminnasta pidättymiseksi ja aloite, jolla kyseenalaistettiin erään YK:n erityismenettelyn toimeksianto. Lisäksi kuolemanrangaistusta koskevaan päätöslauselmaan ehdotettiin suvereniteettilauseketta, jolla olisi kyseenalaistettu ICC:n toimivalta. Siksi EU:n on pysyttävä edelleen valppaana ja kannatettava jatkossakin aktiivisesti kolmannen komitean työtä.

YK:n ihmisoikeusneuvoston istunnot 2016

EU vahvisti olevansa vankasti sitoutunut ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ihmisoikeusneuvoston kolmessa varsinaisessa istunnossa (maalis-, kesä- ja syyskuussa 2016) sekä kahdessa erityisistunnossa, joissa käsiteltiin Syyriaa ja Aleppon tilannetta (lokakuussa 2016) ja Etelä-Sudania (joulukuussa 2016). EU:n merkittävimpiin saavutuksiin viime vuonna lukeutuvat EU:n esittämä Burundia koskeva päätöslauselma, jolla perustetaan tutkintakomissio selvittämään maassa harjoitettuja ihmisoikeusloukkauksia, sekä Syyriaa, Kongon demokraattista tasavaltaa, Sudania ja Jemeniä koskevien päätöslauselmien hyväksyminen. Vastaavasti ihmisoikeusneuvostossa hyväksyttiin useita tärkeitä aihekohtaisia päätöslauselmia, esimerkiksi alkuperäiskansoista, äitiyskuolleisuudesta, toimittajien turvallisuudesta ja terrorismista. Samalla istuntoja väritti kuitenkin lisääntynyt ihmisoikeusneuvoston sisäinen vastakkainasettelu ja polarisoituminen.

2. EU:N IHMISOIKEUSPERUSTAINEN TOIMINTAMALLI KONFLIKTEISSA JA KRIISEISSÄ

IHMISOIKEUKSIEN SISÄLLYTTÄMINEN KONFLIKTIEN EHKÄISYYN, KRIISINHALLINTAAN JA SIIRTYMÄKAUDEN OIKEUSJÄRJESTELYIHIN

Ihmisoikeusloukkaukset ovat osa konfliktien ja kriisien dynamiikkaa kaikissa eri yhteyksissä, joissa yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (YTPP) operaatioita on tällä hetkellä toiminnassa. Sen vuoksi on erittäin tärkeää, että ihmisoikeus- ja tasa-arvopolitiikat otetaan osaksi YTPP-operaatioiden suunnittelua, täytäntöönpanoa, toteuttamista ja arviointia. Euroopan unionin neuvosto ilmaisi toukokuussa 2015 tyytyväisyytensä suunniteltuun perustason tutkimukseen ihmisoikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon huomioon ottamisesta YTPP:ssä. Tutkimus valmistui marraskuussa 2016, ja siinä määritellään 21 perustasoa, joiden avulla edistymistä ja tuloksia voidaan vastaisuudessa mitata.⁶

EU hyväksyi vuonna 2016 myös uudet EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioiden käyttäytymis- ja kurinpitosäännöt.⁷ Tavoitteena on varmistaa, että operaatioissa sovelletaan korkeimpia mahdollisia ammattimaisuutta ja käyttäytymistä koskevia normeja, joihin sisältyy nollatoleranssi seksuaaliseen riistoon ja hyväksikäyttöön.

⁶ Report on the Baseline Study on Integrating Human Rights and Gender into the European Union's Common Security and Defence Policy, Euroopan ulkosuhdehallinnon valmisteluasiakirja, 10.11.2016.

⁷ EU:n YTPP-siviilioperaatioiden käyttäytymis- ja kurinpitosäännöt, 12076/16, 9. syyskuuta 2016.

Vuonna 2016 EU jatkoi osallistumistaan siirtymäkauden oikeusmenettelyihin eri puolilla maailmaa – esimerkiksi Kolumbiassa, Sri Lankassa, Keski-Afrikan tasavallassa ja Kosovossa*. Tarkoituksena on tukea uhreja, varmistaa syyllisten asettaminen vastuuseen teoistaan sekä edistää rauhaa ja sovintoa.

EU keskittyi läpi vuoden panemaan täytäntöön siirtymäkauden oikeusjärjestelyjen tukea koskevaa toimintapolitiikan kehystään.⁸ Sen puitteissa otettiin esiin tiettyjä asioita monissa kumppanimaiden kanssa käytävissä poliittisissa vuoropuheluissa, järjestettiin koulutustilaisuuksia EU:n ja jäsenvaltioiden henkilöstölle sekä tiivistettiin asian parissa tehtävää työtä EU:n toimielinten henkilöstöverkoston ja jäsenvaltioiden työryhmän avulla. Uusissa ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevissa maakohtaisissa strategioissa on nyt erityinen jakso, joka käsittelee siirtymäkauden oikeusjärjestelyjä.

Belgia ja EU järjestivät yhteisvoimin syyskuussa 2016 Brysselissä asiantuntijakeskustelun EU:n ja Afrikan unionin (AU) välisen, siirtymäkauden oikeusjärjestelyjen alalla tehtävän yhteistyön edistämiseksi. Keskustelun tavoitteena oli edistää alueiden välistä vuoropuhelua siirtymäkauden oikeusjärjestelyistä ja näin parantaa alueellisten järjestöjen välistä yhteistyötä. Tapahtuma oli erityisen hyvin ajoitettu, sillä Afrikan unioni on parhaillaan viimeistelemässä omaa siirtymäkauden oikeusjärjestelyjä koskevaa strategiaansa. Joulukuussa 2016 Alankomaat järjesti ensimmäisen siirtymäkauden oikeusjärjestelyjä käsittelevän kansainvälisen avunantajien kokouksen, johon osallistuivat EU, jäsenvaltiot, YK ja apua antavat kolmannet maat.

* Tämä nimitys ei vaikuta asemaa koskeviin kantoihin, ja se on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244/1999 ja Kansainvälisen tuomioistuimen Kosovon itsenäisyysjulistuksesta antaman lausunnon mukainen.

⁸ Neuvoston päätelmät EU:n tuesta siirtymäkauden oikeusjärjestelylle, 13576/15, 16. marraskuuta 2015.

EU oli edelleen yksi siirtymäkauden oikeusjärjestelyaloitteiden suurimmista rahoittajista koko maailmassa. Se rahoitti oikeusjärjestelmiä, aloitteita totuuden selvittämiseksi sekä institutionaalisia uudistus- ja korvausohjelmia, myös tukemalla kansalaisyhteiskuntaa ja uhrien ryhmiä. Demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevan eurooppalaisen rahoitusvälineen (EIDHR) vuoden 2016 ehdotuspyyntöön sisältyy 5 miljoonan euron osa, jonka aihealueena on rankaisemattomuus ja siirtymäkauden oikeusjärjestelyt. Tämän lisäksi EU rahoitti vuonna 2016 useita siirtymäkauden oikeusjärjestelyaloitteita monista eri rahoitusvälineistä. Esimerkiksi vakautta ja rauhaa edistävästä välineestä (IcSP)⁹ rahoitettiin edelleen Sri Lankan rauhanrakennuksen ensisijaisuussuunnitelmaa (8,1 milj. euroa) sekä kansainvälistä oikeutta ja vastuuvollisuutta käsittelevän komission työtä Syyriassa mahdollisesti tehtyjen sotarikosten tutkimiseksi ja niihin liittyvien todisteiden säilyttämiseksi (1,5 milj. euroa). EU:n Euroopan kehitysrahastosta (EKR)¹⁰ rahoittamaan Guinean (Conakry) oikeusalan uudistusohjelmaan (20 milj. euroa) kuuluu osio, jonka tarkoituksena on tukea uhrien etujärjestöjä rankaisemattomuuden torjunnassa ja kansalliseen sovintoprosessiin osallistumisessa. Euroopan naapuruusvälineen (ENI)¹¹ avulla puolestaan rahoitettiin oikeusalan uudistusohjelmaa Tunisiassa (15 milj. euroa). Ohjelma tukee rikosoikeudellisen ketjun toimijoita sekä uhrien ja todistajien suojelumekanismien perustamista.

KANSAINVÄLINEN RIKOSTUOMIOISTUIN (ICC)

EU pyrki edelleen varmistamaan, että henkilöt, jotka ovat syyllistyneet kansanmurhaan, sotarikoksiin ja rikoksiin ihmisyyttä vastaan, saatetaan vastuuseen teoistaan ja että näiden rikosten uhrit saavat oikeutta. Rooman perussääntö on merkittävä ja ainutlaatuinen saavutus kansainvälisen rikosoikeuden alalla. Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) olemassaolo ja toiminta on edelleen tärkeä taie kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja ihmisoikeuslainsäädännön noudattamisesta kaikissa maissa. Näin ollen EU jatkoi tukeaan ICC:lle antamalla sille poliittista tukea monenvälisillä foorumeilla, kuten YK:n turvallisuusneuvostossa ja ihmisoikeusneuvostossa. EU antoi rahoitustukea ICC:lle ja sitä tukeville kansalaisjärjestöille.

⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 230/2014, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2014, vakautta ja rauhaa edistävän välineen perustamisesta.

¹⁰ Sopimus Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän jäsenten sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välillä Cotonoussa 23 päivänä kesäkuuta 2000 allekirjoitetun ja ensimmäisen kerran Luxemburgissa 25 päivänä kesäkuuta 2005 muutetun kumppanuussopimuksen muuttamisesta.

¹¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 232/2014, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2014, Euroopan naapuruusvälineen perustamisesta.

Etelä-Afrikan, Burundin ja Gambian ilmoitukset vetäytyä Rooman perussäännöstä herättivät vakavaa huolta. Korkea edustaja antoi 21. lokakuuta 2016 EU:n puolesta julkilausuman, jossa pahoiteltiin vetäytymisiä ja muistutettiin tuesta ICC:lle. Sopimusvaltioiden 15. kokouksessa EU ja sen jäsenvaltiot antoivat julkilausuman, jossa ilmaistiin huoli Etelä-Afrikan, Burundin ja Gambian päätöksistä ja pyydettiin niitä käynnistämään rakentava ja avoin vuoropuhelu. On myös valitettavaa, että Venäjä päätti perua ICC:n perussäännön allekirjoituksensa aiemmin tänä vuonna.

EU:n politiikka, jolla tuetaan ICC:tä ja Rooman perussäännön yleismaailmallisuutta, perustuu vuonna 2011 tehtyyn neuvoston päätökseen¹² ja samana vuonna laadittuun päätöksen täytäntöönpanoa koskevaan toimintasuunnitelmaan¹³. Ne muodostavat EU:n toiminnan rungon sen puuttuessa viimeaikaisiin tapahtumiin. Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittisessa globaalistrategiassa korkea edustaja nimenomaisesti muistutti, että EU on sitoutunut jatkamaan tätä tukea. EU on edustustojensa välityksellä Brysselissä ja sopimusvaltioiden 15. kokouksessa vedonnut asianomaisten maiden ja Afrikan unionin viranomaisiin ja sidosryhmiin kannustaakseen niitä edistämään Afrikan maiden osallistumista ICC:n toimintaan ja ehkäisemään vetäytymisiä.

KANSAINVÄLINEN HUMANITAARINEN OIKEUS

Kriisien ja aseellisten konfliktien määrä lisääntyi edelleen vuonna 2016. Niiden humanitääriset seuraukset olivat erittäin vakavia. Vuoden aikana kotiseudultaan joutui siirtymään enemmän ihmisiä kuin koskaan toisen maailmansodan jälkeen, ja siviilien suojeleminen konflikteissa oli edelleen suuri huolenaihe.

EU piti tiukasti kiinni tarpeesta suojella humanitaarisia työntekijöitä ja heidän auttamiensa ihmisten henkeä ja ihmisarvoa. Tämä koskee myös avun toimittamista turvallisesti konflikteissa. Korkea edustaja ja humanitaarisesta avusta ja kriisinhallinnasta vastaava komissaari esimerkiksi antoivat lokakuussa 2016 julkilausuman Länsi-Aleppon lisääntyvistä väkivaltaisuuksista.¹⁴ Julkilausumassa korostettiin, että humanitaaristen periaatteiden noudattaminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta voitaisiin minimoida humanitaarisiin työntekijöihin kohdistuvia riskejä ja varmistaa heidän suojelunsa.

¹² Neuvoston päätös 2011/168/YUTP, annettu 21 päivänä maaliskuuta 2011, Kansainvälisestä rikostuomioistuimesta ja yhteisen kannan 2003/444/YUTP kumoamisesta.

¹³ Kansainvälisen rikostuomioistuimen päätösten jatkotoimia koskeva EU:n toimintasuunnitelma, 12080/11, 11. heinäkuuta 2011.

¹⁴ Korkean edustajan Federica Mogherinin ja humanitaarisesta avusta ja kriisinhallinnasta vastaavan komissaarin Christos Stylianidesin julkilausuma Länsi-Aleppon lisääntyvistä väkivaltaisuuksista, Bryssel, 31. lokakuuta 2016.

EU ja sen jäsenvaltiot olivat edelleen tärkeimpiä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden puolestapuhujia. Ne korostivat erityisesti Geneven yleissopimusten sekä humaaniuden, puolueettomuuden, neutraaliuden ja riippumattomuuden peruseriaatteiden merkitystä humanitaarisissa toimissa. EU kannusti edelleen panemaan täytäntöön kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevat EU:n suuntaviivat. Ne ovat innovatiivinen väline, jolla edistetään kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattamista kolmansissa valtioissa ja valtiosta riippumattomien toimijoiden keskuudessa.

Istanbulissa 23.–24. toukokuuta 2016 järjestetty maailman humanitaarinen huippukokous oli kansainväliselle yhteisölle merkittävä mahdollisuus uudistaa sitoumuksensa noudattaa kansainvälistä humanitaarista oikeutta ja humanitaarisia peruseriaatteita. EU teki vahvoja sitoumuksia ja työskentelee toteuttaakseen ne järjestelmällisesti.

EU tuki lisäksi aktiivisesti YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2286 (2016) laadintaa ja seurantaa, myös YK:n pääsihteerin suositusten osalta. Lääkintähenkilöstön ja humanitaaristen avustustyöntekijöiden sekä sairaaloiden suojelua on kiireellisesti parannettava.

Kansainvälisellä tasolla tarvitaan kuitenkin yhä järjestelmällisempää ja säännöllisempää vuoropuhelua, jotta voitaisiin edistää kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattamista. EU jatkoi vankkaa tukeaan Sveitsin ja Punaisen Ristin kansainvälisen komitean (ICRC) aloitteelle perustaa säännöllisesti kokoontuva, vapaaehtoinen valtioiden välinen kokous, jossa voitaisiin käsitellä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden kansallisia täytäntöönpanoselvityksiä. Sveitsin ja ICRC:n johtamissa keskusteluissa ilmeni, että nykyiset mekanismit noudattamisen parantamiseksi eivät edelleenkään ole riittäviä.

MUUTTOLIIKE

Vuonna 2016 muuttajien ja pakolaisten oikeuksien suojelu oli keskeisellä sijalla kaikessa EU:n ulkoisessa muuttoliikepolitiikassa. Maahanmuuttoaste pysyi korkeana – Eurooppaan saapui 387 000 muuttajaa vuoden 2016 aikana¹⁵. Siksi EU:n tavoitteena oli kehittää toimiva muuttoliikkeen hallintajärjestelmä, jossa noudatettaisiin täysin perus- ja ihmisoikeuksia sekä sisäisessä että ulkoisessa toiminnassa ja joka toimisi niin tavanomaisen kuin korkean maahanmuuttoasteen aikoina.

¹⁵ IOM, Migration flows Europe, <http://migration.iom.int/europe/>

EU otti työnsä pohjaksi Euroopan muuttoliikeagendassa¹⁶ ja Valletan huippukokouksessa vuonna 2015 annetut sitoumukset ja saavutti kesäkuussa 2016 tärkeän merkkipaalun perustaessaan Eurooppa-neuvoston vahvistaman muuttoliikealan kumppanuuskehityksen¹⁷. Kumppanuuskehityksen avulla EU voi tiivistää yhteistyötään merkittävimpien lähtö- ja kauttakulkumaina toimivien kolmansien maiden kanssa ja näin saada muuttoliikkeen paremmin hallintaan, noudattaen samalla täysin humanitaarisia ja ihmisoikeuksiin liittyviä velvoitteita. EU on vahvistanut kumppanuuskehityksen puitteissa kumppanuuttaan viiden maan – Malin, Nigerian, Nigerin, Senegalin ja Etiopian – kanssa. Tähän mennessä kumppanuuksista on saatu muuttajien ihmisoikeuksien kannalta myönteisiä tuloksia: esimerkiksi Nigerissä EU:n tuella on edistetty muuttajien pääsyä aseman määrittelyä koskeviin menettelyihin, parannettu vastaanotto-olosuhteita sekä lisätty turvapaikanhakijoille ja pakolaisille annettavaa apua Pohjois-Afrikkaa koskevan alueellisen kehitys- ja suojeleohjelman välityksellä. Lisäksi EU on tukenut Nigerin kansallista muuttajien salakuljetuksen ja ihmiskaupan torjuntavirastoa (Agence nationale de lutte contre la traite) Euroopan kehitysrahastosta ja EUCAP Sahel Niger -operaation tarjoaman koulutuksen avulla. Nigeriassa on esimerkiksi käynnissä hanke, jossa tuetaan haavoittuvia ja Bornon osavaltion konfliktin johdosta siirtymään joutuneita lapsia ja nuoria. Lisäksi lokakuussa 2016 perustettiin muuttajien salakuljetusta ja ihmiskauppaa käsittelevä EU:n yhteistyöfoorumi, jonka tavoitteena on parantaa koordinoitua kaikkien toimijoiden kesken.

¹⁶ Tiedonanto Euroopan muuttoliikeagendasta, COM(2015) 240 final, 13. toukokuuta 2015.

¹⁷ Tiedonanto "Euroopan muuttoliikeagendaan perustuva uusi kumppanuuskehitys kolmansien maiden kanssa", COM(2016) 385 final, 20. kesäkuuta 2016.

EU ja sen jäsenvaltiot ovat panostaneet huomattavasti muuttajien, turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten oikeuksien suojeluun EU:n rajoilla, ihmissalakuljettajien ja -kauppiaiden liiketoimintamallin hajottamiseen sekä ulkorajojen suojaamiseen. Vuosina 2015 ja 2016 Sophia-operaatio sekä Frontexin operaatiot Triton ja Poseidon pelastivat yli 400 000 ihmistä merellä. EUNAVFOR MED Sophia -operaatioissa noudatetaan täysin kansainvälistä oikeutta, myös palauttamiskiellon periaatetta. Operaatioesikuntaan on nimitetty ihmisoikeuksia, pakolaisoikeutta ja sukupuolten tasa-arvoa käsitteleviä neuvonantajia, ja operaation henkilöstö sai koulutusta ihmisoikeuslainsäädännön ja humanitaarisen oikeuden alalla. Libyan rannikkovartioston ja laivaston koulutus sisältää keskeisiä moduuleita, joiden tarjonnasta huolehditaan yhdessä kansainvälisten järjestöjen kanssa ja joiden tavoitteena on parantaa Libyan laivaston ja rannikkovartioston henkilöstön valmiuksia auttaa merestä pelastettuja ihmisiä kunnioittaen kaikilta osin ihmisoikeuksia. EUNAVFOR MED Sophia -operaation operaatioesikunta on laatinut koulutuskäsikirjan, jossa keskitytään erityisesti muuttajien kohteluun sekä korostetaan sukupuolinäkökohdat huomioon ottavaa toimintamallia ja haavoittuvassa asemassa olevien muuttajien tunnistamista. Sophia-operaatioissa on mukana myös pakolaisoikeutta ja sukupuolten tasa-arvoa käsitteleviä neuvonantajia. EUNAVFOR MED Sophia -operaatioissa tarjottavan koulutuksen ohella myös Välimeren Seahorse-verkostossa on tarjottu koulutusta Libyan rannikkovartioston virkamiehille. Koulutuksessa on käsitelty muun muassa ihmisoikeuksia ja palauttamiskiellon periaatetta.

Ihmisoikeudet ja perusvapaudet ovat YTPP-operaatioissa tarjottavien valmiuksien kehittämis- ja koulutusohjelmien ydinelementtejä. Lisäksi EUH kehitti henkilöstön valmiuksia järjestämällä marraskuussa 2016 pakolaisten ja muuttajien oikeuksia koskevaa ihmisoikeuskoulutusta EU:n edustustoille, jäsenvaltioiden virkamiehille ja muille.

EU nosti pakolaisten ja muuttajien oikeuksiin liittyviä kysymyksiä toistuvasti esiin kolmansien maiden kanssa vuonna 2016 käymissään ihmisoikeusvuoropuheluissa ja muissa kahdenvälisissä keskusteluissa. Laajoja pakolais- ja muuttoliikevirtoja käsitelleessä korkean tason huippukokouksessa 19. syyskuuta 2016 hyväksyttiin myös New Yorkin julkilausuma. EU kannatti aktiivisesti pakolaisia ja muuttajia koskevien sitoumusten sisällyttämistä julkilausumaan ja keskittyy nyt edistämään pakolaisia ja muuttajia koskevien YK:n Global Compact -aloitteiden hyväksymistä. Lisäksi se kannatti aktiivisesti sitä, että ILO vahvistaisi oikeudenmukaista palvelukseen ottamista koskevat yleisperiaatteet ja operatiiviset suuntaviivat sekä pakolaisten ja muiden kotiseudultaan siirtymään joutuneiden työmarkkinoille pääsyä koskevat ohjaavat periaatteet, ja valmistautui vuoden 2017 kansainväliseen työkonferenssiin, jossa käsitellään näitä seikkoja.

EU puuttui vuonna 2016 edelleen johdonmukaisesti ihmiskaupaan ja -salakuljetukseen vuoropuheluissa ja suhteissa ihmiskaupan uhrien lähtö- ja kauttakulku- sekä kohdemaiden kanssa, muun muassa kumppanuuskehityksen avulla sekä Khartumin ja Rabatin prosessien puitteissa. Lisäksi se otti merkittäviä edistysaskelia toukokuussa 2015 hyväksytyn muuttajien salakuljetuksen vastaisen toimintasuunnitelmansa¹⁸ täytäntöönpanossa. Toimintasuunnitelman mukaisesti komissio on myös arvioinut ihmissalakuljetuksen vastaista lainsäädäntöä ja todennut, että tehokkaampi tietämyksen ja hyvien käytäntöjen vaihto syyttäjien, lainvalvontaviranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan kesken voisi auttaa parantamaan nykytilannetta ja välttämään riskiä, että aitoa humanitaarista apua kriminalisoidaan. Tätä varten komissio toimii edelleen asiaankuuluvien sidosryhmien ja EU:n virastojen, kuten perusoikeusviraston (FRA) ja Eurojustin kanssa tarjotakseen hyödyllistä tietoa voimassa olevista säännöistä, niiden sovellettavuudesta ja vuorovaikutuksesta muiden kansainvälisten ja kansallisten oikeuskehysten kanssa, sekä välineistä, jotka voivat tukea oikeusviranomaisten toimintaa.

Muuttajien, turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten pidätyksen osalta EU teki tiivistä yhteistyötä YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun (UNHCR) Beyond Detention -kampanjan kanssa ja rahoitti vuonna 2016 1,2 miljoonan euron hankkeen, jolla tuettiin UNHCR:n työtä säilöönottokeskuksissa olevien muuttajalasten suojelemiseksi.

¹⁸ Tiedonanto "Siirtolaisten salakuljetuksen vastainen EU:n toimintasuunnitelma (2015–2020)", COM(2015) 285 final, 25. toukokuuta 2015.

EU antoi vuonna 2016 merkittävää rahoitustukea pakolaisten ja muuttajien oikeuksien edistämiseen. EU:n Afrikka-hätärahastoon¹⁹ osoitettiin 500 miljoonaa euroa lisää, ja rahaston arvo on nyt 2,9 miljardia euroa. Rahaston tavoitteena on edistää vakautta ja puuttua laittoman muuttoliikkeen ja pakkosiirtojen perimmäisiin syihin Afrikassa. Pohjois-Afrikan ja Afrikan sarven alueellisilla kehitys- ja suojeleohjelmilla autetaan kolmansiä maita, joita koettelevat erilaisista ryhmistä koostuvat muuttovirrat tai jotka ovat ottaneet vastaan suuria pakolaismääriä, vastaamaan muuttajien, pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden suojele- ja kehitystarpeisiin sekä muuttajia ja pakolaisia vastaanottavien yhteisöjen tarpeisiin ja tukemaan toimivien kansallisten suojelejärjestelmien kehittämistä. Lisäksi Syyrian kriisin johdosta perustetusta EU:n alueellisesta erityisrahastosta (Madad-rahasto)²⁰ edistetään syyrialaisien pakolaisten ja Syyrian naapurimaissa siirtymään joutuneiden henkilöiden pitkän aikavälin selviytymiskykyä sekä tuetaan vastaanottavia yhteisöjä ja hallintoja. Tämä on jatkoa huhtikuussa 2016 julkistetulle pakkomuuttoä koskevalle EU:n uudelle toimintapolitiikalle, jonka tavoitteena on estää pakkomuuttotilanteiden pitkittyminen ja lopettaa riippuvuus humanitaarisesta avusta meneillään olevissa pakkomuuttotilanteissa.

EU myös tukee EIDHR:n kautta kansalaisjärjestöjen hankkeita, joilla suojeleaan muuttajia Euroopan unionin ulkopuolella. Vuonna 2016 EU jatkoi vuoden 2015 maailmanlaajuisen ehdotuspyynnön kautta valittujen, muuttajien ihmisoikeuksia edistävien hankkeiden toteuttamista (6 milj. euroa). Saman alan hankkeita valittiin myös globaaleja julkishyödykkeitä ja haasteita koskevan aihekohtaisen muuttoliike- ja turvapaikkaohjelman puitteissa vuonna 2016 käynnistetyistä ehdotuspyynnöstä Rooman ohjelman toteuttamiseksi (Rabatin prosessi). Esimerkkinä EU:n ja kansalaisyhteiskunnan tuloksellisesta kumppanuudesta toimii EU:n yhteistyö Punaisen Ristin kanssa. Sen tavoitteena on tukea muuttajataustaisia kotitaloustyöntekijöitä ja ihmiskaupan uhreja 15 maassa eri puolilla maailmaa 12,8 miljoonan euron arvoisella hankkeella (Civil Society Action for Promoting Human Rights of Migrants).

¹⁹ Komission päätös Afrikka-hätärahaston perustamisesta vakauden lisäämiseksi sekä sääntelemättömän muuttoliikkeen ja pakkomuuton perimmäisten syiden ehkäisemiseksi, C(2015) 7293 final, 20. lokakuuta 2015.
²⁰ Sopimus Syyrian kriisin johdosta perustetusta Euroopan unionin alueellisesta erityisrahastosta, 13. maaliskuuta 2016.

TERRORISMIN TORJUNTA

Kansainvälinen terrorismi on edelleen äärimmäisen vakava uhka Euroopan turvallisuudelle ja globaalille rauhalle. Vuonna 2016 Euroopassa tehtiin suuria terrori-iskuja ja useita iskujen yrityksiä, jotka vaativat lukuisia uhreja ja häiritsivät Euroopan kansalaisten jokapäiväistä elämää.

EU keskittyy vuoden 2005 terrorisminvastaisen strategiansa²¹ mukaisesti kolmeen pääasialliseen toimintalinjaan, jotka ovat a) kansalaisten turvallisuudesta huolehtiminen, b) radikalisoitumisen ehkäiseminen ja arvojen vaaliminen sekä c) yhteistyö kansainvälisten kumppaneiden kanssa.

Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittinen globaalistrategia on turvallisuuden osalta hyvin yksiselitteinen. Terrorismia ei kuitenkaan voida nujertaa ainoastaan turvatoimilla.

Maaailmanlaajuisia ehkäiseviä toimenpiteitä tarvitaan, jotta radikalisoitumiseen ja värväämiseen voidaan puuttua kokonaisvaltaisesti. Toimenpiteiden on myös kaikissa tilanteissa pidettävä yllä oikeusvaltioperiaatetta sekä ihmisoikeuksien, kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja kansainvälisen pakolaisoikeuden kunnioittamista.

EU tutkii uusia tapoja puuttua uhkaan sekä sisäisesti että kansainvälisellä tasolla. Sisäisenä toimenpiteenä on hyväksytty säädös, jolla parannetaan poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä. Lisäksi torjuntatyötä tehdään yhteisöjemme sisällä, missä radikalisoitumista ja värväämistä tapahtuu. EU:n ulkopuolella unioni keskittyy valmiuksien kehittämiseen Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa, Turkissa ja Länsi-Balkanilla sekä Sahelin ja Afrikan sarven alueella.

EU myös lisäsi vuonna 2016 edelleen rahoitustaan kumppaneille, jotka kehittävät uusia strategioita väkivaltaisten ääriliikkeiden ehkäisemiseksi. EU on tähän mennessä investoinut yli 150 miljoonaa euroa monenlaisiin tarkoituksiin, joita ovat esimerkiksi tämän monitahoisen ilmiön ymmärtäminen, yhteistyö paikallisyhteisöjen kanssa ja valmiuksien kehittäminen. Näistä jälkimmäisen yhteydessä Maltan instituutti (kansainvälinen oikeus- ja oikeusvaltioinstituutti) jatkoi Beninin, Tšadin, Malin, Nigerin, Kamerunin, Senegalin ja Burkina Fason tuomareiden kouluttamista terrorismitapausten käsittelyssä. Kauaskantoisempana tavoitteena on pysäyttää terrorismiin syyllistyvien vierastaistelijoiden virta ja hallita heidän paluutaan.

²¹ Euroopan unionin neuvosto, 30. marraskuuta 2005: Euroopan unionin terrorisminvastainen strategia.

Terroristien harjoittama internetin ja sosiaalisen median väärinkäyttö on niin ikään ongelma, johon on puututtava. Samalla on kuitenkin ylläpidettävä sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta koskevia perusoikeuksia. Vuonna 2016 EU jatkoi ongelman ehkäisemistä loppuvuonna 2015 käynnistetyin EU:n internetfoorumien avulla. Sen tavoitteena on vähentää terrorististen verkkosisältöjen saatavuutta ja antaa kansalaisyhteiskunnan kumppanitahoille keinoja tuottaa vaikuttavaa vastapropagandaa terroristiselle sisällölle.

Lisäksi EU jatkoi terrorismin torjunnasta käytäviä vuoropuheluita avainasemassa olevien maiden kanssa kaikkialla maailmassa. Vuonna 2016 käytiin 11 tällaista vuoropuheluita (Algerian, Egyptin, Indonesian, Israelin, Jordanian, Kanadan, Libanonin, Pakistanin, Qatarin, Turkin ja Yhdistyneiden arabiemiirikuntien kanssa), joissa kaikissa otettiin esiin tarve kunnioittaa ihmisoikeuksia. Yhteistyö Yhdysvaltojen kanssa on myös perustavanlaatuisen osa EU:n terrorisminvastaista strategiaa. Tämän lisäksi EU työskentelee tiiviisti YK:n ja muiden järjestöjen kanssa. Tarkoituksena on rakentaa kansainvälistä konsensusta ja kehittää terrorismintorjunnan kansainvälisiä normeja ihmisoikeusnormien pohjalta.

3. SUURIMPIIN IHMISOIKEUS- JA DEMOKRATIAHAASTEISIIN VASTAAMINEN

KANSALAISYHTEISKUNNAN TOIMINTAVAPAUDEN EDISTÄMINEN JA IHMISOIKEUKSIEN PUOLUSTAJIEN TUKEMINEN

Viime vuosikymmenen aikana ihmisoikeusjärjestöjen, demokratiaa edistävien toimijoiden ja laajemman kansalaisyhteiskunnan liikkeiden työtä on rajoitettu yhä enemmän. Vaikka vuonna 2016 valtiosta riippumattomien järjestöjen, yhteiskunnallisten liikkeiden ja yksittäisten aktivistien määrän todettiin kasvaneen, niiden toimintamahdollisuudet ovat kaventuneet jo noin sadassa maassa. Kansalaisyhteiskunnan toimintaa on rajoitettu ja ihmisoikeuksien puolustajia sorretti monin eri tavoin: hallinnollisesta ja oikeudellisesta häirinnästä mustamaalaukseen, matkustuskieltoihin, kriminalisointiin, leimaamiseen, mielivaltaisiin pidätyksiin ja vangitsemisiin, laittomiin teloituksiin ja rahoituksen saannin estämiseen, varsinkin ulkomaisista lähteistä. Sekä valtiolliset että valtiosta riippumattomat toimijat, myös aseelliset ja fundamentalistiset ryhmät, uhkaavat kansalaisyhteiskunnan vapauksia verkossa ja sen ulkopuolella. Terrorismin torjuntaa ja terrorisminvastaista lainsäädäntöä on useita kertoja käytetty tekosyynä manipuloida, tarkkailla ja rajoittaa verkosta saatavaa tietoa sekä harjoittaa sensuuria ja valvontaa.

Korkea edustaja muistutti Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittisessa globaalistrategiassa, että yhteiskuntien selviytymiskykyä voidaan vahvistaa syventämällä suhteita kansalaisyhteiskuntaan, ja ilmoitti olevansa vankasti sitoutunut vastustamaan kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kaventumista. Vuonna 2016 EU ilmaisi edelleen huolensa kumppanimaissa ilmenneestä perusteettomasta perusvapauksien rajoittamisesta monilla eri tasoilla, kuten kahdenvälisissä ihmisoikeusvuoropuheluissa ja monenvälisillä foorumeilla.

Verkon ja sen ulkopuolisen sananvapauden osalta EU esitti vuonna 2016 syvän huolensa siitä, että toimittajiin kohdistettiin entistä enemmän pelottelu- ja painostustoimia sekä väkivaltaa eri puolilla maailmaa. Tässä yhteydessä sananvapautta verkossa ja verkon ulkopuolella koskevien vuoden 2014 EU:n suuntaviivojen täytäntöönpano pysyi keskeisenä prioriteettina.

EU otti sananvapauden esiin poliittisen vuoropuhelun eri tasoilla, myös ihmisoikeusvuoropuheluissaan ja -neuvotteluissaan kumppanimaiden kanssa. Lisäksi esitettiin lukuisia julkisia kannanottoja ja tehtiin virallisia yhteydenottoja, joilla pyrittiin edistämään sananvapautta ja kannustamaan toimittajien oikeuksien suojelua ja tiedotusvälineiden vapautta.

EU jatkoi työtään sen varmistamiseksi, että sananvapaus säilyy tärkeällä sijalla YK:n asialistalla. EU osallistui myös aktiivisesti kaikkien asiaankuuluvien monenvälisten foorumien toimintaan ja tuki asiaan liittyvillä YK:n ja alueellisten järjestöjen mandaateilla toimivien erityisraportoitijien työtä.

Vuonna 2016 EU kannatti YK:n ihmisoikeusneuvostossa päätöslauselmaa toimittajien turvallisuudesta²² samoin kuin päätöslauselmaa ihmisoikeuksien edistämisestä, suojelemisesta ja käyttämisestä internetissä²³. Jälkimmäisessä tuomitaan "toimet, joilla tarkoituksellisesti ehkäistään tai estetään tiedonsaanti tai -levitys verkossa".

²² Päätöslauselma (A/HRC/33/L.6) on Itävallan yhdessä Brasilian, Kreikan, Marokon, Qatarin, Ranskan ja Tunisian kanssa käynnistämä aloite.

²³ Päätöslauselmaa esittivät Ruotsi, Brasilia, Nigeria, Tunisia, Turkki ja Yhdysvallat, ja sitä kannattivat kaikki EU:n jäsenvaltiot.

EU osallistui aktiivisesti verkon sananvapautta koskeviin keskusteluihin ICANN:ssa (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers), internetin hallintoforumilla (IGF), tietoyhteiskuntahuippukokouksessa (WSIS), Freedom Online -koalitiossa ja EU:n kolmansien maiden, kuten Etelä-Korean, Intian, Kiinan, Yhdysvaltojen ja Japanin, kanssa käymissä kyberalan vuoropuheluissa.

EU edisti edelleen sananvapautta verkossa ja verkon ulkopuolella koskevien suuntaviivojensa täytäntöönpanoa kaikissa EU:n edustustoissa, jotta ne voidaan ottaa huomioon kaikessa tulevassa ohjelmasuunnittelussa. Uudella edustustojen tukiohjelmalla pyritään auttamaan sekä edustustoja että media-alan toimijoita kolmansissa maissa, jotta ne voivat soveltaa suuntaviivoja tehokkaasti.

Uusiin sananvapauteen ja tiedotusvälineiden vapauteen liittyviin hankkeisiin on myönnetty rahoitusta yhteensä 27 miljoonaa euroa. Sananvapauteen ja tiedotusvälineiden vapauteen liittyviä osioita sisällytetään myös yhä enemmän laajempiin demokraattisen hallintotavan alan ohjelmiin, erityisesti hiljattain suunniteltuihin hankkeisiin, jotka liittyvät korruption torjuntaan Hondurasissa, vaaliapuun Ruandassa ja Keski-Afrikan tasavallassa sekä turvallisuuteen Somaliassa.

Tämän lisäksi vuonna 2016 noin 200 toimittajalle, bloggaajalle, kirjailijalle ja taiteilijalle myönnettiin hätätilanteen tukea EIDHR:n hätärahasesta, joka on tarkoitettu uhatuille ihmisoikeuksien puolustajille.

EU toi koko vuoden 2016 ajan esiin huoltaan rauhanomaista kokoontumisvapautta ja yhdistymisvapautta koskevan oikeuden lisääntyneestä perusteettomasta rajoittamisesta, myös poliittisissa vuoropuheluissaan kolmansien maiden kanssa ja kansainvälisillä foorumeilla. Vuonna 2016 annettiin useita julkilausumia, joissa kehoitettiin kunnioittamaan oikeutta osoittaa mieltä rauhanomaisesti sekä kaikkien yhdistysten – yhtä lailla rekisteröityjen kuin rekisteröimättömien – oikeutta hakea ja saada rahoitusta ja resursseja samoin kuin yhdistymisvapautta ja kollektiivista neuvotteluoikeutta koskevien työelämän perusnormien tehokasta täytäntöönpanoa. EU katsoo, että yhteistyöllä kansalaisyhteiskunnan kanssa on tärkeä tehtävä ihmisten voimaannuttamisessa niin, että he ymmärtävät oikeutensa ja vaativat niitä, ja viranomaisten toimien valvomisessa. Tässä asiassa EIDHR on ollut edelleen erittäin arvokas väline.

Euroopan unioni tunnustaa kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden tärkeän roolin ihmisoikeusalan toimijoina ja kehityksen vauhdittajina ja vahvistaa niille antamaansa sekä poliittista että taloudellista tukea. Kun kansalliset ihmisoikeusinstituutiot toimivat riippumattomasti ja niillä on riittävät taloudelliset ja henkilöresurssit, ne voivat luoda yhteyksiä yhtäältä kansalaisyhteiskunnan, kansalaisten ja hallituksen, toisaalta kansallisten viranomaisten ja alueellisten tai kansainvälisten ihmisoikeuselinten välille. Ne ovat keskeisiä sidosryhmiä ja peruselementti kansainvälisessä, alueellisessa ja kansallisessa ihmisoikeusjärjestelmässä.

EU:n poliittiseen sitoumukseen yhdistyy myös kansallisille ihmisoikeusinstituutioille EIDHR:stä annettava rahoitustuki. Vuonna 2015 alkoi kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden valmiuksien kehittämiseen keskittyvä kolmivuotinen kohdennettu ohjelma, johon EU osallistuu 5 miljoonalla eurolla. Kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden valmiuksien tukemisen lisäksi ohjelman tavoitteena on tukea yhteistyötä niiden alueellisten ja kansainvälisten verkostojen kanssa. Ohjelmassa on neljä pääteemaa: taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet, yritystoiminta ja ihmisoikeudet, ihmisoikeuskasvatus sekä kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden ydintehtävien vahvistaminen.

Lisäksi EU tuki kansallisia ihmisoikeusinstituutioita koskevaa päätöslauselmaa ihmisoikeusneuvoston 33. istunnossa. Päätöslauselmassa suhtauduttiin myönteisesti riippumattomien kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden osallistumiseen kaikkiin asianmukaisiin YK:n mekanismeihin ja prosesseihin omien toimeksiantojensa mukaisesti. Siinä myös kannustettiin kansallisia ihmisoikeusinstituutioita osallistumaan edelleen ihmisoikeusneuvoston työhön, myös sen yleiseen määräaikaisarviointimekanismiin, sekä tekemään yhteistyötä erityismenettelyjen ja sopimuksella perustettujen elinten kanssa.

Vuonna 2016 **ihmisoikeuksien puolustajiin** kohdistui edelleen kaikkialla maailmassa kostotoimia heidän oikeutetun toimintansa johdosta. Kolmansissa maissa sijaitsevat EU:n edustustot jatkoivat työtään ihmisoikeuksien puolustajia tukevien EU:n toimien tehostamiseksi entisestään. Vuonna 2004 hyväksytyjen, ihmisoikeuksien puolustajia koskevien EU:n suuntaviivojen mukaisesti EU-virkamiehet toimivat vuonna 2016 muun muassa tuomitsemalla ihmisoikeuksien puolustajiin kohdistettuja uhkauksia ja hyökkäyksiä, tekemällä virallisia yhteydenottoja, antamalla julkilausumia, seuraamalla oikeudenkäyntejä sekä vieraillemalla vankiloissa. Tämän lisäksi EU on järjestelmällisesti ottanut esille yksittäisten ihmisoikeuksien puolustajien tapauksia ihmisoikeusvuoropuheluissa, alakomiteoiden kokouksissa ja kolmansien maiden viranomaisten kanssa käydyissä neuvotteluissa. Ihmisoikeuksien puolustajat olivat asialistalla 80 prosentissa EU:n vuonna 2016 käymistä ihmisoikeusvuoropuheluista.

Ihmisoikeuksien päivänä 10. joulukuuta 2016 EU ja sen jäsenvaltiot kehottivat yhdessä YK:n kanssa ihmisiä puolustamaan toistensa oikeuksia. Päivää juhlistettiin EU:n edustustoissa eri puolilla maailmaa monenlaisin tapahtumin, ja korkean edustajan Federica Mogherinin julkilausumassa kiinnitettiin huomiota siihen, miten tärkeää on suojella ihmisoikeuksien puolustajia.

Yli 250 ihmisoikeuksien puolustajaa perheineen sai vuonna 2016 EU:n tukea vaarassa oleville ihmisoikeuksien puolustajille tarkoitettusta EIDHR:n hätärahastosta. Suorilla avustuksilla on maksettu pääasiassa oikeudellisia kuluja, sairaanhoitoa, turvalaitteiden asennuksia, hätämajoitusta ja muita käytännön toimia.

Vuoden 2016 loppupuolella alkoi kuuden maailmanlaajuisen hankkeen täytäntöönpano. Hankkeiden kokonaisbudjetti on 5,5 miljoonaa euroa, ja ne valittiin EIDHR:n vuoden 2015 maailmanlaajuisen ehdotuspyynnön kautta. Hankkeiden tavoitteena on tukea ihmisoikeuksien puolustajien organisaatioita, jotka toimivat ruohonjuuritasolla, ja ne keskittyvät vaikeimpiin tilanteisiin ja kaukaisimpiin alueisiin.

USKONNON- JA VAKAUMUKSENVAPAAUS

Uskonnon- ja vakaumuksenvapautta koskeva perusoikeus on edelleen uhattuna monissa osissa maailmaa. Uskonnon- ja vakaumuksenvapautta koskevien EU:n suuntaviivojen täytäntöönpano pysyi vuonna 2016 keskeisenä prioriteettina EU:n toimissa, joilla suojellaan ja edistetään uskonnon- ja vakaumuksenvapautta.

EU otti uskonnon- ja vakaumuksenvapauden esille ihmisoikeusvuoropuheluissaan ja -neuvotteluissaan kumppanimaiden kanssa. Uskonnon- ja vakaumuksenvapautta edistettiin myös julkilausumilla ja yksityisillä virallisilla yhteydenotoilla, joissa lisäksi tuomittiin uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluviin kohdistuva väkivalta ja kehoitettiin kieltämään syrjintä uskonnon tai vakaumuksen perusteella.

EU jatkaa työtään sen varmistamiseksi, että uskonnon- ja vakaumuksenvapaus säilyttää tärkeän asemansa YK:n asialistalla, joka keskittyy voimakkaasti ihmisoikeuksiin. Ihmisoikeusneuvoston 31. istunnossa (maaliskuussa 2016) EU esitti päätöslauselmaa, jolla jatkettaisiin uskonnon- ja vakaumuksenvapautta käsittelevän erityisraportoijan toimeksiantoa kolmella vuodella. Päätöslauselma hyväksyttiin konsensuksella. Edellisvuosien tapaan EU:n edustusto Genevessä järjesti myös ihmisoikeusneuvoston 31. istunnon yhteydessä maaliskuussa 2016 oheistapahtuman, johon YK:n uskonnon- ja vakaumuksenvapauden erityisraportoija osallistui. Lisäksi EU osallistui YK:n uskonnon- ja vakaumuksenvapauden erityisraportoijan toimeksiannon 30-vuotisjuhlan kunniaksi pidetyn yleisöluennon järjestämiseen. YK:n 71. yleiskokouksen (joulukuu 2016) päätöslauselmassa uskonnon- ja vakaumuksenvapaudesta säilytettiin edellisten vuosien lisäykset mutta korostettiin myös erikseen sitä, miten tärkeää terrorismin torjunnassa on soveltaa kokonaisvaltaista ja osallistavaa, yhteisölähtöistä ja ennaltaehkäisevää toimintamallia, johon osallistuu laaja-alaisesti toimijoita muun muassa kansalaisyhteiskunnasta ja uskonnollisista yhteisöistä.

EU tehosti toimiaan, joilla se lisää oman henkilöstönsä ja jäsenvaltioiden edustajien tietoisuutta EU:n suuntaviivoista sekä uskonnon- ja vakaumuksenvapautteen liittyvistä kysymyksistä, järjestämällä koulutustilaisuuksia ja työpajoja.

Vuonna 2016 jatkettiin eri puolilla maailmaa sellaisten hankkeiden täytäntöönpanoa, joiden tavoitteena on torjua uskontoon ja vakaumukseen perustuvaa syrjintää. Hankkeet valittiin EIDHR:n vuoden 2013 maailmanlaajuisesta ehdotuspyynnöstä ja sen varallaololuettelosta. EIDHR:n kokonaistuki uskonnon- ja vakaumuksenvapauden edistämiseen kaudella 2007–16 nousi näin yli 15 miljoonaan euroon. EIDHR:n vuoden 2016 maailmanlaajuisessa ehdotuspyynnössä olivat esillä myös uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluvien oikeudet.

Toukokuussa 2016 Euroopan komission puheenjohtaja perusti uuden uskonnon- ja vakaumuksenvapautta EU:n ulkopuolella edistävän EU:n erityislähettilään tehtävän. Tehtävässä tällä hetkellä toimiva Ján Figel kiinnitti vuoden 2016 jälkipuoliskolla erityistä huomiota uskontojen väliseen vuoropuheluun ja piti Lähi-itää tässä ensisijaisena kohdealueena.

EU tukee kulttuurien ja uskontojen välistä vuoropuhelua koskevia aloitteita avoimuuden, sitoutumisen ja molemminpuolisen ymmärryksen hengessä muun muassa YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön Unescon, YK:n Sivilisaatioiden allianssin, Anna Lindhin säätiön ja Istanbulin prosessin puitteissa.

DEMOKRATIAN JA VAALIEN TUKEMINEN

Demokratioita on monenlaisia, mutta niiden perustavoitteena on aina, että kansalaiset voisivat toteuttaa kaikkia ihmisoikeuksia, olivatpa ne poliittisia ja kansalaisyhteisöoikeuksia tai sivistyksellisiä, taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia. Vaalitarkkailun lisäksi EU on toteuttanut demokratiaa tukevia ohjelmia kaikkialla maailmassa. Niiden avulla on vahvistettu demokraattisia instituutioita ja kansalaisten osallistumista politiikan määrittelyyn.

EU jatkoi vuonna 2016 vaaliprosessien tukemista eri puolilla maailmaa lähettämällä paikalle vaalitarkkailuvaltuuskuntia ja vaaliasiantuntijoiden valtuuskuntia sekä antamalla vaalihallintoelimille ja kotimaisille tarkkailijoille tai vaalitarkkailua harjoittaville kansalaisjärjestöille teknistä vaaliapua ja rahoitustukea. Vaalitarkkailuvaltuuskunnat soveltavat järjestelmällisesti ja tiukasti korkeita lahjomattomuus- ja riippumattomuusnormeja kansainvälisen vaalitarkkailun periaatejulistuksen mukaisesti. EU tekee tiivistä yhteistyötä kaikkien kansainvälisten tarkkailijaryhmien kanssa, jotka ovat sitoutuneet periaatejulistuksen uskolliseen täytäntöönpanoon. EU:n vaalitarkkailuvaltuuskunnat ovat itsenäisiä valtuuskuntia. Niitä johtaa päätarkkailija, joka on yleensä Euroopan parlamentin jäsen. Valtuuskuntien toiminta edellyttää tiivistä yhteistyötä EU:n toimielinten välillä sekä EU:n jäsenvaltioiden, kansainvälisten kumppaneiden ja kansalaisjärjestöjen kanssa. EU pyrkii myös varmistamaan, että vaalitarkkailu, vaaliapu ja poliittinen kanssakäyminen edunsaajamaiden kanssa täydentäisivät toisiaan mahdollisimman laajasti.

Vuonna 2016 lähetettiin kansainvälisten normien mukaiset vaalitarkkailuvaltuuskunnat Peruun, Gaboniin, Jordaniaan, Ghanaan, Sambiaan, Ugandaan ja Haitiin²⁴. Lisäksi lähetettiin vaaliasiantuntijoiden valtuuskunnat Nigeriin, Beniniin, Komoreille, Tšadiin, Somaliaan, Keski-Afrikan tasavaltaan, Marokkoon, Haitiin ja Burkina Fasaan. Vaalitarkkailuvaltuuskunnan seurantavaltuuskuntia lähetettiin Keniaan, Madagaskariin ja Pakistaniin.

²⁴ Haitiin lähetetty vaalitarkkailuvaltuuskunta lakkautettiin presidentinvaalin ensimmäisen kierroksen mitätöinnin aiheuttaman huolen takia, ennen kuin vaaliprosessi saatiin vietyä läpi.

Vuonna 2016 EU keskittyi vaalitarkkailuvaltuuskuntien suositusten seurantaan. Ohjaavana periaatteena oli lisätä EU:n politiikkojen ja EU:n välineiden käytön johdonmukaisuutta. Lisäksi aloitettiin epävirallisia keskusteluja EU:n jäsenvaltioiden asiantuntijoiden, kansainvälisten kumppanien, eurooppalaisten kansalaisjärjestöjen, EU:n päätarkkailijoiden ja muiden asiasta kiinnostuneiden Euroopan parlamentin jäsenten kanssa. Keskusteluissa keskityttiin aloitteisiin, joilla on tuettu EU:n vaalitarkkailuvaltuuskuntien ja vaaliasiantuntijoiden valtuuskuntien sekä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) / Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (ODIHR)²⁵ lähettämien vaalitarkkailijoiden suositusten täytäntöönpanoa. Tavoitteena oli kartoittaa ja vahvistaa parhaita käytäntöjä ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman (2015–2019) mukaisesti. Keskusteluissa voitiin myös selvittää, miten EU:n toimielimet ja jäsenvaltiot voisivat tehdä tehokkaammin yhteistyötä vaalitarkkailuvaltuuskuntien ja vaaliasiantuntijoiden valtuuskuntien suositusten seurannassa, myös monenvälisillä ja kansainvälisillä foorumeilla, kuten YK:ssa, Etyjissä, Euroopan neuvostossa, Amerikan valtioiden järjestössä (OAS) ja Afrikan unionissa (AU). EU:n tasolla vaalitarkkailuvaltuuskuntien suositukset otetaan nykyään johdonmukaisesti esiin kumppanimaiden kanssa käytävässä poliittisessä vuoropuhelussa, ja ne vaikuttavat EU:n vaaliavun muotoiluun.

Vuonna 2016 EU jatkoi myös 12 maassa toteutettavaa pilottihankettaan, jolla autetaan lisäämään EU:n demokratiaa tukevan politiikan johdonmukaisuutta. EU:n edustustot pilottimaissa määrittelivät demokratiaan liittyvät prioriteetit ja ovat alkaneet kehittää demokratiaa koskevia toimintasuunnitelmia. Näin EU:n avun poliittisen taustan analysointi liitetään vahvemmin demokratiaan siirtymistä tukevien ohjelmien suunnitteluun. Eräs pilottihankkeen tärkeimmistä tuloksista on se, että demokratia on nyt entistä selvemmin esillä ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevissa maakohtaisissa strategioissa.

²⁵ Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto.

Pilottihankkeessa on myös selvinnyt, että EU:n on keskityttävä yhä voimakkaammin valtion instituutioiden ja kansalaisten väliseen vuorovaikutukseen, lainsäätäjien tukemiseen, poliittisten puolueiden ja kansalaisten välisen yhteyden vahvistamiseen sekä hallinnon hajauttamiseen tähtäävien uudistusten ja paikallisen demokratian lisäämiseen. EU tuki edelleen vuonna 2016 parlamentteja keskeisenä osana demokraattisia poliittisia järjestelmiä. Euroopan parlamentti tarjosi apua useiden kumppanimaiden parlamenteille opintokäynteinä ja vertaisperiaatteella tapahtuvana parlamentin jäsenten näkemystenvaihtona esimerkiksi lainsäädäntövallan ja toimeenpanovallan välisistä suhteista, talousarviosykleistä, valiokuntatyöstä sekä poliittisten ryhmien välisistä suhteista. Euroopan parlamentissa maaliskuussa 2016 järjestetty ukrainalainen viikko, johon osallistui yli 60 Ukrainan parlamentin jäsentä, vahvisti Euroopan parlamentin ja Ukrainan parlamentin kumppanuutta.

EU on myös pyrkinyt lisäämään julkisten instituutioiden vastuuvollisuutta kansalaisia kohtaan ja torjumaan korruptiota. Merkittäviä oikeusvaltioperiaatetta koskevia ohjelmia hyväksyttiin vuonna 2016. Ohjelmilla tuettiin erityisesti turvallisuusalan uudistuksia ja hyvää hallintoa. EU on lujittanut korruption vastaisten organisaatioiden ja instituutioiden toimivaltaa rahoittamalla niiden toimintaa. Korruption torjunta kuuluu myös Euroopan neuvoston kanssa vuosina 2015–2017 tehtävää yhteistyötä koskevissa EU:n prioriteeteissa määriteltyihin aloihin. Itäisen kumppanuuden maissa ja Keski-Aasiassa on käynnissä oikeudellista riippumattomuutta ja ammattimaisuutta sekä oikeuslaitoksen vastuuvollisuutta koskevia hankkeita.²⁶

Kansalaisyhteiskunnan voimaannuttaminen oli niin ikään edelleen yksi EU:n prioriteeteista. Kansalaisyhteiskunta on ollut välttämätön kumppani EU:n demokratiatukea koskevassa pilottihankkeessa. Kansalaisyhteiskunnan merkittävämpi rooli kuuluu myös keskeisenä osana tarkistetun Euroopan naapuruuspolitiikan (ENP) täytäntöönpanoon.²⁷ Itäisen kumppanuuden kansalaisyhteiskuntafoorumissa marraskuussa 2016 julkistettiin stipendiohjelma, jolla edistetään kansalaisyhteiskunnan aktivistien johtajuutta ja ammattimaisuutta.

²⁶ Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston kumppanuus- ja yhteistyöjärjestely itäisen kumppanuuden maissa vuosina 2015–2017.

²⁷ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Euroopan naapuruuspolitiikan tarkistuksesta, (JOIN(2015) 50 final, 18. marraskuuta 2015.

EU jatkoi yhteistyötä eurooppalaisen demokratia rahaston (EED) kanssa. Rahasto toimii EU:sta riippumattomana mutta täydentää EU:n välineitä. Se keskittyy siirtymäprosesseihin ja tukee Euroopan naapurustossa ja laajemmalla alueella toimijoita, joita ei voida tavoittaa muilla keinoin. EU on myöntänyt ENI-välineestä 12 miljoonaa euroa EED:n toimintamenoihin kaudella 2015–2018.

Hyvä hallinto ja oikeusvaltioperiaate ovat yleismaailmallisia arvoja, jotka ohjaavat EU:n sisäistä ja ulkoista toimintaa. Niihin nojaa myös kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030. Vuonna 2016 EU alkoi laatia kehityspolitiikkaa koskevaa uutta eurooppalaista konsensusta²⁸, jolla vahvistetaan entisestään hyvän hallinnon, vastuullisten demokraattisten instituutioiden ja kestävä kehityksen välistä yhteyttä.

KUOLEMANRANGAISTUS

Kuolemanrangaistuksen poistaminen kaikkialta maailmasta on edelleen keskeisimpiä EU:n ihmisoikeusprioriteetteja. Vuonna 2016 EU jatkoi kuolemanrangaistuksen jyrkkää vastustamista ja pyrki kaikilla käytössään olevilla diplomaattisilla keinoilla edistämään kuolemanrangaistuksen poistamista kaikkialla maailmassa. Kuolemanrangaistus otettiin toistuvasti esiin sitä kannattavien maiden kanssa, ja se sisällytettiin poliittisten vuoropuhelujen ja ihmisoikeusvuoropuhelujen asialistalle.

Yli 140 maata eli yli kaksi kolmasosaa maailman maista on jo poistanut kuolemanrangaistuksen lainsäädännöstään tai käytännöstään. Vuonna 2016 tapahtui lisää myönteistä kehitystä, kun kolme maata (Nauru, Guinea ja Mongolia) poisti kuolemanrangaistuksen kokonaan. Samalla Yhdysvalloissa teloitettiin vähemmän ihmisiä kuin koskaan vuodesta 1991 lähtien: teloitettuja oli 20, kun vuonna 2015 teloitettiin 28 ihmistä. Joka kolmas vuosi järjestettävä maailmankongressi kuolemanrangaistuksen poistamisesta pidettiin Osllossa. Osallistujia oli yli tuhat eri puolilta maailmaa. EU osoitti tukeaan tälle tärkeälle tapahtumalle antamalla rahoitustukea ja osallistumalla tapahtumaan aktiivisesti. Tapahtumassa ihmisoikeuksista vastaava EU:n erityisedustaja Stavros Lambrinidis esitti yhdessä EU:n jäsenvaltioiden korkean tason edustajien kanssa vankkoja perusteita kuolemanrangaistuksen yleismaailmallisen poistamisen puolesta.

²⁸ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Ehdotus uudeksi kehityspolitiikkaa koskeväksi eurooppalaiseksi konsensukseksi – Meidän maailmamme, meidän ihmisarvomme, meidän tulevaisuutemme, COM(2016) 740 final, 22. marraskuuta 2016.

Vuotta 2016 väritti kuitenkin myös se, että eräiden maiden johtajat vaativat kuolemanrangaistuksen palauttamista erityisesti terrorismin, järjestäytyneen rikollisuuden ja huumeiden torjunnan yhteydessä. Eräät maat myös keskeyttivät pitkään kestäneen moratorionsa. EU vastusti tällaisia julkilausumia ja pyrki vuoropuhelun kautta esittämään vaihtoehtoisia ja tehokkaampia toimenpiteitä rikollisuuden hillitsemiseen.

EU antoi kansainvälisessä oikeudessa ja kuolemanrangaistusta koskevissa EU:n suuntaviivoissa määriteltyjen vähimmäisnormien perusteella useita julkilausumia, joissa pidettiin valitettavana kuolemanrangaistuksen käyttöä, ja kehotti maita harkitsemaan moratoriota. Tämä koski erityisesti Indonesiaa, Irania, Japania, Malesiaa, Pakistania, Saudi-Arabiaa, Singaporea, Valko-Venäjää ja Yhdysvaltoja. Lisäksi annettiin muita julkilausumia ja tehtiin virallisia yhteydenottoja monissa muissa maissa. EU on kiinnittänyt erityistä huomiota kyseisten vähimmäisnormien rikkomiseen ja korostanut, että kuolemanrangaistuksen käyttöä ei voida hyväksyä varsinkaan alaikäisten ja kehitysvammaisten kohdalla eikä sellaisista rikoksista, jotka eivät kuulu kaikkein vakaviimpiin rikoksiin, kuten huumausainerikoksista. YK:n yleiskokouksen erityisistunnossa (UNGASS 2016) EU korosti moneen otteeseen vastustavansa kuolemanrangaistusta jyrkästi.

EU toi edelleen esiin kuolemanrangaistuksen vastustuksensa kaikilla tarkoituksenmukaisilla monenvälisillä foorumeilla, erityisesti YK:ssa, Etyjissä ja Euroopan neuvostossa. EU edisti aktiivisesti kuolemanrangaistuksen käyttöä koskevasta moratoriosta annetun YK:n 71. yleiskokouksen päätöslauselman hyväksymistä. Se hyväksyttiin yhtä monen maan kannattamana kuin vuonna 2014. Päätöslauselmassa uutta on esimerkiksi kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden roolin tunnustaminen, kuolemaan tuomittujen inhimillisen ja ihmisarvoa kunnioittavan kohtelun korostaminen, armahdusmenettelyt ja avoimuuden tarve. Ihmisoikeuksista vastaava EU:n erityisedustaja nosti entisestään EU:n profiilia kuolemanrangaistuksen vastustajana puheessaan syyskuussa New Yorkissa järjestetyssä YK:n yleiskokouksen korkean tason tapahtumassa, jonka aiheena oli kuolemanrangaistus ja uhrin.

Eurooppalaisena ja kansainvälisenä kuolemanrangaistuksen vastaisena päivänä 10. lokakuuta 2016 EU ja Euroopan neuvosto antoivat yhteisen julkilausuman, jossa ne vahvistivat vastustavansa kuolemanrangaistuksen käyttöä kaikissa olosuhteissa ja pyrkivänsä päättäväisesti kuolemanrangaistuksen poistamiseen koko maailmassa. Monet EU:n edustustot juhlistivat tätä merkittävää päivää järjestämällä keskustelutilaisuuksia, teatteriesityksiä ja elokuvanäytöksiä, julkaisemalla pääkirjoitussivun artikkeleita sekä toteuttamalla muita tiedotustoimia.

EU teki asiassa aktiivista yhteistyötä Valko-Venäjän viranomaisten kanssa ja lisäsi yleistä tietoisuutta siitä. Valko-Venäjä on ainoa Euroopan maa, jossa kuolemanrangaistus on yhä käytössä. Vuoden aikana viranomaiset suostuivat avaamaan julkisen keskustelun kuolemanrangaistuksesta, ja maaliskuu- ja joulukuussa 2016 Valko-Venäjän ulkoasiainministeriö järjesti Minskissä yhdessä kansainvälisten kumppanien kanssa asiaa käsittelevät konferenssit. EU osallistui aktiivisesti molempiin konferensseihin lähettämällä ihmisoikeuksista vastaavan erityisedustajansa puhumaan maaliskuun konferenssissa ja käymällä kuolemanrangaistuksesta perusteellisia kahdenvälisiä keskusteluja viranomaisten kanssa.

EIDHR:n vuoden 2015 maailmanlaajuisen ehdotuspyynnön kautta valittiin kuusi hanketta ja tehtiin niistä sopimukset. EU:n osuus tuen kokonaismäärästä oli 6,5 miljoonaa euroa, ja se kohdennettiin kuolemanrangaistusta eri puolilla maailmaa vastustaville kansalaisjärjestöille. Hankkeita toteutetaan nyt monissa maissa, kuten Indonesiassa, Yhdysvalloissa, Kamerunissa, Kongon demokraattisessa tasavallassa, Malesiassa, Egyptissä, Somaliassa ja Tunisiassa. Niillä tuetaan osaltaan oikeuslaitoksen koulutusta, yleisen tietoisuuden lisäämistä, tehokkaampaa seurantaa, tukitoimia sekä laajemman vuoropuhelun herättämistä kuolemanrangaistuksesta, myös terrorismin ja huumeiden torjunnan yhteydessä.

KIDUTUS JA MUU HUONO KOHTELU

Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman (kohta 13) ja suhteista kolmansiiin maihin kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen liittyvissä kysymyksissä annettujen EU:n politiikan suuntaviivojen mukaisesti EU tehosti kidutuksen ja huonon kohtelun vastaista työtään kaikkialla maailmassa vuonna 2016.

Vuotuinen EU:n ja valtiosta riippumattomien järjestöjen (NGO) ihmisoikeusfoorumi keskittyi vuonna 2016 aiheeseen "Yhtenäisenä kaikkia kidutuksen muotoja vastaan – monialainen näkökulma valjastettuna kidutuksen maailmanlaajuisen estämiseen, kieltämiseen ja korvaamiseen". Foorumiin osallistui runsaasti merkittäviä asiantuntijoita kaikkialta maailmasta, ja se tarjosi tilaisuuden keskustella asiasta perusteellisesti sekä jakaa kokemuksia. Foorumissa korostettiin erityisesti kidutuksen uhreille aiheutuneen vahingon korvaamista, kidutusta muuttoliikkeen työntekijänä, haavoittuvien ryhmien, kuten lasten ja alkuperäiskansojen, erityistarpeita sekä naisiin liittyviä erityisiä seikkoja. Foorumissa tähdennettiin yleisesti ottaen kidutuksen ja huonon kohtelun julkista vastustamista ja niitä koskevan tietoisuuden lisäämistä sekä kidutuksen koko yhteiskunnalle aiheuttamia kustannuksia. Kidutuksen torjunnan tarve myös terrorismin torjunnan ja turvallisuuspolitiikan yhteydessä tunnustettiin.

Myös korkea edustaja osallistui EU–NGO-foorumiin ja korosti asian tärkeyttä EU:lle. Lisäksi hän antoi julkilausuman kidutuksen uhrien puolesta vietettävänä päivänä 26. kesäkuuta. Siinä korkea edustaja alleviivasi kansalaisyhteiskunnan merkittävää roolia kidutuksen torjunnassa ja valtioiden vastuuta noudattaa oikeudellisia velvollisuuksiaan ja sitoumuksiaan. Hän totesi uskovansa, että poliittisen tahdon ja maailmanlaajuisen yhteistyön avulla kidutus voidaan estää ja lopulta kitkeä kokonaan. Useat EU:n edustustot järjestivät lisäksi tässä yhteydessä erillisiä tapahtumia, joissa lisättiin tietoisuutta kidutuksen torjunnan tärkeydestä.

Ihmisoikeuksista vastaava erityisedustaja osallistui kidutuksen torjuntaan eri puolille maailmaa suuntautuneiden vierailujensa aikana ottamalla asian esiin julkisesti ja kahdenvälisissä keskusteluissa muiden johtajien kanssa. Hän osallistui kahteen Genevessä ihmisoikeusneuvoston yhteydessä järjestettyyn korkean tason tapahtumaan ja käsitteli niissä poliisin säilössä tapahtuvan kidutuksen torjuntaa ja kidutuksen uhreille aiheutuneen vahingon korvaamista. Tapahtumista jälkimmäinen järjestettiin yhdessä Etelä-Afrikan kanssa. Se oli samalla yksi maan kanssa vuonna 2015 käydyn ihmisoikeusvuoropuhelun konkreettisista tuloksista. Tapahtuman järjestelyihin osallistuivat myös Tanska ja kidutuksen uhreille tarkoitettu YK:n erityisrahasto.

Ihmisoikeusvuoropuheluissaan EU otti edelleen järjestelmällisesti esiin kidutuksen ja huonon kohtelun. Erityisesti EU kehotti maita ratifioimaan ja panemaan kaikilta osin täytäntöön kidutuksen vastaisen yleissopimuksen ja sen valinnaisen pöytäkirjan, mukauttamaan lainsäädäntönsä yleissopimukseen, noudattamaan kansallisten ja kansainvälisten valvontamekanismien antamia suosituksia sekä varmistamaan, että kaikki ilmoitukset kidutuksesta tai huonosta kohtelusta tutkitaan asianmukaisesti ja puolueettomasti, että niistä nostetaan syytteet ja että uhreille aiheutunut vahinko korvataan. EU käsitteli soveltuvin osin myös tahdonvastaisia katoamisia ja salaista vankeutta. Näiden vuoropuhelujen aikana EU tarjosi maille tarpeen mukaan konkreettista apua – myös rahoitustukea – niiden toimissa kidutuksen ja huonon kohtelun kitkemiseksi. Esimerkiksi Brasilian kansalliselle ehkäisymekanismille järjestettiin vierailu Brysseliin, Strasbourgiiin ja Berliiniin. Vierailu tarjosi tilaisuuden vahvistaa suhteita ja kehittää valmiuksia vaihtamalla kokemuksia siitä, miten kidutusta voi parhaiten estää.

EU jatkoi oikeuslaitoksen uudistusten edistämistä useissa maissa. Tavoitteena on poliittisen vuoropuhelun ja rahoitustuen avulla varmistaa, että oikeuslaitos on riippumaton, oikeussuojaa on saatavilla ja vankilaoloja parannetaan. Apua tarjottiin poliisin ja muun rikosoikeusjärjestelmässä toimivan henkilöstön koulutukseen, jonka aiheena ihmisoikeuksien lisäksi oli väitetyin kidutuksen havaitseminen ja siitä ilmoittaminen sekä Istanbulin pöytäkirjan asianmukainen soveltaminen.

EIDHR:stä rahoitetuilla hankkeilla edistetään myös valmiuksien kehittämistä ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa kidutuksen estämisen alalla. Esimerkiksi Maailmanlaajuinen kokonaisvaltainen toimintamalli kidutuksen rankaisemattomuuden torjuntaan (Global Holistic Approach to the Fight Against Impunity for Torture) -hankkeen yhteydessä on laadittu hyödyllinen tietokanta kidutustapausten kirjaamista ja rekisteröintiä varten eri puolilla maailmaa toimivissa kuntoutuskeskuksissa. Eräässä toisessa hankkeessa valtioita, jotka eivät ole koskaan ennen toimittaneet raportteja YK:n kidutuksen vastaiselle komitealle, kannustetaan aloittamaan raporttien toimittaminen. Tätä varten julkaistaan rankaisemattomuutta koskevia tutkimuksia, toimitetaan vaihtoehtoisia raportteja, keskustellaan ja edistetään asiaa julkisesti. EU tarjoaa Euroopan neuvoston kanssa tehtävän ohjelmayhteistyön²⁹ puitteiden kautta tukea ja valmiuksien kehittämistä rikosoikeudellisille järjestelmille erityisesti laajentumis- ja naapurisuusmaissa. EIDHR:n vuoden 2016 ehdotuspyynnössä oli varattu 13,5 miljoonan euron osa kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rankaisemisen torjunnan tukemiseen. Tällä osalla tuetaan myös kidutuksen estämiseen ja uhrien kuntoutukseen liittyviin näkökohtiin terrorismin torjunnassa ja kansainvälisissä kriiseissä sekä sukupuoleen perustuvaan väkivaltaan ja seksuaaliseen kidutukseen. EIDHR:n ehdotuspyynnössä otetaan huomioon tilintarkastustuomioistuimen yleisesti ottaen myönteisessä vuoden 2015 erityiskertomuksessa "Kidutuksen torjuntaan ja kuolemanrangaistuksen poistamiseen tarkoitettu EU:n tuki"³⁰ annetut suositukset.

²⁹ Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston kumppanuus- ja yhteistyöjärjestely itäisen kumppanuuden maissa vuosina 2015–2017.

³⁰ Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus nro 09/2015 "Kidutuksen torjuntaan ja kuolemanrangaistuksen poistamiseen tarkoitettu EU:n tuki".

SYRJINNÄN TORJUNTA

Sukupuolten tasa-arvo

EU toteutti vuonna 2016 sukupuolten tasa-arvo-ohjelmaansa sekä "Naiset, rauha ja turvallisuus" -ohjelmaansa ihmisoikeusvuoropuheluissa useimpien kolmansien maiden kanssa. Samalla EU:n edustustot eri puolilla maailmaa edistivät ja suojelivat naisten ja tyttöjen oikeuksia toteuttamalla erityistoimia. Näitä olivat esimerkiksi tiedotuskampanjat ja EU:n edustustojen järjestämät teematapahtumat, toimintapoliittiset vuoropuhelut kumppanimaiden kanssa, julkiset vaikuttamistoimet sekä hankkeiden ja ohjelmien rahoittaminen. Nämä auttoivat estämään sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa, lisäämään naisten osallistumista sosiaaliseen ja poliittiseen elämään sekä edistämään naisten taloudellista voimaannuttamista. EU osallistui täysin sitoutuneesti maailmanlaajuisiin toimiin naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan lopettamiseksi. EU:n toimielimet ja edustustot olivatkin jälleen mukana YK:n johdolla toteutetussa "16 aktivistipäivää sukupuoliperusteista väkivaltaa vastaan" -kampanjassa 25. marraskuuta – 10. joulukuuta 2016. EU ja sen jäsenvaltiot olivat tyytyväisiä siihen, että naisiin ja miehiin työelämässä kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevässä asiantuntijoiden kolmikantakokouksessa saatiin sovittua päätelmistä ohjenuoraksi vuoden 2018 kansainvälisessä työkonferenssissa käynnistyvään normien asettamisprosessiin.

EU osallistui myös YK:n puitteissa, esimerkiksi ihmisoikeusneuvoston ja naisten asemaa käsittelevän toimikunnan (CSW), sekä muiden monenvälisten kumppanien, kuten ILO:n, Etyjin, EN:n, AU:n, OAS:n, Pohjois-Atlantin liiton (Nato) ja Kaakkois-Aasian valtioiden liiton (ASEAN) kanssa tehtävään työhön. Tavoitteena on varmistaa, että sukupuolten tasa-arvo, naisten voimaannuttaminen sekä kaikkien naisten ja tyttöjen ihmisoikeudet pysyvät globaalin asialistan keskiössä. EU tuki aktiivisesti YK:n Syyrian-erityislähettilään vetämää Syyrian naisten neuvonantavaa toimikuntaa (Women's Advisory Board) ja auttoi näin tuomaan sukupuolinäkökohdat selkeästi esiin rauhanneuvotteluissa. Työtä on tehty myös väkivaltaisten ääriliikkeiden ehkäisemistä koskevan YK:n vuoden 2015 toimintaohjelman toteuttamiseksi. Toimintaohjelma sisältää jakson, jossa käsitellään naisten voimaannuttamista perusedellytyksenä väkivaltaisten ääriliikkeiden ehkäisemiselle. EU osallistui väkivallan ja ääriliikehdinnän perimmäisten syiden kitkemiseen monenlaisten pienimuotoisten ja räätälöityjen, kansalaisyhteiskunnan ja paikallisyhteisöjen kanssa toteutettujen hankkeiden kautta. EU rahoitti aloitteita Afrikan sarven alueella, Pakistanissa sekä Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan (MENA) alueella. Aloitteisiin sisältyi yksittäisiä sukupuolinäkökohtiin keskittyviä toimia.

EU toteutti aktiivisesti sitoumuksiaan, jotka se teki naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 korkean tason tarkastelun yhteydessä vuonna 2015. EUH, mukaan lukien EU:n edustustot, YTPP-operaatiot ja EU:n erityisedustajat, toteutti edelleen konkreettisia toimia, jotka pyrkivät edistämään naisten osallistumista ja johtajuutta rauhan- ja turvaprosesseissa, lopettamaan konflikteissa ja niiden jälkeen esiintyvän seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan, ottamaan entistä selvemmin huomioon sukupuolinäkökohdat torjuttaessa uusia uhkia, myös terrorismia ja väkivaltaisia ääriliikkeitä, sekä vahvistamaan niin sisäisiä kuin ulkoisia yhteistyörakenteita. Brysselin Afganistan-konferenssi lokakuussa 2016 oli asiassa merkittävä saavutus. Sen yhteydessä järjestettiin naisten voimaannuttamista ja vaurasta Afganistania käsitellyt korkean tason oheistapahtuma. Se oli jatkoa EU:n ja afganistanilaisten kumppanien tiiviille yhteistyölle naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan Afganistanin kansallisen toimintasuunnitelman parissa. EU oli ensimmäisten lahjoittajien joukossa tukemassa sen toteuttamista koko maassa.

EU myös lisäsi vastuuvellisuuttaan naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevissa asioissa, kun lokakuussa 2016 saatiin päätökseen EU:n sitoumusten täyttämisen mittaustapoja mukauttava ja laajentava prosessi. Työn alla on sitoumusten täyttämistä koskeva EU:n selvitys, joka perustuu uudistettuihin ja kattaviin edistymistä mittaaviin indikaattoreihin.

EUH:n pääneuvonantaja sukupuolikysymysten ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 alalla pyrki edistämään tiiviimpää sukupuolten tasa-arvoon, naisten voimaannuttamiseen sekä naisiin, rauhaan ja turvallisuuteen liittyvää sisäistä ja ulkoista yhteistyötä. EUH:n pääneuvonantaja kehotti EU:n suunnitellun Euroopan neuvoston Istanbulin sopimukseen liittymisen yhteydessä useilla foorumeilla valtioita hyödyntämään tätä kehystä naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjunnassa.

EU on edelleen sitoutunut kaikkien ihmisoikeuksien edistämiseen, suojeluun ja toteuttamiseen sekä Pekingin toimintaohjelman ja kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin toimintaohjelman ja niihin liittyvien tarkistuskokousten tulosten täydelliseen ja tehokkaaseen täytäntöönpanoon ja tässä yhteydessä seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin³¹. Edellä esitetty huomioon ottaen EU vahvistaa olevansa sitoutunut edistämään ja suojelemaan jokaisen yksilön oikeutta hallita täysin omaan seksuaalisuuteensa ja seksuaali- ja lisääntymisterveyteensä liittyviä kysymyksiä ja päättää niistä vapaasti ja vastuullisesti ilman syrjintää, pakottamista tai väkivaltaa, sekä kyseisen oikeuden toteutumista. Lisäksi EU korostaa, että kaikilla pitäisi olla mahdollisuus saada kohtuulliseen hintaan laadukasta ja monipuolista seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvää tietoa, koulutusta, kattava seksuaalikasvatus mukaan lukien, ja terveydenhuoltopalveluja.

EU toteutti vuonna 2016 edelleen sukupuolikysymykset humanitaarisessa avussa huomioon ottavaa politiikkaa³², josta oli sovittu vuonna 2013 ja jossa sukupuoli tunnustetaan laatukriteeriksi, joka auttaa varmistamaan, että EU:n humanitaarinen apu tavoittaa haavoittuvimmat ryhmät ja vastaa tehokkaasti naisten, tyttöjen, poikien, miesten sekä iäkkäiden naisten ja miesten erityistarpeisiin. EU jatkoi vuonna 2016 sukupuoliperusteiselta väkivallalta suojelemista hätätilanteissa koskevan toimintakehotuksen mukaiseen politiikan levittämiseen ja rahoitukseen liittyvien sitoumustensa täytäntöönpanoa. Kyse on maailmanlaajuisesta humanitaarisesta aloitteesta, jossa EU on ollut osallisena vuodesta 2013 alkaen. EU:n arvioidaan myöntäneen vuonna 2016 yli 27 miljoonaa euroa humanitaarisena apuna, jolla pyritään ehkäisemään sukupuoliperusteista väkivaltaa ja reagoimaan siihen. Apu on tavoittanut 3,4 miljoonaa naista, miestä, poikaa ja tyttöä.

Lapset

EU pyrkii edistämään ja suojelemaan lasten oikeuksia kaikkialla maailmassa sekä varmistamaan, että lapsen etua kunnioitetaan kaikissa lapsiin vaikuttavissa politiikoissa. Kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n³³ hyväksymisen ja "ketään ei jätetä" -sitoumuksen myötä EU tehostaa työtään sen varmistamiseksi, että kaikkein syrjäytyneimmätkin lapset otetaan huomioon.

³¹ Kaikkia viittauksia seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin olisi tarkasteltava yhdessä uuden kehityspolitiikkaa koskevan eurooppalaisen konsensuksen kanssa (kohta 34).

³² Komission valmisteluasiakirja: Gender in Humanitarian Aid: Different Needs, Adapted Assistance, SWD(2013) 290 final, 22. heinäkuuta 2013.

³³ Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, YK:n yleiskokouksen päätöslauselma, 25.9.2015 (UNGA A/RES/70/1).

Lapsen oikeuksien edistämistä ja suojaamista koskevat suuntaviivat³⁴ sisältävät EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden virkamiehille kattavat ohjeet, jotka koskevat keinoja edistää ja suojella tehokkaasti lapsen oikeuksia kumppanimaissa sekä toimia, joiden avulla EU pyrkii saavuttamaan tavoitteensa. EU pyrkii edistämään järjestelmien vahvistamiseen perustuvaa toimintamallia. Sen avulla varmistetaan, että käytettävissä on kaikki toimenpiteet, rakenteet ja toimijat, joita tarvitaan sen takaamiseen, että kaikki lapset otetaan mukaan. Toimintamallissa otetaan huomioon EU:n ihmisoikeuspolitiikan kehitys, kuten oikeusperustaisen ajattelumallin käyttöönotto kehitysyhteistyössä³⁵ (2014), ja ihmisoikeuksien vahvistaminen yhä vahvemmin EU:n toiminnassa. Tätä korostetaan Euroopan komission ehdotuksessa uudeksi kehityspolitiikkaa koskeväksi eurooppalaiseksi konsensukseksi.³⁶

Tällä hetkellä joka neljäs turvapaikanhakija Euroopassa on lapsi. EU oli tyytyväinen New Yorkin julkilausumassa pakolaisista ja muuttajista³⁷ annettuihin sitoumuksiin. Näitä ovat esimerkiksi sen varmistaminen, että kaikki pakolais- ja muuttajalapset pääsevät kouluun muutaman kuukauden kuluessa saapumisestaan, seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan ehkäisy ja torjunta sekä pyrkimys lopettaa käytäntö, että lapsia otetaan säilöön heidän muuttajastatuksensa määrittelyä varten.

Matkaa tekevien lasten erityistarpeet ja erityiset haavoittuvuudet – varsinkin ne, jotka liittyvät heidän oikeuteensa koulutukseen ja suojeluun – mainitaan tärkeinä seikkoina huhtikuun 2016 tiedonannossa "Ihmisarvoinen elämä: apuriippuvuudesta omaehtoiseen selviytymiseen"³⁸. Lisäksi toukokuussa 2016 laaditussa valmisteluasiakirjassa "Humanitarian Protection: Improving protection outcomes to reduce risks for people in humanitarian crises" määritellään EU:n humanitaarinen suojelutyö ja esitellään sen tavoitteet, lastensuojelu mukaan luettuna.³⁹

³⁴ EU:n suuntaviivat lapsen oikeuksien edistämiseksi ja suojaamiseksi (2007).

³⁵ Komissio kehitti välineistön, joka ohjaa henkilöstöä toteuttamaan oikeusperustaista toimintamallia: Commission Staff Working Document Tool-Box A Rights-Based Approach, Encompassing all Human Rights for EU Development Cooperation (SWD(2014) 152 final) (9489/14, 5. toukokuuta 2014).

³⁶ Ehdotus uudeksi kehityspolitiikkaa koskeväksi eurooppalaiseksi konsensukseksi – Meidän maailmamme, meidän ihmisarvomme, meidän tulevaisuutemme, COM(2016) 740 final, 22. marraskuuta 2016.

³⁷ New Yorkin julkilausuma pakolaisista ja muuttajista, A/71/L.1*, 13. syyskuuta 2016.

³⁸ Tiedonanto "Ihmisarvoinen elämä: apuriippuvuudesta omaehtoiseen selviytymiseen", COM(2016) 234 final, huhtikuu 2016.

³⁹ Valmisteluasiakirja Humanitarian Protection: Improving protection outcomes to reduce risks for people in humanitarian crises, SWD(2016) 183 final, 23. toukokuuta 2016.

EU:n hätätilanteissa järjestettävälle koulutukselle myöntämä humanitaarinen rahoitus on vuosina 2012–2016 auttanut lähes neljää miljoonaa kriiseistä kärsimään joutunutta lasta eri puolilla maailmaa pääsemään kouluun. Vuonna 2016 EU:n humanitaarisen avun määrärahoista osoitettiin 4 prosenttia eli 64 miljoonaa euroa hätätilanteissa järjestettävään koulutukseen. EU on kansainvälisissä yhteyksissä puolustanut voimakkaasti lasten oikeutta koulutukseen, ja se järjesti marraskuussa 2016 hätätilanteissa järjestettävää koulutusta käsitelleen kansainvälisen foorumin.

Monenvälisellä tasolla EU esittää yhdessä Latinalaisen Amerikan ryhmän (GRULAC) kanssa YK:ssa vuosittain kahta päätöslauselmaa lapsen oikeuksista. EU esitti maaliskuun 2016 YK:n ihmisoikeusneuvoston päätöslauselmaa tieto- ja viestintäteknikasta ja lasten seksuaalisesta riistosta sekä YK:n yleiskokouksen kolmannen komitean päätöslauselmaa muuttajalapsista.

EU sitoutui edelleen täysin lasten suojaamiseen kaikilta väkivallan muodoilta. Lokakuussa 2016 EU:n neuvoston ihmisoikeustyöryhmä (COHOM) keskusteli erityisistunnossa lapsen oikeuksista EU:n ulkoisessa politiikassa. Istunnossa keskityttiin lastensuojelujärjestelmien vahvistamiseen, lasten osallisuuteen, lasten laitostumisen estämiseen ja vaihtoehtoisten hoitoratkaisujen kehittämiseen sekä lasten suojaamiseen vahingollisilta käytännöiltä.

Neuvosto antoi vuonna 2016 lapsityövoimasta päätelmät⁴⁰, joissa muistutetaan EU:n vankasta sitoutumisesta lapsityövoiman käytön lopettamiseen ja kannustetaan osallistumaan lapsityövoiman käyttöä käsittelevään neljänteen maailmankonferenssiin, joka järjestetään Argentiinassa marraskuussa 2017.

EU tuki edelleen Children, Not Soldiers -kampanjaa, jonka lapsia aseellisissa konflikteissa käsittelevä YK:n pääsihteerin erityisedustaja ja YK:n lastenrahasto (Unicef) käynnistivät yhdessä vuonna 2014 ja jonka tavoitteena on lopettaa kokonaan lasten värvääminen valtiollisten asevoimien käyttöön konflikteissa vuoteen 2016 mennessä. Huolimatta siitä, että konfliktit kärjistyivät ja turvallisuushaasteet lisääntyivät osassa kampanjan kahdeksasta maasta vuonna 2015, kampanja on tähän mennessä johtanut tuhansien entisten lapsisotilaiden vapauttamiseen. Kaikki kahdeksan maata ovat nyt myös allekirjoittaneet YK:n kanssa toimintasuunnitelmat, joilla lopetetaan ja estetään lasten värvääminen ja käyttö. Komissio tuki vuonna 2016 EIDHR:n kautta yhteensä 5 miljoonalla eurolla kuutta hanketta sellaisten lasten hyväksi, jotka ovat mukana asejoukoissa, aseellisissa ryhmissä ja jengeissä ja joihin aseellinen väkivalta vaikuttaa. Hankkeet toteutetaan Kolumbiassa, Kongon demokraattisessa tasavallassa, palestiinalaisalueilla, Sudanissa ja Libanonissa.

⁴⁰ Neuvoston päätelmät lapsityövoimasta, 10244/16, 20. kesäkuuta 2016.

Ikääntyneet

EU on hyvin tietoinen ikääntyneiden vaikeuksista ja siitä, että heidän ihmisoikeuksiensa täysi kunnioittaminen vaatii enemmän työtä. Alkuvuonna 2016 EU osallistui ikääntyneiden ihmisten kaikkien ihmisoikeuksien toteutumista käsittelevän YK:n riippumattoman asiantuntijan Rosa Kornfeld-Matten raporttiin ja kannatti hänen toimeksiantonsa jatkamista ihmisoikeusneuvoston päätöslauselmassa syyskuussa. New Yorkissa joulukuussa 2016 kokoontuneen ikääntymistä tarkastelevan avoimen työryhmän 7. istunnossa EU osallistui aktiivisesti avoimeen keskusteluun ja parhaiden käytäntöjen vaihtoon sekä vastusti ikääntyneiden syrjintää. EU kannatti myös päätöstä, jolla sallittiin kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden osallistua avoimen työryhmän työskentelyyn. Päätös oli yksimielinen, ja sen myötä kansalliset ihmisoikeusinstituutiot, joilla on A-status, voivat nyt osallistua työskentelyyn täysimääräisesti, mutta ilman äänioikeutta.

Homot, lesbot, biseksuaalit, transihmiset ja intersukupuoliset (hlbti)

Tasainen kehitys kohti samaa sukupuolta olevien suhteiden dekriminisoitua jatkui vuonna 2016. Nauru ja Seychellit kumosivat homoseksuaalisuuden kriminalisoivat lait, ja Belizen korkein oikeus hylkäsi maan sodomian vastaisen lain. Myös historiallisia sukupuoli-identiteettiä koskevia lakeja hyväksyttiin eri puolilla maailmaa. Ensimmäistä kertaa hlbti-kysymykset otettiin Davosissa järjestetyn Maailman talousfoorumin viralliselle asialistalle. Näin tunnustettiin hlbti-yhteisön osallistamisen ja taloudellisen kehityksen välinen merkittävä yhteys.

Monet hlbti-ihmiset joutuivat kuitenkin edelleen kohtaamaan päivittäin väkivaltaa ja syrjintää, ja homojen suosimaan yökerhoon Orlandossa Floridassa tehty hirvittävä terrori-isku järkytti koko maailmaa. Samalla 73 maassa samaa sukupuolta olevien suhteet ovat yhä kriminalisoituja ja 13 valtiossa homoseksuaalisista teoista voidaan määrätä kuolemanrangaistus. Terveystieteiden, koulutuksen ja muiden palveluiden epätasapuolinen saatavuus on edelleen yleistä. EU jatkoi ennakoivaa työtään kolmansien maiden kanssa hlbti-ihmisten kohtaaman väkivallan ja syrjinnän poistamiseksi ja käytti hienovaraista diplomatiata yksittäisissä väkivalta- tai syrjintätapauksissa.

Unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja antoi kansainvälisenä homo-, trans- ja bifobian vastaisena päivänä 17. toukokuuta 2016 julkilausuman, jossa osoitettiin kunnioitusta niille, jotka ovat rohkeasti puolustaneet hlbti-ihmisten kaikkien ihmisoikeuksien toteutumista. Monet EU:n edustustot eri puolilla maailmaa juhlistivat päivää nostamalla sateenkaarilipun salkoon, julkaisemalla lehdistötiedotteita tai järjestämällä tapahtumia, joilla lisättiin tietoisuutta hlbti-ihmisten ihmisoikeuksista. Monet myös tukivat paikallisia Pride-juhlallisuuksia ja torjuivat yhdessä kansalaisyhteiskunnan kanssa seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvaa syrjintää. EU kehitti lisäksi hlbti-ihmisten ihmisoikeuksien varmistamista koskevia ohjeita ja henkilökohtaista koulutusta henkilöstölleen viestinnän parantamiseksi ja jotta hlbti-kysymyksiä voitaisiin käsitellä kolmansien maiden kanssa ennakoivasti.

Vuonna 2016 EU tuki 19:ää EIDHR-hanketta, joiden tavoitteena on lisätä hlbti-järjestöjen näkyvyyttä ja hyväksyttävyyttä sekä tehostaa niiden vuoropuhelua viranomaisten kanssa. Näin pyritään muuttamaan lakeja, torjumaan homofobiaa, suojelemaan hlbti-ihmisiä väkivallalta sekä tarjoamaan heille ja valtiosta riippumattomille järjestöille koulutusta, tietoa ja oikeudellista tukea. Painopiste oli alueellisissa hankkeissa, joiden tavoitteena on kehittää paikallisen kansalaisyhteiskunnan ja yhteisöperustaisten järjestöjen valmiuksia ja luoda verkostoja. Kesäkuussa 2016 julkaistussa hlbti-yhteisöjen kaudella 2013–2014 saamia avustuksia ja valtiollisia tukia käsittelevässä raportissa (2013–2014 Global Resources Report for Philanthropic and Government Support to LGBTI Communities) EU mainittiin tuen kokonaismäärän perusteella kolmanneksi suurimpana valtiollisena ja monenvälisenä rahoittajana.

EU osallistui edelleen aktiivisesti monenväliseen työhön hlbti-ihmisten kohtaaman väkivallan ja syrjinnän torjumiseksi tekemällä yhteistyötä asiaankuuluvien erityismenettelyjen kanssa, mukaan lukien seksuaaliseen suuntautumiseen tai sukupuoli-identiteettiin perustuvalta väkivallalta ja syrjinnältä suojelua käsittelevä uusi riippumaton asiantuntijaelin. YK:n hlbti-ydinryhmän jäsenenä EU osallistui YK:n yleiskokouksen 71. istunnon yhteydessä järjestetyn korkean tason #Path2Equality-ministerikokouksen järjestelyihin. Ihmisoikeuksista vastaava EU:n erityisedustaja osallistui tapahtumaan, jossa maailman johtajat kokoontuivat keskustelemaan hlbti-ihmisten ihmisoikeuksien edistymisestä. Tammikuussa 2016 hlbti-kysymykset määriteltiin myös yhdeksi EU:n prioriteeteista Euroopan neuvoston kanssa vuosina 2015 ja 2017 tehtävässä yhteistyössä.

Vammaiset

Vuosi 2016 oli vammaisten oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen 10-vuotisjuhlavuosi. EU on osapuolena sopimuksessa. Yleissopimuksen on ratifioinut 168 maata. EU juhlisti juhlavuotta järjestämällä lukuisia julkisia tapahtumia ja konferensseja sekä osallistumalla muiden kumppanien järjestämiin tapahtumiin, kuten ihmisoikeusneuvoston 31. istunnon yhteydessä helmikuussa 2016 järjestettyyn oheistapahtumaan, jossa käsiteltiin Agenda 2030:n mukauttamista vammaisten oikeuksiin.

Samassa ihmisoikeusneuvoston istunnossa vammaisten oikeuksista käytävässä vuotuisessa keskustelussa keskityttiin vammaisten oikeuksiin vaaratilanteissa ja humanitaarisissa hätätiloissa. Kesäkuussa vammaisyleissopimuksen vuosittaisessa sopimuspuolten kokouksessa EU katsoi, että sosiaalisen osallisuuden ja yhdenvertaisuuden esteitä olisi vähennettävä puuttamalla työmarkkinoita koskeviin esteettömyyskysymyksiin. Lisäksi EU käytti puheenvuoroja, jotka koskivat köyhyyttä ja esteettömyyttä, ja järjesti useita oheistapahtumia kansalaisjärjestöjen, muun muassa vammaisjärjestöjen, kanssa.

12. toukokuuta 2016 järjestetystä Maailman humanitaarisesta huippukokouksesta annettujen neuvoston päätelmien⁴¹ mukaisesti EU myös liittyi peruskirjaan vammaisista humanitaarisissa toimissa (Charter on Inclusion Persons with Disabilities in Humanitarian Action). Peruskirjassa vahvistetaan yhteinen tahto saattaa vammaiset humanitaarisen avustustoiminnan keskiöön.

EU osallistui Pekingissä 8.–11. marraskuuta 2016 järjestettyyn 16. epäviralliseen Asem-seminaariin vammaisten ihmisoikeuksista. Tilaisuus tarjosi mahdollisuuden keskustella vammaisten ihmisoikeuksien valtavirtaistamisesta monien eri sidosryhmien, myös vammaisten, kanssa.

⁴¹ Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätelmät maailman humanitaarisesta huippukokouksesta, 8850/16, 12. toukokuuta 2016.

Vuonna 2016 EU ja YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimisto (OHCHR) aloittivat nelivuotisen yhteishankkeen toteutuksen. Tässä "Bridging the Gap I" -hankkeessa pyritään liittämään vammaisyleissopimukseen ihmisoikeusindikaattoreita, jotka tukisivat vammaisuuden ottamista huomioon kestävän kehityksen Agenda 2030:ssa. Hanke tuo käyttöön välttämättömät välineet ja ohjeet, jotta vammaisyleissopimuksen täytäntöönpano, seuranta ja raportointi voidaan määritellä kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti. Joulukuussa 2016 EU allekirjoitti uuden avustussopimuksen nimeltä "Bridging the Gap II". Sillä pyritään yhdenvertaisiin oikeuksiin vammaisuuden huomioivien politiikkojen ja palvelujen kautta. Hanke toteutetaan Espanjassa, Italiassa ja Itävallassa toimivista EU:n jäsenvaltioiden virastoista käsin yhteistyössä Euroopan vammaisfoorumien sekä vammaisia ja kehitysyhteistyötä käsittelevän International Disability and Development Consortium -järjestön kanssa. Hankkeella parannetaan kehitysyhteistyökumppanien teknisiä valmiuksia ottaa vammaiset mukaan tavanomaiseen kehitysyhteistyöhön. Näin varmistetaan, että kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi tehtävä työ on vammaisyleissopimuksen mukaista. Hankkeella parannetaan myös viiden matalan tulotason ja keskitulotason kumppanimaan hallitusten valmiuksia kehittää ja toteuttaa vammaisuuden huomioivia politiikkoja ja palveluja.

Tämän lisäksi kaudella 2015–2016 EU rahoitti 80:tä hanketta, joissa keskityttiin vammaisten oikeuksien ja sosiaalisen osallisuuden edistämiseen kumppanimaissa. Hankkeiden kokonaisbudjetti oli yli 56 miljoonaa euroa.

Alkuperäiskansojen ja vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeudet

Vuoden 2016 tapahtumat osoittivat valitettavan selvästi, että EU:n on jatkettava alkuperäiskansojen oikeuksien edistämistä ympäristö-, ilmasto- ja maanhallinta-asioissa. EU antoi vuonna 2016 julkilausumia ja teki virallisia yhteydenottoja, joissa pyydettiin oikeutta alkuperäiskansojen ihmisoikeuksien puolustajien surmien jälkeen ja kehoitettiin auttamaan kiireesti alkuperäiskansojen ihmisoikeuksien puolustajia, joiden turvallisuus oli uhattuna.

EU sai myös edelleen ilmoituksia alkuperäiskansojen oikeuksien rikkomisesta, kun esimerkiksi kaivannaisteollisuuden taikka muun liike- tai kehitystoiminnan yhteydessä alkuperäiskansoilta anastettiin maata. EU:n edustustot auttavat todentamaan ilmoitukset ja suunnittelemaan asianmukaisia jatkotoimia.

EU jatkoi EIDHR:n kautta tukeaan DoCip-säätiölle (Indigenous Peoples' Center for Documentation, Research and Information), joka toimii alkuperäiskansojen edustajien teknisenä sihteeristönä ihmisoikeuksia käsittelevien YK:n elinten ja istuntojen yhteydessä. Hankkeen tavoitteena on helpottaa alkuperäiskansojen täydellistä ja tehokasta edustusta YK:n ihmisoikeusjärjestelmässä sekä lisätä synergiaa alkuperäisväestöjä edustavien järjestöjen kanssa ja niiden kesken. Lisäksi tähän toimintaan sisällytettiin ensimmäistä kertaa eurooppalainen osio vastauksena Euroopan parlamentin pyyntöön, joka koski alkuperäisväestöjen edustajien ja EU:n toimielinten välisen vuorovaikutuksen tukemista.

Euroopan komissio ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja julkaisivat 17. lokakuuta 2016 alkuperäiskansoja koskevan EU:n ulkopolitiikan täytäntöönpanoa käsittelevän yhteisen valmisteluasiakirjan ("Implementing EU External Policy on Indigenous Peoples").⁴² Asiakirjassa annetaan tilannekatsaus vuosien 2015–2019 ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevassa EU:n toimintasuunnitelmassa, joka liittyy suoraan alkuperäiskansoja koskeviin kysymyksiin, esitettyjen sitoumusten täytäntöönpanoon YK:n alkuperäiskansojen oikeuksien julistuksen ja New Yorkissa vuonna 2014 pidetyn alkuperäiskansojen maailmankonferenssin päätössiakirjan mukaisesti (SWD (2016) 340 final). Siinä todetaan, että EU:lla on asianmukainen alkuperäiskansojen oikeuksia koskeva toimintapoliittinen kehys, jota se myös soveltaa. Asiakirjassa esitetään kuitenkin myös useita huomioita EU:n vaikutuksen ja vaikuttavuuden lisäämiseksi ja toimintapoliittisen kehyksen soveltamiseksi johdonmukaisemmin EU:n suhteissa kumppanimaihin.

YK:ssa EU osallistuu aktiivisesti alkuperäiskansojen asioita käsitteleviin mekanismeihin sekä alkuperäiskansojen oikeuksia koskeviin päätöslauselmiin ihmisoikeusneuvostossa ja YK:n yleiskokouksen kolmannessa komiteassa. Tärkeimpänä EU osallistui vuonna 2016 ihmisoikeusneuvoston alkuperäiskansojen oikeuksia käsittelevän asiantuntijamekanismin toimeksiannon onnistuneeseen tarkistukseen. EU oli mukana myös YK:n yleiskokouksen puheenjohtajan johdolla käydyissä neuvotteluissa, jotka koskivat alkuperäiskansojen edustajien ja instituutioiden osallistumista asiaankuuluvien YK:n elinten kokouksiin, joissa käsitellään alkuperäiskansoihin vaikuttavia kysymyksiä.

⁴² Yhteinen valmisteluasiakirja "Implementing EU External Policy on Indigenous Peoples", SWD(2016) 340 final, 17. lokakuuta 2016.

Lisääntyvä epävarmuus, suvaitsemattomuus ja pakkomuutto koettelevat vähemmistöihin kuuluvia henkilöitä enemmän kuin muita monissa osissa maailmaa. Monissa maissa ei ole käytössä menettelyjä vähemmistöön kuuluvien henkilöiden oikeuksien suojelemiseksi. Siksi heidän on hyvin usein vaikeaa saada ääntään kuuluviin ja he joutuvatkin monesti syytetyiksi rikoksista laillisiin yhteiskunnallisiin protesteihin osallistuttuaan. Epävarman tilanteen takia EU keskittyi vuonna 2016 yhä voimakkaammin vähemmistöön kuuluvien henkilöiden oikeuksiin ihmisoikeusvuoropuheluissaan kumppanimaiden ja alueellisten järjestöjen kanssa. Vuoropuheluissa käsiteltiin myös kastijärjestelmän perusteella syrjittyihin henkilöihin liittyviä kysymyksiä ja kiinnitettiin erityisesti huomiota vähemmistöryhmien haavoittuvimpiin ihmisiin, kuten naisiin, lapsiin ja vammaisiin. Vuonna 2016 käydyistä vuoropuheluista saatiin tärkeä kokemus siitä, että Agenda 2030 ja kestävä kehityksen tavoitteet toimivat vahvana perustana eriarvoisuuden vähentämiselle ja täydentävät näin ollen keskusteluja vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden ihmisoikeuksien kunnioittamisesta.

EU jatkoi koko vuoden 2016 ajan yhteistyötään vähemmistökysymyksiä käsittelevien kansainvälisten toimeksiantojen haltijoiden kanssa. Näitä ovat esimerkiksi romanikysymyksiä käsittelevä Euroopan neuvoston pääsihteerin erityisedustaja, vähemmistökysymyksiä käsittelevä YK:n erityisraportoiija ja Etyjin vähemmistövaltuutettu. EU on johdonmukaisesti kannattanut vähemmistövaltuutetun esteetöntä pääsyä alueille, joilla on voimakkaita jännitteitä.

YK:n vähemmistöasioiden foorumin 9. istunto pidettiin marraskuussa 2016. Siinä keskityttiin vähemmistöihin humanitaarisissa kriisitilanteissa. EU:lla oli hyvät valmiudet osallistua foorumissa järjestettyihin keskusteluihin vuoden 2015 Maailman humanitaarisessa huippukokouksessa antamiensa sitoumusten perusteella.

Rasismi, rotusyrjintä, muukalaisviha ja suvaitsemattomuus

EU osallistuu kumppanimaiden kanssa, monenvälisillä foorumeilla ja kansalaisyhteiskunnan kanssa rasismiin, rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja suvaitsemattomuuden torjuntaa koskevien strategioiden kehittämiseen. EU korostaa ihmisoikeusvuoropuheluissaan rotusyrjinnän poistamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen yleismaailmallisen ratifioinnin ja täytäntöönpanon merkitystä. YK:ssa EU keskittyy Durbanin julistuksen ja toimintaohjelman sekä YK:n afrikkalaisen syntyperän vuosikymmenen toimintaohjelman täytäntöönpanoon. Osallistuessaan YK:n mekanismeihin, jotka keskittyvät rotusyrjinnän poistamiseen, EU edistää konsensukseen perustuvaa toimintamallia, jossa oleellista on valtioiden velvollisuus varmistaa syrjimättä kaikkien ihmisten ihmisoikeuksien suojeleminen. Lisäksi EU hyödyntää kaikki tilaisuudet, myös asianomaisten ihmisoikeusneuvoston toimeksiantojen haltijoiden kanssa käytävät vuoropuhelut, vastustaakseen rasismia, rotusyrjintää, muukalaisvihaa ja suvaitsemattomuutta koko maailmassa.

YRITYSTOIMINTA JA IHMISOIKEUDET

Yritysten toiminnan raportoitiin edelleen aiheuttavan kansalais- ja poliittisten oikeuksien sekä taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien loukkauksia. Siksi EU tuki ihmisoikeuksien puolustajien toimintaa ja edisti ihmisoikeuksien kunnioittamista yritysten keskuudessa. Asia nostettiin esiin useiden kolmansien maiden kanssa käydyissä ihmisoikeusvuoropuheluissa erityisesti Latinalaisessa Amerikassa ja Aasiassa. Ihmisoikeuksista vastaava EU:n erityisedustaja otti yritystoiminnan ja ihmisoikeudet esiin keskusteluissaan strategisten kumppaneiden, kuten Etelä-Afrikan ja Brasilian, sekä Afrikan unionin kanssa.

EU edisti edelleen YK:ssa vuonna 2011 yksimielisesti hyväksytyjä yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevia suuntaviivoja parhaana toimintapoliittisena välineenä, jolla näitä kysymyksiä voidaan käsitellä kattavasti. Vuoden 2016 loppuun mennessä kahdeksan EU:n jäsenvaltiota oli hyväksynyt yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevan kansallisen toimintasuunnitelman ja useimmat muut olivat saaneet valmiiksi yritysten yhteiskuntavastuuta tai yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevan kansallisen toimintasuunnitelman tai vieneet sitä merkittävästi eteenpäin. Lisäksi vuonna 2016 annettiin neuvoston päätelmät yritystoiminnasta ja ihmisoikeuksista sekä vastuullisista globaaleista arvoketjuista. EU:lla ja sen jäsenvaltioilla oli merkittävä rooli ihmisarvoista työtä globaaleissa toimitusketjuissa koskevien päätelmien ja toimintasuunnitelman hyväksymisessä Kansainvälisessä työjärjestössä.

Marraskuun 2016 tiedonannossaan Euroopan kestävästä tulevaisuudesta⁴³ komissio sitoutui tehostamaan työtään vastuullisen yritystoiminnan alalla keskittyen konkreettisiin toimiin, jotka perustuvat komission vuonna 2011 julkaisemassa yritysten yhteiskuntavastuuta koskevassa EU:n strategiassa määriteltyihin periaatteisiin ja toimintatapaan.⁴⁴

Teknisen tuen osalta komissio julkaisi vuonna 2016 EIDHR:n ehdotuspyynnön YK:n suuntaviivojen täytäntöönpanoa varten. Kansallisten toimintasuunnitelmien kehitykseen suunnattua teknistä tukea annettiin kumppanuusvälineestä⁴⁵ Latinalaisen Amerikan maille, kuten Brasilialle, Costa Ricalle, Meksikolle, Panamalle ja Perulle. Lisäksi valmisteltiin laajempia kumppanuusvälineeseen liittyviä, vastuullista yritystoimintaa koskevia jatkotoimia Latinalaisessa Amerikassa ja Karibian alueella. EU rahoitti myös Afrikan unionille (AU) annettavaa teknistä tukea vastuullisen yritystoiminnan edistämistä Afrikassa koskevien AU:n puitteiden kehittämiseen.

Monenvälisissä puitteissa yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevaa kansainvälistä oikeudellisesti sitovaa välinettä valmisteleva hallitustenvälinen työryhmä kokoontui toista kertaa ihmisoikeusneuvostossa lokakuussa 2016. EU osallistui työryhmän toimintaan aktiivisesti ja ilmaisi tyytyväisyytensä siihen, että työryhmä ei keskity pelkästään ylikansallisiin yrityksiin, vaan aikoo käsitellä kaikenlaisia yrityksiä.

⁴³ Tiedonanto "Seuraavat toimet Euroopan kestävästä tulevaisuuden varmistamiseksi – Kestävyttä edistävät EU:n toimet", COM(2016) 739 final, 22. marraskuuta 2016.

⁴⁴ Tiedonanto "Yritysten yhteiskuntavastuuta koskeva uudistettu EU:n strategia vuosiksi 2011–14", COM(2011) 0681 final, 25. lokakuuta 2011.

⁴⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 234/2014, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2014, kumppanuusvälineen perustamisesta kolmansien maiden kanssa tehtävää yhteistyötä varten.

4. IHMISOIKEUDET KAIKESSA EU:N ULKOISESSA POLITIIKASSA

KAUPPA

Kauppapolitiikan avulla voidaan tukea ihmisoikeuksien edistämistä ja kunnioittamista kolmansissa maissa EU:n muun ulkoisen politiikan ja etenkin kehitysyhteistyön yhteydessä. Vuonna 2015 annetussa tiedonannossa "Kaikkien kauppa: Vastuullisempaa kauppa- ja investointipolitiikkaa" tarjotaan EU:n tukea kehitysmaille, etenkin heikoimmassa asemassa oleville ja vähiten kehittyneille maille, jotta ne pääsisivät mukaan globaaliin kauppajärjestelmään ja saisivat kansainvälisestä kaupasta mahdollisimman paljon hyötyä⁴⁶. Tähän liittyy monia eri politiikan välineitä, myös EU:n kauppaa tukeva kehitysyhteistyö⁴⁷, yksipuolisten kauppaetuksien järjestelmä sekä kahdenvälisen ja alueellisten kauppasopimusten määräykset. Ihmisoikeusnäkökohdat, muun muassa perusperiaatteet ja työtä koskevat oikeudet, on otettu huomioon yksipuolisissa etuuksissa, EU:n vientivalvontapolitiikassa ja EU:n kahdenvälisissä vapaakauppasopimuksissa.

Nykyinen asetus yleisestä tullietuusjärjestelmästä on ollut voimassa 1. tammikuuta 2014 lähtien, ja se sisältää edelleen maailman anteliaimmat yksipuoliset kauppaetudet, joilla tuetaan kehitysmaiden taloudellista kehitystä. Uudessa järjestelmässä on myönnetty 14 maalle erityisen edullisia kauppaetuksia (GSP+) sillä edellytyksellä, että kyseiset maat ratifioivat ja panevat tosiasiallisesti täytäntöön 27 kansainvälistä yleissopimusta (niihin kuuluvat myös keskeiset ihmisoikeuksia ja työntekijöiden oikeuksia koskevat yleissopimukset). Vuonna 2016 viisi maata teki vapaakauppasopimuksen EU:n kanssa ja poistui siksi GSP+-järjestelmästä. Yksi uusi maa, Sri Lanka, haki GSP+-asemaa. Komissio julkaisi vuonna 2016 ensimmäisen kaksivuotiskertomuksen GSP+-järjestelmän seurantajaksosta⁴⁸. Seuraava kertomus julkaistaan vuonna 2018.

EIDHR-välineeseen sisältyy 5 miljoonan euron erä, jolla tuetaan ja voimaannutetaan kansalaisyhteiskunnan toimijoita, jotka osallistuvat 27:n asiaa koskevan yleissopimuksen seurantaan ja tosiasialliseen täytäntöönpanoon GSP+-edunsaajamaissa.

⁴⁶ Komission tiedonanto "Kaikkien kauppa – Vastuullisempaa kauppa- ja investointipolitiikkaa", COM(2015) 497 final, 14. lokakuuta 2015.

⁴⁷ EU:n kauppaa tukevan avun strategia: Kehitysmaiden kauppaan liittyviä tarpeita tukevien EU:n toimien tehostaminen, 14470/07, 29. lokakuuta 2007.

⁴⁸ Yhteinen valmisteluasiakirja "The EU Special Incentive Arrangement for Sustainable Development and Good Governance ('GSP+') covering the period 2014 – 2015", SWD(2016) 8, 28. tammikuuta 2016.

EU jatkoi vuonna 2016 myös työtään Bangladesh Compact -aloitteen parissa yhdessä Bangladeshin hallituksen, ILO:n, Yhdysvaltojen ja Kanadan kanssa. Aloitteen tavoitteena on edistää työelämän perusnormien noudattamista ja parantaa turvallisuutta tekstiiliteollisuudessa.

Euroopan komissio tekee vaikutustenarviointeja, ennen kuin kauppaneuvotteluja käynnistetään tai uusia tai tarkistettuja EU:n kauppapolitiikkaa koskevia asetuksia otetaan käyttöön. Komissio tekee myös kestäväan kehitykseen kohdistuvien vaikutusten arviointeja rinnakkain kauppaneuvottelujen kanssa. EU on sitoutunut ottamaan ihmisoikeudet huomioon sekä vaikutustenarvioinneissa että kestäväan kehitykseen kohdistuvien vaikutusten arvioinneissa. Vuonna 2015 kehitettiin erityinen ohjausväline⁴⁹ ihmisoikeuskysymysten arviointiin kaupallisissa toimissa. Ohjausvälinettä käytettiin kaikissa vuonna 2016 suoritetuissa arvioinneissa. Näitä ovat esimerkiksi EU:n ja Kiinan sekä EU:n ja Burman/Myanmarin välisten investointisopimusten kestäväan kehitykseen kohdistuvien vaikutusten arvioinnit, EU:n ja Turkin välistä sopimusta tulliliiton uudistamisesta koskeva vaikutustenarviointi sekä meneillään olevat vaikutustenarvioinnit Uuden-Seelannin, Australian ja Chilen kanssa tehtävistä vapaakauppasopimuksista.

Vuoden 2009 jälkeen tehdyt vapaakauppasopimukset ovat sidoksissa osapuolten välillä tehdyissä asiaankuuluuissa poliittisissa puitesopimuksissa vahvistettuihin ihmisoikeusmääräyksiin. Ellei osapuolten välillä ole voimassa mitään poliittista puitesopimusta, vapaakauppasopimukseen kirjataan olennaisia osia koskeva lauseke ja keskeytysmahdollisuus ihmisoikeusloukkausten tapauksessa.

EU:n vientivalvonnan osalta asetusta (EY) N:o 1236/2005 sellaisten tavaroiden kaupasta, joita voi käyttää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon tai kidutukseen, on tarkistettu, ja uudet muutokset tulivat voimaan 16. joulukuuta 2016⁵⁰. Komissio hyväksyi vuonna 2016 myös päivityksen kaksikäyttötuotteiden vientiä, siirtoa, välitystä ja kauttakulkua koskevan yhteisön valvontajärjestelmän perustamisesta annettuun neuvoston asetukseen 428/2009. Tämä järjestely pitää nyt sisällään valvontateknologian valvonnan tarkastelua, jotta vähennettäisiin mahdollisia riskejä, joita liittyy sellaisten tieto- ja viestintätekniikan tuotteiden valvomattomaan vientiin, joita voitaisiin käyttää ihmisoikeusloukkauksiin.

⁴⁹ Suuntaviivat ihmisoikeuksien vaikutusten analysoinnista kauppaan liittyvien poliittisten aloitteiden vaikutusten arvioinneissa (2015).

⁵⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2016/2134, annettu 23 päivänä marraskuuta 2016, tiettyjen sellaisten tavaroiden kaupasta, joita voi käyttää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoon, kidutukseen ja muuhun julmaan, epäinhimilliseen tai halventavaan kohteluun tai rankaisemiseen, annettujen neuvoston asetusten (EY) N:o 1236/2005 muuttamisesta.

Euroopan komissio kannattaa yksityisiä reilun ja eettisen kaupan järjestelmiä ja katsoo, että ne voivat edistää kestävä kehityksen periaatteiden toteutumista ja ihmisoikeuksien kunnioittamista. Tällaisia järjestelmiä ei ole tarkoitus luokitella tai säännellä, mutta vuonna 2016 komissio työskenteli tiedonkulun parantamiseksi, jotta varmistettaisiin, että kuluttajat ymmärtävät kunkin järjestelmän perusteena toimivat kriteerit, pystyvät tekemään perusteltuja päätöksiä ja tunnistavat nopeasti totuudenvastaiset väitteet.

Monenvälisellä tasolla EU tukee vuoden 2014 lopussa voimaan tullutta asekauppasopimusta, jonka tavoitteena on lisätä vastuullisuutta ja avoimuutta asekaupassa. Sopimuksessa edellytetään muun muassa, että asevientiä koskevissa päätöksissä arvioidaan, onko olemassa riski aseiden käyttämisestä vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin tai kansainvälisen humanitaarisen oikeuden vakavaan rikkomiseen, sukupuoliperusteinen väkivalta mukaan lukien. Asevienti kielletään myös siinä tapauksessa, että aseita voitaisiin käyttää joukkotuhontaan, rikoksiin ihmisyyttä vastaan, Geneven yleissopimuksen vakavaan rikkomiseen, hyökkäyksiin siviilejä vastaan tai muihin kansainvälisissä yleissopimuksissa määriteltyihin sotarikoksiin.

Tässä yhteydessä EU ajoi edelleen vuonna 2016 asekauppasopimuksen ratifiointia kaikissa YK:n jäsenvaltioissa. Näiden diplomaattisten toimien lisäksi EU:n rahoittamasta, asekauppasopimuksen täytäntöönpanoa tukevasta ohjelmasta on tähän mennessä annettu teknistä apua 17 maalle niiden kansallisten järjestelmien vahvistamiseen sopimuksen vaatimusten mukaisesti.

KEHITYSYHTEISTYÖ

EU on sitoutunut sisällyttämään ihmisoikeudet kehitysyhteistyöhön, olivatpa ne poliittisia ja kansalaisoikeuksia tai sivistyksellisiä, taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia. Tavoitteena ei ole vain estää vahinkoja välttämällä kehitystoiminnasta lopullisille edunsaajille aiheutuvia tahattomia kielteisiä vaikutuksia, vaan myös maksimoida hyöty edistämällä konkreettisesti ja välittömästi heidän ihmisoikeuksiensa toteutumista, mitä pidetään sekä kehitysyhteistyön keinona että sen tavoitteena. Vuonna 2014 julkaistiin komission valmisteluasiakirja⁵¹, ja sen jälkeen neuvosto antoi päätelmät oikeusperustaisesta lähestymistavasta, joka kattaa kaikki ihmisoikeudet EU:n kehitysyhteistyössä⁵². Niistä saatiin oikeusperustaista lähestymistapaa koskevia välineitä ja konkreettista ohjausta. EU hyödyntääkin kyseistä lähestymistapaa nyt kaikissa kehitysohjelmissaan. Tammikuussa 2016 käynnistettiin oikeusperustaista lähestymistapaa varten oma tukiohjelma, joka sisältää koulutusta ja teknistä apua oikeusperustaiseen lähestymistapaan liittyvien EU:n omien valmiuksien kehittämiseen. Ohjelma on tarkoitettu ensisijaisesti EU:n edustustojen henkilöstölle, mutta jäsenvaltiot, Euroopan kehitysrahaston rahoitusta saavat kumppanimaat ja paikalliset kansalaisjärjestöt voivat myös hyödyntää koulutusta. Tämän lisäksi kehitettiin alakohtaista ohjausta EU:n ulkoisiin yhteistyötoimiin, jotka koskevat terrorismia, järjestäytyntä rikollisuutta ja kyberturvallisuutta. Loppuvuodesta 2016 EU järjesti jäsenvaltioiden ja YK:n järjestöjen kanssa kokouksen, jossa jaettiin kokemuksia ja parhaita käytäntöjä oikeusperustaisen lähestymistavan soveltamisesta kestäväen kehityksen tavoitteiden täyttämiseen. Kokouksen tuloksena sovittiin, että EU, sen jäsenvaltiot ja YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimisto alkaisivat vaihtaa tietoja oikeusperustaisen lähestymistavan menetelmistä säännöllisemmin ja laajemmin.

⁵¹ Komission valmisteluasiakirja "Tool-box – A rights-based approach encompassing all human rights for development cooperation", SWD (2014) 152 final, 30. huhtikuuta 2014.

⁵² Neuvoston päätelmät kaikki ihmisoikeudet käsittävän oikeusperustaisen lähestymistavan soveltamisesta kehitysyhteistyössä, 19. toukokuuta 2014.

EU:N VUOSIKERTOMUS IHMISOIKEUKSISTA JA DEMOKRATIASTA MAAILMASSA 2016

MAANTIETEELLINEN OSA

I EHDOKASMAAT JA MAHDOLLISET EHDOKASMAAT

Liittymisperusteet heijastavat EU:n perusarvoja, jotka on vahvistettu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklassa. Jäsenmaaksi päästäkseen kaikkien ehdokasmaiden on täytettävä nämä keskeiset ehdot, joita ovat erityisesti demokratian turvaavien instituutioiden vakaus, oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet sekä vähemmistöjen kunnioittaminen ja suojelu. Liittymisprosessi kattaa tällä hetkellä Länsi-Balkanin maat ja Turkin⁵³. Euroopan komission laajentumispaketissa 2016 käsitellään perusteellisesti kyseisten maiden edistymistä kohti liittymisperusteiden täyttymistä. Komissio sovelsi vuonna 2015 käyttöön otettuja tarkistettuja raportointimenetelmiään uusiin aloihin vuotuisissa laajentumismaiden maaraporteissa. Arvioinneissa kuvataan maiden edistymistä viimeisen vuoden aikana ja annetaan tilannekatsaus siitä, miten valmiita ne ovat selviytymään jäsenyysvelvoitteista. Raporteissa tarkasteltiin myös toimia, joihin vuonna 2015 annettujen suositusten myötä on ryhdytty, ja annettiin lisäohjeita kunkin maan ensisijaisista uudistuksista.

EU jatkoi laajentumispolitiikkansa toteuttamista "perusasiat ensin" -periaatteella. Komissio keskittyi edelleen työssään oikeusvaltioperiaateeseen, mukaan lukien turvallisuus, perusoikeudet, demokraattisten instituutioiden ja julkishallinnon uudistukset, sekä taloudelliseen kehitykseen ja kilpailukykyyn. Ne ovat yhä ratkaisevan tärkeitä tekijöitä Kööpenhaminan jäsenyyskriteerien täyttämiseksi. Lisäksi ne ovat olennaisia monialaisia kysymyksiä, jotka oikein ratkaistuina antavat ehdokasmaille valmiudet selvitä jäsenyysvelvoitteista. Tällä toimintatavalla on saatu tuloksia käytännössä ja uudistusprosessit edistyvät kaikkialla, vaikkakin eri tahtiin. Koska tarvittavat muutokset ovat monitahoisia, niiden toteuttaminen vaatii aikaa ja lukuisilla keskeisillä aloilla on edelleen puutteita.

⁵³ Vuoden 2016 tiedonanto EU:n laajentumispolitiikasta, COM(2016) 715 final, 9. marraskuuta 2016.

Vuoden 2016 tiedonannossa EU:n laajentumispolitiikasta todetaan, että **perusoikeudet** sisältyvät edelleen suurelta osin laajentumismaiden lainsäädäntöön. Länsi-Balkanin maissa on yhä puutteita käytännön toteutuksessa, mutta tilanne on pitkälti vakaa. Turkissa tällä alalla on taannuttu ja käytännön toteutuksessa ilmenee usein huomattavia puutteita. 15. heinäkuuta 2016 tehdyn vallankaappausyrityksen jälkeen lakien ja erityisesti kansallista turvallisuutta ja terrorismin torjuntaa koskevien säännösten valikoiva ja mielivaltainen soveltaminen vaikuttaa Turkissa kielteisesti sananvapauteen. Toimittajia, ihmisoikeuksien puolustajia ja parlamentin jäseniä vastaan nostetut rikossyytteet ovat erityisen huolestuttavia. Sananvapaus ja tiedotusvälineiden vapaus on edelleen erityinen huolenaihe useimmissa laajentumismaissa, mutta sen vakavuus vaihtelee maittain.

Vakavaa huolta aiheuttaa edelleen haavoittuviin ryhmiin muun muassa seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin perusteella kohdistuva syrjintä ja vihamielisyys. Lisätoimia tarvitaan, jotta voidaan varmistaa naisten ja miesten tasa-arvo. Tämä tarkoittaa myös puuttumista lähisuhdeväkivaltaan ja sukupuoleen perustuvaan väkivaltaan sekä naisten yhtäläisten mahdollisuuksien takaamista, erityisesti työmarkkinoilla. Lapsen oikeuksia on vahvistettava. Tähän kuuluu myös lastensuojelujärjestelmien ja vammaisten tehokkaiden tukitoimien kehittäminen. Romanian tilanne on yleisesti ottaen pysynyt vaikeana, ja romanit kohtaavat edelleen syrjintää ja sosiaalista syrjäytymistä, varsinkin Länsi-Balkanin maissa. Monissa laajentumismaissa ei ole vielä täysin vakiintuneita käytäntöjä henkilötietojen tehokkaaseen suojaamiseen eikä vankkoja järjestelmiä, joilla varmistetaan prosessuaaliset oikeudet.

Demokraattisten instituutioiden asianmukainen toiminta on edelleen keskeinen haaste useissa maissa. Kansallisten parlamenttien keskeinen rooli demokratian suojelussa on saatettava osaksi poliittista kulttuuria. Parlamentaarista valvontaa heikentävät usein hallituksen riittämätön raportointi, parlamentin heikko valiokuntarakenne ja kiireellisten parlamentaaristen menettelyjen liiallinen käyttö. Itse vaalit on yleisesti ottaen toimitettu ilman merkittäviä välikohtauksia, mutta vaaleja edeltävän prosessin ja vaaliprosessin muodostaman kokonaisuuden luotettavuutta ovat heikentäneet huomattavat puutteet, jotka koskevat esimerkiksi vaalien hallinnointia ja poliittista puuttumista julkiseen tiedonvälitykseen. Vaalit koetaan edelleen usein tilaisuutena saada koko hallinto poliittiseen valvontaan, riippumattomat instituutiot mukaan luettuina.

Komissio tukee edelleen uudistustyötä demokratian ja perusoikeuksien kaltaisilla keskeisillä aloilla. Tähän kuuluvat myös rahoitustuki ja valmiuksien kehittämistoimet. Ehdokasmaat osallistuvat myös asiaankuuluviin komission työryhmiin, kuten kansalaisuuden sekä vapauden, suvaitsevaisuuden ja syrjimättömyyden yhteisten arvojen edistämistä koulutuksen avulla koskevaan ET 2020 -työryhmään, jossa kannustetaan hyvien käytäntöjen vaihtoon syrjimättömyyttä, sukupuolten tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia käsittelevän koulutuksen alalla.

Lisätietoa: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_strategy_paper_en.pdf

Albanian tasavalta

Liittymistä valmistelevalle tukivälineelle (IPA)⁵⁴ puitteissa on meneillään neljä keskeistä hanketta, joiden painopisteinä ovat ihmisoikeuksien suojelua ja syrjinnän torjumista koskevan järjestelmän tehostaminen Albaniassa (IPA 2013, 1,5 milj. euroa), romanien ja egyptiläisten taloudellinen ja sosiaalinen voimaannuttaminen (IPA 2014, 4 milj. euroa), vaihtoehtoiset riidanratkaisumenetelmät, joiden tavoitteena on tarjota kansalaisille vaihtoehtoisia riidanratkaisutapoja (IPA 2012, 750 000 euroa) sekä vankeinhoitojärjestelmä (IPA 2013, 1 milj. euroa).

IPA:n kansalaisyhteiskuntaa tukevan välineen puitteissa toteutettavat seitsemän hanketta (kaikkiaan noin 1,2 milj. euroa) liittyvät ihmisoikeuksien suojaamiseen, ja niiden tavoitteena on edistää vähemmistöihin, erityisesti romani- ja egyptiläisyhteisöihin, kuuluvien henkilöiden sosiaalista osallisuutta, seurata perusoikeuksien noudattamista pidätyskeskuksissa, tukea haavoittuvien ryhmien mahdollisuuksia saada oikeutta sekä edistää restoratiivista oikeutta sekä uhrin ja rikoksentehtäjän välisen sovittelun käyttöä nuorten rikoksentehtäjien kohdalla.

Demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevan eurooppalaisen rahoitusvälineen (EIDHR) puitteissa on meneillään kaksi hanketta (kaikkiaan 1,2 milj. euroa), jotka käsittelevät lastensuojelua Albaniassa ja naisten voimaannuttamista vuoristoalueilla maan pohjoisosassa. Hankkeiden tuensaajat voivat jakaa saamaansa rahoitusta edelleen. Näin lisätään toimien tavoitavuutta.

Lisätietoa: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_albania.pdf

⁵⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 231/2014, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2014, liittymistä valmistelevalle tukivälineelle (IPA II) perustamisesta.

Bosnia ja Hertsegovina

Vuonna 2016 liittymistä valmistelevalta tukivälineestä (**IPA**) myönnetty rahoitustuki keskittyi vammaisiin lapsiin ja aikuisiin. Tukivälineestä rahoitettiin sosiaalisen suojelun instituutioiden kehittämistä ja vailla vanhempien huolenpitoa oleville lapsille tarkoitettujen yhteisöperustaisten sosiaalihuoltomallien vahvistamista (1,3 milj. euroa) sekä kansalaisjärjestöjen voimaannuttamista valvomaan ja puolustamaan lapsen oikeuksia ja edistämään osallistavia ja innovatiivisia palveluja (5,8 milj. euroa, Länsi-Balkanin ja Turkin alueellinen hanke). Romanian sosioekonomista osallisuutta tukevan 2,5 miljoonan euron hankkeen toteutus on meneillään. Hankkeessa tarjotaan 140 asuntoa ja toteutetaan yhdenmukaisia sosioekonomisia toimenpiteitä sekä osallistutaan merkittävästi romanien työllisyyttä, asuntoja ja terveyttä koskevan toimintasuunnitelman 2017–2020 tarkistukseen. Lisäksi tuettiin ihmisoikeus- ja pakolaisministeriötä sen valmistellessa muutoksia Bosnia ja Hertsegovinan syrjinnänvastaiseen lainsäädäntöön ja siihen liittyvään strategiaan.

Vuonna 2016 toteutettiin 12 **EIDHR**:stä rahoitettua hanketta (2,7 milj. euroa). Niissä keskityttiin etenkin vähemmistöjen suojeluun, mukaan lukien romanit ja erityisesti romanilapset, sekä hlbt-ihmisten ja vammaisten oikeuksien suojeluun. Lisäksi pyrittiin edistämään opiskelijoiden osallistumista demokraattisiin uudistuksiin, nuorten voimaannuttamista ja osallistumista sekä syrjäytyneiden ryhmien sosioekonomista voimaannuttamista. Vuoden 2016 lopussa myönnettiin vielä viisi yhteensä 1,7 miljoonan euron arvoista avustusta, joiden kohteina ovat puuttuminen sukupuoleen perustuvaan väkivaltaan, ihmisoikeuksien mediassa toteutumisen kartoittaminen, kaikkien oikeus koulutukseen, romanien integrointi sekä naisiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan estäminen maaseudulla.

Lisätietoa: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_bosnia_and_herzegovina.pdf

Entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia

Vuonna 2016 EU jatkoi poliittisen vuoropuhelun ja liittymistä valmistelevasta tukivälineestä (IPA) myönnettävän avustuksen keskittämistä perusoikeuksien kunnioittamisen parantamiseen maassa. Kansalaisjärjestöjen kanssa toteutettavilla 67 hankkeella, joiden arvo on yli 10,3 miljoonaa euroa, tuetaan muun muassa sananvapautta, tiedotusvälineiden vapautta, tutkivaa journalismia ja osallistuvaa demokratiaa. Lisäksi eräiden hankkeiden tavoitteena on torjua kaikenlaista syrjintää, parantaa romanien, vammaisten ja haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten oikeuksien suojelua, pienentää sukupuolten eriarvoisuuskultuuria sekä lisätä yhdenvertaisuutta. Länsi-Balkania ja Turkia koskevan EU:n ja Euroopan neuvoston horisontaalisen ohjelman (Horizontal Facility for the Western Balkans and Turkey) ja alueellisten JUFREX-ohjelmien puitteissa käynnistettiin yhteensä 7 miljoonan euron arvosta hankkeita, joilla puututaan syrjintään, parannetaan haavoittuvien ryhmien ja sananvapauden suojelua sekä vahvistetaan oikeuslaitoksen valmiuksia suojella ihmisoikeuksia ja torjua huonoa kohtelua ja rankaisemattomuutta. Keskeiset instituutiot, kuten oikeusasiamies, oikeusministeriö, yleisen syyttäjän virasto, henkilötietojen suojasta vastaava virasto, tuomarineuvosto, syyttäjäneuvosto, rangaistusten täytäntöönpanosta vastaava virasto, tuomareiden ja yleisten syyttäjien akatemia sekä työ- ja sosiaaliministeriö saivat myös IPasta huomattavaa tukea (yli 18 milj. euroa), jonka tavoitteena on operatiivisten valmiuksien kehittämisen lisäksi suojella ihmisoikeuksia ja valvoa kansainvälisten yleissopimusten ja niihin liittyvän lainsäädännön täytäntöönpanoa maassa.

Vuonna 2016 EU:n edustusto Skopjessa toteutti EIDHR:n puitteissa 19 hanketta, joiden kokonaisarvo oli 2 miljoonaa euroa. Hankkeet käsitelivät kysymyksiä, jotka koskevat sananvapautta, oikeuden saatavuuden parantamista, naisten, nuorten ja lasten oikeuksien edistämistä, monimuotoisuuden suojelemista ja kunnioittamista, syrjinnän torjuntaa, romanien sosiaalista osallisuutta, uskontojen välisen vuoropuhelun ja uskonnollisen moniarvoisuuden lisäämistä sekä aloitteita, joilla tiedotetaan EU:n roolista demokratisoitumisprosesseissa ja kehityksessä.

Lisätietoa: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_the_former_yugoslav_republic_of_macedonia.pdf

Kosovo*

Vuoteen 2016 mennessä EU:n yhteisöjen vakauttamisohjelman vaihe III, joka on osa IOM:n toteuttamaa IPA 2014 -hanketta, oli toteuttanut 124 hanketta (98 yksittäistä perheyrittäjäshanketta ja 26 yhteisöjen kehityshanketta), joilla on luotu tai turvattu yli 280 työpaikkaa ja vaikutettu välillisesti 30 000 asukkaaseen epäedullisessa asemassa olevilla vähemmistöalueilla. Homo- ja transfobian torjumiseksi käynnistetty kumppanuushanke saatiin päätökseen vuonna 2016. Kansalaisyhteiskuntaa tukevasta välineestä tuettiin kahta koalitiota: Samat oikeudet kaikille -koalitio ERAC (Equal Rights for All Coalition), joka edistää ja suojelee haavoittuvien ja syrjäytyneiden ryhmien perusoikeuksia (900 000 euroa), ja Kosovon koulutus- ja työllistymisverkosto KEEN (Kosovo Education and Employment Network), joka edistää Kosovossa* haavoittuvien ryhmien työllistyvyyttä sekä niiden osallisuutta koulutusalailla ja työmarkkinoilla (900 000 euroa). Samasta välineestä myönnettiin kolme toiminta-avustusta, jotka keskittyvät vammaisten, hlbt-ihmisten sekä romanien, aškaalien ja egyptiläisten oikeuksien suojeluun ja edistämiseen. Länsi-Balkania ja Turkia koskeva EU:n ja Euroopan neuvoston alueellinen horisontaalinen ohjelma alkoi käsitellä vankilauudistusta koskevia toimenpiteitä sekä oikeuslaitoksen toimivuutta tarkastelevan Euroopan neuvoston pysyvän komitean (CEPEJ) välineiden käyttöönottoa oikeuslaitoksessa ja koulutusjärjestelmässä (syrjinnän ja korruption torjunta).

Vuoden aikana tehtiin sopimukset kahdeksasta EIDHR-hankkeesta, joiden arvo on yhteensä 1,7 miljoonaa euroa. Yhdellä hankkeella tuetaan oikeusasiamiestä, kaksi keskittyy naisten poliittiseen osallistumiseen, kahdella edistetään lapsen oikeuksia ja kolmella torjutaan syrjintää. Lisäksi kolmen EIDHR-hankkeen (arvoltaan yhteensä n. 600 000 euroa) toteuttamista jatkettiin oikeudenkäyntien valvonnan, sosiaalisen asuntotarjonnan ja henkilötietojen suojelun alalla.

Lisätietoa: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_kosovo.pdf

* Tämä nimitys ei vaikuta asemaa koskeviin kantoihin, ja se on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244/1999 ja Kansainvälisen tuomioistuimen Kosovon itsenäisyysjulistuksesta antaman lausunnon mukainen.
* Tämä nimitys ei vaikuta asemaa koskeviin kantoihin, ja se on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244/1999 ja Kansainvälisen tuomioistuimen Kosovon itsenäisyysjulistuksesta antaman lausunnon mukainen.

Montenegro

Vuonna 2016 ihmisoikeuksien alalla toteutettiin kolme IPA-hanketta (arvoltaan yhteensä n. 2,5 milj. euroa). Hankkeet käsittelivät kestäviä ratkaisuja sisäisesti siirtymään joutuneelle romaniväestölle, sukupuolten tasa-arvoa sekä tukea oikeusasiamiehen toimistolle, ihmisoikeuksien ja vähemmistöjen oikeuksien ministeriölle ja oikeusministeriölle (vankeinhoitolaitos) ihmisoikeusnormien soveltamiseen. Uutena sitoumuksena vuonna 2016 osoitettiin 1 miljoona euroa romanien, egyptiläisten ja muiden haavoittuvien ryhmien ihmisoikeuksien edistämiseen ja suojeluun. IPAn henkilövoimavarojen kehittämisen monivuotisen toimintaohjelman puitteissa valittiin yhdeksän yhteensä 0,75 miljoonan euron arvoista avustushanketta, joissa tarjotaan koulutusta ja työllistymismahdollisuuksia vammaisille sekä romaneille ja egyptiläisväestölle. Lisäksi IPA:n kansalaisyhteiskuntaa tukevasta välineestä rahoitettiin vuonna 2016 yhteensä noin 1 miljoonalla eurolla seitsemän hanketta syrjinnän vastaisen politiikan ja ihmisoikeuksien alalla (vammaisten lasten ja nuorten sosiaalinen osallisuus, kuluttajien ja potilaiden oikeudet, mielenterveyspotilaiden oikeudet, yhteiskunnallinen yrittäjäisyys).

Kuuden EIDHR:stä (maakohtainen tukijärjestelmä) yhteensä 700 000 eurolla rahoitetun hankkeen toteutusta jatkettiin vuonna 2016. Hankkeiden kohteina olivat hlbt-ihmisten ihmisoikeudet, romanien poliittinen osallistuminen (ensimmäisen romanityöntekijöistä koostuvan ammattiyhdistyksen perustaminen), kuluttajansuoja ja potilaiden oikeudet, luottamuksen lisääminen vaaliprosessia kohtaan sekä sukupuoleen perustuvan väkivallan torjuminen. Lisäksi hankkeisiin sisältyi 570 000 euron alueellinen EIDHR-hanke, jonka tavoitteena on ehkäistä huonoa kohtelua vankiloissa ja torjua rankaisemattomuutta.

Lisätietoa: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_montenegro.pdf

Serbian tasavalta

EU jatkoi vuonna 2016 monien IPA-ohjelmaan kuuluvien hankkeiden toteuttamista. Hankkeilla tuetaan syrjinnänvastaista toimintaa ja pyritään parantamaan haavoittuvan väestön, kuten romanien, pakolaisten ja siirtymään joutuneiden henkilöiden tilannetta. Vuonna 2016 oli meneillään neljä romanien osallisuuteen liittyvää hanketta, joiden kokonaisarvo oli 11,4 miljoonaa euroa.

Lokakuussa 2015 käynnistettiin kumppanuushanke, jolla tuetaan ihmisoikeuksien edistämistä ja nollatoleranssia syrjintää kohtaan. Hanke kestää 20 kuukautta ja sen kokonaisarvo on 1,2 miljoonaa euroa. Kansalaisyhteiskuntaa tukevan välineen määrärahoista myönnettiin kansalaisjärjestöille 10 avustusta yhteensä 3,5 miljoonan euron arvosta. Pitkän aikavälin avustuksina myönnettävä tuki muun muassa ruohonjuuritason järjestöjen valmiuksien kehittämiseen tehostaa serbialaisten kansalaisjärjestöjen toimintaa. Näin ne pystyvät toteuttamaan aloitteita, joilla edistetään oikeusvaltioperiaatetta, alueellista yhteistyötä ja kansalaisyhteiskunnan osallistumista Serbiassa käytäviin neuvotteluihin ja politiikan valvontaan.

Vuonna 2016 toteutettiin 19 EIDHR:stä rahoitettua hanketta, joiden kokonaisarvo oli 2 miljoonaa euroa. Hankkeilla tuetaan erityisesti vähemmistöjen suojelua, hlbt-ihmisten ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa, lasten oikeuksia, turvapaikanhakijoiden oikeuksia ja vammaisten oikeuksia. Lisäksi julkaistiin uusi, kokonaisarvoltaan 1,75 miljoonan euron ehdotuspyyntö vuosien 2016 ja 2017 EIDHR-budjetin puitteissa.

Lisätietoa: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_serbia.pdf

Turkin tasavalta

Maakohtaisessa strategia-asiakirjassa 2014–2020 (IPA II -apu) tärkeimmiksi prioriteeteiksi määriteltiin Turkin osalta oikeusvaltion edellyttämät uudistukset ja valmiuksien kehittäminen sekä perusoikeudet. Ne olivat yhä keskeisiä prioriteetteja vuonna 2016 tilanteen ollessa erityisen herkkä, varsinkin heinäkuun 2016 vallankaappausyrityksen jälkeen. Toteutuksen osalta Turkille on muuttoliikekriisin ja viisumivapautta koskevan etenemissuunnitelman⁵⁵ täytäntöönpanon myötä jo osoitettu erittäin suuri osuus vuosien 2015 ja 2016 budjeteista muuttoliike- ja turvapaikka-asioiden sekä rajaturvallisuuden alalla. Pakolaiskriisiin liittyvää avustusta puolestaan myönnetään edelleen Turkin-pakolaisavun koordinoituvälineestä. Myös eräisiin merkittävimpiin edunsaajiin vallankaappausyrityksen jälkeen kohdistuneet poliittiset ja toimielimiin liittyvät epävarmuustekijät otetaan huomioon.

Monia IPA-ohjelmaan kuuluvista toteutusvaiheessa olevista hankkeista voidaan pitää ihmisoikeuspainotteisuutensa suhteen merkittävänä. Tällaisia ovat esimerkiksi valmiuksien kehittämishankkeet asiaankuuluvien ihmisoikeusinstituutioiden kanssa (kuten kansallinen ihmisoikeusinstituutti, oikeusasiamies ja parlamentti), sananvapautteen liittyvät hankkeet sekä naisten oikeuksia, syrjinnän torjumista ja sosiaalista osallisuutta käsittelevät hankkeet. Ihmisoikeustilanteen huononnettua yleisesti viime vuonna, erityisesti vallankaappausyrityksen jälkeen, vuoden 2016 kansallinen IPA-ohjelma sisältää 5 miljoonan euron arvosta tukea, jolla edistetään syrjimättömästi kaikkien ihmisten perusoikeuksien ja -vapauksien kunnioittamista Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisesti, Turkissa sukupuolten tasa-arvon ja romanien osalta. Sisäasioiden alan vuoden 2016 toimen puitteissa tuetaan Turkia asiaankuuluvien vaatimusten täyttämiseksi ja osallistutaan ponnisteluihin Syyrian konfliktin pakolaisten vastaanottamiseksi (EU:n osuus 92,05 milj. euroa). Lisäksi vuonna 2016 osoitettiin pakolaisavun välineestä 2,2 miljardia euroa hankkeisiin, joilla tuetaan pakolaisia ja vastaanottavia yhteisöjä täysin kansainvälisten ihmisoikeusnormien mukaisesti.

⁵⁵ Euroopan komission etenemissuunnitelma viisumivapauden toteuttamiseksi Turkin kanssa, 16. joulukuuta 2013.

Turkissa toteutettavat **EIDHR**-hankkeet käsittelevät maan keskeisimpiä ihmisoikeuskysymyksiä, joita ovat sananvapaus ja riippumaton media, oikeuden parempi saatavuus, kidutuksen ja rankaisemattomuuden torjuminen, kulttuurien monimuotoisuuden suojeleminen ja kunnioittaminen, haavoittuvat ryhmät ja vähemmistöihin kuuluvat henkilöt, ihmisoikeuksiin liittyvät opetus- ja koulutusohjelmat sekä poliittisen edustuksen ja yhteiskuntaan osallistumisen tehostaminen erityisesti aliedustettujen ryhmien osalta (mukaan lukien naiset, hlbt-i ihmiset, romanit ja nuoret). Joulukuussa 2016 Turkki-ohjelman puitteissa toteutettiin 22 hanketta ja 23 uudesta avustuksesta allekirjoitettiin sopimukset. Niiden kokonaisarvo on 5 miljoonaa euroa. Uudet hankkeet koskevat useita keskeisiä ihmisoikeuskysymyksiä: ihmisoikeuksien puolustajat, hlbt-i ihmisten ihmisoikeudet, naisten oikeudet ja naisiin kohdistuvan väkivallan estäminen sekä vähemmistöt. EIDHR:n odotetaan myös osallistuvan Syyrian kriisin käsittelyyn yhdessä kansalaisjärjestöjen kanssa pakolaisten, turvapaikanhakijoiden, maan sisäisesti siirtymään joutuneiden henkilöiden ja yleensä muuttajien oikeuksien alalla. Tätä varten määrärahoihin sisältyy 2 miljoonan euron osuus, jolla tuetaan pakolaisten, turvapaikanhakijoiden ja muuttajien oikeuksia. Alan prioriteetit noudattavat ja täydentävät IPA:n, vakautta ja rauhaa edistävän välineen (IcSP) ja muiden tärkeiden välineiden kuten EU:n erityisrahaston puitteissa tehtävää työtä.

Lisätietoa: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_turkey.pdf

Usean edunsaajan tuki

Usean edunsaajan **IPA**-tuen puitteissa rahoitetaan yhteensä 32,1 miljoonalla eurolla hankkeita, jotka käsittelevät ihmisoikeuksien edistämistä, vähemmistöjen suojelua, syrjinnän torjuntaa sekä suojelunäkökohdat huomioon ottavaa muuttoliikkeen hallintaa.

Demokratiaa ja ihmisoikeuksien edistämistä tuetaan erityisesti Länsi-Balkania ja Turkia koskevasta EU:n ja Euroopan neuvoston horisontaalisesta ohjelmasta yhteensä 25 miljoonalla eurolla (EU:n osuus 20 milj. euroa). Euroopan neuvosto toteutti myös EU:n rahoittaman arvoltaan 3,6 miljoonan euron ohjelman, jolla suojellaan ja edistetään vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksia. Lisäksi osallistuttiin 8 miljoonan euron osuudella meneillään oleviin sopimuksiin, joita toteuttavat IOM ja Frontex yhteistyössä YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun (UNHCR) ja Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston (EASO) kanssa. Niillä tuetaan ihmisoikeuskeskeisyyden lisäämistä muuttoliikkeen hallinnassa Länsi-Balkanin maissa.

EU jatkoi niin ikään tukeaan entisen Jugoslavian alueen kansainväliselle rikostuomioistuimelle (ICTY) monien eri sopimusten kautta. Niiden kokonaisarvo on 500 000 euroa. Tavoitteena on tiedottaa konfliktista kärsimään joutuneille paitsi ICTY:n oikeudenkäyntien tuloksista, myös tärkeimmistä periaatteista, joihin tuomioistuimen työskentely perustuu. Ne ovat henkilökohtaisen rikosoikeudellisen vastuun periaate, oikeusvaltioperiaate ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Periaatteet kuuluvat kaikille Euroopan unionin jäsenille yhteisiin ydinperiaatteisiin.

Lisäksi Euroopan komissio kanavoi Länsi-Balkanin ja Turkin kansalaisyhteiskuntaa tukevan välineen puitteissa huomattavaa rahoitustukea kansalaisyhteiskunnan kehittämiseen. Noin 3,5 prosenttia kaikesta IPA-rahoituksesta on alustavasti varattu kansalaisyhteiskunnan ja tiedotusvälineiden tukemiseen kaudella 2014–2020. Vuonna 2016 välineen kautta tuettiin noin 50:tä alueellista verkostoa, joissa on mukana yli 250 kansalaisjärjestöä Länsi-Balkanin maista ja Turkista (tuen kokonaismäärä oli n. 25 milj. euroa). Tuensaajista selvästi suurin osa on valvontaa harjoittavia aloitteita ja edunvalvonta-aloitteita. Ne toimivat monilla eri aloilla ja tukevat poliittisia uudistuksia ja liittymisprosessia (naisten oikeuksien edistäminen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan torjunta, hlbt-ihmisten ja vammaisten ihmisoikeuksien suojeleminen, hyvän hallinnon varmistaminen, julkisen varainhoidon valvonta ja julkishallinnon uudistukset). Lisäksi välineestä tuetaan useita alueellisia ohjelmia, joita toteuttavat kansainväliset järjestöt (esim. Unicef, Unesco ja Euroopan neuvoston sananvapautta käsittelevä ohjelma) ja joiden kokonaisarvo on 9,5 miljoonaa euroa.

II ETA- JA EFTA-MAAT – EU:N ULKOPUOLISET LÄNSIEUROOPPALAISET MAAT (SVEITSI, NORJA, ISLANTI, LIECHTENSTEIN, PYHÄ ISTUIN, ANDORRA, MONACO JA SAN MARINO)

EU:lla on samanlaiset ihmisoikeusnormit kuin **Sveitsillä, Norjalla, Islannilla, Liechtensteinilla, Pyhällä istuimella, Andorralla, Monacolla ja San Marinolla**. Siksi EU:n ihmisoikeusstrategiassa keskitytään ensisijaisesti tekemään yhteistyötä ja käymään tiivistä vuoropuhelua ihmisoikeusasioista kansainvälisissä järjestöissä (YK, Euroopan neuvosto, Etyj jne.). Norjan ja Sveitsin kanssa yhteistyötä tehdään myös yksittäisissä maissa eri puolilla maailmaa sekä kehitysapu- ja ihmisoikeusohjelmia toteutettaessa. Ihmisoikeudet sisältyvät EU:n julkisuusdiplomatia- ja tiedotustoimiin myös EU:n ulkopuolisissa länsieurooppalaisissa maissa. Tavoitteena on tuoda esiin EU:n johtavaa roolia pyrittäessä edistämään ihmisoikeuksia koko maailmassa. EU puuttuu EU:n ulkopuolisten länsieurooppalaisten maiden mahdollisiin ihmisoikeusongelmiin pääasiassa YK:n ihmisoikeusneuvoston yleisessä määräaika-arvioinnissa (UPR).

Sveitsillä on aktiivinen rooli YK:n ihmisoikeusneuvostossa, ja maa on valittu sen jäseneksi vuosiksi 2016–2018. EU:lla ja Sveitsillä on hyvin samankaltaiset näkemykset. Sveitsi on toiminut ja toimii edelleen aktiivisesti välittäjänä tietyissä konflikteissa eri puolilla maailmaa.

Norja perusti kansallisen ihmisoikeusinstituution 1. heinäkuuta 2015. Sen ensimmäisten Norjalle antamien suositusten joukossa oli ryhtyä vähentämään eristyssellissä pidettävien vankien määrää. Norja on etulinjassa Naiset, rauha ja turvallisuus -ohjelmassa ja edistää aktiivisesti YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 täytäntöönpanoa. Muut maat, myös tietyt EU:n jäsenvaltiot, ovat kritisoineet Norjan lastensuojeluviranomaista (Barnevernet) siitä, että lastensuojeluviranomainen on ottanut huostaan muuttajavanhempien lapsia väitetyn fyysisen rankaisemisen perusteella. Vuoden 1996 Haagin yleissopimuksen voimaantulon 1. heinäkuuta 2016 pitäisi tiivistää yhteistyötä muiden maiden kanssa rajatylittävissä lasten huoltajuutta koskevissa riidoissa ja lastensuojelutapauksissa.

Islannilla on kattava järjestelmä perusoikeuksien ja -vapauksien suojelemiseksi. Se tekee aktiivisesti yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen kanssa ihmisoikeuksien alalla. Islanti ratifioi syyskuussa 2016 vammaisten oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen. Lisäksi Islanti hyväksyi uuden sukupuolten tasa-arvoa koskevan toimintasuunnitelman kaudelle 2016–19.

EU:n suuntaviivat uskonnon- ja vakaumuksenvapauden edistämiseksi ja suojelemiseksi ovat Pyhän istuimen kanssa tehtävän yhteistyön tärkeä perusta, koska lisääntyvä kristittyjen vaino eri puolilla maailmaa on vakava huolenaihe.

Sveitsin valaliitto

EU:n ihmisoikeusstrategiassa Sveitsissä keskitytään ensisijaisesti yhteistyöhön ja läheiseen vuoropuheluun ihmisoikeusasioista kansainvälisissä järjestöissä (YK, Euroopan neuvosto, Etyj jne.) ja yksittäisissä maissa eri puolilla maailmaa. Sveitsillä on aktiivinen rooli YK:n ihmisoikeusneuvostossa, ja maa on valittu sen jäseneksi vuosiksi 2016–2018.

Ihmisoikeudet sisältyvät EU:n julkisuusdiplomatia- ja tiedotustoimiin Sveitsissä. Niissä tuodaan esiin EU:n johtavaa roolia pyrittäessä edistämään ihmisoikeuksia koko maailmassa.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen osalta on yleisesti tunnustettua, että vaikka Sveitsi onkin ollut osittain eri mieltä joistakin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen yksittäisistä tuomioista, tuomiot ovat vaikuttaneet myönteisesti Sveitsin liittotuomioistuimen oikeuskäytäntöön, joka liittyy ihmisoikeuksiin ja perustuslain perusoikeuskirjaan. Poliittisen oikeiston ehdottamassa kansalaisaloitteessa pyritään kuitenkin vahvistamaan Sveitsin perustuslain ensisijaisuus kansainväliseen oikeuteen nähden, Euroopan ihmisoikeussopimus mukaan lukien, perus- ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi itsenäisesti ja – aloitteen tekijöiden mukaan – Sveitsin kansan tahdon noudattamiseksi. Sveitsin parlamentin ylähuone omaksui hieman joustavamman lähestymistavan ja keskusteli joulukuussa esityksestä, jolla oli jo alahuoneen tuki ja jossa ehdotettiin, että Sveitsin liittoneuvostolle annettaisiin tehtäväksi työskennellä kaikilla asiaankuuluvilla tasoilla ja erityisesti Euroopan neuvostossa sen puolesta, että toissijaisuusperiaatteen noudattamista ja täytäntöönpanoa parannettaisiin, sekä sen varmistamiseksi, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin huomioisi oikeuskäytännössään systemaattisemmin kansalliset oikeusjärjestelmät.

Norjan kuningaskunta

Koska EU:lla ja Norjalla on samanlaiset ihmisoikeusnormit, EU:n ihmisoikeusstrategiassa keskitytään ensisijaisesti tekemään yhteistyötä ja käymään tiivistä vuoropuhelua Norjan kanssa ihmisoikeusasioista kansainvälisissä järjestöissä (YK, Euroopan neuvosto, Etyj jne.) ja yksittäisissä maissa eri puolilla maailmaa. Norjassa ihmisoikeudet sisältyvät EU:n julkisuusdiplomatia- ja tiedotustoimiin, joissa tuodaan esiin EU:n johtavaa roolia maailmassa.

Yleisemmällä tasolla Norjan ihmisoikeuksien alalla antama tuki perustuu kansainväliseen ihmisoikeusasiakirjaan, yksittäisten ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi tehtyihin moniin yleissopimuksiin ja muihin välineisiin – jotka koskevat esimerkiksi rotusyrjintää, kidutusta tai naisten, lasten ja vammaisten oikeuksia – ja ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen johdanto-osassa vahvistettuun ihmisoikeuksien edistämisen käsitteeseen. Norja tukee ihmisoikeuksia eri tavoin, muun muassa kehitysyhteistyössä. Vaikka Norjalla ei tällä hetkellä ole yleistä toimintasuunnitelmaa ihmisoikeuksien alalla, yksittäisillä aloilla sellaisia on. Tällaisia aloja ovat esimerkiksi ihmiskauppa, lasten oikeudet ja naisten oikeudet. Ihmisoikeudet ovat edelleen keskeisessä asemassa, kun Norjan hallitus lisää niiden aihepiirien painotusta, joissa Norjalla katsotaan olevan erityisiä vahvuuksia. Norjan ihmisoikeuksia tukevan kehitysyhteistyön keskeisiä aloja ovat muun muassa ihmisoikeuksien puolustajien tukeminen, oikeusvaltioperiaate, kidutuksen ja kuolemanrangaistuksen torjunta, sananvapaus ja vapaa media, yritysten yhteiskuntavastuu, ihmisoikeusvuoropuhelut valikoitujen maiden kanssa sekä naisten, lasten, vammaisten, alkuperäiskansojen ja hlbt-ihmisten oikeudet.

Islanti

Islannilla on kattava järjestelmä perusoikeuksien ja -vapauksien suojelemiseksi. Se tekee aktiivisesti yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen kanssa ihmisoikeuksien alalla. Yksittäisistä aloitteista Islanti on aktiivisesti kannattanut YK:n ja muita kansainvälisiä aloitteita miesten roolin lisäämiseksi sukupuolten tasa-arvokysymyksissä. Alueellisella tasolla Islanti on osallistunut Arktisen neuvoston työhön tällä alalla.

Islannissa ihmisoikeudet sisältyvät EU:n julkisuusdiplomatia- ja tiedotustoimiin, joissa tuodaan esiin EU:n johtavaa roolia maailmassa.

Pyhä istuin

EU:lla on hyvin tiiviit ja hyödylliset yhteydet Pyhään istuimeen monenvälisillä foorumeilla useissa ihmisoikeuskysymyksissä. Näitä foorumeita ovat muun muassa YK:n yleiskokous, YK:n ihmisoikeusneuvosto, Etyj ja Euroopan neuvosto. Pyhä istuin kantaa huolta lisääntyvästä kristittyjen vainosta eri puolilla maailmaa, ja EU:n suuntaviivat uskonnon- ja vakaumuksenvapauden edistämiseksi ja suojelemiseksi ovat entistä tärkeämpi yhteistyön perusta.

Andorran ruhtinaskunta, Liechtensteinin ruhtinaskunta, Monacon ruhtinaskunta, San Marinon tasavalta

Koska Andorralla, Liechtensteinilla, Monacolla ja San Marinolla on samanlaiset ihmisoikeusnormit kuin EU:lla, EU:n ihmisoikeusstrategiassa keskitytään pääasiassa koordinoimaan ihmisoikeusalan toimia niiden kanssa kansainvälisissä järjestöissä (YK, Euroopan neuvosto, Etyj jne.). EU osallistuu myös näiden maiden ihmisoikeustilannetta koskevaan UPR-arviointiin YK:n ihmisoikeusneuvostossa.

III EUROOPAN NAAPURUUSPOLITIikka

Armenian tasavalta

Vuonna 2016 maan yleinen ihmisoikeustilanne kohentui hieman, mutta syrjintä ja perusvapauksien rajoittaminen on edelleen yleistä ja edistyminen hidasta. Myönteistä on se, että kansalaisyhteiskunta on otettu virallisesti mukaan vaaliuudistusprosessiin, korruption torjuntaan, ympäristökysymysten käsittelyyn ja kidutuksen torjuntaan, sekä se, että ihmisoikeuksien puolustajille on annettu merkittävä rooli uudessa perustuslaissa.

EU:n prioriteetteihin Armeniassa kuuluvat kansallisen ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman päivittäminen ja toteutus, kattavan syrjinnänvastaisen lainsäädännön ja lähisuhdeväkivaltaa koskevan lain hyväksyminen, kansainvälisten normien mukainen kidutuksen määritelmä ja korruption torjunta.

Ongelmia on useita, erityisesti sukupuolten tasa-arvon, naisiin kohdistuvan väkivallan, lähisuhdeväkivallan, lapsiin kohdistuvan väkivallan ja hlbt-ihmisten syrjinnän alalla. Oikeusjärjestelmä ei puutu riittävästi vihapuheeseen torjunnan ja rangaistusten kautta. Korruptiosyytteet ovat yleisiä, mutta johtavat harvoin seuraamuksiin.

Muita ihmisoikeusongelmia ovat esimerkiksi poliisien rankaisemattomuus ja painostamalla saatujen todisteiden hyväksyminen. Oikeuslaitoksen riippumattomuutta ei ole taattu, eikä Armeniassa ole työsuojeluviranomaista, joka puuttuisi työntekijöiden perusoikeuksia koskeviin ongelmiin, lapsityövoimaan liittyvät ongelmat mukaan luettuina, ja varmistaisi asiaa koskevan lainsäädännön tehokkaan soveltamisen. Vaikka joitakin parannuksia on tehty, vankeusoloja on edelleen kohennettava, myös psykiatrisissa laitoksissa.

Armenia hyväksyi vuonna 2016 uuden vaalilain, joka perustuu vallassa olevien puolueiden ja kolmen oppositiopuolueen väliseen ennennäkemättömään poliittiseen yhteisymmärrykseen uudesta vaalilaista. Myös kansalaisyhteiskunta tukee uutta lakia osittain. EU, Saksa, Iso-Britannia ja Yhdysvallat rahoittavat yhdessä vaalijärjestelmään tehtäviä parannuksia ehkäistäkseen vilppiä ja tukeakseen poliittisen yhteisymmärryksen toteuttamista ennen huhtikuun 2017 parlamenttivaaleja.

Joulukuussa 2016 hyväksyttiin uuden perustuslain mukaisesti ihmisoikeusvaltuutettua (oikeusasiamies) ja julkisia järjestöjä (kansalaisyhteiskunta) koskevat lait, joissa säädetään yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä ja oikeudesta saattaa ympäristöasioita tuomioistuimen käsiteltäväksi.

EU kävi Armenian kanssa edelleen ihmisoikeus- ja demokratiakeskustelua eri kokoonpanoissa, muun muassa yhteistyöneuvostossa (tammikuussa) ja yhteistyökomiteassa (joulukuussa). Vuotuisessa ihmisoikeusvuoropuhelussa ja oikeus-, vapaus- ja turvallisuusasioiden alakomiteassa Jerevanissa maaliskuussa käytiin avointa keskustelua erilaisista aiheista, joita olivat esimerkiksi yhdistymisvapaus, sananvapaus, uskonnon- ja vakaumuksenvapaus, kidutuksen ja huonon kohtelun estäminen sekä naisten oikeudet. Ihmisoikeuksiin ja työntekijöiden perusoikeuksiin liittyviä kysymyksiä otetaan esille myös GSP+-järjestelmän seurannan yhteydessä (Kertomus yleisestä tullietuusjärjestelmästä vuosina 2014–2015). EU jatkoi ihmisoikeuksien valtavirtaistamista politiikkaansa Armeniassa ja kannusti sidosryhmiä laatimaan ja hyväksymään uuden kansallisen ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman.

Kansainvälisesti tunnustettuja poliittisia vankeja ei ollut, mutta monet ryhmät väittävät, että tiettyjä henkilöitä pidetään vangittuina poliittisin perustein. Kun aseistettu ryhmä valtasi väkivaltaisesti Erebusin poliisiaseman vuonna 2016, valtaamiseen liittyneiden, kaksi viikkoa kestäneiden protestien aikana pidätettiin 770 henkilöä. Vuoden 2016 lopussa heistä 17 oli vielä pidätettynä. Joitakin oppositioaktivisteja on pidetty pitkään vankeudessa vain poliisien todistuksen perusteella. Raportoituihin loukkauksiin ja poliisin liialliseen voimankäyttöön kohdistuvat tutkimukset ovat tuottaneet laihoja tuloksia.

EU on tuonut esille huolenaiheitaan julkilausumissa ja puheissa sekä säännöllisissä EU:n ja Armenian poliittisen vuoropuhelun kokouksissa ja virallisissa satunnaisesti järjestettävissä tapaamisissa ja kannustanut näin hallitusta varmistamaan, että ihmisoikeuksia kunnioitetaan täysin. Pääministerille toimitettiin epävirallinen asiakirja korruption torjunnasta, ja kansalliskokous hyväksyi lakimuutoksia, jotka koskevat laittoman vaurastumisen kriminalisointia, korkea-arvoisia virkamiehiä ja kansalaisjärjestöjen edustusta korruptiontorjuntaneuvostossa.

EU tuki valmistelevia asiantuntijatasen keskusteluja tulevasta syrjinnän vastaisesta laista.

EU:n Armenian-edustusto tuki aktiivisesti julkisia keskusteluja sekä hallituksen ja kansalaisjärjestöjen välistä vuoropuhelua lähisuhdeväkivallan ja sukupuoleen perustuvan väkivallan torjunnasta sekä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä. Edustusto auttoi myös edistämään lähisuhdeväkivaltaa koskevan lakiehdotuksen laadintaa. Lakiehdotuksen politisoitumisen takia sitä ei ollut viimeistelty vuoden 2016 loppuun mennessä.

Tämän lisäksi EU otti tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioidensa ja samanmielisten kumppaniensa kanssa useita virallisia ja epävirallisia yhteyksiä kansallisiin viranomaisiin monissa ihmisoikeuksiin liittyvissä oikeustapauksissa.

Vuonna 2016 EU jatkoi rahoitustukeaan Euroopan naapuruusvälineestä (ENI) ja EIDHR:stä sekä jäsenvaltioidensa varoista rahoitetuille hankkeille. EU rahoittaa yhteistyössä ILO:n kanssa hanketta, jolla parannetaan julkishallinnon valmiuksia panna täytäntöön ILO:n keskeiset työelämää koskevat yleissopimukset osana GSP+-järjestelmään liittyviä velvoitteita.

Merkittävin rahoitustoimi oli 12 miljoonan euron rahoitusosuus hankkeeseen, jolla tuetaan ihmisoikeuksien suojelua Armeniassa ja joka on tarkoitus toteuttaa vuosina 2016–2019. Rahoitukseen sisältyy myös EU:n vaaliuudistustukea. Konkreettisia tavoitteita on määritelty esimerkiksi lainsäädännön hyväksymisen alalle.

29:ää hanketta rahoitettiin yhteensä 20 miljoonalla eurolla. Hankkeet keskittyvät vahvistamaan kansalaisyhteiskunnan valmiuksia ihmisoikeuksien suojelun alalla, tukemaan sukupuoleen perustuvan väkivallan torjuntaa ja edistämään naisten voimaannuttamista, edistämään lapsen oikeuksia (yhteisöpohjaisia palveluja vammaisille lapsille), parantamaan vankilaoloja, tukemaan pakolaisten kotouttamista sekä yleisesti ottaen lisäämään tietoisuutta ihmisoikeuksista eri toimien avulla.

Azerbaidžanin tasavalta

Vaikka ihmisoikeustilanne tietyiltä osin koheni vuonna 2016 verrattuna vuoden 2015 erittäin epävarmaan tilanteeseen, vakavia haasteita riittää edelleen. Erityisenä huolenaiheena ovat sananvapaus ja kokoontumisvapaus. Valtiosta riippumattomia järjestöjä (NGO:ita) koskeva lainsäädäntö on erittäin monimutkainen, ja ulkomaisilla lahjoittajilla on avustusten myöntämiseen liittyviä vaikeuksia. Siksi kansalaisyhteiskunta on Azerbaidžanissa hyvin haavoittuvainen. Perustuslakiin hyväksyttiin 26. syyskuuta kansanäänestyksellä joukko muutoksia. Venetsian komissio arvioi, että useimmat ihmisoikeuksia koskevien artiklojen muutoksista olivat yleisesti ottaen positiivisia, paitsi kansalaisuuden menettämistä koskeva muutos. Venetsian komissio ilmaisi kuitenkin vakavan huolensa institutionaalisesta uudistuksesta ja presidentille myönnettyistä uusista valtaoikeuksista.

Azerbaidžanin Euroopan neuvoston jäsenenä antamien sitoumusten noudattaminen on edelleen haasteellista, myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanon osalta. Sama pätee sen useimpien YK:n ihmisoikeusyleissopimusten kumppanina antamiin sitoumuksiin. On myös välttämätöntä luoda kansalaisjärjestöille toimintaympäristö, jossa ne voivat harjoittaa toimintaansa (ja myös saada ulkomaista rahoitusta) sekä tarvittaessa tukea ihmisoikeuksien puolustajia ja näiden perheitä. Sananvapautta ja kokoontumisvapautta rajoitetaan voimakkaasti, ja hallituksen arvostelemisesta rangaistaan ankarasti. Poliittisille aktivisteille on määrätty kovia tuomioita, joista osan väitetään perustuvan painostamalla saatuihin tunnustuksiin. Tuoreen perustuslakiuudistuksen myötä kansalaisuuden voi tietyissä olosuhteissa menettää. Tiedotusvälineet ovat hallituksen tiukassa valvonnassa. Hallitus on ryhtynyt toimiin korruptioon puuttumiseksi ja avoimuuden lisäämiseksi. Nämä ovat kuitenkin edelleen vakavia huolenaiheita. Azerbaidžan oli Transparency International -järjestön korruptioindeksissä sijalla 120 (arvioitavana oli 169 maata). Muita ihmisoikeusongelmia ovat esimerkiksi pitkät tutkintavankeusajat, asianmukaisen oikeusprosessin puuttuminen ja ala-arvoiset vankilaolot.

Oppositio puolueet eivät voineet rekisteröityä ennen perustuslaista pidettyä kansanäänestystä, eivätkä ne siksi voineet kampanjoida virallisesti. Monia oppositio puolueiden jäseniä ja aktivisteja pidätettiin kansanäänestystä edeltäneinä viikkoina. Useita syytettiin heidän osallisuudestaan Gülenin liikkeeseen. Mielenosoittajia pidätettiin 11. ja 17. syyskuuta järjestetyissä tapahtumissa, ja järjestäjät päättivät peruuttaa viimeisen kokoontumisen, joka oli tarkoitus järjestää 24. syyskuuta. Kansanäänestys perustuslaista toimitettiin rauhallisesti ja hyvässä järjestyksessä (virallinen äänestysprosentti oli 69,7 %).

Vuonna 2016 myönteistä kehitystä edusti 147 vangin armahtaminen maaliskuun Newroz-juhlan yhteydessä. Heidän joukossaan oli 14 merkittävää ihmisoikeuksien puolustajaa. Tämän jälkeen myös toimittaja Khadija Ismailova ja ihmisoikeusjuristi Intigam Alijev päästettiin ehdonalaiseen vapauteen. Yunusin pariskunnan sallittiin matkustaa ulkomaille lääketieteellisistä syistä. Presidentti allekirjoitti 21. lokakuuta asetuksen, jolla yksinkertaistetaan ulkomaalaisten tukijoiden rekisteröintiä avustusten myöntäjiksi Azerbaidžanissa. Azerbaidžanin viranomaiset hyväksyivät myös poikkeuksen, jonka perusteella EU saattoi rekisteröityä tukijaksi rahoitussopimusten kattamiin ohjelmiin.

EU kävi Azerbaidžanin kanssa edelleen ihmisoikeus- ja demokratiakeskustelua eri kokoonpanoissa, muun muassa lokakuussa Bakussa järjestetyssä oikeus-, vapaus-, turvallisuus- ja ihmisoikeusasioita sekä demokratiaa käsittelevän alakomitean kokouksessa. EU:n edustusto seuraa tarkasti ihmisoikeustilannetta ja on toistuvasti tuonut keskeiset huolenaiheensa esiin viranomaisille ja muille sidosryhmille. Lisäksi edustusto valvoo ja seuraa useita erityisen tärkeitä tai huolta herättäviä yksittäisiä tapauksia, tapaa vangittuina olevien aktivistien asianajajia ja perheenjäseniä, pitää vallitsevaa tilannetta koskevia tiedotustilaisuuksia Azerbaidžanissa vieraileville valtuuskunnille ja järjestää tapaamisia oikeusasiamiehen kanssa. EU on ottanut esille huolenaiheensa julkilausumissa, puheissa sekä virallisissa ja epävirallisissa yhteyksissä ja kannustanut näin hallitusta varmistamaan, että ihmisoikeuksia kunnioitetaan täysin. Ihmisoikeuksiin liittyviä huolenaiheita nostetaan säännöllisesti esiin kaikilla tasoilla. Näin teki esimerkiksi korkea edustaja vierailullaan Bakuun helmikuussa 2016.

Vuonna 2016 päätettiin EU:n tuesta kolmelle ihmisoikeuksiin liittyvälle hankkeelle: 1) hanke, jolla tuetaan oikeusjärjestelmän kehittämistä ja parannetaan niiden virastojen tarjoamia palveluja, jotka panevat täytäntöön rikostuomioistuimen päätöksiä Azerbaidžanissa – tekninen apu (palvelusopimus), toteuttajana Particip, arvo 1,4 miljoonaa euroa; 2) hanke, jolla annetaan lisätukea vankeinhoitojärjestelmälle – toteuttajana Euroopan neuvosto (valtuutusopimus – yhteishallinnointi), arvo 500 000 euroa; ja 3) hanke, jolla parannetaan kansallisia valmiuksia torjua ihmiskauppaa Azerbaidžanissa (ENCT) – toteuttajana Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) (valtuutusopimus – yhteishallinnointi), arvo 700 000 euroa.

Muita EU:n rahoittamia hankkeita, joiden toteutus alkoi vuonna 2016, olivat vuoropuhelu kansalaisyhteiskunnan kanssa, toteuttajana Euroopan neuvosto, arvo 300 000 euroa, ja tuki Azerbaidžanin tasavallan ihmisoikeusvaltuutetulle (oikeusasiamies) – kumppanuushanke Saksan kanssa, arvo 1 360 000 euroa.

Vuodesta 2007 lähtien EU on myöntänyt kansalaisyhteiskunnan toiminnan tukemiseen Azerbaidžanissa 74 avustusta, joiden arvo on yhteensä noin 19 miljoonaa euroa. EU on maan suurin ulkomainen kansalaisyhteiskunnan tukija. Avustukset sisältävät kansalaisjärjestöille EIDHR:stä kanavoidun rahoituksen, valtiosta riippumattomia toimijoita ja paikallisviranomaisia koskevan aihekohtaisen ohjelman, muita kehitysyhteistyövälineen (DCI) puitteissa toteutettavia aihekohtaisia ohjelmia (erityisesti muuttoliike ja turvapaikat sekä investointi ihmisiin) ja ENPI-välineeseen kuuluvan kansalaisyhteiskuntaa tukevan välineen. Kumppanuushankkeet ovat olleet Azerbaidžanissa erittäin menestyksekkäitä. Vuodesta 2007 alkaen maassa on käynnistetty 43 kumppanuushanketta (joista 25 on valmistunut, yhdeksän on meneillään ja yhdeksää valmistellaan). Lukumäärä kuuluu alueen suurimpiin.

Azerbaidžan on osapuolena useimmissa YK:n ihmisoikeusyleissopimuksissa. Se on myös esittänyt pysyvän kutsun YK:n erityisille valvontamekanismeille. Vuonna 2016 Azerbaidžanissa vierailivat ihmisoikeuksien puolustajia käsittelevä erityisraportoija ja mielivaltaista vangitsemista käsittelevä työryhmä. Euroopan neuvoston osalta Azerbaidžan ei ole aina noudattanut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioita. Esimerkiksi vangittuna olevan oppositiopoliitikon Ilgar Mammedovin tapauksessa Azerbaidžanin viranomaiset eivät noudattaneet Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen lokakuussa 2014 antamaa tuomiota, jossa vaadittiin Mammedovin välitöntä vapauttamista. Euroopan neuvoston ministerikomitea ilmoitti aikovansa määrätietoisesti varmistaa, että tuomiota noudatetaan, ja olevansa valmis harkitsemaan kaikkia järjestön käytettävissä olevia keinoja. Azerbaidžan ei ole vielä ratifioinut Istanbulin sopimusta naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta eikä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 13. lisäpöytäkirjaa, jolla kuolemanrangaistus poistetaan käytöstä kaikissa olosuhteissa.

Azerbaidžan pysyi EITI-aloitteen (kaivos- ja kaivannaisteollisuuden avoimuusaloite) täysimääräisenä jäsenenä. Jäsenyys on tärkeä Azerbaidžanin öljy- ja kaasuviennin kannalta. Avustusten rekisteröintiä rajoittavan lainsäädännön takia Azerbaidžanin EITI-jäsenyyssuokitusta alennettiin vuonna 2015, kunnes kansalaisyhteiskunnan prosessiin osallistumista koskevia korjaavia toimia toteutetaan. Lokakuussa 2016 EITIn hallitus päätti jatkaa Azerbaidžanin takarajaa korjaavien toimien toteuttamiselle maaliskuuhun 2017. Korjaavia toimia ovat esimerkiksi avustusten rekisteröintimenettelyjen yksinkertaistaminen ja tukijoiden rekisteröintipakon poistaminen.

Yksi merkittävimmistä ihmisoikeuksiin liittyvistä haasteista on kansalaisjärjestöjen toimintaa rajoittava ympäristö. Avustusten rekisteröinnin yksinkertaistaminen on yksi prioriteeteista. Lisäksi sananvapautta ja kokoontumisvapautta, oikeusvaltioperiaatetta ja oikeuslaitoksen riippumattomuutta koskevia haasteita on edelleen.

Valko-Venäjän tasavalta

Ihmisoikeuksien alalla ei tapahtunut merkittäviä parannuksia Valko-Venäjällä vuonna 2016, mutta hallitus hyväksyi ensimmäistä kertaa kansallisen ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman, jonka tavoitteena on panna täytäntöön Valko-Venäjän hyväksymät UPR-suositukset. Perusvapauksia rajoittavia lakeja ei ole muutettu, ja kuolemanrangaistus on edelleen käytössä. Riippumatonta ihmisoikeusinstituutiota ei ole perustettu.

EU jatkaa kriittistä lähentymispolitiikkaansa Valko-Venäjää kohtaan. Tämä merkitsee sitä, että yhteistyötä maan kanssa syvennetään asteittain. Helmikuun 2016 neuvoston päätelmissä Valko-Venäjästä neuvosto muistutti olevansa lujasti sitoutunut vahvistamaan EU:n yhteyksiä Valko-Venäjän väestöön ja kansalaisyhteiskuntaan. Neuvosto totesi myös: "Valko-Venäjän tuntuva edistyminen yleismaailmallisten perusvapauksien, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien kunnioittamisessa on edelleen olennaista muotoiltaessa EU:n tulevaa Valko-Venäjän-politiikkaa."

Ihmisoikeustilannetta hankaloittavat järjestelmälliset loukkaukset. Yhdistymisvapautta ja sananvapautta rajoitetaan merkittävästi, ja monet hallintoa arvostelevat sidosryhmät joutuvat toimimaan ulkomailta käsin. Vuoden 2016 kansainvälisessä työkonferenssissa tarkasteltiin pakkotyötä koskevan ILO:n yleissopimuksen täytäntöönpanon puutteita. EU kehotti hallitusta muuttamaan maan lainsäädännön sellaisia osia, jotka saattavat johtaa pakkotyötilanteisiin. Kansainvälisessä työkonferenssissa Valko-Venäjää kehoitettiin toteuttamaan kaikki toimenpiteet pakkotyön käytön lakkauttamiseksi ja sitä koskevan syytteenpanon aloittamiseksi sekä ottamaan vastaan ILO:n tarjoama tekninen apu.

Etyjin ODIHR-toimisto kritisoi vaaliprosessia voimakkaasti muun muassa avoimuuden puutteesta ja valtiokoneiston käytöstä nykyisten vallanpitäjien tukemiseen. Oppositio puolueiden rekisteröintiä haittaavat hallinnolliset esteet, ja rekisteröityjen järjestöjen ulkopuolinen toiminta on rikos.

Vaikka poliittisten oikeuksien ja perusvapauksien alalla ei tapahtunut konkreettista edistymistä, viranomaiset olivat vuonna 2016 halukkaampia keskustelemaan ihmisoikeuskysymyksistä kansainvälisten kumppanien ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. EU:n ja Valko-Venäjän välisten suhteiden myönteinen kehitys vahvistui helmikuussa 2016, kun neuvosto purki useimmat Valko-Venäjän vastaiset pakotteet pääasiassa vastauksena sille, että Valko-Venäjä vapautti loput poliittiset vankinsa elokuussa 2015. Valko-Venäjän hallitus on suhtautunut avoimemmin yhteistyöhön EU:n kanssa ihmisoikeuskysymyksissä, mitä osoitti myös EU:n erityisedustaja Lambrinidisin vierailu Minskiin maaliskuussa 2016. Kehitystä vahvistivat entisestään kuolemanrangaistusta käsittelevän konferenssin järjestäminen, EU:n ja Valko-Venäjän ihmisoikeusvuoropuhelun järjestäminen (myös kansalaisjärjestöjen osallistuminen osaan vuoropuhelusta sallittiin) ja kansallisen ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman hyväksyminen.

Syyskuun 2016 parlamenttivaalit pidettiin avoimemmassa ilmapiirissä, ja opposition ehdokkailla oli paremmat mahdollisuudet asettua ehdolle. Yksi opposition ehdokas ja yksi riippumaton ehdokas tulivat valituiksi.

EU kävi Valko-Venäjän kanssa edelleen ihmisoikeus- ja demokratiakeskustelua eri kokoonpanoissa, muun muassa EU:n ja Valko-Venäjän koordinoitiryhmässä (huhtikuussa 2016 Brysselissä ja marraskuussa 2016 Minskissä) ja vuotuisessa ihmisoikeusvuoropuhelussa (kesäkuussa 2016 Minskissä). Tilaisuuksissa voitiin keskustella avoimesti erilaisista aiheista, joita olivat esimerkiksi vapaat ja rehelliset vaalit, yhdistymisvapaus, sananvapaus, oikeuslaitoksen riippumattomuus, entisten poliittisten vankien kansalaisoikeuksien ja poliittisten oikeuksien palauttaminen sekä kuolemanrangaistus.

EU ja sen jäsenvaltiot lobbaavat jatkuvasti sen puolesta, että kansalaisyhteiskunta otettaisiin mukaan keskusteluihin ihmisoikeuskysymyksistä, ja tapaavat säännöllisesti ihmisoikeuksien puolustajia korkean tason vierailujen yhteydessä. EU auttaa vahvistamaan ja kehittämään kansalaisyhteiskunnan valmiuksia tukemalla useita NGO:iden ja ihmisoikeusjärjestöjen toteuttamia hankkeita. Vuonna 2016 EU oli aktiivisemmin yhteydessä kansalaisyhteiskuntaan hyödyntämällä NGO:iden ja itäisen kumppanuuden kansalaisyhteiskuntafoorumin asiantuntemusta sekä tiedottamalla niille EU:n Valko-Venäjän-politiikasta.

Vuonna 2016 EU jatkoi rahoitustukeaan Euroopan naapuruusvälineestä (ENI), EIDHR:stä, kansalaisjärjestöjä ja paikallisviranomaisia koskevasta ohjelmasta (CSO-LA) sekä jäsenvaltioidensa varoista rahoitetuille hankkeille.

NGO:iden osallistuminen on myös tärkeä osa hankkeita muilla aloilla, kuten taloudellisen kehityksen alalla ja ympäristöalalla. Näin on saatu luotua foorumi hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan politiikkavuoropuhelulle ja rakennettua luottamusta niiden välille.

Valko-Venäjä on osapuolena monissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa. Se on ratifioinut 10 kansainvälistä ihmisoikeussopimusta ja tunnustanut ihmisoikeuskomitean ja naisten syrjinnän poistamista käsittelevän CEDAW-komitean toimivallan vastaanottaa ja arvioida sellaisten henkilöiden ilmoituksia, jotka kuuluvat sen lainkäyttövaltaan. Valko-Venäjä on tunnustanut kidutuksen vastaisen yleissopimuksen ja kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan mukaisen tutkintamenettelyn.

Valko-Venäjä ei tunnusta Valko-Venäjän ihmisoikeustilannetta tarkastelevan YK:n erityisraportoijan valtuuksia.

Helmikuun 2016 neuvoston päätelmissä Valko-Venäjistä EU kehottaa Valko-Venäjän viranomaisia viemään pikaisesti eteenpäin Etyjin ODIHR-toimiston esittämiä suosituksia; muistuttaa, että se pitää tärkeänä tällä alalla tehtäviä parannuksia sekä ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion kunnioittamista; tuomitsee kuolemanrangaistuksen käytön; ja kehottaa Valko-Venäjää ottamaan käyttöön moratorion ensimmäisenä askeleena kohti kuolemanrangaistuksen lopullista poistamista.

Georgia

Vuonna 2016 Georgia vakiinnutti huomattavan edistymisensä lainsäädäntönsä saattamisessa EU-normien mukaiseksi myös ihmisoikeuksien alalla. Georgia jatkoi ihmisoikeusstrategian 2014–2020 ja siihen liittyvän vuosien 2016–2017 toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa. Vaalijärjestelmän muutosten tavoitteena oli varmistaa äänioikeuden yhtäläisyys. Lokakuussa 2016 järjestetyissä parlamenttivaaleissa perusvapauksia kunnioitettiin.

EU totesi huhtikuussa järjestetyssä EU:n ja Georgian yhdeksännessä ihmisoikeusvuoropuhelussa, että kidutukseen ja huonoon kohteluun puuttumisessa oli edistytty merkittävästi. EU korosti kuitenkin samalla, että on jatkettava työtä huonon kohtelun estämiseksi vankeudessa ja sen varmistamiseksi, että kaikki tapaukset tutkitaan asianmukaisesti ja syylliset saatetaan oikeuteen. EU piti myönteisenä Georgian huomattavaa edistymistä ihmisoikeusnormien parantamisessa sekä kehotti Georgiaa jatkamaan uudistuksia ja puuttumaan jäljellä oleviin haasteisiin, etenkin lasten köyhyyteen, syrjintään, lähisuhdeväkivaltaan ja sukupuolten tasa-arvoon.

Vuoden 2016 parlamenttivaaleissa oli kilpailuasetelma, ja ne olivat hyvin järjestetyt. Yleisesti ottaen vaaleissa kunnioitettiin perusvapauksia. Yleisellä tasolla rauhallista ja avointa kampanjailmapiiriä varjostivat kuitenkin väitteet lainvastaisesta kampanjoinnista sekä tapaukset, joissa avoimuus ja oikeussuoja olivat puutteelliset, ja useat väkivaltaiset välikohtaukset.

Tiedonvapauslakia ei ole hyväksytty. Oikeudellinen kehys takaa lehdistön vapauden. Media-alan toimijat jatkoivat työtään riippumattomasti. Niiden toimintaan ei puututtu aiheettomasti, eikä niiden tarvinnut pelätä väkivaltaa tai vainoa. Georgian tiedotusvälineiden poliittisen kahtiajakautumisen sekä omistuksen keskittymisen ja matalien tulojen takia Freedom House luokitteli maan mediaympäristön vuonna 2016 "osittain vapaaksi".

Uudistuksilla on edistetty oikeuslaitoksen riippumattomuutta, ammattimaisuutta, vastuuvollisuutta ja vaikuttavuutta. Joulukuussa 2016 hyväksytyssä oikeudellisten uudistusten "kolmannessa paketissa" puututaan useimpiin ratkaisematta oleviin huolenaiheisiin, kuten puutteelliseen avoimuuteen lainkäytön hallinnoinnissa. Hallituksen sitoutumisesta huolimatta syyttäjien ja lainvalvontaviranomaisten väärinkäytöksiä käsittelevän itsenäisen tutkintaelimen perustamisessa ei ole edistytty. Parlamentti ei myöskään valvo tehokkaasti lainvalvontaelimiä.

Vankeinhoitojärjestelmän alalla saavutettiin edistymistä, kun vankien kohtelua ja terveydenhuoltoa parannettiin. Vankien osuus väestöstä on kuitenkin Euroopan suurimpia. Korruption ehkäisemisen ja torjunnan alalla hyväksyttiin tarkistettu korruptiontorjuntastrategia maaliskuussa 2016. Sen soveltamisalaa laajennettiin paikallistasolle, ja julkishallinnon omaisuusilmoitusten valvontajärjestelmä perustettiin joulukuussa 2016. Aiemmin Georgia on ollut kahden seurantakierroksen kohteena. Seurannan toteuttajina olivat Euroopan neuvoston lahjonnan vastainen valtioiden ryhmä (GRECO) ja OECD:n korruptiontorjuntaverkosto. Puolueiden rahoitukseen ei ole vielä puututtu GRECON suositusten mukaisesti (kolmas arviointikierros), varallisuudesta ilmoittaminen on pantava täytäntöön ja korruption vastaisten toimien toteuttamiseen on kiinnitettävä enemmän huomiota, erityisesti alakohtaisella tasolla.

Tasa-arvoisen kohtelun alalla kaikkinaisen syrjinnän poistamista koskevan lain täysimääräistä täytäntöönpanoa on haitannut se, että tehokkaita seuraamuksia ja ehkäiseviä toimenpiteitä ei ole. Syrjinnän torjuntamekanismia vahvistavia lakimuutoksia ei ole hyväksytty. Valtion instituutiot eivät ole kaikissa tapauksissa reagoineet nopeasti ja tehokkaasti vähemmistöihin, hlbt-yhteisöön ja uskonnollisiin vähemmistöihin kohdistuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin ja syrjintään.

Sukupuolten epätasa-arvon alalla ihmisoikeuksien toimintasuunnitelma sisältää kohtia, jotka koskevat naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjuntaa sekä uhrien suojelua. Naisten osallistuminen politiikkaan lisääntyi mutta on edelleen vähäistä: 16 prosenttia vuonna 2016 valituista parlamentin jäsenistä on naisia, kun edellisissä vaaleissa osuus oli 12 prosenttia. Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa esiintyy edelleen paljon. Istanbulin sopimusta naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta ei ratifioitu vuonna 2016.

Mitä tulee lasten oikeuksiin, lasten köyhyys on edelleen yleistä, vaikka sosiaaliturvajärjestelmää on yritetty uudistaa ja haavoittuvimmat lapset on yritetty tunnistaa. Tammikuussa 2016 voimaan tulleen nuoriso-oikeuslain myötä saatiin kattava oikeudellinen kehys, joka koskee oikeuteen joutuneita lapsia, uhreiksi joutuneita lapsia ja lapsitodistajia. Siviililakia muutettiin, ja säännös, jonka perusteella alle 18-vuotiaat lapset voivat solmia avioliiton vanhempien suostumuksella, poistetaan täysin tammikuussa 2017. Georgia on ratifioinut lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen kolmannen valinnaisen pöytäkirjan, jolla tuodaan haavoittuville lapsille mahdollisuus hakea korvausta, jos heidän oikeuksiaan loukataan. Georgiassa on paljon köyhyyttä ja epätasa-arvoa, vaikka köyhyys vähenikin vuonna 2014 jo neljättä vuotta peräkkäin. Köyhyys on myös lapsityövoiman tärkeimpiä syitä.

Nykyisessä oikeudellisessa kehyksessä puolueiden ja kansalaisjärjestöjen perustaminen ja toiminta on vapaata. Lainsäädäntöprosesseista ja poliittisesta päätöksenteosta on tullut yhä osallistavampaa, mutta kansalaisvaikuttaminen on niissä edelleen satunnaista.

EU seurasi ja tuki edelleen tiiviisti uudistusprosesseja budjettituen, avustusten (erityisesti oikeusasiamiehelle ja EIDHR-hankkeisiin) ja kansainvälisten järjestöjen kanssa toteutettujen yhteisten toimien avulla, erityisesti oikeusalalla sekä julkishallinnon uudistusten ja vankeinhoitojärjestelmän aloilla. EU seurasi myös ilmapiiriä ennen vaaleja ja vaalien aikana, muun muassa tukemalla vaaliuudistuksia, seuraamalla tiedotusvälineitä vaaliprosessin aikana ja osallistumalla Etyjin/ODIHRin vaalitarkkailuoperaatioon, johon osoitettiin EU:n edustuston henkilökuntaa. EU:n ja Georgian yhdeksäs ihmisoikeusvuoropuhelu pidettiin Brysselissä huhtikuussa 2016. Ihmisoikeuksiin ja työntekijöiden perusoikeuksiin liittyviä kysymyksiä otetaan esille myös GSP+-järjestelmän seurannan yhteydessä (Kertomus yleisestä tullietuusjärjestelmästä vuosina 2014–2015).

Edustustojen päälliköt hyväksyivät lokakuussa 2016 demokratiaa koskevan toimintasuunnitelman, joka on otettu huomioon EU:n jäsenvaltioiden kanssa yhteisessä ohjelmasuunnittelussa.

Edustuston päällikkö ja useiden EU:n jäsenvaltioiden suurlähettiläät osallistuvat säännöllisesti ihmisoikeuksia koskeviin julkisiin tapahtumiin ja korostavat ihmisoikeuksien edistämisen ja suojelun merkitystä. Edustuston päällikkö tukee oikeusasiamiestä näkyvästi osallistumalla säännöllisesti tämän järjestämiin tapahtumiin. Kansalaisyhteiskunnan etenemissuunnitelmaa noudatetaan erilaisin toimin. Poliittisista kysymyksistä tiedotetaan kansalaisyhteiskunnalle ja tätä kuullaan niissä säännöllisesti. Ihmisoikeuksien päivää juhlistettiin monenlaisin tapahtumin, joissa kiinnitettiin huomiota maan saavutuksiin ja haasteisiin ihmisoikeuksien alalla. EU:n tukemat hankkeet järjestivät toistakymmentä tapahtumaa, mukaan lukien lähisuhdeväkivallan vastainen kampanja, esitys vammaisten integroitumisesta, ihmisoikeusaiheisia esseekilpailuja ja katutapahtumia yhdeksässä kaupungissa eri puolilla maata.

Tärkeää apua annetaan vuoden 2014 Georgian ja Moldovan erityistukiohjelmaan kuuluvasta Human Rights for All -hankkeesta (arvo 10 milj. euroa), jolla täydennetään Georgian ja EU:n poliittista vuoropuhelua. Kokonaistavoitteena on vahvistaa ihmisoikeuksien suojelua EU:n ja Georgian sopimuksissa ensisijaisiksi määritellyillä aloilla, joita ovat vähemmistöihin ja haavoittuviin ryhmiin kuuluvien oikeudet, lainvalvontaviranomaisten sisäinen ja ulkoinen valvonta, yksityisyyden suoja, työntekijöiden oikeudet, sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus. Oikeusalan ohjelmassa, jonka kokonaisarvo on 50 miljoonaa euroa, käsitellään oikeuslaitosta, yksityisoikeutta ja hallinto-oikeutta sekä oikeuden saatavuutta. Euroopan neuvoston kanssa yhteistyössä toteutettavat kahdenväliset toimet koskevat Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanoa tuomioistuimissa, kansallisten vähemmistöjen yhteiskunnallista integroitumista, vankiloiden terveydenhuoltoa, rahanpesua, vapaita ja ammattimaisia tiedotusvälineitä, internetin vapautta, vaaliapua ja tukea asianajajaliitolle. Georgian julkishallinnon tehokkuutta, vastuuvollisuutta ja avoimuutta pyritään lisäämään antamalla hallitukselle teknistä ja budjettitukea politiikan ja lainsäädännön laadintaan, julkishallinnon uudistuksiin, sähköiseen hallintoon, julkisten varojen hoitoon, julkisten palvelujen tarjoamiseen kansalaisille, korruption ehkäisemiseen ja torjuntaan sekä kansalaisten oikeuksiin saada hallinnollisia tietoja. EU tukee samoilla aloilla myös parlamenttia, oikeusasiamiestä ja kansalaisjärjestöjä (yhteensä 45 milj. euroa kaudella 2015–2020). Vuonna 2016 toteutettiin 12 EIDHR-hanketta. Vuoden 2016 varat yhdistetään vuoden 2017 varoihin (1,6 milj. euroa), eikä uutta ehdotuspyyntöä käynnistetä ennen vuotta 2017.

Georgia on ratifioinut hyvin kansainvälisiä ihmisoikeusvälineitä, mutta se ei ole vielä osapuolena kansainvälisessä yleissopimuksessa kaikkien ihmisten suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta. YK:n ihmisoikeusneuvosto hyväksyi 17. maaliskuuta 2016 Georgiaa koskevan UPR-arvioinnin tulokset. Vuodesta 2009 alkaen Georgia on esittänyt yleiskokoukselle vuosittain päätöslauselmaa maan sisäisesti siirtymään joutuneista miehitetyillä alueilla (viimeisin hyväksyttiin 7. kesäkuuta 2016). Ihmisoikeusneuvoston 33. istunnossa Georgia päätti lykätä vuoteen 2017 päätöslauselmaehdotustaan, joka koskee ihmisoikeustilannetta maasta irtautuneilla Etelä-Ossetian ja Abhasian alueilla, ja esitteli istunnossa sen sijasta yhteisen julkilausuman.

Etyjissä Georgia yhtyy säännöllisesti EU:n ihmisoikeuksia koskeviin julkilausumiin ja on ollut mukana tukemassa EU:n päätösehdotuksia perusvapauksista viimeaikaisten ministerineuvoston kokousten edellä.

Tammikuussa 2016 Kansainvälinen rikostuomioistuin määräsi järjestämään tutkinnan elokuun 2008 sodassa Georgiassa tehdyistä sotarikoksista ja ihmisyyttä vastaan tehdyistä rikoksista.

Georgian oikeudellista kehystä ollaan asteittain sovittamassa yhteen EU:n säännöstön ja useiden kansainvälisten yleissopimusten kanssa. Yleisesti ottaen Georgian keskeisenä haasteena on lainsäädännön asianmukainen täytäntöönpano ja tämän valvominen. Sen on erityisesti kehitettävä institutionaalisia valmiuksiaan, jotta se voisi panna täytäntöön tarvittavan lainsäädännön syrjinnän torjumisen ja tasavertaisten oikeuksien ja sukupuolikysymysten alalla. Lisäksi Georgian on edelleenkin vietävä eteenpäin sellaisen työsuojelutarkastusjärjestelmän perustamista, jonka avulla voidaan tehokkaasti valvoa työntekijöiden perusoikeuksien toteutumista.

Moldovan tasavalta

Vuonna 2016 Moldovan tasavallan (jäljempänä Moldova) poliittinen vakaus palautui osittain pääministeri Filipin johtaessa hallitusta 20. tammikuuta 2016 lähtien. Vaikka parlamentti hyväksyi tärkeitä lakeja, myös oikeusvaltioperiaatteen alalla, ne on vielä pantava täytäntöön, ja uudistusprosessia on jatkettava keskeisillä aloilla, kuten korruption torjunnan ja oikeuslaitoksen alalla.

Vuonna 2016 annetuissa EU:n neuvoston päätelmissä Moldovasta⁵⁶ kehoitettiin puuttumaan instituutioiden politisoitumiseen ja koko järjestelmään levinneeseen korrupioon. Oikeusalan uudistus ja tarve tutkia päättäväisesti merkittäviä pankkipetoksia olivat myös keskeisiä aiheita EU:n ja Moldovan poliittisessa vuoropuhelussa. EU:n ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevia prioriteetteja olivat kidutuksen ja huonon kohtelun torjunta, syrjinnän torjunta, tiedotusvälineiden vapaus sekä lasten ja vammaisten oikeudet. Työntekijöiden perusoikeuksien tehokas toteutuminen aiheuttaa niin ikään huolta, kun otetaan huomioon nykyisen työsuojelutarkastusjärjestelmän suunniteltu uudelleenjärjestely.

Vuonna 2016 järjestettiin useita paljon huomiota saaneita oikeudenkäyntejä, pääasiassa suljetuin ovin. Oikeusjuttuja pantiin alulle oppositioliikkeiden edustajia sekä korkean profiilin juttuja käsitelleitä tuomareita ja asianajajia vastaan, tai vastaavanlaisten vireillä olevien juttujen käsittelyä jatkettiin. Tiedotusvälineet, jotka ovat läheisissä yhteyksissä oppositiopoliittikkoihin ja tutkiviin journalisteihin, varoittivat painostuksesta ja vaikeuksista, jotka johtuvat myös siitä, että media-alalla ei ole tervettä kilpailua ja tiedotusvälineiden omistajuus on hyvin keskittynyttä. Vankilaolot ovat edelleen heikot. Sekä naisiin että lapsiin kohdistuva lähisuhdeväkivalta on edelleen yleistä. Ihmiskauppa on edelleen merkittävä ongelma, johon viranomaiset eivät vielä ole puuttuneet.

Loka-marraskuussa 2016 järjestetyt presidentinvaalit – jotka olivat ensimmäiset suorat presidentinvaalit vuoden 1996 jälkeen – toimitettiin pitkälti kansainvälisten normien mukaisesti, mutta puutteita ilmeni kampanjarahoituksen, hallinnollisten resurssien käytön ja medianäkyvyyden alalla. Igor Dodon nimitettiin presidentiksi 23. joulukuuta 2016.

Vuonna 2016 tehtiin joitakin ihmisoikeuksiin liittyviä uudistuksia ja päätöksiä. Näitä olivat lähisuhdeväkivallan torjuntaa koskevan lain muutokset, lapsiasiavaltuutetun nimittäminen, etnisten ryhmien välisiä suhteita koskeva strategia ja perustuslakituomioistuimen päätös tutkintavankeuden rajoittamisesta. Myönteistä oli myös se, että kansallinen kidutuksen ehkäisymekanismi palautettiin käyttöön.

⁵⁶ Neuvoston päätelmät Moldovan tasavallasta, 15. helmikuuta 2016.

EU:n ja Moldovan assosiaatiosopimus astui heinäkuussa 2016 täysimääräisesti voimaan, ja lainsäädännön lähentämistä EU:n lainsäädäntöön jatkettiin monilla aloilla. Oikeusvaltioperiaate ja ihmisoikeudet, mukaan lukien työntekijöiden oikeudet, olivat edelleen näkyvästi esillä kaikkien kahdenvälisen tapaamisten asialistalla. Kahdenvälisiä tapaamisia olivat muussa assosiaationeuvosto (maaliskuussa), vapautta, turvallisuutta ja oikeutta käsittelevä alakomitea (kesäkuussa), assosiaatiokomitea (lokakuussa), kauppaa ja kestävä kehitystä käsittelevä alakomitea (marraskuussa) sekä korkean tason kahdenväliset vierailut, kuten pääministeri Filipin vierailu Brysseliin (maalis- ja lokakuussa) ja komissaari Hahnin vierailu Chişinăuhun (syyskuussa).

Vuosittainen ihmisoikeusvuoropuhelu, joka pidettiin Brysselissä 8. kesäkuuta, ja vuosittaiset ihmisoikeusalan asiantuntijakeskustelut, jotka järjestettiin Chişinăussa 12. joulukuuta yhdessä Etyjin, Euroopan neuvoston ja YK:n kanssa, tarjosivat tilaisuuden keskustella perusteellisemmin monista kysymyksistä, kuten tiedotusvälineiden vapaudesta, kidutuksen ja huonon kohtelun torjuntatoimista, lähisuhdeväkivallasta, lasten oikeuksista, syrjinnän torjunnasta, kansallisiin vähemmistöön kuuluvien oikeuksista sekä uskonnon- ja vakaumuksenvapaudesta.

EU-maiden edustustojen päälliköt antoivat 15. joulukuuta 2016 paikallisen julkilausuman ihmisoikeuksista. Julkilausumassa keskityttiin oikeuslaitokseen ja tiedotusvälineisiin. Vuoden aikana korkean edustajan tiedottaja kommentoi tuomioistuinkäsittelyjen avoimuutta ja tuomarien asettamista syyteeseen tiedotusvälineiden esittämien tiedustelujen seurauksena.

Alkuvuodesta 2016 EU:n rahoittamassa vertaisarvioinnissa arvioitiin Moldovan oikeusvaltioinstituutioiden toimintaa. Arvioinnissa annettiin useita suosituksia oikeuslaitoksen riippumattomuutta ja korruptiota koskeviin huolenaiheisiin puuttumiseksi.

EU:n edustusto ja jäsenvaltioiden edustajat osallistuivat järjestelmällisesti useimpien korkean profiilin oikeusjuttujen tuomioistuinkäsittelyihin.

Kansalaisyhteiskunnan kuulemisia jatkettiin kautta vuoden, erityisesti valmisteltaessa ihmisoikeuksiin liittyviä tapahtumia. Lisäksi kansainvälisten teemapäivien (kansainvälinen ihmisoikeuksien päivä, kansainvälinen ihmiskaupan vastainen päivä, kansainvälinen naistenpäivä) yhteydessä EU:n edustusto antoi julkilausumia sosiaalisessa mediassa ja EU:n edustuston jäsenet osallistuivat järjestelmällisesti näiden tapahtumien yhteydessä järjestettyihin tilaisuuksiin.

Vuonna 2016 EU jatkoi rahoitustukeaan hankkeille, joita rahoitetaan Euroopan naapuruusvälineestä (ENI), demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevasta eurooppalaisesta rahoitusvälineestä (EIDHR) sekä kansalaisjärjestöjä ja paikallisviranomaisia (CSO-LA) koskevasta ohjelmasta.

Kymmentä hanketta rahoitettiin yhteensä 3,6 miljoonalla eurolla. Osa hankkeista käsitteli syrjinnän torjuntaa, mukaan lukien lasten syrjinnän ja huonon kohtelun poistaminen oikeusjärjestelmästä, romanien syrjintä, hlbt-ihmisten syrjintä sekä kansallisen syrjinnän torjuntajärjestelmän tukeminen. Muut hankkeet käsittelivät vammaisten oikeuksia, kidutuksen ja huonon kohtelun torjuntaa, sukupuolten tasa-arvoa, lähisuhdeväkivallan torjuntaa, tiedotusvälineitä sekä haavoittuvien lasten ja perheiden tukemista.

EU:n edustusto myös käynnisti EIDHR:n puitteissa paikallisen ehdotuspyynnön, jonka tavoitteena oli löytää hankkeita vaalien valmistelun, oikeudenkäyntien seurannan, sananvapauden ja vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien suojelun alalta.

Lisäksi jäsenvaltiot jatkoivat rahoitustaan hankkeille, joilla tuetaan kansalaisyhteiskuntaa ja jotka käsittelevät monia eri ihmisoikeuskysymyksiä.

YK:n toinen UPR-arviointi suoritettiin 4. marraskuuta 2016, ja siinä annettiin 200 suositusta, joista Moldova ilmoitti noudattavansa 197:ää muttei noudattaisi kolmea, muun muassa kehotusta ratifioida alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskeva eurooppalainen peruskirja, jonka Moldova allekirjoitti vuonna 2002.

Puoluerahoitusta ja vaalikampanjoita koskevaan oikeudelliseen kehukseen on tehty joitakin parannuksia, mutta kaikkia kansainvälisten tarkkailijoiden suosituksia ei ole vielä toteutettu. Näitä ovat maasta muuttaneiden äänestäjien lahjoituksiin kohdistuvat liialliset rajoitukset ja puolueellisesta uutisoinnista tiedotusvälineissä määrättävien seuraamusten riittämättömyys.

Ukraina

Ukrainan yleiseen ihmisoikeustilanteeseen vaikuttaa voimakkaasti maan itäosassa meneillään oleva konflikti ja Krimin niemimaan laitton liittäminen Venäjään. Nämä ovat edelleen vakavia ihmisoikeusloukkauksia ja rikkovat vakavasti kansainvälistä humanitaarista oikeutta. Muita huolenaiheita ovat syrjintä eri perustein, toimittajien turvallisuus, kidutus ja huono kohtelu sekä haavoittuvien ryhmien suojeleminen. Myönteistä kehitystä edustivat esimerkiksi oikeuslaitosta koskevat lakimuutokset.

EU:n prioriteetteja ovat sen varmistaminen, että kaikki meneillään olevan aseellisen konfliktin aikana rikoksiin syyllistyneet saadaan vastuuseen teoistaan, oikeusvaltioinstituutioiden uudistuksen tukeminen, suojeleminen huonolta kohtelulta ja kidutukselta, vaaliuudistuksen kannattaminen, tiedotusvälineiden vapauden ja kokoontumisvapauden edistäminen sekä kansallisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien suojeleminen.

Krimin niemimaalla Krimin tataarien tilanne on edelleen erityisen huolestuttava, samoin kuin niiden toimittajien ja muiden, jotka vastustavat avoimesti laitonta liittämistä. Niin kutsuttu Krimin korkein oikeus luokitteli huhtikuussa 2016 Krimin tataarien itsehallintoelimen Mejlisin ääriliikkeeksi ja kielsi sen toiminnan, ja Venäjän federaation korkein oikeus vahvisti päätöksen syyskuussa 2016.

Oikeusvaltio ja yleinen järjestys ovat edelleen romahtaneessa tilassa niillä Ukrainan itäisillä alueilla, jotka eivät ole hallituksen hallinnassa. Vakavimpia kidutuksen, huonon kohtelun ja rankaisemattomuuden tapauksia ilmenee erityisesti muilla kuin Ukrainan hallituksen hallinnassa olevilla alueilla. Samalla kansainväliset valvovat tahot ovat kritisoineet myös Ukrainan hallitusta tahdonvastaisista katoamisista, mielivaltaisista pidätyksistä ja huonosta kohtelusta.

EU on kehottanut viranomaisia hyväksymään maan sisäisesti siirtymään joutuneita koskevan pitkän aikavälin integrointistrategian ja jatkamaan sosiaaliavustusten ja eläkkeiden maksua, joka on keskeytetty siksi, kunnes tällaisten henkilöiden asuinpaikka on saatu todennettua.

Edistystä on tapahtunut Maidanin mielenosoituksissa ja Odessan väkivaltaisissa tapahtumissa 2. toukokuuta 2014 tehtyjen ihmisoikeusloukkausten osalta, mutta vain joitakin niihin syyllistyneitä on saatettu oikeuteen. Fyysiset hyökkäykset toimittajia vastaan ja rankaisemattomuus tällaisista rikoksista ovat vähentyneet. Toimittajien turvallisuuden puute on edelleen ongelma, jonka osasyynä on se, että useat ukrainalaiset lähteet ovat julkaisseet sellaisten toimittajien henkilötietoja, jotka ovat työskennelleet separatistialueilla. Julkisen yleisradiotoiminnan uudistuksessa on edistytty jonkin verran.

Tarvittavia lakimuutoksia ovat kaikkinaisen syrjinnän kieltäminen, mukaan lukien seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuva syrjintä, uuden työlain ja syrjinnän vastaisen lain laadinta sekä kansallisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien turvaaminen uudessa koulutusta koskevassa laissa.

Parlamentin hyväksyntä oikeuslaitosta koskeville perustuslakimuutoksille ja niiden voimaantulo olivat vuoden 2016 merkittävimpiä uudistuksia. Oikeuden saatavuus parani, kun oikeusapua lisättiin. Ukraina edistyi merkittävästi myös lainsäädännöllisellä ja institutionaalisella tasolla korruption torjunnassa, kun käyttöön otettiin institutionaalinen kehys ja viranomaisia varten perustettiin sähköisen ilmoittamisen järjestelmä.

Hallitus on hyväksynyt kunnianhimoisen kansallisen ihmisoikeusstrategian ja toimintasuunnitelman, jossa on selkeästi määritellyt määräajat ja vastualueet. Sen toteuttamiseen on varattava riittävästi resursseja. Siviiliturvallisuusalan uudistuksia on jatkettu, ja EU:n neuvontaoperaatio Ukrainassa (EUAM Ukraina) on ollut tärkeänä tukena Ukrainan viranomaisille niiden pyrkiessä edistämään oikeusvaltioperiaatteen noudattamista, parantamaan palvelujen tarjonnan tehokkuutta ja laatua sekä lisäämään kansalaisten luottamusta poliisiin ja oikeuslaitokseen.

EU ja Ukraina tekivät edelleen aktiivisesti yhteistyötä ihmisoikeuskysymyksissä. Vuosittainen ihmisoikeusvuoropuhelu järjestettiin heinäkuussa 2016 Kiovassa. Vuoropuhelussa käsiteltiin muiden muassa Krimin niemimaan ja Ukrainan itäosan muiden kuin hallituksen hallinnassa olevien alueiden ihmisoikeustilannetta, maan sisäisesti siirtymään joutuneiden oikeuksia, Maidanin ja Odessan tapahtumia koskevia tutkintoja, huonon kohtelun ja kidutuksen ehkäisyä, medialainsäädäntöä ja toimittajien turvallisuutta, syrjimättömyyttä ja hlbt-ihmisten ihmisoikeuksia sekä Venäjällä laittomasti vangittujen ukrainalaisten tilannetta.

Ihmisoikeudet olivat esillä myös EU:n ja Ukrainan huippukokouksessa, assosiaationeuvostossa ja assosiaatiokomiteassa sekä komissaarien ja muiden EU:n toimielimiä ja jäsenvaltioita edustaneiden korkeiden virkamiesten lukuisten vierailujen yhteydessä. EU:n Kiovan-edustusto on ollut säännöllisesti yhteydessä Ukrainan viranomaisiin, myös Ukrainan parlamentin ihmisoikeusvaltuutettuun (oikeusasiamies).

EU on käynyt jatkuvasti vuoropuhelua ihmisoikeusjärjestöjen kanssa sekä Ukrainassa että Brysselissä. Tähän kuuluivat myös kuulemiset, jotka järjestettiin ennen ihmisoikeusvuoropuhelua. Edustusto järjesti monia tapahtumia, esimerkiksi sukupuolten tasa-arvoa käsittelevän tapahtuman Ukrainan parlamentin kanssa ja ihmisoikeuksien päivän kunniaksi tapahtuman ihmisoikeusvaltuutetun kanssa.

Korkea edustaja ja hänen tiedottajansa antoivat useita julkilausumia, joissa vaadittiin vapauttamaan Venäjällä laittomasti vangitut Ukrainan kansalaiset, myös Nadija Savtšenko, joka myös lopulta vapautettiin. EU:n Moskovan-edustusto seurasi lukuisia tuomioistuinkäsittelyjä. Korkean edustajan tiedottaja kiinnitti julkilausumissa huomiota myös Krimin tataarien tilanteeseen, muun muassa Mejlisin toiminnan kieltämiseen ja sen johtajan Ilmi Umerovin kohteluun.

EU jatkoi tukeaan Ukrainan kansalaisyhteiskunnalle ja ihmisoikeuksien puolustajille niiden edistäessä kansalaisoikeuksia sekä poliittisia, taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia ja demokratisoitumista. Tukea annettiin demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevasta eurooppalaisesta rahoitusvälineestä (EIDHR) ja Euroopan naapuruusvälineestä (ENI) rahoitetusta Ukrainan kansalaisyhteiskunnan tukiohjelmasta. EU tukee tällä hetkellä näistä välineistä yhteensä 15:tä hanketta, joiden kokonaisarvo on 9,74 miljoonaa euroa ja jotka käsittelevät ihmisoikeuksia ja demokratiaa, kuten maan sisäisesti siirtymään joutuneiden oikeuksia, riippumattomien tiedotusvälineiden vahvistamista ja kansalaisyhteiskunnan roolia uudistusprosessissa. Marraskuussa käynnistettiin uusi ehdotuspyyntö. Vakautta ja rauhaa edistävästä välineestä (IcSP) EU tukee muiden muassa YK:n ihmisoikeustarkkailuoperaation työtä Ukrainassa.

Ukraina on ratifioinut useimmat keskeisimmistä ihmisoikeusvälineistä ja tekee asianmukaista yhteistyötä niiden kanssa. Kesällä hyväksytyjen oikeuslaitosta koskevien perustuslakimuutosten myötä voidaan myös ratifioida Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) Rooman perussääntö, tosin vasta kolmivuotisen siirtymäkauden jälkeen. Ukraina on antanut kaksi julkilausumaa, joissa hyväksytään ICC:n toimivalta Ukrainan alueella marraskuusta 2013 alkaen. Ukraina on allekirjoittanut Istanbulin yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta, mutta parlamentti ei ratifioinut sitä vuonna 2016.

Kidutuksen ennaltaehkäisyä käsittelevä YK:n alakomitea vieraili Ukrainassa toukokuussa mutta keskeytti vierailun, koska siltä evättiin pääsy kaikkiin pidätyskeskuksiin. Alakomitea jatkoi vierailua syyskuussa.

Ukraina on antanut joistakin sen kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen ja Euroopan ihmisoikeussopimukseen perustuvista velvollisuuksista poikkeusilmoituksen, jota se perustelee meneillään olevalla konfliktilla. Ukraina on sitoutunut järjestämään näille poikkeuksille riippumattoman määräaika-arvioinnin, jonka parlamentti toteuttaa.

Kaikkien osapuolten on noudatettava ihmisoikeuksia ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta myös meneillään olevassa aseellisessa konfliktissa Ukrainan itäosassa ja laittomasti liitetyllä Krimin niemimaalla. Kansainvälisten ihmisoikeuselinten on päästävä täysimääräisesti, vapaasti ja rajoittamatta kaikkialle Ukrainaan, myös Krimille ja Sevastopoliin. Kansallinen ihmisoikeusstrategia ja toimintasuunnitelma ovat kattavia ja huolellisesti valmisteltuja välineitä. Niiden toteuttamiseen on varattava riittävästi resursseja.

Egyptin arabitasavalta

Egyptillä on vaikeuksia saavuttaa edistystä, tosin sen toimintaympäristökin on erittäin haastava. Terrorismi, vakavat sosiaaliset ja taloudelliset vaikeudet sekä alueelliset kriisit aiheuttavat ongelmia, kun Egyptissä siirrytään kohti demokratiaa vuonna 2011 tapahtuneen presidentti Mubarakin syrjäyttämisen jälkeen. Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien edistyminen on kuitenkin edelleen haasteena.

EU:n keskeiset painotukset Egyptissä perustuvat käsitykseen, että kokoontumis- ja sananvapaus, asianmukaiset oikeusprosessit, ihmisoikeuksien puolustajat ja ihmisoikeusjärjestöt sekä syrjimättömyys ovat olennaisia hyvän hallinnon ja pitkän aikavälin vakauden kannalta. Painotukset ovat oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen, asianmukaiset oikeusprosessit, väärinkäytösten tutkiminen, kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuudet ja suvaitsevaisuus sitä kohtaan sekä muiden muassa sukupuoleen, ikään tai uskonnolliseen vakaumukseen perustuvan syrjinnän estäminen.

Mielivaltaiset pidätykset tapaukset ja vuoden 2013 kiistanalaiseen mielenosoituslakiin perustuvat pitkät tutkintavankeudet aiheuttavat edelleen huolta. Sama koskee jatkuvaa siviilien osoittamista sotilastuomioistuimiin sekä joukko-oikeudenkäyntejä ja kuolemantuomioita. Mielenosoittajia ja aktivisteja vastaan määrättyt rangaistukset ja toimittajiin, kulttuurijärjestöihin, tutkijoihin sekä ihmisoikeuksien puolustajiin ja ihmisoikeusjärjestöihin kohdistuva kasvava paine, joka ilmenee paitsi matkustuskieltoina, myös pidätyksinä ja vangitsemisina, ovat niin ikään huolenaiheita. Lisäksi ilmoituksia kidutuksesta, tahdonvastaisista katoamisista ja heikoista vankilaloista sekä poliisin liiallisesta voimankäytöstä saadaan edelleen säännöllisesti. Uskonnon halventamisesta määrätään edelleen ankaria rangaistuksia. Myös hlbt-ihmisten sorto, laajalle levinnyt seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva väkivalta (alalla tosin tapahtui hieman kehitystä uuden hyväksytyn lain myötä) ja lapsityövoiman käyttö jatkuivat.

Uuden edustajainhuoneen, johon kuuluu myös ihmisoikeuskomitea, valinta on myönteinen askel. Sama koskee tapauksia, joissa väärinkäyttöksiin syyllistyneet poliisit on asetettu vastuuseen teoistaan, myös syytteeseen asettamalla ja toisinaan vangitsemalla. Aiempaa tehokkaammat uskonnollisten vähemmistöjen, erityisesti kristittyjen, suojelua sekä naisten oikeuksia, myös naisten sukuelinten silpomisen ehkäisyä, koskevat politiikat ovat niin ikään myönteinen parannus.

Edustuston päällikkö / asiainhoitaja otti ajankohtaisia ihmisoikeuskysymyksiä esille pitkin vuotta johtavien virkamiesten tasolla ja korkean tason vierailujen yhteydessä (korkea edustaja, Euroopan parlamentin jäsenet, poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea, EU:n terrorismintorjunnan koordinaattori ja komission jäsenet). EU:n edustusto ja ulkoasiainministeriön ihmisoikeus- ja sosiaaliasioiden jaosto tapasivat säännöllisesti. Tapaamisissa edustusto otti esille ajankohtaisia ihmisoikeuskysymyksiä ja esitti tiedusteluja erityistä huolta aiheuttaneista tapauksista. Näitä olivat ihmisoikeuksien puolustajien pidätykset, painostuksen kohteena olevien ihmisoikeusjärjestöjen oikeudellinen asema ja uusi NGO-lakiehdotus, jonka parlamentti hyväksyi marraskuussa 2016. EU:n ja Egyptin alakomitean kokous muuttoliikkeestä sekä sosiaali- ja konsuliasioista järjestettiin 21. tammikuuta. Sosiaaliasioita käsitelleessä kokouksessa EU otti esille naisten, lasten, vammaisten ja muiden epäedullisessa asemassa oleviin yhteiskuntaryhmiin kuuluvien henkilöiden oikeuksiin liittyviä asioita.

EU ilmaisi toistuvasti huolenaiheitaan julkilausumien sekä virallisten ja epävirallisten toimien avulla ja kannusti näin Egyptin viranomaisia sallimaan kansalaisjärjestöjen ja ihmisoikeuksien puolustajien toimia riippumattomasti pelkäämättä uhkailuksi joutumista.

EU:n edustusto järjesti EU:n korkean tason vierailujen yhteydessä tapaamisia tärkeimpien ihmisoikeusjärjestöjen ja ihmisoikeuksien puolustajien kanssa. Niissä keskusteltiin maan ihmisoikeustilanteesta ja erityisesti kansalaisyhteiskunnan tilanteesta.

EU tapasi ihmisoikeuksien puolustajia säännöllisesti ja keskusteli heidän kanssaan merkityksellisistä ihmisoikeuskysymyksistä. EU:n epävirallinen ihmisoikeusryhmä kokoontui kuukausittain. Kokouksissa keskusteltiin ihmisoikeustilanteen kehittymisestä ja siihen liittyvistä huolenaiheista. Kokouksiin kutsuttiin puhujiksi ihmisoikeuksien puolustajia, kansallisen ihmisoikeusneuvoston jäseniä, parlamentin jäseniä ja muita merkittäviä ihmisoikeusalan toimijoita. EU:n edustusto ja jäsenvaltiot seurasivat ajankohtaisia oikeudenkäyntejä ihmisoikeusnäkökulmasta.

Korkean edustajan tiedottaja antoi neljä julkilausumaa, joissa ilmaistiin huolestuneisuus Egyptin ihmisoikeustilanteesta, matkustuskieltojen asettamisesta, varojen jäädyttämisestä, ihmisoikeuksien puolustajien kutsumisesta kuultavaksi sekä kolmen uutistoimiston päällikön syytteeseen asettamisesta ja tuomitsemisesta tämän jälkeen kahden vuoden vankeuteen.

Euroopan parlamentti hyväksyi 8. maaliskuuta ei-sitovan päätöslauselman⁵⁷, jossa suositellaan Egyptille annettavan sotilaallisen tuen ja avun keskeyttämistä, koska niitä käytetään kansallisiin tukahduttamistoimiin. Päätöslauselma annettiin sen jälkeen, kun italialainen jatko-opiskelija Giulio Regeni oli kaapattu ja julman kidutuksen jälkeen murhattu Kairossa. Päätöslauselmassa korostettiin, että kyseessä ei ollut yksittäinen sattuma, vaan se liittyi Egyptissä viime vuosina tapahtuneisiin kidutuksiin, pidätettyjen kuolemantapauksiin ja tahdonvastaisiin katoamisiin.

EU mainitsi Egyptin edelleen ihmisoikeusneuvostossa esityslistan kohdan 4 lausumassaan, jossa se ilmaisi olevansa vakavasti huolissaan maan ihmisoikeustilanteesta.

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukeaan hankkeille, joilla tuettiin ihmisoikeuksien edistämistä. Tukea annettiin useista eri välineistä (EIDHR, DCI-NSA⁵⁸ ja CSO-LA⁵⁹, kansalaisyhteiskuntaa tukeva väline, ENPI-välineen kokonaismäärärahat, ENPI-välineen kahdenväliset osuudet).

EU:n edustusto Kairossa hallinnoi tällä hetkellä 67:ää ihmisoikeusavustusta (27 milj. euroa). EU:n rahoittamat hankkeet tukevat suoraan kansalaisoikeuksien sekä poliittisten, sosiaalisten, taloudellisten ja sivistyksellisten oikeuksien edistämistä ja suojelua. Toimissa keskitytään torjumaan kaikenlaista syrjintää (sukupuoleen, uskontoon ja kulttuuriin perustuvaa), naisten sukuelinten silpomista ja ihmiskauppaa. Lisäksi niillä parannetaan naisten, lasten, muuttajien ja vammaisten oikeuksia, oikeuden saatavuutta, kulttuurin saatavuutta, kulttuurien monimuotoisuutta sekä paikallishallintoa.

EU tukee alueellisen kehitys- ja suojeleohjelman välityksellä UNHCR:n ponnisteluja Egyptissä siirtymään joutuneiden henkilöiden kansainvälisen suojelun tarpeiden turvaamiseksi vahvistamalla rekisteröintiin, pakolaisaseman määrittämiseen ja uudelleensijoittamiseen liittyviä käsittelyvalmiuksia sekä parantamalla vastaanotto-olosuhteita, myös pidätyskeskuksissa.

⁵⁷ Euroopan parlamentin päätöslauselma, 10. maaliskuuta 2016, Egyptistä ja erityisesti Giulio Regenin tapauksesta (2016/2608(RSP)).

⁵⁸ Kehitysyhteistyöväline – valtiosta riippumattomien toimijoiden ohjelma.

⁵⁹ Kansalaisjärjestöjä ja paikallisviranomaisia koskeva ohjelma.

Vuonna 2016 hyväksyttiin EU:n toimintasuunnitelma sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi (GAP II) kaudelle 2016–2020. Kansallisella tasolla GAP II:n perusteella laadittiin Egyptille toteutus- ja seurantakehys. Se kehitettiin yhteistyössä EU:n ja sen jäsenvaltioiden kanssa. Kehys sisältää valikoidut keskeiset tavoitteet naisten voimaannuttamisen ja sukupuolten tasa-arvon aloilla. Niihin pyritään poliittisen ja politiikkavuoropuhelun, rahoitustuen ja muiden keinojen, kuten tutkimustoiminnan, avulla. Ensimmäinen raportti kansallisen tason toimintamallista GAP II -toimintasuunnitelman toteuttamista varten toimitettiin johtavalle tasolle marraskuussa 2016. Se sisältää myös raportin ja suunnitellun etenemistavan, joka koskee institutionaalisen kulttuurin muutosta kohti sukupuolten tasa-arvoa ja naisten voimaannuttamista.

Perusvapauksia, kuten kokoontumis-, sanan- ja yhdistymisvapautta, on parannettava huomattavasti. Tämä merkitsee esimerkiksi sitä, että ihmisoikeuksien puolustajien liikkumis- ja yhdistymisvapaus on varmistettava kaikissa tilanteissa ja että Egyptissä toimiviin ihmisoikeuksien puolustajiin ja ihmisoikeusjärjestöihin kohdistetut varojen jäädyttämiset ja kaikenlainen häirintä – myös oikeuslaitoksen tasolla – on lopetettava. Lisäksi on parannettava nykyisiä lakeja ja hyväksyttävä uusia lakeja, muun muassa uusi NGO-laki ja joukko kokoontumisvapautta koskevia lakeja, jotka ovat Egyptin perustuslain ja kansainvälisten normien mukaisia.

Israelin valtio

Israelissa kokonaistilanne on se, että demokraattista hallintotapaa ja oikeusvaltioperiaatetta noudatetaan. Israelin kansalaisten perusvapauksia suojeltiin yleisesti ottaen, mutta vähemmistöillä ja erityisesti arabitaustaisilla israelilaisilla oli vaikeuksia käyttää kaikkia oikeuksiaan.

Tarkastelujaksolla havaittiin useita mahdollisesti epädemokraattisia lakimuutoksia, kuten kansalaisyhteiskunnan julkisten toimintamahdollisuuksien rajoittaminen. Ihmisoikeustilanne jatkui vaikeana palestiinalaisalueella, jossa Israelilla on miehitysvaltana erityisiä velvoitteita.

EU:n keskeisiä tavoitteita sen suhteissa Israeliin ovat vähemmistöjen ja haavoittuvien ryhmien tilanne, demokraattisten arvojen säilyttäminen ja Israelin vastuu miehitysvaltana, myös lasten aseman osalta aseellisissa konflikteissa.

Arabi- ja paimentolaisvähemmistöillä oli edelleen vaikeuksia käyttää taloudellisia ja sosiaalisia perusoikeuksiaan. Korkein oikeus piti voimassa päätöksen, jolla sallittiin Umm al-Hiranin ja Atirin paimentolaiskyläiden purkaminen. Hallituksen suunnitelmana on korvata kylät juutalaisten siirtokunnilla ja valtion metsällä. Knesset hyväksyi niin kutsutun erottamislain, jonka perusteella se voi erottaa vaaleilla valittuja jäseniään kolmen neljäosan enemmistöllä. Laki kohdistuu pääasiassa knessetin arabijäseniin, ja mahdollisia erottamisperusteita ovat yllyttäminen väkivaltaan tai rasismiin ja Israelin vastaisen aseellisen konfliktin tukeminen.

Israel jatkoi laittomiin muuttajiin ja turvapaikanhakijoihin kohdistuvaa ehkäisy- ja torjuntapolitiikkaa. Israel kehotti edelleen maassa tällä hetkellä oleskelevia 40 000:tta laitonta muuttajaa siirtymään kolmansiin valtioihin, myös Ruandaan ja Ugandaan. Uudet säännökset, joita ei vielä ole pantu täytäntöön, sallisivat sellaisten ihmisten pidättämisen määrittelemättömäksi ajaksi, jotka eivät suostu lähtemään maasta saatuaan kielteisen turvapaikkapäätöksen.

Heinäkuussa hyväksytyn ulkomaisten valtiollisten tahojen tukemien toimijoiden avoimuusvaatimuksia koskevan lain mukaan NGO:iden, jotka saavat yli puolet rahoituksestaan ulkomaisilta hallituksilta, on ilmoitettava tästä vuosittain NGO-rekisterinpitäjälle, joka puolestaan julkaisee luettelon kyseisistä NGO:ista. Laissa edellytetään myös, että NGO:t antavat saman tiedon virallisissa julkaisuissaan, joissa on lisäksi mainittava tukijamaat. NGO:iden ei tarvitse ilmoittaa yksityisiä ulkomaisia lahjoittajia.

Viime vuonna 109 palestiinalaista ja 17 israelilaista (tai ulkomaista siviiliä) sai surmansa miehitetyllä palestiinalaisalueella (Itä-Jerusalemissa, Länsirannan alueella ja Gazan kaistalla). Palestiinalaisten kuolonuhrien suuri määrä herätti huolta Israelin turvallisuusjoukkojen liiallisesta voimankäytöstä. Maaliskuussa Israelin puolustusvoimien sotilas ampui jo liikuntakyvyttömäksi tehdyn, maassa maanneen palestiinalaisen hyökkääjän ja joutui tästä oikeuteen israelilaisessa sotilastuomioistuimessa. Hallinnollisten vankien määrä, joka oli 584 joulukuussa 2015, kasvoi 644:ään elokuussa 2016. Useat hallinnollisesti pidätetyt palestiinalaiset aloittivat nälkälakon, ja jotkin korkean profiilin tapauksista päättyivät Israelin viranomaisten kanssa ilmeisesti tehtyihin sopimuksiin, joiden perusteella kyseisten henkilöiden pidätysmääräyksiä ei jatkettu. Turvallisuusrikoksista syytettyihin ala-ikäisiin itäjerusalemilaisiin sovellettiin rutiininomaisesti Israelin nuorisolain poikkeuksia, minkä seurauksena heitä kohdeltiin oikeudellisesti tosiasiallisesti samoin kuin Länsirannalla sovelletuissa Israelin sotilasoikeudessa ja -käytännöissä. Israel jatkoi rankaisevaa palestiinalaisten hyökkääjien kotien purkamispolitiikkaa Itä-Jerusalemissa ja Länsirannalla. Gazan humanitaarinen tilanne pysyi vaikeana, ja vaikka Gazaan ja Gazasta liikkumista koskevia rajoituksia lievennettiin huomattavasti vuoden 2014 konfliktin jälkeen, ne ovat edelleen äärimmäisen tiukat. Gazan reaalin bruttokansantuote (BKT) on laskenut lähes kolmanneksella viimeisten 20 vuoden aikana. Työttömyysaste on noussut 43 prosenttiin siitä huolimatta, että esimerkiksi gazalaisten tuotteiden vienti Israeliin ja Länsirannalle sallittiin ensimmäistä kertaa vuoden 2007 jälkeen.

Vuonna 2016 alkoi hallituksen viisivuotissuunnitelma, jonka tavoitteena on parantaa Israelin arabikansalaisten taloudellista ja sosiaalista integroitumista (2,4 mrd. euroa uutta rahoitusta ja 1,3 mrd. euroa meneillään olevissa hankkeissa). Knesset päätti rajoittaa turvapaikanhakijoiden säilöönoton enimmäiskestoja 12 kuukauteen. Israel lopetti käytäntönsä olla palauttamatta itäjerusalemilaisten palestiinalaishyökkääjien (paitsi Hamasiin sidoksissa olleiden) ruumiita. Viimeinen ruumis palautettiin syyskuussa 2016.

EU jatkoi ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja Israelin kanssa erilaisissa kokoonpanoissa. Poliittista vuoropuhelua käsittelevän alakomitean vuosittaisessa kokouksessa keskusteltiin Länsirannan ja Gazan ihmisoikeustilanteesta. Epävirallisessa ihmisoikeustyöryhmässä käsiteltiin Israelin sisäistä ihmisoikeustilannetta, mukaan lukien vähemmistöjen tilanne, vankilaolot (myös alaikäisten), yhdistymisvapaus sekä turvallisuusjoukkojen ja lainvalvontaviranomaisten vastuuvollisuus. Kansainvälisiä järjestöjä käsittelevässä epävirallisessa työryhmässä keskusteltiin YK:n yleiskokouksen tulevasta istunnosta, YK:n yleiskokouksen päätöslauselmista, naisten asemaa käsittelevästä toimikunnasta, Maailman terveyskokouksesta, Unescosta, YK:n ympäristökokouksesta, YK:n uudistuksesta, YK:n uuden pääsihteerin tulevasta valinnasta, kestävän kehityksen tavoitteista, YK:n ilmastonmuutoksen puitesopimuksesta (UNFCCC) ja rauhanturvaoperaatioista. Muuttoliikettä, terveyttä ja sosiaalikeskusteluja käsittelevässä alakomiteassa käsiteltiin laitonta muuttoliikettä ja Israelin turvapaikkapolitiikkaa. EU:n ja Israelin seminaari rasmin, muukalaisvihan ja antisemitismin torjumisesta tarjosi tilaisuuden keskustella sekä jakaa toimintaideoita ja käytännön toimintamalleja näihin haasteisiin vastaamiseksi.

EU piti yllä vahvaa vuoropuhelua kansalaisjärjestöjen kanssa järjestämällä säännöllisiä kuulemisia ja tiedotustilaisuuksia. EU:n edustusto järjesti kuulemistilaisuuden 18 kansalaisjärjestölle ennen epävirallisen ihmisoikeustyöryhmän ja poliittista vuoropuhelua käsittelevän alakomitean kokousta. Edustusto järjesti säännöllisesti ihmisoikeuskysymyksiin keskittyneitä julkisuusdiplomatiatoimia, mukaan lukien puheita, ja osallistui muihin tilaisuuksiin. Ramadanin aikana edustusto järjesti vastaanottoja ensisijaisesti arabiväestön edustajille, joita kutsuttiin edustuston tiloihin iftar-aterioille. Naisiin kohdistuvan väkivallan lopettamiseksi vietettynä kansainvälisenä päivänä marraskuussa edustuston tiloissa järjestettiin lisäksi tiedotustapahtuma, jossa korostettiin EU:n uudistettua sitoumusta naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan poistamiseen. Ihmisoikeuksien päivää juhlistettiin erityistapahtumalla, jossa käsiteltiin mielipiteen- ja sananvapauden suojelua. Tapahtuma järjestettiin yhteistyössä Hebrew University of Jerusalem -yliopiston Minerva Centre for Human Rights -yksikön kanssa. Tapahtumassa oli pääpuhujana mielipiteen- ja sananvapauden edistämisestä ja suojelusta vastaava YK:n erityisraportoija David Kaye.

EU tuki EIDHR-ohjelman puitteissa useiden toimintapoliittisten raporttien laadintaa. Raportteja jaettiin poliittisissa tiedotustilaisuuksissa, ja tuensaajat myös toimittivat niitä asianmukaisille YK:n elimille. Esimerkiksi Bar Ilan University -yliopiston Rackman Centre -yksikkö tuotti varjoraportin naisten syrjinnän poistamista käsittelevälle komitealle (CEDAW). Myös YK:n kidutuksen vastaiselle komitealle (UNCAT) tuotettiin ja toimitettiin varjoraportti komitean viidettä Israel-arviointia varten. Muiden EU:n rahoittamien hankkeiden yhteydessä toteutettuja toimia olivat muiden muassa kaksi Yesh Din -järjestön katsausta. Niistä toinen käsitteli järjestön uutta kannanottoa, jossa kuvataan "Levyn raportin hiljaista hyväksyntää". Raportissa käsitellään takautuvan luvan antamista laittomien siirtokuntien rakentamiseen Länsirannalla.

Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan maakohtaisen strategian toteuttamista jatkettiin paikallisten ihmisoikeuksia käsittelevien alaklusterien puitteissa. Niihin osallistuu EU:n edustuston ja jäsenvaltioiden edustajia, ja ne keskittyvät tärkeimpiin prioriteetteihin. Näin suurlähetystöjen ja edustuston välistä yhteistyötä ja taakanjakoa ihmisoikeuskysymyksissä pystyttiin tehostamaan. Tavoitteena oli myös välittää vahvempaa viestiä yhteydenpidossa Israelin viranomaisiin.

EU jatkoi rahoitustukeaan EIDHR-ohjelmasta rahoitettaville hankkeille. Yhteensä 28 EIDHR-hanketta oli meneillään vuonna 2016. Ehdotuspyyntöä ei julkaistu, koska tarkoituksena on yhdistää vuosien 2016 ja 2017 määrärahat (2,5 milj. euroa) yhteen ehdotuspyyntöön, joka käynnistetään alkuvuonna 2017. Meneillään olevissa hankkeissa keskityttiin kansalaisjärjestöjen suotuisan toimintaympäristön vahvistamiseen ja ihmisoikeuksien edistämiseen, haavoittuvien ryhmien ja vähemmistöjen oikeuksien edistämiseen Israelissa sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja ihmisoikeuksien parempaan kunnioittamiseen miehitettyllä palestiinalaisalueella, mukaan lukien lasten oikeudet aseellisissa konflikteissa.

Israelin viides UNCAT-arviointi toteutettiin 3–4. toukokuuta. Israel toisti olevansa valmis sisällyttämään kidutuksen määritelmän lainsäädäntöönsä. NGO Public Committee Against Torture piti julkilausumaa myönteisenä, mutta ilmaisi huolensa lakiehdotuksen laadinnan venymisestä. Määritelmää ei ole vielä sisällytetty lainsäädäntöön, eikä hallitus ole sitoutunut tämän osalta mihinkään määräaikaan.

Viimeisin YK:n aihekohtaisen erityisraportoijan vierailu toteutui 12.–22. syyskuuta 2016, kun naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevä YK:n erityisraportoiija vieraili maassa. Israel ei ole suostunut yhteistyöhön miehitetyn palestiinalaisalueen ihmisoikeustilannetta käsittelevien erityisraportojien kanssa. Tammikuussa entinen erityisraportoiija Wibisono erosi ja valitti, että Israel ei missään vaiheessa päästänyt häntä miehitetylle palestiinalaisalueelle.

Syrjimättömyyden ja tasa-arvon periaate olisi vielä nimenomaisesti sisällytettävä Israelin peruslakeihin. EU kannustaa edelleen Israelia esittämään pysyvän kutsun kaikille YK:n erityismenettelyjen mekanismeille.

Palestiinalaishallinto (miehitetty palestiinalaisalue)

Alustava huomautus: Palestiinalaishallinnon ja miehitysvalta Israelin velvollisuudet on pidettävä erillään toisistaan. Seuraavassa käsitellään palestiinalaishallinnon velvollisuuksia Länsirannalla ja vallassa olevien viranomaisten velvollisuuksia Gazassa (tosin muodollisesti Ramallahissa toimiva hallitus kantaa vastuun myös Gazan alueesta).

Vuonna 2016 yleinen ihmisoikeustilanne palestiinalaisalueella ei muuttunut merkittävästi parempaan tai huonompaan suuntaan. Oikeusvaltioperiaatteen alalla voidaan havaita jonkin verran edistymistä, kuten nuorten suojelemista koskevan lain hyväksyminen. Parlamenttivaalit ovat viivästyneet miehitetyllä palestiinalaisalueella huomattavasti (edelliset vaalit pidettiin vuonna 2006). Presidentin ja parlamentin toimikaudet ovat päättyneet. 8. lokakuuta pidettäväksi suunniteltuja paikallisvaaleja lykättiin. Sananvapauden, kokoontumisvapauden ja tiedotusvälineiden vapauden kunnioitus ei parantunut – niihin kohdistui päinvastoin entistä suurempaa painetta, kun toimittajia häirittiin, uhkailtiin ja joissakin tapauksissa pidätettiin mielivaltaisesti. Gazassa langetettiin 21 kuolemantuomiota. Länsirannalla kuolemantuomioita ei langetettu siellä voimassa olleen moratorion ansiosta.

Yleisesti ottaen perusvapaudet ja ihmisoikeudet sisältyvät Palestiinan peruslakiin, mutta niiden tosiasiallista täytäntöönpanoa ei usein varmisteta.

EU:n prioriteettina on jatkaa palestiinalaishallinnon valmiuksien kehittämistä ja väestön tietoisuuden lisäämistä. Tämä käsittää hallintouudistukset turvallisuus- ja oikeusalan instituutioissa. Toisena prioriteettina on vahvistaa kansalaisjärjestöjä ja lisätä kansalaisvaikuttamista politiikassa. Vuoden 2016 aikana tiiviissä yhteistyössä palestiinalaishallinnon kanssa kehitetyssä rahoitustukea koskevassa uudessa yhteisessä eurooppalaisessa strategiassa on huomioitu nämä tavoitteet seuraavalle nelivuotiskaudelle. Turvallisuus- ja oikeusalan neuvonta-apua on saatu myös EU:n yhteiseltä turvallisuus- ja puolustuspolitiikan alan operaatiolta ja palestiinalaisalueilla toteutettavalta EU:n poliisioperaatiolta (EUPOL COPPS). Työ jatkuu yhä.

Ongelmia on useita, erityisesti sukupuolten tasa-arvon, naisiin kohdistuvan (lähisuhde)väkivallan ja hlbt-ihmisten syrjinnän alalla. Vammaiset kärsivät edelleen sosiaalisesta syrjäytymisestä. Mielivaltaiset vangitsemiset aiheuttavat yhä huolta. Vankiloissa tapahtuvasta kidutuksesta ja huonosta kohtelusta tehtiin ilmoituksia säännöllisesti. Sananvapauten kohdistuu Gazassa edelleen kovia paineita, sillä toimittajiin kohdistuu hyökkäyksiä. Korruptiosyytökset ovat yleisiä. Vaikka oikeusvaltioperiaatteen alalla on tapahtunut kehitystä, oikeusalan riippumattomuuden, vastuuvollisuuden ja avoimuuden puutteen riski on edelleen ongelmana. Tämä ilmenee esimerkiksi oikeuslaitoksen toimintaan puuttumisena. Myöskään pitkään kaivatut lainsäädännöllisen ja institutionaalisen kehyksen uudistukset, joilla on tarkoitus varmistaa tehokas hallinnointi, toimielinten yhteistyö ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden noudattaminen, eivät juurikaan edistyneet vuonna 2016. Erityisesti *oikeusviranomaisia koskevan lain* muutostyö on vieläkin kesken. Sen tavoitteena on täsmentää oikeusalan instituutioiden rooleja, vastuualueita ja tehtäviä. Täsmittäminen olisi erityisen tärkeää tuomioistuinten hallinnon kannalta. *Poliisilakia* ei ole vielä hyväksytty, koska poliisilaitoksen ja sen toimivallan siviililuonteesta käydään edelleen keskustelua. Presidentti nimitti perustuslakituomioistuimen kuulematta poliittisia liikkeitä ja kansalaisjärjestöjä. Tuomioistuimia koskevia selkeästi muotoiltuja ja riittävästi julkistettuja oikeudellisia menettelyjä ei ole. Turvallisuusalan strategiaehdotusta kaudelle 2017–2022 ei ole vielä hyväksytty.

Hieman edistystä on tapahtunut kansalaisten laajemmassa osallistumisessa lakiehdotuksiin ja muihin lainsäädäntöaloitteisiin. Kaikki aloitteet eivät kuitenkaan ole avoinna kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen osallistumiselle.

Oikeusvaltioperiaatteen alalla saatiin joitakin parannuksia, kuten *nuorten suojelemista koskevan lain* hyväksyminen. Lisäksi on laadittu ja hyväksytty kansallinen poliittinen ohjelma, jossa on selkeä toimien ja tavoitteiden rakenne. Sen tulisi toimia asianmukaisena hallinnointivälineenä, jolla voidaan parantaa lainsäädäntötyön ja sen täytäntöönpanon laatua.

EU jatkoi ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja palestiinalaishallinnon kanssa. Niitä ei kuitenkaan käyty Gazassa valtaa pitävien Hamasin viranomaisten kanssa EU:n yhteydenpidon katkaisemispoliittikan takia. Ihmisoikeus- ja demokratiakysymyksistä keskusteltiin kesäkuussa EU:n ja Palestiinan vapautusjärjestön (PLO) sekakomitean kokouksessa, jota ennen järjestettiin maaliskuussa ihmisoikeuksia, hyvää hallintoa ja oikeusvaltiota käsittelevän alakomitean kokous. Lisäksi korkea edustaja otti keskeisimmät kysymykset esille tapaamisessaan presidentti Abbasin kanssa kesäkuussa Brysselissä. EU:n edustajan toimisto Jerusalemissa toteutti useita toimia paikallistasolla. Näitä olivat esimerkiksi paikalliset julkilausumat, vierailut paikan päällä ja osallistuminen tuomioistuinkäsittelyihin sekä erinäiset viralliset ja epäviralliset toimet. Huolenaiheita otettiin esille säännöllisissä tapaamisissa palestiinalaisten edustajien kanssa. EU:n edustajan toimisto hankki tietoa sekä esitteli ja edisti EU:n kantaa yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa. Kaikkien näiden toimien vaikutusta ei ole helppo arvioida. Ne ovat ainakin osaltaan pitäneet ihmisoikeus- ja demokratiakysymyksiä esillä julkisessa keskustelussa ja sitä kautta auttaneet lisäämään palestiinalaisten tietoisuutta aiheesta. EU tuki ihmisoikeus- ja sukupuoliasioita käsittelevien yksiköiden perustamista merkittävimpiin ministeriöihin, kuten sisä- ja oikeusministeriöön.

EU myönsi tukea ihmisoikeuksien puolustajille, erityisesti paikallistasolla, monien eri toimenpiteiden välityksellä. Tukea myönnettiin Israelin joukkojen tekemien palestiinalaisten pidätysten yhteydessä, olipa kyse täysimääräisistä pidätyksistä tai hallinnollisista pidätyksistä, joita kohdistui myös 12–18-vuotiaisiin lapsiin sekä paimentolaisyhteisöihin. Brysselissä ja Länsirannalla järjestettiin useita kokouksia ihmisoikeusalan kansalaisjärjestöjen tueksi. EUPOL COPPS järjesti monia aiheeseen liittyviä kokouksia eri ihmisoikeusalan kansalaisjärjestöjen kanssa.

Vuonna 2016 EU jatkoi rahoitustukeaan hankkeille, joita rahoitetaan Euroopan naapuruusvälineestä (ENI). Tarkemmin ottaen tukea kohdennettiin kaikille asiaankuuluville viranomaisille suoran PEGASE-rahoitustuen mekanismin (ranskankielinen lyhenne sanoista "Mécanisme Palestino - Européen de Gestion et d'Aide Socio-Economique") kautta vakautta ja rauhaa edistävästä välineestä (IcSP) ja YTPP:n määrärahoista (EUPOL COPPS -operaation osalta). Humanitaarisiin tukihankkeisiin myönnettyt EU:n varat täydensivät tukitoimien kirjjon.

PEGASE-mekanismiin avulla saatettiin varmistaa jatkuva rahoitus palestiinalaishallinnon toimille, jotka koskivat muiden muassa ihmisoikeuksia ja demokratiaa, mukaan lukien oikeusvaltioperiaate (PEGASEn kokonaismäärärahat vuonna 2016 olivat 155 milj. euroa, josta vain osa voitiin osoittaa suoraan ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeviin toimiin). Hallintoon osoitettiin 8,1 miljoonaa euroa, EUPOL COPPS -operaatiolle 9,17 miljoonaa euroa ja IcSP-välineeseen 3 miljoonaa euroa. Monialaisesta näkökulmasta yhtenä myönteisenä tuloksena saatiin hallituksen laatima ja hyväksymä kansallinen poliittinen ohjelma. Rahoituksella tuettiin valmiuksien kehittämistä, ja avustuksilla edistettiin kansalaisjärjestöjen työtä.

Vuonna 2014 presidentti Abbas allekirjoitti 55 kansainvälisen ihmisoikeus-, humanitaarisen ja diplomaattisen yleissopimuksen liittymisvälineet ilman varauksia. Islamilaisten maiden yhteistyöjärjestön (OIC) jäsenenä PLO allekirjoitti Kairon julistuksen ihmisoikeuksista, ja Arabiliiton jäsenenä se allekirjoitti Arabiliiton ihmisoikeusperuskirjan. Monet YK:n järjestöt käsittelevät ihmisoikeuskysymyksiä miehitettyllä palestiinalaisalueella.

Vaikka alue liittyi YK:n kidutuksen vastaiseen yleissopimukseen maaliskuussa 2014 ja presidentti antoi toukokuussa 2013 asetuksen, joka vahvistaa Palestiinan viranomaisten olevan sitoutuneita kieltämään kaikkinaisen kidutuksen, sekä Gazassa että Länsirannalla esitettiin säännöllisesti valituksia vankiloissa tapahtuvasta kidutuksesta ja huonosta kohtelusta.

Edistyminen voi osoittautua haasteelliseksi, jos yleinen poliittinen tilanne huonontuu ja palestiinalaishallinnon suhteellinen vakaus heikkenee. Tämä voi olla uhkana, jos kahden valtion ratkaisun toteuttaminen pysyy nykyisessä pattitilanteessa ja erityisesti jos Israel jatkaa siirtokuntatoimintansa kiihdyttämistä, kuten vuonna 2016.

Jordanian hašemiittinen kuningaskunta

Vuonna 2016 tapahtui myönteistä kehitystä demokratiaan ja oikeusvaltioperiaatteeseen liittyvissä kysymyksissä. Myönteinen kehitys ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että sananvapaus ja yhdistymisvapaus kutistuivat Jordanian reagoidessa lisääntyviin turvallisuushaasteisiin.

EU:n prioriteetit vuodelle 2016 koskivat pääasiassa neljää aihetta: demokratian tukeminen parlamenttivaalien yhteydessä; yhdistymisvapauden, kansalaisyhteiskunnan ja sananvapauden tukeminen heikentyneessä turvallisuusympäristössä; osallistavuus ja syyrialaisien pakolaisten oikeuksien tukeminen.

Alueen yleisen ja Jordanian sisäisen turvallisuustilanteen heikentyminen sai viranomaiset korostamaan entisestään päätöksenteon turvallisuusnäkökohtia. Jordania turvautui kasvavassa määrin tiedotusvälineiden vaitiolomääräyksiin ja muihin rajoittaviin toimenpiteisiin, jotta arkaluonteisista kysymyksistä ei tiedotettaisi. Näitä ovat esimerkiksi Jordanian asevoimien ja kuningasperheen asema. Samalla kokoontumis- ja yhdistymisvapautteen on kohdistunut paineita ja kansalaisyhteiskunnan valvontaa on tiukennettu.

Syyskuussa 2016 pidettiin parlamenttivaalit. Kotimaiset ja kansainväliset tarkkailijat kuvasivat vaaleja hyvin järjestetyiksi joistakin vaaleihin liittymättömistä yksittäistapauksista huolimatta. Vaikka puoluepolitiikkaan kannustavia muutoksia on tehty, perhe- ja sosiaaliset lähisiteet vaikuttavat edelleen olevan pääasialliset päätöksentekoperusteet äänestettäessä. Sen vuoksi vaalien tulos merkitsi vain pientä askelta kohti puolueisiin perustuvaa parlamenttia. EU:n vaalitarkkailuvaltuuskunnan mukaan vaalit olivat hyvin järjestetyt, avoimet ja rauhalliset.

Oikeuslaitoksen alalla tapahtui jonkin verran myönteistä kehitystä. Tähän kuuluvat esimerkiksi vankeusrangaistusten ja tutkintavankeuden lyhentäminen rikos- ja rikosprosessilakiehdotuksessa, korruption vastaisen lain päivittäminen lisäämällä rikoksia ja parantamalla todistajien ja tiedonantajien suojaa sekä oikeusjärjestelmän uudistusta käsittelevän kuninkaallisen neuvoston perustaminen. Kuningas esitteli myös kuninkaallisen mietinnön oikeus- ja siviilivaltiosta. Se sisältää etenemissuunnitelman, jonka avulla päästään haluttuun siviilivaltioon, jossa oikeutta sovelletaan kaikkiin. Lisäksi viranomaiset julkaisivat kattavan ihmisoikeuksia koskevan kansallisen suunnitelman kaudelle 2016–2025 ja siihen liittyvän, oikeusministeriön laatiman toteutussuunnitelman.

EU:n edustusto järjesti maaliskuussa 2016 pyöreän pöydän keskustelun, jossa käsiteltiin sukupuolten tasa-arvokysymyksiä yhdessä kansalaisjärjestöjen ja jäsenvaltioiden kanssa.

Tuleville vuosille on määritelty viisi EU:n prioriteettia: mielipiteen- ja sananvapaus; oikeusvaltioperiaate ja kidutus; kuolemanrangaistus, naiset ja sukupuoli sekä kansalaisyhteiskunta ja kokoontumis- ja yhdistymisvapaus.

EU kävi Jordanian kanssa edelleen ihmisoikeus- ja demokratiakeskustelua eri kokoonpanoissa, myös assosiaatiokomiteassa (heinäkuu 2016) ja ihmisoikeuksia käsittelevässä alakomiteassa (lokakuu 2016). EU korosti, että paras radikalisoitumisen vastalääke on avoin yhteiskunta, jossa ihmisoikeuksia ja perusvapauksia kunnioitetaan.

Marraskuussa EU esitti virallisen yhteydenoton, jossa kehoitettiin palauttamaan kuolemanrangaistuksen moratorio. Vaikka oikeusministeri ilmaisi halukkuutensa tuoda Jordania kuolemanrangaistuskysymyksessä lähemmäksi kansainvälisiä normeja, maan tuomioistuimet määräsivät kahdelle tuomitulle rikolliselle kuolemanrangaistuksen.

Joulukuussa 2016 EU–Jordania-assosiaationeuvosto hyväksyi kumppanuuden painopisteet ja niihin liitetyn kokonaissuunnitelman. Yksi kolmesta painopisteestä on "demokraattisen hallintotavan, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien vahvistaminen".

EU ja monet jäsenvaltioista tukivat saman kuukauden aikana Karamassa järjestettyä ihmisoikeusalan elokuvafestivaalia ja siihen liittyneitä tapahtumia. EU:n edustusto tuotti #EU4HumanRights-kampanjan mukaisesti videoita, joissa käsitellään joitakin Jordaniaa koskeviksi määriteltyjä ihmisoikeusalan prioriteetteja.

EU tuki merkittävästi Jordaniassa olevia syyrialaispakolaisia koko vuoden ajan. Kaikki paikallistason koordinoivia käsittelevät EU:n työryhmät keskustelivat säännöllisesti syyrialaispakolaisten tilanteesta. Erityistä huomiota kiinnitettiin Jordanian ja Syyrian rajojen väliselle "ei kenenkään maalle" (rajavyöhykkeelle) juuttuneiden tilanteeseen. Toiminnassa keskityttiin myös rajavyöhykkeen turvallisuustilanteeseen, jotta kumppanit pääsisivät jatkamaan humanitaarisen avun toimittamista. Ihmisoikeustyöryhmälle tiedotettiin siirtotyöläisten oikeuksien tilanteesta. Erityistä huomiota kiinnitettiin EU:n ja Jordanian kokonaissuunnitelman näkökulmasta syyrialaisiin. Työssä keskityttiin syyrialaisien pakolaisten vaikeuksiin saada työlupaa ja toimenpiteisiin, jotka Jordanian olisi toteutettava, jotta se täyttäisi EU:n ja Jordanian kokonaissuunnitelman mukaiset velvoitteensa (100 000 työpaikan luominen vuoden 2018 loppuun mennessä) ja voisi täysimääräisesti hyödyntää tilaisuudet, joita alkuperäsääntöjen heinäkuussa 2016 hyväksytty yksinkertaistaminen tarjoaa.

EU:lle on erittäin tärkeää, että Jordania sitoutuu edistämään uskonnollista monimuotoisuutta. Siksi Jordania valittiin juuri nimitetyn uskonnon- ja vakaumuksenvapautta edistävän EU:n erityislähettilään Ján Figelin ensimmäisen vierailun kohteeksi. Erityislähettiläs vieraili maassa lokakuussa ja vahvisti, että EU on valmis tukemaan Jordaniaa uskonnollisten ääriliikkeiden torjunnassa ja edistämään Jordanian perinteistä roolia rauhanomaisen islamin johtotähtenä, jossa muslimit elävät sopusoinnussa kristittyjen ja muiden uskonnollisten ja etnisten yhteisöjen kanssa.

Vuonna 2016 EU jatkoi rahoitustukeaan hankkeille, joita rahoitetaan Euroopan naapuruusvälineestä (ENI), demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevasta eurooppalaisesta rahoitusvälineestä (EIDHR) sekä vakautta ja rauhaa edistävästä välineestä (IcSP).

Vuonna 2016 tehtiin sopimukset 16 hankkeesta (mukaan lukien vaalitarkkailuvaltuuskunta), joissa keskitytään kansalaisyhteiskunnan, tiedotusvälineiden ja kansallisen ihmisoikeuskeskuksen valmiuksien vahvistamiseen, demokraattisen hallintotavan tukemiseen, lastensuojelun vahvistamiseen sekä naisten voimaannuttamisen edistämiseen.

Jordania on osapuolena huomattavan monissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa. Se ei ole osapuolena kansainvälisessä yleissopimuksessa kaikkien ihmisten suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta, kansainvälisessä yleissopimuksessa siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksista eikä kansalaisyhteiskuntaa ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen toisessa valinnaisessa pöytäkirjassa, jonka tavoitteena on poistaa kuolemanrangaistus.

Turvallisuustuomioistuinta käytetään terrorismiin liittyvissä tapauksissa, minkä vuoksi huolenaiheena on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Ihmisoikeuksien puolustajat ja NGO:t tekevät edelleen ilmoituksia tapauksista, joihin liittyy kidutusta tai huonoa kohtelua poliisin ja valtion turvallisuusalan laitoksissa. Lisäksi Jordanian sijoitus Maailman talousfoorumin Global Gender Gap Index -tasa-arvovertailussa on laskenut viime vuosina jatkuvasti (sijoitus on nyt 140:s kaikkiaan 145 maasta).

Libanonin tasavalta

Libanonissa vallitsi pitkään institutionaalinen pysähtyneisyys (joka päättyi presidentti Aounin valintaan 31. lokakuuta 2016), ja Syyrian konflikti on vaikuttanut vakavasti maan tilanteeseen. Libanonissa on silti tapahtunut myönteistä kehitystä ihmisoikeuksien suojelun alalla, mukaan lukien kansallisen ihmisoikeuskomission perustaminen ja kunnallisvaalien järjestäminen onnistuneesti. Juuri hyväksytyssä EU:n ja Libanonin kokonaissuunnitelmassa Libanon sitoutuu parantamaan pakolaisten elinolosuhteita. Libanonin saavutukset tällä alalla ovat kuitenkin vaihtelevia, eikä maa ole kaikissa suhteissa täyttänyt edellytetyjä suojelua koskevia kansainvälisiä normeja. Monista pakolaisista on esimerkiksi tullut laittomasti maassa oleskelevia, koska heillä ei ole ollut varaa 200 dollarin oleskelumaksuun. Lisäksi tiettyjen kunnianloukkausta koskevaan rikoslakiin perustuvien oikeusjuttujen ajamisen tavoitteena vaikuttaisi olevan sananvapauden heikentäminen. Erityistä huolta aiheuttavat myös vähäiset takeet oikeudenmukaisista oikeudenkäynneistä.

EU:n keskeiset painotukset Libanonissa olivat pääasiassa sananvapaus, kidutuksen ja huonon kohtelun torjunta, kuolemanrangaistus, syyttämiset sotilastuomioistuimissa sekä perusoikeuksien saatavuus pakolaisille ja muuttajille, jotta heille voitaisiin taata ihmisarvoiset elinolot. Naisten ja lasten oikeudet sekä ihmisoikeusloukkaukset vankiloissa ja pitkät tutkintavankeusajat olivat myös tärkeitä aiheita.

Valtion laitosten avoimuus ja tehokkuus on yhä heikkoa. Erityisenä ongelmana on korruptio, mikä ilmeni korostetusti vuoden 2015 jätteenkeräyskriisissä. Toivo lepää nyt sen varassa, että kansallisen sovinnon hallitus puuttuu korruptioon, mihin se ensimmäisessä lausunnossaan ilmoitti sitoutuvansa.

Kunnallisvaalit pidettiin onnistuneesti toukokuussa 2016. EU tuki vaaliprosessia aktiivisesti YK:n kehitysohjelman (UNDP) vaaliapuhankkeen (Lebanon Elections Assistance Project) kautta. Hankkeessa annettiin teknistä tukea sisäministeriölle. Lisäksi EU tuki kansalaisyhteiskunnan harjoittamaa vaalitarkkailutyötä. EU:n ja sen jäsenvaltioiden diplomaatit vierailivat äänestyspaikoilla ja saivat ensi käden havaintoja vaaliprosessista sen kaikissa neljässä vaiheessa. EU:n tuki ja avustus edesauttoivat merkittävästi kunnallisvaalijärjestelyjen onnistumista. Ne myös vahvistivat EU:n luottamuksen siihen, että Libanon kykenee järjestämään vapaat ja oikeudenmukaiset parlamenttivaalit, jotka on suunniteltu pidettäväksi toukokuussa 2017. EU on tarjonnut jatkossakin tukea Libanonille sen vaaliprosessien parantamiseksi edelleen, myös edellisten vaalitarkkailuvaltuuskunnan suositusten perusteella. Niiden tavoitteena on varmistaa, että vaalit ovat entistä avoimempia, uskottavampia ja osallistavampia. Suosituksia ovat riippumattoman vaalilautakunnan perustaminen, esipainettujen äänestyslippujen käyttö, naisten osallistumista vaaleihin lisäävän lainsäädännön hyväksyminen ja äänestysien laskeminen 18:aan (oikeustoimikelpoisuuden ikäraja). Eri sukupuolet eivät kuitenkaan osallistuneet kunnallisvaaleihin yhtäläisesti.

Parlamentti hyväksyi lokakuussa 2016 lain kansallisen ihmisoikeusinstituution perustamisesta (tämä oli yksi UPR-suosituksista). Laissa säädetään myös kansallisen ehkäisymekanismin perustamisesta. Sen tehtävänä on tutkia ja valvoa kidutuksen ja huonon kohtelun käyttöä pidätyskeskuksissa. 18. joulukuuta 2016 muodostetussa uudessa kansallisen sovinnon hallituksessa on ensimmäistä kertaa ihmisoikeuksista vastaava ministeriö ja naisasioista vastaava ministeriö. Lisäksi maan tiedustelupalveluun perustettiin ihmisoikeusosasto.

Libanonin tiedustelupalvelussa on YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston (OHCHR) tukemana otettu käyttöön toimintasäännöt. Myönteisenä kehitysaskeleena syrjimättömyyttä kohti voidaan pitää sen rikoslain artiklan kumoamista, jonka perusteella raiskaustapauksissa syytteet saatetaan peruuttaa ja raiskaukseen syyllistyneelle määrätään sakkoja, jos tämä menee naimisiin uhrinsa kanssa.

EU ja Libanon neuvottelivat ja sopivat vuoden 2016 aikana kumppanuuden painopisteistä ja kokonaissuunnitelmasta. Ihmisoikeuksien suojeleminen oli tärkeässä asemassa keskusteluissa ja myös lopullisissa, hyväksytyissä teksteissä. Kokonaissuunnitelman mukaisesti pakolaisten oikeuksien suojeleminen on tärkeä osa Libanonin sitoumuksia.

EU:n ja Libanonin ihmisoikeuksia, demokratiaa ja hyvää hallintoa käsittelevän alakomitean kokouksessa (Bryssel, toukokuu 2016) sovittiin 12:n toimintasuosituksen luettelosta. Niiden toteutumista on tarkoitus seurata. Liitteenä annettiin luettelo EU:n mukaan huolestuttavista oikeusjutuista. Ennen edellä mainittua kokousta ja sen jälkeen EU oli niin päätoimipaikkatasolla Brysselissä kuin Beirutissa EU:n edustuston välityksellä yhteydessä moniin eri ihmisoikeusalan kansalaisyhteiskunnan toimijoihin. EU pystyi välittämään tärkeitä viestejä perustavaa laatua olevien ihmisoikeuksien suojelusta myös aiemmin huhtikuussa pidetyssä *oikeus- ja sisäasioita käsittelevän EU:n ja Libanonin alakomitean* kokouksessa.

EU piti säännöllisesti yhteyttä UNHCR:ään, ja EU:n edustusto osallistui UNHCR:n säännöllisesti järjestämiin tiedotustilaisuuksiin – erityisesti niihin, joissa käsiteltiin Libanonin sosiaaliministeriön kehitteillä olevaa uutta todistusjärjestelmää "Syyriasta siirtymään joutuneille henkilöille". Järjestelmän on tarkoitus korvata nykyinen UNHCR:n pakolaisasemajärjestelmä. On epäselvää, aikooko uusi hallitus jatkaa aloitteen ajamista.

EU:n edustusto järjesti useita aihekohtaisia kuulemisia kansalaisjärjestöille, jotka ovat alkaneet osallistua hyvin aktiivisesti.

Myös Libanonin viranomaisiin ollaan säännöllisesti yhteydessä. Näin pyritään varmistamaan, että EU:n ja Libanonin terrorismin torjuntaa koskevan etenemissuunnitelman toteuttamisessa noudatetaan ihmisoikeusperustaista toimintamallia.

EU:n edustusto ja jäsenvaltiot seuraavat tiiviisti yhteistyössä NGO:iden kanssa useita merkittäviä meneillään olevia tapauksia, jotka koskevat ihmisoikeuksien puolustajia. Erityistä huomiota kiinnitetään sananvapauden ja kunnianloukkausta koskevan lain väärinkäyttöön liittyviin tapauksiin. *Manal Assin tapauksen* yhteydessä EU:n edustusto järjesti ihmisoikeusasioiden yhteyspisteiden kokouksen, johon osallistuivat NGO:t, jotka kannattavat aktiivisesti muutoksenhakua rikostuomioistuimen tuomioon, jossa sovellettiin rikoslain artiklaa 252. Se oikeuttaa epäsuorasti kunniamurhan, ja sillä lievennettiin vaimonsa kuoliaaksi pahoinpidelleen miehen tuomiota viiden vuoden vankeustuomioksi.

EU:n ohjelmasuunnittelukäynnin yhteydessä Beirutissa marraskuussa monet kansalaisyhteiskunnan toimijat kehittivät painokkaasti EU:ta saattamaan tarmokkaammin Libanonin hallituksen vastuuseen sen ihmisoikeusloukkauksista. Monet ilmaisivat huolensa siitä, että EU:n vaikutusvaltaa alueella heikentää EU:n keskittyminen pakolaiskriisistä sille koituviin huolenaiheisiin.

Vuonna 2016 EU:n edustusto toteutti useita toimia, joilla kannatettiin kuolemanrangaistuksen poistamista, ja teki virallisen yhteydenoton, jolla esiteltiin EU:n prioriteetit YK:n yleiskokouksen kolmannelle komitealle. Kansainvälisenä kuolemanrangaistuksen vastaisena päivänä EU:n suurlähettiläs antoi julkilausuman, jossa kehoitettiin viranomaisia hyväksymään nykyisen, kuolemanrangaistuksen poistamiseen tähtäävän moratorion vahvistava laki.

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukeaan hankkeille, joilla tuettiin ihmisoikeuksien edistämistä. Tukea annettiin useista eri välineistä. EU hyväksyi vuotta 2016 koskevassa vuosittaisessa toimintaohjelmassa uuden ohjelman "Advancing Juvenile and Criminal Justice in Lebanon", jonka tavoitteena on vahvistaa nuoriso-oikeutta ja varmistaa kansainvälisten normien mukainen turvallinen ympäristö lapsille. EU:n edustusto Libanonissa hallinnoi tällä hetkellä yhteensä 31:tä ihmisoikeusavustusta.

Kansalaisjärjestöt toteuttivat yhteensä kahdeksan EIDHR:stä rahoitettua hanketta. Ne keskittyivät tukemaan aloitteita, joiden tavoitteena on edistää oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden noudattamista, johon kuuluu myös sotilastuomioistuinten käytön lopettaminen siviiliasioissa. Tukea jatkettiin myös kidutuksen torjunnalle, uhrien auttamiselle ja vankilaolojen parantamiselle. Tukea ohjattiin ihmisoikeusalalle myös perinteisen kahdenvälisen avun (ENI-väline) kautta. Näistä toimista monet liittyivät UPR-prosessin toteuttamiseen ja vankilajärjestelmän uudistukseen sekä sananvapauteen.

Muut toimet keskittyvät oikeuslaitoksen riippumattomuuteen, oikeusapuun, sananvapauteen, vaaliuudistukseen, pakolaisten ja siirtotyöläisten oikeuksiin sekä monien perusoikeuksien saatavuuteen pakolaisille ja haavoittuville vastaanottajayhteisöille. Hankkeet lujittavat osaltaan Libanonin demokratiaa ja parantavat pakolaisten elinoloja.

Vaikka Libanonilla on lukuisia haasteita, se on osoittanut sitoutuvansa yhteistyöhön kansainvälisten ihmisoikeusmekanismien kanssa. Vuosina 2010 ja 2016 Libanonille annettuja UPR-suosituksia ei kuitenkaan ole vielä täysin toteutettu. Libanon ei myöskään ole vielä perustanut kansallista komiteaa niiden täytäntöönpanoa varten.

Libanon vastaanotti uskonnonvapautta käsittelevän erityisraportoin, jonka suositukset Libanon on ottanut harkintaansa.

Sopimuksella perustettujen elinten osalta Libanon toimitti raporttinsa kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevasta kansainvälisestä yleissopimuksesta kesäkuussa 2016. Se harkitsee perustavansa kansallisen elimen, jonka tehtävänä olisi laatia kaikki YK:n mekanismeille, myös UPR-arviointiin, toimitettavat raportit, ja edistää ministeriöiden yhteistyötä YK-raporttien laadinnassa.

Tärkeimmät ihmisoikeushaasteet Libanonissa olivat yhä kidutuksen ja mielivaltaisten pidätysten torjunta, hallinnolliset pidätykset, vankilaolujen mukauttaminen kansainvälisiin normeihin, kuolemanrangaistuksen lakkauttaminen, naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen, pakolaisten elinolojen parantaminen, muuttajien ja muiden haavoittuvien ryhmien suojelu sekä syrjinnän torjunta. Huolestuttavaa oli kunnianloukkausta koskevien lakien käyttäminen sananvapauden rajoittamiseen ja erityisesti sellaisten tahojen syyttäminen sotilastuomioistuimissa, jotka arvostelevat hallitusta tai sen instituutioita. Ne lisäävät myös muiden ihmisoikeusloukkauksien riskiä. Libanon ei ole pystynyt täyttämään lainsäädännön vaatimuksia vankeus- ja vankilaolujen parantamisesta. Tämä lisää ihmisoikeusloukkauksien todennäköisyyttä.

Naisten edustuksen lisääminen politiikassa ja siviilisäätyä koskevan lain hyväksyminen ovat ensiarvoisen tärkeitä, jotta voitaisiin välttää sukupuoleen perustuva oikeudellinen ja tosiasiallinen syrjintä. On myös olennaisen tärkeää poistaa rikoslain määräykset, jotka syrjivät naisia, ja poistaa naisten syrjintä kansalaisuuden siirtymisessä lapsille. Libanon ei ole vielä hyväksynyt lainsäädäntöä, jolla sen YK:n kidutuksenvastaisen yleissopimuksen ja sen valinnaisen pöytäkirjan mukaiset sitoumukset täytetään.

Perusoikeuksien saatavuuden osalta syrjintää kohdistuu syyrialaisien pakolaisten lisäksi myös muihin väestöryhmiin, kuten Libanonin palestiinalaispakolaisiin ja siirtotyöläisiin, myös kotitaloustyöntekijöihin. Erityisen tärkeä on "oikeus oikeuksiin" eli sellaisten asiakirjojen saatavuus, joilla todistetaan henkilöllisyys, oleskelun laillisuus sekä oleskeluasema. Näin voidaan tehdä valituksia pelkäämättä säilöönottoa tai karkotusta (tähän pyritään myös sponsorointi- ja kafala-järjestelmien poistamisella).

Syyrian arabitasavalta

Syyrian konflikti on jatkunut kuusi vuotta, ja maan tilanne on kauhea. EU tuomitsee kaikkien Syyrian konfliktin osapuolten tekemät jatkuvat, järjestelmälliset, laajamittaiset ja törkeät ihmisoikeusloukkaukset ja kaikki kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkaukset. Erityisen tuomittavia ovat loukkaukset, joihin ovat syyllistyneet Syyrian hallinto ja YK:n luettelossa olevat terroristijärjestöt, kuten käy ilmi YK:n valtuuttaman *Syyrian arabitasavallan tilannetta käsittelevän riippumattoman kansainvälisen tutkintakomission* laatimista asiakirjoista.

Neuvoston touko- ja lokakuussa 2016 antamissa päätelmissä toistetaan EU:n ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevat tavoitteet. Päätelmissä kannatetaan kriisin ratkaisemista poliittisesti vuonna 2012 annetun Geneven julkilausuman ja YK:n turvallisuusneuvoston asiaa koskevien päätöslauseلمien mukaisesti.⁶⁰

Kaikki tahot, jotka ovat vastuussa kansainvälisen oikeuden ja erityisesti kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja ihmisoikeuslainsäädännön rikkomuksista, joista osa voi olla sotarikoksia tai rikoksia ihmisyyttä vastaan, on saatettava oikeuden eteen, mukaan lukien tahot, jotka syyllistyvät rikoksiin uskonnollisia, etnisiä ja muita ryhmiä sekä vähemmistöjä vastaan. Näiden rikosten rankaisemattomuutta ei voida hyväksyä. Siksi EU tukee edelleen näytön keräämistä tulevia oikeustoimia varten. EU palauttaa mieleen olevansa vakuuttunut siitä, että Syyrian tilanne olisi saatettava Kansainvälisen rikostuomioistuimen käsiteltäväksi, ja toistaa YK:n turvallisuusneuvostolle osoittamansa vetoamuksen ryhtyä toimiin tässä asiassa. EU ja sen jäsenvaltiot pyrkivät selvittämään mahdollisuuksia yhteisiin toimiin muun muassa YK:n yleiskokouksen kautta. Yleiskokouksessa lopulta hyväksyttiin joulukuussa 2016 päätöslauselma, jolla perustettiin *kansainvälinen, puolueeton ja riippumaton mekanismi auttamaan Syyrian arabitasavallassa maaliskuusta 2011 lähtien tehdyistä kansainvälisen lain mukaan vakavimmista rikoksista vastuussa olevien tutkinnassa ja syyttämisessä*.

EU on jatkanut vuoropuhelua kansalaisjärjestöjen ja ihmisoikeusaktivistien kanssa tavoitteenaan tukea niiden pyrkimyksiä auttaa Syyrian väestöä ja raportoida valtiollisten ja muiden kuin valtiollisten toimijoiden tekemistä rikoksista maan sisällä. *EIDHR* rahoittaa eräitä kansalaisjärjestöjä, jotka työskentelevät ihmisoikeuksien edistämiseksi ja ihmisoikeuksien puolustajien tukemiseksi.

⁶⁰ Neuvoston päätelmät Syyriaa ja Irakia sekä Daeshin muodostamaa uhkaa koskevasta EU:n alueellisesta strategiasta, 9105/16, 23. toukokuuta 2016, ja neuvoston päätelmät Syyriasta, 17. lokakuuta 2016.

Euroopan parlamentti hyväksyi vuoden 2016 aikana useita päätöslauselmia, joissa se kiinnitti huomiota Syyrian tilanteeseen⁶¹.

EU kannatti YK:n ihmisoikeusneuvoston ja yleiskokouksen päätöslauselmia Syyrian tilanteesta. Päätöslauselmissa tuomitaan väkivaltaisuudet maassa, tynnyripommien ja kemiallisten aseiden käyttö Syyrian hallinnon toimesta ja aseistettujen ääriryhmien tekemät ihmisoikeusloukkaukset sekä kehoitetaan osapuolia kunnioittamaan kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisia velvoitteitaan ja varmistamaan avustusjärjestöjen esteetön pääsy Syyriaan.

EU jatkoi Syyriaan sovellettavia rajoittavia toimenpiteitään (öljyn ja öljytuotteiden kaupan kieltö, finanssitransaktioiden kieltäminen jne.) ja on ottanut säännöllisesti käyttöön uusia sanktioita sellaisia henkilöitä ja yhteisöjä – myös sotilaita ja turvallisuusviranomaisia – vastaan, jotka ovat vastuussa väkivallasta ja sorrosta Syyriassa.

Libya

Libyalla on vielä edessään haastava poliittinen siirtymäprosessi. Edustajainhuone ei ole vielä hyväksynyt kansallisen sovinnon hallitusta Marokon Skhiratissa 17. joulukuuta 2015 allekirjoitetun Libyan poliittisen sopimuksen mukaisesti. Perustuslakia laativa kokous on saanut työnsä päätökseen, mutta on epäselvää, voidaanko perustuslaista järjestää kansanäänestys ja milloin äänestys voitaisiin järjestää. Libyan monilla alueilla ovat edelleen uhkana väkivaltaiset välikohtaukset ja terrori-iskut. Tämän seurauksena maan ihmisoikeustilanne heikkeni entisestään vuonna 2016.

⁶¹ Esimerkiksi 24. marraskuuta 2016 annettu Euroopan parlamentin päätöslauselma Syyrian tilanteesta (2016/2933(RSP)), 6. lokakuuta 2016 annettu Euroopan parlamentin päätöslauselma Syyriasta (2016/2894(RSP)) ja 12. huhtikuuta 2016 annettu Euroopan parlamentin päätöslauselma Välimeren tilanteesta ja tarpeesta kokonaisvaltaiselle EU:n lähestymistavalle muuttoliikkeeseen (2015/2095(INI)).

Libyan väestöä koettelevat rinnakkain toimivat aseelliset ryhmät, jotka syyllistyvät edelleen rankaisematta ihmisoikeusloukkauksiin. Kaikki aseelliset osapuolet syyllistyvät ihmisoikeusloukkauksiin, mukaan lukien suorat ja umpimähkäiset iskut siviilejä ja siviili-infrastruktuuria vastaan, laittomat teloitukset, kidutus ja huono kohtelu laittomissa pidätyskeskuksissa, mielivaltaiset pidätykset, sieppaukset, tahdonvastaiset katoamiset ja pakkosiirrot. Aseelliset ryhmät jatkavat siviilien sieppauksia näiden perhesuhteiden, henkilöllisyyden tai todellisen tai oletetun poliittisen suuntautumisen vuoksi. Ihmisoikeusloukkaukset olivat erityisen vakavia ja laajamittaisia Isisin valvomilla alueilla, joilla tehtiin ilmoituksia mielivaltaisista surmaamisista, joukkomurhista, kidutuksesta, mielivaltaisista pidätyksistä sekä pakko- ja lapsiavioliitoista.

Oikeusjärjestelmä on edelleen rakenteellisesti heikko, ja aseelliset ryhmät painostavat sitä. Tuomioita ei saada aina pantua täytäntöön, ja Libyassa on vallinnut yleinen laittomuuden tila vallankumouksen jälkeisenä aikana. Oikeusalan toimijoihin (syyttäjiin, tuomareihin ja puolustusasianajajiin) kohdistuva epäasianmukainen painostus ja iskut ovat häirinneet vakavasti oikeuden saatavuutta. Toimintakykyisiä tuomioistuimia on vähemmän, koska tuomioistuintiloja on vahingoittunut. Oikeuslaitoksen toimintaympäristö on vaikeuttanut maan korruptio-tilannetta. Vuonna 2016 Libya oli sijalla 170 Transparency International -järjestön korruptioindeksissä.

Aseellisten ryhmien vaikutusvalta on usein rajoittanut viranomaisten lainvalvontatyötä. Human Rights Watch on raportoinut tuhansista ihmisistä, jotka ovat joutuneet vankiloissa pitkäkestoisen ja sattumanvaraisen pidätyksen, kidutuksen ja muun huonon kohtelun uhreiksi. Muuttajien, pakolaisten ja maan sisäisesti siirtymään joutuneiden henkilöiden tilanne herättää edelleen erityistä huolta.

Vuonna 2016 maan sisäisesti siirtymään joutuneiden henkilöiden määrä aleni 313 000:een, kuten humanitaarisia tarpeita koskevassa yleiskatsauksessa 2016 mainitaan (s. 10). Näistä henkilöistä noin 140 000 oli idässä, 151 000 lännessä ja 22 000 etelässä. Arviolta 241 000 henkilöä maan sisäisesti siirtymään joutuneiksi määritellyistä henkilöistä oli puutteenalaisia. Suurin osa näistä henkilöistä oli suurissa kaupungeissa, kuten Benghaziissa, Misratassa ja Tripolisissa. Siirtymään joutuneiden henkilöiden raportoitiin vuonna 2016 tarvitsevan lähinnä non-food-tuotteita, majoitusta, lääkintätukea ja ruokaa. Maassa arvioitiin vuonna 2016 olevan 357 259 muuttajaa ja pakolaista, joista 295 652:n katsottiin tarvitsevan eniten apua. He ovat edelleen vaarassa joutua pidätetyksi määrittelemättömäksi ajaksi virallisissa muuttajien säilöönottokeskuksissa ja paikallisten aseellisten ryhmien johtamissa keskuksissa. Tällaisten keskusten olot ovat äärimmäisen vaikeat. Ne ovat täyteen ahdettuja, ja oikeudellista suojaa, ruokaa, puhtaanapitoa ja terveydenhuoltoa on niissä saatavilla hyvin rajoitetusti jos lainkaan. Lisäksi keskuksissa on vaara joutua väkivaltaisten hyökkäysten, raiskausten, kiristyksen ja hyväksikäytön kohteeksi. Vaikka kansainvälisille järjestöille myönnettiin vuonna 2016 rajoitettu pääsy joihinkin virallisiin keskuksiin, humanitaarisilla järjestöillä ei ole juurikaan pääsyä aseellisten ryhmien johtamiin epävirallisiin laitoksiin. Libya on edelleen tärkein kauttakulkumaa ihmiskaupan uhreille, jotka saapuvat EU:hun keskisen Välimeren reitin kautta. IOM arvioi erityisesti, että 80 prosenttia Italiaan vuonna 2016 saapuneista 11 000 nigerialaisesta naisesta ja työstä on joutunut EU:ssa tapahtuvaa seksuaalista riistoa varten käytävän ihmiskaupan uhreiksi.

Lähisuhdeväkivaltaa ei kielletä riittävällä tavalla Libyan lainsäädännössä, ja maan henkilöoikeudellista asemaa koskevat lait ovat yhä naisia syrjiviä, erityisesti avioliitto-, avioero- ja perintökysymyksissä. Samaa sukupuolta olevien seksuaalinen kanssakäyminen on kiellettyä, ja siitä voidaan määrätä jopa viiden vuoden vankeusrangaistus.

Monet konfliktin osapuolet tekivät iskuja kansalaisjärjestöjä vastaan. Vuonna 2016 kansalaisyhteiskuntaa käsittelevä viranomaisen antoi asetuksia, jotka rajoittavat vakavasti paikallisten ja kansainvälisten kansalaisjärjestöjen toimintaa. Kansalaisyhteiskuntaa käsittelevän viranomaisen johtokunta otti käyttöön useita rajoituksia ja asetti NGO:iden toiminnan valvonnan alaiseksi Libyassa.

Toimittajat ilman rajoja raportoi, että vuonna 2016 murhattiin kaksi toimittajaa. Lehdistön vapautta edistävä Libyan Centre for Freedom of the Press tutkii seitsemää murhaa ja murhan yritystä sekä 48:aa muuta vuoden 2016 alkupuoliskolla ilmennyttä tapausta, joihin kuului tahdonvastaisia katoamisia, kidnappauksia, mielivaltaisia pidätyksiä, fyysisiä hyökkäyksiä, uhkailua ja sanallisia hyökkäyksiä, pidätyksiä ja tutkintavankeutta, epäoikeudenmukaisia irtisanomisia ja toimittajien sensurointia. Vuonna 2016 Libya oli sijalla 164 Toimittajat ilman rajoja -järjestön World Press Freedom Index -lehdistönvapausindeksissä.

Toukokuussa 2016 Misratan ja Tawerghan kunnat pääsivät sopimukseen, jolla esimerkiksi perustetaan Misratan kaupungissa sijaitsevissa vankiloissa vieraileva komitea. Konkreettista suunnitelmaa elokuusta 2011 lähtien pakkosiirrettyinä olleiden tawerghanilaisten paluuta varten ei kuitenkaan ole vielä laadittu.

Vaikka kansainvälisten toimijoiden ja EU:n läsnäolon puuttuminen kentältä aiheuttaa haasteita, EU jatkoi keskustelua ihmisoikeuksista Libyan viranomaisten ja Libyan kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa. EU:n edustusto tehosti yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa ihmisoikeuskysymyksissä. Lokakuussa 2016 käynnistettiin EU:n perustama ja YK:n tasa-arvojärjestön toteuttama tutkimus, joka koskee taloudellista osallisuutta, talouskehitystä ja naisia, ja johon kuuluu erityinen Libyaä käsittelevä luku (sukupuolten tasa-arvoselvitys).

Ihmisoikeuksien puolustajista on tullut aseellisten ryhmien ensisijainen kohde. EU jatkoi vuonna 2016 tukeaan ihmisoikeuksien puolustajille ja käynnisti EIDHR:stä rahoitetun hankkeen, jonka tavoitteena on lisätä ihmisoikeuksien alalla Libyassa toimivien NGO:iden valmiuksia.

EU:n yleisessä Libyaä koskevassa yhteistyöstrategiassa oli kaksi haaraa: Libyan poliittisen sopimuksen, kansallisen sovinnon hallituksen ja paikallisviranomaisten tukeminen kehittämällä institutionaalisia rakenteita sekä haavoittuvassa asemassa olevia muuttajia, maan sisäisesti siirtymään joutuneita henkilöitä ja pakolaisia sekä vastaanottavia yhteisöjä suoraan hyödyttävien hankkeiden toteuttaminen. Esimerkiksi alueellisen kehitys- ja suojeleohjelman puitteissa käynnistettiin hankkeita, joiden tavoitteena oli tarjota suoraa apua Libyan rannikolla oleville tai siellä maihin nousseille muuttajille, pakolaisille ja turvapaikanhakijoille, kunnostaa eräitä pidätyskeskuksia ja kouluttaa Libyan rannikkovartiostoa muuttajien maihinnousun jälkeisissä menettelyissä.

Monissa siirtymäprosessia tukevissa hankkeissa keskitytään paikallishallintoon. Tarkoituksena on parantaa kunnanvaltuustojen valmiuksia käyttää hallintovaltaa ja tarjota asianmukaisia palveluja sekä lisätä Libyan kansalaisjärjestöjen osallistumista politiikkaan ja paikallisiin asioihin. Media-alalla "Media Libyassa" -hanke tarjosi edelleen ammattilaisille journalismin etiikkaa sekä vihamielisessä ympäristössä ja kriisialueilla raportoimista käsittelevää koulutusta.

Useiden hankkeiden tavoitteena oli parantaa terveydenhuollon ja koulutuksen saatavuutta sekä tukea sukupuoleen perustuvan väkivallan torjuntaa, jotta voitaisiin vastata Libyan väestön kaikkein kiireellisimpiin tarpeisiin. Muuttajille tarjotaan suoraa apua, turvaa ja perustason terveydenhoitoa säilönnötkeskuksissa ja vastaanottavissa yhteisöissä. Vapaaehtoista paluuta tarjotaan niille Libyaan juuttuneille muuttajille, jotka ovat halukkaita palaamaan kotimaahansa. Vuonna 2016 EU rahoitti noin 500:n muuttajan vapaaehtoisen paluun.

Marokon kuningaskunta

Viisi vuotta vuoden 2011 perustuslain hyväksymisen jälkeen Marokko on jatkanut lainsäädäntötoimiaan hyväksymällä 15 lakia perustuslaissa vahvistetuista 19 organisaatiosta. Parlamenttivaalit pidettiin 7. lokakuuta 2016. Niitä varten Marokkoon lähetettiin EU:n vaaliasiantuntijoiden valtuuskunta.

EU jatkoi vuonna 2016 yhteistyötä, jolla tuettiin hallituksen uudistuksia, ja tuki edelleen kansalaisyhteiskunnan toimijoita. Muuttajien ja naisten oikeudet sekä oikeuslaitoksen ja vankeinhoitojärjestelmän uudistus olivat keskeisiä aloja, joilla uusia politiikkatoimia käynnistettiin EU:n tuella.

Vaikka vuoden 2011 perustuslain tosiasiallinen täytäntöönpano on edelleen haasteellista keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, vuonna 2016 saavutettiin merkittävää edistymistä:

- Korkeinta tuomarineuvostoa ja tuomareiden ohjesääntöä koskevat orgaaniset lait saatettiin voimaan 24. maaliskuuta 2016.
- Rikoslain tarkistusta koskeneen julkisen kuulemisen jälkeen oikeusministeriö toimitti lakiehdotuksen parlamentille kesäkuussa 2016, ja se on oikeus- ja ihmisoikeusvaliokunnan tarkasteltavana.
- Parlamentti hyväksyi 31. toukokuuta 2016 kaksi kansalaisyhteiskunnan asemaan liittyvää orgaanista lakia, jotka koskevat osallistuvaa demokratiaa eli lainsäädäntöaloite- ja vetoomusoikeutta.

– Hallinnon osalta Marokko aloitti virallisesti kansallisen korruption vastaisen strategiansa toteuttamisen. Yhteisesti sovittu strategia koostuu 10 ohjelmasta, joihin kuuluu 239 hanketta asianomaisilla aloilla ja asianomaisissa elimissä. Vuonna 2016 Marokko oli sijalla 90 Transparency International -järjestön indeksissä.

– Naisten oikeuksia käsiteltiin vuonna 2016 hyväksymällä lakiehdotus tasa-arvosta ja syrjinnän torjunnasta vastaavan viranomaisen perustamisesta.

– Muuttajien oikeuksien alalla parlamentti puolestaan hyväksyi elokuussa 2016 ihmiskaupan vastaisen lain. Turvapaikka-asioita ja muuttoliikettä koskevien lakien valmistelu on kuitenkin yhä kesken. Lisäksi Marokko käynnisti vuonna 2016 laittomien muuttajien aseman laillistamisen toisen vaiheen.

Ihmisoikeuksien alalla on edelleen merkityksellisiä haasteita.

Kaksi vuotta sen jälkeen, kun marraskuussa 2014 toimitettiin hyväksyttäväksi säädökset, joilla ratifioidaan kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen YK:n yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja (OPCAT), kansallisen torjuntamekanismin perustamisesta keskustellaan edelleen ja väitetyistä pahoinpitelyistä raportoidaan yhä.

Sanan-, yhdistymis- ja kokoontumisvapaus ovat edelleen keskeisiä ongelmia. Marokko oli sijalla 131 Toimittajat ilman rajoja -järjestön vuoden 2016 World Press Freedom Index -lehdistönvapausindeksissä. Monia kysymyksiä pidetään edelleenkin erityisen arkaluonteisina. Eräät kansalaisjärjestöt ovat ilmaisseet yhdistymis- ja kokoontumisvapauden osalta huolensa määräajoista, jotka koskevat niiden perustuslain mukaisen hyväksynnän saamista.

Rikoslain 489 pykälän perusteella homoseksuaalisuus on edelleen rikos. Homofobiatapauksista raportoitiin vuonna 2016.

Lisäksi kuolemanrangaistuksen käyttö sisältyy edelleen rikoslain tarkistusehdotukseen. Marokko noudattaa edelleen kuolemanrangaistusta koskevaa tosiasiasiallista moratoriota.

EU on perinteisesti käynyt Marokon kanssa avointa ja rakentavaa vuoropuhelua demokratiasta ja ihmisoikeuksista, varsinkin assosiaationeuvoston sekä ihmisoikeuksia, demokratiaa ja hyvää hallintoa käsittelevän alakomitean puitteissa. EU:n ja Marokon maataloussopimusta koskevan joulukuussa 2015 annetun ratkaisun seurauksena assosiaationeuvoston sekä ihmisoikeuksia, demokratiaa ja hyvää hallintoa käsittelevän alakomitean kokouksia ei järjestetty vuonna 2016. EU työskentelee käynnistääkseen uudelleen molemmat vuoropuhelut ja tehostaakseen niitä.

Demokraattisten uudistusten sekä kestävä ja osallistavan taloudellisen kehityksen tukeminen muodostaa merkittävän osan EU:n rahoitustuesta Marokolle. Suuri osuus tuesta kohdistuu budjettitukena etenkin yhteiskunnallisiin uudistuksiin, taloudellisen toiminnan kehittämiseen, hallinnon parantamiseen, tasa-arvoon, muuttoliikepolitiikkaan sekä oikeuslaitoksen ja vankeinhoitojärjestelmän uudistuksiin. EU on tietoinen siitä, että kansalaisyhteiskunta on merkittävässä asemassa demokratisoitumisprosessissa. Siksi EU tarjoaa myös suoraa tukea monille kansalaisjärjestöille.

Yleisesti ottaen lainsäädäntökehityksen alalla on tapahtunut myönteistä kehitystä, sillä useita lakeja on hyväksytty tai ne ovat viimeistelyvaiheessa. EU on edelleen sitoutunut tukemaan uudistusprosessia, jota edistetään panemalla tosiasiallisesti täytäntöön perustuslaillisia periaatteita.

Länsi-Sahara

YK on luokitellut Länsi-Saharan itsehallintoa vailla olevaksi alueeksi. Sen asemasta neuvotellaan edelleen YK:n johdolla käytävässä neuvotteluprosessissa. Näin ollen parhaillaan on käynnissä YK-johtoinen prosessi, jossa avustetaan osapuolia saamaan aikaan oikeudenmukainen, pysyvä ja molempien osapuolten hyväksyttävissä oleva poliittinen ratkaisu, jolla Länsi-Saharan väestö saa itsemääräämisoikeuden osana YK:n peruskirjan periaatteiden ja tavoitteiden mukaisia järjestelyjä. YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi 29. huhtikuuta 2016 päätöslauselman 2285 (2016), jolla YK:n Länsi-Saharan kansanäänestystä valvomaan asetettujen rauhanturvajoukkojen (MINURSO) toimeksiantoa jatkettiin vuodella.

EU ilmaisi toistuvasti huolensa konfliktin pitkittymisestä ja sen seurauksista turvallisuudelle, ihmisoikeuksille ja alueelliselle yhteistyölle.

EU on myös johdonmukaisesti ilmaissut kannattavansa YK:n ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslausemia ja kannustanut osapuolia jatkamaan työtään Länsi-Saharan ihmisoikeustilanteen parantamiseksi ja ihmisoikeuksien suojelemiseksi. EU piti myönteisenä kansallisen ihmisoikeusneuvoston Dakhlassa ja Laayounessa työskentelevien komiteoiden vahvistamista.

Lisäksi EU seurasi väitettyjä yksittäisiä ihmisoikeusloukkauksia kansalaisjärjestöihin, ihmisoikeuksien puolustajiin sekä kansalliseen ihmisoikeusneuvostoon ja sen aluetoimistoihin luomiensa yhteyksien kautta.

Algerian demokraattinen kansantasavalta

Algeria toteutti helmikuussa 2016 perustuslakiuudistuksen öljyn ja kaasun matalien hintojen aiheuttamien taloudellisten vaikeuksien värittämässä tilanteessa. Uudistuksen tavoitteena oli vahvistaa oikeusvaltiota ja edistää perusoikeuksien suojelua. Määräysten täytäntöönpanoa varten on hyväksytty useita lakeja. Samalla käytännössä joidenkin näiden oikeuksien – erityisesti kokoontumis- ja sananvapauden – käyttö kuitenkin kyseenalaistettiin aika ajoin.

Prioriteettien osalta EU:n tuki kansalaisyhteiskunnalle on Algeriassa edelleen ensiarvoisen tärkeää. Tämä koskee erityisesti osallistavaa paikallisdemokratiaa ja kansalaisyhteiskunnan selviytymiskykyä yhteisötasolla. EU tukee myös aktiivisesti ihmisoikeuksien puolustajia pääasiassa aihekohtaisista budjettikohdistaan. Oikeudenkäyntien tarkkailuun tarvittiin kuitenkin edelleen viranomaisten etukäteen antama lupa. Lisäksi EU kannattaa naisten ja lasten oikeuksien edistämistä.

Vuoden 2012 yhdistyslaki asettaa edelleen haasteita sekä paikallisten että kansainvälisten järjestöjen toiminnalle Algeriassa. Useat EU:n kumppaneista eivät vielä ole saaneet viranomaisilta lupaa rekisteröityä virallisesti yhdistyksiksi, eivätkä ne siksi voi toimia maassa asianmukaisesti. Alger'issa rajoitetaan edelleen kokoontumisvapautta. Kokoontumisluvat evätään kaupungissa järjestelmällisesti. Monia ihmisoikeuksiin liittyviä yhdistysten järjestämiä kokoontumisia kiellettiin ja niiden järjestäjät pidätettiin. Myöhemmin heidät päästettiin vapaiksi ilman syytteitä.

Algeria ei ole pannut täysimääräisesti täytäntöön Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimusta nro 87 ammatillisesta järjestäytymisvapaudesta ja ammatillisen järjestäytymisoikeuden suojelusta riippumattomien ammattiyhdistysten perustamisen osalta. ILO suositteli vuonna 2016, että Algeria varmistaisi, ettei riippumattomien ammattiyhdistysten rekisteröinnille ole esteitä, ja palauttaisi tehtäviinsä virkamiehet, jotka oli erotettu väitetyin yhdistysten vastaisen syrjinnän perusteella.

Vaikka tiedotusvälineiden toimintaympäristö on dynaaminen, Algerian pyrkimykset varmistaa moniarvoisuus ja lehdistön vapaus eivät ole käytännössä aina saaneet osakseen virallista tukea. Hallinnollisia kysymyksiä, kuten toimilupien myöntämistä tiedotusvälineille, rakennuslupien myöntämistä tai rahoituksen hankkimista julkisuuden avulla, käytettiin riippumattomien tiedotusvälineiden painostamiseen. Viimeaikaisista perustuslain muutoksista huolimatta yleiset syyttäjät vaativat edelleen ankaria vankeusrangaistuksia mediarikoksista. Lisäksi useita bloggaajia syytettiin kunnianloukkauksesta ja tuomittiin vankeusrangaistuksiin. Vuonna 2016 Algeria oli sijalla 129 Toimittajat ilman rajoja -järjestön World Press Freedom Index -lehdistönvapausindeksissä.

Helmikuussa 2016 hyväksytyt perustuslain tarkistukset sisälsivät huomattavia parannuksia, kuten presidentin toimikausien rajoittaminen kahteen, mediarikoksista määrättävien vankeustuomioiden poistaminen, oikeuslaitoksen riippumattomuuden vahvistaminen ja tutkintavankeuden määrittelemine luonteeltaan poikkeukselliseksi. Lisäksi amazighin kieli julistettiin tasavallan viralliseksi kieleksi. Kun perustuslain tarkistukset oli hyväksytty, Algeria hyväksyi uuden vaalilain, johon sisältyi osa EU:n suosituksista, jotka koskevat tarvetta lisätä avoimuutta ja jäljitettävyyttä. Riippumaton vaalilautakunta (Haute instance indépendante pour la surveillance des élections) perustettiin. Lisäksi perustettiin ihmisoikeusneuvosto ja myönnettiin talous- ja sosiaalineuvostolle (Conseil national économique et social) perustuslaillinen asema. Sama pätee myös korruption ehkäisyä ja torjuntaa käsittelevään kansalliseen elimeen, jonka jäsenet nimitettiin syyskuussa 2016. Vuonna 2016 Algeria oli sijalla 108 Transparency International -järjestön indeksissä. Edellä mainittujen instituutioiden riippumattomuutta voidaan kuitenkin edelleen epäillä, eikä niiden toimintatavoista ole vielä tietoa.

EU ja Algeria jatkoivat yhteistyötään ihmisoikeuskysymyksissä poliittisten neuvottelujen yhteydessä ja poliittista vuoropuhelua, ihmisoikeuksia ja turvallisuutta käsittelevässä alakomiteassa. Vuonna 2016 algerialaiset kansalaisjärjestöt saivat EU:n rahoitusta kulttuuriperinnön ja kulttuurin sekä nuoriso- ja työllisyysasioiden alalla PATRIMOINE- ja PAJE-ohjelmista. Yli 30 hanketta sai EU:n rahoitusta aihekohtaisista budjettikohdista (EIDHR ja CSO-LA). Tämän lisäksi vuonna 2016 hyväksyttiin uusi CAPDEL-ohjelma, jolla tuetaan kansalaisten osallistumista paikallishallintoon yhdessä sisäministeriön kanssa. Näin luotiin uusi paikka jatkuvalla toimintapoliittiselle keskustelulle viranomaisten kanssa. EU rahoittaa aihekohtaisista budjettikohdistaan myös monenlaisia hankkeita, joihin sisältyy paikallisille yhdistyksille annettavaa teknistä apua ja muuttajien terveydenhuollon saatavuuden parantamista. EU tukee edelleen sukupuoliasioihin liittyviä hankkeita sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevan toimintasuunnitelmansa kautta ja tarjoaa koulutusta sekä valmiuksien kehittämismahdollisuuksia ihmisoikeuksien puolustajille, erityisesti tukemalla Algerian ihmisoikeusliiton toimintaa.

Algeriaa tarkastellaan tulevassa UPR-arvioinnissa vuonna 2017, ja EU on ollut aktiivisesti yhteydessä kansalaisjärjestöihin ennen arviointia. Algeria on ratifioinut kaikki tärkeimmät kansainväliset ihmisoikeussopimukset lukuun ottamatta vuonna 2000 allekirjoitettua, Kansainvälisen rikostuomioistuimen perustamisesta tehtyä Rooman perussääntöä ja vuonna 2007 allekirjoitettua tahdonvastaisia katoamisia koskevaa yleissopimusta. Oikeutta terveyteen käsittelevä YK:n erityisraportoiija vieraili Algeriassa ensimmäisen kerran vuonna 2016. Kokoontumis- ja yhdistymisvapautta ja kidutusta käsittelevien YK:n erityisraportoitijien vierailuja ei ole kuitenkaan toteutunut vuoden 2011 jälkeen. Algeria noudattaa edelleen kuolemanrangaistusta koskevaa moratoriota.

Perustuslain tarkistukset on välttämätöntä panna nopeasti tosiasiallisesti täytäntöön, jotta nykyiset puutteet voitaisiin korjata. Erityisesti tarvitaan lisää uutta lainsäädäntöä, jolla varmistetaan, että perustuslaissa taatut perusvapaudet, myös kokoontumis-, yhdistymis- ja sananvapaus, toteutuvat asianmukaisesti yleisesti hyväksytyjen kestävän kehityksen tavoitteiden ja Agenda 2030:n hengessä. Tämä koskee erityisesti yhdistyslakia.

Tunisian tasavalta

Tunisian demokratiaan siirtyminen edistyi vuonna 2016 huolimatta maan edelleen kohtaamista vaikeuksista. Vuoden 2014 perustuslain tosiasiallinen täytäntöönpano toimii yhä ohjaavana periaatteena perusoikeuksien ja -vapauksien edistämistyössä Tunisiassa.

Hallinnon pääasialliset haasteet koskivat instituutioiden sekä perustuslaillisten ja riippumattomien elinten perustamista ja toimintaa. Vaikka Tunisian parlamentin toiminnassa tapahtui edistystä, riittämättömät resurssit heikensivät instituution tehokkuutta. Hallinnon hajauttaminen ja taloudellisesti ja hallinnollisesti itsenäisten paikallisviranomaisten perustaminen on Tunisian monitahoisimpia institutionaalisia haasteita. Se on kuitenkin tarpeen, myös maassa lisääntyvän alueellisen eriarvoisuuden lieventämiseksi.

Vuonna 2016 oli meneillään merkittäviä uudistuksia, jotka tähtäsivät kunnallisvaalien pitämiseen. Erityisen merkittäviä olivat vaalilain uudistus ja uuden paikallisviranomaisia koskevan lain laatiminen. Uuden lainsäädännön hyväksyminen viivästyi, ja kunnallisvaaleja lykättiin vuoteen 2017. Demokratiaa tukevien riippumattomien elinten (mukaan lukien viisi perustuslaillista elintä) perustaminen on meneillään eri vaiheissa ja suurelta osin viivästynyt. Niiden hallinnollinen ja taloudellinen riippumattomuus vaihtelee suuresti ja on joissakin tapauksissa uhattuna puutteellisten resurssien takia. Korruption lisääntyminen vuodesta 2011 lähtien on keskeisimpiä huolenaiheita, sillä se heikentää hyvää hallintoa ja uudistuspyrkimyksiä. Vuonna 2016 Tunisia oli sijalla 75 Transparency International -järjestön korruptioindeksissä. Alalla tapahtui kehitystä, kun 9. joulukuuta 2016 hyväksyttiin hyvää hallintoa ja korruption torjuntaa koskeva kansallinen strategia vuosiksi 2016–2020 ja sen toimintasuunnitelma kaudelle 2017–2018. Lisäksi tammikuussa 2016 perustettiin uusi ministeriö näitä tehtäviä valvomaan. Toisaalta ilmiantajien suojelua, laitonta vaurastumista ja varallisuusilmoituksia koskevat lait ovat edistyneet hitaasti, ja joissakin tapauksissa korruptiojuttujen käsittely on jumiutunut tuomioistuimissa.

Oikeuslaitoksen uudistuksen osalta lokakuussa 2016 valittiin korkeimman tuomarineuvoston jäsenet, mutta perustuslakituomioistuimen perustaminen ei edennyt. Vuoden 2014 lopulla perustetun Instance Vérité et Dignité -elimen kautta toteutettava siirtymäkauden oikeusprosessi kohtasi edelleen esteitä. Ensimmäiset uhrien julkiset kuulemiset pidettiin 17.–18. marraskuuta 2016.

Tilanne vankiloissa pysyi epävakana. Keskeisimpiä ongelmia oli tilanahtaus. Lähes 6 000 vankia on asetettu syytteeseen ja tuomittu huumeiden käytöstä. Nykyistä lainsäädäntöä tarkistava lakiehdotus, jossa säädetään huumeidenkäytöstä määrättävästä yhden vuoden vähimmäisvankeusrangaistuksesta, on tällä hetkellä käsiteltävänä.

Väitöksiä huonosta kohtelusta ja kidutuksesta, etenkin vankiloissa ja pidätyskeskuksissa, esiintyi edelleen. Tunisia on alueen ensimmäinen maa, joka perusti vuonna 2016 kansallisen ehkäisymekanismen kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen YK:n yleissopimuksen valinnaisessa pöytäkirjassa (OPCAT) määriteltyjen velvoitteidensa mukaisesti. Mekanismin – kuten muidenkin riippumattomien instituutioiden – toiminta on kuitenkin vaarassa resurssien puutteen vuoksi.

Ihmisoikeuksien edistämisen ja suojelun alalla on toteutettu merkittäviä toimia. Uusi syrjintää koskeva lakiehdotus on parlamentin käsiteltävänä. Hlbt-ihmisten ihmisoikeuksien kunnioittaminen on edelleen huolenaiheena. Homoseksuaalien tuomitsemiset rikoslain (artikla 230) perusteella ja rikoslain täytäntöönpano (pakotetut lääketieteelliset testit) herättävät huolta perustuslainmukaisuudesta. Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskeva lakiehdotus toimitettiin parlamentille heinäkuussa.

Parlamentti hyväksyi maaliskuussa 2016 uuden tiedonsaantia koskevan lain. Laissa määritellään perustuslain artiklaan 32 (mielipiteen-, sanan-, tiedon- ja julkaisemisvapauden takaamisesta) sisältyvä oikeus ja perustetaan riippumaton viranomainen, jonka perustaminen tosin on jäljessä aikataulusta. Vaikka merkittävää edistymistä on tapahtunut ja audiovisuaalisen viestinnän alan korkea riippumaton viranomainen (HAICA) on perustettu, toimittajiin ja bloggaajiin kohdistuu edelleen häirintää (jota perustellaan erityisesti sotilaslain artiklalla 91 ja rikoslain artiklalla 128, joissa säädetään edelleen ankarista vankeusrangaistuksista viranomaisten tai sotilasviranomaisten halventamisesta). Vuonna 2016 Tunisia oli sijalla 96 Toimittajat ilman rajoja -järjestön World Press Freedom Index -lehdistönvapausindeksissä.

Tunisian kansalaisyhteiskunta on elinvoimainen ja monipuolinen. Meneillään oleva uudistus, jolla on tarkoitus korvata liberaalien arvojen mukainen yhdistyksiä koskeva asetus nro 88-2011, on kansalaisyhteiskunnan kannalta huolestuttava.

Vuonna 2016 EU vahvisti kaikissa vuoropuheluissaan ja yhteistyötoimillaan tukevansa Tunisian siirtymistä demokratiaan. Korkean edustajan ja komission 29. syyskuuta 2016 julkaistussa yhteisessä tiedonannossa *EU:lta enemmän tukea Tunisialle* mainitaan hyvä hallinto EU:n tehostetun tuen erityisenä prioriteettina. Tunisia on ainoa eteläisen naapuruston kumppani, jonka kanssa EU järjestää alakomiteoiden kokouksia sekä muita vuoropuheluita ja neuvotteluita valmistellessaan kolmenvälisiä vuoropuheluita, joihin osallistuu kansalaisyhteiskunnan edustajia. Vuonna 2016 tätä merkittävää käytäntöä jatkettiin johdonmukaisesti.

Vuonna 2016 EU jatkoi rahoitustukea Tunisian siirtymäprosessille useiden meneillään olevien ja uusien alakohtaisten ohjelmien kautta. Niissä käsiteltiin naisten oikeuksien edistämistä, oikeus- ja vankeinhoitojärjestelmän uudistusta, hallinnon hajauttamista ja useita kansalaisyhteiskuntaa koskevia aloitteita kansalaisyhteiskunnan tukiohjelman sekä muiden ohjelmien ja hankkeiden kautta. Lisäksi alueellisen kehitys- ja suojeleohjelman puitteissa käynnistettiin kaksi hanketta, joiden tavoitteena oli tukea Tunisian muuttoliikkeen hallintaa ja humanitaarisen avun toimia haavoittuvien muuttajien tarpeisiin vastaamiseksi.

Tunisia on osapuolena kahdeksassa yhdeksästä YK:n keskeisestä ihmisoikeussopimuksesta ja kaikissa tärkeimmissä YK:n yleissopimuksissa. Kolmas raportti kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisesta yleissopimuksesta toimitettiin vuonna 2016. Tunisia valittiin YK:n ihmisoikeusneuvoston jäseneksi kaudelle 2017–2019, ja sille tehdään UPR-arviointi vuonna 2017.

EU on tyytyväinen Tunisian yhteistyöhön Euroopan neuvoston kanssa EU:n rahoittaman South Programme II -ohjelman puitteissa, ja se kannustaa edelleen Tunisiaa liittymään Euroopan neuvoston yleissopimukseen ja pöytäkirjoihin.

IV VENÄJÄ JA KESKI-AASIA

Venäjän federaatio

Vuonna 2016 Venäjän yleiselle ihmisoikeustilanteelle oli edelleen ominaista perusvapauksiin ja riippumattomaan kansalaisyhteiskuntaan kohdistuvat rajoitukset. Parlamentti hyväksyi lakeja, joilla lisättiin lainvalvonta- ja turvallisuusviranomaisten toimivaltuuksia. Vuoden 2016 lopulla esiin nousi toinen pitkäaikainen ongelma eli kidutuksen käyttö vankiloissa.

EU:n pääprioriteetteja tällä alalla ovat Venäjän kansalaisjärjestöjen ja ihmisoikeuksien puolustajien valmiuksien vahvistaminen sekä Venäjän yhteiskunnan haavoittuvimpien ryhmien eli lasten, naisten, vammaisten ja alkuperäisyhteisöjen elinolojen parantaminen EU:n rahoittamien hankkeiden avulla.

Rajoittavien lakien täytäntöönpanon yleistyminen jatkui läpi vuoden 2016, ja myös uusia tukahduttavia lakeja otettiin käyttöön. Vuoden lopussa oikeusministeriön "ulkomaisten agenttien" luettelossa oli 154 NGO:ta, kun vuoden 2015 lopussa määrä oli 111. Merkittävistä järjestöistä tämä koski vuonna 2016 paitsi Memorial International Society -järjestöä, myös Levada-keskusta (mielipidemittaus- ja tutkimusjärjestö), Ecological Watch on North Caucasus -järjestöä (ympäristöalan NGO) ja yhä suurempaa määrää NGO:ita, jotka toimivat sosiaalikeskustelun alalla. Kesäkuussa Donin naiset -NGO:n perustajaa Valentina Tšerevatenkoa vastaan käynnistettiin oikeusjuttu. Hänestä tuli näin ensimmäinen henkilö, joka joutui rikostutkinnan kohteeksi ulkomaisia agenteja koskevan lain nojalla.

Lisäksi kolme yhteisöä julistettiin "ei-toivotuksi järjestöksi" asiaa koskevan lain nojalla (jossa tällaisten järjestöjen kaikki toiminta Venäjällä tai Venäjän kanssa kielletään). Ei-toivotuiksi järjestöiksi on nyt luokiteltu seitsemän järjestöä, joilla kaikilla on yhteyksiä Yhdysvaltoihin. Amnesty Internationalin Moskovan-toimiston tilapäinen sulkeminen marraskuussa kuvasti hyvin tunnettujen NGO:iden perusteetonta vainoamista.

Viranomaiset rajoittivat edelleen kokoontumisvapautta mielenosoituksissa ja jopa yhden hengen mielenilmauksissa. Rauhanomaisista yhden hengen mielenosoituksista tuomitun ja vangitun Ildar Dadinin julki tuomat väitteet kidutuksesta kiinnittivät huomion uudelleen kokoontumisvapauden rajoitukseen Venäjällä ja järjestelmällisesti harjoitettuun kidutukseen Venäjän vankeinhoitojärjestelmässä.

Heinäkuussa presidentti Putin allekirjoitti niin kutsutut Jarovaja-lait terrorismin ja ääriliikkeiden torjunnasta. Uusilla säännöksillä lisättiin lainvalvontaviranomaisten toimivaltuuksia erityisesti metatietojen tallennuksen osalta. Niillä otettiin käyttöön myös rikosoikeudellinen vastuu suunniteltua terroritoimintaa koskevien tietojen ilmoittamatta jättämisestä. Venäjän viranomaiset nostavat syytteitä henkilöitä vastaan rikollisesta separatismista ja ääriliiketoiminnasta sekä tietojen levittämisestä verkossa. Tyypillinen esimerkki ääriliikelakien nojalla harjoitetusta oikeudellisesta häirinnästä on Moskovan ukrainalaisen kirjaston entinen johtaja Natalia Šarina, jonka oikeudenkäynti oli kesken vuoden 2016 lopussa.

Ulkomaista omistajuutta tiedotusvälineissä 50 prosentista 20 prosenttiin rajoittava laki astui voimaan vuonna 2016. Se on entisestään rajoittanut tiedotusvälineiden vapautta Venäjällä. Syyskuussa riippumaton toimittaja Zhalaudi Gerijev, joka on tullut tunnetuksi raporteistaan Tšetšenian viranomaisten väärinkäytöksistä, tuomittiin kolmen vuoden vankeusrangaistukseen kyseenalaisten huumeiden hallussapitosyytteiden nojalla. Tapaus on vain yksi monista esimerkeistä Tšetšenian surkeasta ihmisoikeustilanteesta ja tiedotusvälineiden vapauden rajoituksista.

Parlamenttivaalit pidettiin syyskuussa 2016. Etyjin/ODIHR:n vaalitarkkailuvaltuuskunta piti niitä avoimesti hoidettuina, mutta huomautti, että demokraattisten sitoumusten täyttämässä on edelleen haasteita ja että vaali-ilmapiiiriä heikensivät perusvapauksien ja poliittisten oikeuksien rajoitukset, tiedotusvälineiden tiukka valvonta, kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kaventaminen sekä puutteet ehdokkaiden rekisteröinnissä ja oikeudellisessa kehyksessä. EU ei tunnustanut duuman vaalien pitämistä Krimin niemimaalla. Neuvosto lisäsi laittomasti liitetyltä Krimin alueelta valitut edustajat EU:n matkustuskielto- ja varainjäädetyluetteloon.

Osa Venäjällä laittomasti vangituista Ukrainan kansalaisista, mukaan lukien Nadija Savtšenko, vapautettiin. Tästä huolimatta Venäjällä on edelleen monia laittomasti vangittuja Ukrainan kansalaisia.

EU yritti toistuvasti järjestää ihmisoikeusneuvotteluja tarkoituksenmukaisessa muodossa, mutta niistä on kieltäydytty. Tämä rajoitti EU:n mahdollisuuksia ottaa ihmisoikeuskysymyksiä suoraan esille Venäjän viranomaisten kanssa.

EU käytti kuitenkin kaikkia muita mahdollisia tilaisuuksia – myös korkeiden virkamiesten kokouksia, kansainvälisiä foorumeja (eli YK:ta, Etyjiä ja Euroopan neuvostoa) sekä julkilausumia – ilmaistakseen huolensa Venäjän ihmisoikeustilanteesta. Tässä asiassa korkea edustaja tai hänen tiedottajansa antoivat vuonna 2016 useita julkilausumia. Niitä annettiin myös kansainvälisillä foorumeilla. EU:n Moskovan-edustusto seurasi yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa useita ihmisoikeuksiin liittyviä oikeudenkäyntejä ja teki vierailuja NGO:ihin koko maassa. Edustusto järjesti myös useita tapahtumia ihmisoikeuksien puolustajien ja kansalaisjärjestöjen kanssa sekä tapasi säännöllisesti niiden edustajia. Euroopan parlamentti kävi marraskuussa kiireellisen keskustelun Ildar Dadinin tapauksesta ja kidutuksesta Venäjällä.

EU rahoitti 17:ää hanketta, joiden toteutus alkoi vuonna 2016. Hankkeiden kokonaisarvo on 10 miljoonaa euroa, ja niiden kohdealoja ovat kansalaisyhteiskunnan ja ihmisoikeuksien puolustajien valmiuksien vahvistaminen; koulutus ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien edistäminen; riippumattomien tiedotusvälineiden tukeminen; lasten, naisten ja vammaisten tukeminen sekä ympäristöaloitteet alkuperäisväestöjen asuttamilla alueilla.

Marraskuussa 2016 Venäjä perui Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) Rooman perussäännön allekirjoituksensa. Päätöksen syynä vaikuttaisi olevan se, että ICC:ssä on vireillä Venäjän toimia Georgiassa ja Ukrainassa koskevat tutkimukset, ja kehotukset tutkia myös Venäjän toimia Syyriassa.

Joulukuussa 2015 hyväksyttiin uusi laki, jonka nojalla Venäjän perustuslakituomioistuin voi määrätä, että kansainvälisten ihmisoikeuselinten päätöksiä ei noudateta, jos niiden katsotaan olevan ristiriidassa Venäjän perustuslain kanssa. Venäjän perustuslakituomioistuin päätti huhtikuussa 2016 ensimmäistä kertaa, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen sitova päätös on Venäjällä "toteuttamiskelvoton". EU ilmaisi huolensa tämän lain täytäntöönpanosta Euroopan neuvoston ministerikomiteassa.

Venäjän ihmisoikeustilanne on edelleen haastava. Lisääntyvästä uhkailusta ja vainoamisesta sekä toimintamahdollisuuksien kaventumisesta huolimatta Venäjän kansalaisyhteiskunta on edelleen vahva ja jatkaa päättäväisesti työtään ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioituksen lisäämiseksi.

Kazakstanin tasavalta

Maan yleinen ihmisoikeustilanne on heikentynyt. Kazakstanissa on hyväksytty tai valmistellaan parhaillaan useita lakimuutoksia, joiden tavoitteena on tiukentaa yhteiskunnan valvontaa radikalisoitumisen ja väkivaltaisten ääri liikkeiden torjumiseksi. Muutokset uhkaavat rajoittaa huomattavasti kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia ja loukata useita perusoikeuksia.

EU:n prioriteettina on tehostaa institutionaalista kehystä, jonka avulla kansalaisyhteiskunta voi osallistua päätöksentekoprosessiin, ja tukea kansalaisyhteiskunnan valmiuksien kehittämistä erityisesti sananvapauden, yhdistymisvapauden ja rauhanomaisen kokoontumisvapauden edistämiseksi.

Kazakstanissa oli monenlaisia ihmisoikeuksiin ja demokratiaan liittyviä ongelmia, erityisesti sananvapauden, yhdistymisvapauden ja rauhanomaisen kokoontumisvapauden alalla. Hallitukseen kriittisesti suhtautuvia tahoja vaiennettiin usein vetoamalla yhteiskuntarauhan säilyttämiseen. Lupapyyntöjä rauhanomaisten mielenosoitusten järjestämiseen evättiin usein. NGO:ilta edellytettiin lukuisia ja vaivalloisia raportointitoimia, jotka haittasivat niiden toimintaa.

Kansainvälisessä työkonferenssissa tarkasteltiin ammatillista järjestäytymisvapautta ja ammatillisen järjestäytymisoikeuden suojelua koskevan ILO:n yleissopimuksen täytäntöönpanoon niin työntekijä- kuin työnantajajärjestöjen yhteydessä liittyviä puutteita Kazakstanissa. Kansainvälinen työkonferenssi kehotti hallitusta muuttamaan asiaa koskevaa lainsäädäntöä. Ammattiyhdistysten vastaiset vuoden 2016 lopussa toteutetut toimet herättävät vakavaa huolta, ja asiaa tarkastellaan lähemmin ILO:n valvontaelimissä.

Maaliskuussa 2016 järjestetyt parlamenttivaalit eivät olleet vapaat eivätkä demokraattiset. Etyjin vaalitarkkailuvaltuuskunta totesi, että Kazakstanilla on vielä paljon tehtävää täyttääkseen Etyj-sitoumuksensa demokraattisten vaalien osalta.

Kidutuksen ja huonon kohtelun kitkemisessä edistyttiin hyvin. Myös oikeusjärjestelmän uudistustyötä tehtiin (tosin tähän asti oikeuslaitoksen riippumattomuutta on jatkuvasti heikennetty huomattavasti). Žanaozenin vuoden 2011 tapahtumien seurauksena pidätetty ihmisoikeuksien puolustaja Vladimir Kozlov vapautettiin vankilasta.

EU kävi Kazakstanin kanssa edelleen ihmisoikeus- ja demokratiakeskustelua eri kokoonpanoissa, muun muassa yhteistyöneuvostossa (lokakuu) ja yhteistyökomiteassa (maaliskuu).

Vuosittainen ihmisoikeusvuoropuhelu järjestettiin marraskuussa. Vuoropuhelussa käytiin rakentavaa keskustelua monenlaisista kysymyksistä, mukaan lukien yhdistymisvapaus, naisten oikeudet, vankien kidutuksen ja huonon kohtelun estäminen, lehdistönvapaus sekä uskonnon- ja vakaumuksenvapaus. EU kannusti Kazakstania hyväksymään mahdollisimman pian toisen kansallisen ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman. EU antoi tunnustusta Kazakstanille sen merkittävästä työstä vankien huonon kohtelun estämiseksi muun muassa kansallisen ehkäisymekanismien kautta. Lisäksi EU kannusti panemaan täytäntöön päätelmät, jotka YK:n kidutuksen ennaltaehkäisyä käsittelevä alakomitea antoi vierailtuaan Kazakstanissa syyskuussa 2016. EU toi esiin huolensa riippumattomien tiedotusvälineiden painostamisesta ja uuden maksuja koskevan lain mahdollisista kielteisistä vaikutuksista sekä Max Bokajevin ja Talgat Ajanin tuomioista, jotka liittyvät keväällä 2016 järjestettyihin maareformia vastustaneisiin mielenosoituksiin.

EU:n edustuston edustajat osallistuivat tarkkailijoina inhimillisen ulottuvuuden neuvoa-antavan elimen kokouksiin. Elin toimii ulkoministeriön alaisuudessa foorumina hallituksen ja kansalaisyhteiskunnan edustajien vuoropuhelulle. EU osallistui myös useisiin hallituksen järjestämiin kokouksiin, seminaareihin ja pyöreän pöydän keskusteluihin, joissa käsiteltiin ihmisoikeuskysymyksiä, ja oli säännöllisesti yhteydessä valtiota edustaviin keskustelukumppaneihin.

EU:n edustusto järjesti Astanassa monia kokouksia, joihin osallistui kansalaisyhteiskunnan edustajia ja EU:n jäsenvaltioiden Astanan-edustustojen jäseniä. Niissä keskusteltiin ajankohtaisista ihmisoikeuskysymyksistä sekä erityisesti maksuja, tiedotusvälineitä ja uskonnollisia yhdistyksiä koskevien lakien muutoksista.

EU toi esiin huolenaiheitaan julkilausumissa, puheissa ja muissa virallisissa ja epävirallisissa toimissa. Tarkoituksena oli kannustaa Kazakstanin hallitusta varmistamaan ihmisoikeuksien kunnioitus. EU:n edustusto otti tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioidensa ja samanmielisten kumppaniensa kanssa yhteyksiä kansallisiin viranomaisiin ihmisoikeuksiin liittyvien tapausten tukemiseksi. Lisäksi edustusto seurasi Max Bokajevin ja Talgat Ajanin oikeusjuttua.

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukeaan demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevasta eurooppalaisesta välineestä (EIDHR) rahoitettaville hankkeille. EU:n edustusto hallinnoi tällä hetkellä kolmea hanketta, joiden kokonaisarvo on 803 715 euroa. Hankkeet käsittelevät muun muassa sananvapautta, kansalaisyhteiskunnan valmiuksien kehittämistä ja ihmisoikeuksien puolustajien suojelua.

EIDHR:n puitteissa toteutetaan vuonna 2017 kaksi uutta hanketta. Niistä ensimmäisen tavoitteena on edistää kansalaisjärjestöjen ja valtion viranomaisten inhimillisen ulottuvuuden ja lainsäädäntöprosessin alalla tekemän yhteistyön vakiinnuttamista. Toisessa hankkeessa tavoitteena on vahvistaa ihmisoikeuksien puolustajien, aktivistien, asianajajien, julkisten neuvostojen ja tiedotusvälineiden edustajien kaltaisten kansalaisyhteiskunnan toimijoiden valmiuksia, jotta viranomaiset voitaisiin pitää vastuuvollisina sananvapautta, rauhanomaista kokoontumista ja yhdistymisvapautta koskevien oikeuksien toteutumisesta.

EU:n edustusto ehdotti myös, että Keski-Aasian alueen, myös Kazakstanin, sukupuolten tasa-arvoa koskevan tilanteen arvioimiseksi laadittaisiin tutkimus. Tutkimuksen perusteella pyritään ymmärtämään paremmin sukupuolten eriarvoisuutta, tunnistamaan syrjinnän syitä ja esittämään suosituksia.

Kazakstan on osapuolena yhdeksässä keskeisessä YK:n ihmisoikeussopimuksessa lukuun ottamatta kansainvälistä yleissopimusta siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksista. Kazakstan on myös esittänyt pysyvän kutsun kaikille YK:n erityisraportoijille.

Kazakstan ei ole allekirjoittanut kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen toista valinnaista pöytäkirjaa, jonka tavoitteena on poistaa kuolemanrangaistus. Kazakstanin perustuslaissa poistetaan kuolemanrangaistus kaikkien muiden rikosten osalta paitsi terroriteoista, jotka vaativat ihmisuhreja, ja poikkeuksellisen vakavista sodan aikana tehdyistä rikoksista. Vuodesta 2003 alkaen on kuitenkin sovellettu kuolemanrangaistusta koskevaa moratoriota. Kazakstan oli aktiivisesti mukana YK:n neuvotteluissa, joiden tuloksena perustettiin Kansainvälinen rikostuomioistuin, mutta se ei ole vielä liittynyt Rooman perussääntöjärjestelmään.

Radikalisoitumisen ja väkivaltaisten ääriliikkeiden torjumiseksi säädettyjen lakien täytäntöönpanossa on tapahduttava huomattavaa edistystä, jotta voidaan varmistaa, ettei niiden soveltaminen vaikuta kielteisesti kansalaisyhteiskunnan toimintaan.

Kansainvälisten normien noudattaminen on osoitettava oikeusjuttujen tuloksilla, erityisesti sanan- ja kokoontumisvapauden liittyvien oikeusjuttujen osalta.

Kirgisian tasavalta

Yleinen ihmisoikeustilanne pysyi vuonna 2016 vakaana. Lainsäädännön alalla tapahtui positiivista kehitystä. Ongelmallisia lakialoitteita hylättiin tai niiden käsittely keskeytettiin, ja ihmisoikeustilannetta parantava uusi laki hyväksyttiin. Joihinkin kansalaisyhteiskunnan toimijoihin kohdistui kuitenkin kielteisiä julkisesti esitettyjä lausuntoja ja pelottelua. Perustuslain muutokset vaikuttavat ihmisoikeuksien arvostukseen.

EU:n prioriteettina on sellaisen oikeusjärjestelmän kehittäminen, jonka avulla oikeusvaltioperiaate voidaan tosiasiallisesti toteuttaa. EU tukee myös aktiivisesti demokraattista hallintotapaa. Lisäksi EU tukee myös institutionaalisten puitteiden kehittämistä. Näin varmistetaan, että kidutus ja huono kohtelu ehkäistään ja vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksia edistetään.

Oikeusvaltio on edelleen hauras, sillä korruptiota esiintyy laajalti, myös oikeuslaitoksessa. Säädöksiä parannetaan järjestelmällisesti, mutta niiden täytäntöönpano ei aina ole riittävää. Tämä heikentää luottamusta toimielimiin ja lainvalvontaviranomaisiin.

Kansalaisyhteiskunnalla on aktiivinen rooli. Kansalaisyhteiskunta ja kansainvälinen yhteisö pitivät myönteisenä, että parlamentti hylkäsi lakiehdotuksen, jolla ulkomaista rahoitusta saaville NGO:ille olisi asetettu uusia ilmoitusvelvoitteita. Siitä huolimatta joihinkin ihmisoikeuksien puolustajiin ja kansalaisyhteiskunnan edustajiin on kohdistunut uskottavuutta heikentäviä julkisia lausuntoja, pelottelua tai häirintää. Etnisten vähemmistöjen tilanne on edelleen herkkä. Isäntämaa ehdotti Etyjin keskuksen aseman muuttamista. Keskus on tehnyt merkittävää työtä ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion alalla.

Uusi laki, jolla kriminalisoidaan uskonnollisten hääseremonioiden järjestäminen ja toteuttaminen, jos vihittävistä puolisoista jompikumpi tai molemmat ovat alaikäisiä, on merkittävä askel tyttöjen suojelemiseksi paremmin pakko- ja lapsiavioliitoilta.

Viranomaiset pyrkivät muun muassa tekemällä yhteistyötä kansainvälisten elinten kanssa ottamaan käyttöön mekanismeja, joilla ehkäistään kidutus ja muu julma ja epäinhimillinen kohtelu. Rajalliset oikeudelliset takeet pidätyskeskuksissa lisäävät pidätettyjen haavoittuvuutta välittömästi heidän kiinniottamisensa jälkeen. Ilmoitetut tapaukset johtavat vain harvoin täysimittaiseen tutkintaan, syyllisten syyttämiseen ja uhreille maksettaviin korvauksiin.

Korkein oikeus otti huomioon YK:n ihmisoikeuskomitean näkemyksen Azimjan Askarovin tekemästä valituksesta ja avasi tapauksen uudelleen lisätutkimuksia varten. Korkein oikeus ei kuitenkaan pannut täysimääräisesti täytäntöön komitean suosituksia. Uusinta-oikeudenkäynti on herättänyt paljon huomiota sekä paikallisesti että kansainvälisesti, koska sillä on symbolista arvoa vuoden 2010 tapahtumiin liittyvän sovinnon ja oikeuden toteutumisen kannalta.

Perustuslain muutokset, jotka hyväksyttiin rauhallisesti ja avoimesti toimitetulla kansanäänestyksellä, herättivät huolta kuulemisprosessin osallistavuudesta ja tähän asti tärkeimpänä kansallisena arvona pidettyjen ihmisoikeuksien kokonaismerkityksen heikentymisestä.

EU kävi Kirgisian tasavallan kanssa edelleen ihmisoikeus- ja demokratiakeskustelua eri kokoonpanoissa, muun muassa yhteistyöneuvostossa (helmikuu) ja yhteistyökomiteassa (lokakuu). Kesäkuussa Biškekissä pidettyyn vuosittaiseen ihmisoikeusvuoropuheluun osallistui laajalti hallituksen ja valvovien elinten edustajia. Tilaisuudessa keskusteltiin monista kysymyksistä, mukaan lukien oikeudenkäyttö ja oikeusalan uudistus, hyvä hallinto, kidutuksen ehkäisy, väkivaltaisen radikalisoitumisen torjunta, naisiin kohdistuvan väkivallan torjunta ja haavoittuvien ryhmien suojele. Ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja ja EU:n Keski-Aasian erityisedustaja ottivat ihmisoikeuskysymyksiä aktiivisesti esille kahdenvälisissä tapaamisissa. Euroopan parlamentti järjesti huhtikuussa parlamenttien välisen kokouksen Kirgisian parlamentin kanssa.

EU myönsi Kirgisian tasavallalle lisää yleisen tullietuusjärjestelmän (GSP+) mukaisia kaappaetuksia tunnustukseksi siitä, että Kirgisia ratifioi 27 keskeistä kansainvälistä yleissopimusta ihmisoikeuksista ja työntekijöiden oikeuksista, kestävästä kehityksestä ja hyvästä hallinnosta, sekä tukeakseen näiden sopimusten tosiasiallista täytäntöönpanoa.

EU:n edustusto piti säännöllisesti yhteyttä kansalaisyhteiskuntaan ja viranomaisiin ja edisti ihmisoikeuksien kunnioittamista diplomaattisin keinoin. Edustusto on ottanut jokavuotiseksi käytännökseen järjestää kansalaisyhteiskuntaseminaari. Tänä vuonna keskeisenä aiheena oli korruption torjunta. Lisäksi järjestettiin pyöreän pöydän keskusteluja ja paneelikeskusteluja pääkaupungissa ja maakunnissa. Erillisissä tapahtumissa, kuten GSP+-järjestelmän täytäntöönpanoon keskittyneessä työpajassa ja väkivaltaisten ääriliikkeiden torjuntaa käsitelleessä alueellisessa konferenssissa, tarkasteltiin monenlaisia ihmisoikeuskysymyksiä laajemmasta näkökulmasta.

Kun YK:n ihmisoikeuskomitea oli julkaissut näkemyksensä Askarovin tapauksesta, korkean edustajan tiedottaja antoi julkilausuman, jossa kehotetaan panemaan suositukset kokonaisuudessaan täytäntöön. Julkilausumaa täydennettiin myöhemmin tapauksen jatkokäsittelyyn avaamista koskevalla lausunnolla.

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukeaan kehitysyhteistyön rahoitusvälineestä (DCI) ja EIDHR:stä rahoitettaville hankkeille.

Kehitysyhteistyön alalla yhtenä keskeisenä aiheena on tuki oikeusvaltion edistämiseen. EU on tukenut meneillään olevaa oikeuslaitoksen uudistusta ja ammattimaisemman, riippumattoman, vastuuvollisen ja avoimen tuomioistuinjärjestelmän perustamista. Oikeusvaltio-ohjelman puitteissa toteutetaan myös hanketta, joka keskittyy korruption torjuntaan. Muut samaan oikeusvaltio-ohjelmaan kuuluvat EU:n rahoittamat hankkeet käsittelevät kansalaisyhteiskunnan valmiuksia raportoida korruptiotapauksista ja demokraattisen hallintotavan edistämistä. Nelivuotiselle oikeusvaltio-ohjelmalle on osoitettu 9,5 miljoonaa euroa. Lisäksi EU tarjoaa merkittävää tukea demokratian vahvistamiseen vaaliavun kautta. Siihen budjettitukea on varattu 13,1 miljoonaa euroa. Ohjelman tavoitteena on lisätä vaaliprosessien uskottavuutta, osallistavuutta ja avoimuutta sekä siten edistää valittujen elinten legitimitettä ja yleisön luottamusta demokraattisiin instituutioihin.

Muilla hankkeilla tuettiin kidutuksen ehkäisyä, luotiin edellytyksiä väestörekisteriin merkitsemisen yksinkertaistamiselle ja kaikkien kansalaisten oikeuksien varmistamiselle tässä asiassa ja edistettiin vammaisten oikeuksien täytäntöönpanoa, naisten roolia rauhanrakentamisessa sekä etnisten ryhmien tasa-arvoa ja kansalaisten osallistumista.

Kirgisian tasavalta on osapuolena monissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa. Se on myös tehnyt rakentavaa yhteistyötä YK:n ihmisoikeuselinten kanssa. Vuosina 2016–2018 maa on jäsenenä YK:n ihmisoikeusneuvostossa. Perustuslain tarkistuksessa kuitenkin poistettiin artikla, jolla Kirgisia olisi sitoutunut ryhtymään toimiin henkilöiden oikeuksien palauttamiseksi ja/tai korvaamaan vahingot kansainvälisten ihmisoikeuselinten pyynnöstä. Samalla on aloitettu Etyjin keskuksen toimeksiannon tarkistus.

Tadžikistanin tasavalta

Vuonna 2016 maan yleinen ihmisoikeustilanne heikkeni, kun ihmisoikeusloukkauksien määrä kasvoi. Tadžikistanissa keskitettiin poliittista valtaa, ja kehitys kulki autoritaarisempaan suuntaan. Kokoontumis-, yhdistymis- ja uskonnonvapautta sekä tiedotusvälineiden vapautta rajoitettiin huomattavasti.

Tästä huolimatta hallitus osallistui YK:n toimintaan, teki yhteistyötä joidenkin kansalaisjärjestöjen kanssa ennen YK-raporttien laadintaa ja pyrki pääsemään eroon kidutuksen käytöstä.

EU:n prioriteettina on turvata perustason poliittinen ja tiedotusvälineiden moniarvoisuus, edistää oppositioaktivistien ja heidän sukulaistensa henkilökohtaista turvallisuutta, parantaa uskonnonvapauden toteutumista sekä edistää naisten ja lasten oikeuksia. EU tutkii myös työttömien oikeuksia köyhyyden ja radikalisoitumiseen liittyvien ongelmien osalta.

Ongelmia oli useita, erityisesti poliittisen moniarvoisuuden ja kokoontumisvapauden aloilla. Tadžikistanin islamilaisen elpymisen puolue (IRPT) kiellettiin elokuussa 2015, ja sen johtajat tuomittiin vuonna 2016 pitkiin vankeusrangaistuksiin. Tämä käytännössä vaienssi opposition. Vuonna 2016 Tadžikistanin presidentille myönnettiin elinikäinen syytesuoja kansanäänestyksellä. Tiedotusvälineitä painostettiin jatkuvasti. Myös NGO:ihin kohdistui aiempaa enemmän painetta. Korruptioväitteet olivat yleisiä. Dušanbessa toimiva Etyjin toimisto raportoi ongelmista ihmisoikeustyössään. Yleiset poliittiset vaikuttamismahdollisuudet heikkenivät vuonna 2016, koska presidentti Rahmon toimii valittuna presidenttinä vuoteen 2020 saakka ja hänen läheisiä perheenjäseniään ja laajemman klaaninsa jäseniä nimitettiin yhä enemmän korkeisiin virkoihin.

Myönteistä oli, että hallitus pyrki aktiivisesti parantamaan naisten ja lasten oikeuksia sekä edistämään kidutuksen kitkemistä, erityisesti vangittuina olevien henkilöiden osalta. Tässä asiassa hallitus teki yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kanssa.

EU kävi Tadžikistanin kanssa edelleen ihmisoikeus- ja demokratiakeskustelua eri kokoonpanoissa, muun muassa yhteistyöneuvostossa (helmikuu) ja yhteistyökomiteassa (syyskuu). Vuotuisessa ihmisoikeusvuoropuhelussa Dušanbessa kesäkuussa käytiin avointa keskustelua erilaisista aiheista, joita olivat yhdistymisvapaus, sananvapaus, uskonnonvapaus, vankilaolot, kidutuksen ja huonon kohtelun ehkäisy, kansalaisuudettomuus sekä naisten ja lasten oikeudet.

EU ilmaisi huolensa sekä virallisesti että epävirallisesti julkilausumissa, puheissa ja työpajoissa, ja kannusti näin Tadžikistanin hallitusta varmistamaan ihmisoikeuksien täysimääräisen kunnioittamisen sen kansainvälisten sitoumusten mukaisesti. EU:n edustusto seurasi tiiviisti IRPT:n johtajien oikeudenkäyntejä ja oli lukuisia kertoja yhteydessä Tadžikistanin hallitukseen näitä oikeudenkäyntejä ja tiedotusvälineiden vapautta koskevissa asioissa. EU:n edustusto järjesti osana sananvapausteemaansa säännöllisesti aamiaistilaisuuksia paikallisille ja kansainvälisille tiedotusvälineiden edustajille.

EU:n edustusto on ottanut johdonmukaiseksi käytännökseen järjestää kansalaisyhteiskuntaseminaareja. Esimerkiksi lokakuussa 2016 Tadžikistanissa järjestettiin seitsemäs kansalaisyhteiskuntaseminaari, jossa käsiteltiin radikalisoitumista ja väkivaltaista ääriliikehdintää.

Kun IRPT:n oppositiojohtajat tuomittiin pitkiin vankeusrangaistuksiin kesäkuussa, korkean edustajan tiedottaja antoi kesäkuussa 2016 julkilausuman, jossa ilmaistiin EU:n suhtautuvan epäilevästi oikeudenkäyntien laillisuuteen ja kehoitettiin Tadžikistanin hallitusta takaamaan perusvapaudet kaikille Tadžikistanin kansalaisille, myös turvallisuuteen liittyvissä operaatioissa, sekä noudattamaan oikeusvaltioperiaatetta. EU ilmaisi julkilausumassa huolensa myös siitä, että tuomiot saattavat heikentää Tadžikistanin yhteiskunnan yleistä yhteenkuuluvuutta.

Kesäkuussa 2016 Euroopan parlamentti hyväksyi päätöslauselman, jossa arvostellaan Tadžikistanin hallitusta monien ihmisoikeuksia koskevien alojen yleisesti ottaen kielteisestä kehityksestä. EU teki tiivistä yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden ja samanmielisten kumppanien kanssa monissa muissa ihmisoikeuksia koskevissa aloitteissa.

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukeaan demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevasta eurooppalaisesta välineestä (EIDHR) rahoitettaville hankkeille.

Vuonna 2016 meneillään oli neljä hanketta, joita rahoitettiin yhteensä hieman vajaalla 1 miljoonalla eurolla. Hankkeissa käsiteltiin vankien ja entisten vankien sosioekonomisia ja sivistyksellisiä oikeuksia Tadžikistanissa (0,3 milj. euroa); tiedotusvälineiden ja kansalaisyhteiskunnan aktivistien voimaannuttamista tukemaan demokraattisia uudistuksia (0,22 milj. euroa); kansalaisyhteiskunnan roolin ja valmiuksien edistämistä kurottaessa umpeen yhteiskunnan ja demokratisoitumisprosessien välistä kuilua (0,28 milj. euroa) sekä poliittisen moniarvoisuuden ja oikeudenmukaisten vaalien edistämistä perustamalla foorumi poliittisten puolueiden, NGO:iden ja vaaliviranomaisten vuoropuhelulle (0,18 milj. euroa). Hankkeet päättyivät vuonna 2016.

Viidelle uudelle hankkeelle käynnistettiin ehdotuspyyntö vuonna 2016. Hankkeisiin on tarkoitus osoittaa EIDHR:stä noin 2 miljoonaa euroa rahoitusta usean vuoden aikana.

Tadžikistan on osapuolena monissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, ja se on ratifioinut niistä merkittävimmät. EU pyrkii myös saamaan Tadžikistanin hallituksen allekirjoittamaan kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan. YK:n ihmisoikeusneuvoston työryhmä arvioi Tadžikistania yleisen määräaikaisarviointin (UPR) yhteydessä syyskuussa 2016. Arviossa todettiin, että Tadžikistan osoitti UPR-syklin aikana rakentavaa asennetta ja avoimuutta. Tadžikistan on hyväksynyt 153 kaikkiaan 203 suosituksesta.

Kaikilla aloilla olisi saavutettava huomattavaa edistystä, jotta demokraattisten uudistusten, poliittisen osallistumisen ja sananvapauden positiivinen kehityssuunta juurtuisi Tadžikistaniin.

Turkmenistan

Yleinen ihmisoikeustilanne pysyi maassa huolestuttavana vuonna 2016. Syyskuussa 2016 hyväksytyssä perustuslaissa säädetään ihmisoikeuksien suojelusta ja edistämisestä, mutta lainsäädäntö ja sen täytäntöönpano olivat voimakkaasti ristiriidassa. Tämän takia ihmisoikeusloukkauksia ja puutteita ihmisoikeuksien toteutumisessa esiintyi jatkuvasti. Hallitus toteutti myönteisiä toimia joulukuussa hyväksymällä lain oikeusasiamiehestä.

EU:n prioriteettina on jatkaa julkisten palvelujen valmiuksien kehittämistä, jotta voitaisiin panna täytäntöön kansainvälisten yleissopimusten säännökset täysin ihmisoikeuksia kunnioittaen, tukea oikeus- ja vankilajärjestelmän uudistuksia ja pääsyä vankiloihin sekä tukea kansalaisyhteiskuntaa ja ihmisoikeuksien puolustajia.

Kansalaisvapauksien noudattamatta jättäminen oli yleistä. Esimerkiksi sananvapautta, tiedotusvälineiden vapautta, kokoontumisvapautta, liikkumisvapautta ja uskonnonvapautta rajoitettiin. Mielivaltaisia pidätyksiä ja kidutusta sekä asianmukaisen oikeusprosessin ja puolueettoman oikeudenkäynnin kieltämistä esiintyi edelleen, kuten myös mielivaltaisia yksityisyyden, kotirauhan ja kirjesalaisuuden loukkauksia. Lisäksi havaittiin huolestuttavia merkkejä siitä, että viranomaiset ovat tiukentaneet rajoituksia, jotka koskevat liikkumisvapautta, tiedonvälityksen vapautta sekä oikeutta nauttia hankitusta omaisuudesta ja käyttää ja luovuttaa sitä.

Syksyllä 2016 presidentti ilmoitti, että helmikuun 2017 presidentinvaaleissa olisi ensimmäistä kertaa mukana useita puolueita ja että niihin osallistuisi yhteensä yhdeksän rekisteröitynyttä ehdokasta kolmesta puolueesta. Etyj/ODIHR ei ole pitänyt viime vuosina järjestettyjä vaaleja vapaina ja oikeudenmukaisina. Vaikka tuleviin vaaleihin osallistuu useampi puolue, äänestäjien ei uskota saavan mahdollisuutta valita aidosti erilaisista poliittisista vaihtoehdoista eikä vaaleissa näin ollen todennäköisesti toteudu kansalaisten oikeus vaihtaa hallitusta vapaiden ja demokraattisten vaalien kautta.

Kansainvälisessä työkonferenssissa tarkasteltiin pakkotyötä koskevan ILO:n yleissopimuksen täytäntöönpanon puutteita Turkmenistanissa. Puutteet liittyivät laajamittaiseen pakkotyön käyttöön puuvillan tuotannossa. EU kehotti hallitusta saattamaan maan lainsäädännön asianmukaiseksi ja toteuttamaan tehokkaita toimenpiteitä puuvillankorjuussa käytettävän pakkotyön poistamiseksi kokonaan. Kansainvälinen työkonferenssi pyysi Turkmenistania laatimaan asiaa koskevan toimintasuunnitelman.

Vuonna 2016 hyväksyttiin tärkeitä lakeja ja muita asiakirjoja, jotka tehostavat ihmisoikeuksien edistämistä ja suojaa: tammikuussa hyväksyttiin kunnianhimoinen kansallinen ihmisoikeuksien toimintasuunnitelma. Se sisältää keskeisiä uudistuksia oikeuslaitoksen alalla, sosioekonomisella alalla, kulttuurialalla ja politiikan alalla. Toimintasuunnitelman toteutusta seuraavan valvontamekanismin perustaminen on kuitenkin vielä kesken. Tarkistettu perustuslaki hyväksyttiin syyskuussa. Siinä maan oikeusjärjestelmään tuotiin ensimmäistä kertaa ihmisoikeusvaltuutetun instituutio. Laki oikeusasiamiehestä hyväksyttiin joulukuussa.

EU kävi Turkmenistanin kanssa edelleen ihmisoikeus- ja demokratiakeskustelua eri kokoonpanoissa, muun muassa ihmisoikeusvuoropuhelun yhteydessä ja sekakomiteassa. Brysselissä toukokuussa järjestetyssä vuosittaisessa ihmisoikeusvuoropuhelussa keskusteltiin avoimesti monista aiheista, kuten vankilaloista sekä ilmoitetuista kidutustapauksista ja tahdonvastaisista katoamisista. EU kehotti Turkmenistania toteuttamaan lisätoimia, joilla oikeuslaitoksen uudistusten tosiasiallista täytäntöönpanoa edistetään. Näin voitaisiin suojata oikeusvaltiota sekä yhdistymis-, sanan- ja vakaumuksenvapautta. EU pyysi Turkmenistania myös helpottamaan kansalaisyhteiskuntaan kohdistuvia rajoituksia, muun muassa rekisteröintivaatimuksia. Näin voitaisiin saada aikaan vuoropuhelua kansalaisjärjestöjen kanssa ja jakaa tietoa kadonneiden vankien kohtalosta ja olinpaikasta. Lisäksi EU kehotti vapauttamaan joukon yksittäisiä vankeja, joiden nimiä ei annettu julkisuuteen. Myös oikeusasiamiestä koskevan lain hyväksymisestä ja kyseisen instituution riippumattomuuden merkityksestä keskusteltiin.

EU ja Turkmenistan keskustelivat rakentavasti ihmisoikeuskysymyksistä marraskuussa Brysselissä järjestetyssä sekakomitean vuosittaisessa kokouksessa sekä EU:n Keski-Aasian-erityisedustajan yhdessä EUH:n Keski-Aasian osaston kanssa maaliskuussa ja marraskuussa Ašgabatiin tekemien vierailujen yhteydessä.

EU tuki Turkmenistania yhdessä YK:n kehitysohjelman ja ihmisoikeusvaltuutetun toimiston kanssa maan ensimmäisen kansallisen ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman laadinnassa. EU jatkoi tukeaan Turkmenistanille tarjoamalla maan tuomareille ja asianajajille ihmisoikeussopimuksia koskevaa koulutusta. EU:n alueellisessa oikeusvaltiofoorumissa puolestaan järjestettiin oikeusasiamiesinstituutiota ja kansalaisyhteiskuntaa koskevat seminaarit.

EU ilmaisi huolensa useista ihmisoikeuksiin liittyvistä tapauksista verbaalinooteissa, Etyjin lausunnoissa ja muiden toimien välityksellä tiiviissä yhteistyössä EU:n jäsenvaltioiden ja samanmielisten kumppanien kanssa. Tarkoituksena oli kannustaa Turkmenistanin hallitusta varmistamaan ihmisoikeuksien täysimääräinen kunnioittaminen.

Paikallistasolla EU:n yhteystoimisto kannusti edelleen viranomaisia varmistamaan, että ihmisoikeuksia kunnioitetaan, ja järjesti säännöllisesti kansalaisyhteiskunnan kuulemisia. Yhteystoimisto osallistui myös toiseen vierailuun turkmenistanilaisessa vankilassa joulukuussa.

Vuonna 2016 EU jatkoi kolmen ihmisoikeuksiin liittyvän hankkeen toteuttamista sekä kahdenvälisellä että alueellisella tasolla. EIDHR:stä tuettiin Kansainvälistä lakimieskomissiota 0,7 miljoonan euron arvoisella hankkeella, jonka puitteissa järjestettiin ihmisoikeussopimuksia koskevia koulutusseminaareja turkmenistanilaisille tuomareille ja asianajajille. Kehitysyhteistyön rahoitusvälineestä (DCI) tuettiin 1,8 miljoonan euron alueellista hanketta "EU:n oikeusvaltioforumi Keski-Aasiassa". Sen puitteissa järjestettiin Turkmenistanissa etenkin oikeusasiamiestä ja kansalaisyhteiskunnan roolia käsitteleviä seminaareja. Kahdenvälinen 4,5 miljoonan euron arvoinen hanke julkishallinnon valmiuksien kehittämisen tueksi käynnistyi lokakuussa. Hankkeen tavoitteena on lisätä virkamiesten pätevyyttä ja vahvistaa instituutioita.

Turkmenistan osallistui Etyjin vuosittaisiin inhimillisen ulottuvuuden täytäntöönpanokokouksiin vuosina 2015 ja 2016. Vuonna 2016 Turkmenistan pyysi YK:n kehitysohjelmalta ja Etyjiltä perustuslain tarkistusehdotusta koskevia huomioita ja suosituksia. Turkmenistan isännöi Etyjin kenttäoperaatiota *Etyjin keskus Aşgabatissa*, joka käsittelee viranomaisten kanssa lukuisia ihmisoikeuskysymyksiä (oikeusvaltio, sukupuolten tasa-arvo, tiedotusvälineiden vapaus, ihmiskauppa). Turkmenistan ei ole esittänyt vierailukutsua YK:n erityismenettelyille.

Merkittävää edistystä tarvitaan, jotta syvät ristiriidat lainsäädännön ja kansainvälisten ihmisoikeusvälineiden sekä ihmisoikeuksien suojelua ja edistämistä koskevien kansallisten lakien täytäntöönpanon välillä saataisiin korjattua. Oikeusasiamiehen valitseminen ja hänen toimistonsa perustaminen sekä kansallisen ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman toteutuksen valvontamekanismin perustaminen ovat edelleen kesken.

Uzbekistanin tasavalta

Viimeaikaisesta kehityksestä ja useista myönteisistä merkeistä huolimatta ihmisoikeuksiin liittyviä haasteita oli edelleen kaikilla aloilla. Tärkeimpiä huolenaiheita olivat yhä perustason kansalaisoikeudet ja poliittiset oikeudet, kansalaisyhteiskunnan sääntely-ympäristö ja syytteiden nostaminen poliittisin perustein, vankien kohtelu ja kidutuksen ehkäisy sekä ihmisoikeuksien puolustajien työhön liittyvät kysymykset. Pitkäaikaisen johtajan Islom Karimovin menehdyttyä ja Shavkat Mirzijojevin tultua valituksi presidentiksi maan yleinen ihmisoikeustilanne vaikuttaisi olevan parantumassa, mutta lähtötaso on ollut erittäin ongelmallinen. Uzbekistanissa on käynnistetty merkittäviä uudistuksia, joilla muun muassa edistetään oikeuslaitoksen riippumattomuutta ja hallinnon vastuuvollisuutta sekä parannetaan yritysten toimintaedellytyksiä. Muutamia huolenaiheena olleita vankeja vapautettiin⁶², mutta ristiriitaisiakin toimia toteutettiin (esim. vangittu toimittaja M. Bekjanov siirrettiin eristysselliin).

EU:n prioriteettina on puuttua tehokkaasti lapsityövoimaan ja pakkotyöhön puuvillankorjuussa. Lapsityövoiman käyttö on saatu käytännössä loppumaan, mutta pakkotyön kitkemistä on vielä seurattava tarkasti yhteistyössä ILO:n ja muiden toimijoiden kanssa, kuten vaaditaan Euroopan parlamentin joulukuun päätöslauselmassa, joka annettiin tekstiilipöytäkirjan lopullisen hyväksynnän yhteydessä. ILO:n yleissopimuksen nro 87 myötä Uzbekistan on nyt ratifioinut kaikki tärkeimmät ILO:n yleissopimukset.

Monia ihmisoikeuksia koskevia huolenaiheita esiintyi edelleen. Erityisesti huolta aiheuttivat poliittinen vankeus, vankeustuomioiden mielivaltainen pidentäminen, kidutusväitökset, NGO:iden liian tiukka sääntely, sanan-, tiedon-, uskonnon-, kokoontumis- ja yhdistymisvapauden rajoitukset sekä korruption ja rankaisemattomuuteen liittyvät ongelmat.

⁶² Lisäksi lähes 40 000 tavanomaista vankia voivat saada armahduksen vuosittaisen yleisen armahduksen yhteydessä (lopullisen määrän odotetaan olevan n. 5 000).

Uusi johto on kuitenkin tehnyt huomattavasti työtä puuttuakseen väestön ilmaisemiin epäkohtiin. Erityisen hyvä esimerkki tästä ovat hallinnon niin kutsutut virtuaalivirastot, joihin kansalaiset voivat tehdä verkossa valituksia ja joissa luvataan ryhtyä jatkotoimiin. Toinen myönteinen esimerkki oli liike-elämän oikeusasiamiehen perustaminen aiemmin perustetun ihmisoikeusasiamiehen rinnalle. Lisäksi vastavalittu presidentti otti esille kysymyksen parlamentin jäsenten poliittisesta vastuusta äänestäjiään kohtaan ja tiedotti hiljattain uudistetun korruption torjuntaa koskevan lain täytäntöönpanosta. Uusi johto on myös sitoutunut aiempaa avoimempaan viestintään ja vaikuttaa suhtautuvan rauhallisemmin kritiikkiin.

Täysimittainen Etyjin/ODIHR:n vaalitarkkailuvaltuuskunta tarkkaili joulukuussa pidettyjä presidentinvaaleja ensimmäistä kertaa ja pani merkille useita systeemisiä ja teknisiä puutteita. Vaalijärjestelmä ei tarjonnut todellisia vaihtoehtoja uudeksi presidentiksi, mutta edellisiin vaaleihin verrattuna havaittiin kuitenkin joitakin parannuksia. Lisäksi uusi presidentti kehotti toteuttamaan pian muita hallintouudistuksia, esimerkiksi aluejohtajien (khokim) suorien vaalien käyttöönoton. Hän myös julisti vuoden 2017 "ihmisten ja inhimillisten etujen kanssa käytävän vuoropuhelun vuodeksi".

EU jatkoi ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja Uzbekistanin kanssa monissa kokoonpanoissa, myös EU:n ja Uzbekistanin välisessä oikeus- ja sisäasioita, ihmisoikeuksia ja niihin liittyviä kysymyksiä käsittelevässä alakomiteassa, joka piti vuosittaisen kokouksensa marraskuussa. Keskusteluissa käsiteltiin monia eri kysymyksiä rakentavassa ja ystävällisessä hengessä huolimatta siitä, että molemmat osapuolet ottivat esille lukuisia vaikeita aiheita.

EU otti esille huolenaiheensa mutta myös myönteisen kehityksen julkilausumissa, puheissa, haastatteluissa sekä virallisissa ja epävirallisissa yhteyksissä ja kannusti näin Uzbekistanin hallitusta varmistamaan, että ihmisoikeuksia kunnioitetaan täysin.

Vuonna 2016 EU:n Taškentin-edustusto ei päässyt vierailemaan pidätyskeskuksissa.

Euroopan parlamentti vieraili Uzbekistanissa marraskuussa. Valtuuskunnan jäsenet tapasivat viranomaisten edustajia sekä ihmisoikeuksien puolustajia ja kansalaisyhteiskunnan jäseniä.

Tämän lisäksi EU otti tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioidensa ja samanmielisten kumppaniensa kanssa useita virallisia ja epävirallisia yhteyksiä kansallisiin viranomaisiin monissa ihmisoikeuksiin liittyvissä oikeustapauksissa.

EU jatkoi rahoitustukeaan kehitysyhteistyön rahoitusvälineestä (DCI), vakautta ja rauhaa edistävästä välineestä (IcSP) sekä demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevasta eurooppalaisesta rahoitusvälineestä (EIDHR) rahoitettaville hankkeille. Neljällä hankkeella (kahdella EIDHR:stä, yhdellä IcSP:stä ja yhdellä DCI:stä rahoitetulla), joiden arvo on yhteensä 8 miljoonaa euroa, tuettiin esimerkiksi lapsi- ja pakkotyövoiman käyttöä puuvillan korjuussa koskevia uudistuksia; toimia, joilla kehitetään kansalaisyhteiskunnan valmiuksia ihmisoikeuksien alalla; lasten oikeuksien suojelua ja edistämistä sekä haavoittuvien ryhmien sosiaalisten, taloudellisten ja sivistyksellisten oikeuksien suojelua ja edistämistä. Erityisesti IcSP- ja DCI-hankkeilla on tuettu puuvilla-alan työelämäoikeuksiin liittyviä uudistuksia ja vuoropuhelua, muun muassa puuvillan korjuun kansainvälisen valvonnan ja tiedotuskampanjoiden avulla. Viimeisen kahden vuoden aikana hanketta toteutettaessa Uzbekistanissa on sallittu kansainvälinen valvonta, pakkotyön riskistä puhuminen ei ole enää tabu ja lapsityövoiman käyttö puuvillan korjuussa ei ole enää yhteiskunnallisesti hyväksyttävää. Euroopan parlamentti tunnusti saavutetun edistyksen 14. joulukuuta pidetyssä äänestyksessään, jossa hyväksyttiin EU:n ja Uzbekistanin tekstiilipöytäkirja (kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen). Pöytäkirjan hyväksymistä oli lykätty vuodesta 2011 alkaen.

Uzbekistan on osapuolena useimmissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa. EU kannusti edelleen Uzbekistania ratifioimaan kidutuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan. Tämä helpottaisi jatkuviin kidutuksesta tehtäviin valituksiin puuttumista ja kansallisen ehkäisymekanismin perustamista.

Uzbekistan hyväksyi kansallisen toimintasuunnitelman vuonna 2014 valmistautuessaan ihmisoikeusneuvoston työryhmän kolmanteen arviointiin, joka kuuluu vuoden 2018 UPR-prosessiin ja toimii vuoden 2013 arvioinnin jatkotoimenpiteenä. Kansallinen ihmisoikeuskeskus on tehnyt kansallisen toimintasuunnitelman toteuttamista varten yhteisymmärryspöytäkirjan YK:n kehitysohjelman kanssa.

Paljon riippuu uuden johdon aloittamien uudistusten jatkamisesta ja tosiasiallisesta toteuttamisesta. EU haluaa tukea tätä edistymistä kaikin mahdollisin keinoin ja on alkanut selvittää mahdollisuuksia tiivistää yhteistyötä. Erityisesti puuvillan korjuuta koskevia työelämän normeja olisi estettävä taantumasta, kuten Euroopan parlamentin tekstiilipöytäkirjasta antamassa päätöslauselmassa todetaan. Räikeitä ihmisoikeusloukkauksia ei saisi enää esiintyä.

V AFRIKKA

Afrikan unioni (AU) – yhteinen Afrikka–EU-strategia

Yhteistyössä Afrikan unionin komission kanssa keskityttiin vuonna 2016 toteuttamaan yhteisiä sitoumuksia, jotka annettiin marraskuun 2015 AU:n ja EU:n ihmisoikeusvuoropuhelussa Kigalissa. Useiden sitoumusten toteuttamisessa edistyi hyvin. Erityisesti on syytä mainita korkean tason vuoropuhelu ihmisoikeuksien edistämisestä ja suojelemisesta. Se järjestettiin erityisesti naisten oikeuksiin keskittyvän Afrikan ihmisoikeuksien teemavuoden (2016) puitteissa marraskuussa Arushassa. Yhteistyötä tehdään myös muilla aloilla. Niitä ovat esimerkiksi tuki yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien YK:n suuntaviivojen täytäntöönpanoa varten laadittavien afrikkalaisen politiikan puitteiden kehitystyölle sekä ihmisoikeuksia ja hallintoa koskevien AU:n säädösten ratifioinnin edistäminen. EU ja AU antoivat kaksi yhteistä ihmisoikeuksia koskevaa julkilausumaa, toimittajiin kohdistuneiden rikosten rankaisemattomuuden vastaisena kansainvälisenä päivänä ja kansainvälisenä demokriatiapäivänä. Ghanaan ja Tansaniaan (Sansibariin) lähetettyjen EU:n ja AU:n vaalitarkkailuryhmien yhteiset julkilausumat julkaistiin hiljattain.

EU:n ja AU:n ihmisoikeuksia koskevaa yhteistyötä vauhditti yleisafrikkalainen ohjelma 2016–2018, josta tuetaan monia eri AU:n elimiä ja toimielimiä sekä kansalaisyhteiskuntaa. Ohjelman puitteissa annetaan rahoitustukea ja teknistä apua Afrikan ihmisoikeusjärjestelmälle (Afrikan ihmisoikeuksien ja kansojen oikeuksien toimikunta, Afrikan ihmisoikeuksien ja kansojen oikeuksien tuomioistuin, lapsen oikeuksien ja hyvinvoinnin afrikkalainen komitea sekä yleisafrikkalainen parlamentti). Ohjelmasta tuetaan myös AU:n vaalitarkkailuvalmiuksien ja -menetelmien kehittämistä, erityisesti pitkäaikaisen tarkkailun osalta. Tukea annetaan niin ikään naisten sukuelinten silpomisen torjuntaan, jota hoitavat Unicef ja YK:n väestöohjelmarahasto (UNFPA). Yhteistyö Afrikan unionin komission kanssa on merkittävä osa toimintaa. EU tukee lisäksi demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevasta eurooppalaisesta rahoitusvälineestä (EIDHR) Afrikan ihmisoikeuksien ja kansojen oikeuksien toimikunnan erityismekanismia yhdistymisvapauden, kuolemanrangaistuksen poistamisen sekä naisten oikeuksien alalla.

Angolan tasavalta

Vuonna 2016 ihmisoikeustilanteelle oli ominaista poliittisten toimintamahdollisuuksien kaventuminen ennen elokuuksi 2017 suunniteltuja parlamentti- ja presidentinvaaleja.

EU jatkoi tukeaan Angolan perustuslain täysimääräiselle täytäntöönpanolle, erityisesti oikeuslaitoksen riippumattomuuden, sananvapauden, yhdistymisvapauden, rauhanomaisen kokoontumisvapauden ja mielivaltaisten pidätysten osalta.

Oikeuslaitoksen riippumattomuus toteutui paremmin vuonna 2016 kuin aiempina vuosina. Cabindassa (valtion vastaisesta kapinasta) pidätetty poliittinen aktivisti vapautettiin korkeimman oikeuden päätöksellä. Lisäksi "15+2" nuoren aktivistin tapauksessa valtion vastaisen kapinan valmisteluun syyllisiksi todetut 17 aktivistia vapautettiin yleisen armahduslain nojalla ja heidän tapauksensa käsittely lopetettiin. Viimeaikaiset kuolemantapaukset (mukaan lukien päähän ammuttu 14-vuotias poika) laittomasti rakennettujen talojen purkamisen yhteydessä pääkaupunki Luandan uuden lentoaseman läheisyydessä ovat kuitenkin esimerkki poliisin ja armeijan toistuvasta liiallisesta voimankäytöstä.

Kansalliskokous hyväksyi hiljattain uuden tiedotusvälineitä koskevan lakipaketin, jolla rajoitetaan tiedotusvälineiden vapautta entisestään. Neljä lakiehdotusta, jotka muodostavat uuden tiedotusvälineitä koskevan lakipaketin, siirtävät kaikkien joukkotiedotusvälineiden, mukaan lukien sosiaalinen media ja internet, valvonnan uudelle valvontaelimelle (Angolan sosiaalisen viestinnän sääntelyelin). Tiedotusvälinelaki saattaa edistää sensuuria ja rajoittaa perusvapauksia. Uudessa lakipaketissa on edelleen mukana myös kunnianloukkausrikos, ja siinä viitataan "vilpillisiin lähteisiin" ja "laittomaan tiedon tuottamiseen". Tämä voi vaikuttaa kielteisesti tutkivaan journalismiin.

EU jatkoi ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja Angolan viranomaisten kanssa. EU kannusti Angolaa varmistamaan, että ihmisoikeuksia kunnioitetaan täysin. EU otti tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioidensa ja samanmielisten kumppaniensa kanssa useita virallisia ja epävirallisia yhteyksiä kansallisiin viranomaisiin monissa ihmisoikeuksiin liittyvissä oikeustapauksissa. EU:n edustusto ja maassa toimivat jäsenvaltioiden suurlähetystöt antoivat 29. maaliskuuta 2016 paikallisen julkilausuman vastauksena 15+2 nuoren aktivistin tuomioihin. Julkilausumassa suhtauduttiin epäilevästi asianmukaisen oikeuskäsittelyn ja suhteellisuusperiaatteen toteutumiseen. Korkean edustajan tiedottaja antoi kaksi julkilausumaa Cabindan poliittisen aktivistin vankeusrangaistuksen ja hänen vankilasta vapauttamisensa yhteydessä, ja syytteet hylättiin.

EU:n edustusto käy jatkuvaa vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan edustajien, kansainvälisten järjestöjen ja muiden maassa toimivien lahjoittajien kanssa.

Vuonna 2016 EU jatkoi rahoitustukeaan hankkeille, joita rahoitetaan Euroopan kehitysrahastosta (EKR), demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevasta eurooppalaisesta rahoitusvälineestä (EIDHR), kehitysyhteistyön rahoitusvälineestä (DCI) sekä kansalaisjärjestöjä ja paikallisviranomaisia (CSO-LA) koskevasta ohjelmasta. EIDHR- ja CSO-LA -määrärahat osoitettiin vuonna 2016 tukemaan kansalaisjärjestöjä, jotka pyrkivät parantamaan ihmisoikeustilannetta Angolassa. Vuonna 2016 käynnistettiin paikallinen ehdotuspyyntö, joka keskittyy kahteen päätavoitteeseen: oikeuden saatavuus painottaen erityisesti haavoittuville väestönosille tarjottavaa oikeusapua ja kansalaiskasvatus tulevia vaaleja silmällä pitäen. Ehdotuspyynnöstä valittiin kolme tuettavaa kansallista NGO:ta.

Samalla käynnistettiin neljä 10. EKR:n hanketta, joista kaksi oli alueellisia (PALOP⁶³-TL). Niissä edistettiin paljon kaivattuja parannuksia monille hallinnon aloille, mukaan lukien julkisen talouden valvonta, lasten oikeussuoja ja korruption torjunta.

Muuttajien ihmisoikeuksia käsittelevä YK:n erityisraportoija antoi toukokuussa 2016 tekemänsä maavierailun päätteeksi suosituksia. YK:n talous- ja sosiaalineuvosto sekä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia käsittelevä komitea tarkastelivat Angolan neljättä ja viidettä määräaikaissuorannetta ja hyväksyivät useita huomautuksia kokouksessaan 24. kesäkuuta 2016. Angola valmistee yleisen määräaikaissuorannan (UPR) väliarviointejaan tulevan vuoden keskustelua varten.

Taloudellisten oikeuksien osalta öljyn hinnan lasku vaikuttaa merkittävästi haavoittuvimpiin väestönsosiin, ja hallituksen mahdollisuudet puuttua asiaan ovat heikentyneet huomattavasti.

Maanhallinta ja -käyttö ovat erittäin tärkeitä kysymyksiä, joita olisi seurattava. Maan valtaus, maatalousteollisuuden kehittyminen ja rakennussuunnitelmien laajentuminen tulevat edelleen synnyttämään ristiriitoja maan antimilla elävien perinteisten yhteisöjen ja suurimpien kaupunkialueiden ympärille nousseiden laittomien tai laillisten rakennusten kanssa.

NGO:ihin kohdistuu edelleen rekisteröintivaatimuksia, jotka määrättiin vuoden 2015 NGO-laissa. Niiden takia osa kansainvälisestä rahoituksesta on jo lakannut, mikä rajoittaa NGO:iden toimintamahdollisuuksia entisestään.

Beninin tasavalta

Benin erottuu Länsi-Afrikan maista edukseen maan hyvän ihmisoikeustilanteen ansiosta. Beninissä on tapahtunut myönteistä kehitystä erityisesti kansalaisyhteiskunnan ja poliittisten oikeuksien alalla. Vuonna 2016 audiovisuaali- ja tiedotusalan korkea viranomainen päätti kuitenkin evätä tiettyjen yksityisten tiedotusvälineiden toimiluvat. Opposition ja kansalaisyhteiskunnan pääsy julkisiin tiedotusvälineisiin, erityisesti kansalliseen televisioon, heikkeni huomattavasti vuonna 2016.

⁶³ Portugalinkielisten Afrikan maiden ryhmä.

EU:n määrittelemät Beniniä koskevat ihmisoikeusprioriteetit kaudelle 2016–2020 ovat lapsen oikeuksien, naisten oikeuksien, taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksien ja erityisesti peruspalvelujen saatavuuden suojeleminen, korruption ja rankaisemattomuuden torjunta sekä oikeuden saatavuus.

Lasten oikeudet aiheuttavat edelleen huolta: niitä rajoittavat vakavasti loukkaavat käytännöt. Tällaisia ovat erityisesti lasten sijoittaminen sijaisperheisiin ja niissä tapahtuva hyväksikäyttö, edelleen esiintyvät pakkoavioliitot ja lapsiavioliitot (yksi kymmenestä lapsesta solmii avioliiton ennen 15 vuoden ikää ja kolme kymmenestä ennen 18 vuoden ikää), niin kutsuttujen "lapsinoitien" syrjäytyminen tai jopa surmaaminen sekä kouluissa tapahtuva seksuaalinen hyväksikäyttö, joka joissakin tapauksissa aiheuttaa teiniraskauksia. Vuoden 2016 Global Slavery Index -julkaisun mukaan Beninissä on 32 000 modernin orjuuden uhria kotiapulaisina (vidomegon-käytäntö eli lasten käyttö kotiapulaisina), pakkotyössä (maatalous, kalastus, rakennusala) ja seksuaalisen riiston uhreina.

Petoksia ja korruptiota esiintyy yleisesti, ja ne heikentävät väestön sosiaalisia ja taloudellisia oikeuksia. Uusi hallitus on ryhtynyt korjaamaan tilannetta, mutta tuloksia ei ole vielä arvioitu. Oikeusjärjestelmä on heikko ja hidas, ja alalla esiintyy korruptiota. Tämä johtaa toisinaan mielivaltaisiin pidätyksiin ja vangitsemisiin, pitkiin tutkintavankeusaikoihin, oikeussuojan epäämiseen ja rankaisemattomuuteen. Lynkkaustapauksista ja poliisin liiallisesta voimankäytöstä tehtiin ilmoituksia. Vankiloiden tilanne pysyi epävakaana. Vankilaolot ovat surkeat, joissakin vankiloissa jopa ihmisarvoa loukkaavan huonot.

Beninissä tuli päätökseen vaalisykli, kun vuonna 2015 pidettiin parlamentti- ja paikallisvaalit ja vuonna 2016 presidentinvaalit. Ulkopuolisten tarkkailijoiden mukaan vaalit olivat uskottavat, vapaat ja oikeudenmukaiset. Patrice Talon valittiin presidentiksi maaliskuussa 2016. Tämäkin vallanvaihto tapahtui demokraattisesti ja rauhanomaisesti. Uusi presidentti aloitti toimikautensa kunnianhimoisella yksityistä sektoria tukevalla ja institutionaalisella uudistusohjelmalla ja lupaamalla lopettaa edellisen hallinnon moraalittomat käytännöt. Ohjelman toteutus on kuitenkin ollut tähän asti melko hidasta.

EU kävi vuonna 2016 Beninin hallituksen kanssa säännöllistä poliittista vuoropuhelua eri kokoonpanoissa. EU:n edustusto ja jäsenvaltiot ottivat Beninin hallituksen kanssa esille monia kysymyksiä, mukaan lukien tavat edistää lasten ja naisten oikeuksien kunnioittamista ja heidän voimaannuttamisensa sekä UPR-suositusten asianmukaisten jatkotoimien varmistaminen. Keskustelua käytiin monilla tasoilla, kuten erilaisten yhteydenottojen ja edustustojen päälliköiden säännöllisten tapaamisten yhteydessä. EU ja sen jäsenvaltiot osallistuvat säännöllisesti teknisten ja rahoituskumppanien alakohtaisten ryhmien toimintaan kaikilla aloilla, kuten oikeuslalla ja sosiaalialalla, myös sukupuoleen ja sosiaaliseen suojeluun liittyvissä kysymyksissä.

Yhteisessä kansalaisyhteiskunnan tuen etenemissuunnitelmassa kaudelle 2014–2017 jatkettiin tukea kansalaisjärjestöille, jotka edistävät kansalaisten osallistumista ja ihmisoikeuksia sekä parantavat sosiaalisten peruspalvelujen saatavuutta Beninin väestölle. Lisäksi toteutettiin kansalaisyhteiskunnan tukiohjelmia, joiden tavoitteena oli vahvistaa kansalaisten seuranta- ja vastuujärjestelmiä sekä keskus- että paikallistasolla. Myös nuorisojärjestöjen tukemiseksi tehtiin tärkeää työtä.

Lisäksi koko maassa tuettiin sosiaalisen hyvinvoinnin keskuksia, jotka antoivat edelleen neuvontaa henkilöille, joiden oikeuksia on loukattu. Sukupuolten tasa-arvokysymykset on otettu hyvin huomioon EU:n ja sen jäsenvaltioiden ohjelmissa.

Transparency Internationalin laatiman kansallisen integriteettitutkimuksen ja sen puitteissa tehtävän tuloksellisuuden seurannan avulla EU määritteli vuonna 2016 konkreettiset toimet, joilla voidaan tehostaa valvontaa korruption kitkemiseksi Beninissä. Marraskuussa 2016 hallitus hyväksyi NGO:iden yhteenliittymän ehdottaman toimintasuunnitelman.

Vuonna 2016 EU ja sen jäsenvaltiot tukivat kansallisen oikeusalan kehittämisohjelman (PNDSJ) laajentamista ja käytännön toimintaa. Oikeusalan tukihankkeen (PAJ) kautta EU tukee Beninin työtä, jolla parannetaan ensimmäisen oikeusasteen ja muutoksenhakuasteen mekanismien toimivuutta. Oikeusalan ryhmä kävi jatkuvaa vuoropuhelua viranomaisten kanssa kaikista PNDSJ-ohjelman toteuttamisen kannalta merkittävistä asioista, mukaan lukien oikeuslaitoksen vahvistaminen ja oikeusapujärjestelmä.

EU on tukenut jatkuvasti hallituksen ohjelmaa, jonka tavoitteena on parantaa vankilaoloja. Tämä on osaltaan parantanut vankien elinoloja – myös nuorten vankien osalta.

Hankkeita ja ohjelmia käsitellään yleisesti ottaen kattavasti Beninin tiedotusvälineissä. Merkittävien tapahtumien yhteydessä pidettyjen puheiden, jaettujen asiakirjojen ja lehdistötiedotteiden avulla voitiin tuoda esiin EU:n ja sen jäsenvaltioiden osallistumista ihmisoikeuskysymysten käsittelyyn.

Benin jatkoi yhteistyötä YK:n virastojen ja muiden ihmisoikeuksien alalla toimivien virastojen kanssa. Maa on EU:n liittolainen monissa kysymyksissä, mukaan lukien kuolemanrangaistus ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen lainkäyttövalta.

YK:n kidutuksen vastaisen alakomitean edustajat vierailivat Beninissä vuonna 2016.

Vaikka kansalaisoikeuksien ja poliittisten oikeuksien kokonaistilannetta pidetään myönteisenä, haavoittuvimpien ryhmien, lasten ja naisten oikeudet ovat edelleen kaukana hyväksyttävästä tasosta, jopa verrattuna eräiden naapurimaiden tilanteeseen. Lisäksi monet loukkaukset ovat edelleen yhteiskunnallisesti hyväksyttäviä, mikä vaikeuttaa suojelua.

Botswanan tasavalta

Botswanan yleinen ihmisoikeustilanne on tyydyttävä, mutta joitakin vakavia puutteita esiintyy.

Botswana on eteläisen Afrikan maista ainoa, jossa kuolemanrangaistus on edelleen käytössä. Hlbt-ihmisten tilanne ei ole parantunut, vaikka rikoksiksi katsotuista homoseksuaalisista teoista nostetaan harvoin syytteitä ja homoseksuaalisuuden yhteiskunnallinen hyväksyttävyys on lisääntymässä.

Lisäksi korkein oikeus vahvisti aiemman päätöksen, jolla sallittiin hlbt-ihmisten ihmisoikeuksien puolesta kampanjoivan NGO:n virallinen rekisteröityminen, ja hallituksen valitus hylättiin.

San/Basarwa-vähemmistön tilanne on edelleen vaikea eikä siihen ole puututtu riittävästi. Satunnaista näyttöä on saatu yrityksistä vaikuttaa tiedotusvälineisiin. Sananvapautta uhkaavat myös toimeenpanovallan ja oikeuslaitoksen väliset kasvavat jännitteet.

EU jatkaa työtään, joka keskittyy kuolemanrangaistukseen ja vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksiin, myös San/Basarwa-vähemmistön oikeuksiin. EU:n prioriteetteihin kuuluu myös vahvistaa paikallisten ihmisoikeusjärjestöjen valmiuksia.

Maan itsenäistyttyä vuonna 1966 ainakin 48 tuomittua rikollista on teloitettu. Viimeinen teloitus suoritettiin toukokuussa 2016. Tapaus oli kiistanalainen erityisesti siksi, että oikeudenkäynnin yhteydessä ei tehty mielentilatutkimusta eikä sitä otettu huomioon armahdusprosessissa. Sukulaisille ei ilmoitettu teloituksesta etukäteen eikä ruumista luovutettu heille.

EU käy Botswanan kanssa artiklan 8 mukaista poliittista vuoropuhelua. Vuoropuhelua ei kuitenkaan käyty vuonna 2016, koska maan ulkoministerin aikataulu oli liian kiireinen hänen ollessaan ehdolla Afrikan unionin komission puheenjohtajaksi. EU:n edustusto otti toistuvasti esille ihmisoikeuskysymyksiä useissa tilanteissa, muun muassa virallisissa yhteydenotoissa kansainvälisten asioiden ja yhteistyön ministeriöön ja enimmäkseen pysyvän sihteeristön tasolla ja johtajatasolla. EU-maiden edustustot jatkoivat vuonna 2016 säännöllisiä keskustelujaan paikallisten ihmisoikeusjärjestöjen kanssa. Myös muiden keskeisten kumppaneiden, kuten USA:n ja YK:n (Unicef, UNAIDS), kanssa käytiin säännöllisiä keskusteluja.

EU:n edustusto tukee konkreettisesti ihmisoikeusalan kansalaisjärjestöjä EKR:stä ja EIDHR:stä. Kesäkuussa 2016 käynnistettiin paikallinen ehdotuspyyntö, jonka tavoitteena oli edistää demokratian periaatteita, osallistumista, oikeuksia ja velvollisuuksia koskevaa kansalaiskasvatusta, parantaa viranomaispalveluiden saatavuutta alkuperäisväestöön kuuluville lapsille, naisille ja miehille sekä voimaannuttaa naisia vahvistamalla naisten osallistumista päätöksentekorakenteisiin kaikilla tasoilla. Lisäksi edustusto tukee poliittisesti ihmisoikeuksien puolustajia ja heidän työtään lehdistötiedotteilla ja artiklaan 8 perustuvilla vuoropuheluilla.

Botswana yhtyy usein EU:n kantoihin ja kannattaa niitä useilla kansainvälisillä foorumeilla (YK:n yleiskokous, ihmisoikeusneuvosto, Kansainvälinen rikostuomioistuin ICC). Botswana on ihmisoikeusneuvoston jäsen. Hallitus on epäröimättä ilmaissut mielipiteensä, olipa kyseessä ICC:n tukeminen, perustuslaissa säädettyjen presidentin toimikautta koskevien rajoitusten noudattaminen taikka ihmisoikeuksien tai kansainvälisen oikeuden loukkauksien tuominen julki (esim. Pohjois-Koreassa, Syyriassa ja Zimbabwessa). EU-maiden edustustot ovat tehneet tarvittavia virallisia yhteydenottoja paikallisviranomaisiin YK:n ihmisoikeusneuvoston ja yleiskokouksen kolmannen komitean kokousten yhteydessä sekä ennen tärkeitä kansainvälisiä kokouksia (naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea, ICC).

Alueellisella tasolla Botswana ei ollut vuoden 2016 loppuun mennessä allekirjoittanut ja ratifioinut eteläisen Afrikan kehitysyhteisön (SADC) sukupuolten tasa-arvo-ohjelmaa (Gender Protocol). Botswana ja Mauritius ovat ainoat SADC-maat, jotka eivät ole vielä allekirjoittaneet sukupuolten tasa-arvo-ohjelmaa.

YK:n ihmisoikeusneuvoston työryhmä arvioi Botswanaa toisen kerran UPR-arvioinnin yhteydessä vuonna 2013. Botswanassa edustettuina olevat EU:n jäsenvaltiot – Ranska, Saksa ja Yhdistynyt kuningaskunta – sekä EU:n edustusto ovat toistuvasti tarjonneet hallitukselle tukeaan suositusten täytäntöönpanossa. Tähän mennessä hallitus ei ole pyytänyt tukea ja hyväksytyjen suositusten täytäntöönpanossa ei ole tapahtunut juurikaan näkyvää edistymistä. Myönteistä on kuitenkin se, että kansainvälisten asioiden ja yhteistyön ministeriö on ollut yhteydessä NGO:ihin seuraavan UPR-raportin valmisteluvaiheessa.

Burkina Faso

Burkina Fasossa on tapahtunut suuria muutoksia vuosien 2014 ja 2015 kuohunnan jälkeen. Tuolloisen kansannousun aikana presidentti Compaoré suistettiin vallasta. Tätä seurasi siirtymävaiheen vuosi, epäonnistunut sotilasvallankaappausyritys syyskuussa 2015 ja suuri siviileihin kohdistunut terrori-isku Ouagadougoussa tammikuussa 2016. Roch Kaboré valittiin presidentiksi moitteettoman ja uskottavan vaaliprosessin päätteeksi marraskuussa 2015, ja hän astui virkaansa tammikuussa 2016.

EU:n prioriteetteja ovat turvallisuus ja vakaus, oikeusjärjestelmän ja vankilaolojen parantaminen, lasten taloudellisen riiston, ihmiskaupan ja pakkotyön torjunta sekä naisten oikeuksien parantaminen sukupuolten eriarvoisuutta koskevan strategian avulla.

Demokratia on edistynyt jonkin verran kahden viime vuoden aikana, mikä on näyttänyt hyvää esimerkkiä muulle Afrikalle, mutta Burkina Fasoon kohdistuu merkittäviä sosiaalisia ja taloudellisia haasteita, joita aiheuttavat laajalle levinnyt köyhyys, korkea nuorisotyöttömyysaste ja kestämatön väestönkasvu. Haavoittuvimmat ryhmät ovat naiset – erityisesti nuoret naiset – sekä lapset ja vammaiset.

Burkina Fason turvallisuustilanne heikkenee, koska valtio ei valvo Malin vastaista rajaa, Malissa ja Nigerissä toimii terroristiryhmiä ja väkivaltainen radikalisoituminen on kiihtynyt erittäin haasteellisella tavalla, samalla kun turvallisuusjoukot ovat suhteellisen heikot. Tämä saattaa entisestään heikentää ihmisen perusoikeuksia maan pohjoisosassa.

Kansalaisyhteiskunnalla on aktiivinen rooli Burkina Fasossa, ja se oli ratkaisevassa asemassa, kun presidentti Compaoré suistettiin vallasta. Yhdistymis- ja sananvapaus toteutuvat, ja ne taataan perustuslaissa.

Uutta perustuslakia laatimaan on perustettu riippumaton komissio. Sen tehtäviin kuuluu vahvistaa demokratiaa lisäämällä institutionaalista tasapainoa, oikeuslaitoksen riippumattomuutta ja hallinnon vastuuvollisuutta ja edistämällä oikeusvaltiota, ihmisoikeuksia ja etenkin naisten oikeuksia sekä ympäristöön liittyviä oikeuksia. Kuolemanrangaistuksen poistaminen sisältyy kansanäänestyksellä hyväksyttävään lakiehdotukseen, mutta se saattaa herättää vastustusta meneillään olevissa neuvotteluissa. Kuolemanrangaistusta ei ole pantu täytäntöön vuoden 1998 jälkeen.

Kansallisen ihmisoikeuskomission valtuuksia ja riippumattomuutta vahvistettiin lakimuutoksilla maaliskuussa 2016 kansainvälisten normien mukaisesti.

EU on tukenut Burkina Faso siirtymäprosessissa ja valjastanut kaikki välineensä edistämään valtion valmiuksien vahvistamista sekä taloudellista ja sosiaalista kehitystä. Useita korkean tason vierailuja järjestettiin vuonna 2016. Näitä olivat esimerkiksi komissaari Mimican ja EU:n Sahelin-erityisedustaja Losadan vierailut. Turvallisuus on erityinen huolenaihe, joten yhteistyötä päätettiin tiivistää vakautta ja rauhaa edistävän välineen (IcSP) ja Afrikka-hätärahaston kautta. Lisäksi tukea annetaan sosiaalisille peruspalveluille maan pohjoisosan syrjäisillä alueilla.

Artiklan 8 mukainen poliittinen vuoropuhelu käytiin heinäkuussa 2016. Siinä käsiteltiin turvallisuutta, oikeutta, institutionaalista uudistusta ja ihmisoikeuskysymyksiä.

EU ja sen jäsenvaltiot tukevat oikeus- ja sisäministeriöitä paikallisten itsepuolustusjoukkojen (joista käytetään nimitystä Koglweogos) valvonnassa. Koglweogos-joukot ovat syyllistyneet ihmisoikeusloukkauksiin. Tuki kohdistetaan pääasiassa oikeuslaitoksen alueellisen verkoston vahvistamiseen, oikeuslaitoksen ammattimaisuuden lisäämiseen, oikeuden saatavuuteen, eri ryhmille (turvallisuusjoukot, tiedotusvälineet ja tuomarit) suunnattuun ihmisoikeuskoulutukseen sekä kouluihin. Uusilla hankkeilla puututaan vankilaoloihin ja lapsityövoiman käyttöön kultakaivoksissa.

Ihmisoikeuksien puolustajia, myös naispuolisia ihmisoikeuksien puolustajia, tuetaan muun muassa tarjoamalla oikeusapua.

Kansalaisjärjestöt saavat tukea EU:n ohjelmasta, jonka tavoitteena on parantaa vankilaoloja (hygieniaolet, oikeudellinen neuvonta, yhteiskuntaan sopeuttaminen). Seurattaviin indikaattoreihin kuuluu muun muassa tutkintavankeusaikojen lyhentäminen. EU ja sen jäsenvaltiot keskittävät tukensa naisten suojeluun, kuten toimiin, joilla estetään väkivaltaa ja sukupuolielinten silpomista, sekä lasten – erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien – suojeluun ja nuorisorikollisten yhteiskuntaan integroimiseen.

Burkina Fason edistymistä ihmisoikeuksien alalla on vauhdittanut UPR-arvioinnin perusteella laadittu toimintasuunnitelma. Viimeisin UPR-arviointi tehtiin vuonna 2013. Siinä annettiin 165 suositusta, jotka koskevat etenkin lasten suojeluun, kidutuksen ehkäisemiseen ja torjuntaan, korruption torjuntaan ja oikeuslaitoksen riippumattomuuteen liittyviä kysymyksiä. Siirtymävaiheen hallituksen tekemien perustuslain tarkistusten jälkeen esimerkiksi korkeimman tuomarineuvoston puheenjohtajana toimii maan presidentin asemesta kassaatiotuomioistuimen puheenjohtajana.

EU:n tulevia toimia ovat muun muassa perustuslakiuudistuksen kuulemismenettelyn tukeminen; kansalaisyhteiskunnan rooli ihmisoikeuksia koskevan tietoisuuden lisäämisessä erityisesti nuorten keskuudessa ja kansalaisyhteiskunnan osallistuminen demokraattiseen hallintoon; kansalaiskasvatus ja -toiminta radikalisoitumisen ehkäisemiseksi; oikeuslaitos ja vankilaolojen parantaminen; rekisteröinti syntyessä ja väestörekisteri; ihmisoikeudet laittomassa kaivostoiminnassa; sekä ihmisoikeudet ja oikeusvaltion vakiinnuttaminen turvallisuusalan uudistuksessa.

Burundin tasavalta

Burundin yleistä ihmisoikeustilannetta heikensivät vuonna 2016 järjestelmälliset ihmisoikeusloukkaukset ja väkivalta, mukaan lukien murhat, tahdonvastaiset katoamiset sekä kidutustapaukset ja huono kohtelu. Samalla rankaisemattomuutta esiintyi edelleen, ja lisäksi perusvapauksia rajoitettiin huomattavasti.

EU:n prioriteettina on keskittyä edelleen muutaman viime vuoden aikana esiintyneisiin lukuisiin loukkauksiin EU–AKT⁶⁴-kumppanuussopimuksen (Cotonoun sopimuksen)⁶⁵ 96 artiklan nojalla 14. maaliskuuta 2016 annetun neuvoston päätöksen mukaisesti.

Tärkeimmät käsiteltävät kysymykset koskevat vakavia ja järjestelmällisiä loukkauksia, jotka kohdistuvat elämää koskevaan oikeuteen; kidutuksen ja halventavan kohtelun käyttöä poliisin toiminnassa; seksuaalista ja muita sukupuoleen perustuvan väkivallan muotoja; riippumattoman tutkinnan puuttumista, erityisesti tahdonvastaisissa katoamistapauksissa; laajalle levinnyttä rankaisemattomuutta; mielivaltaisia pidätyksiä ja vangitsemisia sekä riippumattoman oikeuslaitoksen ja oikeudenmukaisten oikeudenkäyntien puuttumista.

Muut puutteet koskevat perusvapauksia, mukaan lukien sanan- ja ilmaisunvapaus, kokoontumisvapaus sekä vapaus osoittaa mieltä ja lehdistönvapaus, jotka ovat erityisesti uhattuna. Sukupuolten eriarvoisuus on Burundissa syvälle juurtunutta, eikä alalla ole juurikaan edistytty.

Vuonna 2016 ei tapahtunut edistymistä. Sen sijaan Burundissa toimivan YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston mukaan tilanne heikkeni huolestuttavalla tavalla pääasiassa tahdonvastaisten katoamisten osalta.

EU kävi Burundin kanssa edelleen ihmisoikeus- ja demokratiakeskustelua Cotonoun sopimuksen 96 artiklan mukaisesti 14. maaliskuuta 2016 annetun neuvoston päätöksen nojalla.

Ihmisoikeuskysymyksiä otettiin keskusteluissa järjestelmällisesti esille sekä epävirallisesti että virallisesti (pätöksen uusi käsittely), koska ihmisoikeudet ja perusvapaudet ovat keskeisiä sitoumuksia, jotka Burundin hallituksen odotetaan tekevän. Burundin viranomaiset kuitenkin kiistivät kaikki väitteet ja ilmaisivat halukkuutensa tutkia asiaa vastauksena kansainvälisen yhteisön (pääasiassa YK:n ja AU:n) toimiin.

⁶⁴ Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmä.

⁶⁵ Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän jäsenten sekä EU:n välinen kumppanuussopimus 2000/483/EY.

EU on pyrkinyt pitämään säännöllisesti yhteyttä paikalliseen kansalaisyhteiskuntaan, mutta vuosittaista virallista tapaamista Burundin ihmisoikeuspuolustajien ja -aktivistien kanssa ei järjestetty vuonna 2016, koska merkittävimmät ihmisoikeuksien puolustajat olivat joutuneet pakenemaan maasta ja Burundiin jääneiden oli toimittava hyvin hienovaraisesti tai piilouduttava.

Tällaisessa vaikeassa tilanteessa, jossa ihmisoikeuksien puolustajien on toimittava hienovaraisesti ja heidän näkyvä tukemisensa on epätarkoituksenmukaista, EU osallistui kahden EIDHR-hankkeen rahoittamiseen. Hankkeita toteuttavat kansainväliset NGO:t yhteistyössä paikallisten kansalaisjärjestöjen kanssa. Toisen hankkeen tavoitteena on tukea ihmisoikeuksien puolustajia ja toisen tehostaa sukupuoleen perustuvan väkivallan torjuntaa. Lisäksi alueellisen rauhaa ja turvallisuutta käsittelevän, Suurten järvien alueen kansainvälisen konferenssin toteuttaman hankkeen tavoitteena on muun muassa tehostaa naisiin ja lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan ehkäisyä ja torjuntaa. EU myös tuki EIDHR:n hätärahostosta ihmisoikeuksien puolustajia ja toimittajia, jotka ovat vaarassa päivittäisen työnsä takia.

Burundi on vuodesta 2008 alkaen perustanut vastuullisia ja helposti lähestyttäviä instituutioita, ja se on osapuolena monissa kansainvälisissä ja alueellisissa ihmisoikeussopimuksissa. Nämä instituutiot eivät kuitenkaan ole riippumattomia, ja asiaankuuluvia ihmisoikeuslakeja ja -sopimuksia ei joko ole pantu täytäntöön tai monissa tapauksissa ne on jätetty huomioimatta. Vuonna 2016 Burundi kyseenalaista voimakkaasti useita kansainvälisiä raporteja, joissa tuotiin esiin vakavia ihmisoikeusloukkauksia. Lokakuussa 2016 hallitus keskeytti yhteistyönsä Burundissa toimivan YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston kanssa ja kehotti toimistoa arvioimaan toimipaikkasopimusta uudelleen.

Burundi ilmoitti lokakuussa 2016 myös vetäytyvänsä ICC:stä.

Burundin hallituksella on edelleen huolestuttava tapa kiistää syytökset, ja se jatkaa rankaisemattomuuden kulttuuriaan aina, kun EU tai muut kansainväliset sidosryhmät puuttuvat maan ihmisoikeustilanteeseen.

Kap Verden tasavalta

Kap Verden yleinen ihmisoikeustilanne säilyi myönteisenä vuonna 2016. Myönteisiä vaikuttimia olivat vakaat poliittiset instituutiot, riippumaton lehdistö, riippumaton oikeuslaitos ja toimiva demokraattinen poliittinen järjestelmä, joka varmistaa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen.

Vaikka Kap Verden yleinen ihmisoikeustilanne on myönteinen ja maassa toteutuu demokraattinen hallintotapa, jotkin ihmisoikeuskysymykset herättävät edelleen huolta. Näitä ovat ilmoitukset poliisin väkivallasta vankeja ja vangittuja kohtaan, pitkittyneet oikeudenkäynnit, ihmiskauppa sekä lasten seksuaalinen riisto, mukaan lukien seksiturismi, lapsityövoiman käyttö ja sukupuoleen perustuva väkivalta.

Vuonna 2016 EU jatkoi säännöllistä vuoropuhelua demokratian ja ihmisoikeuksien lujittamisesta EU:n ja Kap Verden erityiskumppanuuden puitteissa. Kumppanuus mahdollistaa vahvistetun poliittisen vuoropuhelun demokratiasta, ihmisoikeuksista, oikeusvaltiosta ja hyvästä hallintotavasta. Erityiskumppanuuden toimintasuunnitelmassa kiinnitetään erityistä huomiota naisten ja lasten oikeuksiin, muuttajien tilanteeseen, lähisuhdeväkivallan torjuntaan, oikeusjärjestelmän parantamiseen, korruption torjuntaan ja hyvän hallintotavan edistämiseen. Lisäksi ihmisoikeuksia, työntekijöiden oikeuksia, ympäristönsuojelua ja ilmastonmuutosta sekä hyvää hallintoa koskevien 27 kansainvälisen yleissopimuksen ratifiointia ja tosiasiallista täytäntöönpanoa valvottiin edelleen EU:n tullietuusjärjestelmän (GSP+) puitteissa. Kap Verde on osapuolena GSP+-järjestelmässä. EU myös julkisti joulukuussa 2016 sukupuolten tasa-arvoa Kap Verdessä koskevan toimintasuunnitelmansa vuosille 2016–2020.

Kap Verde pysyi myös edelleen yhtenä harvoista Afrikan vakaista ja toimivista monipuoluejärjestelmään perustuvista parlamentaarista demokratioista. Vuonna 2016 maassa pidettiin kolmet rauhanomaisesti ja rehellisesti sujuneet vaalit. Niissä Kap Verdeen saatiin maaliskuussa uusi, pääministeri Ulisses Correia e Silva johtama hallitus ja lokakuun presidentinvaaleissa Jorge Carlos Fonseca valittiin jatkokaudelle.

EU rahoitti vuonna 2016 yhtä hanketta EIDHR:stä. Sen tarkoituksena on tukea kauppakumppaneita, GSP+-edunsaajamaat mukaan luettuina, panemaan tosiasiallisesti täytäntöön kansainväliset työelämän normit ja noudattamaan ilmoitusvelvollisuuksia. Kap Verde on ainoa Afrikan maa, joka on hankkeessa edunsaajana.

EU teki virallisia yhteydenottoja ihmisoikeuskysymyksissä, myös ICC:tä koskevissa kysymyksissä.

Kansainvälisellä tasolla Kap Verde on ratifioinut useimmat kansainväliset ja alueelliset ihmisoikeusvälineet, ja se on tukenut vankasti ICC:tä. Hyvä ratifiointitilanne ei kuitenkaan ole heijastunut vastaaviin raportointivelvoitteisiin. Raportoinnin jatkuvat viivästymiset selittyvät suurelta osin sillä, että maan pienen hallinnon valmiudet ovat heikot. Esimerkiksi joulukuussa 2016 YK:n kidutuksen vastainen komitea arvioi Kap Verden tilannetta kidutuksen vastaisen yleissopimuksen osalta ja teki lukuisia havaintoja, kun maaraporttia ei ollut saatavilla.

Vaikka viime vuosina on saavutettu jonkin verran edistystä, naisiin kohdistuva sukupuoleen perustuva väkivalta sekä sosiaalinen ja taloudellinen syrjintä on edelleen juurtunutta Kap Verden yhteiskuntaan maaseutualueilla. Alalla kaivataan edistymistä. Ensisijaisesti toimia tarvitaan myös vuonna 2004 perustetun kansallisen ihmisoikeus- ja kansalaiskomission riippumattomuuden alalla. Komission aseman ja resurssien mukauttaminen Pariisin periaatteisiin on edelleen kesken parlamentissa.

Kamerunin tasavalta

Vuonna 2016 Kamerunia koettelivat Boko Haramin aiheuttamat turvallisuusuhat maan pohjoisrajoilla. Terroristiryhmä teki vakavia ihmisoikeusloukkauksia, ja myös turvallisuusjoukkojen väitettiin syyllistyneen ihmisoikeusloukkauksiin sen puuttuessa tilanteeseen.

Kansalaisoikeuksiin, kuten sananvapauteen – myös sosiaalisessa mediassa – ja kokoontumisvapauteen, kohdistui paineita, erityisesti luoteisilla ja lounaisilla alueilla järjestettyjen kansalaismielenosoitusten ja lakkojen aikana. Niissä englanninkieliset vähemmistöt toivat esille huolenaiheitaan.

Vuonna 2016 huolta aiheuttivat edelleen myös vankilaolot, oikeuden saatavuuden ongelmat sekä haavoittuvien vähemmistöjen ja ihmisoikeuksien puolustajien oikeuksien järjestelmällinen loukkaaminen.

EU:n prioriteetteina ovat olleet demokraattisten prosessien, myös vaaliprosessien, vakiinnuttaminen; haavoittuviin ryhmiin ja vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien edistäminen ja suojeleminen; kuolemanrangaistuksen torjunta ja oikeusjärjestelmän parantaminen sekä ihmisoikeuksien puolustajien ja heidän oikeuksiensa suojeleminen. Peruspalvelujen saatavuus on ollut keskeinen huolenaihe, erityisesti turvattomuudesta kärsivillä alueilla.

Peruspalvelujen saatavuutta koskevan laajan ongelman, joka liittyy myös turvattomuuteen ja järkyttävään humanitaariseen tilanteeseen maan pohjois- ja itärajoilla, lisäksi tärkeimmät ihmisoikeuskysymykset koskevat vankilaoloja, oikeuden saatavuutta, terrorismin torjunnan varjolla tehtäviä ihmisoikeusloukkauksia ja väärinkäytöksiä, haavoittuvien vähemmistöjen (esim. lasten, naisten ja hlbt-ihmisten) oikeuksien loukkauksia, rauhanomaisen kokoontumisvapauden ja yhdistymisvapauden rajoittamista sekä sananvapauden kohdistuvia uhkia.

Heinäkuussa 2016 hyväksytyn uuden rikoslain myötä saatiin kuitenkin joitakin myönteisiä muutoksia: laissa kriminalisoidaan sukupuolielinten silpominen, otetaan käyttöön vaihtoehtoja vankeusrangaistukselle, kuten muut kuin vapausrangaistukset, ja kielletään häätö puolisoiden yhteisestä kodista tuomioistuimenmenettelyn ulkopuolella. Laissa pyritään myös kriminalisoimaan korruptio hallinnon järjestämissä kilpailuissa. Uudessa laissa ei kuitenkaan poisteta kuolemanrangaistusta ja homoseksuaalisuus luokitellaan edelleen rikokseksi. Nähtäväksi jää, miten tietyt uuden lain keskeisistä säännöksistä toteutuvat käytännössä.

EU jatkoi ihmisoikeuksia ja demokratiakehitystä koskevien kysymysten käsittelyä poliittisessa vuoropuhelussaan viranomaisten kanssa sekä virallisissa istunnoissa että epävirallisella tasolla. Monissa ihmisoikeuskysymyksissä tehtiin myös virallisia yhteydenottoja, joilla kannatettiin muun muassa kuolemanrangaistuksen poistamista ja Rooman perussäännön ratifiointia. Epävirallisissa kahdenvälisissä yhteyksissä otettiin esille useita kysymyksiä. Näitä olivat ihmisoikeuksien kunnioittaminen terrorismin torjunnassa ja julkisten peruspalvelujen saatavuus turvattomuudesta kärsivillä alueilla.

EU osallistui aktiivisesti työpajoihin, konferensseihin ja muihin julkisiin tapahtumiin, joissa ihmisoikeuskysymyksiä käsiteltiin. Tällaisia aiheita olivat vaaleihin liittyvän väkivallan ehkäisy, hlbt-ihmisten oikeuksia käsittelevä kansalaisyhteiskunnan seurantaryhmä, sukupuolten tasa-arvo, nuorten rooli, ihmisoikeuspäivän tapahtumat ja vankilaolot. EU osallistui myös useisiin Radio France Internationalin kirjeenvaihtajan Ahmed Abban oikeudenkäynnin tuomioistuin-käsittelyihin. Häntä syytettiin osallisuudesta terroritekoihin.

EU jatkoi säännöllistä vuoropuhelua ja kuulemisia paikallisten kansalaisyhteiskunnan edustajien ja ihmisoikeuksien puolustajien kanssa. EU osallistui näiden sidosryhmien järjestämiin tapahtumiin ympäri vuoden.

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukeaan EKR:stä ja EIDHR:stä rahoitettaville hankkeille. Vuonna 2015 käynnistetyn ehdotuspyynnön tavoitteena on tukea osallistuvaa demokratiaa, myös parlamenttia; edistää sanan-, lehdistön- ja yhdistymisvapautta sekä vapautta rauhanomaiseen kokoontumiseen; edistää vuoropuhelua ja kansalaiskasvatusta, joilla tuetaan vakautta ja yhteisöjen rauhanomaista rinnakkaiseloä sekä osaltaan edistää luottamuksen ilmapiiriä vaaliprosesseissa. Vuonna 2016 kahden hankkeen tavoitteena oli osaltaan edistää osallistuvaa demokratiaa sekä tukea kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia. Lisäksi muissa hankkeissa käsiteltiin esimerkiksi parlamentin merkittävämpää roolia, sukupuolten edustusta politiikassa, nuorten osallistumista julkiseen keskusteluun sekä tiedotusvälineiden ja kansalaisyhteiskunnan roolia vaaliprosesseissa.

Edelleen muiden hankkeiden aiheita olivat naisiin kohdistuva väkivalta, naisten tilanne eri alueilla, alkuperäiskansojen osallistuminen metsänhoitoon, vankilaolojen parantaminen ja nuorisooikeus. Lisäksi Kamerunissa toteutetulla alueellisella hankkeella edistettiin osaltaan Kongon sademetsissä toimivien luonnonsuojelijoiden oikeuksia. EU käynnisti myös ehdotuspyynnön ohjelmalle, jolla on tarkoitus tukea maanomistuksen vastuullista hallintoa edistämällä vapaaehtoisia suuntaviivoja, jotka koskevat maaperää ja maankäyttöä koskevien oikeuksien, kalastuksen ja metsien vastuullista hallinnointia.

Kamerun on ratifoinut useita keskeisiä kansainvälisiä ihmisoikeusvälineitä, kuten kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen, kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen ja kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen. Toisaalta osa välineistä – kuten kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun vastaisen yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja – on allekirjoitettu muttei vielä ratifioitu. Muiden välineiden, kuten kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän toisen valinnaisen pöytäkirjan, jonka tavoitteena on poistaa kuolemanrangaistus käytöstä, allekirjoittamisesta ja ratifioinnista Kamerun on toistuvasti kieltäytynyt UPR-arvioinnin yhteydessä. Kamerunin edellinen UPR-arviointi tehtiin vuonna 2013, ja seuraava on vuorossa toukokuussa 2018.

Keski-Afrikan tasavalta

Vuonna 2016 jatkuva rankaisemattomuus Keski-Afrikan tasavallassa aiheutti edelleen epävakautta ja turvattomuutta koko maassa ja Banguissa. Vuosien 2015–2016 vaaliprosessi (parlamentti- ja presidentinvaalit) pysyi rauhanomaisena, eikä merkittäviä turvallisuushäiriöitä raportoitu. Myös naiset osallistuivat aktiivisesti äänestykseen. YK:n yhdenmetyt moniulotteisen Keski-Afrikan vakauttamisoperaation (MINUSCA) käynnistyminen oli kiistatta avuksi ja edisti suurelta osin rauhanomaista päätöstä Keski-Afrikan tasavallan poliittiselle siirtymäprosessille. Vasta valittujen viranomaisten haasteena ovat kuitenkin edelleen laajalle levinneet ihmisoikeusloukkaukset ja suurimmassa osassa maata toimivat aseelliset ryhmät. Oikeusjärjestelmä on edelleen heikko ja tehoton, eikä hallitus pysty vakuuttamaan väestöä oikeusvaltioperiaatteen toteutumisesta eikä rankaisemattomuuden torjunnasta.

Keski-Afrikan tasavallan oikeusjärjestelmä oli heikko jo ennen konfliktia, ja se heikkeni entisestään pääkaupungissa ja sen ympärillä käytyjen taistelujen myötä, kun tietoja tuhoutui ja oikeudelliset palvelut joutuivat pakenemaan. Vielä nykyäänkin pääkaupunki Banguin ulkopuolella on vain harvoja toimivia tuomioistuimia tai tuomareita, ja vain kahdeksan maan 35 vankilasta on toiminnassa. Vankeja pidetään rappeutuvissa ja ahtaissa rakennuksissa, joissa elinolot eivät ole terveelliset. Huono turvallisuustilanne on toistuvasti johtanut vankilapakoihin.

Keski-Afrikan tasavallan konfliktin seurauksena viidesosa väestöstä joutui pakenemaan kodeistaan maan sisäisesti tai naapurimaihin, erityisesti Kameruniin ja Tšadiin. Nykyisessä konfliktinjälkeisessä tilanteessa tonttien valtaamista ja asuinrakennusten tai liiketilojen ryöstämistä voidaan käyttää hyväksi yksityistarkoituksiin. Tämä voi haitata pysyvästi pakolaisten ja siirtymään joutuneen väestön paluun dynamiikkaa. Kun otetaan vielä huomioon, että väkivaltaisuuksia esiintyy koko maan alueella ja aseelliset ryhmät ovat syyllistyneet ihmisoikeusloukkauksiin vuodesta 2013 alkaen, väestöön ja etenkin naisiin ja nuoriin kohdistuvan seksuaalisen hyväksikäytön ja väkivallan osalta tilanne on äärimmäisen huolestuttava.

Aseellisten ryhmien jatkuva toiminta Keski-Afrikan alueella ja Selekan vallankaappauksen aiheuttama turvallisuustilanteen kaaos ovat pysyvästi heikentäneet lasten ja perheiden elinoloja. Aseelliset ryhmät ovat värvänneet lukuisia lapsia – Unicefin mukaan yli 10 000 alaikäistä – päivittäisiin talousaskareisiin sekä myös sotilaiksi. Lisäksi lailla kesäkuussa 2015 perustetun erityisrikostuomioistuimen toimivaksi saattamisesta on tulossa yksi tärkeimmistä tekijöistä sovintoprosessissa. Keski-Afrikan tasavallan viranomaiset ovat ryhtyneet MINUSCA-operaation tukemana toimiin tuomioistuimen perustamiseksi. Valtioiden nimityspyynnöt tiettyihin tehtäviin, esimerkiksi kansainvälisiksi tuomareiksi ja muihin tehtäviin, käynnistettiin marraskuussa 2016. Rekrytointiprosessi kansallisiin tehtäviin puolestaan aloitettiin hiljattain.

Vuonna 2016 EU kokosi oikeusalan toimensa RESEJEP-hankkeeseen⁶⁶ (oikeusalan ja poliisin uudelleenjärjestelyhanke – EKR), tavoitteenaan pääasiassa torjua rankaisemattomuutta, palauttaa julkinen valta, vahvistaa oikeudenkäytön instituutioita, nykyaikaistaa lakia sekä parantaa tuomioistuinten organisointia ja toimintaa ja oikeuslaitoksen henkilöstön koulutusta.

Lisäksi vuonna 2016 EU jatkoi työtään Keski-Afrikan tasavallan ihmisoikeustilanteen parantamiseksi. Työssä keskityttiin säännölliseen vuoropuheluun uuden hallituksen kanssa ja tukemaan voimakkaasti presidentti Touaderan poliittista tahtoa parantaa yleistä ihmisoikeustilannetta. Cotonoun sopimuksen 8 artiklan mukaisen poliittisen vuoropuhelun käynnistyttyä uudelleen vuoden 2016 jälkipuoliskolla EU ja sen jäsenvaltiot aloittavat syvennetyn ja jatkuvan vuoropuhelun Keski-Afrikan tasavallan hallituksen kanssa. Maan ihmisoikeustilanteeseen ja rankaisemattomuuden torjuntaan liittyvät puutteet ja haasteet edellyttävät jatkuvia seurantatoimia. Vuonna 2016 EU ja sen jäsenvaltiot laajensivat toimintaansa Keski-Afrikan tasavallassa ottamalla käyttöön kokonaisvaltaisen toimintamallin, johon sisältyy YTPP-operaatio (EU:n koulutusoperaatio kansallisille joukoille, FACA:lle) ja EU:n erityisrahaston (Fond Békou) toiminnan jatkaminen.

⁶⁶ Ranskankielinen lyhenne sanoista *Réhabilitation des secteurs de la justice et de la police*.

EU antoi vuonna 2016 useita julkilausumia. Esimerkiksi Keski-Afrikan tasavallan kidutuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan ratifiointia koskeva paikallinen julkilausuma julkaistiin lokakuussa 2016. Korkean edustajan tiedottaja antoi myös julkilausumia, joissa tuomittiin viimeaikaiset siviiliväestöltä vaaditut kohtuuttomat maksut ja siviilien murhat sekä MINUSCA-joukkoihin kohdistetut iskut, jotka voivat olla sotarikoksia.

EU:n Keski-Afrikan tasavaltaa koskevan ihmisoikeusstrategian prioriteetit painottavat monia eri seikkoja. On ensiarvoisen tärkeää tukea edelleen meneillään olevia toimia, joiden tavoitteena on jälleenrakentaa oikeusjärjestelmä, palauttaa rikosoikeudellisten menettelyjen toimintakyky sekä turvata ja uudistaa vankilajärjestelmä.

Vuonna 2016 EU rahoitti useita hankkeita EIDHR-välineestä, IcSP-välineestä sekä Fond Bêkou -erityisrahastosta. Meneillään on kolme EIDHR-hanketta, joilla kehitetään kansalaisjärjestöjen valmiuksia. Hankkeiden tavoitteena on pääasiassa parantaa oikeuden saatavuutta haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille; taata, että väestö voi tosiasiallisesti käyttää oikeuksiaan; torjua rankaisemattomuutta paikallisten ja kansallisten sidosryhmien avulla sekä tukea kansainvälisten rikosten uhreja.

Lisäksi IcSP-välineestä tuettiin YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimistoa (OHCHR) MINUSCA-operaation ihmisoikeusosaston kautta. Tukitoimissa keskityttiin kehittämään paikallisen kansalaisyhteiskunnan valmiuksia. Tämä oli myös OHCHR:n Keski-Afrikan tasavaltaa koskevan vuosien 2014–2017 strategian mukaista. Strategia keskittyy muun muassa rankaisemattomuuden torjuntaan sekä vastuuvellollisuuden ja oikeusvaltion vahvistamiseen. Hankkeella EU auttoi parantamaan käsitystä ja lisäämään tietoisuutta ihmisoikeustilanteesta kansainvälisessä yhteisössä. Hankkeessa kerättiin tietoja koko maassa tapahtuneista ihmisoikeusloukkauksista ja tuotettiin luotettavaa tietoa päättäjille. Lisäksi OHCHR saattoi hankkeen avulla seurata säännöllisesti alueita, joilla ihmisoikeusloukkauksia on raportoitu, ja tehdä niitä koskevia tutkimuksia. Lisäksi alalla toimiville kansalaisyhteiskunnan toimijoille tarjottiin koulutuksia, jotta ne voisivat toteuttaa seurantatoimia Keski-Afrikan tasavallassa.

IcSP-välineestä rahoitettiin myös hanketta, jolla edistetään ja suojellaan siirtymään joutuneiden henkilöiden ja pakolaisten asumista koskevia oikeuksia sekä maa- ja omistusoikeuksia. Hankkeella pyritään myös kannustamaan heitä palaamaan koteihinsa.

Keski-Afrikan tasavalta tekee säännöllistä ja perusteellista yhteistyötä Genevessä toimivan YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston kanssa. Keski-Afrikan tasavallan poliittisen siirtymäkauden aikana hallitus esitti maaporttinsa UPR-arviointiin marraskuussa 2013. Lisäksi ihmisoikeusneuvoston kesäkuussa 2016 pidetyssä istunnossa järjestettiin Keski-Afrikan tasavaltaa koskeva interaktiivinen vuoropuhelu. Vuodesta 2014 alkaen OHCHR:n riippumaton asiantuntija on tukenut ja kannustanut viranomaisia toteuttamaan tarvittavia ja asianmukaisia toimia rankaisemattomuuden torjunnan alalla ja vahvistamaan maan ihmisoikeustilannetta koskevaa vuoropuhelua.

Tšadin tasavalta

Tšadin yleinen ihmisoikeustilanne pysyi vuonna 2016 vaikeana. Boko Haram aiheutti uhkaa ja ajoi kymmeniätuhansia ihmisiä siirtymään alueella. Tšadin viranomaisia syytettiin myös vapauksien rajoittamisesta ja opposition tukahduttamisesta: turvallisuusjoukot käyttivät säännöllisesti liiallisia voimakeinoja maassa vallinneen rankaisemattomuuden turvin.

Vuoden 2016 loppupuolella otettiin käyttöön lakimuutoksia – erityisesti säädettiin kuolemanrangaistuksen poistamisesta (muissa kuin terrorismitapauksissa), mutta uutta rikoslakia ei ole vielä vakiinnutettu.

Dakarin afrikkalainen erityistuomioistuin tuomitsi Tšadin entisen presidentin Hissène Habrén elinkautiseen vankeuteen ihmisyyttä vastaan tehdyistä rikoksista. Tästä EU:n tukemasta afrikkalaisesta tuomioistuimesta on tullut merkittävä saavutus, joka toimii esimerkkinä kansainväliselle oikeudelle.

EU:n työ perustui viiteen prioriteettiin: demokraattiset periaatteet (mukaan lukien poliittinen osallistuminen ja kansalaisyhteiskunta), turvallisuusjoukot, oikeus, haavoittuvien ryhmien oikeudet (naiset, lapset, pakolaiset ja siirtymään joutuneet) sekä ihmisoikeuksien puolustajien suojelu.

Vakavat ongelmat juonsivat juurensa erityisesti presidentti Idriss Débyn ja hänen puolueensa Mouvement Patriotique du Salut'n ylivallasta toimeenpano- ja lainsäädäntöelimissä. Myös oikeuslaitoksen riippumattomuus ja valmiudet olivat puutteelliset.

Nepotismi ja korruptio ovat tiukasti juurtuneet hallintoon, jonka avoimuuden puute pahensi rahoitus- ja taluskriisiä, joka maata koettelee. Helmikuussa 2016 nuori tyttö väitti, että ryhmä korkea-arvoisten virkamiesten lapsia oli raiskannut hänet, ja teko jäi rankaisematta. Tapaus johti moniin kansalaisyhteiskunnan mielenosoituksiin ja herättää edelleen yleisön voimakasta tyrmistystä ja mielenilmauksia. Se vahvisti myös, että sukupuoleen perustuva väkivalta, myös lapsiin kohdistuva, on Tšadissa yleistä. Maa sijoittuikin kansainvälisissä indekseissä heikosti pääasiassa naisten sukuelinten silpomisen ja lapsiavioliittojen takia.

Muita ihmisoikeusongelmia ovat poliittisen ja kansalaisyhteiskunnan esittämän kritiikin laajat tukahduttamistoimet sekä turvallisuusjoukkojen väärinkäytökset. Mielenosoitukset ja kokoontumiset kiellettiin järjestelmällisesti vuonna 2016. Hallitus määräsi Tšad-järven alueelle poikkeustilan ja käytti maan pohjoisosassa tosiasiallisesti sotilaallista valtaa.

Lehdistönvapauden alalla paikallisen lehdistön julkaisuja ei rajoitettu, mutta sosiaalisen median (Facebook, WhatsApp, Twitter) käyttö estettiin ajoittain. Viranomaiset myös toisinaan katkaisivat internet- ja tekstiviestipalvelut, ja kolmen TV5 Monden palveluksessa olleen ranskalaisen toimittajan akkreditoinnit keskeytettiin tilapäisesti.

Huhtikuun 2016 presidentinvaalit, joihin myös oppositio osallistui, sujuivat suhteellisen hyvässä järjestyksessä. Vaaleissa käytettiin biometristä henkilölaskentaa. Vuoden 1990 vallankaappauksesta lähtien vallassa ollut presidentti Déby voitti vaalit ensimmäisellä kierroksella 60 prosentilla äänistä. Prosessiin liittyi kuitenkin epäselvyyksiä sekä kansalaisyhteiskunnan edustajien vangitsemisia ja oikeudenkäyntejä. Kiistaa herättivät myös lukuisten oppositiota mahdollisesti äänestäneiden sotilasvoimien jäsenten "katoamiset" ja heihin kohdistuneet kostotoimet. Parlamenttivaalit (jotka oli määrä pitää 2015) siirrettiin epämääräiseen tulevaisuuteen.

Kansalliskokous hyväksyi joulukuussa 2016 rikoslain muutoksen, jossa ehdotetaan kuolemanrangaistuksen poistamista (terrorismitapauksia lukuun ottamatta), lapsiavioliittojen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan kriminalisointia sekä sotarikosten ja kidutuksen lisäämistä lakiin.

EU kävi Tšadin kanssa edelleen ihmisoikeus- ja demokratiakeskustelua poliittisen vuoropuhelun (8 artikla) ja kansalliskokouksen kanssa käytävän vuoropuhelun sekä julkilausumien, työpajojen ja epävirallisten toimenpiteiden kautta.

Presidentinvaalien yhteydessä EU tuki vaaliasiantuntijavaltuuskuntaa ja rahoitti tiedotushanketta. Turvallisuusjoukkojen uudistusta tuettiin monenlaisilla foorumeilla, koulutustilaisuuksilla sekä suuntaviivoja ja poliisin toiminnan seurantar ryhmää koskevilla yhteisillä toimilla. EU teki tällä alalla tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioidensa kanssa.

Ihmisoikeuksien puolustajien kanssa työskentely oli Tšadissa vaikeaa. Viisi ihmisoikeuksien puolustajaa pidätettiin ennen vaaleja ja tuomittiin rauhanomaisten mielenosoitusten järjestämisestä. Korkean edustajan tiedottaja antoi julkilausuman, ja paikallistasolla EU:n edustusto vieraili kyseisten ihmisoikeuksien puolustajien luona vankilassa ja seurasi oikeudenkäyntiä.

Osana kaikenlaiseen sukupuoleen perustuvaan väkivaltaan kohdistuvaa työtä EU rahoitti (useista yhteistyövälineistä) tietoisuuden lisäämistä ja oikeuden saatavuutta koskevia toimia. Tämän yhteydessä tehdyssä arvioinnissa määriteltiin tapoja sisällyttää sukupuolikysymykset kaikkiin 11. EKR:stä rahoitettuihin hankkeisiin.

Vuonna 2016 toteutettiin viisi EIDHR-välineestä rahoitettua hanketta, joilla suojeltiin ja edistettiin lasten ja naisten oikeuksia eri puolilla Tšadia. Oikeuslaitoksen ja poliisin uudistuksen alalla kaksi EU:n hanketta saatiin päätökseen vuosina 2014 ja 2016, ja Euroopan unioni alkoi yhteistyössä asianomaisten ministeriöiden ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa kartoittaa uusia, vuonna 2017 käynnistettäviä ohjelmia.

Tarkistetun rikoslain (jonka kansalliskokous hyväksyi vuonna 2016) ansiosta Tšad voi täyttää osan ihmisoikeuksiin liittyvistä velvoitteistaan, joihin se on sitoutunut aiemmin ratifioimiensa kansainvälisten sopimusten ja yleissopimusten myötä.

Vaikka Tšad on osapuolena Rooman perussäännössä, sen tuki ICC:lle ei ollut itsestään selvää. Sudanin presidentti Al-Bashir vieraili vapaasti Tšadissa elokuussa 2016, vaikka hänet on asetettu syytteeseen ICC:ssä.

Tarkistetun rikoslain vahvistamista ja tosiasiallista täytäntöönpanoa on vielä tarpeen seurata, erityisesti kuolemanrangaistuksen osalta. Kuolemanrangaistus on edelleen käytössä terrorismitapauksissa, ja lakia saatetaan tulkita poliittisesti.

Poliittiset oikeudet ja vapaudet ovat jatkuvan edistymisen kannalta haasteellisia aloja. Sama koskee toimivallan tasapainoa (täytäntöönpanovalta on korostuneen vahvassa asemassa, kun taas oikeuslaitos on heikko) ja osallistavaa hallintoa.

Parlamenttivaalit ja hallinnon hajauttaminen ovat vireillä. Tšadin turvallisuusjoukot ovat maineeltaan tehokkaita torjumaan kansainvälistä terrorismia, mutta ne tunnetaan myös paikallisiin siviiliväestöihin kohdistuvista väärinkäytöksistään. Lisäksi niissä vallitsee nepotismin ja rankaisemattomuuden kulttuuri.

Komorien liitto

Vuonna 2016 Komorien yleisestä ihmisoikeustilanteesta esiin nousi lisääntyvä väkivalta naisia ja lapsia kohtaan. Naisten edustus parlamentissa ja hallituksessa on äärimmäisen pieni. Hallitus toteutti joitakin myönteisiä toimia esimerkiksi hyväksymällä sukupuoleen perustuvan väkivallan torjuntaa koskevan etenemissuunnitelman joulukuussa. Ongelmia on edelleen erityisesti sukupuolten tasa-arvon, korruption, oikeuslaitokseen kohdistuvan luottamuksen puutteen ja yleisen rankaisemattomuuden kulttuurin alalla. Komorit ei ole ratifioinut tärkeitä kansainvälisiä ihmisoikeusalan yleissopimuksia, eikä se ole vielä poistanut kuolemanrangaistusta.

EU:n Komoreita koskevat ihmisoikeusalan prioriteetit ovat sukupuoleen perustuvan väkivallan tehokas torjunta, kannustaminen lasten oikeuksien kunnioittamiseen, oikeuslaitoksen uudistaminen, korruption torjunta, kansallisten instituutioiden vahvistaminen ja vaaliuudistukset. EU kävi edelleen Komorien kanssa ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja eri kokoonpanoissa, mukaan lukien useat vierailut, julkisuusdiplomatian tapahtumat (myös EU:n ulkopuolisten lahjoittajien kanssa) ja toimintapoliittinen vuoropuhelu. EU jatkoi rahoitustukeaan EKR:stä ja EIDHR:stä rahoitettaville hankkeille.

Komorien vuosina 2015 ja 2016 pidetyt vaalit olivat merkkejä demokraattisesta edistymisestä. Korkean edustajan tiedottaja kannusti vuoden 2016 presidentinvaalien yhteydessä annetussa julkilausumassa Komorien sisäiseen vuoropuheluun. Tavoitteena olisi käynnistää merkittävät uudistukset, jotka ovat välttämättömiä, jotta voidaan edistää oikeusvaltiota osallistavalla tavalla ja vakiinnuttaa maahan kestävän kehityksen perusta. Tähän mennessä kyseisiä toimia ei ole edistetty, ja presidentti ja perustuslakituomioistuin keskustelevat parhaillaan (toistaiseksi riippumattoman) korruption vastaisen viraston kohtalosta. Presidentin aikomuksena on lopettaa viraston toiminta. EU on Komorien merkittävin kehitys yhteistyökumppani, joten se on ollut näkyvästi mukana vaaliprosessissa.

Vuoden 2014 UPR-arvioinnissa Komoreille annettiin monia tehtäviä, joiden tavoitteena on parantaa maan ihmisoikeustilannetta, jonka edellinen hallitus tunnusti täysin. Vuonna 2016 lisätoimia ei toteutettu – Komorit ei myös edelleenkään ratifioinut kidutuksen vastaista yleissopimusta.

Kongon demokraattinen tasavalta

Kongon demokraattisen tasavallan ihmisoikeustilanne heikkeni vuonna 2016 entisestään. YK:n yhteinen ihmisoikeustoimisto kirjasi vuoden aikana 30 prosenttia enemmän ihmisoikeusloukkauksia kuin vuonna 2015. Suurimman osan loukkauksista tekivät valtiolliset toimijat pääosin itäisissä maakunnissa. Myös läntisissä maakunnissa kirjattiin kuitenkin aiempaa enemmän loukkauksia, joiden syynä oli pääasiassa se, että vaaleja ei järjestetty Kongon perustuslain edellyttämällä tavalla, mikä rajoitti demokraattista tilaa.

Syyskuussa ja joulukuussa 2016 Kinshasassa ja muissa kaupungeissa oli väkivaltaisia mielenosoituksia, joissa hallituksen joukot käyttivät liiallisia tappavia voimakeinoja. Tämä oli kielteistä kehitystä viranomaisten asenteesta heinäkuussa. Tuolloin yhteenottoja ei tapahtunut, vaikka kaduilla osoitettiin voimakkaasti tukea useita vuosia ulkomailla viettäneelle merkittävälle oppositiojohtajalle Etienne Tshisekedille. Vuoden 2016 loppuun mennessä poliittiset mielenosoitukset oli kielletty ja Radio France Internationalin lähetykset estetty. Sosiaalisen median käyttö estettiin 19. joulukuuta 2016.

Lokakuussa 2016 järjestettiin kansallinen vuoropuhelu. Sitä johti Afrikan unionin nimittämä Edem Kodjo Groupe de Soutien -ryhmän ja EU:n tukemana. Vuoropuhelussa saatiin aikaan sopimus joidenkin oppositiopuolueiden, presidentin kannattajien muodostamaan enemmistöön kuuluvien puolueiden ja tiettyjen paikallisen kansalaisyhteiskunnan edustajien välille. Useita ihmisoikeuksien puolustajia vapautettiin väliaikaisesti vankilasta. Seurantavuoropuhelu järjestettiin joulukuussa 2016, jolloin Kongon kansallinen piispaankokous (CENCO) toimi välittäjänä. Vuoropuhelua jatkettiin 31. joulukuuta 2016, ja sen tuloksena allekirjoitettiin niin kutsuttu uudenvuodenaaton sopimus (Accord du Saint Sylvestre). Sopimuksessa mainitaan erityisiä toimenpiteitä, joilla jännitteitä voitaisiin vähentää. Tällainen toimenpide olisi esimerkiksi poliittisten vankien vapauttaminen. Toimenpiteitä on kuitenkin toistaiseksi toteutettu hyvin vähän. Sopimuksessa todetaan, että presidentinvaali, parlamenttivaalit ja maakuntavaalit olisi järjestettävä vuoden 2017 loppuun mennessä ja että presidentti Kabila ei asetu ehdolle kolmanneksi kaudeksi. Sopimus sai myönteisen vastaanoton, mutta sen puutteellinen täytäntöönpano herättää vakavaa huolta.

Itäisissä maakunnissa vakiintuneet aseelliset ryhmät toimivat edelleen aktiivisesti. Myös uusia ryhmiä muodostuu. Kaksi keskeistä kapinallisryhmää – ADF ja FDLR – vaikuttavat heikentyneen, mutta ne ovat silti uhka siviiliväestölle. Lisääntyvä yhteisöjen välinen väkivalta, erityisesti nanden- ja ruandankielisten yhteisöjen välillä Pohjois-Kivussa sekä twa- ja bantuyhteisöjen välillä Tanganjikan maakunnassa, on edelleen erittäin huolestuttavaa. Kasain alueen maakunnissa on havaittu viime aikoina aiempaa enemmän vakavia väkivaltaisuuksia.

Oikeusjärjestelmässä esiintyy yhä väärinkäytöksiä, ja perustuslakituomioistuimen päätökset ovat olleet poliittisesti puolueellisia. Viranomaiset eivät edelleenkään tutkineet perusteellisesti valtion viranomaisten tekemiä ihmisoikeusloukkauksia.

Kongon viranomaiset eivät sitoutuneet 8 artiklan mukaisen vuoropuhelun pitämiseen EU:n kanssa. Vaikka 8 artiklan vuoropuhelua ei pidetty vuonna 2016, EU otti toistuvasti esille ihmisoikeuksia koskevia tapauksia oikeusministerin kanssa ja kampanjoi naisten aktiivisemmän poliittiseen vuoropuheluun osallistumisen puolesta.

Vuonna 2016 päästiin sopimukseen Kongon demokraattisen tasavallan ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevasta strategiasta. Siinä katsotaan prioriteeteiksi sananvapauden, mielenosoittamisen vapauden ja yhdistymisvapauden edistäminen; Kongon demokraattisen tasavallan perustuslain mukaisen demokraattisen järjestelmän edistäminen ja naisten osallistuminen politiikkaan; oikeudenmukaisen ja saatavilla olevan oikeusjärjestelmän edistäminen ja juurruttaminen, myös rankaisemattomuuden torjunnan osalta ja erityisesti seksuaaliseen väkivaltaan liittyvissä tapauksissa; sukupuolten tasa-arvon edistäminen, erityisesti julkisessa elämässä, ja naisten oikeuksien edistäminen, erityisesti seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan uhrien osalta; sekä ihmisoikeuksien puolustajien tukeminen ja heidän toimintansa edistäminen.

Vuoden aikana julkaistiin useita julkilausumia ja lausumia, joihin kuuluivat kaksi erityisesti Kongon demokraattista tasavaltaa koskevaa julkilausumaa sekä kolme paikallista julkilausumaa maan ihmisoikeus- ja demokratiatilanteesta. Lokakuussa 2016 ulkoasiainneuvosto julkaisi päätelmät, joissa käsiteltiin myös ihmisoikeuskysymyksiä. Joulukuussa 2016 julkaistiin lehdistötiedote, jossa ilmoitettiin EU:n pakotteista seitsemää kongolaista turvallisuusjoukkojen jäsentä vastaan. Pakotteiden syynä olivat ihmisoikeusloukkaukset. EU:n edustusto osallistui ihmisoikeuksien puolustajien oikeudenkäynteihin ja oli säännöllisesti yhteydessä paikallisiin ja kansainvälisiin NGO:ihin. Lisäksi tuettiin 24:ää henkilöä vaarassa oleville ihmisoikeuksien puolustajille tarkoitetusta EIDHR:n hätärahosta. EU:n edustusto käynnisti myös hankkeen (Pro-DDH), jonka tavoitteena on suojella ihmisoikeuksien puolustajia ja sai valmiiksi sukupuolten tasa-arvoa koskevan toimintasuunnitelman 2016. Siinä korostui EU:n vankka sitoutuminen lisäämään sukupuolten tasa-arvoa ja parantamaan naisten asemaa yhteiskunnassa sekä puuttumaan sukupuoleen perustuvan väkivallan kysymykseen.

10. EKR:stä rahoitetut EU:n oikeusalan ohjelmat tulivat päätökseensä vuonna 2016. Niillä autettiin parantamaan Kongon demokraattisen tasavallan oikeusjärjestelmää, erityisesti rankaisemattomuuden torjunnan osalta. Uusien oikeuslaitosta ja poliisia koskevien, 11. EKR:stä rahoitettavien ohjelmien käynnistämistä on lokakuussa 2016 julkaistujen neuvoston päätelmien mukaisesti lykätty. EU tukee kuitenkin IcSP-välineestä sotilasoikeusjärjestelmässä toimivia syytetoimien tukiyksiköitä. Lisäksi vuonna 2016 käynnistettiin uusi hanke, joka käsittelee oikeuden saatavuutta sekä Kongon demokraattisessa tasavallassa tehtyjen vakavien ihmisoikeusloukkauksien ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkauksien uhreille maksettavia korvauksia. Euroopan parlamentin aloitteeseen perustuvaa hanketta toteuttavat Etelä-Kivussa ja Katangassa YK:n kehitysohjelma ja TRIAL International -järjestö.

Edustusto jatkoi tukeaan vaalitarkkailukoulutukselle ja kansalaiskasvatushankkeille. Lisäksi se antoi teknistä tukea riippumattomalle kansalliselle vaalilautakunnalle. IcSP-välineestä rahoitetaan uutta piispainkokouksen kanssa toteutettavaa hanketta, jolla tuetaan uudenvuodenaaton sopimuksen täytäntöönpanoa. Meneillään on 11 kansalaiskasvatushanketta, joiden tavoitteena on valistaa väestöä heidän demokraattisista oikeuksistaan.

Kongon tasavalta

Maan yleinen tilanne vakiintui vuonna 2016 vuosien 2015–2016 kiistanalaisen kansanäänestyksen ja vaalisyklin jälkeen. Poolin alueen turvallisuustilanne ja öljyn hintaan liittyvä talouden laskusuhdanne aiheuttavat edelleen huolta, koska ne ovat Kongon demokraattisen tasavallan epävakauden mahdollisia heijastusvaikutuksia.

EU:n tavoitteet keskittyvät demokraattisen hallintotavan ja erityisesti ihmisoikeuksien puolustajien suojelun parantamiseen; kidutuksen sekä halventavan ja epäinhimillisen kohtelun torjuntaan ja haavoittuvien väestöryhmien suojeluun sekä taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksien edistämiseen.

Kaiken kaikkiaan vuonna 2016 tapahtui vakavia ihmisoikeusloukkauksia, jotka liittyivät osittain vaalien jälkeiseen kriisiin, mutta myös yleisiin puutteisiin vankeinhoitojärjestelmässä sekä vähemmistöjen ja haavoittuvien ryhmien asioiden käsittelyssä. Tiedotusvälineiden vapautta rajoitettiin tuntuvasti, ja poliisi käytti todistajanlausuntojen mukaan liiallista voimaa, esimerkiksi Brazzavillessä ja Pointe-Noiressa, joissa surmansa sai 23 ihmistä vaali- ja kansanäänestysprosessin aikana. Useita oppositiopuolueiden jäseniä on vankilassa tai maanpaossa. Kidutus kuuluu edelleen poliisin vakiintuneisiin menetelmiin. Kansallinen ihmisoikeusinstituutio ei ole toimintakykyinen.

Vuonna 2016 EU katsoi poliittisessa vuoropuhelussaan, että maa ei ole edistynyt ihmisoikeuksien ja demokratian alalla. EU:n annettua perustuslakia koskevan kansanäänestyksen ja presidentinvaalien yhteydessä kriittisiä julkilausumia demokraattisen hallintotavan heikosta edistymisestä alkoi puoli vuotta (maaliskuusta lokakuuhun 2016) kestänyt diplomaattinen kriisi. Tuona aikana ei ollut mahdollista järjestää poliittisen vuoropuhelun kokouksia. Diplomaattinen kriisi keskeytti myös useimmat ihmisoikeuskysymyksiä käsitelleet poliittiset toimet, kuten oikeusministerin kanssa suunnitellut tapaamiset. Lokakuussa 2016 oikeusministerille esitettiin useita pyyntöjä tutkia väitetyjä väärinkäytös- ja kidutustapauksia sekä helpottaa ihmisoikeusalan NGO:iden vierailuja pidätyskeskuksiin. Pyyntöihin ei kuitenkaan vastattu.

Hallitus pyrki joiltakin osin parantamaan ihmisoikeustilannetta. Erityisesti vuonna 2015 hyväksyttiin perustuslaki, joka sisältää kuolemanrangaistuksen poistamista ja sukupuolten tasa-arvoa koskevia säännöksiä ja jonka tavoitteena on varmistaa laaja kuuleminen useiden neuvonantavien elinten kautta.

EU jatkoi vuoropuhelua kansalaisjärjestöjen kanssa lukuisissa virallisissa ja epävirallisissa yhteyksissä vaihtaakseen näkemyksiä ja keskustellakseen tärkeimmistä ihmisoikeuksiin liittyvistä huolenaiheista. EU:n edustusto järjesti 18. marraskuuta – 10. joulukuuta 2016 Brazzavillessä ja Pointe-Noiressa "ihmisoikeusviikot", joiden aikana keskityttiin voimakkaasti lasten oikeuksiin sekä naisiin kohdistuvan väkivallan ja hiv:n torjuntaan. Kampanjaan kuului EU:n edustuston, NGO:iden, Ranskan suurlähetystön sekä asiaankuuluvien kansainvälisten järjestöjen ja Kongon viranomaisten järjestämiä tapahtumia.

Neljällä EIDHR:n ja EKR:n yhteisrahoituksella toteutetulla hankkeella edistettiin alkuperäiskansojen oikeuksia, puolustettiin vähemmistöihin ja haavoittuviin ryhmiin kuuluvien oikeuksia, vahvistettiin kansalaisyhteiskunnan ja valtiollisia toimijoita, parannettiin naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä suojeltiin lasten oikeuksia. Yksi lisähanke hyväksyttiin teknisen avun toimenpiteenä Kongon kansalaisjärjestöjen valmiuksien kehitysohjelmaan.

EU:n rahoittama PAREDA-hanke saatiin päätökseen 31. toukokuuta 2016. Sen tärkeimpiä saavutuksia olivat kahdeksan kansallisen lain tarkistaminen ja lakiehdotuksen laatiminen. Ehdotus toimitettiin virallisesti Kongon hallitukselle muodollista hyväksyntää ja toimeenpanoa varten. Tämä voisi mahdollisesti tapahtua ennen kesäkuussa 2017 alkavaa vaalitaukoa.

Kuolemanrangaistusasiaa ja toukokuussa 2016 tapahtunutta kidutuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan ratifiointia lukuun ottamatta hallitus ei toteuttanut merkittäviä toimia, joilla se olisi tullut lähemmäksi EU:n maasta esittämiä kantoja tai YK:n ihmisoikeuksia koskevia temaattisia päätöslauselmia.

Yhteistyö Kongon viranomaisten kanssa keskeisissä kysymyksissä, kuten demokratiakehityksen edistämässä, oikeusvaltioperiaatteessa ja hallinnon yleisissä parannuksissa, on edelleen ensiarvoisen tärkeää, etenkin kun käsitellään ihmisoikeusloukkauksia.

Norsunluurannikon tasavalta

Norsunluurannikon yleinen ihmisoikeustilanne pysyi vuonna 2016 ennallaan. Kaksi vaaliprosessia – parlamenttivaalit ja perustuslakia koskeva kansanäänestys – sujuivat rauhallisesti.

EU:n ihmisoikeusprioriteetit Norsunluurannikolla ovat oikeus turvallisuuteen, oikeuteen ja oikeusvaltioon; rankaisemattomuuden torjunta ja sovinnonteon tukeminen; demokratian ja kansalaisyhteiskunnan tukeminen ja ihmisoikeuksien puolustajien suojelu sekä lasten ja naisten oikeudet, erityisesti toimenpiteet naisiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan ja lapsityövoiman käytön torjumiseksi.

Norsunluurannikon ongelmia ovat naisiin kohdistuva väkivalta, lähisuhdeväkivalta ja lapsityövoiman käyttö etenkin maataloudessa ja laittomassa kaivostoiminnassa. Myös oikeusjärjestelmä, joka ei edelleenkään ole tarpeeksi riippumaton, uskottava ja saatavilla, aiheuttaa huolta. Ongelmallisia ovat myös vankilaolot ja tutkintavankeuden käyttö. Maa-oikeuksia koskevat kysymykset puolestaan vaikuttavat vakauteen. Korruptio estää avoimuutta ja heikentää hyvää hallintoa. Hallitus on toteuttanut monia toimia, joilla on edistetty sovinnontekoa, rahallisten korvauksien maksamista uhreille, maanpaossa olevien paluuta, vankien vapauttamista sekä omaisuuden palauttamista, mutta rankaisemattomuus haittaa sovinnontekoa. Uuden perustuslain ICC:tä koskevat säännökset ovat epäselviä, ja presidentti Ouattara on julistanut, että Norsunluurannikon kansalaisia ei tuomita ICC:ssä, vaikka maa on ratifioinut Rooman perussäännön. Muut ongelmat koskevat kansalaisuudettomien henkilöiden suurta määrää. Tähän hallitus on sitoutunut puuttumaan väestörekisterin nykyaikaistamista koskevan strategian pohjalta. Vaikka talouskasvu on ollut nopeaa, peruspalvelujen saatavuus on edelleen merkittävä haaste ja inhimillisen kehityksen indeksi on suhteellisen alhainen (Norsunluurannikko on sijalla 172 yhteensä 188:sta). Turvallisuusalan uudistusta ei ole viety täysin loppuun, vaikka YK:n rauhanturvajoukot (Norsunluurannikolla toteutettava Yhdistyneiden kansakuntien operaatio UNOCI) vetäytyvät maasta.

Kansalaisyhteiskunta on tietyiltä osin aktiivinen, mutta sen valmiuksia on edelleen kehitettävä. Poliittiseen päätöksentekoon osallistumista ei kuitenkaan helpota se, että aitoa vuoropuhelua institutionaalisesta rakenteesta ei ole.

Vaikka kahden viime vaaliprosessin on katsottu noudattaneen demokraattisia normeja, tarkkailijat ovat havainneet, että viranomaiset ovat toisinaan rajoittaneet perusteettomasti lehdistönvapautta ja vapautta osoittaa mieltä.

Hallitus on sitoutunut edistämään ihmisoikeuksia. Se on hyväksynyt toimintapolitiikkoja, joilla käsitellään oppivelvollisuutta, lapsityövoimaa ja ihmiskauppaa. Erikoistunut tiedotus- ja tutkintayksikkö (CSEI), joka johtaa vaalien jälkeisen kriisin aikana tehtyjen rikosten tutkintaa, saavutti jonkin verran edistystä vuonna 2016 ja asetti rikoksista vastuussa olevia syytteeseen. Perustuslailliset ja oikeudelliset kehykset noudattavat demokraattisia periaatteita, ihmisoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta. Lisäksi uudessa perustuslaissa vahvistetaan useita periaatteita, myös syrjimättömyyden periaate.

EU:n pysyvät poliittiset yhteydet ja virallinen poliittinen vuoropuhelu tarjoavat sille kanavan hallituksen kanssa käytävää ihmisoikeuksia koskevaa vuoropuhelua ja poliittista keskustelua varten. Viimeisin virallisen poliittisen vuoropuhelun istunto pidettiin EU:n suurlähettiläiden ja Norsunluurannikon ulkoasiainministerin kesken maaliskuussa 2016. Siinä käsiteltiin erityisesti radikalisoitumista ja laitonta muuttoliikettä.

EU:n edustusto tukee ihmisoikeuksien puolustajia myöntämällä ihmisoikeusjärjestöille avustuksia EIDHR-välineestä.

EU:n ja Norsunluurannikon hyvää hallintoa ja kehitystä koskevaan sopimukseen (11. EKR) sisältyviä indikaattoreita ovat vastasyntyneiden rekisteröinnin parannukset, oikeuden saatavuus ja tutkintavankeusaikojen rajoittaminen. Lisäksi EU tukee maankäyttöjärjestelmän uudistusta. Tavoitteena on vakiinnuttaa maa- ja metsätalouden oikeudet. Erityisissä vuoropuheluissa ja yhteistyössä käsiteltiin oikeuslaitoksen vahvistamista ja oikeuden saatavuutta sekä turvallisuusalan uudistusta 10. ja 11. EKR:n sekä vakautusvälineen avulla.

EU jatkaa myös pysyvää vuoropuheluaan kaikkien poliittisten puolueiden kanssa sekä Norsunluurannikolla toimivien ihmisoikeusalan kansalaisjärjestöjen ja NGO:iden kanssa. Vuonna 2016 EU:n edustusto jatkoi merkittävää ja monipuolista yhteistyötä ihmisoikeuksien alalla. EU tuki EIDHR:stä sovinnontekoa, siirtymäkauden oikeusjärjestelyjä, naisten oikeuksia ja konfliktien ehkäisyä. EU tukee myös kansalaisyhteiskunnan ja paikallisviranomaisten autonomian ja valmiuksien kehittämistä paikallisille NGO:ille myönnettävän erityistuen (LIANE 1- ja LIANE 2 -ohjelmat) sekä CSO-LA -ohjelmista myönnettävien avustusten kautta.

Kansallinen ihmisoikeuskomissio on YK:n UNOCI-rauhanturvajoukkojen tukemana laatinut kattavan kansallisen toimintasuunnitelman kaudelle 2017–2020. UNOCIn on määrä poistua maasta vuonna 2017. Riippumaton ihmisoikeusasiantuntija piti myönteisenä Norsunluurannikon edistymistä vaalien alalla, mutta huomautti, että myös huolta herättäviä ihmisoikeuskysymyksiä on edelleen (erityisesti naisten oikeuksia ja rankaisemattomuutta koskevat kysymykset). Vuonna 2016 UNOCI oli merkittävässä roolissa turvallisuusalan sukupuoliulottuvuuden osalta.

Djiboutin tasavalta

Vuonna 2016 maan yleinen ihmisoikeustilanne ei parantunut ja ihmisoikeusaktivisteihin (pääasiassa muissa kuin virallisesti hyväksytyissä tai suvaituissa ihmisoikeusryhmissä toimiviin), toimittajiin ja hallitusta julkisesti vastustaviin kohdistui edelleen häirintää. Opposition ja uusien sisäisten poliittisten toimijoiden toimintamahdollisuudet ovat kapeat. Joulukuussa 2014 tehdyn puitesopimuksen mukainen Djiboutin hallituksen ja oppositiopuolueiden liittouman (Union pour le Salut National) vuoropuhelu demokraattisista uudistuksista keskeytyi ennen huhtikuun 2016 presidentinvaaleja.

EU:n prioriteetteja ovat ihmisoikeuksien puolustajien ja näiden ryhmien sekä institutionaalisten toimijoiden ja NGO:iden tukeminen tarjoamalla niille keinoja ihmisoikeuksien puolustamiseen ja edistämiseen; haavoittuvien ryhmien – erityisesti katulasten, muuttajien ja pakolaisten – suojeleminen sekä naisten ja lasten oikeuksien parempi suoja. EU pyrkii yhteistyössä hallituksen ja erityisesti oikeusministerin sekä nais- ja perheasioista vastaavan ministerin kanssa edistämään vuoropuhelua ihmisoikeuksien alalla ja kansalaisyhteiskunnan hankkeiden kehittämistä.

Vuonna 2016 Djiboutissa ilmeni monenlaisia ongelmia, jotka koskivat erityisesti poliisin ja oikeusjärjestelmän käyttämistä mielipiteen- ja sananvapauden rajoittamiseen sekä väitöksiä poliisin liiallisesta voimankäytöstä. Muita ihmisoikeusongelmia olivat oppositiojohtajien ja ihmisoikeusaktivistien mielivaltaiset pidätykset ja vangitsemiset useiksi päiviksi ilman tuomioistuinkäsittelyä sekä matkustuskiellot.

Vuonna 2016 presidentti Ismail Omar Guelleh valittiin neljännelle toimikaudelle. Yksi kansainvälinen tarkkailija havaitsi joitakin epäselvyyksiä, mutta ne eivät vaikuttaneet presidentinvaalin tulokseen. Korkean edustajan tiedottaja kehotti tapahtuman yhteydessä kaikkia poliittisia voimia jatkamaan poliittista vuoropuhelua, jonka tavoitteena on vahvistaa oikeusvaltiota, lopettaa maata viime vuodet koetelleet jännitteet sekä vakiinnuttaa kestävän ja osallistavan kehityksen perusta.

EU jatkoi ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja Djiboutin tasavallan kanssa, erityisesti 8 artiklan mukaisen poliittisen vuoropuhelun istunnossa helmikuussa 2016. Keskustelu oli avointa, ja siinä käsiteltiin monenlaisia kysymyksiä, myös sananvapautta ja yhdistymisvapautta.

EU seuraa ihmisoikeuksien puolustajien tilannetta ja käy säännöllistä vuoropuhelua hallituksen sekä alan järjestöjen kanssa. Koska kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen on yksi EU:n tärkeimmistä tavoitteista Djiboutissa, se on alkanut kehittää vuoropuhelua maan kansalaisjärjestöjen kanssa jäsennellymmäksi.

Vuonna 2016 järjestettiin ihmisoikeuksiin liittyviä julkisuusdiplomatian tapahtumia. Lokakuussa 2016 ulkoasiain- ja kansainvälisen yhteistyön ministerille toimitettiin ICC:tä koskeva virallinen yhteydenotto. Marraskuussa 2016 samalle ministerille toimitettiin virallinen yhteydenotto, joka koskee (YK:n 71. yleiskokouksen) päätöslauselmaa kuolemanrangaistuksen käyttöä koskevasta moratoriosta. Oikeusministerille toimitettiin myös kaksi ihmisoikeuksiin liittyvää epävirallista yhteydenottoa. Euroopan parlamentti hyväksyi toukokuussa 2016 päätöslauselman ihmisoikeustilanteesta Djiboutissa.

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukeaan EKR:stä ja EIDHR:stä rahoitettaville hankkeille.

EU toteuttaa useita hankkeita, jotka koskevat kansalaisyhteiskuntaa ja erityisesti naisten oikeuksia (mukaan lukien naisten sukupuolielinten silpominen), maaseudun selviytymiskykyä ja vammaisten oikeuksia. Vuonna 2016 EU myönsi kaksi avustussopimusta naisten ja lasten oikeuksien suojeluun pakolaisyhteisöissä. EU tukee myös Itä-Afrikan journalistiliiton (EAJA) johtamaa hanketta, jonka tavoitteena on kehittää toimittajien valmiuksia Djiboutissa. Ensimmäinen hankkeen toteuttama tapahtuma oli elokuussa 2016 järjestetty seminaari.

Päiväntasaajan Guinean tasavalta

Vuonna 2016 Päiväntasaajan Guinean yleinen ihmisoikeustilanne oli edelleen erittäin huolestuttava, koska sen hallinto on sulkeutunut ja harjoittaa sortotoimia. Ihmisoikeusloukkauksia tehtiin järjestelmällisesti, ja turvallisuusjoukot jatkoivat poliittisiin aktivisteihin ja kansalaisyhteiskuntaan kohdistuvia väärinkäytöksiä, häirintää ja valvontaa. Myös oikeuslaitos on presidentin ja toimeenpanohaaran vallassa.

EU:n prioriteettina on jatkaa tukea suuremmille vapauksille ja kansalaisyhteiskunnan aktiivisemmalle osallistumiselle taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia painottaen. EU pitää poliittisten aktivistien tilannetta erittäin tärkeänä.

Presidentinvaalit pidettiin huhtikuussa 2016. Prosessi oli puutteellinen, ja oppositio boikotoi vaaleja. Vuodesta 1979 vallassa ollut presidentti "valittiin" uudelleen 93,7 prosentilla annetuista äänistä.

Sananvapautta sekä yhdistymis- ja kokoontumisvapautta rajoitettiin edelleen tuntuvasti Päiväntasaajan Guineassa. Poliittisia vastustajia karkotettiin, kiellettiin poistumasta kotikylästään tai ajettiin maanpakoon säännöllisesti. Vuoden 2014 aloite poliittisten puolueiden laillistamisesta ei valitettavasti ole vielä poikanut myönteistä kehitystä. Poliittisten toimintamahdollisuuksien avautumista on valvottu tiukasti, ja oppositiopuolueita tai niiden jäsenten yksittäisiä aloitteita kohtaan hyökättiin heti, jos vallanpitäjiin kohdistettiin vähäisintäkään kritiikkiä. Eräs laillistetuista puolueista, Ciudadanos por la Innovación, ilmoitti, että ainakin kaksi sen alueellista johtajaa oli pidätetty mielivaltaisesti ja sen kansalliseen johtajaan oli kohdistunut häirintää. Hallinto valvoi televisiota ja lehdistöä tiukasti, ja internetin levinneisyys pysyi matalana.

Kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuudet olivat edelleen hyvin rajalliset. Järjestöjen rekisteröinnin tiukka valvonta ja manipulointi oli yhä huolestuttavaa. Maaliskuussa 2016 merkittävimmän kansalaisyhteiskunnan ryhmän Centro de Estudios e Iniciativas para el Desarrollo (CEID) toiminta kiellettiin. Tämä hankaloitti Päiväntasaajan Guinean paluuta kaivos- ja kaivannaisteollisuuden avoimuutta koskevaan aloitteeseen (EITI).

EU ja Päiväntasaaja Guinea eivät käyneet poliittista tai ihmisoikeusvuoropuhelua vuonna 2016. EU on ollut valmis ottamaan esille huolenaiheensa esimerkiksi korkean edustajan vilpillisten vaalien jälkeen antamassa julkilausumassa, jossa vaaleja pidettiin demokratiakehityksen kannalta hukattuna tilaisuutena.

Kuolemanrangaistusta koskeva moratorio on ollut voimassa siitä lähtien, kun Päiväntasaajan Guineasta tuli portugalinkielisten maiden yhteisön jäsen vuonna 2014.

Ihmisoikeuksien puolustajiin kohdistuu Päiväntasaajan Guineassa järjestelmällisiä tukahduttamistoimia ja häirintää, joten hyvin harvat kansalaiset rohkenevat ylipäänsä ottaa esille tällaisia kysymyksiä. Nimenomaisesti ihmisoikeuksien alalla ei myöskään toimi ainuttakaan NGO:ta, eikä sellaisia ole edes rekisteröitynä, vaikka periaatteessa tämä on ollut mahdollista jo vuoden 2006 NGO-lain nojalla.

EU myönsi vuonna 2016 rahoitustukea EIDHR:stä rahoitettaville hankkeille. Yhdellä hankkeista tuetaan CEID-järjestöä, ja sen odotetaan jatkuvan vuoden 2018 loppuun asti. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa, edistää ihmisoikeuksia ja erityisesti tehostaa NGO:iden koordinoitua kansallisen elimen avulla. Toisella hankkeella edistetään lapsen oikeuksia Päiväntasaajan Guineassa. Hankkeen toteuttaa Unicef vuosina 2017 ja 2018, ja sen tavoitteena on perustaa lasten syntymärekisteri. Kahdenvälisiä hankkeita ei rahoitettu Euroopan kehitysrahastosta (EKR), koska Päiväntasaajan Guinea ei ole ratifioinut EU:n sekä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmän (AKT) välistä Cotonoun sopimusta.

YK:n ihmisoikeusneuvoston työryhmä arvioi Päiväntasaajan Guineaa seuraavan kerran UPR-arvioinnin yhteydessä vuonna 2019. Vuonna 2016 ei edistytty vuoden 2014 UPR-arvioinnissa annettujen suositusten toteuttamisessa.

Päiväntasaajan Guinea on pyytänyt portugalinkielisten maiden yhteisöltä teknistä tukea yhdenmukaistamiseen kuolemanrangaistusta koskevan moratorion osalta. Myös tukea oikeus- ja vankeinhoitojärjestelmän uudistukseen voitaisiin ehdottaa. Kansalaisyhteiskunta ja muut kuin valtiolliset toimijat tarvitsevat toimintaansa tukea, koska ne ovat heikkoja ja niiden toimintaedellytyksiä heikennetään järjestelmällisesti. Yksi seurattava osa-alue olisi niiden panos hallituksen viralliseen strategiaan (plan nacional de desarrollo económico 2020).

Eritrean valtio

Eritrean yleinen ihmisoikeustilanne pysyi vuonna 2016 huolestuttavana. Poliittiset oikeudet ja vapaudet puuttuvat lähestulkoon kokonaan. Kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuudet ovat edelleen melko rajalliset.

EU:n prioriteettina on käsitellä virallisissa ja epävirallisissa kokouksissa maassa tapahtuvia ihmisoikeusloukkauksia sekä asevelvollisuuden rajoittamatonta kestoja, joka vallitsevan makrotaloudellisen tilanteen kanssa on merkittävimpiä muuttoliikkeen työntekijöitä.

Ongelmia on monenlaisia, erityisesti sananvapauden ja yhdistymisvapauden alalla. Ongelmallista on myös vaalien ja vapaiden tiedotusvälineiden puuttuminen. Muita ihmisoikeusongelmia ovat oikeusvaltion puuttuminen ja mielivaltaiset vangitsemiset ilman oikeudenkäyntiä.

Vuonna 2016 ei saatu tilanpäivitystä vangittujen toimittajien ja mielipidevankien kohtalosta kansainvälisen yhteisön toistuvista pyynnöistä huolimatta.

Eritrea kuitenkin tiivisti yhteistyötään EU:n kanssa. Ihmiskauppaan ja salakuljetukseen liittyvissä kysymyksissä Eritrean hallitus jatkaa Khartumin prosessin mukaisia toimiaan. Khartumin prosessi on EU:n ja Afrikan sarven muuttoreittejä koskeva aloite, joka käynnistettiin marraskuussa 2014.

Vuonna 2016 EU otti edelleen esille Eritrean tekemiä ihmisoikeusloukkauksia. Viimeisimmässä 8 artiklan mukaisessa vuoropuhelussa huhtikuussa 2016 käsiteltiin keskeisiä ihmisoikeuskysymyksiä, mukaan lukien asevelvollisuus, kansalaisoikeudet ja poliittiset oikeudet, muuttoliike ja ihmiskauppa sekä YK:n johdolla toteutetussa UPR-arvioinnissa Eritrelle annettujen suositusten täytäntöönpano. Vuoropuhelu tarjosi tärkeän tilaisuuden toistaa EU:n kanta asiaan liittyviin aiheisiin.

Kansalaisjärjestöjen, myös ihmisoikeuskysymyksiä käsittelevien, toimintamahdollisuudet ovat jokseenkin rajalliset. EU jatkaa ja tukee ihmisoikeuksien jakamattomuuden periaatteen mukaisesti kaikkien ihmisoikeuksien ja niiden alalla työskentelevien toimijoiden edistämistä ja suojelua.

Vuonna 2016 toteutettiin yksi ihmisoikeuksiin liittyvä julkisuusdiplomatian toimi. Marraskuussa 2016 ulkoasiainministerille toimitettiin virallinen yhteydenotto, joka koskee YK:n yleiskokouksen päätöslauselmaa kuolemanrangaistuksen käyttöä koskevasta moratoriosta.

Lisäksi EU järjesti joulukuussa 2016 julkisen tapahtuman, jolla juhlistettiin kansainvälistä ihmisoikeuksien päivää. Tapahtumaan osallistui laajalti Eritrean hallituksen, kansainvälisen yhteisön ja kansalaisyhteiskunnan jäseniä.

Euroopan parlamentti äänesti maaliskuussa 2016 Eritrean ihmisoikeustilannetta koskevasta päätöslauselmasta, jossa ilmaistiin huoli ihmisoikeustilanteesta.

Vuonna 2016 käynnistettiin uusia ehdotuspyyntöjä kansalaisjärjestöille. EU jatkoi tukeaan toimille, joilla pyritään edistämään ihmisoikeuksia, erityisesti työntekijöiden oikeuksia, naisten ja lasten oikeuksia ja vammaisten oikeuksia. Tällä hetkellä meneillään on 20 hanketta, joilla on edellä mainittuja tavoitteita. Muilla EU:n tukemilla, esimerkiksi veden saatavuutta ja elintarviketurvallisuutta käsittelevillä kehitysyhteistyöhankkeilla edistetään väestön perusoikeuksien säilyttämistä.

YK:n ihmisoikeusneuvosto antoi 1. heinäkuuta 2016 konsensuksella päätöslauselman Eritrean ihmisoikeustilanteesta. Päätöslauselmassa ilmaistiin syvä huoli tutkintakomission raportin havainnoista, jotka koskevat Eritrean ihmisoikeustilannetta.

Kuolemanrangaistuksen osalta Eritrea tuki marraskuussa 2016 YK:n yleiskokouksen kolmannen komitean kuolemanrangaistuksen vastaista päätöslauselmaa.

Etiopian demokraattinen liittotasavalta

Yleinen ihmisoikeustilanne pysyi maassa huolestuttavana vuonna 2016. Vuonna 2015 käynnistynyt protestiliike voimistui, ja Oromian ja Amharan alueilla esiintyi väkivaltaisia yhteenottoja.

9. lokakuuta 2016 julistettu poikkeustila heikensi ihmisoikeustilannetta entisestään, sillä voimaan tulleet säännökset jäädettiin monia kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia. Yleinen turvallisuustilanne on rauhoittunut, mutta Oromian alueella on edelleen suuria jännitteitä ja Amharan alueella esiintyy väkivaltaisuuksia.

Terrorisminvastaista lakia käytettiin toimittajia, bloggaajia, ihmisoikeusaktivisteja ja opposition jäseniä vastaan huomattavasti aiempaa enemmän, sillä kaikista tapauksista vuodesta 2009 lähtien 30 prosenttia pantiin vireille vuonna 2016.

EU:n prioriteettina on tukea poliittisen järjestelmän asteittaista avautumista sekä sanan-, lehdistön- ja yhdistymisvapauden kunnioittamista. EU on lisäksi laajemman alueellisen yhteistyönsä puitteissa osallisena useissa aloitteissa, jotka liittyvät muuttajien ja pakolaisten oikeuksiin Etiopiassa.

Lokakuun alkupuolella Oromo Ireecha -festivaaleilla sattui kuolonuhreja vaatinut tapaus, jossa väkijoukko joutui paniikkiin. Sen jälkeiset levottomuudet monissa osissa maata kärjistyivät väkivaltaisiksi hyökkäyksiksi julkisia ja ulkomaisia investointeja kohtaan. Tämän seurauksena Etiopian hallitus määräsi 9. lokakuuta kuudeksi kuukaudeksi poikkeustilan, jonka aikana sananvapautta ja kokoontumis- ja liikkumisvapautta sekä oikeutta osoittaa mieltä ja lakko-oikeutta rajoitettiin entisestään. Poikkeustilamääräysten nojalla turvallisuusjoukoilla on valtuudet tehdä etsintöjä ja pidätyksiä ja takavarikoida omaisuutta ilman tuomioistuimen määräystä sekä valvoa viestintää. Etiopian hallitus on tiedottanut tehneensä 24 000 pidätystä poikkeustilan nojalla. Noin puolet pidätetyistä on vapautettu tähän mennessä "uudelleenkoulutusjakson" jälkeen. Useiden oppositiojohtajien, kuten Merera Gudinan, pidätykset vaarantavat mielekkään poliittisen vuoropuhelun. Internetin ja sosiaalisen median rajoitukset heikentävät sananvapautta, ja yleinen mediaympäristö on heikentynyt voimakkaasti pelon ilmapiirin ja itsesensuurin lisääntyessä.

Ihmisoikeudet ja hallinto kuuluvat kesäkuussa 2016 allekirjoitetun EU:n ja Etiopian strategisen toimintaohjelman ensisijaisiin alakohtaisiin vuoropuheluihin. Tämän myötä tulisi olla mahdollista virallistaa hallituksen kanssa parhaillaan käytävät keskustelut ja tiivistää niitä. Ensimmäisenä on tarkoitus käynnistää ihmisoikeuksia ja hallintoa koskeva vuoropuhelu alkuvuodesta 2017 Addis Abebassa.

Ottaen huomioon meneillään olevan kriisin sekä poliittisten uudistusten ja Etiopian poliittisen järjestelmän avaamisen tarpeen EU myös käynnisti hallituksen ja muiden sidosryhmien kanssa vuoropuhelun poliittisten uudistusten ja paremman hallinnon näkymistä. EU:n edustusto tukee myös oppositiopuolueiden jäsenten ja Etiopian hallituksen vuoropuhelun edistämistä. Hallinto on määritelty yhdeksi EU:n yhteisen ohjelmasuunnittelun puitteissa tehtävän yhteistyön ensisijaisista aloista.

Meneillään olevan kriisin alettua EU on antanut useita julkilausumia poliittisesta ja ihmisoikeustilanteesta ja kehottanut aloittamaan poliittisen vuoropuhelun ja uudistustoimet. Pian poikkeustilan julistamisen jälkeen korkea edustaja Federica Mogherini muistutti tapaamisessa pääministeri Hailemariam Dessalegnin kanssa, että ihmisoikeuksia on kunnioitettava kaikissa tilanteissa.

EU:n edustusto seurasi myös säännöllisesti oikeudenkäyntejä ja analysoi terrorisminvastaiseen lakiin ja rikoslakiin liittyviä tapauksia, myös bloggaajien, toimittajien, oppositiopuolueiden edustajien ja ihmisoikeusaktivistien poliittisia oikeudenkäyntejä sekä mielenosoituksiin liittyviä tapauksia.

EU:n kansalaisyhteiskuntarahasto on ainoa kansainvälinen rahoitusväline, jolla ihmisoikeusasioita käsitteleviä kansalaisjärjestöjä saadaan tukea Etiopiassa. Vuonna 2016 rahastosta käynnistettiin ehdotuspyyntö maassa toimivien hyväntekeväisyysjärjestöjen ja yhteisöjen tukemiseksi. Erityisesti ihmisoikeusneuvostoa kehoitetaan painokkaasti kannustamaan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä edistämään oikeusvaltiota, asianmukaisia oikeusprosesseja ja demokraattisen järjestelmän perustamista.

EU jatkoi tukeaan yliopistoille ja kansalaisjärjestöille ihmisoikeuskoulutuksen ja oikeusavun alalla sekä osallistui myös aktiivisesti sukupuolinäkökohtia käsittelevän työryhmän työskentelyyn. Toinen hanke koskee naispuolisten työntekijöiden oikeuksia, korruption torjuntaa, vammaisten oikeuksien edistämistä ja osallistavaa kehitystä.

Pidätettyjen oikeuksien alalla EU tuki Punaisen ristin kansainvälistä komiteaa, joka toteuttaa laajaa ohjelmaa Etiopian vankiloissa.

Muuttajien ja pakolaisten oikeuksien alalla vuonna 2016 järjestettiin säännöllisiä korkean tason vuoropuheluita muuttoliikettä ja liikkuvuutta koskevan yhteisen toimintasuunnitelman puitteissa. Asiaan liittyen käynnistettiin kaksi ohjelmaa, joissa pakolaisten ja haavoittuvien muuttajien suojeleminen on tärkeässä asemassa: alueellinen kehitys- ja suojeleohjelma sekä muuttoliikkeen hallinnan parantamista koskeva ohjelma.

Etiopian hallitus on aktiivisesti edistänyt pakolaisten oikeuksia ja hyväksynyt työllisyys sopimuksen, jolla taataan työllistymismahdollisuus 30 000 pakolaiselle. Hallitus myös sitoutui pakolaisasioiden huippukokouksessa parantamaan pakolaisten oikeuksia.

Hallitus hyväksyi uuden kansallisen ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman kaudelle 2016–2018. Muutamia kuulemisia järjestettiin, mutta niistä ei ole tällä hetkellä saatavana englanninkielistä käännöstä.

Gabonin tasavalta

Yleinen ihmisoikeustilanne heikkeni Gabonissa merkittävästi 27. elokuuta 2016 pidettyjen presidentinvaalien jälkeen. Vakavasti otettavaa tutkintaa ei ole tehty totuuden selvittämiseksi väitetyistä vakavista ihmisoikeusloukkauksista, kuten laittomista teloituksista, tahdonvastaisista katoamisista, mielivaltaisista pidätyksistä ja pitkäkestoisista vangitsemisistä epäinhimillisissä oloissa. Pelon ilmapiiri vallitsi, kun tukahduttamistoimia ja pelottelua käytettiin ja tiedotusvälineiden vapautta sekä sanan- ja kokoontumisvapautta ja vapautta osoittaa mieltä rajoitettiin liiallisesti.

EU:n prioriteettina on tukea vaalien jälkeisten ihmisoikeusloukkauksien riippumattomaa tutkintaa ja alustavaa tutkintaa ICC:ssä, jotta väestön keskuudessa saataisiin aikaan sovinto ja syylliset saataisiin oikeuden eteen. Hallinnon avoimuuden puutteen takia oli erittäin vaikeaa arvioida väitteiden laajuutta.

EU:n ihmisoikeustoiminnan viisi tärkeintä osa-aluetta Gabonissa ovat demokratia ja hallinto, korruption torjunta, vankila- ja tutkintavankeusolot, rituaalirikoksiin puuttuminen sekä puuttuminen mielivaltaisiin pidätyksiin, kidutukseen ja tahdonvastaisiin katoamisiin.

Yhdistymisvapautta, vapautta rauhanomaiseen kokoontumiseen, sananvapautta ja tiedonsaannin vapautta rajoitettiin merkittävästi sekä ennen presidentinvaaleja että niiden jälkeen.

Oikeusjärjestelmän toimintaa arvosteltiin ankarasti vuoden 2016 vaalien jälkeisten mellakoiden jälkeen riippumattomuuden ja asianmukaisen oikeuskäsittelyn puutteesta. 31. elokuuta – 5. syyskuuta 2016 pidätettiin noin 800 ihmistä. Syytökset kidutuksesta, tahdonvastaisista katoamisista, mielivaltaisista tai poliittisesti perustelluista pidätyksistä sekä murhista lisääntyivät huomattavasti syyskuun 2016 mellakoiden jälkeen.

Kesäkuussa 2016 parlamentti tarkisti viestintälakia, joka tulee voimaan tammikuussa 2017. Siinä rajoitetaan lehdistönvapautta tietyiltä osin. Lakia rikkovia toimittajia tai tiedotusvälineitä voidaan rangaista sakoilla, tilapäisellä tai pysyvällä sulkemisella ja kiellolla harjoittaa ammattiaan.

EU auttoi gabonilaisia ihmisoikeuksien puolustajia pitämään yhteyttä eurooppalaisiin ihmisoikeuksien puolustajien järjestöihin. EU tarjosi heille suojelua ja mahdollisti heidän ihmisoikeuksia koskevien tutkimustensa jatkamisen EIDHR-välineen avulla.

EU lähetti Gabonin hallituksen kutsusta ensimmäistä kertaa vaalitarkkailuvaltuuskunnan tarkkailemaan presidentinvaaleja. Gabonin demokraattisen puolueen (PDG) ehdokas Ali Bongo Ondimba valittiin vaaleissa toiselle seitsenvuotiskaudelle 50,66 prosentilla äänistä, kun oppositiojohtaja Jean Pingin osuudeksi jäi 47,27 prosenttia. Väkivaltaisia mellakoita puhkesi välittömästi sen jälkeen, kun alustavat tulokset ilmoitettiin 31. elokuuta. Kansalliskokous ja useita muita julkisia rakennuksia sytytettiin tuleen. Tasavaltalaiskaarti hyökkäsi 31. elokuuta oppositiojohtaja Jean Pingin päämajaan. Virallisten lukujen perusteella kuolemantapauksia sattui neljä, mutta kansalaisyhteiskunnan arvion mukaan kuolonuhreja oli 28, katoamisia yli 90 ja vangittuna on edelleen yli 600 ihmistä.

Gabonin viranomaiset ja tiedotusvälineet järjestivät pitkäkestoisen ja poliittisesti latautuneen EU:n sekä vaalitarkkailuvaltuuskunnan ja sen jäsenten vastaisen kampanjan, jolla pyrittiin heikentämään sen uskottavuutta. Tämän yhteydessä valtuuskunnan jäseniä esimerkiksi uhkailtiin ja salakuunneltiin. Librevillessä 12. joulukuuta esitellyssä loppuraportissa ilmaistiin vakavia epäilyjä vaaliprosessin ja lopullisten tulosten luotettavuudesta ja annettiin useita merkittäviä suosituksia vaalijärjestelmän sekä institutionaalisen ja oikeudellisen kehyksen uudistamiseksi.

Vuonna 2016 EU osallistui ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluihin Gabonissa eri yhteyksissä, myös kesä- ja joulukuussa Librevillessä järjestetyssä puolivuositaisessa 8 artiklan mukaisessa poliittisessa vuoropuhelussa. Hallitus suhtautui kuitenkin hyvin vastahakoisesti avoimeen ja rehelliseen keskusteluun väitetyistä ihmisoikeusloukkauksista.

Korkean edustajan ja vaalitarkkailuvaltuuskunnan julkilausumissa, reaktioissa Euroopan parlamentissa käytyyn keskusteluun, korkean tason kokouksissa sekä epävirallisissa yhteyksissä EU toi esiin vakavat huolenaiheensa ja kannusti hallitusta varmistamaan ihmisoikeuksien täysimääräisen kunnioittamisen. EU:n edustusto oli yhteydessä paikalliseen kansalaisyhteiskuntaan pyrkiessään keräämään todisteita ihmisoikeusloukkauksista. Vuositaisessa kansalaisyhteiskunnan ja edustuston tapaamisessa käsitellään kaikkia ihmisoikeuksiin liittyviä huolenaiheita.

Joulukuussa 2016 järjestetyssä 8 artiklan mukaisessa poliittisessa vuoropuhelussa EU kehotti Gabonin viranomaisia tiiviimpään poliittiseen vuoropuheluun Cotonoun sopimuksen liitteen VII mukaisesti. Lisäksi EU kehotti tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioidensa ja kansainvälisten kumppanien (AU, YK:n Keski-Afrikan toimisto, YK:n päämaja, YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimisto Genevessä ja Yaoundéssa, Yhdysvallat ja ranskankielisten maiden järjestö OIF) kanssa järjestämään riippumattoman tutkinnan väitetyistä vakavista ihmisoikeusloukkauksista sekä kunnioittamaan perusoikeuksia täysimääräisesti.

EU antoi vuonna 2016 rahoitustukea EIDHR:stä ja EKR:stä rahoitettaville hankkeille. Eräässä EIDHR-hankkeessa, jota toteutti kamerunilainen JADE-järjestö (Journalistes en Afrique pour le développement) yhteistyössä gabonilaisen journalistiliiton (L'association gabonaise des journalistes agenciers de presse écrite et audiovisuelle) kanssa, tavoitteena oli tuoda kansalaisten saataville laadukkaampaa tietoa vaaliprosessista ja kouluttaa gabonilaisia toimittajia puolueettomaan, objektiiviseen ja poliittisesti riippumattomaan journalismiin. Toisen EIDHR-hankkeen tavoitteena on demokraattisia arvoja, osallistavaa poliittista vuoropuhelua ja kansalaisten osallistumista edistämällä tukea kansalaisjärjestöjä, kun ne pyrkivät vakiinnuttamaan ja vahvistamaan asemaansa vaalisyklissä. Erityisenä tavoitteena on kouluttaa paikallisia vaalitarkkailijoita ja tukea heidän toimintaansa Gabonin vaaliprosesseissa.

Kesäkuussa käynnistettiin valtiosta riippumattomia toimijoita ja paikallisviranomaisia koskevan ohjelman (NSA-LA) ehdotuspyyntö, jolla on tarkoitus tukea valtiosta riippumattomien toimijoiden ja paikallisviranomaisten valmiuksia, vastuuvollisuutta ja päätöksentekoa sekä kansalaisten osallistumista valtion politiikkaan. Lopullisena tavoitteena on saada aikaan osallistavaa paikallista kehitystä, joka vastaa kansalaisten odotuksia.

Afrikan ihmisoikeuksien ja kansojen oikeuksien toimikunta antoi hiljattain vahvan Gabonia koskevan päätöslauselman, jossa hallitusta kehoitettiin käynnistämään viipymättä puolueeton tutkinta väitetyistä ihmisoikeusloukkauksista. Hallitus ja oppositio pyysivät molemmat Kansainvälistä rikostuomioistuinta tekemään esitutkinnan vaalien jälkeisistä väkivaltaisuuksista. EU:n tarkoituksena oli tukea alueellista YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimistoa suorittamaan nopea tiedonkeruu ja arviointi ihmisoikeusloukkauksista. Vastuuvollisuutta pidettiin ensiarvoisen tärkeänä, jotta sovinnonteko Gabonin väestön kanssa onnistuisi ja jotta kansalliseen vuoropuheluun voitaisiin osallistua rakentavasti. YK päätti kuitenkin lykätä tiedonkeruuta ja arviointia, kunnes kansallinen vuoropuhelu olisi saatu päätökseen.

Gabon on osapuolena useimmissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa ja osallistuu asianmukaisten YK:n ihmisoikeuselinten toimintaan. Gabon ei ole kuitenkaan vielä ratifioinut Afrikan peruskirjaa demokratiasta, vaaleista ja hyvästä hallinnosta. Seuraava UPR-arviointi on tarkoitus suorittaa marraskuussa 2017. Oikeus- ja vaalijärjestelmän riippumaton toiminta on edelleen rajallista, vaikka se taataan perustuslaissa. Monia sosiaalisia ja taloudellisia oikeuksia ei kunnioiteta johdonmukaisesti.

Gambian tasavalta

Vuonna 2016 Gambian ihmisoikeus- ja oikeusvaltiotilanne oli entisen presidentin Jammehin alaisuudessa edelleen erittäin huolestuttava, erityisesti lehdistönvapauden, kuolemanrangaistuksen, vankilaolojen, hlbt-ihmisten ihmisoikeuksien, mielivaltaisten pidätysten, perustuslain mukaista 72 tunnin rajaa pidempien vangitsemisten ja oikeuslaitoksen riippumattomuuden osalta. Joulukuussa 2016 Adama Barrow voitti presidentinvaalit.

EU:n toimissa keskityttiin oikeusvaltiota, sananvapautta ja syrjimättömyyttä koskeviin kysymyksiin. EU kannusti edelleen Gambiaa perustamaan kansallisen ihmisoikeuskomission ja seurasi hallituksen tiedottamista aiheesta. Konkreettisia tuloksia ei kuitenkaan ole vielä saatu.

Mielivaltaiset pidätykset ja vangitsemiset ilman asianmukaista oikeusprosessia jatkuivat vuonna 2016. Kansallinen tiedustelupalvelu ei myöntänyt vangitsemisia, vaikka oli vahvaa näyttöä siitä, että tiedustelupalvelun pidättämät joutuivat usein kidutuksen ja halventavan kohtelun uhreiksi. Hallitus ei pannut täytäntöön Afrikan ihmisoikeuksien ja kansojen oikeuksien toimikunnan päätöslauselmaa 134 (2008), jossa Gambiaa kehoitetaan tutkimaan kaikki vankeusajan kidutusta ja laittomia teloituksia koskevat väitteet sekä noudattamaan Länsi-Afrikan valtioiden talousyhteisön (ECOWAS) tuomioistuimen päätöstä, jolla Gambia määrättiin maksamaan korvauksia laittoman teloituksen uhriksi joutuneen perheelle.

Toimittajia vangittiin tiedotusvälineitä koskevien sortavien lakien nojalla, ja hlbt-ihmisten syrjintä jatkui. Vähemmistöön kuuluvasta heimosta tuleva entinen presidentti Jammeh uhkasi Gambian etnistä enemmistöyhteisöä.

Kaksi harvinaista, pienimuotoista ja rauhanomaista julkista mielenosoitusta 14. ja 16. huhtikuuta 2016 saivat turvallisuusjoukot toteuttamaan ankaria tukahduttamistoimia. Pidätetyksi joutui noin 50 ihmistä, joista yksi kuoli poliisin huostassa. Useimmat pidätetyistä olivat vahvimman oppositiopuolueen UDP:n (United Democratic Party) jäseniä tai kuuluivat sen ylimpään johtoon. Muita pienimuotoisia mielenosoituksia järjestettiin pidätysten jälkeen oikeudenkäynnin aikana. Heinäkuussa 30 ihmistä, mukaan lukien UDP:n johto, tuomittiin kolmen vuoden vankeuteen. Toinen samassa yhteydessä pidätetty henkilö menehtyi 20. elokuuta valtion huostassa oltuaan sitä ennen hoidettavana julkisessa sairaalassa.

Oikeuslaitoksen riippumattomuuden puute tuli selvästi esiin, kun Jammehin oman puolueen vetoamus presidentinvaalien tuloksia vastaan jäi käsittelemättä, koska presidentti oli erottanut liian monta korkeimman oikeuden tuomaria.

Alkuvuodesta 2016 Gambia jatkoi edistymistään naisten ja lasten oikeuksien alalla hyväksymällä lain, jossa kriminalisoidaan naisten sukuelinten silpominen. Myöhemmin samana vuonna hyväksyttiin toinen laki, joka kieltää lapsiavioliitot. Paikan päällä suoritettavan ääntenlaskennan käyttöönotto lisäsi joulukuussa järjestettyjen presidentinvaalien avoimuutta. Niissä voittoon ylsi oppositiopuolueiden liittouman tukema Adama Barrow. Barrow'n vaalivoiton jälkeen kaikki huhtikuun mielenosoituksista syytetyt vapautettiin takuuta vastaan. Istuva presidentti Jammeh kuitenkin kieltäytyi luopumasta vallasta, ja erittäin jännittynyt poliittinen umpikuja kesti koko joulukuun.

Euroopan unioni kehotti läpi vuoden 2016 presidentti Yahya Jammehin valtakaudella Gambiassa tekemään parannuksia ihmisoikeuksien ja hyvän hallinnon alalla sekä nosti esille huolenaiheitaan diplomaattisissa yhteyksissä, myös 8 artiklan mukaisessa poliittisessa vuoropuhelussa, sekä tiettyjä ihmisoikeusloukkauksia koskeneissa julkilausumissa ja virallisissa yhteydenotoissa. EU antoi huhtikuun mielenosoitusten johdosta tiedottajan julkilausuman, jossa pahoiteltiin turvallisuusjoukkojen suhteettoman ankaraa reaktiota ja pyydettiin tapauksesta tutkintaa. Myös useat muut kansainväliset toimijat antoivat julkilausumia ja Euroopan parlamentti päätöslauselman⁶⁷. EU antoi elokuussa toisen julkilausuman, jossa kehoitettiin painokkaasti tutkimaan kahden pidätetyn kuolemantapaukset⁶⁸. Joului- ja tammikuun poliittisen umpikujan aikana EU antoi täyden tukensa ECOWASin, YK:n turvallisuusneuvoston ja AU:n kannalle, jonka mukaan Gambian väestön vaalituloksella ilmaisemaa tahtoa on kunnioitettava. EU antoi useita julkilausumia, joissa kehoitettiin siirtämään valta rauhanomaisesti, ja kiinnitti ulkoasiainneuvostossa jäsenvaltioiden huomion Gambian tilanteeseen. EIDHR-välineestä tuettiin presidentti Jammehin yksittäisten vastustajien suojelua.

Vuonna 2016 EU oli edelleen Gambian tärkein avunantaja kehitysyhteistyön alalla. Euroopan kehitysrahaston komitean pyynnöstä rahoitusta ohjattiin mahdollisimman paljon valtiosta riippumattomille toimijoille. Maaohjelman ensimmäinen vaihe (2015–2016) allekirjoitettiin tammikuussa 2016.

Hallinnollisen osan hanke, jossa annetaan teknistä apua oikeuden saatavuuden ja oikeusalan koulutuksen edistämiseksi Gambiassa, jatkoi viisivuotista kansalaiskasvatuskampanjaansa, valisti 250:tä paikallistason johtajaa (Alkalo) ja osallistui aktiivisesti Gambian yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan tarkistetun opetussuunnitelman laadintaan ja viimeistelyyn. Hankkeen avulla saatiin vietyä loppuun oikeusalan koulutussuunnitelma ja julkaistua Gambian nykyaikainen oikeuskäytäntö ja šaria-lain oikeuskäytäntö.

⁶⁷ Euroopan parlamentin päätöslauselma 12. toukokuuta 2016 Gambiasta (2016/2693(RSP)).

⁶⁸ EU:n ulkosuhdehallinto, tiedottajan julkilausuma gambialaisen opposition jäsenen Ebrima Solo Krummahin kuolemasta vankeudessa, 25. elokuuta 2016.

Merkittäviä kansainvälisiä yleissopimuksia on vielä ratifioimatta Gambiassa, kuten kidutusta ja tahdonvastaisia katoamisia koskevat yleissopimukset. Lisäksi entinen presidentti Jammeh ilmoitti marraskuussa 2016 Gambian vetäytyvän Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännöstä. Maan uusi johto tosin kumosi vetäytymisen myöhemmin.

Ghanan tasavalta

Vuoden 2016 Freedom in the World -indeksin mukaan sanan- ja uskonnonvapaus on Ghanassa perustuslailla taattua ja niitä yleisesti ottaen kunnioitetaan käytännössä. Perusihmisoikeudet ja -vapaudet sisältyvät Ghanan vuoden 1992 perustuslakiin, mutta siitä on jätetty pois joitakin keskeisiä ryhmiä. Näitä ovat hlbt-ihmiset, koska perinteinen uskonnollinen yhteisö kokee homoseksuaalisuuden ongelmalliseksi, ja hlbt-yhteisöön kohdistuu syrjintää.

Tietyistä vakavista rikoksista voidaan edelleen määrätä kuolemanrangaistus, mutta sitä ei panna täytäntöön voimassa olevan moratorion takia. Kuolemanrangaistuksen poistamisaloitteet vaikuttavat kuitenkin olevan vastatulessa, sillä ne eivät nähtävästi saa riittävästi tukea Ghanan väestöltä.

Vaikka Ghanassa on naisten ja lasten asioista vastaava ministeriö, jolle kuuluu sosiaalinen suojelu, lähisuhdeväkivaltaa käsittelevä erityisyksikkö Ghanan poliisissa ja sukupuolten tasa-arvoasioita käsittelemään on perustettu erityisiä tuomioistuimia, kaikki nämä instituutiot ovat edelleen alirahoitettuja. Lapsityövoima on yhä vakava ongelma – monia lapsia pakotetaan avustamaan vanhempiaan maataloustöissä tai kalastuksessa sen sijaan, että he pääsisivät kouluun. Keskeisimpänä ongelmana on, että lapsia koskevaa kattavaa politiikkaa ja strategiaa ei ole. Vammaisiin lapsiin kohdistuu edelleen usein epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua, ja vastasyntyneiden, pikkulasten ja alle viisivuotiaiden lasten kuolleisuus, aliravitsemus sekä lasten hyväksikäyttö, köyhyys ja eriarvoisuus ovat vakavia ongelmia. Muita ihmisoikeusongelmia ovat lähisuhdeväkivalta ja sukupuoleen perustuva väkivalta.

Ghana sijoittui Toimittajat ilman rajoja -järjestön maailman lehdistönvapautta mittaavassa indeksissä sijalle 26 oltuaan edellisvuonna kaikkien aikojen korkeimmalla sijallaan 22. Freedom House -järjestön mukaan Ghanan tilanne on edelleen melko myönteinen oikeuksien ja vapauksien alalla: sen poliittisia oikeuksia kuvaava pistemäärä oli 37 täydestä 40:stä (kuten vuonna 2015) ja kansalaisvapauksia kuvaava pistemäärä 46 täydestä 60:stä (yksi piste vähemmän kuin edellisvuonna).

Ghana on allekirjoittanut ja ratifioinut useimmat ihmisoikeusvälineet, mukaan lukien ILO:n yleissopimukset, vaikka niiden täytäntöönpano on ehkä ollut toivottua hitaampaa. Lisäksi koko poliittisella kentällä on tahto kunnioittaa kaikkia aiemmin allekirjoitettuja ja ratifioituja välineitä.

Mielikuvat julkisen sektorin ja etenkin oikeuslaitoksen korruptiosta ja tehottomuudesta ovat vahvat, ja rästiin jääneitä tapauksia on huolestuttavan paljon. Lisäksi oikeusavun saatavuus on erittäin heikkoa, ja monet ihmisoikeusloukkaukset jäävätkin rankaisematta. Transparency International -järjestön tärkein huomio oli, että Ghanan viranomaisten on tutkittava perusteellisesti väitteet oikeuslaitokseen liittyvästä korruptiosta.

Vuonna 2016 Ghana ei merkittävästi muuttanut asennettaan edellä mainittuihin asioihin kansainvälisissä yhteyksissä, eikä se ottanut niissä etäisyyttä afrikkalaisiin kumppaneihinsa. Ghana äänesti kuitenkin ensimmäisenä Afrikan maana EU:n ihmisoikeusneuvostossa ehdottaman Burundia koskevan päätöslauselman puolesta, millä oli valtavasti symbolista arvoa.

Vuonna 2016 EU:n edustusto tapasi Ghanan ihmisoikeuksia ja demokratia-asioita käsitteleviä kansalaisjärjestöjä useita kertoja. Tarkoituksena oli tarkistaa ihmisoikeuksien puolustajia koskevaa strategiaa ja keskustella korruptiota, oikeuden saatavuutta, lapsityövoimaa ja hlbt-ihmisiä koskevista kysymyksistä.

Guinean tasavalta

Maan yleinen ihmisoikeustilanne parani vuonna 2016 tiettyjen edistysaskelten ansiosta. Näitä olivat rikoslain ja rikosprosessilain uudistus, jonka myötä kriminalisoitiin kidutus ja sukuelinten silpominen sekä poistettiin kuolemanrangaistus tavallisista rikoksista⁶⁹. Jäljellä on kuitenkin vielä suuria haasteita, jotka koskevat oikeusvaltion vakiinnuttamista, oikeuden saatavuutta, sukupuolten tasa-arvoa ja rankaisemattomuuden torjuntaa. Naisten tilannetta Guineassa heikentävät edelleen myös heidän aliedustuksensa julkisessa elämässä sekä sosioekonomisten resurssien ja palvelujen huono saatavuus. EU:n prioriteetteihin kuuluu oikeuden saatavuuden ja rankaisemattomuuden torjunnan edistäminen, demokratian lujittaminen ja korruption torjunta, aineellisen ja henkilökohtaisen turvallisuuden varmistaminen turvallisuusjoukkojen toimintaa tehostamalla, haavoittuvien väestöosien uudelleen sopeuttaminen, ihmisoikeusloukkauksien uhrien tukeminen sekä sukupuolten tasa-arvon edistäminen, jossa keskitytään erityisesti naisten sukuelinten silpomisen ja naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaan.

Poliittinen ilmapiiri parani vuonna 2016, kun presidentti Condé oli vuonna 2015 valittu uudelle toimikaudelle ja 12. lokakuuta allekirjoitettiin Guinean sisäinen sopimus, jonka myötä uusi demokratian vakiinnuttamisen aika saattoi alkaa. Vakiinnuttamistyössä on silti ratkaistava merkittäviä haasteita, joita ovat paikallisvaalien järjestäminen (niitä on lykätty jo kahdesti sopimuksen teon jälkeen), heikko toimivallan jako, julkishallinnon ja oikeuslaitoksen puutteelliset valmiudet sekä runsas korruptio. Oikeus- ja turvallisuusalan uudistuksia tarvitaan edelleen kipeästi. EU osallistui tarkkailijana Guinean sisäiseen vuoropuheluun, jossa saatiin aikaan lokakuun 12. päivän sopimus, ja jatkaa jatkotoimien tukemista.

Parannuksia ovat lokakuussa 2016 hyväksytty rikoslain ja rikosprosessilain uudistus, jossa määriteltiin rangaistaviksi kidutus – sekä omana rikoksenaan että raskauttavana asianhaarana – ja sukuelinten silpominen sekä poistettiin kuolemanrangaistus. Kansalaisyhteiskunnalla on myös yhä tärkeämpi rooli ihmisoikeuksien puolustamisessa.

⁶⁹ Sotilaslaissa säädetään edelleen kuolemanrangaistuksesta poikkeuksellisten rikosten yhteydessä. Näitä ovat maanpetos ja kapinointi sodan tai poikkeustilan aikana.

Uuden hallituksen nimittämisen yhteydessä tammikuussa 2016 ihmisoikeusministerin virka nimettiin uudelleen kansallisesta yhtenäisyydestä ja kansalaisuudesta vastaavaksi ministeriksi, mutta ministerin keskeinen rooli ihmisoikeuksien puolustajana institutionaalisessa rakenteessa yhdessä vuonna 2015 perustetun riippumattoman kansallisen ihmisoikeuselimen kanssa säilytettiin. Ihmisoikeuksia koskevien kansallisten kuulemisten (*Etats Généraux des droits de l'homme*) valmistelu on ollut meneillään vuodesta 2014 alkaen, ja työn tuloksena on tarkoitus saada aikaan ihmisoikeuksia koskeva kansallinen strateginen suunnitelma.

Vuonna 2016 EU jatkoi ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja Guinean kanssa eri yhteyksissä ja hyödynsi tähän kaikki viralliset ja epäviralliset tilaisuudet, mukaan lukien paikallinen ihmisoikeusvuoropuhelu. EU:n Conakryn-edustusto teki virallisen yhteydenoton kuolemanrangaistuksen käytön moratoriosta lokakuussa 2016. EU jatkoi säännöllistä vuoropuhelua ihmisoikeuskysymyksiä käsittelevien kansalaisyhteiskunnan ryhmien kanssa.

Vuonna 2016 EU jatkoi rahoitustukeaan hankkeille, joita rahoitetaan EKR:stä, EIDHR:stä sekä IcSP-välineestä. Kansainväliselle ihmisoikeusliitolle (FIDH) myönnetyn avustuksen erityisenä tavoitteena on tukea syyskuun 28. päivän joukkomurhan uhreja sekä kehottaa viranomaisia ja muita toimijoita torjumaan rankaisemattomuutta ja edistämään kansallista sovinnontekoa.

Turvallisuusalan uudistusohjelman sekä konfliktien ehkäisyyn ja niiden rauhanomaiseen ratkaisemiseen keskittyvien hankkeiden osalta EU toteutti vuonna 2016 toimia, joilla oli suuri vaikutus. Näitä olivat pyrotekninen puhdistamiskampanja Kindiassa sekä metsäalueella toteutettavat hankkeet, joilla edistetään entisten sotilaiden sosioekonomista uudelleensopeuttamista sekä tuetaan konfliktien ehkäisyä ja luonnonvarojen rauhanomaista ja kestäväää hallintaa.

Guinea on osapuolena monissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, mutta se ei ole allekirjoittanut kansainvälistä yleissopimusta kaikkien henkilöiden suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta, kansainvälistä yleissopimusta siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksista, kuolemanrangaistuksen poistamista koskevaa kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen liittyvää toista valinnaista pöytäkirjaa eikä lapsen oikeuksien yleissopimuksen kahta valinnaista pöytäkirjaa.

Oikeuslaitoksen uudistuksen ja oikeuden saatavuuden alalla on osoitettava merkittävää edistymistä. Tämä lähettäisi selkeän viestin siitä, että maa on sitoutunut torjumaan rankaisemattomuutta. Syyskuun 28. päivän joukkomurhan oikeudenkäynti on määrä järjestää vuonna 2017. Kuolemanrangaistuksen oikeudellista moratoriota olisi täydennettävä poistamalla kuolemanrangaistus muodollisestikin.

Guinea-Bissaun tasavalta

Vuonna 2016 ei tehty ilmoituksia merkittävistä ihmisoikeusloukkauksista, mutta elokuussa 2015 alkanut pitkittynyt poliittinen kriisi heikensi entisestään valtion toimintavalmiuksia, myös lainvalvonnassa. Demokratian periaatteiden kunnioittaminen oli koetuksella, ja rajalliset valmiudet ja taloudelliset rajoitteet heikensivät edelleen valtion viranomaisten mahdollisuuksia suoriutua tehtävistään ihmisoikeuksien alalla. Ihmisoikeuksien puolustamisen ja edistämisen kannalta tärkeiden alojen, kuten oikeus-, turvallisuus- ja puolustusalan, uudistuksia lykättiin.

EU:n ensisijaisena tavoitteena on edistää demokratian vaalimista ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamista. Tähän kuuluu oikeuden saatavuuden parantaminen ja pidätettyjen oikeuksien suojeleminen sekä tiedonvälityksen vapauden ja kansalaisyhteiskunnan tukeminen. EU pyrkii myös edistämään naisten ja lasten oikeuksia, erityisesti väkivallan, ihmiskaupan sekä seksuaalisen hyväksikäytön ja riiston osalta.

Ongelmia on monenlaisia, erityisesti demokratian ja oikeusvaltion, oikeuden saatavuuden sekä naisten ja lasten oikeuksien alalla. Elokuusta 2015 jatkuneen poliittisen epävakauden ja perättäisten hallituksen vaihdosten takia instituutiot – erityisesti kansalliskokous – ovat olleet umpikujassa. Tilanne on myös rajoittanut huomattavasti maan nykyisen johdon toimintamahdollisuuksia. Poliittisen vastakkainasettelun ja instituutioiden lamaantumisen lisäksi sosioekonominen tilanne on heikentynyt ja epävakauden riski kasvanut.

Lisäksi korruptio ja rankaisemattomuus ovat edelleen huolenaiheena. Kansallisen rankaisemattomuutta, oikeutta ja ihmisoikeuksia käsittelevän konferenssin heinäkuussa 2013 suosittama kansainvälisen tutkintakomission perustaminen on edelleen kesken, eikä siirtymäkauden oikeusjärjestelyjen käyttöönotossa tai ehdotetun kansallisen sovintokonferenssin koolle kutumisessa ole edistytty. Marraskuussa 2016 mielenosoitukset kiellettiin poliittista tilannetta vastustavien julkisten mielenosoitusten jälkeen.

Myönteistä on kuitenkin se, että lehdistönvapautta ei ole kyseenalaistettu. Vaikka viime aikoina on ilmennyt joitakin hallituksen elinten yrityksiä hallita oppositioon kuuluvia tiedotusvälineitä, ne estettiin kansalaisyhteiskunnan, poliitikkojen ja ihmisoikeusryhmien toimin.

EU jatkoi osallistumistaan ihmisoikeuksien ja demokratian puolustamiseen Guinea-Bissaussa paikallisen vuoropuhelun ja EU:n paikallisen ihmisoikeustyöryhmän välityksellä. Erityistä huomiota kiinnitettiin poliittiseen prosessiin vuonna 2016. EU edisti yhteisesti hyväksyttävää ja rauhanomaista ratkaisua meneillään olevaan kriisiin sekä kahdenvälisissä vuoropuheluissaan että alueellisissa ja kansainvälisissä toimissaan, erityisesti Guinea-Bissaun kansainvälisten kumppanien (YK, AU, ECOWAS, EU ja portugalinkielisten maiden yhteisö) P5-ryhmän aktiivisena jäsenenä. EU ilmaisi ihmisoikeuskysymyksiä koskevia huolenaiheitaan julkilausumissa, puheissa ja työpajoissa ja kannusti Guinea-Bissaun hallitusta monenlaisin keinoin varmistamaan ihmisoikeuksien täysimääräisen kunnioittamisen.

Maata koettelevan, voimakkaita tunteita herättävän poliittisen kriisin takia tiettyjen ihmisoikeuksien puolustajien tilanne on muuttunut hiljattain huolestuttavaksi. Heitä ovat erityisesti bloggaajat, joiden aggressiiviset kirjoitukset voitaisiin virheellisesti tulkita hyökkäyksiksi presidenttiä kohtaan. Tähän mennessä toimia ei ole tarvittu.

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukeaan EKR:stä ja EIDHR:stä rahoitettaville hankkeille. Hankkeista 10 keskittyi kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien oikeuksiin.

Kolmella hankkeella vahvistettiin sekä lasten että naisten oikeuksia vapautua kaikista väkivallan muodoista, erityisesti naisten sukuelinten silpomisesta. Toimia toteutettiin myös naisten ja tyttöjen sosiaalisen ja taloudellisen voimaannuttamisen sekä hylätyksi joutuneiden lasten (esim. vammaiset lapset ja "lapsinoidat") oikeuksien suojelun alalla. Vuonna 2016 aloitettiin uusi hanke, jonka tavoitteena on auttaa parantamaan vammaisten oikeuksia ja voimaannuttaa alalla toimivia kansalaisjärjestöjä. Vuonna 2016 aloitettiin myös pilottihanke, jossa toteutetaan kansallisia tiedotuskampanjoita terveydenhoitoa koskevista oikeuksista sekä torjutaan rankaisemattomuutta ja korruptiota terveydenhoitoalalla.

EU on toiminut Guinea-Bissaun vankiloissa vuodesta 2012 alkaen tukemalla NGO:ita, jotka pyrkivät tehostamaan vankien uudelleen sopeuttamista ja heidän oikeuksiensa edistämistä sekä kannustamaan julkisia instituutioita sitoutumaan näiden oikeuksien suojeluun.

Vuonna 2011 perustetun ihmisoikeuksien seurantaryhmän toimintaa edistettiin edelleen vuonna 2016. Erityisillä toimilla kerättiin tietoja ja määritettiin indikaattoreita, joiden avulla ihmisoikeustilanteesta voitaisiin jakaa tietoa. Laajoja kampanjoita järjestettiin Bissaussa ja koko maassa.

Guinea-Bissau on osapuolena monissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, mutta osaa niistä ei ole vielä ratifioitu. Erityisesti Guinea-Bissaun olisi ratifioitava taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus, kansainvälinen yleissopimus siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksista, kansainvälinen yleissopimus kaikkien ihmisten suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun vastaisen yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja.

Guinea-Bissauta koetteleva poliittinen taistelu ja sen aiheuttama instituutioiden lamaantuminen estävät maata tekemästä säännöllistä työtä monilla aloilla, myös ihmisoikeuskysymysten alalla. Lisäksi kansalliskokouksen ollessa umpikujassa olisi vaikeaa viedä läpi sisäistä prosessia kansainvälisten yleissopimusten ratifioimiseksi, joka edellyttää parlamentin hyväksyntää.

YK:n virastot (UNDP, Unicef, UNODC) ja YK:n rauhanrakennustoimisto Guinea-Bissaussa toteuttavat monenlaisia yhteistyöohjelmia demokratiakehityksen ja vaaliavun, lapsen oikeuksien, järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjunnan sekä oikeus- ja turvallisuusasioiden alalla.

Maa on saatava vakautettua, jotta hallinto-, oikeus- ja turvallisuusalan tärkeät uudistukset saadaan liikkeelle ja kansainväliset avunantajat voivat jatkaa toimintaansa. Ihmisoikeuksien puolustamiseen ja edistämiseen on saatava institutionaalinen rakenne.

Kenian tasavalta

Kenian vuonna 2010 hyväksytty perustuslaki on ihmisoikeuksien osalta edistyksellinen, mutta monia siinä asetettuja vaatimuksia ei ole vielä pantu täytäntöön. Rankaisemattomuus, korruptio, heimojärjestelmä, heikot instituutiot ja oikeusvaltioperiaatteen vähäinen kunnioittaminen heikentävät edelleen kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia.

EU:n keskeisimpänä tavoitteena Keniassa on tukea perustuslakia erityisesti seuraavilla viidellä alalla: naisten oikeudet, ihmisoikeuksien puolustajat, ihmisoikeudet ja turvallisuusjoukot, yhteiskunnallinen toimintaympäristö sekä rankaisemattomuus ja vastuuvellollisuus.

Paikalliset ja kansainväliset NGO:t raportoivat, että kidutusta ja muuta julmaa, epäinhimillistä ja halventavaa kohtelua, raiskauksia ja seksuaalista väkivaltaa sekä pidätettyjen kuolemia esiintyy edelleen. Vankilaolot ovat edelleen erittäin huonot tilanahtauden, heikentyneiden palvelujen ja infrastruktuurin takia. Poliisia syytetään yhä korruptiosta, liiallisesta voimankäytöstä ja laittomista teloituksista. Haasteita on myös sukupuolten tasa-arvon, naisiin kohdistuvan väkivallan ja hlbt-ihmisten syrjinnän alalla.

Valmisteluissa elokuun 2017 parlamenttivaaleihin on edelleen kyseenalaistettu kansalaisten osallistuminen vaaliprosessiin. Vaikka oikeuksia koskevassa laissa periaatteessa säädetään oikeudesta rauhanomaiseen kokoontumiseen, käytännössä oikeutta rajoitetaan laeilla, jotka koskevat laitonta kokoontumista, väkivaltaan yllyttämistä ja pidätyksen vastustamista.

Ihmisoikeuksien toimintasuunnitelma hyväksyttiin maaliskuussa 2016 osana Kenian jatkotoimia UPR-arvioinnille. Kenian yleinen syyttäjä on ilmoittanut, että maan kuolemanrangaistuksen käyttöä koskevan tosiasiallisen moratorion noudattamista jatketaan. Teloituksia ei ole pantu täytäntöön vuoden 1986 jälkeen, ja lokakuussa 2016 presidentti muutti useimmat kuolemantuomiot elinkautisiksi vankeusrangaistuksiksi.

Vuonna 2016 Kenia ja EU alkoivat järjestää säännöllisiä poliittisen vuoropuhelun kokouksia EU-maiden edustustojen päälliköiden ja Kenian hallituksen ministeritason jäsenten sekä muiden johtohahmojen, kuten tärkeimpien oppositiopuolueiden johtajien, välillä. EU hyödynsi kyseisiä tilaisuuksia muun muassa ihmisoikeuskysymyksistä keskustelemiseen. Asiaankuuluvat kenialaiset keskustelukumppanit, kuten yleinen syyttäjä ja nuorisoon ja sukupuolten tasa-arvoon liittyvistä asioista ja julkishallinnosta vastaavan elimen kabinettisihteeri, ovat olleet avoimia ja rakentavia ihmisoikeuksien suojelua Keniassa koskevien tilannekatsausten ja kehityskohteiden suhteen.

UPR-arviointiin sisältyy ihmisoikeuksien puolustajien suojelu, mutta heihin kohdistuu edelleen uhkia ja häirintää omissa yhteisöissään ja turvallisuuspalvelujen taholta. Ihmisoikeusasianajaja Willy Kimanin ja hänen kuljettajansa murha oli tästä äärimmäinen esimerkki.

EU:n edustusto osallistuu säännöllisesti Alankomaiden suurlähetystön johtamiin ihmisoikeuksien puolustajien ryhmän kokouksiin ja seuraa edelleen tiiviisti ihmisoikeuksien puolustajiin kohdistuvia ihmisoikeusloukkauksia. EU:n edustusto rahoitti naispuolisia ihmisoikeuksien puolustajia tukevan Women Human Rights Defenders (WHRD) Toolkit -hankkeen käynnistämisen 25. marraskuuta Matharen slummeissa Nairobissa. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa naispuolisten ihmisoikeuksien puolustajien suojeluverkostoja.

EU osallistuu vaaliprosessien vahvistamiseen Keniassa tarkoitettuun korirahastoon, jota YK:n kehitysohjelma (UNDP) hallinnoi UN Women -järjestön tukemana. EU pyrkii omalla osuudellaan kehittämään vahvempia oikeudellisia ja institutionaalisia rakenteita, joiden avulla voidaan järjestää avoimia, uskottavia ja rauhanomaisia vaaleja sekä lisätään valveutunutta osallistumista vaaliprosessiin. Korirahasto aloitti toimintansa vuoden 2015 toisella puoliskolla, ja toiminta jatkuu vuoden 2018 loppuun asti. Tuensaajiin kuuluu riippumaton vaali- ja vaalipiirilautakunta, joka saa eniten ohjelman kautta myönnettävää tukea. Muita tuensaajia ovat Kenian instituutiot ja järjestöt, jotka osallistuvat lakiesitysten laadintaan, poliittisten puolueiden väliseen riidanratkaisuun, tiedotusvälineiden sääntelyyn, naisten voimaannuttamiseen ja turvallisuusalan toimintaan.

EU on myös mukana kansallisessa vaaleihin liittyvien konfliktien ehkäisyä ja niihin reagointia koskevassa UWIANO-hankkeessa, jota rahoitetaan IcSP-välineestä.

Lisäksi EU tukee EIDHR-välineestä useita ihmisoikeusohjelmia, joita toteuttaa neljä NGO:ta (ACORD, Oxfam GB, We Effect ja Media Focus on Africa Foundation) ja jotka käsittelevät naisten poliittista osallistumista ja johtajuutta vuoden 2017 parlamenttivaaleissa. Ohjelmissa etsitään ja koulutetaan politiikkaan haluavia naisia, toteutetaan naisten johtajuutta ja naisten äänestämisen merkitystä korostavia tiedotuskampanjoita sekä pyritään lisäämään naisten osallistumista poliittisissa puolueissa tapahtuviin prosesseihin ja luomaan suotuisa mediaympäristö naisten osallistumiselle ja johtajuudelle.

Muita meneillään olevia EIDHR-välineestä rahoitettavia toimia ovat CEFA:n (European Committee for Training and Agriculture) johtama ohjelma, jossa seurataan ihmisoikeusloukkauksia ja parannetaan vankilaoloja Keniassa, sekä Kenian kansallisen ihmisoikeuskomission johtama ohjelma, jolla pyritään turvaamaan perustuslailliset oikeudet ja turvallisuus sekä suojelemaan ihmisoikeuksien puolustajia.

DCI-välineen inhimillistä kehitystä koskevasta budjettikohdasta rahoitetun, CESVI-järjestön (italialainen NGO) toteuttaman ohjelman tavoitteena on parantaa nuoriso-oikeusjärjestelmää viidessä maakunnassa. Kenia on allekirjoittanut useimmat kansainväliset yleissopimukset ja sopimukset, myös Rooman perussäännön, mutta monia pöytäkirjoja ei ole vielä ratifioitu. Näitä ovat naisten syrjintää, julmaa, epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua, tahdonvastaisia katoamisia, lapsen oikeuksia sekä vammaisten oikeuksia koskevat pöytäkirjat.

EU seuraa myös tiiviisti tiedotusvälineiden vapautta ja sananvapautta, erityisesti vaalikampanjoinnin yhteydessä. Lisäksi EU kannustaa Keniaa osallistumaan mahdollisimman aktiivisesti asiaa koskeviin monenvälisiin toimiin. Tavoitteena on vahvistaa Kenian roolia EU:n samanmielisenä kansainvälisenä kumppanina sekä monenvälisellä että maailmanlaajuisella tasolla.

Lesothon kuningaskunta

Vuosi 2016 oli poliittisesti epävakaa. Tämä heikensi oikeusvaltiota ja vaikeutti valvontaelinten työtä. Perusoikeudet vahvistetaan perustuslaissa, mutta eräät tapaoikeudelliset käytännöt ovat ristiriidassa niiden kanssa. Ihmisoikeuskomission perustava laki hyväksyttiin, mutta komissio ei ole täysin YK:n Pariisin periaatteiden mukainen. Tiedotusvälineitä koskevan toimintapolitiikan hyväksyminen viivästyi, ja toimittajien uhkailu lisääntyi. Hallitus toteutti joitakin myönteisiä toimia, joilla on tarkoitus panna täytäntöön Eteläisen Afrikan kehitysyhteisön (SADC) tutkintakomission tärkeimpiä suosituksia. Etelä-Afrikassa toukokuusta 2015 maanpaossa olleet kolme oppositiojohtajaa ilmoittivat palaavansa maahan.

EU:n prioriteettina on edistää tiiviimpää kumppanuutta kansalaisjärjestöjen – myös työmarkkinaosapuolten – kanssa ja viranomaisten, parlamentin ja kansalaisjärjestöjen välillä sekä sukupuolten tasa-arvoa ja naisten oikeuksia, voimaannuttamista ja osallistumista. EU piti tärkeänä myös lobbaamista armahtamista koskevaa lakiesitystä vastaan. Ehdotus sisältää säännöksen yleisestä armahtamisesta.

Lesothossa on monenlaisia ongelmia, jotka koskevat erityisesti sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa, mukaan lukien lähisuhdeväkivalta, raiskaukset ja hlbt-ihmisten syrjintä. Noin 16 sotilasta on edelleen vangittuna. Lesothon asevoimat pidätti heidät vuonna 2015 kapinaa tai kapinan kukistamisesta pidättäytymistä koskevien syytösten perusteella. He eivät ole vielä saaneet oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä, ja uskottavien raporttien mukaan vankilaolot ovat kurjat ja vangittuja on kidutettu. Punaisen Ristin kansainvälistä komiteaa ei myöskään ole päästetty vangittujen luokse. Korruptio ja nepotismi virkamiesten keskuudessa on yleistä. Toisaalta korruption ja talousrikosten pääosasto käsitteli useita vakavia korkean tason korruptiotapauksia.

Armahtamista koskeva kiistanalainen lakiesitys, jonka tarkoituksena on armahtaa Lesothon turvallisuusjoukkojen jäsenet vuoden 2007 ja joulukuun 2015 välisenä aikana tehdyistä rikoksista, toimitettiin parlamentille vuoden viimeisessä istunnossa marraskuussa 2016. EU on ilmaissut vakavan huolensa siitä, että laki saattaa edistää rankaisemattomuutta. EU on lobannut ennakoivasti sen puolesta, että hallitus luopuisi lakiesityksestä.

Vuoden 2015 ennen aikaisten vaalien jälkeen maata on hallinnut seitsemän puolueen koalitiohallitus. Kaikki puolueet hyväksyivät rauhanomaisesti sujuneiden vaalien tuloksen. Lesotho on edistynyt sukupuolten tasa-arvon alalla vuosittain asetettujen tavoitteiden puitteissa. Se on onnistunut Afrikan maista parhaiten sukupuolten välisen kuilun umpeen kuomisessa, ja koko maailman tasolla maa on sijalla 16. Lesotho on myös hyväksynyt useita sukupuolinäkökohdat huomioon ottavia lakeja.

EU esitti Lesothon hallitukselle voimakkaan kehotuksen panna täytäntöön SADC:n tutkintakomission suositukset. EU on erittäin huolestunut armahdusta koskevan lakiehdotuksen säännöksistä. Muiden aloitteiden ohella EU korosti kantaansa kuolemanrangaistuksen poistamisesta tai sen käyttöön sovellettavasta moratoriosta.

EU:n edustusto antoi moraalisen tukensa ihmisoikeuksien puolustajille – myös vangittujen sotilaiden puolisoitten toimintaryhmälle – tapaamalla heitä ja ottamalla heidän ajamansa asiat esille keskusteluissa hallituksen ministerien kanssa.

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukeaan EKR:stä ja EIDHR:stä rahoitettaville hankkeille. EU:n maakohtainen tukijärjestelmä on antanut merkittävää EIDHR-tukea Lesothossa.

Kolme rahoitusta saanutta hanketta keskittyi edistämään tiiviimpää kumppanuutta kansalaisjärjestöjen – myös työmarkkinaosapuolten – kanssa ja viranomaisten, parlamentin ja kansalaisjärjestöjen välillä sekä tukemaan sukupuoleen perustuvan väkivallan torjuntaa ja naisten voimaannuttamista. Sosiaalista vastuuta koskeva PISA-ohjelma (Participatory Initiative for Social Accountability), joka rahoitetaan 11. EKR:stä, lisää kansalaiskasvatuksen ja muiden toimien avulla osaltaan kansalaisten tietoisuutta hallintorakenteista ja siitä, miten he voivat osallistua demokraattisiin ja kehitysprosesseihin.

Lesotho on allekirjoittanut lähes kaikki tärkeimmät YK:n ja AU:n välineet, myös ihmisoikeuksien suojelua koskevat yleissopimukset pöytäkirjoineen lukuun ottamatta kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen valinnaista pöytäkirjaa, jonka tarkoituksena on kuolemanrangaistuksen poistaminen, ja kidutuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaista pöytäkirjaa. Lesotho on esittänyt varauman kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevaan yleissopimukseen kruununperimysjärjestyksen ja heimon päällikkyyden perimysjärjestyksen osalta. Vain muutamat näistä välineistä on kodifioitu osaksi kansallista lainsäädäntöä. Kaikki asukkaat voivat ilmoittaa naisten oikeuksien loukkauksista YK:n ihmisoikeuskomitealle, tiettyjen ihmisoikeuksien loukkauksista vastaaville erityisraportoijille ja YK:n talous- ja sosiaalineuvostolle (ECOSOC). Lesotho on AU:n jäsenmaa, joten sen kansalaiset ja NGO:t voivat tehdä valituksia myös Afrikan ihmisoikeuksien ja kansojen oikeuksien toimikunnalle. Lesotho on liittynyt ICC:hen ja vahvisti loppuvuodesta 2016 aikovansa pysyä sen jäsenenä. Lesotho on esittänyt marraskuusta 2015 alkaen pysyvän kutsun ihmisoikeusneuvoston erityisraportoijille.

Kansainvälisten sopimusten sisällyttäminen osaksi kansallista lainsäädäntöä on todellinen haaste. Asiantuntemuksen ja valmiuksien puutteen takia kansainväliset velvoitteet on vaikea muuntaa kansalliseksi lainsäädännöksi. 11. EKR:stä rahoitettavassa ehdotuksessa hallintotapa-asiakirjaksi määritellään tukitoimia tälle erityisalalle.

Liberian tasavalta

Kaikesta sisällissodan jälkeen saavutetusta edistyksestä huolimatta Liberiassa ilmeni vuonna 2016 edelleen huomattavia haasteita ja ihmisoikeusloukkauksia. Kuolemanrangaistuksen poistaminen, sukupuolten tasa-arvo, naisten oikeudet ja voimaannuttaminen, lapsityövoiman käyttöä ja lasten riistoa koskevan lainsäädännön täytäntöönpano, köyhyyden vähentäminen sekä oikeuden, terveydenhoidon ja koulutuksen saatavuuden parantaminen ovat edelleen asialistalla.

Laajamittaisesta maanvuokrauksesta ja kaivosteollisuudesta kärsivien ihmisten oikeudet vaativat yhä huomiota. Huonot vankilaolot ja tutkintavankien suuri määrä ovat huolestuttavia seikkoja. Korruptio ja vallan väärinkäyttö ovat syvälle juurtuneita ongelmia kaikilla hallinnon aloilla ja tasoilla. Suurin osa virkamiehistä on matalasti palkattuja. Lisäksi heidän työhön perehdytyksensä on puutteellista ja oikeudellinen vastuuvollisuutensa vähäistä. Tämä syventää korruptiota ja edistää rankaisemattomuuden kulttuuria.

EU jatkoi vuonna 2016 aktiivista toimintaa ihmisoikeusalalla, myös EU:n ja Liberian virallisessa poliittisessa vuoropuhelussa. Lisäksi EU pyrki muun muassa median kautta vaikuttamaan julkiseen keskusteluun kuolemanrangaistuksen ja sukupuoliperusteisen väkivallan kaltaisista aiheista. Sekä EU että sen jäsenvaltiot tarjosivat käytännön tukea ihmisoikeuksiin liittyvien huolenaiheiden ratkaisemiseksi, ja erityishankkeita toteutettiin naisten oikeuksien, lasten oikeuksien ja oikeussektorin aloilla. Hyvä hallinto on tärkeä kohta maaohjelmassa, joka toimii Liberian hallituksen kanssa sovitun yhteistyön perustana vuoteen 2020 asti.

Peräkkäisiä presidentin- ja parlamenttivaaleja pidettiin yleisesti ottaen vapaina ja oikeudenmukaisina. Sekä Freedom Housen Freedom Rating -indeksissä että Economist Intelligence Unitin demokratiaindeksissä Liberia on Saharan eteläpuolisen Afrikan keskiarvoa korkeammalla ja sijoittuu paremmin kuin monet naapurimaistaan. Äärimmäisen heikko sijoitus demokratiaindeksin hallituksen toimintakykyä kuvaavassa osiossa (0,8 pistettä asteikolla 0–10) osoittaa kuitenkin, että näennäisesti myönteisen tilanteen taustalla piilee ongelmia. Valmiuksiin, korruptioon ja vallan keskittymiseen liittyvien ongelmien takia Liberian hallitus ei kykene vastaamaan tehokkaasti kansan tarpeisiin ja odotuksiin. Lainsäädäntövallan institutionaaliset valmiudet hoitaa valvontatehtäviään ovat heikot. Lainsäätäjät eivät näytä ymmärtävän asemaansa, oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan kovinkaan hyvin, ja he vaikuttavat keskittyvän usein edistämään kapea-alaisia poliittisia ja henkilökohtaisia etujaan.

Liberian hallitus on tiedostanut monet näistä ongelmista ja on toteuttamassa toimia niiden ratkaisemiseksi. Se on kuitenkin myös painottanut tarvetta kunnioittaa kansalaisten mielipidettä hlbt-ihmisten oikeuksien ja kuolemanrangaistuksen kaltaisissa kysymyksissä. Monilla aloilla voimavarojen ja valmiuksien puute haittaavat kansainvälisten velvoitteiden noudattamista, erityisesti taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksien osalta.

Liberiassa toteutetaan parhaillaan useita EIDHR-välineestä rahoitettavia hankkeita. ActionAid ja Bassan naisten kehitysjärjestö toteuttavat River Cessin ja Grand Bassan maakunnissa hanketta, jolla pyritään kehittämään kansalaisyhteiskunnan valmiuksia edistää oikeuden saatavuutta naisille ja tytöille sekä vähentää naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomista. Hankkeessa tehdään yhteistyötä paikallisyhteisöjä edustavien järjestöjen kanssa sukupuoleen perustuvan väkivallan torjumiseksi ja haitallisten perinteisten käytäntöjen, kuten naisten sukuelinten silpomisen, vähentämiseksi. Liberian Punaisen Ristin kansallinen yhdistys toteuttaa yhdessä Tanskan Punaisen Ristin kanssa yhteisöpohjaista aloitetta ihmisoikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi Liberian maaseudulla. Pyrkimyksenä on vahvistaa Punaisen Ristin valmiuksia työskennellä sukupuolten tasa-arvon puolesta sekä ehkäistä sukupuoleen perustuvaa syrjintää ja siitä johtuvaa haavoittuvuutta maaseutuyhteisöissä Lofan, Bongin ja Nimban maakunnissa.

Vuoden 2015 ehdotuspyynnöstä valitut uudet hankkeet käynnistyivät vuonna 2016. Näihin kuuluu Carter Centren toteuttama hanke oikeusvaltionperiaatteen ja hyvän hallintotavan kehittämiseksi lisäämällä avoimuutta ja tiedonsaantia turvallisuus- ja oikeusaloilla.

Länsi-Afrikan ebola-aiheisen AWARE-aloitteen kautta EU on painottanut tukea Liberian koulutussektorille. EU:n keskeisenä tavoitteena on edistää turvallisen juomaveden saatavuutta Liberian kouluissa ja saada yhteisöt mobilisoitua huoltamaan ja käyttämään toimitettua välineistöä asianmukaisesti. Pelastakaa Lapset -järjestön kanssa toteutetulla ja Euroopan vakaustalustuksesta rahoitetulla hankkeella tuettiin erityisesti lasten ja nuorten osallisuutta sekä ammatillista koulutusta.

Madagaskarin tasavalta

Madagaskarin ihmisoikeustilanne ei ole parantunut. Köyhyys on yleisin syy koulunkäynnin keskeytymiseen. Turvattomuus ja luonnonvarojen laitton kauppa, naisten ja lasten sekä vammaisten epävarma tilanne sekä rikollisuus ja korruptio haittaavat vakavasti ihmisoikeuksien kunnioittamista. Poliisin harjoittamaa väkivaltaa ja julkisia lynkkauksia esiintyy usein.

EU:n toimet kohdistuvat pääasiassa viidelle alalle: perusvapauksien edistäminen (poliittisen vakauden ja demokratian vakiinnuttamisen tukeminen); ihmisoikeuksien kunnioittaminen oikeushallinnossa; lasten oikeuksien edistäminen; naisten oikeuksien edistäminen ja naisiin kohdistuvan väkivallan estäminen sekä ihmisoikeuksien puolustajien tukeminen.

Siviileihin kohdistuvat turvallisuusjoukkojen väärinkäytökset lisääntyivät. Voimankäyttöä perusteltiin aseistautuneiden rosvojen (dahalo) kasvaneella määrällä, mutta pakkokeinoja kohdistui myös mielenosoittajiin, toimittajiin ja poliitikkoihin. Yleinen korruptio turvallisuus- ja oikeusalan henkilöstön keskuudessa on lisännyt omavaltaista oikeudenkäyttöä ja lynkkauksia nopeasti: loka-joulukuussa yli 60 ihmistä sai surmansa omavaltaisen oikeudenkäytön seurauksena yksistään karjavarkauksissa (dahalo). Samalla köyhyys lisääntyy ja kansallinen kehitysohjelma on edelleen toteuttamatta. Puolet kaikista lapsista ovat vailla pysyvää elintarviketurvaa. Korruptio on läsnä kaikkialla julkisessa elämässä ja yhteiskunnassa. Vankilaolot (tilat, ravitsemus, hygienia, terveydenhuolto) ovat yhä ongelmalliset.

Naisten tilanne on vaikea: 30 prosenttia tulee raskaaksi ennen 19 vuoden ikää, 30 prosenttia toisen asteen koulutuksessa olevista tytöistä käy koulunsa loppuun, 25 prosenttia naisista joutuu fyysisen väkivallan kohteeksi ja 40 prosenttia hylätään avioliiton jälkeen. Naisia syrjitään edelleen kansalaisuuslaissa, joka ei oikeuta heitä siirtämään kansalaisuuttaan puolisoilleen. Vuoden 2016 kansainvälisessä työkonferenssissa tarkasteltiin lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä koskevan ILO:n yleissopimuksen täytäntöönpanon puutteita. EU ilmaisi huolensa niiden lasten tilanteesta, jotka ovat pakkotyössä kaivoksissa ja louhoksilla, jotka ovat joutuneet seksuaalisen riiston kohteiksi ja jotka elävät kadulla. Kansainvälinen työkonferenssi kehotti Madagaskaria ryhtymään viipymättä tehokkaisiin toimiin näiden lapsityön pahimpien muotojen poistamiseksi.

Vuonna 2016 perustettiin viimein riippumaton kansallinen ihmisoikeuskomissio. Kansallinen ihmiskaupan torjuntavirasto vähentää osaltaan ihmiskauppaa. Myös pakkotyö on kielletty. Arvioiden mukaan kuitenkin 5 000 madagaskarilaista, pääasiassa Persianlahden maissa, on edelleen tämän käytännön uhreja.

Eurooppa-viikon ajaksi pystytettiin ihmisoikeuksien tiedotuspiste. EU:lla on kansalaisyhteiskunnan kanssa useita kumppanuuksia, joiden avulla edistetään ihmisoikeuksia. Vuosittain allekirjoitetaan useita avustussopimuksia, jotka saavat myös merkittävästi näkyvyyttä. Tärkeä demokratian tukiohjelma (INCIPALIS) kuitenkin lopetettiin vuonna 2016.

EU käy säännöllistä korkean tason poliittista vuoropuhelua, jossa ihmisoikeuskysymykset ovat keskeisessä asemassa. Tässä yhteydessä vuonna 2016 käsitellyt kysymykset liittyivät pääasiassa korruptioon, luonnonvarojen laittomaan kauppaan ja hyödyntämiseen, poliisin harjoittamaan väkivaltaan, joukkoväkivaltaan (josta kansallinen ihmisoikeuskomissio on jo antanut julkilausuman), vaalien valmisteluihin (EU:n lähettämä vaalien seurantavaltuuskunta teki arvointikäynnin lokakuussa), tiedotusvälineitä koskevaan uuteen lakiin, monenlaisiin institutionaalisiin uudistuksiin sekä peruspalvelujen saatavuuteen kansalaisille.

EU ei tue yksityishenkilöitä, kuten ihmisoikeuksien puolustajia, mutta noudattaa valmiuksien kehittämiseen tähtäävää toimintamallia kouluttamalla kouluttajia kansallisille NGO:ille DINIKA-ohjelman kautta. Ohjelman tarkoituksena on yhtäältä kehittää Madagaskarin kansalaisjärjestöjen valmiuksia ja näin auttaa niitä toimimaan vastuullisina, valveutuneina ja taloudellisesti kykenevinä kumppaneina sekä toisaalta kehittää Madagaskarin paikallisten ja kansallisten kansalaisjärjestöjen edunvalvontavalmiuksia ja tarjota niille tiivistä opastusta. Näin voidaan lisätä kansalaisten tietoisuutta sosiaalisista, taloudellisista ja poliittisista oikeuksistaan. Kansalaisyhteiskunta toimii edelleen ihmisoikeusloukkauksien tuomitsijana. Samaa tekevät esimerkiksi ROHY-foorumi korruption alalla, Alliance Voahary Gasy ympäristöä koskevien ihmisoikeusloukkauksien (luonnonvarojen laitton kauppa) alalla ja SEFAFI (L'Observatoire de la vie publique) julkisen elämän ja poliittisten kysymysten analysoinnin alalla.

PASSOBA-ohjelman tavoitteena on parantaa koulutuksen taloudellista saavutettavuutta sekä edistää koulutuksen ja koulutuspalvelujen laatua yhdeksällä maan 21 alueesta. Ohjelman lisäksi on meneillään monia hankkeita, joissa käsitellään pienempien lasten oikeuksia.

Naisten oikeuksien edistämisen alalla yhteistyökumppaneina toimivien kansalaisjärjestöjen kanssa toteutettavan toiminnan prioriteetteja ovat avioliitossa tapahtuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjunta, oikeuden parempi saatavuus naisille, rankaisemattomuuden torjunta väkivaltatapauksissa, oikeudellisissa ongelmissa olevien naisten ja lasten tukeminen, maankäyttö, naisten asema maaseudun elinkeinoelämässä sekä pääkaupungin haavoittuvassa asemassa olevat perheet. Hallinnon ja oikeuden alalla edustusto johtaa suoraan kaikkien hyväksi toimivaa hallintoa edistävää ohjelmaa. Ohjelma koskee kaikkia aloja, joilla ihmisoikeuksiin liittyviä valtion toimenpiteitä toteutetaan, ja sitä toteutetaan vuorovaikutuksessa hallituksen kanssa. UPR-suosituksia pannaan täytäntöön asteittain. Esimerkkinä tästä on kansallisen ihmisoikeuskomission perustaminen (suositus vuoden 2014 UPR-arvioinnista).

Ihmisoikeuksia ja ympäristöä käsittelevä YK:n erityisraportoiija vieraili maassa lokakuun 2016 lopussa ja esitti vetoimuksen tehostaa korruption ja laittoman kaupan torjuntaa. Hän myös tuomitsi monta laajalti tunnettua tapausta.

Ihmisoikeuksien edistämisen kannalta suurimmat haasteet ovat köyhyyden ja korruption torjunta, turvallisuustilanteen heikkenemisen estäminen sekä erityisesti rauhanomaisten, avointen, oikeudenmukaisten ja vapaiden vaalien järjestäminen.

Malawin tasavalta

Yleinen ihmisoikeustilanne pysyi maassa melko vakaana vuonna 2016. Suurimmat haasteet liittyvät edelleen sukupuolten tasa-arvoon, naiseen ja lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan, lapsiavioliittojen suureen määrään, albinismiin, seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaan syrjintään, vankiloiloihin, taloudellisiin ja sosiaalisiin oikeuksiin sekä erityisesti elintarvikkeiden ja terveyspalvelujen saatavuuteen.

Vuonna 2016 EU:n tavoitteet ihmisoikeuksien ja demokratian alalla suhteissa Malawiin keskittyivät albinismista kärsiviin henkilöihin, sukupuoleen perustuvaan väkivaltaan, hlbt-ihmisten ihmisoikeuksiin, sukupuolten tasa-arvoon, vankiloihin, vaaliuudistukseen ja lehdistönvapauden säilyttämiseen.

Perustuslaissa turvataan perusvapaudet, kuten yhdistymis-, liikkumis-, sanan- ja kokoontumisvapaus, ja niitä katsotaan yleisesti noudatettavan. Malawi on hyväksynyt useita lakeja, joiden tavoitteena on parantaa ihmisoikeustilannetta. Malawissa on tapahtunut myönteistä kehitystä sukupuolten tasa-arvon ja oikeudenmukaisen kohtelun sekä naisten voimaannuttamisen alalla. Keskeisiä saavutuksia ovat naisten 40 prosentin osuus Malawin yliopistoon ilmoittautuneista, täysimääräiset apurahat naispuolisille lääketieteen opiskelijoille sekä sukupuolinäkökohdat huomioon ottavan lainsäädännön laadinta ja tarkistus. Sukupuoleen perustuva väkivalta on edelleen Malawin suurimpia kehityshaasteita. Sukupuoleen perustuvan väkivallan yleisyyteen vaikuttavia tekijöitä on useita: lapsiavioliitot, haitalliset perinteiset käytännöt, uskonnolliset vakaumukset, lukutaidottomuus ja heikot taloudelliset vaikutusmahdollisuudet.

Poliittisia puolueita koskeva oikeudellinen kehys on Malawissa heikko, ja se olisi tarkistettava ja uudistettava. Yksityisesti kerättyä poliittisten puolueiden rahoitusta sääntelemään voitaisiin ottaa käyttöön lainsäädäntöä, joka lisäisi avoimuutta ja vastuuvollisuutta. Samaa tavoitetta voitaisiin edistää edellyttämällä puolueita julkaisemaan vuosittain tarkastettu tilinpäätös.

Vuoden 2014 vaaleja varjostivat sääntöjenvastaisuudet ja vaalivilppisyytökset, jotka aiheuttivat laajaa epäluottamusta vaalihallintoa kohtaan. EU:n vaalitarkkailuvaluuskunta toisti, että vaalijärjestelmän heikkouksiin on puututtava ennen seuraavia vaaleja vuonna 2019. Meneillään oleva vaaliuudistus etenee hitaasti, ja EU:n tukea sille jatketaan.

Koko EU käsittelee ihmisoikeuksia Malawin hallituksen kanssa osana 8 artiklan mukaista poliittista vuoropuhelua. Edustusto otti ihmisoikeuskysymyksiä esille virallisissa yhteydenotoissa ja muilla foorumeilla, myös yhteyksissä oikeus- ja perustuslakiasioista vastaavaan ministeriöön. EU-maiden edustustot jatkoivat vuonna 2016 myös säännöllisiä keskustelujaan joidenkin maan johtavien ihmisoikeusjärjestöjen sekä muiden keskeisten kumppaneiden, kuten USA:n ja YK:n, kanssa.

EU:n edustusto on säännöllisesti yhteydessä kansalaisjärjestöihin ja ihmisoikeuksien puolustajiin.

EU tuki Malawia sen edistäessä ihmisoikeuksien kunnioittamista maassa kehittämällä Malawin ihmisoikeuskomission valmiuksia. EU jatkoi tukeaan sukupuolten tasa-arvo-ohjelmalle sukupuolten tasa-arvoa ja naisten voimaannuttamista koskevien hankkeiden kautta yhdessä YK:n väestörahaston (UNFPA) kanssa sekä pienimuotoisemmalla yhteistyöllä paikallisten NGO:iden kanssa. EU ja sen jäsenvaltiot jatkoivat vähemmistöihin ja haavoittuviin ryhmiin kuuluvien henkilöiden, kuten hlbt-ihmisten ja albiinujen, oikeuksia puolustavien kansalaisjärjestöjen tukemista. Myös lasten oikeuksia on pyritty edistämään lastensuojelujärjestelmien vahvistamista tukevien hankkeiden avulla.

Malin tasavalta

Vuotta 2016 leimasivat Malin hallituksen ja kahden aseistautuneen liikkeen vuonna 2015 allekirjoittaman rauhansopimuksen hidas täytäntöönpano sekä turvallisuustilanteen huomattava heikkeneminen, kun Malin asevoimiin, kansainvälisiin joukkoihin, paikallishallinnon virkamiehiin, humanitaarisiin järjestöihin ja siviileihin kohdistuvat terrori-iskut yleistyivät.

Turvallisuusympäristön osalta Malin yleistä ihmisoikeustilannetta värittivät siis edelleen järjestelmälliset ihmisoikeusloukkaukset. Järjestelmällisiä ihmisoikeusloukkauksia olivat mielivaltaiset surmaamiset, kidutus, pitkittyneet laittomat vangitsemiset, alaikäisten värvääminen aseellisiin ryhmiin, seksuaalinen väkivalta ja pelottelu. Pakolaisten ja konfliktin takia maan sisäisesti siirtymään joutuneiden henkilöiden humanitaarinen tilanne jatkui vakavana.

EU:n ihmisoikeuksia koskevat prioriteetit pysyivät ennallaan. Niitä olivat rauhan, sovinnon ja oikeuden puolesta puhuminen; naisten, lasten ja muiden haavoittuvien ryhmien oikeuksien edistäminen; rankaisemattomuuden torjunnan tukeminen vahvistamalla jatkuvasti laiminlyödyksi joutunutta oikeuslaitosta sekä tuki maassa laajalle levinneen korruption torjuntaan.

Turvallisuuskriisistä ihmisoikeuksille koituvan haitan lisäksi Malia koettelevia ongelmia ovat sukupuoleen perustuva väkivalta, myös naisten sukuelinten silpominen; ihmiskauppa; kovat vankilaolot; ilmoitukset orjuudesta, lapsityövoimasta ja muuttajien salakuljetuksesta sekä tiettyihin ryhmiin, kuten vammaisiin ja albiinoihin, kohdistuva tai etniseen taustaan perustuva syrjintä (esim. mustat tuaregit). Muita huomattavia ongelmia ovat syvälle juurtunut virkamiesten korruptio, heikko ja tehoton oikeuslaitos, joka osaltaan edistää sitkeää rankaisemattomuuden kulttuuria ja pidätettyjen ja syytettyjen laillisten oikeuksien loukkaamista, sekä ylikansoitettut vankilat.

Marraskuussa 2016 pidettiin paikallisvaalit 92 prosentissa maan 703 kunnasta. Kaikista ehdokkaista noin 31 prosenttia oli naisia. Vaikka äänestys sujui yleisesti hyväksyttävällä tavalla, aseistettujen henkilöiden harjoittama häirintä ja turvattomuus estivät äänestämisen 43 kunnassa pohjoisilla ja keskisillä alueilla. Neljä malilaista sotilasta, joiden tehtävänä oli turvata vaaliurnien kuljetusta, sai surmansa iskussa.

Vuonna 2016 ihmisoikeuksien alalla tapahtui myös konkreettisia parannuksia. Totuus-, oikeus- ja sovintokomissio jatkoi alueellisen edustuksensa laajentamista koko maahan, myös suurimpaan osaan maan pohjoisosista. Marraskuussa 2016 hallitus hyväksyi kansallisen ihmisoikeuspolitiikan, jossa keskitytään ihmisoikeuksien edistämiseen ja suojeluun, ihmisoikeusalan toimijoiden avustamiseen ja ihmisoikeuksia koskevaan kansainväliseen yhteistyöhön. Oikeus- ja ihmisoikeusministeriöön perustettiin ihmisoikeusosasto politiikan täytäntöönpanoa varten. Marraskuussa Malissa alkoi kenraali Amadou Haya Sanogon ja 17 kanssasytetyn oikeudenkäynti vuonna 2012 malilaisia virkamiehiä vastaan tehdyistä ihmisoikeusrikoksista, mikä oli myönteinen kehitysaskel rankaisemattomuuden torjunnassa. Mainitsemisen arvoinen on myös kansallisen ihmisoikeuskomission uudistus Pariisin periaatteiden mukaisesti.

Rauhansopimuksen kansainvälisen sovitteluryhmän jäsenenä EU osallistui edelleen aktiivisesti kansainvälisiin rauhanturvatoimiin Malissa. Lisäksi EU tuki voimakkaasti – niin poliittisesti kuin toiminnallisesti – kansallisen ihmisoikeuskomission uudistusta. EU:n edustusto aloitti vuonna 2016 Malin avunantajien erityisen koordinoinnin ihmisoikeusosalalla. Edustusto johti myös edelleen viranomaisten kanssa käytävää vuoropuhelua korruptiosta ja laittomasta vaurastumisesta, jotka ovat merkittäviä esteitä Malin kehitykselle. Operatiivisella tasolla Malissa toteutettavan YK:n operaation kanssa yhteistyössä toimivat EU:n YTPP-operaatiot (EUTM Mali ja EUCAP Sahel Mali) antoivat edelleen Malin puolustusvoimien ja turvallisuusjoukkojen henkilöstölle ihmisoikeuslainsäädäntöä ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevaa koulutusta.

EU:n edustusto tukee kansallisen kehitysstrategian ja vuoden 2015 rauhansopimuksen täytäntöönpanoa yleisen budjettitukensa kautta (valtiorakenteiden kehittämistä koskeva sopimus SBC II – 69,5 milj. euroa vuonna 2016). Vuoden 2016 maksu perustui erityisesti totuus-, oikeus- ja sovintokomission sekä aseistariisunta-, demobilisaatio- ja sopeuttamiskomission perustamiseen ja toiminnan aloittamiseen. Samasta välineestä rahoitettiin myös korruption torjuntaa vaihtelevaa osuutta koskevien suoritusindikaattorien mukaan. Yksi indikaattori keskittyi sisäiseen valvontaan ja tarkastuksen kohteina olleiden yksiköiden jatkotoimiin toimivaltaisen elimen (julkisten palvelujen yleinen valvoja) antamien suositusten perusteella. Tämän indikaattorin vaatimukset katsottiin täytetyiksi vuonna 2016.

Vuoden 2016 lopulla viimeistellyn EIDHR-sopimuksen lisäyksen nojalla EU voi tukea kantajien osallistumista entisen sotilasjunttajohtajan Amadou Haya Sanogon suuresti julkisuutta saaneeseen oikeudenkäyntiin. Sanogoa syytettiin armeijan tietyn yksikön (Bérets Rouges) jäsenten laittomista teloituksista. Heidän katsottiin tuolloin vastustaneen sotilasvallankaappausta. EU tukee samasta välineestä (EIDHR) kansallista ihmisoikeuskomissiota, minkä ansiosta tämä voi vuonna 2016 erityisesti vierailla vankiloissa ja poliisiasemien selleissä ja raportoida Malin vankilaoloista.

EU:n tukea saavat myös paikalliset kansalaisjärjestöt, jotka lobbaavat lasten ja nuorten oikeuksien puolesta, valvovat niitä ja tekevät niitä koskevaa valistustyötä (neljä meneillään olevaa EIDHR-sopimusta).

IcSP-välineen rahoituksella tuetaan paikallista studiota (Studio Tamani), joka niin ikään Fondation Hirondellen tukemana tuottaa uutisten, keskusteluohjelmien sekä lapsia ja naisia koskevien ohjelmien kaltaista sisältöä, jota lähetetään päivittäin 56 paikallisradioasemalla viidellä eri kielellä koko maassa. Ohjelmat ovat erittäin tunnettuja ja niiden kuuntelijamäärät korkeat Malin syrjäisillä alueilla, kuten Timbuktussa ja Kidalissa. Ne osaltaan lievittävät yhteisöjen välisiä jännitteitä näillä konfliktierkeillä alueilla välittämällä puolueettomampaa tietoa politiikasta ja turvallisuudesta sekä edistämällä rauhanomaista mielipiteiden vastakkainasettelua.

EU:n edustusto harkitsee tällä hetkellä Sahel-hätärahastosta rahoitettavaa ehdotusta turvallisuusjoukkojen yhteisötiedotushankkeesta keskisellä alueella (Mopti). Hankkeen institutionaalisia valmiuksia tuetaan toisella hätärahastohankkeella (PARSEC), jonka hätärahaston operatiivinen komitea hyväksyi vuonna 2016.

Mali on ratifioinut useimmat kansainväliset ja alueelliset ihmisoikeussopimukset sekä kaikki keskeiset ILO:n yleissopimukset ja niiden pöytäkirjat. Vuonna 2016 Mali jatkoi yhteistyötään YK:n ihmisoikeusjärjestelmän kanssa, mukaan lukien Malin ihmisoikeustilannetta käsittelevä YK:n riippumaton asiantuntija, joka vieraili maassa vuoden 2015 lopulla ja julkaisi raporttinsa tammikuussa 2016. Mali osallistui myös keskusteluun sen kuudennesta ja seitsemännestä raportista naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean istunnossa heinäkuussa. Mali kannatti edelleen ICC:tä herkästä alueellisesta tilanteestaan huolimatta. ICC:ssä syyskuussa 2016 järjestettyä islamistimilitantin oikeudenkäyntiä avunannosta Timbuktun pyhien paikkojen tuhoamiseen vuoden 2012 konfliktin aikana pidettiin laajalti käänteentekevänä tapahtumana Malin ja kansainvälisen oikeuden kannalta.

Huomattavaa edistystä olisi saavutettava rankaisemattomuuden torjunnassa, erityisesti vuoden 2012 kriisin aikana tehtyjen ihmisoikeusloukkausten osalta. Tähän liittyen olisi myös perustettava riippumaton kansallinen ehkäisymekanismi pidätyskeskusten valvontaa varten. Edistymistä tarvitaan myös naisten ja tyttöjen oikeuksien sekä sukupuolten tasa-arvon osalta kaikilla aloilla, myös seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien alalla. Tämä on erityisen tärkeää, sillä naisten ja tyttöjen tilanteeseen vaikuttaa edelleen suuresti vuonna 2011 hyväksytty taantumuksellinen perhelaki. Laki korvasi uskonnollisten liikkeiden painostuksesta aiemman ja edistyksellisemmän lain. Naiset on myös saatava tosiasiallisesti mukaan rauhanprosessin toteuttamiseen. Viranomaisten on lisäksi jatkettava ihmisoikeuksien suojelun kannalta välttämättömien oikeudellisten kehysten laadintaa, mukaan lukien vammaisten sosiaalista suojelua koskeva laki.

Mauritanian islamilainen tasavalta

Mauritaniaan kohdistuu merkittäviä sisäisiä ja ulkoisia haasteita. Maan eri yhteisöjen väliset suhteet ovat vaikeutumassa entisestään, koska mustien yhteisöt ja haratinien yhteisö kokevat itsensä syrjäytyneiksi ja syrjityiksi, mikä puolestaan voi aiheuttaa radikalisoitumista ja uhata kansallista yhtenäisyyttä.

EU:n ihmisoikeuksia koskevissa toimissa Mauritaniassa keskitytään oikeusjärjestelmän parantamiseen; orjuuden torjuntaan; kidutuksen ja huonon kohtelun torjuntaan, erityisesti tukemalla asiaankuuluvaa kansallista ehkäisymekanismia; etniseen taustaan ja sukupuoleen perustuvan syrjinnän torjuntaan, erityisesti naisiin kohdistuvan väkivallan osalta; kansalaisjärjestöjen asemaan sekä kuolemanrangaistuksen poistamiseen. Myös muuttajien oikeudet ovat olleet EU:n keskeisenä huolenaiheena.

Orjuuden ja sen jäänteiden vastaisen, melko edistyksellisen lainsäädännön täytäntöönpanossa on vielä aukkoja. Uusi orjuuden vastainen laki hyväksyttiin vuonna 2015, mutta tehokkaiden täytäntöönpano- ja valvontamekanismien puutteen vuoksi näiden edistyksellisten politiikkojen vaikutus on ollut vaatimaton. Ensimmäinen ja toistaiseksi ainoa tuomio annettiin vuonna 2016. Pakkotyötä koskevan ILO:n yleissopimuksen täytäntöönpanon puutteita korostettiin vuoden 2016 kansainvälisessä työkonferenssissa, jossa hallitusta kehoitettiin panemaan vuoden 2015 lainsäädäntö tiukasti täytäntöön. EU antoi työkonferenssissa lausunnon ja tukee konkreettisesti hallituksen sitoumusta panna täytäntöön orjuuden nykyisten muotojen poistamista koskeva etenemissuunnitelma ja seurata orjuuden vastaisen tuoreen lainsäädännön täytäntöönpanoa.

Naisten tilanne on edelleen huolestuttava. Kaikenlaisen naiseen kohdistuvan väkivallan kieltävän uuden säädösesityksen hyväksynnässä ei ole edistytty – esitys on edelleen jäissä parlamentissa. EU on tukenut uuden säädösehdotuksen hyväksymistä sekä aiemmin hyväksytyin, vuosille 2015–2018 tehdyn sukupuolten tasa-arvoa koskevan toimintasuunnitelman ja naisten sukuelinten silpomisen lopettamiseen tähtäävän ohjelman toteuttamista.

Oikeusalalla ei vielääkään ole hyväksytty alakohtaista politiikkaa, johon sisältyisi keskipitkän aikavälin prioriteetteja. Kolmivuotinen toimintasuunnitelma ja oikeuden saatavuutta koskeva kansallinen strategia hyväksyttiin vuonna 2016 uusien uudistusten perustaksi. Tuloksia ei ole vielä nähtävissä. NGO:iden ja poliittisten puolueiden aseman osalta ei ole myöskään saavutettu edistystä. Yhdistyksiä koskeva uusi kiistanalainen säädös on ollut jäissä parlamentissa. Säädöstä on arvosteltu siitä, että se pitää voimassa nykyisen järjestelmän, jossa yhdistysten on saatava toimintaansa lupa etukäteen ja jossa sisäministeriöllä on valta päättää harkintansa mukaan NGO:iden ja poliittisten puolueiden rekisteröinnistä.

Mauritania on onnistunut säilyttämään ilmeisen sisäisen vakauden vuodesta 2009 vallassa olleen presidentti Mohamed Ould Abdel Azizin toimikaudella. Presidentin toinen ja samalla viimeinen toimikausi on nyt puolivälissä. Presidentti Aziz on ilmaissut selkeästi aikovansa kunnioittaa perustuslain mukaista kahden toimikauden rajoitusta. Kansallinen poliittinen vuoropuhelu järjestettiin lokakuussa 2016, mutta merkittävä osa oppositiosta boikotoi sitä. Vuoropuhelun tuloksena saatiin joukko ehdotuksia perustuslain muutoksiksi, mukaan lukien senaatin lakkauttaminen ja muutoksia maan lippuun ja kansallishymniin. Ehdotetut muutokset on hyväksyttävä vuonna 2017, minkä jälkeen mahdollisesti järjestetään ennenaikaiset parlamentti- ja paikallisvaalit.

Ihmisoikeusvuoropuhelua viranomaisten ja ihmisoikeuksien puolustajien kanssa tiivistettiin läpi vuoden 2016, erityisesti kahdessa merkittävässä tapauksessa, joista EU antoi paikallisia julkilausumia ja joiden yhteydessä se tapasi asianomaisia hallituksen jäseniä. Kyseiset kaksi tapausta olivat myös kuvaavia esimerkkejä Mauritanian sisäisistä jännitteistä. Ensimmäisessä tapauksessa nuori bloggaaja tuomittiin kuolemaan uskonnosta luopumisesta vuoden 2014 lopulla, mutta hän odottaa yhä vankilassa uutta oikeudenkäyntiä. Mauritania ei ollut koskaan antanut kuolemantuomiota uskonnosta luopumisesta maan 56-vuotisen historian aikana. Säännölliset äänekkäät mielenosoitukset, joissa vaadittiin bloggaajan teloittamista, ilmentävät hyvin riskiä, että osa Mauritanian yhteiskunnasta radikalisoituu. Toinen tapaus koskee orjuuden vastaista IRA-liikettä (Initiative de Resurgence du Mouvement Abolitionniste). Siinä tuotiin oikeuden eteen ja tuomittiin 13 aktivistia. Menettelyihin liittyi sääntöjenvastaisuuksia, ja uskottavia väitteitä esitettiin vankeudessa tapahtuneesta kidutuksesta. Muutoksenhakutuomioistuimien lievensi tuomioita ja vapautti useimmat aktivisteista, mutta kolme heistä pysyi vangittuna. EU:n ja muiden kansainvälisten toimijoiden kehotuksista huolimatta väitöksistä kidutuksesta ja huonosta kohtelusta vankilassa ei aloitettu tutkintaa.

EIDHR-välineestä ja DCI-välineestä toteutettiin vuonna 2016 kolme hanketta, joissa käsiteltiin haavoittuvien lasten suojelua, entisten orjien taloudellista voimaannuttamista ja yhteisöjen rauhanomaisen rinnakkaiselon tukemista (maakiistojen ratkaiseminen). Vuosina 2017 ja 2018 toteutetaan kolme uutta hanketta, jotka koskevat orjuuden torjuntaa ja vankiloita. Lisäksi uusi ehdotuspyyntö koskee hankkeita, joilla puututaan naisiin kohdistuvaan väkivaltaan.

Mauritanian hallitus on tiukentanut toimenpiteitä, joilla muuttajat voivat laillistaa oleskelunsa ja saada työluvan. Tavoitteena on tehostaa turvatoimia. EU pyrkii yhteistyössä Mauritanian viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan kanssa varmistamaan, että muuttajien oikeuksia kunnioitetaan. Kaksi EU:n erityisrahastosta Mauritaniassa rahoitettavaa, vuonna 2016 hyväksyttyä hanketta keskittyy vailla huoltajaa oleviin alaikäisiin ja olosuhteisiin, joiden perusteella muuttajia palautetaan kotimaihinsa. Mauritaniassa käynnistettiin alueellisen kehitys- ja suojeluohjelman puitteissa hanke, jolla pyritään vahvistamaan paikallisia tukivalmiuksia maahan juuttuneiden ja haavoittuvien muuttajien auttamiseksi tarjoamalla terveydenhuoltoa, oikeudellista tukea ja uudelleenkotoutumistukea.

Äärimmäistä köyhyyttä ja ihmisoikeuksia käsittelevä YK:n erityisraportoija vieraili maassa toukokuussa 2016. Hallitus hylkäsi hänen raporttinsa puolueellisena. Yleisesti ottaen Mauritania on kuitenkin aina hyväksynyt kaikkien YK:n erityisraporttien pyynnöt vierailulla maassa ja osoittanut olevansa halukas yhteistyöhön kansainvälisten ihmisoikeuselinten kanssa.

Maassa vuoden 2016 alussa vierailut kidutusta ja muuta julmaa, epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua tai rangaistusta käsittelevä YK:n erityisraportoija huomautti, että lainsäädännön ja täytäntöönpanon välillä on aukkoja. Hän korosti erityisesti vankeudessa tapahtuvan kidutuksen ehkäisemistä ja väitettyjen kidutusta ja huonoa kohtelua koskevien tapausten lähes olematonta tutkintaa.

Mauritiuksen tasavalta

Mauritius on kansainvälisesti tarkasteltuna suojellut ja kunnioittanut ihmisoikeuksia hyvin. Maa ylsi vuonna 2016 kymmenentenä vuotena peräkkäin korkeimmalle sijalle arvioitaessa yleistä hallintotapaa Afrikan maiden Ibrahim-indeksillä.

EU:n prioriteetteja ovat naisten oikeuksien edistäminen, lasten oikeuksien suojelu ja lapsiin kohdistuvan väkivallan poistaminen, hlbt-ihmisten ihmisoikeuksien suojelu sekä oikeusvaltion ja ihmisoikeuselinten vahvistaminen.

Lähisuhdeväkivalta on edelleen vakava ongelma. 25 prosenttia naisista on ilmoittanut joutuneensa sukupuoleen perustuvan väkivallan kohteeksi jossakin muodossa. Ihmisoikeuksien parantamiseksi on tehtävä lisää työtä sukupuolten tasa-arvon, naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan, hlbt-ihmisten syrjinnän ja vankilaolojen alalla.

Hallitus teki vuonna 2016 useita myönteisiä lakimuutoksia. Näitä olivat lähisuhdeväkivallalta suojelevan lain muutos ja kansallista naisasianeuvostoa koskeva laki, joka on nykyaikaisempi ja asianmukaisempi lainsäädäntökehys, jolla edistetään naisten voimaannuttamista ja sukupuolten tasa-arvoa. Myös lastensuojelua koskeva strategia ja toimintasuunnitelma saatiin valmiiksi. Tässä yhteydessä EU oli tukenut merkittävästi sukupuolten tasa-arvoasioista, lasten kehityksestä ja perheiden hyvinvoinnista vastaavaa ministeriötä vuosina 2014 ja 2015.

Äitiysterveysten parantaminen haavoittuvien ryhmien keskuudessa ja lapsikuolleisuuden vähentäminen ovat nykyisen, Mauritiuksessa vuosina 2013–2016 toteutettavan budjettitukiohjelman keskeisimpiä tuloksia.

EU jatkoi ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja Mauritiuksen tasavallan kanssa eri yhteyksissä, myös 8 artiklan mukaisessa poliittisessä vuoropuhelussa, joka järjestettiin tammikuussa 2016, ja kehitysyhteistyössä.

Sukupuolten tasa-arvoon liittyvät kysymykset olivat näkyvästi esillä EU:n julkisuusdiplomatiassa. EU ja sen jäsenvaltiot tukivat edelleen sukupuoleen perustuvan väkivallan torjuntaa EU:n edustuston johtaman "Ansam kont la violans" -kampanjan avulla. Kampanjaan osallistui tunnettuja henkilöitä, ja se sai paljon näkyvyyttä tiedotusvälineissä, myös sosiaalisessa mediassa.

EU:n edustuston päällikkö kiinnitti julkisessa toiminnassaan koko vuoden 2016 ajan erityistä huomiota sukupuolikysymyksiin. Kesäkuussa hän osallistui panelistina tasavallan presidentin järjestämään kansainväliseen naisfoorumiin. EU oli myös säännöllisesti yhteydessä ihmisoikeuksien puolustajiin, erityisesti vankilaoloja ja hlbt-ihmisten ihmisoikeuksia koskevissa asioissa.

Mosambikin tasavalta

Mosambikin yleinen ihmisoikeustilanne heikkeni vuonna 2016. Syynä olivat pääasiassa hallituksen ja oppositiopuolue Renamon poliittiset ja sotilaalliset jännitteet. Erityisesti hallituksen vastustajiin kohdistuvat selvittämättömät murhat, poliittinen sorto ja pelottelu jatkuivat, kun taas konfliktialueilla mosambikilaiset pakenivat edelleen väkivaltaisuuksia naapurimaihin.

EU:n prioriteetit ilmentävät poliittisten ja sotilaallisten jännitteiden muutoksia. Rauhan ja demokraattisen sovinnonteon ohella prioriteettina on myös tuki kansalaisoikeuksien ja poliittisten oikeuksien, kuten sananvapauden, tiedonsaannin vapauden ja oikeusvaltion, vahvistamiselle. Erityistä huomiota on kiinnitetty myös naisten oikeuksiin, mukaan lukien lapsiavioliittojen lopettamista koskevan kansallisen strategian toteuttaminen.

Demokratiaprofiilin/toimintasuunnitelman laadinnalla oli tarkoitus helpottaa jäsenvaltioiden kanssa yhteisten prioriteettien määrittelemistä. Tässä yhteydessä kannustaminen vuoropuheluun kestävän sovinnon ja osallistavamman demokraattisen ratkaisun aikaansaamiseksi on ollut EU:n jatkuvana huolenaiheena. Korkean edustajan tiedottaja antoi asiasta kolme julkilausumaa. EU on tukenut ennakoivasti perusoikeuksia ja -vapauksia, myös sananvapautta. Nämä kysymykset ja oikeusvaltion vahvistaminen olivat asialistalla 8 artiklan mukaisessa poliittisessä vuoropuhelussa (vuonna 2016 järjestettiin kaksi istuntoa).

Mosambikin hallitus ilmoitti, että laittomia ja mielivaltaisia teloituksia käsittelevä YK:n erityisedustaja vierailisi maassa vuonna 2017. Muita ihmisoikeuksien puolustajiin ja yksittäisiin tapauksiin liittyviä kysymyksiä nostettiin hallituksen kanssa esille eri yhteyksissä. Ihmisoikeuksien puolustajien suojelua laajennettiin saattamalla heitä, kun he menivät poliisin kuultavaksi. EIDHR-mekanismia käytettiin neljässä tai viidessä yksittäistapauksessa oikeudellisten ja lääketieteellisten kulujen kattamiseen. Kahteen EU:n rahoittamaan hankkeeseen hyväksyttiin lisäykset, joiden nojalla NGO:t voivat kattaa ryöstöistä tai muista pelottelutoimista aiheutuneet tappionsa ennakoimattomien menojen rahastosta.

Demokratiakehitystä tuettiin 11 EKR:stä rahoitetulla hankkeella, joissa keskityttiin kansalaiskasvatukseen ja osallistavaan suunnitteluun. Kolme tiedonsaantia edistävää EIDHR-hanketta aloitti toimintansa (tiedonsaanti kaivannaisteollisuudessa, sosiaalista suojelua koskevien ohjelmien seuranta paikallisyhteisöissä sekä kansalaisyhteiskunnan tukeminen tiedonsaannin ja oikeuksien saatavuuden sekä sananvapauden edistämiseksi). EU ja sen jäsenvaltiot antoivat rahoitustukea sekä teknistä apua ja koulutusta useille kansalaisjärjestöille, myös PAANE-ohjelman (EU) ja AGIR-ohjelman (Ruotsi, Alankomaat, Tanska) kautta. EU järjesti myös koulutustilaisuuden ryhmälle ihmisoikeuksien puolustajia.

EU ja sen jäsenvaltiot jatkoivat tukeaan kansalaisjärjestöille, jotka toimivat naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon alalla (naisten taloudellinen voimaannuttaminen, naisten osallistuminen politiikkaan, sukupuoleen perustuva väkivalta, seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet, koulutuksen saatavuus). EU:n rahoituksella toteutettu sukupuolten tasa-arvoselvitys aloitettiin virallisesti. Kolme EIDHR:stä rahoitettua naisten ja lasten oikeuksia koskevaa hanketta käynnistyi. EU osallistui myös aktiivisesti naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan torjuntaan: EU:n rahoittamalla hankkeella perustettiin Matolaan palvelunumero lähisuhdeväkivaltatapausten ilmoittamista varten. Toisella EU:n rahoittamalla hankkeella perustettiin Pembaan lasten neuvontakeskus, joka antaa apua väkivaltatapauksissa (vastaavat neuvontakeskukset ovat toiminnassa myös Beirassa ja Nacalassa).

AGIR-ohjelmassa käsiteltiin erityisesti lasten oikeuksia sekä lasten hyväksikäytön, lapsiavioliittojen ja lapsikaupan torjuntaa. Ohjelmassa tehtiin myös yhteistyötä muiden muassa vanhusten, lasten, naisten, hiv/aids-positiivisten, vammaisten ja hlbt-ihmisten syrjintää torjuvien ihmisoikeuksien puolustajien kanssa.

Albiinon ihmisoikeuksien toteutumista käsittelevä riippumaton asiantuntija ja kidutuksen vastainen alakomitea vierailivat Mosambikissa. Maalle tehtiin vuonna 2016 myös sen toinen UPR-arviointi, jonka 210 suosituksesta Mosambik hyväksyi 180. Se ei kuitenkaan hyväksynyt esimerkiksi ICC:hen tai hlbt-kysymyksiin liittyviä tärkeitä suosituksia.

Rauha ja demokratian vakiinnuttaminen ovat edelleen merkittäviä tulevaisuuden haasteita. Lisäksi oikeuslaitoksen ja perusoikeuksien kunnioittamisen vahvistamisen alalla on saavutettava lisää edistystä. Tältä osin – vaikka jonkin verran edistystä onkin saavutettu – sukupuolten tasa-arvokysymyksiin, kuten yhtäläisiin oikeuksiin, on edelleen kiinnitettävä erityistä huomiota.

Namibian tasavalta

Yleinen ihmisoikeustilanne oli maassa tyydyttävä vuonna 2016. Namibiassa on ihmisoikeuksien suojelun alalla edistynyt oikeudellinen kehys. Se on myös yksi harvoista maista, jotka ovat hyväksyneet ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman. Ihmisoikeusloukkauksista saadaan kuitenkin ilmoituksia. Ne liittyvät erityisesti liialliseen voimankäyttöön pidätystilanteissa, pitkiin tutkintavankeusaikoihin sekä naisiin ja lapsiin kohdistuvaan syrjintään. Vuonna 2010 hyväksyttiin kansallinen sukupuolten tasa-arvoa koskeva politiikka, mutta naisten alistamista koskevat perinteiset käyttäytymismallit edistävät osaltaan laajalle levinnyttä lähisuhdeväkivaltaa, myös raiskauksia ja murhia.

EU:n prioriteettina oli läpi vuoden 2016 naisten oikeuksien (mukaan lukien sukupuoleen perustuvan väkivallan vähentäminen), lasten oikeuksien ja vähemmistöjen oikeuksien (joissa kiinnitettiin erityisesti huomiota alkuperäiskansoihin ja syrjäytyneisiin ihmisiin) edistäminen ja suojeleminen.

Sosiaalisia ja taloudellisia oikeuksia ei ole edelleenkään pantu täytäntöön tyydyttävällä tavalla. Myös Namibian ihmisoikeustilanteeseen vaikuttavia keskeisiä haasteita ovat edelleen työttömyys, köyhyys ja eriarvoisuus. Sosiaalis-taloudellinen ympäristö yhdessä huumeiden ja alkoholin väärinkäytön sekä riittämättömän koulutuksen kanssa luovat ilmapiirin, jossa naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta on yleistä. Muut viimeaikaiset tapahtumat koskevat tiedotusvälineiden vapautta, vaikka Namibia sijoittuukin tämän alan vertailuissa korkealle. Esimerkiksi vuoden 2016 alkupuolella valtion viranomaiset määräsivät takavarikoitavaksi japanilaisen kuvausryhmän kuvaamaa materiaalia, jossa tutkittiin pohjoiskorealaisten työntekijöiden käyttämistä Namibiassa. Vaikka kyseessä oli yksittäistapaus, se vahvisti kokonais käsitystä siitä, että hallitus yrittää rajoittaa tiedotusvälineitä tietyissä aiheissa.

Merkittävänä myönteisenä edistysaskeleena voidaan pitää kansallisen korruptionvastaisen strategian hyväksymistä. Lakiehdotukset ilmiantajien suojelusta ja todistajien suojelusta on annettu oikeusministeriön käsiteltäväksi. Oikeusministeriö on myös parhaillaan muuttamassa rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaa lakia, millä varmistetaan, että Namibiasta ei tule turvasatamaa pakoileville henkilöille. Vuonna 2016 tehtiin kolme merkittävää lakialoitetta, jotka ovat keskeisessä asemassa lasten oikeuksien vahvistamisen kannalta: kansallista väestörekisteriä koskeva lakiehdotus, sähköisiä transaktioita ja kyberrikollisuutta koskeva lakiehdotus sekä lapsioikeutta koskeva lakiehdotus (jossa rikosoikeudellisen vastuun alaikäraja nostetaan 12 vuoteen 7:stä). Aloitteet ovat yhä käsiteltävänä.

EU jatkoi ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja Namibian kanssa erilaisissa kokoonpanoissa. 8 artiklan mukainen poliittinen vuoropuhelu käytiin 8. kesäkuuta 2016. Siinä käsiteltiin tärkeimpiä ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä, kuten äänestyskäyttäytymistä YK:ssa, ICC:tä ja viimeisimmän UPR-arvioinnin jatkotoimia (mukaan lukien vähemmistöt, hlbt-kysymykset, naisten ja lasten oikeudet, sukupuoleen perustuva väkivalta ja oikeushallinto).

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukeaan EKR:stä ja EIDHR:stä rahoitettaville hankkeille. Vuoden 2016 EIDHR-ehdotuspyynnön erityiset tavoitteet ovat naisten ja tyttöjen oikeuksien edistäminen ja suojeleminen, erityisesti sukupuoleen perustuvan väkivallan ja teiniraskauksien osalta, sekä sivistyksellisten oikeuksien edistäminen ja suojeleminen, kiinnittäen erityistä huomiota etnisiin vähemmistöihin ja alkuperäiskansoihin.

Äitiys- ja lapsikuolleisuuden tehokkaampaan vähentämiseen pyrkivän PARMaCM-ohjelman toteutus onnistui, ja ohjelma päättyi vuonna 2017. Ohjelman puitteissa rakennetaan neljällä alueella eri puolilla Namibiaa äitiyskoteja terveydenhuoltolaitosten läheisyyteen. Niillä on tarkoitus korvata tilapäisleirit ja tarjota maaseudun naisille turvallinen paikka, jossa odottaa synnytystä.

Unicefin kanssa tehty rahoitussopimus Namibian koulutusalan sosiaalisesta vastuuvollisuudesta ja koulujen hallinnosta päättyi vuoden 2016 puolivälissä. Hankkeella onnistuttiin tarjoamaan kansalaisjärjestöille sekä alueellisen ja kansallisen tason kouluttajille keinoja johtaa sosiaalisen vastuuvollisuuden välineiden kehittämistä ja soveltamista kouluuyhteisöissä sekä antaa näissä lasten oikeuksia ja kansalaisvastuuta koskevaa koulutusta.

Nuorten hiv-tartunnan saaneiden osallistamiseen tähdännyt MoMu-hanke toteutettiin ja päättyi vuonna 2016. Hankkeen päätavoitteena oli tarjota haavoittuville nuorille keinoja välttää yhteiskunnallinen syrjäytyminen ja köyhyys edistämällä elämäntaitoja käsittelevien työpajojen ja tapaamisten järjestämistä sekä puhuttelemalla nuoria erilaisten tiedotusvälineiden kautta.

Namibian kielen kehityksen häiriöistä kärsivien sekä puhe- ja kuulovammaisten lasten CLaSH-järjestön hanke, joka käsitteli kuulovammaisten lasten, heidän perheidensä ja yhteisöjensä voimaannuttamista koulutuksen avulla, toteutettiin ja päättyi vuonna 2016. Hankkeessa keskityttiin lisäämään yleisön tietoisuutta kuulonolenemasta lapsilla sekä tarvittavasta varhaisesta puuttumisesta ja jatkuvan tuen strategioista.

Hlbt-ihmisten syrjinnän torjuntaa ja heidän yhtäläisiä oikeuksiaan käsitellyt hanke toteutettiin kahdeksalla Namibian alueella, ja se päättyi vuonna 2016. Ohjelmassa kehitettiin hlbt-ijärjestöjen tietämystä, taitoja ja valmiuksia.

Nigerin tasavalta

Nigerin ihmisoikeustilanne on edelleen äärimmäisen herkkä. Siihen vaikuttavat haavoittuva taloudellinen tilanne ja kriittinen alueellinen turvallisuustilanne, joiden syynä ovat pääasiassa Diffan poikkeustilan seuraukset ja Malin pohjoisten alueiden läheisyydessä uudelleen alkaneet iskut. Niger on eteläisen Libyan, pohjoisen Malin ja Tšad-järven alueilla meneillään olevien kriisien ristitulesa ja joutuu käyttämään huomattavasti resursseja (sekä henkilö- että taloudellisia resursseja) estääkseen ongelmapesäkkeitä leviämästä omalle alueelleen. Turvallisuushaasteet ja niiden sitomat julkisen talouden toimet heikentävät entisestään raaka-aineiden alhaisten hintojen, Nigerian talouskriisin sekä maa- ja laiduntalouteen kohdistuvien ilmastonmuutoksen vaikutusten takia vaikeaa taloudellista tilannetta.

Tämä huomioon ottaen EU:n toimilla on neljä strategista prioriteettia: demokratian periaatteiden ja oikeusvaltion vakiinnuttaminen; oikeudenmukaisen, riippumattoman ja tasapuolisen oikeusjärjestelmän tuominen kaikkien kansalaisten ulottuville koko maassa; nigeriläisten naisten yhteiskunnallisen aseman ja heidän oikeuksiensa täysimääräisen toteutumisen turvaaminen sekä sellaisen rauhanomaisen, ihmisarvoisen ja turvallisen elämän ja työympäristön turvaaminen nigeriläisille, jossa he voivat nauttia palveluista, jotka valtiolla on velvollisuus tarjota.

Merkittäviä ihmisoikeusloukkauksia ei raportoitu. Joihinkin tilanteisiin on kuitenkin kiinnitettävä tarkempaa huomiota ja niitä on edelleen seurattava. Tällaisia ovat useat tapaukset, joissa ihmisiä on pidetty vangittuna pitkiä aikoja ilman oikeudenkäyntiä, sekä sosiaalisissa verkostoissa ja joidenkin imaamien saarnoissa havaitut merkit uskonnollisesta suvaitsemattomuudesta. Kahdesta EU:n virallisesta yhteydenotosta huolimatta Niger muutti kuolemanrangaistuksen käytön moratoriota koskevaa päätöslauselmaa kannattaneen äänensä vuonna 2016 äänestämästä pidättymiseksi.

Huomio kiinnittyi vuoden 2016 ensimmäisen neljänneksen aikana pääasiassa presidentin- ja parlamenttivaaleihin. Presidentti Issoufou valittiin kireässä poliittisessa tilanteessa suurella enemmistöllä toiselle ja viimeiselle toimikaudelle opposition boikotoimissa vaaleissa. Presidentti Issoufoulla hallituksineen on selvä enemmistö parlamentissa. Tämän tulisi helpottaa presidentin vaaliohjelman ("Renaissance Acte II") pääkohtien toteuttamista, myös demokratian ja ihmisoikeuksien osalta. Nigerin on vastattava myös uusiin haasteisiin, jotka liittyvät maan läpi kulkevien, Libyaan ja Eurooppaan suuntautuvien kasvavien laittomien muuttovirtojen hallintaan.

Nigerin viranomaiset ovat poliittisesti sitoutuneet ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen ja kansallisen lainsäädännön täytäntöönpanoon. Ihmisoikeuksien valtavirtaistaminen Nigerin lainsäädännössä, aiheeseen liittyvien julkaisujen levitys ja kansantajuistaminen sekä tapaoikeuden siirtäminen nykyaikaista lainsäädäntöä täydentäväksi lailliseksi välineeksi ovat edelleen monenlaisten ihmisoikeuksia koskevien suunnitelmien prioriteetteja. Henkilöressurssien ja taloudellisten resurssien puutteen takia maassa vallitsee kuitenkin toiminnallinen tyhjiö. Joissakin tapauksissa, erityisesti naisten aseman osalta, on ilmennyt myös sitoutumisen puutetta, vaikka jonkin verran edistystä on tapahtunut. Myönteisenä kehityksenä voidaan esimerkiksi pitää erityisesti naisten ja lasten asioista vastaavan ministerin toimen perustamista.

Maahan juuttuneiden muuttajien tilanne on kasvava huolenaihe, johon EU parhaillaan puuttuu. Niger joutuu myös käsittelemään oman muuttajaväestönsä paluuta Libyasta ja Algeriasta. EU tukee heidän tilanteensa parantamiseen tähtäviä toimia tarjoamalla kattavaa apua, myös lähtömaahansa vapaaehtoisesti palaavien ihmisten olojen parantamiseen. Turvapaikka-asioissa Niger suhtautuu avoimesti ja ystävällisesti alueellaan oleviin turvapaikanhakijoihin ja pakolaisiin. Lisäksi on pieni määrä UNHCR:n toimivaltaan kuuluvia tapauksia, koska huonosti suunniteltu ohjausjärjestelmä tarjoaa vain yhden vaihtoehdon hakea turvapaikkaa Nigeristä. Alueellisen kehitys- ja suojeleohjelman välityksellä EU edistää muuttajien pääsyä aseman määrittelyä koskeviin menettelyihin, parantaa vastaanotto-olosuhteita ja lisää turvapaikanhakijoille annettavaa apua.

Kaikki EU:n tuelle strategiassa määritellyt prioriteetit ovat alakohtaisen vuoropuhelun aiheena. Kansallisen ihmisoikeuskomission kanssa pidetään säännöllisesti yhteyttä ja järjestetään kahdenvälisiä kokouksia, joissa käsitellään komission tutkimia yksittäisiä kysymyksiä (esim. Diffan alueen ihmisoikeustilanne poikkeustilan julistamisen jälkeen). Yleisesti ottaen ihmisoikeuksien puolustajien toimintaa kunnioitetaan. Joitakin ilmoituksia pidätyksistä tai pelottelusta on kuitenkin tehty hallituksen toimia kyseenalaistavien lausuntojen tai julkaisujen jälkeen.

Budjettitukiohjelmilla tuetaan myös erittäin tärkeitä ihmisoikeuskysymyksiä, kuten oikeuden saatavuutta (myös parantamalla oikeuspalvelujen toimivuutta ja vähentämällä tutkintavankien määrää) sekä terveydenhuollon ja koulutuksen saatavuutta, erityisesti heikoimmassa asemassa oleville väestöryhmille, kuten naisille ja tytöille. Vuonna 2016 allekirjoitetun koulutusalan uudistuksia koskevan uuden sopimuksen päätavoitteena on vähentää sukupuoleen, sosiaaliseen luokkaan ja asuinpaikkaan perustuvaa syrjintää koulutukseen pääsyssä.

Yleinen budjettituki vuonna 2016 keskittyi erityisesti vaaliprosessiin 4 miljoonan euron määrärahalta, jolla oli tarkoitus osaltaan edistää prosessin avoimuutta ja tasapuolisuutta.

Oikeuslaitoksen ja oikeusvaltion tukiohjelma PAJED II jatkoi tukeaan kansallisen ihmisoikeuskomission sekä ihmisten salakuljetuksen ja ihmiskaupan torjunnan koordinoinnista vastaavan kansallisen komission tietyille toimille. Nämä elimet vastaavat alan kansallisten strategioiden laadinnasta.

Vuonna 2016 allekirjoitettiin EIDHR:stä yhden hankkeen rahoitussopimus kansallisen ihmisoikeuskomission kanssa sen strategian tukemiseksi. Kaksi muuta sopimusta allekirjoitetaan vuonna 2017. Uusilla hankkeilla täydennetään nykyisiä toimia, joilla parannetaan vankilaoloja, myös vangittujen alaikäisten elinoloja, sekä torjutaan lapsiavioliittoja ja kaikkia orjuuden muotoja.

EUCAP Sahel Niger -operaatio jatkaa turvallisuusjoukkojen ja joidenkin oikeusalan toimijoiden kouluttamista terrorisminvastaisen ja muuttoliikettä koskevan lainsäädännön asianmukaisessa täytäntöönpanossa täysin ihmisoikeuksia kunnioittaen, kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja rikosoikeuden mukaisesti sekä suojellen uhreja ja naisten, lasten, muuttajien ja pakolaisten kaltaisia haavoittuvia ryhmiä.

Nigerille tehtiin UPR-arviointi vuonna 2016. Edellisen arvioinnin yhteydessä annetuista 168 suosituksesta Niger hyväksyi 164 ja "pani merkille" yhden. Loppuja kolmea suositusta, jotka liittyvät paimentolaisten ja viljelijöiden oikeuksiin, lykättiin.

Nigerian liittotasavalta

Vaikka Nigeriassa on tapahtunut demokraattinen muutos, joka on tuonut mukanaan muiden muassa vahvan poliittisen keskustelun ja elinvoimaiset tiedotusvälineet, yleistä ihmisoikeustilannetta varjostivat edelleen vuonna 2016 turvallisuusjoukkojen tekemät ihmisoikeusloukkaukset sekä rikollisuuden torjunnan että sen tukahduttamisen yhteydessä. Heikko ja korruptoitunut rikosoikeusjärjestelmä ei kykene riittävään valvontaan. Nigeria on allekirjoittanut merkittävimmät kansainväliset ihmisoikeusvälineet, ja maassa on hyväksytty tärkeitä lakeja, joilla suojellaan kansalaisten oikeuksia. Haasteena on kuitenkin edelleen oikeudellisten velvoitteiden täytäntöönpano ja täyttäminen, ja hallitus on ollut haluton tutkimaan ihmisoikeusloukkauksia ja nostamaan niistä syytteitä, kun tämän on katsottu olevan ristiriidassa kansallisten turvallisuusetujen kanssa. Sosiaalipalvelujen puutteellisuus ja erittäin suuret tuloerot estävät Nigerian kansalaisia käyttämästä kaikkia taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksiaan. Šaria-laki on käytössä 12 osavaltiossa. Se sisältää säännöksiä, jotka oikeuttavat naisten syrjinnän. Vuonna 2014 hyväksytyssä samaa sukupuolta olevien avioliiton kieltävässä laissa kriminalisoidaan edelleen samaa sukupuolta olevien suhteet ja avioliitot sekä hlbt-i-järjestöjen jäsenyys. Yhteiskunnan laaja enemmistö suhtautuu erittäin konservatiivisesti seksuaalioikeuksiin ja tukee lakia.

EU:n prioriteetteja ovat ihmisoikeuksien suojelu konfliktitilanteissa, uskottavien ja avointen vaalien edistäminen, oikeusjärjestelmän saatavuus, vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien edistäminen sekä naisten oikeudet.

Ongelmia on monenlaisia, ja ne liittyvät erityisesti turvallisuusjoukkojen väkivaltaisuuteen ja vastuuvollisuuden puutteeseen, kidutuksen käyttöön (joka on edelleen tuomioiden perusteena valtaosassa tapauksista) sekä laittomiin pidätyksiin. Uskonnollisten tai alueellisten vähemmistöjen oikeutta rauhanomaiseen kokoontumiseen on toisinaan loukattu tai rajoitettu, mitä osoittavat esimerkiksi šiiamuslimien surmaamiset Zariassa ja Biafran aktivistien laittomien kokoontumisten kovakourainen tukahduttaminen toukokuussa 2016. Viranomaiset eivät ole panneet täytäntöön kaikkia oikeuden päätöksiä vedoten kansalliseen turvallisuuteen.

Vuoden 2015 presidentin- ja parlamenttivaaleissa Muhammadu Buharin APC-puolue (All Progressives Congress) sai selvän voiton Goodluck Jonathanin PDP-puolueesta (People's Democratic Party). Kyseessä oli ensimmäinen kerta Nigerian historiassa, kun istuva presidentti hävisi parlamenttivaaleissa opposition ehdokkaalle. Viimeisimpiä vaaleja pidettiin yleisesti ottaen oikeudenmukaisina ja hyvin järjestettyinä, mutta niitäkin varjostivat väkivaltaisuuDET (160 kuolemantapausta edellisten vaalien 1 200:aan verrattuna).

Jos hyväksytty rikosoikeuden käyttöä koskeva laki pannaan täytäntöön, se saattaa vähentää rankaisemattomuutta ja viivästyksiä.

EU jatkaa ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja Nigerian kanssa eri kokoonpanoissa. Viimeisin ihmisoikeusvuoropuhelu pidettiin marraskuussa Abujassa EU-maiden edustustojen päälliköiden ja ulkoasiainministeriön pysyvän sihteerin välillä. EU nosti epäröimättä esille huolenaiheitaan julkilausumissa (esimerkiksi kuolemanrangaistuksesta, rankaisemattomuudesta, Boko Haramista, Zarian tapahtumista ja lapsityövoimasta) ja julkisissa tapahtumissa (työpajat, kansainvälinen ihmisoikeuksien päivä, maailman lehdistönvapauden päivä, kansainvälinen työkonferenssi) ja kehotti näin Nigeriää varmistamaan, että ihmisoikeuksia kunnioitetaan täysin.

Tuki kansalaisyhteiskunnalle kohdistuu pääasiassa ihmisoikeuksien puolustajiin.

EU jatkoi vuonna 2016 tukeaan EKR:stä rahoitetuille hankkeille. Oikeusvaltio, hallinto ja demokratia on edelleen yksi kolmesta 11. EKR:stä (2014–2020) rahoitettujen hankkeiden ydinalasta.

EU on tukenut liittovaltion ja paikallishallinnon uudistuksia, joilla on vahvistettu vastuuvollisuutta. Se tukee myös oikeusalan ja rikosoikeusjärjestelmän saatavuuden parantamista ja ihmisoikeuksien parempaa kunnioittamista niiden toiminnassa. EU kannustaa naisia osallistumaan rauhanprosessiin Pohjois-Nigeriassa ja kehittää naisten valmiuksia valvoa ihmisoikeuksien kunnioittamista. Lisäksi EU tukee demokraattisen hallintotavan edistämistä Nigeriassa vahvistamalla kansalaisjärjestöjä yhdellä demokraattista hallintotapaa koskevalla hankkeella ja toisella hankkeella, jossa keskitytään kansalaisista lähtevään muutokseen.

Ruandan tasavalta

Vuosi 2016 oli vaihteleva. Yhtäältä sitä varjostivat merkittävät ihmisoikeusloukkaukset ja rajoitukset, toisaalta vuoden aikana saavutettiin myös jonkin verran edistystä. Sanan- ja kokoontumisvapaus olivat edelleen rajallisia. Ilmoituksia erityisesti köyhiin ja syrjäytyneisiin kansalaisiin kohdistuneista mielivaltaisista pidätyksistä kauttakulkukeskuksissa tehtiin yhä. Myös tahdonvastaisista katoamisista sekä asevoimien ja turvallisuusjoukkojen liiallisesta voimankäytöstä tehtiin ilmoituksia. Samalla hallitus on osoittanut sitoutuneensa varmistamaan sosiaaliset ja taloudelliset oikeudet, kuten naisten oikeudet ja heidän voimaannuttamisensa. Hallitus on myös osallistunut YK:n UPR-arviointiin.

EU keskittyi toimissaan vuonna 2016 viiteen pääteemaan: sananvapaudelle suotuisan ympäristön luominen; yhdistymisvapauden ja sitä kautta avoimen ja osallistavan yhteiskunnan edistäminen; kansalaisyhteiskunnan osallistavuuden varmistaminen; julkisuudessa aktiivisten ihmisoikeuksien puolustajien suojeleminen sekä kidutuksen ja laittomien pidätysten torjuntatoimien vahvistaminen.

Poliittiset perusoikeudet, kuten sanan-, kokoontumis- ja yhdistymisvapaus, ovat rajalliset. Tiukka sääntely ja ajoittainen häirintä heikentävät kansalaisyhteiskunnan ja poliittisen opposition valmiuksia toimia riippumattomasti. Ruandalaisiin kohdistuvat mielivaltaiset ja usein pitkäkestoiset pidätykset kauttakulkukeskuksissa ovat edelleen ongelmana. Ilmoitusten mukaan pidätetyt kauttakulkukeskuksissa ovat katukauppiaita, huumeriippuvaisia ja joissakin tapauksissa jopa alaikäisiä, jotka on tarkoitus "sopeuttaa yhteiskuntaan" tämän kokemuksen avulla. Poliisin ja asevoimien harjoittamasta huonosta kohtelusta, väkivallasta ja liiallisesta voimankäytöstä tehdään ilmoituksia. Ruandan viranomaiset eivät vielä ole päästäneet asiaankuuluvia NGO:ita tai diplomaattiyhteisön edustajia vierailemaan mainituissa keskuksissa.

Ruanda on ylpeä konsensukseen perustuvasta hallintotavastaan, ja maan kansalaisia kannustetaan osallistumaan vuoropuheluun viranomaisten edustajien kanssa. Paikallisvaalit pidettiin vuonna 2016, presidentinvaalit on tarkoitus järjestää elokuussa 2017 ja parlamenttivaalit ovat vuorossa vuonna 2018. Poliittisten liikkeiden ja opposition ehdokkaiden rekisteröinti vaikuttaa edelleen vaikealta. Rekisteröimättömien puolueiden jäseniin on ilmoitettu kohdistuvan yhä pidätyksiä ja häirintää. Vaaleja koskevat oikeudelliset puitteet ovat epäselvät, eikä vaalilakia ollut vielä joulukuussa 2016 julkaistu, vaikka kampanjointi oli käynnistymässä jo seitsemän kuukauden kuluttua.

Oikeusministeriö on laatinut etenemissuunnitelman toiminnalle kansallisen ihmisoikeuskomission ja kansalaisjärjestöjen yhteenliittymän kanssa, mutta sitä ei ole vielä pantu täytäntöön. Ruanda jatkoi nousuaan Global Gender Gap -raportissa ja ylsi vuonna 2016 maailmanlaajuisessa vertailussa viidennelle sijalle. Maa pysyi myös kolmanneksi parhaiten sijoittuneena Afrikan maana Transparency International -järjestön korruptioindeksissä. Viranomaiset osallistuivat tiiviisti Never Again- ja Interpeace-järjestöjen vuoden 2016 tutkimukseen ja tekivät yhteistyötä niiden suositusten osalta. Suositusten aiheena oli hallinnointi kansalaisten kanssa ja hyväksi. Oikeusministerin Alankomaihin tekemän opintokäynnin jälkeen hallitus on alkanut parantaa kauttakulkukeskuksia koskevaa sääntelykehystä.

EU ja sen jäsenvaltiot käsittelevät edelleen ihmisoikeus- ja demokratiakysymyksiä kaksi kertaa vuodessa järjestettävässä Cotonoun sopimuksen 8 artiklan mukaisessa poliittisessa vuoropuhelussa hallituksen kanssa ja muilla tasoilla. EU:n edustusto järjesti lisäksi julkisuusdiplomatian tapahtumia, kuten paneelikeskusteluja, kirjoituskilpailuja, radio-ohjelmia ja työpajoja. Se huomioi erityisesti kansainvälisen lehdistönvapauden päivän ja kansainvälisen ihmisoikeuksien päivän kaltaiset tapahtumat. EU:n ja sen jäsenvaltioiden edustajat vierailivat vankiloissa ja pakolaisleireillä sekä jatkoivat kehotuksiaan Ruandalle päästää heidät vierailemaan vankiloissa ja kauttakulkukeskuksissa.

Vuoden 2016 lopulla Euroopan parlamentin naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnan jäsenten vierailun jälkeen Euroopan parlamentti antoi Ruandaa koskevan päätöslauselman, jossa arvosteltiin vallanpitäjiä maan heikentyneestä ihmisoikeustilanteesta.

EU seuraa tiiviisti Ruandan ihmisoikeustilannetta, myös ihmisoikeuksien puolustajien kriittistä tilannetta. Se ottaa tarpeen mukaan esille yksittäisiä tapauksia kokouksissaan viranomaisten kanssa. EU myös tukee kansalaisyhteiskuntaa ja sen toimijoita EIDHR-välineestä.

Yhteensä 14 ihmisoikeuksiin ja demokratiakehitykseen liittyvää hanketta sai vuonna 2016 rahoitusta EIDHR:stä, CSO-LA:sta ja EKR:stä. Hankkeissa keskityttiin kansalaisyhteiskunnan valmiuksien kehittämiseen ihmisoikeuksien alalla, lapsen oikeuksien edistämiseen, kansalaisten osallistumisen lisäämiseen, toimivan ja vastuuvollisen hallinnon ja tasapuolisen oikeusjärjestelmän edistämiseen sekä yleisen ihmisoikeuksia koskevan tietoisuuden lisäämiseen. Monet hankkeet myötävaikuttivat konkreettisesti joidenkin laittomasti pidätettynä olleiden ihmisten vapauttamiseen.

YK:ssa Ruanda on yksi EU:n vaikutusvaltaisimmista afrikkalaisista kumppaneista, ja se puoltaa usein EU:n kannattamia päätöslausemia. Vuonna 2016 Ruanda kuitenkin pidättyi äänestämästä YK:n yleiskokouksen kuolemanrangaistuksen käytön moratoriota koskevasta päätöslauselmasta, vaikka se oli tukenut tätä muutosta aiemmissa istunnoissa. Ruanda valittiin YK:n ihmisoikeusneuvoston jäseneksi, ja se aloittaa tehtävässään tammikuussa 2017. Ruanda ei ole ICC:n jäsen.

Hallitus on käsitellyt 50:tä suositusta niistä 83:sta, jotka se hyväksyi UPR-arviointijaksolle 2015–2019. Suositusten täytäntöönpanon tueksi järjestettiin kuulemisprosessi, jonka tuloksena asiasta laadittiin etenemissuunnitelma. Hallitus ei ole vielä saanut valmiiksi kansallista ihmisoikeuksien toimintasuunnitelmaansa.

Vuonna 2016 Ruanda ilmoitti vetävänsä pois 34 artiklan 6 kohdan julistuksensa Afrikan ihmisoikeuksien ja kansojen oikeuksien tuomioistuinta koskevasta pöytäkirjasta. Näin ollen ruandalaiset yksityishenkilöt eivät voi enää tehdä valituksia suoraan.

São Tomén ja Príncipen demokraattinen tasavalta

Vuonna 2016 maassa järjestettiin presidentinvaalit, joiden tuloksena presidentti vaihtui rauhanomaisesti, vaikka vaaliprosessissa ilmeni joitakin sekaannuksia ja vallassa ollut presidentti valitettavasti vetäytyi vaalien toiselta kierrokselta. Molempia toimeenpanovallan haaroja hallitsee nyt sama puolue. Sillä on myös selvä enemmistö parlamentissa. Vaikka yleinen ihmisoikeustilanne kansalaisyhteiskunnan ja poliittisten oikeuksien osalta on myönteinen, jotkin kysymykset aiheuttavat edelleen huolta: sukupuoleen perustuvaan syrjintään ja väkivaltaan, myös lähisuhdeväkivaltaan, lapsityövoiman käyttöön ja lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön on yhä puututtava. Sama koskee korruptiota.

EU:n prioriteetteina São Tomé ja Príncipeissä ovat taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet (mukaan lukien juomaveden saatavuus), lapsen oikeudet, naisten oikeudet ja sukupuolten tasa-arvo sekä kannustaminen ihmisoikeusvälineiden ratifiointiin ja niitä koskevien säännösten saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä. Viimeiseen kohtaan liittyen tehtiin Rooman perussääntöä koskevia yhteydenottoja.

São Tomé ja Príncipen tärkeimmät ihmisoikeuskysymykset ovat sukupuoleen perustuva syrjintä ja väkivalta, lasten oikeudet, oikeuden saatavuus, sosiaalipalvelujen heikko saatavuus ja korruptio.

Vuoden 2016 lopulla maa ratifioi seuraavat viisi keskeistä YK:n yleissopimusta: taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva yleissopimus; kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus; yleissopimus siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksista; kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva yleissopimus sekä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus ja sen toinen valinnainen pöytäkirja kuolemanrangaistuksen poistamisesta.

Perheoikeutta tarkistetaan parhaillaan. Tarkoituksena on kytkeä naisten oikeudet köyhyyden torjuntaan. São Tomén viranomaiset laativat myös parhaillaan kauden 2016–2017 toimintasuunnitelmaa kansallisen lastensuojelupolitiikan toteutusta varten. Maassa on edistytty tuntuvasti malarian torjunnassa. Tämä on vähentänyt kuolleisuutta, varsinkin lasten keskuudessa. Diplomaattisten suhteiden katkeaminen malarian torjunnan alalla tärkeimpään kehitysyhteistyökumppaniin Taiwaniin sekä aidsin, tuberkuloosin ja malarian torjunnan maailmanlaajuisen rahaston toiminnan supistuminen saattavat kuitenkin vaarantaa nämä saavutukset.

EU käsitteli ihmisoikeuksia ja demokratiakehitystä koskevia kysymyksiä virallisessa poliittisessa vuoropuhelussaan viranomaisten kanssa ja kahdenvälisissä tapaamisissa. Monissa ihmisoikeuskysymyksissä tehtiin myös virallisia yhteydenottoja. Erityisesti näitä käytettiin kannattamaan Rooman perussäännön ja muiden keskeisten kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ratifiointia sekä niiden saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä. EU piti lisäksi yhteyttä kansalaisjärjestöihin ja ihmisoikeuksien puolustajiin, joiden toimintaa EU tuki osallistumalla niiden järjestämiin tapahtumiin ja tarjoamalla rahoitusta.

EU jatkoi rahoitustukeaan EIDHR:stä rahoitettaville hankkeille, joissa keskitytään torjumaan sukupuoleen perustuvaa syrjintää sekä lisäämään naisten osallistumista sosiaaliseen, taloudelliseen ja poliittiseen elämään.

EU on rahoittanut hankkeita, joilla edistetään naisten oikeuksia ja voimaannuttamista, torjutaan sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa, puolustetaan lasten oikeuksia sekä kehitetään kansalaisyhteiskunnan valmiuksia saattaa viranomaiset vastuuseen. Lisäksi rahoitusta on tarjottu hankkeille, joilla parannetaan yhdessä paikallisten toimijoiden ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa hygieniaolosuhteita (mukaan lukien puhdas juomavesi) ja elintaso haavoittuvissa yhteisöissä.

Viimeisin UPR-arviointi tehtiin São Tomé ja Príncipeille marraskuussa 2015. UPR-arviointi oli vuonna 2016 tärkeä väline yhteistyöhön hallituksen kanssa monissa keskeisissä ihmisoikeuskysymyksissä, joita ovat ihmisoikeusvälineiden ratifiointi, lapsen oikeudet, sukupuoleen perustuva väkivalta ja lähisuhdeväkivalta sekä vammaisten oikeudet. São Tomé ja Príncipe on esittänyt pysyvän kutsun YK:n ihmisoikeusneuvoston erityismenettelyille.

Tällä hetkellä São Tomé ja Príncipe valmistele ensimmäistä (myöhässä olevaa) raporttiaan kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevasta yleissopimuksesta yhteistyössä kansallisen sukupuolten tasa-arvoinstituutin ja YK:n väestöohjelmarahaston kanssa.

Oikeusasiamiehen virkaa ei ole vielä perustettu, vaikka poliittinen päätös asiasta on tehty. Pariisin periaatteiden mukaisen kansallisen ihmisoikeusinstituution perustaminen olisi myös merkittävä institutionaalinen kehitysaskel.

Edistymisen naisten ja lasten ihmisoikeuksien suojelun alalla tulisi olla keskeinen prioriteetti. Tähän olisi pyrittävä esimerkiksi panemalla täytäntöön kansallinen toimintasuunnitelma lapsityövoimasta ja perustamalla kansallinen lapsen oikeuksien komitea sekä panemalla täytäntöön rikoslain säännökset lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Lisäksi olisi merkittävä kehitysaskel, mikäli korruption torjuntaa, vankilaolojen parantamista ja oikeuden saatavuuden parantamista haavoittuvimmille ryhmille pystyttäisiin tehostamaan. Rooman perussäännön ratifiointi vuoden 2015 UPR-arvioinnin suositusten mukaisesti olisi São Tomé ja Príncipeiltä vahva viesti rankaisemattomuuden torjunnan alalla.

Seychellien tasavalta

Vuoden 2016 Ibrahim-indeksissä Seychellit sijoittui neljänneksi 54 Afrikan valtion joukossa. Valtioita arvioitiin laajojen hallintotapaan liittyvien kriteerien perusteella. EU jatkoi ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja Seychellien tasavallan kanssa eri kokoonpanoissa, myös poliittisen vuoropuhelun, julkisuusdiplomatian ja kehitysyhteistyön avulla. Hallitus teki joitakin ihmisoikeuksien kannalta myönteisiä lakimuutoksia, mutta lisätoimia tarvitaan edelleen erityisesti lapsiin kohdistuvan väkivallan, vankilaolojen ja pitkittyneiden tutkintavankeusaikojen, viranomaisten korruption, ihmiskaupan sekä valvontainstituutioiden vahvistamisen osalta.

EU:n tavoitteena on edelleen edistää ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion kunnioittamista, erityisesti vahvistamalla vaaliprosesseja ja ihmisoikeuksiin ja hallintoon liittyviä instituutioita sekä torjumalla lähisuhdeväkivaltaa.

Kesäkuussa 2016 pidetyssä poliittisessa vuoropuhelussa hallitus tunnusti UPR-arvioinnin merkityksen arvokkaana foorumina rehelliselle vuoropuhelulle ihmisoikeuksien suojelua koskevista kysymyksistä. Esimerkiksi sodomian ja samaa sukupuolta olevien sukupuolisuhteiden dekriminointi Seychelleissä toukokuussa 2016 osoittaa hallituksen olevan sitoutunut noudattamaan arvioinnissa annettuja suosituksia.

Paikallinen kansalaisyhteiskunta on aktiivisesti edustettuna, mutta sen toimintamahdollisuudet ovat kaventumassa. Hallituksen rajoitukset heikentävät kansalaisyhteiskunnan toimintavalmiuksia. Esimerkiksi hlbt-yhdistyksen rekisteröinti voi kestää jopa kuusi kuukautta.

Riippumattomia kansallisia ihmisoikeusinstituutioita – erityisesti oikeusasiamiehen toimistoa ja ihmisoikeuskomissiota – on vielä vahvistettava.

Myös korruption vastaista komissiota ollaan perustamassa korjaamaan nykyisiä puutteita ja vastaamaan korruptiotutkinnoista riippumattomasti. Komissio voi tutkia korruptiotapauksia sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Seychellit nousi kolme sijaa korruptioindeksissä, mutta parannuksille on edelleen tilaa.

Sierra Leonen tasavalta

Ihmisoikeuksien alalla on saavutettu huomattavaa edistystä sisällissodan jälkeen. Merkittäviä haasteita ja väärinkäytöksiä esiintyy kuitenkin edelleen laajalti.

EU:n ihmisoikeustavoitteisiin kuuluvat kuolemanrangaistuksen poistaminen, sukupuolten tasa-arvon ja naisten voimaannuttamisen edistäminen, lapsityövoiman käyttöä ja lasten riistoa koskevan lainsäädännön täytäntöönpano, köyhyyden vähentäminen sekä oikeuden, terveydenhoidon ja koulutuksen saatavuuden parantaminen. Lisäksi EU:n prioriteettina on suojella ja edistää laajamittaisesta maanvuokrauksesta ja kaivannaisteollisuudesta kärsivien ihmisten oikeuksia. EU otti esille maan ihmisoikeustilanteen hallituksen kanssa ihmisoikeusneuvostossa.

Ihmisoikeuksia koskeva oikeudellinen kehys on tyydyttävä, mutta merkittävimpana haasteena on edelleen täytäntöönpano. Ihmisoikeuskomissio on toimiva valvontaelin, mutta loppuvuodesta 2016 alkaen se ei ole ollut päätösvaltainen, kun sen viidestä jäsenestä vain kaksi on ollut virassa. Jonkin verran huolta herättävät hallituksen taipumus tiukentaa kansalaisyhteiskunnan toiminnan valvontaa, rajoittavampi suhtautuminen rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen sekä sananvapauden heikentäminen – myös sosiaalisessa mediassa – mikä voi puolestaan aiheuttaa itsesensuuria.

Kansallinen perustuslain tarkistuskomitea sai raporttinsa valmiiksi marraskuussa 2016. Vallassa olevan APC-puolueen (All People's Congress) edustajat eivät olleet tyytyväisiä sen sisältöön. Lopulta päätettiin, että eriävät mielipiteet esitettäisiin kirjallisesti ja ne lisättäisiin liitteenä lopulliseen raporttiin. Alkuperäistä aikataulua, jossa kansanäänestys oli suunniteltu pidettäväksi vuoden 2017 lopulla, tuskin noudatetaan teknisten valmistelujen takia.

Hallitus on sitoutunut säilyttämään kuolemanrangaistusta koskevan moratorion, mutta sisäministeri on antanut useita kuolemanrangaistusta tukevia julkilausumia, joissa korostetaan, että kuolemanrangaistus on edelleen laissa, sekä määrännyt hirsipuita korjattavaksi ja testattavaksi. Perustuslain tarkistuskomitean lopullinen raportti ei sisältänyt säännöksiä kuolemanrangaistuksen poistamisesta, eikä hallitus ole vielä saanut valmiiksi rikosprosessilakiehdotusta.

Viranomaiset suhtautuivat vuonna 2016 aiempaa vihamielisemmin rauhanomaista kokoontumista koskevaan oikeuteen. Suunniteltujen mielenosoitusten järjestämisestä ilman ennakkolupaa annettiin ankara varoitus, eikä lupia toisaalta myönnetty niitä pyydettyäessä. Samoin huolestuttavaa on NGO:iden ja kansalaisjärjestöjen toimintaa koskevien sääntöjen tiukentaminen. Tämä voi sekä heikentää NGO:iden toimintakykyä että aiheuttaa liian suuren rasituksen hallituksen koordinoitivalmiuksille.

Ebolaepidemian aikaisen tiettyjen perinteisten käytäntöjen kiellon poistuttua naisten salaseurat ovat vaatineet äänekkäämmin naisten sukuelinten silpomisen rajoitusten poistamista. Yksi naisten sukuelinten silpomiseen liittyvä kuolemantapaus ja yksi pakotettu naisten sukuelinten silpomistapaus ilmoitettiin.

EU:n edustusto työskenteli yhdessä jäsenvaltioiden (Irlanti, Saksa ja Yhdistynyt kuningaskunta) kanssa väsymättä EU:n Sierra Leonea koskevan ihmisoikeus- ja demokratiastrategian toteuttamiseksi. Tähän pyritään esimerkiksi käymällä poliittista vuoropuhelua hallituksen kanssa muun muassa ihmisoikeustilanteesta ja ihmisoikeuksiin liittyvistä haasteista, mutta myös tukemalla jatkuvasti ihmisoikeusalan sidosryhmiä, erityisesti ihmisoikeuskomissiota ja kansalaisyhteiskuntaa, sekä välittämällä mahdollisuuksien mukaan keskeisiä viestejä ihmisoikeuksista ja demokratiasta julkisessa ja yksityisessä viestinnässä.

Huhtikuussa 2016 parlamentti ratifioi valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevan YK:n yleissopimuksen ja vuonna 1961 laaditun valtiottomuuden poistamista koskevan yleissopimuksen.

Tammikuussa 2016 Sierra Leone osallistui ihmisoikeusneuvoston toiseen UPR-arviointiin. Monissa suosituksista muistutettiin keskeisistä ongelmista, jotka oli havaittu jo vuonna 2011 tehdyssä ensimmäisessä arvioinnissa. Yhteensä 208 suosituksesta hallitus pani merkille 31: kuusi hlbtikysymyksiä koskevaa, 18 naisten sukuelinten silpomista tai haitallisia perinteisiä käytäntöjä koskevaa, neljä raskaana olevien tyttöjen koulutusta koskevaa ja kolme sukupuolten tasa-arvoa koskevaa suositusta.

Somalian liittotasavalta

Yleinen ihmisoikeustilanne pysyi maassa vakavana vuonna 2016. Somalian pitkään kestänyt aseellinen konflikti jättää edelleen jälkeensä lukuisia surmattuja, haavoittuneita ja siirtymään joutuneita siviilejä. Väkivaltainen radikaali islamistinen kapinallisryhmä al-Shabaab syyllistyy yhä vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin hallinnassaan olevilla alueilla. Lisäksi se tekee siviileihin kohdistuvia tappavia iskuja hallituksen hallinnassa olevilla alueilla, kuten Mogadishussa. Hallituksen pyrkimykset parantaa ihmisoikeustilannetta ovat keskittyneet hyvän hallintotavan luomiseen liittovaltion ja alueellisella tasolla. Vaikka edistystä on saavutettu, se on edelleen hidasta ja epäsäännöllistä.

Seuraavat EU:n prioriteetit on määritelty maan tilanteen mukaan, ja niissä otetaan huomioon EU:n valmiudet sekä EU:n tuoma lisäarvo kullakin alalla: oikeuslaitoksen kehittäminen ja siviilien suojelun parantaminen Somaliassa, naisten ja tyttöjen oikeuksien kunnioittaminen, sananvapauden ja tiedotusvälineiden vapauden edistäminen sekä demokraattisiin prosesseihin osallistumisen varmistaminen.

Oikeusvaltion yleinen puuttuminen muodostaa merkittävimmän esteen ihmisoikeuksien suojelulle. Oikeuslaitos ja poliisi ovat instituutioina heikkoja ja korruptoituneita. Niillä on lisäksi puutteelliset toimintavalmiudet. Suuri osa peruslainsäädännöstä puuttuu edelleen. Rikosten rankaisemattomuus on laajalle levinnyttä. Kuolemanrangaistuksen käyttö, laittomat vangitsemiset ja teloitukset sekä sotilastuomioistuinten käyttö siviiliasioissa on yleistä. Naiset ja lapset ovat edelleen haavoittuvimpia ryhmiä, jotka kärsivät jatkuvasta konfliktista sekä järjestelmällisestä hyväksikäytöstä ja syrjinnästä. Naiset ovat politiikassa ja liike-elämässä aliedustettuja, ja sukupuoleen perustuva väkivalta on yleistä. Myönteistä on, että 27. joulukuuta 2016 virkavalansa vannoneessa uudessa parlamentissa naisten osuus on huomattavasti aiempaa suurempi – jäsenistä 24 prosenttia on naisia. Lasten oikeudet ovat edelleen huolenaiheena, vaikka lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus ratifioitiin vuonna 2015. Erityisesti kaikkien konfliktin osapuolten harjoittama lasten värväys, käyttö ja vangitseminen heikentää edelleen Somalian ihmisoikeustilannetta. Sananvapauden alalla Somalia on yhä yksi maailman vaarallisimmista maista toimittajille ja bloggaajille mielivaltaisten vangitsemisten ja surmaamisten takia. Myös mediapalvelujen tarjoajien toiminnan lopettaminen on yleistä. Vaikka surmattujen toimittajien määrä on vähentynyt turvallisuustilanteen parannuttua vuodesta 2012 alkaen, Somalia oli ensimmäisenä rankaisemattomuuden maailmanlaajuisessa indeksissä toista vuotta peräkkäin. Perustuslain tarkistus edistyi jonkin verran vuonna 2016, ja nyt kaikki perustuslain luvut on tarkistettu. Perustuslain määrittämät instituutiot ylittävää laajaa ja yhtenäistä poliittista vuoropuhelua ei kuitenkaan pidetty, ja erityisen huolestuttavaa oli kansalaisjärjestöjen sulkeminen sen ulkopuolelle. Rajoitetussa vaaliprosessissa, johon osallistui noin 14 025 somalia, valittiin edustajat liittovaltion parlamenttiin. Prosessin olisi pitänyt olla avoimempi ja osallistavampi. Käytännössä tehdyt ilmoitukset kielivät laajamittaisesta korruptiosta ja pelottelusta. Riippumaton vaaliriitojen ratkaisumekanismi ei onnistunut tehtävässään, sillä rankaisemattomuuteen puuttuminen tämän välineen avulla osoittautui mahdottomaksi.

EU ja sen jäsenvaltiot tekivät läpi vuoden yhteistyötä monilla prioriteettialoilla. Tähän kuului yksilötason diplomaattia ja yhteydenpitoa Puntmaan viranomaisiin esimerkiksi tapauksessa, jossa ainakin 50 lasta on ollut vangittuna Garowen vankilassa maaliskuusta 2016 lähtien. Julkilausumia annettiin koko vuonna huomattavasti vähemmän kuin vuonna 2015. Toiminnassa suosittiin yksityisempiä kanavia, jotka koettiin tehokkaampana tapana päästä tuloksiin.

Kuolemanrangaistuksen vastaisena kansainvälisenä ja eurooppalaisena päivänä EU-maiden edustustojen päälliköt julkaisivat kuitenkin lehdistötiedotteen kuolemanrangaistuksesta Somaliassa. Siinä nostettiin esille oikeudenmukainen menettely, sotilastuomioistuinten käyttö ja tarve toteuttaa kuolemanrangaistukseen sovellettava moratorio viimeisimmän UPR-arvioinnin yhteydessä annettujen sitoumusten mukaisesti.

Sananvapauden ja tiedotusvälineiden vapauden alalla EU ja sen jäsenvaltiot antoivat julkilausuman, jossa ilmaistiin huoli siitä, että selvästi suurinta osaa aiheeseen liittyvistä tapauksista ei tutkita, ja kehoitettiin valtiota varmistamaan mielipiteen- ja sananvapautta koskevien oikeuksien kunnioittaminen, suojelu ja edistäminen.

EKR:n toiminta keskittyi oikeuden saatavuuden lisäämiseen tarjoamalla oikeusapua yli 7 800 yksityishenkilölle (erityisenä painopisteenä olivat sukupuoleen perustuvan väkivallan tapaukset, seksuaalinen väkivalta mukaan luettuna) ja varmistamalla liikkuvien tuomioistuinten toimintaedellytykset maan syrjäisissä osissa, jotta valtion oikeuslaitos ulottuisi myös maaseudun väestöön (lähes 850 tapausta). Vaihtoehtoiset riidanratkaisukeskukset saivat käsiteltäväkseen noin 3 590 tapausta. Lisäksi tuettiin 174:ää apurahaa oikeustieteellisiin opintoihin yliopistossa. Näin järjestelmään saadaan enemmän toimijoita, joilla on oikeusalan akateeminen tausta. Yli 34 000 ihmistä saavutettiin (radion ja/tai television välityksellä) oikeusalan tiedotuskampanjoilla, joissa keskityttiin laillisiin oikeuksiin, naisten ja lasten oikeuksiin, pakolaisten oikeuksiin ja sukupuolten tasa-arvoon sekä lisäämään tietoisuutta virallisen oikeusjärjestelmän roolista ja valtuuksista tapaoikeuteen verrattuna.

Läpi vuoden 2016 kiinnitettiin erityistä huomiota oikeusvaltiotoimien sukupuolten tasa-arvoon liittyvien tilastotietojen asianmukaiseen kirjaamiseen, jotta lähtötaso voitaisiin määrittää. Yksittäisillä toimilla Somalimaassa puututtiin suoraan seksuaaliseen ja sukupuoleen perustuvaan väkivaltaan. Näin 125 henkiin jääneelle uhrille voitiin tarjota psykososiaalista tai lääketieteellistä apua taikka majoitusta ja turvaa.

EU lähetti demokratiakehityksen tueksi Somaliaan vaaliasiantuntijoiden valtuuskunnan, jonka havainnot on tarkoitus ottaa huomioon keskustelussa EU:n keskeisistä prioriteeteista uudessa järjestelyssä.

Somalian toinen UPR-arviointi järjestettiin 22. tammikuuta 2016. Somalian liittohallitus ilmaisi tuolloin sitoutumisensa yleismaailmallisiin ihmisoikeuksiin ja varoitti poistamasta Somaliaa kansainvälisestä prioriteettiluettelosta, vaikka eri puolille maailmaa on ilmaantunut uusia erityishuomiota vaativia alueita. Somalia ilmoitti, että liittohallitus ja ihmisoikeuksien puolustajat ovat hyväksyneet ihmisoikeuksien etenemissuunnitelmaa koskevan toimintasuunnitelman, jossa keskitytään neljään prioriteettialueeseen: riippumattoman kansallisen ihmisoikeuskomission perustaminen, ihmisoikeusministeriön valmiuksien kehittäminen, haavoittuvien ryhmien ja siviilien suojeleminen sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattaminen.

Somalia osallistui myös aktiivisena jäsenenä interaktiiviseen vuoropuheluun Somaliaa käsittelevän riippumattoman asiantuntijan kanssa YK:n ihmisoikeusneuvoston 33. istunnossa. Sen yhteydessä annettussa päätöslauselmassa tunnustettiin, että ihmisoikeustilanne on kohentunut parantuneen turvallisuustilanteen ja toteutettujen lainsäädäntötoimien, kuten kansallista ihmisoikeuskomissiota koskevan lain hyväksymisen, ansiosta. Päätöslauselmassa ilmaistiin kuitenkin myös huoli ilmoitetuista Somaliassa tapahtuneista ihmisoikeusloukkauksista, joita kohdistui pääasiassa naisiin, lapsiin, maan sisäisesti siirtymään joutuneisiin henkilöihin ja toimittajiin, sekä korostettiin, että rankaisemattomuuden kulttuurista on päästävä eroon.

Yleisesti ottaen Somaliaan liittyvissä asioissa julkinen arvostelu voi joskus toimia tarkoitustaan vastaan, ellei sitä esitetä oikealla tavalla. EU:n prioriteettien mukaisten toimien lisäksi EU:n tulisi käynnistää jäsennellyt vuoropuhelut, kun uusi hallitus on muodostettu.

Etelä-Afrikan tasavalta

Etelä-Afrikan vaikuttavassa ja edistyksellisessä perustuslaissa vahvistetaan ihmisoikeudet ja suojellaan perustavaa laatua olevat poliittiset vapaudet. Yleisesti ottaen instituutiot toimivat hyvin ja valvonta on olemassa. Myös oikeuslaitos toimii tehokkaasti ja riippumattomasti.

Uudessa ihmisoikeusstrategiassa vuodelle 2017 ehdotetaan, että EU:n toimissa keskityttäisiin oikeusvaltioon, oikeuden saatavuuteen ja rankaisemattomuuden torjuntaan; vastuuvollisuusjärjestelmien vahvistamiseen, mukaan lukien lainsäädäntövallan, oikeuslaitoksen ja luvun 9 mukaisten instituutioiden osalta; sosioekonomisiin oikeuksiin; sukupuolten tasa-arvoon, naisten voimaannuttamiseen ja sukupuoleen perustuvaan väkivaltaan; osallistamiseen, mukaan lukien muuttajiin, rasismiin, hlbt-ihmisiin ja vammaisiin liittyvien kysymysten osalta; sekä ihmisoikeuksiin kansainvälisenä kysymyksenä.

Etelä-Afrikalla on kunnianhimoinen oikeudellinen kehys, jolla edistetään ja suojellaan sosioekonomisia oikeuksia, kuten oikeutta asuntoon, terveydenhoitoon, veteen, työhön ja koulutukseen. Etelä-Afrikan juhliessa 20-vuotiaasta perustuslakiaan monet yhteiskunnan sektorit ilmaisevat enenevässä määrin huoltaan ja tyytymättömyyttään osallistavan muutoksen puutteesta.

Vaikka merkittävää edistymistä saavutettiin, myös poliittisten oikeuksien osalta, merkittävä osa väestöstä ei edelleenkään pääse käyttämään sosioekonomisia oikeuksiaan. Etelä-Afrikka on lisäksi maailman toiseksi epätasa-arvoisin maa. Köyhyys, epätasa-arvo ja rotu kulkevat käsi kädessä.

Vuonna 2016 Etelä-Afrikan hallitus järjesti hlbt-asioita käsittelevän afrikkalaisen konferenssin ja sisäasiainministeri kielsi yhdysvaltalaisen papin maahantulon hlbt-ihmisiin kohdistuneen vihapuheen perusteella. Hallitus uudisti jälleen sitoumuksensa rasismien torjuntaan käynnistämällä julkisen kuulemisen kansallisesta toimintasuunnitelmasta rasismien, rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden torjumiseksi. Myös Etelä-Afrikan ihmisoikeuskomissio keskittyi rasismien torjuntaan 20. toimintavuotenaan ja tutki suuren määrän rasismiväitteitä, jotka se ohjasi tasa-arvotuomioistuinten käsiteltäväksi.

Neljäs EU:n ja Etelä-Afrikan jäsenneilyn ihmisoikeusvuoropuhelun foorumi järjestettiin Brysselissä 9. marraskuuta 2016. Strategisina kumppaneina molemmat osapuolet ovat sitoutuneet demokratiaan, ihmisoikeuksiin, hyvään hallintoon, suvaitsevaisuuteen ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamiseen. Kansallisen tason keskustelussa keskityttiin rasismiin, rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden poistamiseen sekä poliisitoimintaan ja ihmisoikeuksiin. Monenvälisten kysymysten osalta molemmat osapuolet käsitelivät maa- ja aihekohtaisia päätöslauselmia. Erityisesti käsiteltiin kysymyksiä, jotka liittyvät seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvaan syrjintään, naisten voimaannuttamiseen, ylikansallisiin yrityksiin ja muihin liikeyrityksiin, yritystoimintaan ja ihmisoikeuksiin, ihmisoikeuksien puolustajiin, oikeuteen kehitykseen ja taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen maailmassa, lasten oikeuksien edistämiseen ja suojeluun, yksityisiin puolustus- ja turvallisuusalan yrityksiin sekä oikeuden saatavuuden puolustamiseen ja uhrien suojeluun.

EU:n toimet ihmisoikeuksien alalla Etelä-Afrikassa olivat moninaisia vuonna 2016. Yhdennetyin toimintamallin avulla oli tarkoitus koota yhteen tekninen ja taloudellinen tuki (myös ihmisoikeuksien valtavirtaistaminen kaikissa kehitysyhteistyön välineissä) sekä eri tasoilla toteutettavat julkiset tiedotustoimet ja poliittinen vuoropuhelu. Rahoitusapu kanavoidaan pääasiassa EIDHR:n, CSO-LA -ohjelman aihekohtaisten budjettikohtien sekä DCI:n oikeus-, koulutus- ja terveysalaa koskevien ohjelmien kautta. EU:n edustusto järjesti EU:n jäsenvaltioiden kanssa myös julkisuusdiplomatian tapahtumia, kuten keskustelutilaisuuksien sarjan "EU Inspiring Thinkers". Vuoden 2016 tapahtumissa keskityttiin pääasiassa sukupuolten tasa-arvoon ja sukupuoleen perustuvaan väkivaltaan, hlbt-ihmisten ihmisoikeuksiin, poliisitoimintaan ja muuttoliikkeeseen. EU:n edustustolla on pitkät perinteet parlamentaaristen elinten tukemisessa. Vuonna 2016 hyväksyttiin uusi lainsäädäntövallan tukiohjelma, jonka tavoitteena on vahvistaa lainsäätäjien valvontavalmiuksia. Ohjelmaan sisältyy ehdotuspyyntö, jolla on tarkoitus tukea kansalaisjärjestöjen osallistumista lainsäädäntövallan valvontasykliin. EU allekirjoitti vuonna 2016 kansalaisjärjestöjen kanssa seitsemän avustussopimusta hankkeista, joilla tuetaan sosioekonomisten oikeuksien saatavuutta. Päätökseen saatiin Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön (IOM) ja Lawyers for Human Rights -verkoston kanssa toteutettu hanke, jolla edistettiin kaivosalan siirtotyöläisten poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia perusoikeuksia vahvistamalla kaivosalan siirtotyöläisten ja heidän perheidensä kanssa työskentelevien ihmisoikeuksien puolustajien tietämystä sekä organisatorisia ja teknisiä valmiuksia.

Etelä-Afrikan paikka YK:n ihmisoikeusneuvostossa (uudistettu vuoteen 2019 asti) on tuonut esiin maan monimutkaisen kannan ihmisoikeusasioissa, etenkin monenvälisissä kysymyksissä. Etelä-Afrikan kolmas UPR-arviointi on tarkoitus tehdä toukokuussa 2017.

Etelä-Afrikka ilmoitti 19. lokakuuta 2016 YK:n pääsihteerille päätöksestään aloittaa vetäytyminen Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) Rooman perussäännöstä. Etelä-Afrikalla oli merkittävä rooli ICC:n perustamisessa, ja se oli yksi Rooman perussäännön ensimmäisistä allekirjoittajavaltioista. Korkean edustajan Euroopan unionin puolesta Etelä-Afrikasta, Burundista ja ICC:stä 21. lokakuuta antamassa julkilausumassa pahoiteltiin tätä päätöstä syvästi.

EU jatkaa työtä Etelä-Afrikan kanssa sen selvittämiseksi, miten ne voivat jatkaa Rooman perussäännön kumppaneina Etelä-Afrikan jäsenyyden loppuajan. Vuonna 2016 molemmat osapuolet päättivät kuulla asiaankuuluvia kansallisia sidosryhmiä, jotta voitaisiin kutsua koolle Etelä-Afrikan ja EU:n erillinen kokous asiasta mahdollisimman pian ja ennen vuonna 2017 järjestettävää EU:n ja Etelä-Afrikan huippukokousta.

Molemmat osapuolet ovat myös sopineet selvittävänsä, miten ne voisivat tulevaisuudessa yhdessä edistää paremmin yhteisiä prioriteettejaan ja laajentaa yhteistyötään. Tähän sisältyvät EU:n ja Etelä-Afrikan vuonna 2016 Genevessä yhdessä Tanskan kanssa järjestämän kidutusta käsitelleen tapahtuman ("Why we should invest in rehabilitating victims of torture") jatkotoimet sekä muuttajalapsia koskevan kysymyksen käsittely. Lisäksi osapuolet ovat sopineet vaihtavansa tietoja tämänhetkisistä tapahtumista ja keskustelevansa siitä, miten ihmisoikeusneuvoston vaikuttavuutta ja tehokkuutta voitaisiin parantaa.

Etelä-Sudanin tasavalta

Sudanin kansan vapautusliikkeen/armeijan (SPLM/A), oppositiossa olevan Sudanin kansan vapautusliikkeen/armeijan (SPLM/A-iO) ja aseellisten ryhmien välinen väkivalta lisääntyi vuoden aikana sekä laajuudeltaan että voimakkuudeltaan. Ilmoituksia tehtiin siviilien surmaamisesta ja vammauttamisesta, nälkään näännyttämisestä, raiskauksista ja muista seksuaalisen väkivallan muodoista, lapsisotilaiden värväämisestä sekä iskuista kouluihin, sairaaloihin ja humanitaarisia työntekijöitä vastaan. Kansallisen yhtenäisyyden siirtymäkauden hallitus rajoitti tiukasti ihmisoikeuksia sekä painosti kansalaisyhteiskuntaa ja tiedotusvälineitä. YK:n pääsihteeri varoitti YK:n turvallisuusneuvostolle marraskuussa 2016 antamassaan raportissa, että Etelä-Sudan on kuilun partaalla ja että katastrofi voi olla lähellä.

EU:n prioriteettina oli edelleen kannustaa kaikkia osapuolia panemaan tulitauko täysimääräisesti täytäntöön ja osallistumaan osallistavaan poliittiseen prosessiin vuonna 2015 konfliktin ratkaisemisesta tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Vaikka huhtikuussa 2016 tämän sopimuksen mukaisesti perustettiin kansallisen yhtenäisyyden siirtymäkauden hallitus, uusia väkivaltaisuuksia puhkesi Jubassa heinäkuussa ja ensimmäinen varapresidentti Riek Machar pakeni maasta. YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston ja YK:n Etelä-Sudanin operaation (UNMISS) raporttien mukaan heinäkuun väkivaltaisuuksissa sotaikäyvät osapuolet väheksyivät tarkoituksellisesti ihmisoikeuksia koskevaa ja humanitaarista oikeutta sekä ottivat tahallisesti kohteekseen siviilejä näiden etnisen taustan perusteella. Etelä-Sudania käsittelevän YK:n asiantuntijajaneelin syyskuun 2016 raportissa todetaan, että käyttäessään tarpeettomasti aseita – SPLA:n tapauksessa myös taisteluhelikoptereita – tiheästi asutuilla alueilla Jubassa sekä SPLA että SPLA-iO osoittivat räikeää piittaamattomuutta siviilien hengistä. Satoja ihmisiä, myös siviilejä, sai surmansa. UNMISS-operaatio kirjasi ainakin 217 SPLA:n, SPLA-iO:n ja muiden aseellisten ryhmien tekemien raiskausten uhria. Monia siviilejä pidätettiin mielivaltaisesti. Osa on sittemmin vapautettu, mutta toisten olinpaikka on edelleen tuntematon. Toimittajia häirittiin ja peloteltiin pidätyksillä ja uhkailtiin väkivallalla, ja joitakin tiedotusvälineitä suljettiin. Toimittaja John Gatluak Nhialin murhasivat raporttien mukaan SPLA:n sotilaat.

Vaikka rauha myöhemmin palasi Jubaan, taistelut ovat jatkuneet monilla muilla alueilla, varsinkin Equatorian alueella. YK:n asiantuntijapaneeli on pannut merkille esimerkiksi lukuisia ilmoituksia Yein kaupungissa ja sen ympärillä siviilejä vastaan tehdyistä umpimähkäisistä hyökkäyksistä, joihin ovat syyllistyneet SPLA:n alaiset asevoimat. Niihin on liittynyt laittomia teloituksia, raiskauksia, sieppauksia, mielivaltaisia pidätyksiä ja vangitsemisia, kidutusta, hakkaamisia, varastelua ja siviilien omaisuuden tuhoamista.

Lapsisotilaita värvättiin edelleen. Unicefin mukaan aseelliset ryhmät olivat värvänneet noin 650 lasta vuoden 2016 alusta lähtien joulukuusta 2013 alkaen rekrytoitujen 16 000 lapsisotilaan lisäksi.

Etelä-Sudaniin marraskuussa tekemänsä käynnin jälkeen joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisyä käsittelevä YK:n erityisneuvonantaja huomautti, että etnisten väkivaltaisuuksien kärjistymisen riski on suuri ja että ne voivat laajentua kansanmurhaksi. Tiettyihin etnisiin ryhmiin kohdistettujen murhien ja raiskausten yhteydessä käytettiin myös provosoivaa kieltä.

Erityisneuvonantaja pani merkille ilmoituksia kohdennetuista murhista, vammauttamisista, silpomisista, raiskauksista ja raakalaismaisesta tavasta, jolla perheitä hakattiin kuoliaaksi viidakkoveitsillä.

Kansalliskokous hyväksyi helmikuussa 2016 NGO-lain sekä hätäapu- ja kunnostuskomissiota koskevan lain, jotka yhdessä täytäntöönpanoasetusten kanssa sallivat siirtymäkauden hallituksen puuttua kansalaisyhteiskunnan toimintaan. NGO:ita on tämän jälkeen edellytetty hakemaan rekisteröintinsä uusimista, ja useilta järjestöiltä uusiminen onkin hylätty tai tällä on uhkailtu. Kansallisella turvallisuuspalvelulla on valtuudet vangita epäiltyjä, valvoa viestintää, tehdä etsintöjä ja takavarikoida omaisuutta ilman oikeudellista valvontaa. Saatujen tietojen mukaan turvallisuuspalvelun edustajat ovat vierailleet NGO:iden tiloissa, tarkastaneet televiestintälaitteita ja vaatineet "maksuja". Moniin toimittajiin ja ihmisoikeuksien puolustajiin kohdistui hyökkäyksiä heidän päivittäisen työnsä takia. El Taber -sanomalehden toimittaja Joseph Afandi pidätettiin 30. joulukuuta 2015 hänen kirjoittuaan SPLM:ää arvostelleen artikkelin. Hänet vapautettiin 19. helmikuuta. Tuntemattomat miehet kidnappasivat Afandin 4. maaliskuuta 2016. Kun hänet löydettiin neljä päivää myöhemmin, hänen ruumiissaan oli vakavia palovammoja ja ilmeisiä merkkejä kidutuksesta.

Etelä-Sudanille tehtiin UPR-arviointi YK:n ihmisoikeusneuvostossa marraskuussa 2016. Arvioinnissa annettiin 233 suositusta. Huolenaiheet liittyivät monenlaisiin vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin, mukaan lukien hallituksen joukkojen murhaamat siviilit, toimittajien ja ihmisoikeuksien puolustajien pidätykset, lapsisotilaiden värväminen ja johdonmukainen sukupuoleen perustuva väkivalta, joihin syyllistytään täydellisen rankaisemattomuuden ilmapiirissä.

Etelä-Sudanissa tehtyjen ihmisoikeusloukkauksien vakavuuden takia YK:n ihmisoikeusneuvosto päätti maaliskuussa 2016 perustaa Etelä-Sudanin ihmisoikeustoimikunnan. Joulukuussa 2016 YK:n ihmisoikeusneuvosto piti erityisistunnon, jossa käsiteltiin Etelä-Sudanin tilannetta. Neuvosto tuomitsi Etelä-Sudanissa meneillään olevat ihmisoikeusloukkaukset, joihin kaikki osapuolet syyllistyvät, mukaan lukien kohdennetut murhat, etnisesti kohdennettu väkivalta, raiskaukset sekä muut seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan väkivallan muodot, laajalle levinnyt lasten värväminen ja käyttö, mielivaltaiset pidätykset ja vangitsemiset, kidutus, humanitaarisen avun perillepääsyn mielivaltainen kieltäminen sekä kouluihin, palvontapaikkoihin, sairaaloihin ja YK:n rauhanturvaajiin ja heidän kanssaan työskenteleviin muihin rauhanturvaajiin kohdistuvat hyökkäykset. Ihmisoikeustoimikunta totesi 1. joulukuuta 2016, että useilla Etelä-Sudanin alueilla oli meneillään vakaasti etenevä etninen puhdistus, jota toteutettiin nälkiinnyttämisen, joukkoraiskausten ja kylien polttamisen avulla. Toimikunta korosti, että kaikkien Etelä-Sudanin aseellisten ryhmien tekemät naisten ja tyttöjen raiskaukset ovat laajuudeltaan käsittämättömiä – 70 prosenttia siviilien suojelemiseksi perustettujen YK:n leirien naisista oli raiskattu. Joukkoraiskaukset olivat niin yleisiä, että niitä pidettiin normaalina toimintana.

EU:n ulkoasiainneuvosto antoi päätelmät Etelä-Sudanista toukokuussa, heinäkuussa ja joulukuussa. Niissä EU ilmaisi muun muassa olevansa syvästi huolestunut vakavista ihmisoikeusloukkauksista, vaati syyllisten saattamista vastuuseen ja kehotti painokkaasti Afrikan unionia edistämään Etelä-Sudanin hybridituomioistuimen perustamista.

Sudanin tasavalta

Valtion viranomaiset syyllistyivät vuonna 2016 edelleen vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkauksiin. Ihmisoikeusloukkauksia olivat rauhanomaisten mielenosoitusten rajoittaminen, tiedotusvälineiden sensuuri, ihmisoikeuksien puolustajien häirintä ja vangitsemiset, kansalaisjärjestöjen toiminnan rajoittaminen sekä uskonnonvapauden rajoittaminen.

EU:n prioriteettina oli edelleen kannustaa kunnioittamaan enemmän kansainvälistä humanitaarista oikeutta ja ihmisoikeuksia, erityisesti yhdistymis-, sanan- ja kokoontumisvapauden osalta.

Vakavia ihmisoikeusloukkauksia ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkauksia tehtiin aseellisissa konflikteissa Darfurin, Etelä-Kordofanin ja Sinisen Niilin alueilla. Sudanista vastaava YK:n riippumaton asiantuntija pani merkille väitöksiä umpimähkäisistä murhista, kylien polttamisesta, naisiin kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta ja laajamittaisista siviilien pakkosiirroista Darfurissa. Siviilejä sai surmansa Etelä-Kordofanissa ja Sinisen Niilin alueella tehdyissä ilmapommituksissa ja tulituksissa. Ainakin 20 siviiliasutuksen ilmapommitustapausta kirjattiin Etelä-Kordofanissa, mukaan lukien Heibanin maakunnassa toukokuussa 2016 sattunut tapaus, jossa sai surmansa kuusi lasta. Amnesty International väitti, että Sudanin viranomaiset olisivat käyttäneet kemiallisia aseita Darfurissa Jebel Marran alueella ja surmanneet 250 ihmistä, mutta Sudanin viranomaiset kiistivät syytökset. Viranomaiset epäsivät toistuvasti YK:n järjestöjen ja humanitaaristen järjestöjen pääsyn monille alueille Darfurissa, Etelä-Kordofanissa ja Sinisen Niilin alueella. Maaliskuussa 2016 hallitus allekirjoitti YK:n kanssa kansallisen toimintasuunnitelman, jolla on tarkoitus suojella lapsia aseellisissa konflikteissa. Joulukuussa 2016 hallitus ilmoitti tulitauosta, jonka on määrä kestää kesäkuuhun 2017.

Kansallinen tiedustelu- ja turvallisuuspalvelu jatkoi poliittisten aktivistien pelottelua ja vangitsemista – usein eristyksiin. Huhtikuussa 2016 yliopistoissa eri puolilla Sudania järjestettyjen opiskelijamielenosoitusten seurauksena kolme mielenosoittajaa murhattiin ja yli 100 pidätettiin. Marraskuun 2016 talousuudistusten toteuttamisen jälkeen kansallinen tiedustelu- ja turvallisuuspalvelu pidätti ennakoivasti 200 oppositioryhmien ja ammattiliittojen jäsentä estääkseen kansalaistottelemattomuusliikkeen syntymisen. Noin 90 heistä on edelleen vangittuna. Joulukuussa 2016 turvallisuuspalvelut pidättivät tekniikan professorin tri Mudawi Ibrahimin, joka on myös aktiivinen ihmisoikeuksien puolustaja. Hän on edelleen vangittuna ilman syytteitä.

Sudanin viranomaiset ovat takavarikoineet sanomalehtien kappaleita, lakkauttaneet joidenkin sanomalehtien toiminnan rajoittamattomaksi ajaksi ja haastaneet yksityishenkilöitä oikeuteen kriittisistä kirjoituksista. Turvallisuuspalvelun virkamiehet takavarikoivat esimerkiksi päivittäin ilmestyvän sanomalehden Al-Gareedan painettuja kappaleita useaan otteeseen. Maaliskuussa kansallinen tiedustelu- ja turvallisuuspalvelu kutsui kuultavaksi ja kuulusteli toimittajaa, joka oli julkaissut korruptiota käsittelevän artikkelin. Syyskuussa 2016 kaksi oppositiopuolueen jäsentä tuomittiin perättömien syytösten levittämisestä, kun he olivat arvostelleet kansallista tiedustelu- ja turvallisuuspalvelua sosiaalisessa mediassa.

Viranomaiset rajoittivat edelleen yhdistymisvapautta. Helmikuussa kansallinen tiedustelu- ja turvallisuuspalvelu teki ratsian TRACKS Centre for Training and Human Development -kansalaisjärjestön tiloihin. Tämän seurauksena 10 järjestön työntekijää ja kumppania joutuu oikeuteen rikoksista valtiota vastaan ja vakoilusta. Kolme heistä on ollut vangittuna yli seitsemän kuukautta. Maaliskuussa 2016 EU:n rahoittamaa ihmisoikeuksien puolustajien ryhmää estettiin matkustamasta tiedotustilaisuuksiin, joissa valmisteltiin YK:n ihmisoikeusneuvostossa toteutettavaa UPR-arviointia. Monien kansalaisjärjestöjen rekisteröinnin uusiminen on hylätty tai sitä on viivästetty.

Kristittyjen häirintä ja vainoaminen jatkui. Ainakin kahdeksan pastoria ja kirkon edustajaa pidätettiin joulukuun 2015 ja maaliskuun 2016 välisenä aikana.

Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) kanssa tehtävän yhteistyön osalta huomattakoon, että presidentti al-Bashiria koskee edelleen kaksi tuomioistuimen antamaa pidätysmääräystä ihmisyyttä vastaan tehdyistä rikoksista, sotarikoksista ja kansanmurhasta. Sudanin hallitus ei yrittänyt vuonna 2016 pidättää epäiltyä. Sudanin hallitus on ilmoittanut olevansa valmis hyväksymään Herran vastarinta-armeijan (LRA) vastaisista toimista vastaavan AU:n erityislähettilään johtaman tiedonhankintamatkan Kafia Kingiin. Matkan tarkoituksena on tutkia sitkeitä huhuja LRA:n johtaja Joseph Konyn, josta ICC on antanut pidätysmääräyksen, oleskelusta alueella.

Euroopan unioni antoi useita julkilausumia, joissa tuomitaan Sudanissa tehdyt ihmisoikeusloukkaukset. EU seurasi useita Sudanissa pidettyjä oikeudenkäyntejä ja otti esille useita yksittäisiä tapauksia Sudanin viranomaisten kanssa. EU:n edustusto jatkoi tiivistä yhteydenpitoa ihmisoikeuksien puolustajiin.

EU toteutti useita EIDHR-hankkeita, joista yhdellä tuettiin kansallisen ihmisoikeuskomission toimintaa.

Sudanin asioita käsittelevä YK:n riippumaton ihmisoikeusasiantuntija vieraili Sudanissa huhtikuussa. Hän totesi, että ihmisoikeuksien toteutuminen on edelleen valtava haaste Sudanissa, ja ilmaisi kasvavan huolensa kansallisen tiedustelu- ja turvallisuuspalvelun kaikkialle ulottuvista toimista. YK:n ihmisoikeusneuvosto jatkoi syyskuussa riippumattoman asiantuntijan toimeksiantoa vuodella.

Toukokuussa 2016 Sudanille tehtiin toinen UPR-arviointi, jossa sille annettiin huomattava määrä suosituksia. Sudan hyväksyi suosituksista 139 ja päätti tarkastella 54:ää. Sudan ei ole ratifioinut YK:n kidutuksen vastaista yleissopimusta eikä kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevaa YK:n yleissopimusta, mutta on ilmoittanut olevansa valmis harkitsemaan niiden ratifiointia.

Swazimaan kuningaskunta

Swazimaan yleistä ihmisoikeustilannetta kuvasi vuonna 2016 edelleen epätasainen edistyminen maan keskeisten haasteiden käsittelyssä. Vaikka joillakin aloilla toteutettiin myönteisiä toimia työntekijöiden oikeuksien parantamiseksi, myös poliittisten oikeuksien osalta, kehitystä tarvitaan edelleen lainsäädäntötoimien hyväksynnän ja täytäntöönpanon muodossa. Naisten oikeuksia ei suojella riittävästi, ja tapaoikeuteen perustuvien poliittisten rakenteiden ja uuden poliittisen toimintaympäristön yhtenäistämiseksi tarvitaan yhä poliittisia uudistuksia.

EU:n prioriteettina vuosiksi 2016–2020 on tukea vuoden 2005 perustuslakiin ja muihin kansainvälisiin sopimuksiin sisältyvien demokraattisten periaatteiden, oikeuksien ja vapauksien täysimääräisen kunnioittamisen edistämistä ja niistä tiedottamista, tukea Swazimaan aloitteita, joilla pyritään varmistamaan sukupuolten tasa-arvo, naisten voimaannuttaminen ja lasten oikeuksien edistäminen, tukemaan oikeuslaitoksen valmiuksien, oikeusvaltion ja oikeuden saatavuuden vahvistamista sekä kannustaa kuolemanrangaistuksen poistamiseen laista.

Moniin kysymyksiin olisi kiinnitettävä huomiota. Erityisesti tällaisia on työntekijöiden oikeuksien alalla, poliittiset oikeudet mukaan luettuina. ILO:n kriteerien alalla saavutettiin edistystä, mutta käsittelemättömiä kysymyksiä on yhä. Sellainen on esimerkiksi kiistanalainen terrorismin vastustamista koskeva laki, joka loukkaa kokoontumis- ja yhdistymisvapautta. Samassa yhteydessä on tarkistettu yleistä järjestystä koskeva laki ja rangaistuslaitosta koskeva laki, mutta niitä ei ole vielä kukaan hyväksynyt virallisesti. Sukupuolten tasa-arvon ja naisten voimaannuttamisen alalla on myös tehtävä huomattavasti lisätyötä. Ihmisoikeuskomissiokaan ei ole vielä täysin toimintakykyinen lainsäädännöllisten ja valmiuksiin liittyvien rajoitteiden takia. Myös oikeusvaltio, oikeuslaitos mukaan lukien, on yhä heikko. Poliittista järjestelmää, jossa pyritään sovittamaan yhteen tapaoikeudelliseen monarkiaan perustuva perinteinen toimintamalli ja nykyaikainen ja avoin demokraattinen järjestelmä, on vielä uudistettava merkittävästi. Tämä koskee muun muassa vaalijärjestelmää, joka ei perustu poliittisten puolueiden ohjelmiin vaan yksittäisiin henkilöihin.

Näistä puutteista huolimatta maassa on tapahtunut jonkin verran myönteistä kehitystä. ILO:n normien valvontaelimet poistivat Swazimaan vuonna 2016 erityistä huomiota edellyttävistä tapauksista, koska maan todettiin edistyneen jonkin verran työntekijöiden oikeuksien alalla, ja lisäksi maasta on asteittain tullut kuolemanrangaistuksen tosiasiallisesti poistanut valtio. Joulukuussa 2016 Swazimaa äänesti ensimmäistä kertaa teloituksiin sovellettavaa moratoriota koskevan YK:n yleiskokouksen päätöslauselman puolesta.

EU on tällä alalla edelleen aktiivinen toimija, joka tukee uudistuksia ja edistää vuoropuhelua hallituksen kanssa kaikissa kysymyksissä, jotka liittyvät ihmisoikeuksiin ja demokratiaan, mukaan lukien säännöllisen 8 artiklan mukaisen vuoropuhelun (Cotonoun sopimus) ja aktiivisen julkisuusdiplomatian avulla.

EU tukee erityishankkeiden ja varsinkin EIDHR:n kautta kansalaisjärjestöjen valmiuksia osallistua aktiivisesti ihmisoikeuksien edistämiseen ja puolustamiseen, mukaan lukien osallistuminen UPR-arviointiin ja sen jatkotoimiin. EU tuki myös useita aloitteita, joilla pyritään parantamaan naisten asemaa. EU:n ohjelmia varten kehitettiin tasa-arvoanalyysiraportti, ja sukupuolten tasa-arvoa koskevan EU:n toimintasuunnitelman (GAP II) toteutuksesta laadittiin ensimmäinen raportti, joka toimitettiin marraskuussa 2016. EIDHR:n aihekohtaisesta budjettikohdasta on myönnetty kaikkiaan seitsemän avustusta, joiden turvin keskitytään esimerkiksi sivistyksellisiin oikeuksiin, lasten ja naisten oikeuksiin sekä oikeussuojan saatavuuteen ja tiedonsaantiin.

Edustusto antoi useita julkilausumia eri yhteyksissä ja toteutti yhdessä muiden sidosryhmien kanssa useita edunvalvonta-aloitteita, mukaan lukien lobbaus seksuaalirikosten ja lähisuhdeväkivallan kriminalisointia koskevan lain hyväksymisen puolesta. Lisäksi EU on säännöllisesti yhteydessä Swazimaan hallitukseen tutkiakseen tapoja tukea tulevaa vuoden 2018 vaaliprosessia.

Swazimaan toinen UPR-arviointi suoritettiin toukokuussa 2016. Sekä hallitus että kansalaisjärjestöt toimittivat YK:lle raportit ihmisoikeuksien tilasta maassa ja edistymisestä suositusten täytäntöönpanossa edellisen, lokakuussa 2011 suoritetun arvioinnin jälkeen. Swazimaa hyväksyi annetuista 183 suosituksesta 133.

Tärkeän lainsäädännön, kuten terrorismin vastustamista, julkisia palveluja ja vankeinhoitopalveluja koskevien lakien tarkistamisen, antamisen ja täytäntöönpanon edistäminen on askel kohti parempaa kehitystä ja kannustaa uudistamaan poliittista järjestelmää edelleen vuoden 2018 vaaleja silmällä pitäen. Sukupuolten tasa-arvo ja naisten voimaannuttaminen ovat myös aloja, joilla on vielä edistyttävä.

Tansanian yhdistynyt tasavalta

Tansania täyttää useimmat kansainvälisten ihmisoikeussopimusten vaatimukset ja demokratian normit. Sosioekonomisten oikeuksien ja yleisön osallistumisen aloilla on viime vuosina edistytty tasaisesti. Tietty kielteinen kehitys vaikutti kuitenkin poliittiseen toimintatilaan ja sananvapauteen vuonna 2016, kun esimerkiksi julkisia poliittisia kokouksia ja mielenosoituksia kiellettiin ja kyberrikoksia koskevaa lakia sovellettiin ankarasti. Vaalien yksipuolinen uusiminen Sansibarissa maaliskuussa 2016 merkitsi poikkeamista Tansanian tähän saakka myönteisestä demokratiakehityksestä. EU antoi tammi- ja maaliskuussa 2016 yhteiset paikalliset julkilausumat, joissa kehoitettiin pyrkimään poliittiseen neuvotteluratkaisuun vaalien umpikujan ratkaisemiseksi saarilla.

Ihmisoikeuksien ja demokratian alalla EU työskenteli Tansaniassa seuraavien prioriteettien mukaisesti: naisten ja lasten oikeuksien puolustaminen ja suojeleminen, sananvapauden ja kokoontumisvapauden edistäminen sekä vaalien jatkotoimet.

EU:n toimintaa ohjasivat edelleen osallistavan ja moniarvoisen demokratian edistäminen, vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksien täysimääräinen suojeleminen, oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen tiukasti sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Lokakuun 2015 parlamenttivaalien jälkeen ihmisoikeuksien ja demokratian alalla todettiin yhä huolestuttavampia suuntauksia, jotka liittyvät erityisesti tiedotusvälineisiin, poliittiseen toimintatilaan, kansalaisyhteiskuntaan ja hlbt-yhteisöön. Tilanteen parantamiseksi olisi puututtava merkittäviin rakenteellisiin rajoitteisiin, joita ovat esimerkiksi koulutusjärjestelmän heikkoudet, rajalliset institutionaaliset valmiudet ja yhteiskuntaan juurtuneet, usein vahingolliset käytännöt ja perinteet. Täytäntöönpanoon liittyi edelleen huomattavia haasteita myös niillä aloilla, joilla oikeudelliset ja institutionaaliset puitteet ovat olemassa. Tämä pitää erityisesti paikkansa naisiin ja lapsiin kohdistuvasta väkivallasta, joka on edelleen erittäin yleistä kotona ja kouluissa. Kansallista toimintasuunnitelmaa naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi ja poistamiseksi sekä väkivallan vastaista tiedotuskampanjaa (*Say No to Violence*) toteutettiin vain osittain. Naisten sukuelinten silpominen on laitonta, mutta edelleen laajalti käytössä kaikkialla maassa.

EU pyrki vuoden 2016 aikana hyödyntämään tilaisuuksia välittää haavoittuviin ryhmiin, kuten naisiin, lapsiin ja albiinoihin liittyviä julkisia viestejä. Vuonna 2016 Tansanian ja EU:n välillä ei järjestetty 8 artiklan mukaista poliittista vuoropuhelua, mutta olemassa olevia diplomaattisia kanavia käytettiin huolenaiheiden esille tuomiseen ja myönteisen toiminnan edistämiseen. Arushassa, Dar es Salaamissa ja Sansibarissa järjestettiin vuonna 2016 alueellisia kuulemisia kansalaisyhteiskunnan kanssa taustatiedon keräämiseksi EU:n ihmisoikeus- ja demokratia-alan priorisointia varten.

EU:n edustusto teki useita vierailuja paikan päälle ja osallistui ihmisoikeuksien puolustajien ja paimentolaisten tuomioistuinkäsittelyihin. EU:n edustusto seurasi tiiviisti yhdessä EU:n jäsenvaltioiden kanssa tiettyjä tapauksia, jotka liittyvät tiedotusvälineisiin ja kyberrikoksia koskevan lain soveltamiseen sekä hlbt-kysymyksiin. EU:n edustusto myönsi EIDHR:n hätärahaoston kautta tukea syytteen asetettujen ihmisoikeuksien puolustajien esittämien pyyntöjen johdosta sekä pieniä avustuksia paimentolaisten ja hlbt-yhteisön kanssa työskentelevien ihmisoikeuksien puolustajien oikeudellista tukea ja suojelua varten.

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukeaan EKR:n ja EIDHR:n kautta rahoitettaville hankkeille. Vaalivalmisteluja tukenut *Democratic Empowerment*-hanke lopetettiin asteittain vuoden 2016 loppuun mennessä. Hankkeeseen, jolla tuetaan oikeusalan uudistusta Sansibarissa, sisältyi erityinen osa-alue nuoriso-oikeudesta. Yhdeksässä hankkeessa keskityttiin vahvistamaan kansalaisyhteiskunnan valmiuksia ihmisoikeuksien alalla, tukemaan sukupuoliperusteisen väkivallan torjumista sekä edistämään naisten voimaannuttamista ja lasten oikeuksia.

Syyskuussa 2016 toteutetun viimeisimmän UPR-arvioinnin yhteydessä Tansania hylkäsi tärkeitä suosituksia, jotka koskivat kuolemanrangaistuksen poistamista, ruumiillisia rangaistuksia, avioliiton solmimisen alaikäraja, raiskausta avioliitossa, tiedotusvälineiden vapautta, alkuperäiskansojen oikeuksia ja hlbt-kysymyksiä. Tansania kieltäytyi muuttamasta avioliittolakia avioliiton solmimisen alaikärajan nostamiseksi 18 vuoteen sekä tyttöjen että poikien osalta. Raiskausta avioliitossa ei ole kriminalisoitu. Tansania ei ole vielä noudattanut sitoumustaan ratifioida kidutuksen vastainen YK:n yleissopimus. Oikeusjärjestelmä sallii edelleen turvallisuuspalvelujen suorittamien väkivallantekojen rankaisemattomuuden. Myönteistä on, että UPR-arvioinnissa annettiin tunnustusta ponnisteluille ja edistymiselle ihmisoikeuksien kokonaistilanteen edistämässä, korruption torjunnassa, köyhyyden vähentämisessä, naisten voimaannuttamisessa ja ihmiskaupan torjumisessa.

Togon tasavalta

Togon ihmisoikeustilanne on yhteydessä maan sosioekonomiseen tilanteeseen ja lähimenneisyyteen. Togo on köyhä maa (55 % väestöstä elää köyhyydessä) ja sosiaalinen eriarvoisuus on merkittävää. Sillä on vaikeuksia selvittää kriisistä ja vakiinnuttaa demokratiansa. Tämä merkitsee lukuisia heikkouksia taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksien alalla, mutta valtiollisten instituutioiden heikkoudesta johtuen myös muilla aloilla.

EU:n toimet ovat olleet sekoitus poliittista vuoropuhelua ja kehitysyhteistyötä, joissa on keskitytty oikeuteen, kansalliseen sovintoon, kansalaisyhteiskuntaan, turvallisuusjoukkoihin ja naisiin. Vuosi 2016 oli joillakin alueilla siirtymäkausi 10. ja 11. EKR:n välillä sekä uusien EIDHR-ohjelmien aloitusvuosi.

Vuoden 2016 UPR-arvioinnissa saatiin vahvistus Togon ihmisoikeustilanteen paranemiselle tietyiltä osin, erityisesti lainsäädäntökehityksen ja vankien elinolojen osalta (sen jälkeen, kun uusi vankila avattiin). Suurimmat ongelmat, kuten vankilaolot, turvallisuusjoukkojen rankaisemattomuus ja naisten oikeudet, ovat kuitenkin edelleen vakavia haasteita.

Vuonna 2016 järjestettiin kaksi konferenssia kansallisesta sovinnosta: sovintoa ja kansallisen yhtenäisyyden vahvistamista käsittelevä kansallinen elin (*Haut-Commissariat à la reconciliation et au renforcement de l'Unité nationale*, HCRRUN) järjesti konferenssin poliittisista uudistuksista ja hallitus vallan hajauttamisesta paikallisiin rakenteisiin.

Lainsäädäntökehitykseen tehtiin kaksi parannusta. Togo toimitti 14. syyskuuta 2016 virallisesti YK:lle ratifioimiskirjansa, jolla se ratifioi kansalaisyhteiskunta- ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen toisen valinnaisen pöytäkirjan, jonka tarkoituksena on kuolemanrangaistuksen poistaminen. Korkean edustajan tiedottaja antoi julkilausuman, jossa hän onnitteli Togoa. Kansalliskokous hyväksyi 29. syyskuuta 2016 lain rikoslain muuttamisesta. Se sisältää kaksi kidutukseen liittyvää parannusta. Ensinnäkin kidutuksen määritelmä on täysin kidutuksen vastaisen yleissopimuksen mukainen, koska siinä mainitaan nyt virkamiesten vastuu. Toiseksi kidutusrikoksiin ei enää sovelleta vanhentumissääntöjä kidutuksen vastaisen komitean Togolle marraskuussa 2012 antaman suosituksen mukaisesti.

EU:n ja Togon 8 artiklan mukaisessa poliittisessa vuoropuhelussa käsiteltiin ihmisoikeuksia, muun muassa marraskuun 2015 väkivaltaisuuksiin Dapaongissa osallistuneiden turvallisuusjoukkojen rankaisemattomuutta. Oikeusministerin kanssa järjestetyn tapaamisen jälkeen kaksi Dapaingin tapahtumissa osallisina ollutta opettajaa vapautettiin.

Julkisuusdiplomatia on osoittautunut hyödylliseksi tietoisuuden lisäämisessä ja sen osoittamisessa, että EU on valmis työskentelemään yhdessä togolaisten sidosryhmien kanssa ihmisoikeuksien vahvistamiseksi. Julkiset puheet on tarjonnet tilaisuuden välittää kansallista sovintoa koskevia tärkeitä viestejä. EU:n edustusto myös isännöi useita kansalaisjärjestöjen järjestämiä tapahtumia.

Oikeusjärjestelmää tukevan ohjelman (11. EKR) puitteissa on toteutettu toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on parantaa oikeusministeriön valmiuksia ja tehokkuutta. Resurssien kohdentamiseksi paremmin on suoritettu tarkastuksia. Uusi organisaatiokaavio on viimeistelty ja tarvittavien palvelujen perustamisessa on tapahtunut huomattavaa edistymistä. Oikeudellisten palvelujen saatavuuden helpottaminen on toinen alue, jolla toteutetaan parhaillaan toimia. Lisäksi ohjelmasta tuetaan toimia, joilla pyritään varmistamaan instituutioiden tarkastuslautakunnan raportoimien korruptiotapausten asianmukainen seuranta ja valvonta.

Vuonna 2016 saatettiin päätökseen viisi kansalaisjärjestöjen toteuttamaa EIDHR-toimea. Niissä käsiteltiin vammaisia, nuorisoa ja sovintoa, sananvapautta, rankaisemattomuuden torjuntaa sekä perusoikeuksien suojelua kaivannaisteollisuudessa.

Kansalaisjärjestöjä hyödyttävä uusi PROCEMA-ohjelma (11. EKR) suunniteltiin ja hyväksyttiin, ja toteutuksen on määrä alkaa vuoden 2017 kolmannen neljänneksen aikana.

10. EKR:n ohjelmasta tuettava uuden poliisikoulun avaaminen viivästyi Togon rahoitusosuutta koskevien budjettirajoitusten vuoksi. Ratkaisu löydettiin, ja ensimmäisen vuosikurssin on tarkoitus aloittaa koulutuksensa maaliskuussa 2017. Tämän hankkeen avulla EU pyrkii vahvistamaan turvallisuusjoukkojen valmiuksia ja ammattimaisuutta, jotta ne voivat toimia tehokkaammin ja noudattaa perusoikeuksia ja -vapauksia.

Togo koskeva UPR-arviointi suoritettiin lokakuussa 2016 YK:n ihmisoikeusneuvostossa. Togolle annettiin tunnustusta monista uudistuksista edellisen, vuonna 2011 toteutetun UPR-prosessin jälkeen, ennen kaikkea vuonna 2015 hyväksytyyn uuteen rikoslakiin perustuvista parannuksista. Monet valtuuskunnat korostivat haasteita, jotka liittyvät erityisesti ihmisoikeuksien puolustajien ja toimittajien kokoontumis- ja sananvapauteen, vastasyntyneiden rekisteröinnin puuttumiseen, vankiloiden tilanahtauteen, vankiloihin ja sukuelinten silpomiseen. Togo ei hyväksynyt suosituksia, jotka koskivat liittymistä Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntöön tai hlbt-ihmisten ihmisoikeuksia. Homoseksuaalisuus on kriminalisoitu, mutta käytännössä seuraamuksia ei sovelleta niin kauan kuin hlbt-henkilöt pitävät julkisuudessa matalaa profiilia.

Turvallisuusjoukkojen rankaisemattomuus on edelleen merkittävä haaste, ja mitään merkittäviä toimia ei toteutettu vuonna 2016. Togon viranomaiset eivät ole panneet täysimääräisesti täytäntöön useita ECOWASin tuomioistuimen tuomioita.

Vankiloiden huonot olot ja tutkintavankeuden liiallinen käyttö (suunnilleen kaksi kolmesta vangista odottaa oikeudenkäyntiä) ovat edelleen suurimpia ihmisoikeuksiin liittyviä huolenaiheita. Vangeilta puuttuu asianmukainen pääsy peruspalveluihin, kuten elintarvikkeisiin (vain yksi ateria päivässä) ja terveydenhuoltoon. Oikeusjärjestelmän tehottomuus on tärkein syy siihen, että vankiloissa on suuri määrä ihmisiä odottamassa oikeudenkäyntiä.

Oikeuslaitokseen liittyy edelleen merkittäviä haasteita. Togo ei ole vielä päivittänyt vuodelta 1983 peräisin olevaa rikosprosessilakiaan. Nykyisessä laissa ei säädetä vankien oikeudesta asianajajaan heti, kun heidät on vangittu. Tiettyjen toimien toteuttamisesta huolimatta oikeuslaitoksen tilanne on edelleen huono: henkilöressurssien määrä, laatu ja koulutus on puutteellista ja määrärahat ja välineet riittämättömiä.

Vaikka Togossa on naisten oikeuksia koskevia säännöksiä (esim. vuoden 2015 rikoslaki ja vuoden 2012 perhelaki [*Code des personnes et de la famille*]), lainsäädäntökehyksen ja sen täytäntöönpanon välillä on ristiriita. Vaikka lainsäädäntökehyksessä säädetään miesten ja naisten tasa-arvoisesta kohtelusta, myös perintö- ja maanomistusasioissa, käytännössä naiset kohtaavat esteitä näiden oikeuksien toteuttamisessa.

Ugandan tasavalta

Vaikka Ugandan ihmisoikeus- ja demokratiatilanne on alueeseen nähden suhteellisen hyvä, maalla on edelleen lähinnä kansalaisoikeuksiin ja poliittisiin oikeuksiin liittyviä haasteita. Vuoden 2016 EU:n vaalitarkkailuvaltuuskunta painotti muun muassa seuraavia ongelmia: vaalilautakunnan puutteellinen riippumattomuus, politiikan monetisointi, oppositiopoliitikkojen ja opposition kannattajien häirintä sekä yleistä järjestyksenpitoa koskevan lain kapea tulkinta, jolla vahvistetaan valtion valvontaa ja rajoitetaan kokoontumis- ja sananvapautta. EU:n vaalitarkkailuvaltuuskunta antoi kuitenkin tunnustusta ugandalaisten suurelle mielenkiinnolle vaaliprosessia kohtaan ja päättäväisyydelle osallistua siihen.

EU:n toimissa ihmisoikeuksien ja demokratian alalla keskityttiin kokoontumis-, yhdistymis-, sanan- ja lehdistönvapauteen, vastuuvellollisuuteen ja korruption torjuntaan, siirtymäkauden oikeusjärjestelyihin, ihmisoikeuksien puolustajien suojeluun ja kuolemanrangaistuksen poistamiseen, lasten oikeuksiin ja suojeluun, naisten oikeuksiin, sukupuolten tasa-arvoon ja syrjinnän torjuntaan.

Vakavimpia ihmisoikeusongelmia Ugandassa ovat edelleen ihmisen koskemattomuuden kunnioituksen puute (laittomat teloitukset ja kidutus), kansalaisvapauksien rajoittaminen sekä naisiin ja lapsiin, vammaisiin ja hlbt-yhteisöön kohdistuva väkivalta ja syrjintä. Ihmisoikeuksiin ja demokratiaan liittyviä suuria haasteita ovat myös korruptio, mielivaltaiset ja poliittisesti motivoidut pidätykset ja vangitsemiset, eristettynä pitäminen ja pitkät tutkintavankeusajat, oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin koskevat rajoitukset, vaikeat vankilaolot, joukkoväkivalta, ihmiskauppa ja lapsityövoiman käyttö.

Kesäkuussa 2016 järjestetyssä ulkoministerien 8 artiklan mukaisessa poliittisessä vuoropuhelussa osapuolet keskustelivat keskeisistä prioriteeteista ihmisoikeuksien ja demokratian alalla, mukaan lukien vaaliuudistus, poliittinen toimintatila ja tiedotusvälineiden vapaus. Syyskuussa 2016 pääministerin kanssa järjestetyssä tapaamisessa otettiin esiin poliittisiin uudistuksiin ja oikeusvaltioon liittyviä kysymyksiä. EU aloitti yleisen syyttäjän kanssa yhteydenpidon, jonka tarkoituksena on seurata presidentinvaaleja koskevan korkeimman oikeuden tuomion täytäntöönpanoa sekä EU:n vaalitarkkailuvaltuuskunnan suositusten käsittelyä.

Hallituksen kanssa pidetyissä poliittisen vuoropuhelun kokouksissa käsiteltiin myös ihmisoikeuksien puolustajiin liittyviä kysymyksiä, ja EU osallistui aktiivisesti ihmisoikeuksien puolustajia käsittelevän avunantajien työryhmän kokouksiin. EU tuki ihmisoikeuksien puolustajia EIDHR:n hätärahoituksen pienillä avustuksilla ja muilla asiaankuuluvilla EU:n jäsenvaltioiden mekanismeilla. EU:n ihmisoikeuksien puolustajien palkinto myönnettiin vuonna 2016 Robert Sempalalle, joka toimii toimittajien ihmisoikeusverkoston kansallisena koordinaattorina.

Vaikka lainsäädäntö- ja sääntely-ympäristö onkin varsin suotuisa kansalaisyhteiskunnan toiminnan kannalta, edunvalvontatyötä tekevät tahot eivät useinkaan pysty suorittamaan tehtäviään täysipainoisesti. EU jatkoi tiivistä yhteistyötä hallituksen kanssa NGO-lain täytäntöönpanemiseksi ja järjesti kaksi jäsenneulyä vuoropuhelua kansalaisjärjestöjen kanssa.

Vastuuvollisuuden alalla EU kannusti kehittämään ja panemaan täytäntöön lahjonnan vastaisia politiikkoja ja asiaankuuluvaa lainsäädäntöä sekä tuki valvonnasta vastaavia instituutioita ja mekanismeja. Maassa käynnistettiin EU:n hanke köyhyyden vähentämisen ja osallistavan sosioekonomisen kehityksen edistämiseksi tukemalla ugandalaisia instituutioita, jotka vastaavat korruption torjumisesta ja vastuuvollisuuden edistämisestä. Toisen hankkeen tarkoituksena oli lujittaa makrotalouden vakautta ja parantaa julkisen varainhoidon vastuuvollisuutta ja avoimuutta. Lisäksi EU:n edustusto on alkanut laatia hallinnon alan alakohtaisia uudistuksia koskevaa sopimusta painottaen erityisesti oikeusala, lain ja järjestyksen alaa ja vastuuvollisuuden alaa.

EU kannusti edelleen käymään rakentavaa keskustelua ICC:stä ja kehotti hyväksymään siirtymäkauden oikeusjärjestelyjä koskevan politiikan. EU-maiden edustustojen päälliköt vierailivat Pohjois-Ugandassa marraskuussa 2016, ja tavoitteena oli kerätä ensikäden tietoa sovintoprosessista olemalla yhteydessä sidosryhmiin. Joulukuussa 2016 annetussa julkilausumassa EU pahoitteli väkivaltaa Kasesen alueella ja kannusti suorittamaan täyden tutkinnan. Demokraattista hallintotapaa edistävän välineen (DGF) ja erityisesti sen oikeuksia, oikeudenmukaisuutta ja rauhaa koskevan osan avulla pyrittiin muun muassa tehostamaan siirtymäkauden oikeusjärjestelyjä.

EU kampanjoi kuolemanrangaistuksen poistamisen puolesta. Kampanjointiin sisältyi kansalaisille tiedottamista ja viestintää tiedotusvälineiden kautta kansainvälisenä kuolemanrangaistuksen vastaisena päivänä, jolloin EU:n edustuston päällikkö kävi tapaamassa kuolemaan tuomittuja vankeja Luziran erityisvankilassa Kampalassa. EU keskusteli hallituksen kanssa myös mahdollisuudesta poistaa kuolemanrangaistus vaiheittain.

Naisten ja lasten sekä haavoittuvien yhteisöjen oikeuksien tukemiseksi EU keskusteli hallituksen kanssa säännöllisesti ja kannusti sitä hyväksymään asiaankuuluvaa lainsäädäntöä.

Yksityiskohtaisempia keskustelunaiheita olivat naisten voimaannuttaminen, sukupuoliperusteinen väkivalta sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet. EU noudatti oikeusperustaista toimintamallia kaikissa hankkeissa ja ohjelmissa kiinnittäen erityistä huomiota lasten, naisten ja vammaisten oikeuksiin. Monien sekä kansallisten että alueellisten kehitysyhteistyöhankkeiden ensisijaisena tavoitteena oli puuttuminen lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan. EU myös tuki hlbt-aktivisteja EIDHR:n hätärahaston pienillä avustuksilla. Lisäksi EU:n edustusto hallinnoi aihekohtaiseen välineeseen kuuluvia hankkeita, joilla edistetään kulttuuri- ja etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän torjumista sekä sukupuolisyrynnän ja vammaisten syrjinnän vastaisia toimia.

Ugandaa koskeva UPR-arviointi suoritettiin marraskuussa 2016. Maa sai kiitosta kansallisesta ihmisoikeuksien toimintasuunnitelmaehdotuksesta, kidutuksen estämisestä ja kieltämisestä koskevan lain hyväksymisestä sekä vieraanvaraisuudestaan pakolaisia kohtaan. Erityisiä huolenaiheita olivat hlbt-henkilöiden oikeudet, sananvapaus, kokoontumis- ja yhdistymisvapaus, naisten ja tyttöjen oikeudet, kidutus ja kuolemanrangaistus.

Sambian tasavalta

Vuonna 2016 kokonaistilannetta Sambiassa hallitsivat 11. elokuuta järjestetyt parlamenttivaalit, joita leimasivat tiedotusvälineiden vapautteen kohdistuneet rajoitukset ja satunnaiset väkivaltaisuuudet. Olemassa olevista oikeudellisista rakenteista ja instituutioista huolimatta ihmisoikeuksien ja demokratian alan lainsäädännön ja politiikkojen täytäntöönpanossa on edelleen ongelmia.

EU:n prioriteetteja ovat muun muassa sukupuoleen perustuvan väkivallan torjuminen; naisten oikeuksien ja taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien edistäminen; hallinnon avoimuuden parantaminen, korruption torjunta mukaan luettuna; tiedonsaannin sekä sanan-, kokoontumis- ja yhdistymisvapauden parantaminen; oikeudenmukaisen ja tehokkaan oikeusjärjestelmän edistäminen sekä syrjimättömän ilmapiirin luominen, kiinnittäen erityistä huomiota marginalisoituneisiin ryhmiin.

Oikeuden saatavuus on edelleen ongelmallista suurimmalle osalle sambialaisia. Se rajoittaa heidän oikeuttaan oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja johtuu pääosin tiedonpuutteesta, taloudellisista rajoitteista ja oikeudellisten rakenteiden puuttumisesta maaseutualueilla. Naisten ja tyttöjen oikeudet aiheuttavat edelleen huolta, ja naisten osallistumisprosentti parlamenttivaaleissa oli pettymys. Muita ihmisoikeusongelmia ovat huonot vankilaolot, seksuaali- ja lisääntymisterveys ja -oikeudet, hlbt-ihmisten tilanne – yhdelle transseksuaaliselle henkilölle langetettiin pitkä vankeusrangaistus – ja vammaisten oikeudet.

Myös parannuksia tapahtui, esimerkiksi perustuslain muuttamisesta vuonna 2016 annettu laki, joka sisältää naisten ja tyttöjen oikeuksia koskevia säännöksiä, muun muassa säännöksen erityisen tasa-arvoelimen perustamisesta. Sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa koskevien ilmoitusten lukumäärä laski hieman vuonna 2016, mutta se on edelleen laajalle levinnyttä ja suuri osa väestöstä pitää sitä hyväksyttävänä. Sambiaan perustettiin kaksi "pikatuomioistuinta" sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa varten (ensimmäiset laatuun eteläisessä Afrikassa), ja lisäksi toteutettiin kansallisia tiedotustoimia lapsiavioliittojen torjumisesta. Viimeksi mainitun osalta vuonna 2016 hyväksyttiin vuosia 2016–2020 koskeva kansallinen strategia lapsiavioliittojen lopettamiseksi.

EU tuki sisäisesti sovittuja painopisteitä ja tavoitteita sekä poliittisella tasolla että EU:n kehitysyhteistyöohjelmien kautta. 8 artiklan mukaisessa poliittisessa vuoropuhelussa painotettiin naisten oikeuksien, sananvapauden ja kuolemanrangaistuksen kaltaisia kysymyksiä.

Demokratiaan ja ihmisoikeuksiin liittyvät kysymykset, kuten sukupuolikysymykset ja korruption torjunta, otettiin esille myös EU-maiden edustustojen päälliköiden ja presidentti Lungun tapaamisessa lokakuussa.

Joulukuussa Sambia äänesti YK:n yleiskokouksessa kuolemanrangaistukseen sovellettavan moratorion puolesta, ja äänestyksen alla maassa toteutettiin kohdennettua tiedotustoimintaa aiheesta.

EU ja sen jäsenvaltiot ovat Sambian keskeisiä kehityskumppaneita. EU:lla ja sen jäsenvaltioilla oli vuonna 2016 eniten tukihankkeita naisten ja tyttöjen oikeuksien ja sukupuoleen perustuvan väkivallan torjunnan, taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien (terveydenhuollon ja koulutuksen saatavuus), avoimen hallintotavan sekä korruption torjunnan aloilla.

Parlamenttivaalien alla EU lähetti maahan vaalitarkkailuvaltuuskunnan, joka koostui 124 tarkkailijasta, mukaan lukien Euroopan parlamentin nelijäseninen valtuuskunta. Vaalitarkkailijat työskentelivät Sambian 10 maakunnassa 29. kesäkuuta ja 12. syyskuuta välisenä aikana. EU:n vaalitarkkailuvaltuuskunta arvioi koko vaaliprosessia aitoja ja avoimia vaaleja koskevien kansainvälisten ja alueellisten sitoumusten sekä Sambian lainsäädännön mukaisesti. Valtuuskunta totesi, että yleisesti ottaen äänestys sujui rauhallisesti ja hyvässä järjestyksessä, mutta ilmoitti, että vaaleja varjosti valtiollisten tiedotusvälineiden systemaattinen puolueellisuus ja lisäksi kampanjointia rajoitettiin.

Euroopan unioni on antanut alkuvuodesta lähtien useita julkilausumia, joissa kannustetaan järjestämään rauhanomaiset, avoimet, uskottavat ja osallistavat vaalit. Vaalien jälkeen EU:n korkean edustajan tiedottaja antoi julkilausuman vaalien jälkeisestä kehityksestä ja kehotti sulkemaan kaksi radioasemaa ja yhden televisiokanavan.

Ihmisoikeuksien puolustajien osalta EU antaa suoraa tukea ihmisoikeuksia puolustaville hlbtihenkilöille.

Vuonna 2016 EU jatkoi rahoitustukeaan hankkeille, joita rahoitetaan EKR:stä, EIDHR:stä ja DCI-välineen valtiosta riippumattomia toimijoita ja paikallisviranomaisia (NSA-LA) koskevasta ohjelmasta.

Sambia on ratifioinut tärkeimmät ihmisoikeuksia koskevat kansainväliset välineet. Vuonna 2016 se toisti tukensa ICC:lle ja pysyi sen jäsenenä huolimatta siitä, että useat Afrikan maat ilmoittivat aikovansa erota ICC:stä.

Sambian UPR-arviointiprosessi on suunniteltu vuodeksi 2017.

EU:n uutena prioriteettina Sambiassa on taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien edistäminen kiinnittäen erityistä huomiota lasten oikeuteen hyvään terveydenhuoltoon ja koulutukseen. Kehitysyhteistyön puitteissa EU toimii jo aktiivisesti tällä alalla, erityisesti osallistumalla terveydenhuollon, koulutuksen ja sosiaalisen suojelun ohjelmiin, mutta tämä uusi prioriteetti tullaan ottamaan nykyistä vahvemmin huomioon EU:n poliittisessa toiminnassa.

Zimbabwen tasavalta

Zimbabwen yleinen ihmisoikeustilanne heikkeni merkittävästi vuonna 2016, erityisesti sosiaalisen median mielenosoittajien ja oppositiopuolueiden jäsenten osalta. Poliisi hajotti usein poliittisten puolueiden mielenosoitukset – myös ne, joille oli saatu tuomioistuimen lupa. Mielenosoittajia peloteltiin, myös väkivaltaisain keinoin, ja satoja mielenosoittajia vangittiin ilman asianmukaista oikeusprosessia (vaikka kaikki lopulta vapautettiin takuita vastaan). Maassa todettiin yli 10 todistettua ja kohdennettua yhteiskunnallisten liikkeiden johtajien ja heidän perheenjäsentensä sieppaus- ja kidutustapausta.

Vuoden 2016 mittaan EU:n prioriteettien puitteissa tuettiin sekä instituutioita että kansalaisjärjestöjä, jotka toimivat uuden perustuslain ja erityisesti sen uuden oikeuksien julistuksen sekä sosioekonomisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteuttamiseksi. Erityistä huomiota kiinnitettiin oikeusvaltion vahvistamiseen, ihmisoikeuksien puolustajien tukemiseen ja suojelemiseen, naisten ja lasten oikeuksiin ja vähemmistöjen oikeuksiin.

Muut ihmisoikeusongelmat liittyivät elintarvikeavun politisoitumiseen erityisesti alueilla, joilla valtionhallinto vastaa elintarvikeavun jakamisesta. Demokratian ja hyvän hallintotavan osalta mainittakoon ehdotettu perustuslain muutos, joka antaisi presidentti Mugabelle vallan nimittää korkeimman oikeuden presidentti, korkeimman oikeuden varapresidentti ja korkeimman oikeuden johtava tuomari. Sama säännös oli nimenomaan poistettu vuonna 2013 hyväksytystä uudesta perustuslaista. Kansalaisyhteiskunnan ryhmät ovat kritisoineet tätä ankarasti.

Myönteistä on, että Zimbabwe sitoutui pidättymään äänestämästä kuolemanrangaistukseen sovellettavaa moratoriota koskevasta YK:n yleiskokouksen päätöslauselmasta ja ehdottamaan tällä hetkellä kuolemaan tuomittujen tuomion muuttamista elinkautiseksi vankeusrangaistukseksi. Lisäksi Zimbabwen ihmisoikeuskomissio on voinut toimia entistä aktiivisemmin ja on julkaissut raportteja, joissa tuomitaan liiallisen väkivallan käyttö kesän protestien yhteydessä ja elintarvikeavun politisoituminen.

EU jatkoi ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja Zimbabwen kanssa eri kokoonpanoissa. 8 artiklan mukainen poliittinen vuoropuhelu pidettiin 25. marraskuuta pysyvän sihteeristön / suurlähettiläiden tasolla, ja siinä käsiteltiin kaikkia keskeisiä kysymyksiä, jotka liittyvät ihmisoikeuksien ja demokratian tilaan maassa.

EU ilmaisi toistuvasti huolensa paikallisissa julkilausumissa, puheissa ja työpajoissa sekä toteutti virallisia ja epävirallisia toimia kannustaakseen Zimbabwea varmistamaan ihmisoikeuksien täysimääräisen kunnioittamisen. EU:n edustusto antoi viisi paikallista julkilausumaa, joissa se ilmaisi huolensa kadonneen aktivistin Itai Dzamaran sieppauksesta, paikallishallinnosta, väkivallasta, oikeudesta rauhanomaiseen mielenosoittamiseen sekä yhteiskunnallisten aktivistien sieppauksista ja väkivaltaisesta kohtelusta.

Euroopan parlamentti antoi 15. syyskuuta päätöslauselman, jossa tuomittiin ihmisoikeusloukkaukset ja kehoitettiin EU:ta analysoimaan huolellisesti, onko tiettyjä rajoittavia toimenpiteitä syytä ottaa uudelleen käyttöön.⁷⁰

EU-maiden edustustojen päälliköt kävivät 5. joulukuuta kansalaisyhteiskunnan kanssa jäsennellyn vuoropuhelun, jossa käsiteltiin perustuslaillisuutta, 2. marraskuuta pidettyä Zimbabwen UPR-arvioinnin istuntoa ja kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia.

VI ARABIAN NIEMIMAA

Bahrainin kuningaskunta

Viisi vuotta levottomuuksien puhkeamisesta uudelleen Bahrainin kuningaskunnassa EU seuraa edelleen tiiviisti tapahtumia paikan päällä ja ilmaisee tarvittaessa eri kanavien välityksellä huolensa maan sisäisestä ihmisoikeustilanteesta.

⁷⁰ Euroopan parlamentin päätöslauselma 15. syyskuuta 2016 Zimbabwesta (2016/2882(RSP)).

EU kehotti johdonmukaisesti kaikkia osapuolia sitoutumaan rakentavasti aitoon kansalliseen sovintoon ja vuoropuheluun rauhanomaisesti ja ilman ennakkoehtoja. EU seurasi tiiviisti eräitä Bahrainin hallituksen toteuttamia aloitteita – erityisesti Bahrainin riippumattoman tutkintakomission suositusten täytäntöönpanoa kokonaisuudessaan – ja ihmisoikeuksiin liittyvien instituutioiden, kuten sisäministeriössä toimivan poliisiasiamiehen, kansallisen ihmisoikeuselimen sekä vankien ja pidätettyjen oikeuksia käsittelevän komission työskentelyä. Todellisen ja kestävän sovinnon edellytykset eivät kuitenkaan vielä täytyneet, ja EU kehotti toistuvasti bahrainilaisia hyödyntämään uusia instituutioita varmistaakseen, että ne voivat konkreettisesti parantaa Bahrainin ihmisoikeustilannetta, muun muassa kansallisen ihmisoikeuselimen ja oikeusasiamiehen raporteissa esitettyjen suositusten pohjalta, pitkäaikaisen ja kestävän vakauden ja vaurauden tarjoamiseksi kaikille bahrainilaisille.

EU kävi johdonmukaista vuoropuhelua Bahrainin viranomaisten kanssa kuningaskunnan ihmisoikeusongelmista ja varoitti toimenpiteistä, jotka voivat vaarantaa maan vakauden. Euroopan ulkosuhdehallinto (EUH) otti useita virallisia ja epävirallisia yhteyksiä Bahrainin viranomaisiin. Nämä koskivat sananvapauden kiihtyvää tukahduttamista, merkittäviä yksittäisiä poliittisten ja ihmisoikeusaktivistien tapauksia, tärkeimmän poliittisen oppositiotyhmän johtajien vangitsemista ja ryhmän hajottamista, ihmisoikeusaktivistien matkustuskieltoa, lukuisia kansalaisuuden peruuttamisia sekä kuolemantuomioita tapauksissa, joissa on tehty valituksia väitetystä kidutuksesta ja huonosta kohtelusta.

Sen lisäksi, että korkea edustaja ja EUH antoivat useita julkilausumia⁷¹, ne olivat myös yhteydessä bahrainilaisiin poliittisiin toimijoihin ja aktivisteihin. Ihmisoikeuksista vastaava EU:n erityisedustaja tapasi Bahrainin ulkoministerin ja varaulkoministerin Genevessä. EU:n ja Bahrainin epävirallisen ihmisoikeustyöryhmän ensimmäinen kokous pidettiin Manamassa 4. huhtikuuta.

⁷¹ EU:n ulkosuhdehallinto, tiedottajan julkilausuma Bahrainin viimeaikaisista tapahtumista, 5. heinäkuuta 2016, ja tiedottajan julkilausuma Ali Salmanin tuomiosta, 5. heinäkuuta 2016.

EU rohkaisi edelleen kaikkia poliittisia toimijoita osallistumaan kansalliseen vuoropuheluun, joka on ainoa mahdollinen tie kohti uudistusta ja kansallista sovintoa. Samanaikaisesti se kehotti viranomaisia lähestymään oppositiota ja harkitsemaan luottamusta lisääviä toimia, kuten rauhanomaisten aktivistien vapauttamista. EU tuomitsi jyrkästi kaiken väkivallan käytön poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi kaikkien osapuolten taholta.

EU antoi Genevessä 14. syyskuuta esityslistan kohdassa 2 kaikkien EU:n jäsenvaltioiden hyväksymän EU:n lausuman, jossa se toi esiin huolensa Bahrainin ihmisoikeustilanteesta.

Euroopan parlamentti antoi 4. helmikuuta kiireellisen päätöslauselman kuolemaan tuomitun bahrainilaisen Mohammed Ramadanin tapauksesta⁷². Päätöslauselmassa parlamentti ilmaisi huolestuneisuutensa ja pettymyksensä sen vuoksi, että Bahrain on ottanut kuolemanrangaistuksen uudelleen käyttöön, tuomitsi vankien väitetyn kiduttamisen turvallisuusjoukkojen käsissä ja ilmaisi huolensa terrorisminvastaisten lakien käyttämisestä poliittisesta vakaumuksesta rankaisemiseen ja kansalaisten estämiseen harjoittamasta poliittista toimintaa.

Euroopan parlamentti antoi 7. heinäkuuta Bahrainista kiireellisen päätöslauselman, jossa se ilmaisi huolensa ihmisoikeuksien puolustajiin ja poliittiseen oppositioon kohdistetusta kiivaasta sorto- ja vainokampanjasta ja pani merkille matkustuskiellot, kansalaisuuden peruuttamiset, Nabeel Rajabin, Zainab Al-Khawajan, Mohammed Ramadanin, Ali Moosan ja šeikki Ali Salmanin tapaukset sekä Al-Wefaq -ryhmän hajottamisen⁷³.

Euroopan parlamentin edustajat vierailivat Bahrainin kuningaskunnassa 17.–19. joulukuuta.

Kuwaitin valtio

Tärkeimmät kysymykset, jotka EU otti esiin Kuwaitin viranomaisten kanssa, olivat beduiinien (kansalaisuudettomat asukkaat) tilanne, kuolemanrangaistus, sananvapaus sekä ulkomaisten työntekijöiden ja kotitaloustyöntekijöiden tilanne.

⁷² Euroopan parlamentin päätöslauselma 4. helmikuuta 2016 Bahrainista: Mohammed Ramadanin tapaus (2016/2557(RSP)).

⁷³ Euroopan parlamentin päätöslauselma 7. kesäkuuta 2016 Bahrainista (2016/2808(RSP)).

EU seurasi äskettäin hyväksytyjen, kotitaloustyöntekijöiden oikeuksia säätelevien kahden lain täytäntöönpanoa. Uudessa lainsäädännössä kotitaloustyöntekijöiden oikeudet ja velvollisuudet on määritelty selkeästi, mikä vähentää väärinkäytösten mahdollisuuksia. Uudet lait tuovat positiivisia muutoksia, ja EU seuraa edelleen niiden täytäntöönpanoa ja niiden täytäntöönpanon valvontamekanismeja.

EU ilmaisi Kuwaitin viranomaisten kanssa käymässään yhteydenpidossa huolensa monista ihmisoikeusaktivistien pidätyksistä näiden käytettyä rauhanomaisesti oikeuttaan sanan-, yhdistymis- ja kokoontumisvapauteen.

YK:n ihmisoikeusneuvoston yleisen määräaikaisarvioinnin (UPR) valmistuttua EU kannustaa Kuwaitin viranomaisia panemaan täytäntöön UPR-suositukset ja jatkaa prosessin seurantaan.

EU on tietoinen kansalaisuudettomien henkilöiden tilanteeseen Kuwaitissa liittyvästä ongelmasta, sillä toistaiseksi tähän ongelmaan ei ole löydetty uskottavaa ratkaisua.

EU otti esiin kysymyksen siirtotyöläisten oikeuksista, erityisesti oikeudesta opetukseen valtion kouluissa.

Omanin sulttaanikunta

EU oli edelleen huolissaan useista oikeustapauksista, joita nostettiin sosiaalisessa mediassa protestoineita tai mielipiteensä esittäneitä henkilöitä vastaan, mutta pani myös merkille, että useimmissa näistä tapauksista annettiin armahdus. Toinen EU:ta huolestuttava kysymys on siirtotyöläisten syrjintä työlakien perusteella ja käytännössä sekä heidän yleinen asemansa ja tilanteensa. EU oli yhteydessä Omanin viranomaisiin ulkomaalaisten työntekijöiden tilanteesta ja ihmiskaupasta.

EU tukee edelleen oikeutta rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen ja oikeutta yhdistymisvapauteen käsittelevää YK:n erityisraportoijaa Maina Kiaita, joka esitteli Omaniin syyskuussa 2014 tekemäänsä vierailua koskevan raportin YK:n ihmisoikeusneuvoston 29. istunnossa 17. kesäkuuta. Raportissa todettiin, että oikeus rauhanomaiseen kokoontumiseen puuttuu Omanista "käytännöllisesti katsoen kokonaan".

Aina kun se oli mahdollista, EU otti Omanin viranomaisten kanssa esiin ihmisoikeuksien puolustajien Ismaeel al-Meqbalin, Helal al-Alawin ja Saeed Jadadin, verkossa toimivien aktivistien Hassan al-Bashamin ja Abdullah Habibin, kirjailija Hammood al-Shukailyn sekä toimittajien Yousef al-Hajin ja Ibrahim al-Maamarin tapaukset.

Qatarin valtio

EU ja sen jäsenvaltiot keskittyivät erityisesti sananvapauteen ja riippumattoman median kehittämiseen, toimiin kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseksi vapauttamalla yhdistymisvapauden ja kansalaisyhteiskunnan aloitteiden sääntelyä, ihmisoikeuksien puolustajien tukemiseen, naisten oikeuksiin sekä siirtotyöläisten työ- ja elinolojen parantamiseen.

Maailmanlaajuinen huomio kohdistuu edelleen Qatarin siirtotyöläisten oloihin, kun vuonna 2022 pidettävän jalkapallon FIFA-maailmancupin valmistelun yhteydessä raportoitiin maksamattomista palkoista, terveydenhuoltoon ja turvallisuuteen liittyvistä puutteista, epäasianmukaisesta majoituksesta ja häikäilemättömistä työnvälitystoimistoista työntekijöiden lähtömaissa.

EU oli tyytyväinen lokakuussa 2015 hyväksytyyn lainsäädäntöön, joka tuli voimaan joulukuussa 2016 ja joka on tärkeä askel, jolla kafala-järjestelmä (sponsorointi) korvataan täysin sopimukseen perustuvalla järjestelmällä. EU seuraa edelleen sen täytäntöönpanoa.

Lisäksi ILO on nostanut Qataria vastaan peruskirjansa 26 artiklan mukaisen kanteen, jonka mukaan Qatar on rikkonut työsuojelutarkastuksia koskevaa ILO:n yleissopimusta nro 81 ja pakkotyötä koskevaa yleissopimusta nro 29. Maaliskuussa järjestettiin ILO:n kolmikantavierailu Qatarin. ILO:n hallintoneuvoston maaliskuun istunnon ja kesäkuussa järjestetyn kansainvälisen työkonferenssin aikana Qatar toisti olevansa valmis toimimaan yhdessä kansainvälisten elinten kanssa. EU oli tyytyväinen myönteiseen kehitykseen ja kannusti Qataria ratkaisemaan jäljellä olevat ongelmat rakentavalla tavalla.

Saudi-Arabian kuningaskunta

Vuonna 2016 yleiseen ihmisoikeustilanteeseen liittyi edelleen monia huolenaiheita, vaikka useilla aloilla voidaankin havaita jonkin verran edistystä. Kuolemanrangaistuksen käyttäminen on suuri huolenaihe: tänä vuonna teloituksia oli 154, mikä on neljänneksi korkein lukumäärä koko maailmassa. Holhousjärjestelmä rajoittaa naisten riippumattomuutta. Sananvapaus (myös internetissä) väheni vuoden 2016 aikana. Naisiin ja urheiluun liittyen saavutettiin jonkinasteista edistystä, ja naiset saivat pääsyn useampiin ammatteihin työmarkkinoilla. Siirtotyöläisten oloihin tehtiin joitakin myönteisiä muutoksia, mutta koko alueella ja Saudi-Arabian kuningaskunnassa vallalla olevasta kafala-järjestelmästä (sponsorointi) olisi luovuttava.

EU kävi Saudi-Arabian viranomaisten kanssa johdonmukaisesti ihmisoikeusvuoropuhelua ja kannusti jatkamaan meneillään olevia uudistustoimia sekä poistamaan kuolemanrangaistuksen ja lopettamaan sen täytäntöönpanon. Keskeisiä kysymyksiä olivat muun muassa naisten oikeudet, etenkin naisten taloudellinen voimaannuttaminen ja naisten julkinen edustus, lasten oikeudet, sanan- ja kokoontumisvapaus, uskonnollinen suvaitsevaisuus ja syrjimättömyys sekä muuttajien oikeudet.

Sekä terrorismin vastaisen lain että vuoden 2014 kyberrikollisuuslain soveltamisalaa tulkittiin lavasti, mikä vuonna 2016 vähensi edelleen sananvapautta ja kokoontumisvapautta ihmisoikeuksien puolustajille määrättyjen ankarien rangaistusten vuoksi.

Yhdistyksiä ja säätiöitä koskeva laki, joka annettiin joulukuussa 2015 ja tuli voimaan maaliskuussa 2016, on yleisesti ottaen epäonnistunut osoittamaan tarjoavansa riittävät takeet siitä, että yhdistykset rekisteröidään. Työlainsäädännön muutokset, joilla pyritään parantamaan siirtotyöläisten tilannetta, on vielä pantava täytäntöön kokonaisuudessaan, kun taas kotitaloustyöntekijät on suljettu tarkistetun lain ulkopuolelle. Holhoojajärjestelmä rajoittaa edelleen naisten elämää.

Parannuksista mainittakoon naisten taloudellinen voimaannuttaminen helpottamalla työmarkkinoille pääsyä avaamalla naisille enemmän ammatteja, jotka oli aiemmin varattu miehille. Myönteistä oli myös se, että maan urheiluviranomainen perusti 1. elokuuta uuden naisten osaston ja nimitti prinsessa Reema bint Bandar al-Saudin sen johtoon. Toukokuusta 2016 lähtien naisilla on ollut oikeus saada jäljennös vihkitodistuksestaan, mikä turvaa heidän oikeutensa perintöön.

Muutetun työlainsäädännön täytäntöönpanon ansiosta siirtotyöläiset voivat vastaanottaa palkkansa suoraan pankkisiirtona, lainsäädännössä vahvistetaan enimmäistyöaika ja säädetään laillisista lomista (sairausloma, äitiysloma jne.).

Huhtikuussa 2016 annetulla kuninkaallisella asetuksella rajoitettiin hyveiden edistämisestä ja paheiden estämisestä vastaavan komitean valtuuksia pitää ihmisiä pidätettynä, mikä on askel kohti suurempaa vapautta.

EU kävi Saudi-Arabian viranomaisten kanssa johdonmukaisesti vuoropuhelua kuningaskunnan ihmisoikeusongelmista ja kannusti samalla jatkamaan uudistustoimia. Suurimpia huolenaiheita olivat muun muassa naisten oikeudet järjestelmässä, jossa miehet ovat holhoojia, kuolemanrangaistus, oikeuslaitoksen uudistaminen, sananvapaus, uskonnollinen suvaitsevaisuus sekä syrjintä ja ulkomaisten työntekijöiden oikeudet.

Useiden julkilausumien lisäksi, joista mainittakoon erityisesti 2. tammikuuta 47 vangin joukkoteloituksen jälkeen annettu julkilausuma⁷⁴, EUH otti useita virallisia ja epävirallisia yhteyksiä Saudi-Arabian viranomaisiin monien ihmisoikeuksiin liittyvien oikeustapausten tiimoilta, koordinoiden toimensa tiiviisti EU:n jäsenvaltioiden ja samanmielisten kumppanien kanssa.

EU piti säännöllistä yhteyttä kansalaisjärjestöihin ja ihmisoikeuksien puolustajiin ja otti useaan otteeseen esiin huolestuttavia tapauksia asiaankuuluvien viranomaisten kanssa. EU:n edustustolla on ollut vuodesta 2013 lähtien lupa lähettää diplomaatteja seuraamaan julkisia oikeudenkäyntejä. Tämän jälkeen edustusto on yhdessä EU:n jäsenvaltioiden suurlähetystöjen kanssa toiminut tarkkailijana useissa tuomioistuinkäsittelyissä, näin myös vuoden 2016 aikana.

⁷⁴ Korkean edustajan Federica Mogherinin 2. tammikuuta 2016 antama julkilausuma teloituksista Saudi-Arabiassa: http://eeas.europa.eu/statements-eeas/2016/160102_01_en.htm

EU esitteli Saudi-Arabian viranomaisille EU:n Riadin-edustuston välityksellä EU:n prioriteetit ja aloitteet ennen jokaista ihmisoikeusneuvoston ja YK:n yleiskokouksen kolmannen komitean kokousta.

EU toi myös esiin huolensa kuolemantuomion täytäntöönpanoa odottavista nuorista, jotka olivat pidätyshetkellä alaikäisiä. Tämä rikkoo lapsen oikeuksia koskevaa yleissopimusta, jonka Saudi-Arabia on allekirjoittanut.

EU pani tyytyväisenä merkille työlainsäädäntöön tehdyt muutokset, joilla parannetaan siirtotyöläisten tilannetta, sekä muutetun lainsäädännön täytäntöönpanon vuoden 2016 aikana. Se kannusti tekemään lisää muutoksia kafala-järjestelmän (sponsoroinnin) poistamiseksi kokonaan.

Euroopan parlamentti keskusteli 19. tammikuuta Saudi-Arabian ja Iranin suhteiden heikkenemisestä, ja vastauksena korkea edustaja korosti EU:n toimia tähän liittyen.

Euroopan parlamentin ulkoasiainvaliokunnan jäseniä vieraili Saudi-Arabian kuningaskunnassa, Qatarissa ja Yhdistyneissä arabiemiirikunnissa 7.–12. helmikuuta, ja Euroopan parlamentin jäsen Rachida Dati vieraili Saudi-Arabian kuningaskunnassa 1.–3. lokakuuta. Euroopan parlamentti vieraili Saudi-Arabian kuningaskunnassa myös 19.–21. joulukuuta Euroopan parlamentin ja shura-neuvoston parlamenttienvälisen kokouksen puitteissa.

EU yhtyy joihinkin YK:n ihmisoikeusasiantuntijoiden esittämiin näkemyksiin liioitellun laajoista terrorisminvastaisista toimenpiteistä, jotka voivat johtaa ihmisoikeuksien puolustajiin ja verkossa toimiviin poliittisiin aktivisteihin, jotka eivät liity terrorismiin, kohdistuviin ihmisoikeusloukkauksiin.

Yhdistyneet arabiemiirikunnat

EU jatkoi aktiivisesti Yhdistyneiden arabiemiirikuntien ihmisoikeustilanteen seurantaan koordinoitujen toimensa tiiviisti EU:n jäsenvaltioiden suurlähetystöjen kanssa.

EU:n ja arabiemiirikuntien epävirallisen ihmisoikeustyöryhmän kuudes, hyvin onnistunut kokous järjestettiin Abu Dhabissa 25.–26. toukokuuta 2016. Kokoukseen osallistui edustajia EUH:sta, arabiemiirikuntien ulkoministeriöstä ja sen muista ministeriöistä (oikeus, sisäasiat, suvaitsevaisuus ja nuorisot). Kokouksissa vallitsi kaiken kaikkiaan myönteinen ilmapiiri, ja niissä käsiteltiin kaikkia EU:n huolenaiheita, muun muassa sananvapautta, lapsen oikeuksia, naisten ja nuorten voimaannuttamista, työntekijöiden oikeuksia, oikeuden saatavuutta ja vankilaoloja.

Yhdistyneet arabiemiirikunnat on yhteistyössä lähtömaiden kanssa osoittanut sitoutumisensa pyrkimykseen rajoittaa väärinkäytöksiä siirtotyöläisten rekrytoinnissa. Keskeistä on varmistaa työntekijöiden oikeus valita työnantajansa. Arabiemiirikuntien työministeri ilmoitti 29. syyskuuta 2015 uudesta, työelämän suhteita säätelevästä asetuksesta, joka tuli voimaan 1. tammikuuta 2016. Sen säännökset ovat kiistatta huomattava edistysaskel siirtotyöläisten suojelussa. Käytännössä niiden tarkoituksena on varsinkin estää alkuperäisen työtarjouksen korvaaminen erilaisella, työntekijälle epäedullisemmalla työsopimuksella sekä sallia maahanmuuttajien vaihtaa työnantajan. Yhdistyneissä arabiemiirikunnissa edellyttämättä, että heidän on palattava lähtömaahansa.

EU:n toimissa keskityttiin maan ihmisoikeustilanteen parantamiseksi täytäntöönpanotavoitteisiin erilaisiin lakeihin ja välineisiin liittyvien jatkotoimien seurantaan. EU:n edustusto jatkaa ihmisoikeuksia koskevia virallisia yhteydenottoja maan ulkoasiain- ja kansainvälisen yhteistyön ministeriöön. Tärkeimmät keskustelut ihmisoikeuskysymyksistä käydään Yhdistyneiden arabiemiirikuntien ja EU:n ihmisoikeustyöryhmän kokouksissa.

Maan viranomaiset pitivät edelleen voimassa tiukkoja sanan- ja yhdistymisvapauden rajoituksia erityisesti tapauksissa, joista hallitusta oli kritisoitu ja joissa oli vaadittu demokraattisia uudistuksia. Vuoden aikana vedottiin useaan otteeseen vuoden 2012 kyberrikollisuuslakiin, jonka mukaan mikä tahansa tietokoneen/älylaitteen tai sähköisen verkon tai järjestelmän väärinkäyttö voi johtaa enimmillään elinkautiseen vankeusrangaistukseen ja/tai sakkoon, jonka määrä vaihtelee 50 000 dirhamista 3 miljoonaan dirhamiin.

Vaikka Yhdistyneet arabiemiirikunnat on onnistunut parantamaan **naisten asemaa** julkisessa elämässä (korkeat virat hallituksessa, kansallisessa liittoneuvostossa, ministeriöissä ja yksityisellä sektorilla; hyväksytyt naisten pakollinen osuus johtokunnissa; tasavertaista sukupuolijakaumaa käsittelevän elimen perustaminen jne.), vielä on edistytävä naisten aseman parantamiseksi perheissä ja oikeuden saatavuuden parantamiseksi naisten kannalta (lähisuhdeväkivalta, huoltajuus, avioerot jne.). Hallituksen tulkinnan mukaan šaria-lakia sovelletaan henkilöstatuuttiin liittyvissä tapauksissa ja perheoikeudessa. Laki kieltää musliminaisia solmimasta avioliittoa muiden kuin muslimien kanssa. Sekaliitoista syntyneiden lasten syrjintä on edelleen keskeinen kysymys myös sen vuoksi, että tällaisten avioliittojen lukumäärä on kasvussa.

Tahdonvastaisiin katoamisiin kiinnitettiin huomiota kautta vuoden. Yksi kadonneista oli arabiemiirikuntalainen ekonomisti ja akateemikko, tohtori Nasser Bin Ghaith. Ensimmäinen kuuleminen järjestettiin 4. huhtikuuta 2016 suljetuin ovin.

Jemenin tasavalta

Vuotta 2016 leimasivat jatkuva sota, laajalle levinnyt turvattomuus ja sotaan liittyvät julmuudet. Siviiliväestö, instituutiot ja infrastruktuuri ovat kärsineet raskaasti sotaa käyvien osapuolten (tarkoituksellisina) kohteina. Maa on vain osittain maanpaossa olevan hallituksen valvonnassa.

EU:n prioriteettina on parantaa Jemenin kokonaistilannetta keskittyen poliittiseen prosessiin, humanitaariseen apuun, tapoihin jatkaa yhteistyötä, konfliktinjälkeiseen elpymiseen ja vuoropuhelun palauttamiseen erityisesti ihmisoikeuskysymyksistä.

Sotaan liittyvät ihmisoikeusongelmat, mukaan lukien kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkaukset, lapsisotilaat aseellisissa konflikteissa ja maan sisäisesti siirtymään joutuneiden henkilöiden tilanne ovat tärkeitä käsiteltäviä asioita sukupuolten tasa-arvoon liittyvien "tyypillisten" kysymysten lisäksi.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä AQAP:n ja ISILin/Daeshin kaltaisten ääriliikkeiden ja terroristijärjestöjen kasvavaan rooliin turvallisuusvajeen täyttämässä ja uhkana demokratialle. Tämä vaatii toimia.

Lasten värväminen sotilaallisiin tarkoituksiin ja heidän käyttämisensä sotatoimissa on kasvava huolenaihe konfliktin jatkuessa. Tällaisen rekrytoinnin ja käytön estämiseksi on toteutettava toimenpiteitä.

Jemenin poliittisessa prosessissa keskitytään YK:n ponnisteluihin saada konfliktin osapuolet sitoutumaan rauhanneuvotteluihin, joita edeltää vihamielisyyksien kestävä lopettaminen. EU:n tukee tätä prosessia ERMES-ohjelman puitteissa toteutettavilla liennytysoimilla.

EU on edelleen sitoutunut sallimaan kaupallisten tuotteiden ja humanitaarisen avun esteettömän pääsyn Jemeniin, koska maa on lähes täysin riippuvainen tuonnista: erilaiset rajoitukset ovat jättäneet sen väestön vaille olennaisia tarvikkeita, ja aliravitsemus on vaarallisen korkealla. Tätä varten EU antoi sekä poliittista että taloudellista tukea YK:n todentamis- ja tarkastusmekanismille (UNVIM) kauppamerenkulun järjestämiseksi Jemeniin.

EU tuki myös Jemenissä toimivia humanitaarisia kumppaneita kohdistuen periaatteellisen, strategisen ja monialaisen humanitaarisen apunsa konfliktista ja elintarvikekriisistä eniten kärsineeseen siviiliväestöön. EU asetti etusijalle elintärkeän avun antamisen terveyden, ravitsemuksen, elintarviketurvan, suojelun, majoituksen ja non-food-tuotteiden sekä vesi- ja jätevesihuollon aloilla.

EU on ilmaissut huolensa kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkauksista ja rikkomisesta sekä erityisesti siviileihin kohdistuneista loukkauksista. Tämä on toteutettu antamalla julkilausumia ja olemalla virallisesti ja epävirallisesti yhteydessä konfliktin osapuoliin.

EU tukee Jemenin ihmisoikeuksia ja kansalaisyhteiskuntaa aktiivisesti kolmella keskeisellä välineellä: demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskeva eurooppalainen rahoitusväline (EIDHR), vakautta ja rauhaa edistävä väline (IcSP) sekä kansalaisjärjestöjä ja paikallisviranomaisia (CSO-LA) koskeva ohjelma.

Vuonna 2016 saatettiin päätökseen 10 hanketta, joita koskevien sopimusten arvo oli yhteensä 4 481 784 euroa ja joiden perusteella maksettiin kaikkiaan 2 177 074 euroa. Näihin kuului Yemen Polling Centre - tutkimuskeskuksen toteuttama IcSP-hanke, jossa keskityttiin siviilipuolen rauhanrakentamiseen, konfliktinehkäisyyn ja -ratkaisuun, ja Tanskan pakolaisneuvoston toteuttama lapsisotilaisiin liittyvä hanke (ennaltaehkäisy ja kotiuttaminen) sekä hankkeita, joilla edistetään ihmisoikeuksia, siviilipuolen rauhanrakentamista ja demokraattista osallistumista ja tuetaan kansallisia NGO:ita.

10 hanketta oli vuonna 2016 vielä käynnissä tai alkamassa. Niiden arvo oli yhteensä 6 637 855 euroa, josta 3 334 089 euroa maksettiin vuoden aikana. Suurin hanke on 2 miljoonan euron IcSP-tuki UNVIM:lle, jota myös jäsenvaltiot rahoittavat. EIDHR:n puitteissa toteutettavissa hankkeissa keskitytään lasten oikeuksiin, nuoriin ja kansalliseen vuoropuheluun sekä kuolemanrangaistuksen poistamiseen, ja niiden täytäntöönpanosta vastaavat muun muassa Saferworld, Tanskan Punainen Risti ja Unicef.

YK:n ihmisoikeusneuvoston päätöslauselmassa 30/18 ihmisoikeuksista Jemenissä vahvistetaan Jemenin kansalliselle tutkintalautakunnalle annettavan teknisen tuen jatkuminen.

Irakin tasavalta

Vuonna 2016 maan kokonaistilannetta leimasivat kriittinen ihmisoikeustilanne ja ISILin/Daeshin vastaiseen sotaan ja humanitaariseen hätätilaan liittyvät haasteet. Etnisten ja uskonnollisten vähemmistöjen tilanne oli kriittinen.

Irakissa EU:n ihmisoikeuspolitiikassa painottuvat siviilien suojeleminen konfliktin aikana ja sen jälkeen, etnisten ja uskonnollisten vähemmistöjen suojeleminen, kansallinen ja yhteiskunnallinen sovinto, riippumaton Irakin ihmisoikeuskomissio ja sukupuoleen perustuva väkivalta. EU toistaa säännöllisesti kehotuksensa Irakille allekirjoittaa Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) Rooman perussääntö ja liittyä ICC:hen sekä liittyä Geneven yleissopimusten II lisäpöytäkirjaan ja panna se täytäntöön, mikä tehostaisi kansainvälisen humanitaarisen oikeuden täysimääräistä soveltamista Irakin viranomaisten ja niihin liittyvien joukkojen toimissa. EU jatkoi kautta vuoden pääministeri al-Abadin tukemista tämän toteuttaessa uudistusohjelmaansa, jolla puututaan laajalle levinneeseen korruptioon ja puutteisiin julkisten palvelujen tarjoamisessa. EU kehotti Irakin hallitusta lähestymään yhteiskunnan kaikkia osia ja edistymään kansallisessa sovintoprosessissa.

Ihmisoikeuksiin liittyviä ongelmia on monia, ja ne liittyvät erityisesti tahdonvastaisiin katoamisiin, maan sisäisesti siirtymään joutuneiden henkilöiden paluun estämiseen tai pakotettuun paluuseen ja näiden omaisuuden tuhoamiseen, pakkohäätöihin, myös uskonnon perusteella, sekä väitetyksi ISILiin/Daeshiin sidoksissa olevien perheiden liikkumisvapauden epäämiseen ja sijoittamiseen leireille. Myös asianmukaista oikeusprosessia ja puolueetonta oikeudenkäyntiä koskevien normien puuttuminen, konflikteihin liittyvä seksuaalinen väkivalta ja lapsisotilaiden värväys on yleistä. Erityisen kriittinen ongelma ovat väärinkäytökset miespuolisten maan sisäisesti siirtymään joutuneiden henkilöiden, myös alaikäisten, turvatarkastuksissa. Kidutusta käytetään edelleen laajasti poliisin pidätyskeskuksissa, kuulusteluselleissä ja vankiloissa. Toimittajia on uhkailtu ja tapettu erityisesti ISILin/Daeshin hallinnassa olevilla alueilla. Korruptiosyytteet ovat yleisiä ja rankaisemattomuus tavallista. Hallinnon avoimuuden puutteen ja vaikean lähestyttävyyden vuoksi useiden raportoitujen ihmisoikeusongelmien laajuutta oli vaikeaa arvioida.

Irakin hallitus on pyrkinyt suojelemaan siviilejä sotatoimissaan alueiden valtaamiseksi takaisin ISILiltä/Daeshilta, erityisesti Itä-Mosulissa. Tässä kampanjan ensimmäisessä vaiheessa rajoitettiin tykistöiskuja ja pyrittiin päättäväisesti suojelemaan siviilejä kodeissaan. Toisin kuin aiemmissa taisteluissa, valtaosa siviileistä – 550 000 ihmistä – pystyi asumaan turvallisesti kodeissaan eikä heidän tarvinnut paeta, koska Mosulin operaatiossa noudatettiin humanitaarista toiminta-ajatusta (tilanne ei ollut enää sama Länsi-Mosulin kampanjan yhteydessä). Askelina oikeaan suuntaan voidaan nähdä armahdulain ja Baath-puolueen kieltämistä koskevan lain hyväksyminen syyskuussa 2016 sekä yhdistyneitä puolisoitilallisia joukkoja (Popular Mobilisation Forces) koskevan lain hyväksyminen joulukuussa 2016.

Neuvoston toukokuussa 2016 antamissa päätelmissä⁷⁵ ulkoasiainministerit tuomitsivat tiukasti ISILin/Daeshin raa'at, järjestelmälliset ja laajamittaiset ihmisoikeusloukkaukset ja -rikkomukset ja vaativat niihin syyllistyneiden saattamista vastuuseen. He myös korostivat, että konfliktin osapuolten on noudatettava kansainvälistä oikeutta – mukaan lukien humanitaarista oikeutta ja ihmisoikeussopimuksia – sekä vihamielisyyksien aikana että tapauksen mukaan niiden jälkeen, ja että turvatarkastusmenettelyissä on noudatettava kansallista ja kansainvälistä oikeutta, ja leirien on säilytettävä humanitaarinen ja siviililuonteensa. Lisäksi EU korosti, että maan sisäisesti siirtymään joutuneiden henkilöiden paluun alkuperäisiin asuinpaikkoihinsa on suojelua koskevien kansainvälisten normien mukaisesti oltava turvallista, tietoon perustuvaa, vapaaehtoista ja syrjimätöntä.

⁷⁵ Neuvoston päätelmät Syyriaa ja Irakia sekä Daeshin muodostamaa uhkaa koskevasta EU:n alueellisesta strategiasta, 9105/16, 23. toukokuuta 2016, ja neuvoston päätelmät Syyriasta, 17. lokakuuta 2016.

Euroopan parlamentti hyväksyi 27. lokakuuta 2016 päätöslauselman Irakin pohjoisosan ja Mosulin tilanteesta⁷⁶. Euroopan parlamentti kävi myös kiireellisen keskustelun Irakin joukkohautoista ja tuomitsi ISILin/Daeshin julmuudet. Saharov-palkinto myönnettiin vuonna 2016 kahdelle jesidinaiselle, jotka olivat selvinneet ISILin/Daeshin orjuudesta. Useita Euroopan parlamentin jäseniä vieraili Pohjois-Irakissa.

Yhteistyökomitean kokous pidettiin Bagdadissa 16. maaliskuuta 2016 EU:n ja Irakin kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen puitteissa. Ihmisoikeuksista ja demokratiasta käydyissä keskusteluissa käsiteltiin joukkohautoja, sotarikoksia ja seksuaalista väkivaltaa.

EU:n edustusto on toiminut puheenjohtajana ja järjestänyt kuukausittain EU:n ihmisoikeustyöryhmän kokouksia sekä Bagdadissa että Erbilissä. EU:n edustuston vuosittainen kokous ihmisoikeuksien puolustajien kanssa pidettiin maaliskuussa 2016. EU:n edustusto on myös järjestänyt monenlaista kulttuuritoimintaa.

EU ei epäröi tuoda esiin huolenaiheitaan julkilausumissa ja yhteisissä tiedotustoimissa. Korkean edustajan tiedottaja antoi säännöllisesti julkilausumia siviileihin kohdistuneista ISILin/Daeshin hyökkäyksistä. EU:n edustusto julkaisi useita julkilausumia esimerkiksi tiedotusvälineiden vapaudesta, poliittisesta kriisistä ja armahduslain hyväksymisestä. EU:n Bagdadin-edustusto toteutti viralliset yhteydenotot kuolemanrangaistuksesta ja toimittajien turvallisuudesta.

Vuonna 2016 EU jatkoi rahoitustukeaan hankkeille, joita rahoitetaan kehitysyhteistyön rahoitusvälineestä (DCI), Syyrian kriisin johdosta perustetusta EU:n erityisrahastosta (Madad-rahasto), IcSP:stä, EIDHR:stä, CSO-LA -ohjelmasta ja rauhanvälitystoiminnan tukea koskevasta ERMES-ohjelmasta.

⁷⁶ Euroopan parlamentin päätöslauselma 27. lokakuuta 2016 Pohjois-Irakin/Mosulin tilanteesta (2016/2956(RSP)).

Ihmisoikeuksiin liittyvissä hankkeissa painotettiin seuraavaa:

- a) sovinto: vuoropuhelun tukeminen, konfliktien vähentäminen maan sisäisesti siirtymään joutuneiden ja heitä vastaanottavien yhteisöjen välillä, kadonneisiin henkilöihin ja uskonnollisten ryhmien välisiin väkivaltaisuuksiin liittyvät huolenaiheet, kulttuuriperinnön ja kulttuurisen monimuotoisuuden suojelu;
- b) koulutus: ensimmäisen ja toisen asteen koulutuksen valmiuksien kehittäminen;
- c) paikallishallinto: hajauttaminen;
- d) turvallisuus: rikosoikeus ja oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeuksia kunnioittavan terrorisminvastaisen lainsäädännön kehittäminen.

EU tuki Irakissa toimivia humanitaarisia kumppaneita yli 159 miljoonalla eurolla vuonna 2016 kohdistuen periaatteellisen, strategisen, monialaisen ja puhtaasti tarpeisiin perustuvan humanitaarisen apunsa kaikille konfliktista eniten kärsineille väestöosille. Siviilien suojelu vihamielisyyksien aikana ja niiden jälkeen oli EU:n Irakille myöntämän tuen ja huomion ytimessä. Humanitaarisia kysymyksiä edistettiin jatkuvasti, ja kaikkiin konfliktin osapuoliin vedottiin, jotta ne kunnioittaisivat kansainvälistä humanitaarista oikeutta ja kansainvälistä ihmisoikeuslainsäädäntöä. Humanitaarisesta avusta ja pelastuspalveluasioista vastaava EU-komissaari Christos Stylianides antoi asiaa koskevia julkilausumia ja isännöi YK:n yleiskokouksen yhteydessä järjestettyä Irakia käsitellyttä korkean tason tapahtumaa, jossa keskityttiin konkreettisiin toimenpiteisiin siviilien suojelemiseksi kaikissa Irakin ja erityisesti Mosulin sotilasoperaatioissa. Humanitaarisen avun ja elintarvikeavun työryhmän lokakuussa sopimia yhteisiä viestejä Irakin humanitaarisesta kriisistä (13388/16) tehostettiin, ja niissä keskityttiin siviilien suojeluun ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden kunnioittamiseen. Yhdenmukaisia viestejä välitettiin useiden maahan tehtyjen korkean tason vierailujen aikana, myös komissaari Stylianidesin heinäkuun 2016 vierailulla.

Irak on osapuolena monissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, joista useita ei ole vielä ratifioitu. Maa ei ole vielä liittynyt seuraaviin perustavaa laatua oleviin yleissopimuksiin: pakolaisten oikeusasemaa koskeva YK:n vuoden 1951 yleissopimus ja yleissopimus sotarikosten vanhentumattomuudesta. Irak ei ole myöskään allekirjoittanut kidutuksen vastaisen yleissopimuksen ja kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen valitusmenettelyjä koskevia valinnaisia pöytäkirjoja, eikä se ole liittynyt ICC:n perussääntöön.

VII AASIA

Afganistanin islamilainen tasavalta

Afganistanin ihmisoikeustilanne jatkui epävakana vuonna 2016 erityisesti naisten ja lasten oikeuksien sekä ihmisoikeuksien puolustajien ja tiedotusvälineiden tilanteen osalta. Monilla aloilla tapahtui kuitenkin myönteistä kehitystä, ja viranomaiset ovat ilmaisseet sitoutuvansa ihmisoikeuksien suojelun edistämiseen.

EU:n prioriteetit olivat edelleen naisten oikeudet, lasten oikeudet, kuolemanrangaistus, kidutus ja huono kohtelu, oikeuden saatavuus, sananvapaus, sosiaalisesti haavoittuvat henkilöt ja vammaiset. EU osallistui myös aktiivisesti Afganistanin demokratiakehityksen jatkamiseen.

Vuonna 2016 Afganistanissa oli edelleen monia ongelmia, erityisesti liittyen naisten oikeuksiin, naisiin kohdistuvaan väkivaltaan, lasten väkivaltaiseen hyväksikäyttöön, ihmisoikeuksien puolustajiin tai sananvapauden ja tiedotusvälineiden vapauden varmistamiseen. Oikeusjärjestelmään ja korruption torjuntaan liittyviä ongelmia ei ole vielä ratkaistu. Kuolemanrangaistusta käytetään edelleen: kuusi miestä teloitettiin toukokuussa 2016 EU:n ja sen jäsenvaltioiden protesteista huolimatta. Kidutuksesta ja muusta huonosta kohtelusta sekä mielivaltaisista pidätyksistä ja vangitsemisista raportoitiin säännöllisesti. Vuonna 2016 erityisenä huolenaiheena oli siviiliuhrien suuri lukumäärä⁷⁷, josta lähes kolmasosa oli lapsia.

Talebanin hallitsemilla alueilla šaria-lakia pannaan täytäntöön ilman oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteita ja tiedotusvälineiden mukaan Taleban on vastuussa ainakin 14 "moraalirikoksista" syytetyn naisen surmaamisesta vuonna 2016. Taleban uhkasi tiedotusvälineitä edelleen koko vuoden 2016 ajan, mukaan lukien televisiokanavan henkilökuntaa kuljettaneeseen linja-autoon tehty itsemurhaisku Kabulissa 20. tammikuuta 2016.

Syyskuussa 2016 Afganistanissa hyväksyttiin uusi vaalilaki, ja kahden keskeisen vaalielimen jäsenet nimitettiin marraskuussa. EU on käynyt aktiivista vuoropuhelua kaikkien asiaankuuluvien osapuolten kanssa ja korostanut tarvetta uudelleenrakentaa yleisön luottamus Afganistanin vaalielimiä ja demokraattisia prosesseja kohtaan. Vaaliuudistus on vielä pantava kokonaisuudessaan täytäntöön vuoden 2014 presidentinvaalien jälkeisen demokraattisen siirtymäprosessin saattamiseksi päätökseen.

⁷⁷ Lokakuussa 2016 julkaistun, kolmatta vuosineljännestä koskevan YK:n Afganistanin avustusoperaation raportin (*Report on the Protection of Civilians in Armed Conflict*) mukaan konfliktien siviiliuhreja oli 8 397 (2 562 kuollutta ja 5 835 loukkaantunutta).

Vuoden 2016 myönteisiä saavutuksia olivat naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan kansallisen toimintasuunnitelman toteuttamisen aloittaminen (YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325), kattavan lapsia koskevan lain laatiminen sekä oikeusalan uudistussuunnitelman hyväksyminen. Myös naisten politiikkaan osallistumisen lisäämisessä edistettiin: hallitus nimitti korkeaan rauhanneuvostoon naispuolisen jäsenen, hallitukseen nimitettiin neljä naispuolista ministeriä, jotka parlamentti hyväksyi, ja lisäksi nimitettiin kaksi naispuolista maakuntakuvernööriä (yksi on sittemmin poistettu virasta). Hallitus on myös nimittänyt viisi naispuolista suurlähettilästä, ja naispuolisia apulaisministereitä on kahdeksan.

Vaalilain hyväksyminen ja vaalielinten jäsenten nimittäminen olivat olennaisia askelia kohti vaaliuudistusta, joka johtaa uskottavien, avointen ja osallistavien vaalien järjestämiseen. Vuonna 2016 hallitus viimeisteli ehdotuksen rikoslaiksi, johon sisältyvät myös naiseen kohdistuvan väkivallan poistamista koskevan lain rangaistussäännökset; se on pyrittävä hyväksymään lopullisesti. Puolustus- ja sisäministeriö ja kansallinen turvallisuusneuvosto allekirjoittivat toukokuussa 2016 oikeusasiamiestä koskevan yhteisymmärryspöytäkirjan Afganistanin riippumattoman ihmisoikeuskomission kanssa.

EU ja Afganistan jatkoivat vuonna 2016 paikallista vuoropuhelua ihmisoikeuskysymyksistä. Afganistanin ja EU:n toinen paikallinen ihmisoikeusvuoropuhelu pidettiin kesäkuussa 2016 ja jatkokokous marraskuussa 2016. Ihmisoikeuksista keskusteltiin myös Brysselin Afganistan-konferenssissa lokakuussa ja sen sukupuolikysymyksiä käsitelleessä oheistapahtumassa "Naisten voimaannuttaminen ja vauras Afganistan". EU painotti edelleen Afganistanin riippumattoman ihmisoikeuskomission tärkeää roolia Afganistanin ihmisoikeustilannetta koskevassa raportoinnissa ja tilanteen seurannassa.

Ihmisoikeuksien puolustajat olivat edelleen tärkeä keskustelunaihe. Ruotsin suurlähetystö ja EU järjestivät 15. maaliskuuta konferenssin sananvapaudesta ja toimittajien turvallisuudesta. Osana ihmisoikeuksien puolustajia koskevaa strategiaa EU jatkoi kahdesti kuussa pidettäviä kokouksia ihmisoikeuksien puolustajien ja ihmisoikeuksien puolustajien komitean kanssa. EU järjesti 1. helmikuuta seminaarin, jossa käsiteltiin EU:n ja muiden toimijoiden ihmisoikeuksien puolustajia koskevan Afganistanin paikallisstrategian tarkistamista, ja strategiaa tarkistettiin joulukuussa.

Kunduzissa lokakuussa 2016 tapahtuneiden Talebanin hyökkäysten jälkeen EU järjesti ja johti kiireellisen koordinoitukokouksen taistelujapaenneiden ihmisoikeuksien puolustajien ja toimittajien tukemiseksi. EU koordinoi tukea, joka kattaa myös ihmisoikeuksien puolustajia ja toimittajia Helmandin, Farahin ja Uruzganin maakunnista, ihmisoikeuksien puolustajien komitean, muiden afganistanilaisten kansalaisjärjestöjen ja kansainvälisen yhteisön välillä useissa kokouksissa loka- ja marraskuussa 2016.

Vuonna 2016 EU oli edelleen Afganistanin keskeinen avunantaja ja puolusti ihmisoikeuksia eri välineidensä ja aihekohtaisten ohjelmiansa avulla. EU:n edustusto toteuttaa 27 sopimusta, joilla tuetaan kansalaisyhteiskuntaa, ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa, tiedotusvälineitä ja sosiaalista suojelua. Hankkeilla tuetaan kansalaisyhteiskunnan roolia ihmisoikeuksien ja demokraattisten uudistusten edistämiseksi; luodaan suotuisampaa ympäristöä afganistanilaisten naisten osallistumiselle julkiseen elämään; vahvistetaan kaupunkien syrjäytyneiden maan sisäisesti siirtymään joutuneiden henkilöiden poliittista osallistumista ja heidän oikeuksiensa suojelua; kehitetään nuorten johtajien tietämystä kansalais-, tasa-arvo- ja ihmisoikeuskysymyksistä; tuetaan ihmisoikeuksien puolustajia; lievennetään ja ehkäistään naisiin ja tyttöihin kohdistuvaa perheväkivaltaa sekä tarjotaan poliittista tukea, pääsyä ammatilliseen koulutukseen, valmiuksien kehittämistä ja psykososiaalista neuvontaa. EU jatkoi yhtenä suurimpana avunantajana tukeaan naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan kansallisen toimintasuunnitelman toteuttamiselle. Siihen kuuluu neljä hanketta, jotka ovat meneillään kahdeksassa eri maakunnassa.

EU antoi myös demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevan eurooppalaisen rahoitusvälineen (EIDHR) hätärahostosta viisi avustusta, joilla tuettiin noin 200 ihmisoikeuksien puolustajaa ja toimittajaa, jotka ovat paenneet taistelujapaenneita Kunduzin, Helmandin, Farahin ja Uruzganin maakunnissa. Lisäksi kahdelle ihmisoikeuksien puolustajalle myönnettiin vuonna 2016 henkilökohtaiset avustukset.

Afganistan sitoutui tekemään yhteistyötä Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) kanssa ja esittämään sille virallisen kutsun Afganistaniin. Afganistan ei ole vielä allekirjoittanut kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen toista valinnaista pöytäkirjaa kuolemanrangaistuksen poistamisesta. Kuolemanrangaistus oli edelleen ihmisoikeusvuoropuhelun keskustelunaiheena, ja EU toisti kehotuksensa soveltaa siihen moratoriota. Afganistan ilmaisi myös olevansa sitoutunut allekirjoittamaan kidutuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan.

Lähtöleveysuudessa olisi keskityttävä saavuttamaan edistymistä kaikilla edellä mainituilla aloilla. EU jatkaa ihmisoikeusvuoropuhelua, johon yhdistetään kattavaa julkisuusdiplomatiata ja tiedotustoimia.

Iranin islamilainen tasavalta

Presidentti Rouhanin julkistaman kansalaisten perusoikeuskirjan kaltaisista pienistä edistysaskelista huolimatta Iranin ihmisoikeustilanne pysyi huolestuttavana vuonna 2016. Teloitusten lukumäärä on jatkuva ongelma: vaikka se oli pienempi kuin vuonna 2015, se oli edelleen korkea. Kansalaisten vapauksia rajoitettiin edelleen, erityisesti vapaasta ja oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä ei ollut takeita ja sanan-, uskonnon- ja vakaumuksenvapautta sekä naisten oikeuksia rikottiin. Lisäksi pantiin merkille, että kaksoiskansalaisten pidätykset lisääntyivät huolestuttavasti. ILO tarkasteli edelleen yhdistymisvapautteen liittyviä puutteita, ja ne todettiin marraskuussa 2016 erittäin vakaviksi ja kiireellisiksi.

EU jatkoi puuttumista Iranin ihmisoikeusongelmiin käyttäen erilaisia virallisia ja epävirallisia, kahden- ja monenvälisiä välineitä. EU antoi julkilausumia mielipidevangeista⁷⁸ ja toteutti virallisia yhteydenottoja useissa yksittäistapauksissa, joissa henkilöitä uhkasi välitön teloitus huumorikoksista tai alaikäisenä tehdyistä rikoksista. Se kehotti Iranin hallitusta pidättymään kuolemanrangaistuksen käyttämisestä etenkin niiden rikosten kohdalla, jotka eivät ole kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön mukaisia "kaikkein vakavimpia rikoksia". EU toisti useaan kertaan olevansa huolissaan teloitusten suuresta lukumäärästä maassa. YK:n yleiskokouksessa New Yorkissa EU tuki aiempien vuosien tapaan Kanadan esittämää päätöslauselmaa Iranin ihmisoikeustilanteesta.

⁷⁸ EU:n ulkosuhdehallinto, tiedottajan julkilausuma ihmisoikeuksien puolustaja N. Mohammadin tuomitsemisesta Iranissa, 20. toukokuuta 2016, ja tiedottajan julkilausuma Narges Mohammadin vankeustuomion vahvistamisesta Iranissa, 30. syyskuuta 2016.

Iranissa järjestettiin helmi- ja huhtikuussa (toinen kierros) vaalit 10. parlamentin (Majlis) ja viidennen asiantuntijoista koostuvan yleiskokouksen valitsemiseksi. Äänestysprosentti oli 60, ja erityisesti keskiluokka ja nuoret äänestivät ahkerasti. Ennen vaaleja toteutettiin arviointiprosessi, jossa valvontaneuvosto hyväksyi 6 333 rekisteröidyistä 12 076 ehdokkaasta. Lopulta 4 844 ehdokasta asetui ehdolle parlamentin 290 paikkaa varten ja 159 ehdokasta (161 hyväksytystä) asiantuntijoista koostuvan yleiskokouksen 88 paikkaa varten. Uuteen parlamenttiin valittiin ennätyselliset 17 naista, mikä on 6 prosenttia kaikista jäsenistä.

Presidentti Rouhani julkisti 19. joulukuuta 2016 kansalaisten perusoikeuskirjan (ensimmäinen versio julkaistiin vuonna 2013) ja täytti näin vuonna 2013 antamansa vaalilupauksen. Asiakirjassa luvataan "noudattaa ja edistää" iranilaisille perustuslaissa taattuja oikeuksia, ja se tulisi nähdä rohkaisevana edistysaskeleena.

Kuolemanrangaistus oli keskeinen ongelma vuonna 2016, ja osa Iranin viranomaisista tunnusti, ettei kuolemanrangaistuksella ole tehokasta ehkäisevää vaikutusta huumekauppiaisiin. Tähän liittyen parlamentti käynnisti potentiaalisesti merkittävän uudistuksen, jolla pyritään vähentämään niistä huumauserikoksista määrättäviä teloituksia, joissa ei ole käytetty väkivaltaa. Vuoden aikana todettiin siinä mielessä myönteistä kehitystä, että joitakin teloituksia lykättiin tai ne keskeytettiin virallisten diplomaattisten yhteydenottojen ja kansainvälisten ihmisoikeusalan NGO:iden julkisten protestien ansiosta.

Ihmisoikeudet ovat osa laajaa ja kokonaisvaltaista yhteistyötä Iranin kanssa yhteisen kattavan toimintasuunnitelman täytäntöönpanon alettua 16. tammikuuta. Korkean edustajan Mogherinin ja ulkoministeri Zarifin 16. huhtikuuta hyväksymässä yhteisessä julkilausumassa osapuolet vahvistivat aikovansa parantaa ja edistää ihmisoikeuksia ja aloittaa ihmisoikeuksia koskevan vuoropuhelun. Ensimmäinen ihmisoikeuksille omistettu kokous järjestettiin marraskuussa, ja kokouksessa käytiin alustava keskustelu. EU jatkaa epävirallisia keskusteluja Iranin kanssa ja aikoo vähitellen puuttua huolenaiheisiin korkean tason poliittisessa vuoropuhelussa ja poliittisen tason yhteyksissä.

Euroopan parlamentti antoi 25. lokakuuta päätöslauselman uudesta Iran-strategiasta ydinalan sopimuksen jälkeen. Siinä kehoitetaan EU:ta varmistamaan, että ihmisoikeudet otetaan huomioon kaikessa yhteistyössä Iranin kanssa, ja kannustetaan kehittämään EU:n ja Iranin ihmisoikeusvuoropuhelua.

Yleisen ihmisoikeustilanteen paraneminen Iranissa riippuu vuoden 2017 presidentinvaaleista, uuden hallituksen sitoutumisesta ihmisoikeuksiin sekä Majlisin ja oikeusjärjestelmän tuesta. EU haluaa tukea uudistusprosessia kaikin mahdollisin keinoin sovituisissa puitteissa ja tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa.

Kaakkois-Aasian valtioiden liitto (ASEAN)

ASEANin ja EU:n 21. ministerikokouksessa Bangkokissa 13.–14. lokakuuta 2016 molempien osapuolten ulkoasiainministerit vahvistivat olevansa sitoutuneita edistämään ja suojelemaan ihmisoikeuksia ja perusvapauksia, oikeusvaltioperiaatetta, sukupuolten tasa-arvoa ja naisten voimaannuttamista sekä edistämään keskinäistä kunnioitusta valtioiden ja kansojen välillä muun muassa hyvien käytäntöjen vaihdon, vuoropuhelun, seminaarien ja muiden aloitteiden avulla.

Nämä asiat ovat tärkeitä EU:n suhteissa ASEANiin ja myös EU:n ja ASEANin ihmisoikeuksista käymässä toimintapoliittisessa vuoropuhelussa. EU odottaa mielenkiinnolla Kaakkois-Aasian toimintapoliittisen vuoropuhelun toisen kokouksen koollekutsumista.

Bangladeshin kansantasavalta

Vaikka Bangladeshin talouskasvu on ollut tasaisen voimakasta ja johtanut köyhyiden asteittaiseen vähenemiseen ja sosioekonomisiin edistysaskeliin (koulutus, terveys), ihmisoikeuksien suojelussa ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisessa ei ole edistytty. Epävakaa turvallisuustilanne, demokraattisen toimintatilan kaventuminen ja kansalais- ja poliittisten oikeuksien jatkuva heikentyminen, mukaan lukien laittomat teloitukset ja tahdonvastaiset katoamiset, sekä opposition ja ihmisoikeuksien puolustajien vastaiset rajoittavat toimet aiheuttavat edelleen huolta.

EU:n ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevat tärkeimmät prioriteetit ovat edelleen oikeusalan uudistus, vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeudet, ihmisoikeuksien puolustajat, naisten ja lasten oikeudet, kansalaisyhteiskunnan tukeminen sekä työntekijöiden oikeuksien toteutuminen. EU kannusti myös Bangladeshia muodostamaan riippumattoman, puolueettoman ja puoluepoliittisesti neutraalin vaalilautakunnan järjestämään seuraavat parlamenttivaalit vapaalla, oikeudenmukaisella ja osallistavalla tavalla.

Vuonna 2016 Bangladeshin turvallisuustilanne heikkeni ja maassa tapahtui militanttien hyökkäyksiä uskonnollisia ja etnisiä vähemmistöjä ja heidän palvontapaikkojaan vastaan, bloggaajien, toimittajien, akateemisen yhteisön jäsenten ja tunnustuksettomien kansalaisten murhia sekä tahdonvastaisia katoamisia. Koska viranomaiset eivät pidätä ja rankaise syyllisiä, oikeusvaltioperiaate ja lainvalvonta kärsivät, mikä edistää osaltaan yleistä rankaisemattomuuden kulttuuria. Vaikka oikeuslaitos on virallisesti erillään toimeenpanovallasta, se ei ole täyttänyt ihmisten odotuksia aidosti riippumattomana instituutiona, ja oikeuden saatavuus on erittäin vähäistä oikeusjärjestelmän kroonisten ongelmien vuoksi.

Seuraavilla aloilla on jatkuvia ongelmia: sukupuolten tasa-arvo, vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeudet, naisten ja lasten oikeudet, vammaisten oikeudet, työntekijöiden perusoikeudet, ammattiyhdistysten rekisteröinti ja oikeudenmukaiset työelämän käytänteet, sananvapaus ja tiedotusvälineiden vapaus, kokoontumisvapaus ja rohingyväestön tilanne. World Press Freedom Indexissä Bangladesh oli 180 maan joukossa sijalla 144 vuonna 2016. Useiden säädösten hyväksyminen (digitaalista turvallisuutta koskeva laki, Bangladeshin vapaussodan kiistämisen kieltävä laki, kansalaisuuslaki) vaikuttaa tosiasiasa rajoittavasti sananvapauteen. Ulkomaisia lahjoituksia (vapaaehtoistoimintaa) säätelevän vuoden 2016 lain hyväksyminen parlamentissa aiheuttaa uusia rajoituksia kansalaisyhteiskunnan työlle. Vuonna 2016 pantiin täytäntöön kaksi kuolemantuomioita vuoden 1971 itsenäisyyskamppailujen aikana tehdyistä rikoksista.

Maa siirtyi vuonna 2016 yksipuoluejärjestelmään opposition (Bangladeshin kansallispuolueen ja Jamaat-e-Islami -puolueen) jäätyä pois parlamentista ja käytännössä ilman vaikutusvaltaa poliittiseen prosessiin, tai ainakin vaikutusvalta on hyvin rajallista. Lisäksi Jamaat-puoluetta heikensivät sen johtohahmojen teloitukset; nämä oli tuomittu rikoksista itsenäisyyskamppailun aikana. Puolueen kannattajia on myös painostettu jatkuvasti. Vuoden 2016 paikallisvaaleja (Union Parishad), joihin oppositio osallistui, leimasivat muun muassa väkivaltaisuudet ja vaalijärjestelmän väärinkäytökset.

Lokakuussa 2016 Bangladeshin parlamentti hyväksyi Chittagong Hill Tractsin alueen maanomistuskiistojen ratkaisemista koskevan lain, jonka täytäntöönpano edistää merkittävästi alueen lukuisten kiistojen ratkaisemista.

Työntekijöiden perusoikeuksien alalla Bangladesh saavutti kestävyys sopimuksen puitteissa jonkin verran edistystä työturvallisuuden suhteen, mutta lisätoimia tarvitaan epäoikeudenmukaisiin työelämän käytänteisiin puuttumiseksi. Kesäkuussa 2016 pidetyn kansainvälisen työkonferenssin päätelmissä on Bangladeshia koskeva "erityinen kohta", jossa sitä vaaditaan parantamaan yhdistymisvapautta käsittelevän ILO:n yleissopimuksen täytäntöönpanoa.

EU seurasi tarkoin maan ihmisoikeustilannetta poliittisen vuoropuhelun, julkisuusdiplomatian ja kehitysyhteistyötoimien kautta, tekemällä yhteistyötä kulttuurielämän ja kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa sekä tapaamalla ihmisoikeusjärjestöjä ja ihmisoikeuksien puolustajia. EU kehotti säännöllisesti Bangladeshia edistymään ihmisoikeus- ja demokratiakysymyksissä. Se otti asian esille kaikissa kokouksissa bangladeshilaisten kumppanien kanssa, erityisesti joka toinen vuosi järjestettävässä hyvän hallintotavan ja ihmisoikeuksien alaryhmän kokouksessa, joka pidettiin Brysselissä joulukuussa 2016. EU ilmaisi huolensa laittomista teloituksista ja tahdonvastaisista katoamisista, kuolemanrangaistuksesta, yhdistymis- ja sananvapaudesta ja yleisesti kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kutistumisesta. EU toi esiin myös vähemmistöjen tilanteen, lapsiavioliitot, lapsityövoiman ja lähisuhdeväkivallan. EU-maiden Dhakan-edustustojen päälliköt antoivat vuonna 2016 kuusi julkilausumaa ihmisoikeuksista.

EU on kannustanut Bangladeshia antamaan poliittista tunnustusta ihmisoikeuksien puolustajien myönteiselle roolille. EU on ollut yhteydessä kansalliseen ihmisoikeuskomissioon sekä moniin ihmisoikeuksien puolustajiin ja seurannut tiiviisti ihmisoikeusloukkauksia paljastaneiden yksittäisten ihmisoikeuksien puolustajien tapauksia. Ihmisoikeuksia käsitteleviä NGO:ita tuettiin jatkuvasti EIDHR:stä.

Vuonna 2016 eri järjestöt panivat täytäntöön kaikkiaan 22 miljoonan euron arvosta EU:n ihmisoikeushankkeita, joissa keskitytään naisten oikeuksiin ja voimaannuttamiseen, lasten oikeuksiin, poliittisiin ja kansalaisyhteiskuntaoikeuksiin, taloudellisiin oikeuksiin, alkuperäiskansojen oikeuksiin, vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksiin sekä ikääntyneiden oikeuksiin. Hankkeet saivat rahoitusta eri välineistä tai ohjelmista, erityisesti EIDHR:stä sekä kansalaisjärjestöjä ja paikallisviranomaisia koskevasta (CSO-LA) ohjelmasta.

Bangladesh on tällä hetkellä ihmisoikeusneuvoston jäsen kaudella 2015–17. Yksi Bangladeshin tärkeimmistä haasteista on edelleen vahvistaa osallistumista poliittiseen prosessiin ja parantaa kyseisen prosessin osallistavuutta. Kansalaisyhteiskunnan rajoittamattoman toiminnan mahdollistamisen olisi oltava tärkeässä asemassa valmisteltaessa kolmatta yleistä määräaikaissarviointia (UPR) (toukokuu 2018). Kestävyyssovitusten täytäntöönpanoa ja työntekijöiden oikeuksien takaamista olisi painotettava.

Bhutanin kuningaskunta

Sen jälkeen, kun maassa pidettiin ensimmäiset parlamenttivaalit vuonna 2008, Bhutan on edistynyt huomattavasti demokratiakehityksessä ja ihmisoikeuksissa. Maassa on tehty työtä korruption torjumiseksi, sosiaalipalvelujen (terveydenhuolto, koulutus) saatavuuden parantamiseksi, sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi, naisten ja lasten oikeuksien turvaamiseksi ja köyhyyden poistamiseksi.

Vuonna 2016 EU:n pääprioriteettina ihmisoikeuksien ja demokratian alalla oli tukea Bhutanin hallituksen pyrkimyksiä vahvistaa demokratiaa lisäämällä paikallisviranomaisten vaikutusmahdollisuuksia ja luomalla vireä kansalaisyhteiskunta sekä auttaa pyrkimyksissä suojella naisten ja lasten oikeuksia sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. EU jatkoi yhteistyötään Bhutanin kanssa ratkaistakseen pitkään jatkuneen ongelman, joka liittyy Nepalissa oleviin nepalinkielisiin bhutanilaispakolaisiin.

Tärkeimpiä ihmisoikeuskysymyksiä ovat tietyt kokoontumis- ja yhdistymisvapauden rajoitukset, tiedotusvälineiden itsesensuuri ja uskonnon- ja vakaumuksenvapauteen liittyvät huolenaiheet. Nepalinkielisten Nepalissa olevien bhutanilaispakolaisten tunnistamiseen ja paluuseen Nepalista Bhutaniin liittyvän prosessin jatkuva viivästyminen on edelleen merkittävä ongelma. Noin 12 000–13 000 pakolaisen odotetaan jäävän Nepaliin, kun pakolaisten uudelleensijoittaminen kolmansiin maihin päättyy vuonna 2017.

Äänestysprosentti oli suhteellisen alhainen vuoden 2013 parlamenttivaaleissa ja vuoden 2016 paikallisvaaleissa. Vuoden 2016 paikallisvaaleihin osallistuneiden naisten lukumäärä yli kaksinkertaistui verrattuna ensimmäisiin paikallisvaaleihin vuonna 2011. Toukokuussa 2016 maassa oli 49 rekisteröityä kansalaisjärjestöä. Sukupuolten tasa-arvossa on edelleen puutteita Bhutanissa. Maailman talousfoorumin vuoden 2016 Global Gender Gap-raportissa Bhutan oli 144 maan joukossa sijalla 121. Naisten edustus politiikassa on hyvin vähäistä. Naisten määrä julkishallinnossa on kuitenkin viime vuosina kasvanut.

Lehdistönvapauden alalla Bhutanin sijoitus nousi 10 pykälää vuonna 2016 World Press Freedom Indexin mukaan (huhtikuu 2016), ja se on 180 maan joukossa sijalla 94. Bhutanin sijoitus on paras kaikista kahdeksasta Etelä-Aasian maasta.

Hallitus on käynnistänyt aloitteen suuntaviivojen hyväksymiseksi eräiden keskeisten ihmisoikeusvälineiden ratifioimista varten. Hallitus tunnustaa lähisuhdeväkivallan ongelman maassa, ja se jatkoi vuonna 2016 toimia ongelman ratkaisemiseksi erityisesti tiedotuskampanjoiden avulla.

EU käsitteli ihmisoikeuskysymyksiä Bhutanin hallituksen kanssa eri kokoonpanoissa, etenkin viimeisimpien (kuudensien) Thimphussa marraskuussa 2015 pidettyjen kahden vuoden välein järjestettävien neuvottelujen aikana. EU:n suurlähettiläs Kozłowski vieraili Bhutanissa esittämässä valtuuskirjeensä, ja Bhutanin uusi EU-suurlähettiläs Pema Choden esitti valtuuskirjeensä puheenjohtaja Tuskillle elokuussa 2016.

Suuntaa-antavan monivuotisen ohjelman (2014–2020) mukaisesti EU keskittää tukensa kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseen ja paikallishallinnon uudistamiseen tavoitteenaan lujittaa hajauttamisprosessia sekä vallan ja resurssien siirtämistä. Yli puolet varoista on osoitettu hyvän hallintotavan tukemiseen. Tuen pääkohteita ovat paikallisviranomaisten voimaannuttaminen, kansalaisyhteiskunnan valmiuksien kehittäminen ja julkisen varainhoidon uudistuksissa avustaminen. Kestävään maa- ja metsätalousalaan sisällytetään vahva sukupuolinäkökulma monialaisena kysymyksenä.

Viimeisimmän UPR-arvioinnin (2014) jälkeen Bhutan on käsitellyt useita suosituksia, muun muassa sosiaalipalvelujen (terveydenhuolto, koulutus) saatavuutta, köyhyyden poistamista, lähisuhdeväkivaltaan puuttumista, tasa-arvoasioita sekä korruption torjuntaa koskevia suosituksia. Bhutan on toteuttanut merkittäviä toimia erityisesti korruption torjumiseksi ja naisten ja lasten oikeuksien turvaamiseksi.

Bhutan on allekirjoittanut ja ratifioinut kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan YK:n yleissopimuksen sekä lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja sen valinnaiset pöytäkirjat. Hallitus on käynnistänyt aloitteen suuntaviivojen hyväksymiseksi muiden ihmisoikeusvälineiden ratifioimista varten.

Bhutanin on ryhdyttävä päättäväisiin toimiin kansainvälisten ihmisoikeussopimusten allekirjoittamiseksi.

EU:n tulevana painopisteenä on pääasiassa tukea hallituksen pyrkimyksiä lujittaa demokratiaa muun muassa voimaannuttamalla paikallisviranomaisia, suojaamalla naisten ja lasten oikeudet ja edistämällä sukupuolten tasa-arvoa.

Brunei Darussalamin valtio

Brunei Darussalamin valtio on absoluuttinen monarkia, jossa on ollut vuodesta 1963 alkaen voimassa poikkeustila, jonka julisti nykyisen johtajan Sultan Hassanal Bolkiahin isä. Kyläneuvostoilla ja neuvoa-antavilla elimillä, joihin kuuluu lakiasäätävä neuvosto, on rajoitettu rooli lainsäädännön suosittamisessa ja hyväksymisessä. Vaikka Brunei on muutoin suvaitseva yhteiskunta, jossa sunnuntait ja joulupäivä ovat yleisiä vapaapäiviä, se on omaksunut konservatiivisen islamin muodon, jota se pyrkii kehittämään edelleen malaijilaisen islamilaisen monarkian mallin mukaisesti.

Toisin kuin edellisvuonna, vuonna 2016 ei ollut mitään merkkejä malaijilaisen islamilaisen monarkian mallista johtuvasta tilanteen kiristymisestä, jolla olisi vaikutusta kansalaisten arkeen. Joulukuun 2015 "joulukuusikiista" ei noussut uudestaan esille. Ei ole epäilystäkään siitä, että hallituksen politiikka on edelleen kaikilta osin kansalaiskeskeistä. Monarkia osoittaa edelleen syvää omistautumista ihmisten hyvinvoinnille, ja väestö nauttii elämästä rauhanomaisessa ja sopusointuisessa ympäristössä.

Lokakuussa 2013 julkaistu šaria-rikoslaki sisältää säännöksiä, jotka vaikuttavat uskonnonvapautta säätelevään oikeudelliseen rakenteeseen. Ensimmäinen vaihe (jossa rangaistukset rajoitetaan sakkoihin ja vankeuteen) otettiin käyttöön toukokuussa 2014. Tuomioistuimille on ilmoitettu vain muutamista tapauksista. Vuonna 2016 ei ollut tietoa siitä, otettaisiinko šaria-lain seuraavat vaiheet käyttöön ja milloin. Huolena on kuitenkin edelleen, että šaria-rikoslain täysimääräinen käyttöönotto vaarantaisi pitkäaikaiset kansainväliset ihmisoikeussitoumukset.

Šaria-rikoslain asteittainen käyttöönotto voidaan nähdä yrityksenä lisätä sosiaalista ja uskonnollista kuria ja säilyttää malaijikkulttuuria, -perinteitä ja -käytänteitä, eikä niinkään pyrkimyksenä rangaista rikoksista tai hillitä rikollisuuden kasvua, sillä sitä on Bruneissa vain vähän. Tavoitteena on säilyttää bruneilainen yhteiskunta nykyisessä tilassaan ja pitää yllä sen keskeisiä arvoja. Rikoslaki täydentää Bruneissa voimassa olevaa šaria-perheoikeutta. Koska tällä hetkellä ei ole näyttöä toisen ja kolmannen vaiheen ottamisesta käyttöön lähiaikoina ja koska saatavilla on vain summittaista tietoa siitä, millaisessa suhteessa šarian oikeudellinen käsite tulee olemaan voimassa oleviin lakeihin, tässä vaiheessa on vaikeaa arvioida, miten šaria-rikoslakia saatetaan tulevaisuudessa panna täytäntöön.

EU otti ihmisoikeuskysymykset johdonmukaisesti esiin Brunein viranomaisten kanssa pidetyissä kahdenvälisissä kokouksissa. EU:n jäsenvaltiot ovat säännöllisesti kehottaneet Bruneita liittymään useampiin YK:n keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin. Vuonna 2016 Bruneissa edustettuina olevat jäsenvaltiot jatkoivat vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan ja muiden sidosryhmien (esimerkiksi kirkkojen) kanssa.

Brunei ratifioi huhtikuussa 2016 vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja toukokuussa lapsen oikeuksista tehdyn yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin. Brunein on ehdottomasti parannettava työntekijöiden ja erityisesti siirtotyöläisten oikeuksien kunnioittamista. Brunei ei ole vielä ratifioinut tiettyjä keskeisiä ihmisoikeusyleissopimuksia, kuten kidutuksen vastaista yleissopimusta ja kansalaisyhteiskunta- ja poliittisia oikeuksia koskevaa kansainvälistä yleissopimusta.

Myanmar/Burma

Myanmarin/Burman rauhanomainen demokratiaan siirtyminen jatkui vuonna 2016: uusi parlamentti aloitti työnsä 1. helmikuuta, maan presidentiksi valittiin siviili ensimmäistä kertaa yli 50 vuoteen ja uusi hallitus astui virkaansa 30. maaliskuuta. Aung San Suu Kyi, jota sotilaiden vuonna 2008 laatima perustuslaki estää saamasta valtion korkeinta virkaa, otti vastaan valtiollisen neuvonantajan, ulkoministerin ja presidentin kanslian ministerin tehtävät.

Sanan-, yhdistymis- ja kokoontumisvapauden aloilla on taannuttu. Tiedotusvälineiden vapauden rajoittaminen, toimittajien, ihmisoikeuksien puolustajien, aktivistien ja tavallisten kansalaisten pelottelu, pidättäminen ja vaino sekä televiestintälain 66(d) pykälän ja rikoslain 505(b) pykälän käyttäminen ovat huolestuttavia kehityssuuntauksia.

Hallituksen määräämä kielto toimittaa humanitaarista apua konfliktista kärsiville väestöosille asettaa edelleen merkittäviä haasteita elintärkeiden avustus- ja suojelupalvelujen tarjoamiselle ja mahdollisuuksille reagoida loukkauksiin Rakhinin (erityisesti turvallisuusselvitysoperaation käynnistyttyä pohjoisessa lokakuussa 2016), Kachinin (etenkin hallituksen hallintaan kuulumattomilla alueilla) ja Shanin osavaltioissa.

Maassa käynnistettiin myös aloitteita oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen kulttuurin luomiseksi, ihmisoikeuksien edistämiseksi ja lainsäädäntökehityksen tarkistamiseksi. Ensimmäisenä toimenpiteenä vapautettiin yli 300 poliittista vankia, aktivistia ja ihmisoikeuksien puolustajaa. Muslimivihan julistamisesta tunnettu radikaali buddhalaisjärjestö kiellettiin. Koska kansainvälinen yhteisö, EU mukaan luettuna, pitää erittäin tärkeänä kansalaisuudettoman rohingya-vähemmistön ahdinon ratkaisemista, Aung San Suu Kyi päätti heti hallintonsa alkuvaiheessa puuttua tilanteen taustalla oleviin syihin Rakhinen osavaltiossa. YK:n entisen pääsihteerin Kofi Annanin johtaman Rakhinen osavaltion neuvoo-antavan komitean perustaminen, rauhan, vakauden ja kehityksen edistämistä Rakhinen osavaltiossa käsittelevän keskuskomitean perustaminen sekä meneillään oleva pitkän aikavälin sosiaalis-taloudellisen kehitysohjelman laatiminen Rakhinen osavaltiota varten ovat tärkeitä askeleita oikeaan suuntaan. Luottamuksenosoituksena hallituksen sitoumukselle parantaa ihmisoikeuksia ja edistyä kohti demokratiaa ja kansallista sovintoa EU päätti syyskuussa 2016 luopua Myanmarin/Burman ihmisoikeuksia koskevasta päätöslauselmasta, jota se on esittänyt YK:n yleiskokouksen kolmannen komitean käsiteltäväksi vuodesta 1991 lähtien.

Turvallisuusjoukkojen kovakourainen reagointi rajapoliisin tiloihin 9. lokakuuta 2016 kohdistuneisiin kolmeen koordinoituun hyökkäykseen Rakhinen osavaltion pohjoisosassa johti säännöllisen humanitaarisen avun täydelliseen lakkaamiseen, ja siitä lähtien yli 150 000 ihmistä on ollut vailla humanitaarista apua. Se johti myös uusien turvallisuusoperaatioon liittyvien tapausten käsittelyn ruuhkautumiseen ja pakotti yli 70 000 rohingyaa hakeutumaan turvaan naapurimaahan Bangladeshiin. Lisäksi yli 20 000 ihmistä joutui siirtymään maan sisäisesti, koska heidän kylänsä poltettiin maan tasalle. Hallitus kiisti raportit turvallisuusjoukkojen vakavista ihmisoikeusloukkauksista.

Tämän lisäksi kykenemättömyys toteuttaa suojelutoimia on huolestuttavaa, kun otetaan huomioon viime kuukausina raportoitujen vakavien, suojelua edellyttävien tapahtumien suuri määrä. Näihin raportoituihin tapahtumiin (joista useimmille ei ole tehty YK:n riippumatonta todentamista nykyisten pääsyrjoitteiden johdosta) kuuluu raiskauksia ja seksuaalista tai sukupuoliperusteista väkivaltaa, murhia, sieppauksia ja mielivaltaisia pidätyksiä (mukaan lukien tämänhetkiset lapsien pidätykset).

Rakhinen keskiosassa voimassa oleva apartheid-järjestelmä sisältää vakavia liikkumisrajoituksia, joilla evätään muslimiväestöiltä elinkeinon harjoittaminen ja peruspalvelut. Lisäksi 120 000 ihmistä on sijoitettu viideksi vuodeksi leireille. Tämän lisäksi toimenpiteet, joilla pyritään puuttumaan valtiottomuuden ongelmaan (maailman suurimmat käsiteltävien tapausten määrät) ovat edelleen äärimmäisen riittämättömät.

Uusi hallitus otti rauhan saavuttamisen tärkeimmäksi tavoitteekseen ja antoi uutta pontta rauhanprosessille yli tusinan aseellisen etnisen ryhmän kanssa. Kansallisen poliittisen vuoropuhelun, niin sanotun 21. vuosisadan Panglongin konferenssin, ensimmäinen kierros järjestettiin 31. elokuuta – 4. syyskuuta 2016. Tässä yhteydessä korkea edustaja Federica Mogherini antoi julkilausuman, jossa hän ilmaisi tyytyväisyytensä osallistavampaan kehitykseen ja kehotti kaikkia sidosryhmiä työskentelemään yhdessä rakentavassa ja ennakoivassa hengessä konfliktin lopettamiseksi.

UNHCR:n vuotuisen Global Trends -selvityksen mukaan Myanmar oli vuoden 2016 lopussa kymmenen suurimman pakolaisten lähtömaan joukossa kahdeksannella sijalla. Myanmarista peräisin olevien pakolaisten määrä oli 490 300 verrattuna 451 800:aan vuonna 2015.

Vaikka neuvottelut aloitettiin uudelleen, Myanmarin armeijan ja etnisten aseellisten ryhmien kiihtyvät taistelut Kachinin osavaltiossa ja Shanin osavaltion pohjoisosissa ovat heikentäneet luottamusta rauhanprosessiin. Humanitaarisen avun pääsy siirtymään joutuneen väestön luokse muilla kuin hallituksen valvomilla alueilla on alhaisimmillaan sitten vuoden 2011, jolloin konflikti käynnistyi uudelleen, ja näillä alueilla on raportoitu etnisiin vähemmistöihin kohdistuneista monista ja erittäin vakavista ihmisoikeusloukkauksista.

Kuten Rakhinen pohjoisosan sekä Shanin ja Kachinin osavaltioiden tapahtumat ovat osoittaneet, Myanmarin armeija ei näytä kunnioittavan suhteellisuusperiaatteita eikä tekevän eroa taistelijoiden ja siviilien välillä.

Ihmisoikeuksista vastaava EU:n erityisedustaja vieraili Myanmarissa/Burmassa

20.–24. marraskuuta 2016 järjestetyn kolmannen ihmisoikeusvuoropuhelun puitteissa. Valtiollisen neuvonantajan ja Myanmarin asevoimien komentajan kanssa järjestetyissä kokouksissa hän kehotti aloittamaan pikaisesti uudelleen humanitaarisen avun toimitukset Rakhinen osavaltion pohjoisosiin, parantamaan tiedotusvälineiden ja riippumattomien tarkkailijoiden pääsyä sekä suorittamaan riippumattoman ja uskottavan tutkinnan 9. lokakuuta tapahtuneista hyökkäyksistä ja niiden jälkeisistä operaatioista. Hän painotti myös valtiollisen neuvonantajan jo käynnistämien aloitteiden jatkamista ongelmien taustalla olevien kysymysten ratkaisemiseksi Rakhinen osavaltiossa. Muissa kokouksissa EU:n erityisedustaja keskusteli tiedotusvälineiden vapaudesta ja sananvapaudesta sekä meneillään olevasta lainsäädännön tarkistamisprosessista.

Ihmisoikeusvuoropuhelun alla järjestettiin kansalaisyhteiskuntafoorumi. Huolenaiheita olivat muun muassa "rodun ja uskonnon suojelua" koskevat neljä lakia, naisiin kohdistuva väkivalta, sanan- ja ilmaisunvapauden uudet rajoitukset, poliittiset vangit, vankilaolot, työlainsäädännön uudistus, uudesta lainsäädännöstä järjestettävien kuulemisten puute, rauhanprosessi ja avoimuus tulevasta EU:n ja Myanmarin/Burman investointisuojausopimuksesta.

2. joulukuuta 2016 annettiin tiedottajan julkilausuma, jossa toistettiin huoli Rakhinen osavaltion tilanteesta ja kiihtyvistä taisteluista maan koillisosissa.

1. kesäkuuta 2016 annetussa yhteisessä tiedonannossa "Myanmaria/Burmaa koskevan EU:n strategian osatekijät: erityiskumppanuus demokratian, rauhan ja vaurauden edistämiseksi" esitetään EU:n tehostettu sitoumus tukea siirtymistä demokratiaan, rauhaa ja kansallista sovintoa ja osallistavaa kestäväää kehitystä. Demokratia, oikeusvaltioperiaate ja hyvä hallinto ja ihmisoikeuksien edistäminen ovat keskeisiä toiminta-aloja. EU:n ulkoasiainministerit ilmaisivat 20. kesäkuuta 2016 tyytyväisyytensä yhteiseen tiedonantoon, jossa esitetään suunnitelma johdonmukaista, kunnianhimoista ja ennakoivaa sitoumusta ja Myanmarin/Burman kanssa tehtävää tehostettua yhteistyötä varten. Lisäksi ministerit toistivat sitoumuksen tukea maata täysimääräisesti sen tiellä kohti demokratiaa.

Demokratian vakiinnuttamiseksi EU on ollut yhteydessä Myanmarin armeijaan, joka on edelleen tärkeä poliittinen toimija, selvittääkseen sille EU-maiden puolustusvoimien roolia ja toimintaa. EU:n sotilaskomitean puheenjohtaja kenraali Kostarakos vieraili maassa kesäkuussa 2016 ja kutsui komentajan osallistumaan EU28-maiden puolustusvoimien komentajien kokoukseen 7.–8. marraskuuta. Poliittisten ja turvallisuusasioiden komiteassa komentaja selitti armeijan roolia politiikassa ja rauhanprosessissa.

Syyskuussa 2016 EU osallistui toiseen sidosryhmäfoorumiin, jossa käsiteltiin aloitetta työntekijöiden perusoikeuksien ja työelämän käytäntöjen edistämiseksi Myanmarissa/Burmassa. Keskusteluissa käsiteltiin muun muassa painopisteitä ja haasteita maan työlakien ja -käytäntöjen nykyaikaistamisessa ja kansainvälisten työnormien noudattamisen parantamisessa sekä sitä, miten tässä prosessissa voidaan edistää osallistavaa yhteistyötä kansallisten ja kansainvälisten sidosryhmien kanssa.

Euroopan parlamentti hyväksyi vuonna 2016 Myanmarista/Burmasta kaksi päätöslauselmaa, joissa keskitytään erityisesti rohingyväestön tilanteeseen.⁷⁹

EU esitti jälleen YK:n ihmisoikeusneuvostossa Myanmaria/Burmaa koskevan päätöslauselman, jolla YK:n erityisraportoijan toimeksiantoa jatkettiin vielä vuodella. Päätöslauselma hyväksyttiin ilman äänestystä. EU tuki myös maan ja ILO:n välistä uudistettua yhteistyötä, erityisesti pakkotyön poistamisen ja yhdistymisvapauden osalta.

Kambodžan kuningaskunta

Vuonna 2016 poliittiset jännitteet Kambodžan hallitsevan puolueen – Kambodžan kansanpuolueen (CPP) – ja tärkeimmän oppositiopuolueen – Kambodžan kansallisen pelastuksen puolueen (CNRP) – välillä kasvoivat, ja monia opposition jäseniä, kansalaisyhteiskunnan toimijoita ja ihmisoikeuksien puolustajia pidätettiin ja vangittiin.

⁷⁹ Euroopan parlamentin päätöslauselma 7. heinäkuuta 2016 Myanmarista, erityisesti rohingyväestön tilanteesta (2016/2809(RSP)) ja päätöslauselma 15. joulukuuta 2016 rohingya-vähemmistön tilanteesta Myanmarissa (2016/3027(RSP)).

30. toukokuuta 2016 päivätyssä EU:n paikallisessa julkilausumassa kehoitettiin lopettamaan oppositiojohtajan ja kansalaisjärjestöjen edustajien oikeudellinen häirintä. Euroopan parlamentti ilmaisi 9. kesäkuuta 2016 päivätyssä päätöslauselmassa olevansa syvästi huolissaan Kambodžan tiukentuneesta ilmapiiristä oppositiopoliitikkojen ja ihmisoikeusaktivistien kannalta sekä piti valitettavana ihmisoikeuksien puolustajien ja aktivistien poliittisin perustein nostettuja syytteitä ja heidän oikeudellista häirintäänsä.⁸⁰

Merkittävä politiikantutkija ja hallituksen arvostelija Kem Ley murhattiin heinäkuussa 2016, ja hänen hautajaismenoihinsa osallistui tuhansia Kambodžan kansalaisia. Kem Leyn tapauksen oikeudellinen tutkinta saatiin päätökseen joulukuussa 2016. Maanpaossa elävää CNRP:n puheenjohtajaa Sam Rainsyä vastaan nostettiin vuonna 2016 uusia syytteitä. Lokakuussa 2016 Kambodžan hallituksen uskotaan kieltäneen Sam Rainsyä palaamasta maahan. Marraskuussa 2016 oppositiopuolueen senaattori Hong Sok Hour tuomittiin seitsemäksi vuodeksi vankeuteen väärentämisestä ja sosiaaliseen kaaokseen yllyttämisestä. Joulukuussa Sam Rainsy tuomittiin poissaolevana viideksi vuodeksi vankeuteen samassa asiassa. Marraskuussa 2016 oppositiopuolueen senaattori Thak Lany tuomittiin poissaolevana 18 kuukauden vankeusrangaistukseen hänen syytettyään pääministeri Hun Seniä osallisuudesta politiikantutkija Kem Leyn murhaan 10. heinäkuuta.

Joulukuussa 2016 kuningas armahti pääministeri Hun Senin pyynnöstä CNRP-puolueen varapuheenjohtajan Kem Sokhan, jonka ei näin ollen tarvitse kärsiä viiden kuukauden vankeusrangaistustaan. Joulukuussa kuningas armahti toisen opposition jäsenen Seang Chetin. Kem Sokhan tapaus johti kambodžalaisen NGO:n ADHOCin neljän työntekijän ja kansallisen vaalilautakunnan varapääsihteerin pidätyksiin (pidätettyihin on tiedotusvälineissä viitattu nimellä "ADHOC 5"). Heidän tutkintavankeutensa alkoi 28. huhtikuuta 2016 ja jatkuu edelleen, vaikka hallituksen on sanottu sitoutuneen vapauttamaan heidät 31. joulukuuta 2016 mennessä. ILO tarkasteli vuonna 2016 edelleen yhdistymisvapautteen liittyviä puutteita, ja ne todettiin marraskuussa erittäin vakaviksi ja kiireellisiksi. EU ilmaisi huolensa jatkuvista yhdistymisvapauden rajoituksista ja työntekijöiden oikeuksien suojelun puutteesta.

⁸⁰ Euroopan parlamentin päätöslauselma 9. kesäkuuta 2016 Kambodžasta (2016/2753(RSP)).

Toukokuussa 2016 järjestetyssä EU–Kambodža-sekakomitean yhdeksännessä kokouksessa EU otti esille useita ihmisoikeuskysymyksiä, joista voidaan erityisesti mainita poliittinen kehitys, mukaan lukien NGO:iden työntekijöiden pidätykset; poliittisen keskustelun ja kritiikin esittämismahdollisuuksien kaventaminen; sananvapaus yleisesti ottaen; maanomistuskonfliktien käsittely; yhdistyksiä ja NGO:ita koskevan lain soveltamiseen liittyvät riskit sekä ammattiliittoja, televiestintää ja kyberrikollisuutta koskeviin lakeihin liittyvät kysymykset.

Maariidat ovat edelleen merkittävä ongelma Kambodžassa. Kambodžan hallitus on toteuttanut joitakin myönteisiä toimia. Edistyminen maakiistojen ratkaisemisessa on kuitenkin edelleen hidasta. EU on tehnyt yhteistyötä Kambodžan hallinnon kanssa, jotta suoritettaisiin riippumaton tarkastus maavaatimuksista, jotka liittyvät moniin sokerintuotantoa koskeviin taloudellisiin maankäyttöoikeuksiin. Kambodžan hallitus ei kuitenkaan ole vielä tehnyt virallista päätöstä tarkastuksen toteuttamisesta.

Äänestäjien rekisteröinti kesäkuun 2017 kunnallisvaaleihin on päättynyt. Yli 7,8 miljoonaa äänestäjää rekisteröityi, ja näistä noin 81 prosenttia on vaalikelpoisia. EU on tukenut vaaliuudistuksia pääasiassa tehostamalla äänestäjien rekisteröintiprosessia. EU:n tuki kattaa useita aloja: hanketuki rekisteröintiprosessille; tekninen tuki kansalliselle vaalilautakunnalle oikeudellisten ja kansalaiskasvatuksen näkökohtien osalta; tuki kotimaiselle tarkkailutoiminnalle vuosien 2017 ja 2018 vaaleissa sekä vaaleihin liittyvien väkivaltaisuuksien seuranta.

EU:n edustusto toteutti vuonna 2016 erittäin aktiivisesti ihmisoikeusaloitteita, joita EU pitää ratkaisevan tärkeinä Kambodžan kannalta. Nämä liittyvät ympäristö- ja maa- ja metsätalouden oikeuksiin, yhdistymisvapauteen, oikeuslaitoksen riippumattomuuteen ja demokratiaan (mukaan lukien avoimet, uskottavat ja osallistavat vaalit). Tärkeimpiä EU:n edustuston toteuttamia toimia olivat esitelmätilaisuuden järjestäminen kansainvälisenä ihmisoikeuksien päivänä ja taloudellinen tuki ihmisoikeuksien edistämiseen liittyville hankkeille. Lisäksi EU:n edustusto piti säännöllisesti kokouksia hallinnon keskeisten toimijoiden kanssa hyvään hallintotapaan ja demokratiaan liittyvistä kysymyksistä, kuten oikeuslaitoksen oikeudenmukaisuus ja riippumattomuus ja oikeudenmukainen menettely, tasapuoliset toimintaedellytykset vaaleissa ja maa- ja metsätalouden oikeudet. Näistä asioista keskusteltiin myös opposition ja kansalaisyhteiskunnan johtajien kanssa. EU:n edustusto myös osallistui Euroopan parlamentin ihmisoikeuksien alivaliokunnan vierailun järjestelyihin ja itse vierailuun 30. maaliskuuta – 2. huhtikuuta 2016.

EU tukee EIDHR:n aihekohtaisen budjettikohdan kautta kansalaisjärjestöjä, jotka kouluttavat ja pyrkivät vahvistamaan ihmisoikeuksien puolustajia. EU tukee myös maareformin parissa työskenteleviä kansalaisjärjestöjä, joiden painoituksina ovat mailtaan hädettyjen maaseudun köyhien yhteisöjen tukeminen, alkuperäiskansojen maa- ja metsäoikeuksien tukeminen sekä kaupunkialueiden köyhien tukeminen, jotta heidän oikeutensa turvattuun maanhallintaan tunnustettaisiin.

EU on Kambodžan tuomioistuinten erityisjaostojen merkittävä rahoittaja. Erityisjaostoille antamansa tuen lisäksi EU tukee kansalaisjärjestöjä, jotka toteuttavat tuomioistuimen vahvistamia rikoksenuusimisen ehkäisyä ja yhdyskuntapalvelua koskevia hankkeita. Kambodžan tuomioistuinten erityisjaostojen korkeimman oikeuden jaosto vahvisti 23. marraskuuta 2016 entisten Punaisten khmerien johtajien Nuon Chean ja Khieu Samphanin elinkautiset tuomiot ihmisyyttä vastaan tehdyistä rikoksista, jotka liittyvät Phnom Penhin evakuointiin välittömästi kaupungin antauduttua 17. huhtikuuta 1975.

Ihmisoikeuksia käsittelevä YK:n erityisraportoija vieraili Kambodžassa kahdesti vuonna 2016 ja otti esille huolensa kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kaventumisesta Kambodžassa. YK:n ihmisoikeusneuvostossa Genevessä 14. syyskuuta 2016 (39 maan nimissä, mukaan lukien EU:n 28 jäsenvaltiota, Yhdysvallat ja Japani) annetussa yhteisessä julkilausumassa tuotiin ilmi huoli poliittisten jännitteiden kiristymisestä Kambodžassa ja siitä vaikutelmasta, että hallituksen arvostelijoihin kohdistetaan suhteettoman paljon oikeustoimia.

Kambodžan hallitus on pitänyt joitakin YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston (OHCHR) toimia Kambodžassa maan sisäisiin asioihin puuttumisena. Pitkien keskustelujen jälkeen Kambodžan ja OHCHR:n välinen uusi kaksivuotinen yhteisymmärryspöytäkirja allekirjoitettiin joulukuussa 2016.

Kiinan kansantasavalta

Vuonna 2016 EU jatkoi toimintaansa edistääkseen ihmisoikeuksien yleismaailmallisuutta ja auttaakseen parantamaan Kiinan ihmisoikeustilannetta aktiivisesti ja kestävästi.

EU:n pääprioriteetit Kiinan ihmisoikeustilanteen osalta pysyivät samoina vuonna 2016: oikeusvaltioperiaatteen paremman noudattamisen edistäminen, sananvapauden tukeminen ja kansalaisyhteiskunnan, ihmisoikeuksien puolustajien ja vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden, erityisesti uiguurien ja tiibetiläisten tukeminen. Yhtenä EU:n prioriteettina on myös kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen ratifioiminen; Kiina allekirjoitti yleissopimuksen vuonna 1998 ja sitoutui kahden UPR-arvioinnin aikana (2009 ja 2013) ratifioimaan sen. Lisäksi EU jatkoi toimiaan osana yleistä kuolemanrangaistuksen vastaista kampanjointiaan, koska Kiinassa pannaan täytäntöön runsaasti kuolemanrangaistuksia. Teloitusten määrän vähentämiseksi on kuitenkin käynnistetty joitakin uudistuksia. EU muistutti edelleen Kiinaa sen YK:n peruskirjan ja kansainvälisen oikeuden mukaisista velvoitteista, jotka on otettu huomioon myös Kiinan perustuslaissa, ja kehotti Kiinaa toteuttamaan kyseisten velvoitteiden mukaista politiikkaa.

Kaiken kaikkiaan vuonna 2016 Kiina paransi edelleen sosiaalista ja taloudellista tilannettaan ja auttoi miljoonia kansalaisiaan pois köyhyydestä. Kiinan yleinen ihmisoikeustilanne huolestuttaa EU:ta kuitenkin edelleen. Toimet oikeuslaitoksen riippumattomuuden ja ammattimaisuuden parantamiseksi ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden varmistamiseksi rikosprosessilain vuoden 2012 uudistuksen mukaisesti eivät valitettavasti olleet tehokkaita, koska vangittujen henkilöiden menettelylliset takeet ovat puutteelliset.

Ihmisoikeuksien puolustajien tilanne heikkeni edelleen heinäkuussa 2015 todetun ihmisoikeusasianajajien ja ihmisoikeuksien puolustajien vangitsemis- ja pidätysaallon seurauksena. Heinäkuun 2015 tehoiskun kohteina olleista 300 asianajajasta ja ihmisoikeuksien puolustajasta 17 oli vuoden 2016 lopussa vielä vangittuna tai kotiarestissa. EU on huolestunut näihin vangitsemisiin liittyvästä avoimuuden puutteesta ja siitä, että on raportoitu menettelyllisten takeiden puuttumisesta mitä tulee asianomaisten oikeuteen tavata perheenjäseniään ja käyttää valitsemaansa asianajajaa. Vangittuja ja niin sanottuun "kotiarestiin", jossa vankeja pidetään eristyksissä ulkomaailmasta salaisessa paikassa, asetettuja kohdeltiin toistuvien raporttien mukaan huonosti. Vangittujen perheenjäsenet ilmoittivat myös joutuneensa säännöllisesti erilaisen viranomaisten häirinnän uhreiksi.

EU ilmaisi kautta vuoden huolensa ihmisoikeusasianajajien ja aktivistien vangitsemisesta ja tuomitsemisesta. Erityisesti elokuussa 2016 EU arvosteli Zhai Yanminin, Hu Shigenin, Zhou Shifengin ja Gou Hongguon tuomioita ja sitä, ettei oikeudenkäynneissä noudatettu Kiinan omaa rikosprosessilakia ja että vastaajien oikeuksia asianmukaiseen puolustautumiseen rikottiin. Lisäksi EU pani huolestuneena merkille niiden EU:n diplomaattien, jotka yrittivät päästä tarkkailemaan tätä oikeudenkäyntiä Tianjinissa elokuussa 2016, kohtelun ja heitä vastaan esitetyt perusteettomat syytökset, vaikka Kiinan lainsäädännön mukaan oikeudenkäynnin olisi pitänyt olla avoin.

Etnisiin ja uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden ihmisoikeustilanne on edelleen huolestuttava, etenkin Tiibetissä ja Xinjiangissa. Tiibetin kielen puolesta kampanjoineen Tashi Wangchukin vangitseminen tammikuussa 2016 ja tiibetiläisen bloggaajan Druklon tuomitseminen maaliskuussa 2016 osoittavat, että sananvapautta rajoitetaan Tiibetissä edelleen. Buddhalaisen Larung Gar -akatemian purkutyöt sekä munkkien karkotukset ja niin kutsuttu "isänmaallinen uudelleenkoulutus" aiheuttivat tiibetiläisyhteisössä paljon kärsimystä ja jopa itsemurhia. Vaikka polttoitsemurhien lukumäärä tiibetiläisväestön keskuudessa vähentyi, vuonna 2016 raportoitiin kolmesta uudesta tapauksesta. Xinjiangissa raportoitiin jatkuvista yhteiskunnallisista levottomuuksista ja sorrosta, jotka liittyvät uiguurien taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien rajoittamiseen, mukaan lukien islaminuskon harjoittaminen. Tammikuussa 2016 aktivisti Zhang Haitao tuomittiin 19 vuodeksi vankilaan hänen verkossa julkaisemiensa kirjoitusten vuoksi ja uiguurioppinut Ilham Tohti, joka edisti tasa-arvoa ja ymmärrystä eri etnisten ryhmien välillä, kärsii edelleen häntä vastaan vuonna 2014 langetettua elinkautista vankeusrangaistusta.

Oikeusalan uudistus jatkui vuonna 2016, ja lähisuhdeväkivaltaa koskeva laki tuli voimaan maaliskuussa ja terrorismintorjuntaa koskeva laki tammikuussa. Kiinan kyberturvallisuuslaki hyväksyttiin myös marraskuussa 2016. Laki ulkomaisten NGO:iden hallinnoinnista hyväksyttiin 28. huhtikuuta 2016, ja se tulee voimaan 1. tammikuuta 2017. Vuonna 2016 ryhdyttiin käsittelemään muutoksia uskontoasioita koskeviin asetuksiin, poliisilakiin ja asianajotoimistoihin sovellettaviin hallinnollisiin toimenpiteisiin. EU pani tyytyväisenä merkille ensimmäisen kansallisen lähisuhdeväkivaltaa koskevan lain voimaantulon, mutta muut lainsäädäntömuutokset antoivat syytä huoleen. EU ja sen jäsenvaltiot osallistuivat näistä laeista ja asetuksista järjestettyihin julkisiin kuulemisiin kannustaakseen Kiinaa välttämään ihmisoikeuksien rajoittamista ja sellaisten lakien säätämistä, jotka eivät vastaa Kiinan kansainvälisestä oikeudesta johtuvia velvoitteita. Tällä oli kuitenkin vain vähän vaikutusta lopputulokseen.

Kiinan asumisrekisterijärjestelmä (hukou) huolestuttaa edelleen EU:ta, koska se heikentää maaseudulla asuvien kansalaisten asemaa. Kiinan viranomaiset jatkoivat vuonna 2016 järjestelmän uudistamista ja poistivat joitakin siirtotyöläisten palkkaamisen tiellä olevia hallinnollisia esteitä, mutta lisä uudistukset ovat tarpeen, jotta voidaan parantaa siirtotyöläisten mahdollisuuksia saada oleskelulupia ja päästä sosiaalipalvelujen piiriin. Tämä parantaisi hyvinvointia merkittävässä osassa Kiinan väestöä samoin kuin Kiinan taloutta lisäämällä kulutusta.

Naisten oikeudet on suojattu Kiinan perustuslaissa. Puutteita on kuitenkin edelleen, ja pyrkimykset puolustaa naisten oikeuksia tukahdutetaan usein. Vuonna 2016 Kiina muutti väestö- ja perhesuunnittelulakiaan siten, että kaikki avioparit voivat hankkia kaksi lasta. Tammikuussa 2016 viranomaiset sulki merkittävän naisten oikeusavun keskuksen, mikä aiheutti protesteja naisten oikeuksia ajavien aktivistien keskuudessa. Vaikka Kiina on antanut lainsäädäntöä, jolla varmistetaan tasa-arvo työpaikalla, vuonna 2016 julkaistuissa raporteissa (myös Kiinan valtion virallisen uutistoimiston Xinhuan artikkelissa maaliskuussa 2016) todettiin, että naisiin kohdistuva syrjintä on edelleen yleistä kiinalaisessa yhteiskunnassa. EU tuki ja järjesti useita tapahtumia naisten oikeuksista sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevan toimintasuunnitelman 2016–2020 puitteissa.

Kiinan kansalaisten erityinen huolenaihe on ympäristön tila, ilmanlaatu ja vesiturvallisuus mukaan lukien. Kiinan hallitus painottikin tätä kysymystä toimissaan ja esitteli useita uusia säädöksiä, joissa asetetaan kunnianhimoisia tavoitteita ja annetaan täytäntöönpanoa ja sen valvontaa koskevia uusia säännöksiä, mukaan lukien yleisön tiedonsaanti ja NGO:iden oikeus nostaa yleisen edun kannalta merkittäviä kanteita ympäristövahingosta vastuussa olevia yksityisiä tahoja vastaan.

Täytäntöönpano on kuitenkin edelleen haasteellista. Pekingin kaltaisissa kaupungeissa on edistytty ilmansaasteiden vähentämisessä, mutta saastetasot ovat edelleen selvästi WHO:n normeja korkeammalla ja vakavia savusumukausia esiintyy vieläkin säännöllisesti. Veden saatavuus ja pilaantuminen ovat edelleen haaste.

Vapautta perustaa ammattiyhdistyksiä rajoitettiin edelleen Kiinassa vuonna 2016. Ainoa virallisesti tunnustettu ammattijärjestö oli Kiinan kommunistisen puolueen hallitsema Kiinan ammattiyhdistysten liitto. Työntekijöiden oikeuksien parissa toimiviin ruohonjuuritason järjestöihin kohdistettiin edelleen järjestelmällistä valvontaa ja sortoa, erityisesti Guangdongin maakunnassa. Työehtosopimusneuvottelut ovat viime vuosina ja myös vuonna 2016 lisääntyneet Kiinassa, vaikka niiden käyttäminen työmarkkinakiistojen ratkaisemisessa on edelleen suhteellisen vähäistä verrattuna työmarkkinakiistojen kasvavaan määrään. Taloudellisesta näkökulmasta katsottuna minimipalkka ja muu palkkataso nousivat vuonna 2016, mikä edisti köyhyyden vähentämistä ja taloudellisen hyvinvoinnin laajentamista; maksamattomiin tai osittain maksettuihin palkkoihin liittyvät työmarkkinakiistat ovat kuitenkin edelleen ongelmallinen kysymys.

EU otti ihmisoikeuskysymykset edelleen esille Kiinan kanssa eri tasoilla ja eri foorumeilla. Erityisesti puheenjohtaja Tusk otti EU:n huolenaiheet esille sekä kahdenvälisesti Kiinan presidentin Xin ja pääministeri Lin kanssa sekä julkisesti tiedotustilaisuudessaan EU–Kiina-huippukokouksessa Pekingissä 12.–13. heinäkuuta 2016. Hän korosti, miten tärkeänä EU pitää ihmisoikeuksia olennaisena osana suhteitaan Kiinaan, erityisesti lehdistönvapautta ja sananvapautta sekä yhdistymis- ja kokoontumisvapautta.

Vuonna 2016 EU antoi viisi julkilausumaa Kiinan ihmisoikeustilanteesta. 22. tammikuuta annetussa tiedottajan julkilausumassa arvosteltiin EU:n kansalaisen ja ihmisoikeusaktivistin Peter Dahlinin pidätystä⁸¹. 29. tammikuuta EU pani paikallisessa julkilausumassa merkille Peter Dahlinin vapauttamisen, mutta ilmaisi huolensa monien muiden ihmisoikeuksien puolustajien ja asianajajien vangitsemisista⁸². 24. toukokuuta 2016 ja 5. elokuuta 2016 EU antoi paikallisen julkilausuman ja tiedottajan julkilausuman, joissa se kehotti Kiinaa varmistamaan täyden avoimuuden ja oikeudenmukaisen menettelyn noudattamisen vangittujen ihmisoikeusasianajajien tapausten käsittelyssä YK:n kidutuksen vastaisen komitean joulukuussa 2015 antamien suositusten mukaisesti⁸³. EU tähdensi myös, että vangituilla olisi oltava oikeus oikeusavustajaan ja sukulaisvierailuihin. Kansainvälisenä ihmisoikeuksien päivänä 10. joulukuuta 2016 julkaistussa paikallisessa julkilausumassa⁸⁴ EU toisti kehotuksensa vapauttaa Nobelin rauhanpalkinnon saaja Liu Xiaobo ja muut ihmisoikeusasianajat ja ihmisoikeuksien puolustajat, mukaan lukien Li Heping, Wang Quanzhang, Xie Yang ja erityisesti Jiang Tianyong, jonka vangitsemisesta Kiinan poliisi ilmoitti joulukuussa 2016 kuukausi hänen selittämättömän katoamisensa jälkeen.

EU:n ja Kiinan vuosittaisen ihmisoikeusvuoropuhelun 35. kierrosta ei järjestetty vuonna 2016 huolimatta EU:n ankarista ponnisteluista kokouksen järjestämiseksi ja Kiinan EU–Kiina-huippukokouksessa heinäkuussa 2016 antamasta sitoumuksesta järjestää kokous ennen vuoden 2016 loppua.

EU osallistui ihmisoikeuksien edistämiseen Kiinassa myös tukemalla Kiinassa erityisesti ihmisoikeuskysymysten parissa toimivia kansalaisjärjestöjä EIDHR:n puitteissa ja edistämällä kumppanuuksia Kiinan viranomaisten kanssa valtiosta riippumattomia toimijoita koskevan välineen (NSA) puitteissa. Hankkeissa keskityttiin oikeusvaltion vahvistamiseen, oikeuden saatavuuteen ja haavoittuvien ryhmien, kuten naisten, lasten ja vähemmistöjen oikeuksiin.

⁸¹ EU:n ulkosuhdehallinto, tiedottajan julkilausuma EU:n kansalaisen Peter Dahlinin pidätyksestä ja vangitsemisesta, 22. tammikuuta 2016.

⁸² EU:n edustusto Kiinassa, EU:n huoli Kiinan ihmisoikeustilanteesta, 29. tammikuuta 2016.

⁸³ EU:n edustusto Kiinassa, EU:n huoli Kiinan ihmisoikeustilanteesta, 24. toukokuuta 2016 ja EU:n ulkosuhdehallinto, tiedottajan julkilausuma kiinalaisten asianajajien ja muiden ihmisoikeuksien puolustajien tuomitsemisesta kumouksellisuussyytteiden perusteella, 5. elokuuta 2016.

⁸⁴ Euroopan unionin julkilausuma kansainvälisenä ihmisoikeuksien päivänä, 9. joulukuuta 2016.

EU viittasi Kiinan ihmisoikeustilanteeseen esityslistan kohdan 4 julkilausumissaan ihmisoikeusneuvoston kolmessa sääntömääräisessä istunnossa maaliskuu-, kesä- ja syyskuussa. Useat EU:n jäsenvaltiot liittyivät myös esityslistan kohdan 2 julkilausumaan Kiinasta ihmisoikeusneuvoston maaliskuun istunnossa. Elokuussa 2016 Kiina hyväksyi äärimmäistä köyhyyttä ja ihmisoikeuksia käsittelevän YK:n erityisraportoijan vierailun, joka oli ensimmäinen YK:n erityisraportoijan vierailu Kiinaan sitten joulukuun 2010. Yksi vierailun tuloksista oli suositus, että Kiina ottaisi käyttöön "vastuuvollisuusmekanismit", joita kansalaiset voivat käyttää, jos heidän oikeuksiaan loukataan.

Kiinan kansantasavallan erityishallinto-alue Macao

Macaon asukkaiden oikeuksia ja perusvapauksia kunnioitettiin ja oikeusvaltioperiaatetta noudatettiin edelleen Macaon perustuslakiin kirjatun "yksi maa, kaksi järjestelmää" -periaatteen mukaisesti. Macaossa kansalaisvapauksia, ihmisoikeuksia ja perusvapauksia kunnioitetaan hyvin. Hallitus vastusti kuitenkin edelleen YK:n kidutuksen vastaisen komitean ehdotusta perustaa ihmisoikeusalan riippumaton elin, todeten, ettei kyseistä suositusta voitu soveltaa Macaon, koska Macao on Kiinan kansantasavallan erityishallintoalue. Macaon suurimpia ihmisoikeusongelmia ovat ihmiskauppa, laajemman demokraattisen osallistumisen sallivien puitteiden puuttuminen ja työehtosopimusneuvotteluja koskevien lakien täytäntöönpanon valvonnan puutteellisuus.

EU jatkoi vuonna 2016 paikallisten ihmisoikeuksien puolustajien ja NGO:iden tukemista, tiedonvaihtoa niiden kanssa ja niiden valmiuksien vahvistamista järjestämällä seminaareja ja verkkokampanjoita. Tammikuussa 2016 järjestetyn yhteisen ihmiskauppaseminaarin jälkeen EU ja Macao aikovat tehostaa yhteistyötään tällä alalla.

Kiinan kansantasavallan erityishallinto-alue Hongkong

Yleisesti ottaen Hongkongin asukkaiden oikeuksia ja perusvapauksia kunnioitettiin ja oikeusvaltioperiaatetta noudatettiin edelleen Hongkongin perustuslakiin kirjatun "yksi maa, kaksi järjestelmää" -periaatteen mukaisesti. Vaikka vaalit eivät olekaan yleiset, lainsäädäntöneuvoston vaaleja on yleensä pidetty vapaina ulkopuolisista vaikutuksista. Viiden hongkongilaisen kirjakauppiaan katoaminen merkitsi kuitenkin "yksi maa, kaksi järjestelmää" -periaatteen huolestuttavaa rakoilua. Tapaus aiheutti vakavaa huolta poliittisille toimijoille ja kansalaisyhteiskunnalle yleensä.

EU katsoi 7. tammikuuta 2016 ja 25. huhtikuuta 2016 antamissaan julkilausumissa, että kyseinen viiden kirjankustantajan tapaus on kaikkein vakavin haaste Hongkongin peruslaille ja "yksi maa, kaksi järjestelmää" -periaatteelle sen jälkeen, kun Hongkong luovutettiin takaisin Kiinan kansantasavallalle vuonna 1997.⁸⁵ Tapaus herätti vakavaa huolta ihmisoikeuksien, perusvapauksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisesta. EU kehotti kunnioittamaan täysimääräisesti Hongkongin erityishallintoalueen perustuslaillisia järjestelyjä Kiinan kansantasavallassa. Se kehotti kaikkia osapuolia palauttamaan Hongkongin asukkaiden ja kansainvälisen yhteisön luottamuksen peruslakiin ja "yksi maa, kaksi järjestelmää" -periaatteeseen. EU kannusti myös Hongkongin erityishallintoalueen ja keskushallinnon viranomaisia käymään rakentavia keskusteluja vaaliuudistusprosessin käynnistämiseksi uudelleen ja yhteisymmärryksen muodostamiseksi vaalijärjestelmästä, joka on demokraattinen, oikeudenmukainen, avoin ja läpinäkyvä.

EU jatkoi Hongkongin kansalaisyhteiskunnan tukemista ylläpitämällä säännöllisiä yhteyksiä ihmisoikeuksien puolustajiin, NGO:ihin ja mediaan sekä järjestämällä ihmisoikeusaiheisia kampanjoita. EU tuki myös naisten oikeuksia ja hlbt-ihmisten ihmisoikeuksia erilaisten kampanjoiden ja seminaarien avulla.

Tammikuussa EU järjesti työpajan ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta yhteistyössä turvallisuudesta vastaavan Hongkongin hallituksen jäsenen kanssa.

⁸⁵ Euroopan ulkosuhdehallinto, tiedottajan julkilausuma Hongkongissa sijaitsevaa Mighty Current -kirjankustantamoja lähellä olevien henkilöiden katoamisesta, 7. tammikuuta 2016, ja Euroopan komission ja Euroopan ulkosuhdehallinnon lehdistötiedote, vuosikertomus 2015 Hongkongin erityishallintoalueesta, 25. huhtikuuta 2016.

Taiwan

Ihmisoikeustilanne on Taiwanissa yleisesti ottaen hyvä. EU kuitenkin kehottaa edelleen Taiwania pidättymään kuolemanrangaistuksen käytöstä. Toukokuussa pantiin toimeen yksi teloitus. Myös vuosina 2015, 2014, 2013, 2012 ja 2011 suoritettiin teloituksia, jotka rikkoivat vuosina 2005–2010 käytännössä noudatetun moratorion. EU kehotti paikallisessa julkilausumassaan aloittamaan teloituksia koskevan moratorion välittömästi, kuten kansainvälinen asiantuntijapaneeli suositteli jo vuonna 2013. EU teki yhteistyötä paikallisviranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan kanssa, jotta ne työskentelisivät tehokkaasti kuolemanrangaistusta koskevan moratorion ottamiseksi uudelleen käyttöön kuolemanrangaistuksen lopullista poistamista silmällä pitäen. Tähän liittyen EU ja sen jäsenvaltiot tekevät yhteistyötä Taiwanin kanssa EU:n ja Taiwanin oikeusalan vaihto-ohjelmien puitteissa. Vuoden 2015 jälkeen korkein oikeus on vahvistanut vain yhden kuolemantuomion. Taiwanin kanssa käymissään vuotuisissa muista asioista kuin kauppaa koskevista neuvotteluissa, jotka kuuluvat EU:n ja Taiwanin säännölliseen vuoropuheluun, EU otti esiin huolensa kuolemanrangaistuksesta ja sen soveltamisen jatkumisesta. Kuolemanrangaistuksen lisäksi EU tekee yhteistyötä Taiwanin kanssa sukupuolten tasa-arvon ja hlbt-ihmisten ihmisoikeuksien alalla, joissa Taiwanin katsotaan olevan myönteinen esimerkki Aasian ja Tyynenmeren alueella.

Intian tasavalta

Intia on demokraattinen ja moniarvoinen maa, jonka vuoden 1950 perustuslaki, asiaankuuluva lainsäädäntö ja vakaat instituutiot suojelevat kansalaisten oikeuksia sekularismin ja tasa-arvon perusperiaatteisiin nojaten. Vaikka Intia onkin edistynyt huomattavasti, ihmisoikeuksien kunnioittamisen varmistaminen niin suuressa ja monimuotoisessa maassa on edelleen mittava tehtävä. Intian vilkas kansalaisyhteiskunta työskentelee ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi, ja hallitus on käynnistänyt ohjelmia, joilla tuetaan maan köyhimpiä.

Vuonna 2016 EU:n prioriteetteina Intiassa oli tukea pyrkimyksiä torjua syrjintää ja eriarvoisuutta, edistää sukupuolten tasa-arvoa ja lasten oikeuksia, puolustaa henkilön koskemattomuutta ja tukea ihmisoikeuksien puolustajien oikeuksia. EU kampanjoi Intiassa myös kuolemanrangaistusta koskevan moratorion puolesta.

Oikeudellisista takeista ja kehittyneestä tuomioistuinjärjestelmästä huolimatta oikeuden saatavuus voi osoittautua vaikeaksi erityisesti syrjäytyneiden yhteisöjen osalta. Usein valitetaan myös liian pitkistä menettelyajoista. Ylikansoituksesta ja tutkintavankien suuresta määrästä johtuen vankilaolot ovat huonot. Tällä hetkellä huolta aiheuttavat ihmisoikeuskysymykset liittyvät uskonnon- ja vakaumuksenvapauteen, sananvapauteen sekä ihmisoikeuksien puolustajien, muun muassa toimittajien oikeuksiin. Vuonna 2016 monien kansalaisjärjestöjen lupien peruuttaminen ulkomaisen rahoituksen sääntelyä koskevan lain nojalla nousi keskeiseksi aiheeksi kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksista käytävässä keskustelussa. Lisäksi daliteihin kohdistuvaa syrjintää ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa esiintyy edelleen maan hallinnon toimista huolimatta. Vaikka vuonna 2016 ei suoritettu yhtään teloitusta, kuolemanrangaistus on edelleen voimassa maan lainsäädännössä "harvinaisimmista harvinaisimpia" tapauksia varten, ja yleinen mielipide vaikuttaa olevan kuolemanrangaistuksen puolella.

Intia on maailman suurin demokratia, jossa äänestysprosentti on melko korkea, mutta naisten poliittinen osallistuminen on edelleen vähäistä. Tällä hetkellä vain noin 11,2 prosenttia sekä parlamentin ala- että ylähuoneen jäsenistä on naisia. Valtiotasolla naispuolisten lainsäätäjien lukumäärä on alhainen. Intiassa on kuitenkin vahvistettu paikallishallinnon tasoa koskevat kiintiöt, joiden nojalla kolmasosa paikoista varataan naisille.

Parantaakseen taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia hallitus on käynnistänyt useita ohjelmia, joiden tavoitteena on lisätä koulutuksen, energian, terveydenhuollon, asumisen ja liikenteen sekä vesi- ja jätevesihuollon saatavuutta. Lisäksi Intiassa hyväksyttiin vammaisten oikeuksia koskeva laki, jolla lainsäädäntö yhdenmukaistetaan vammaisten oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen kanssa. Poliisi ja hallinto puuttuivat entistä aktiivisemmin naisiin kohdistuneisiin väkivaltatapauksiin.

EU on työskennellyt Intiassa sidosryhmien kanssa eri kokoonpanoissa ja eri tasoilla, mukaan lukien viranomaiset, ihmisoikeusinstituutiot, kansalaisyhteiskunnan edustajat ja suuri yleisö. Lisäksi EU tukee monenlaisia ihmisoikeustapahtumia ja osallistuu niihin sekä hyödyntää enenevässä määrin sosiaalista mediaa tiedon levittämiseksi. Vaikka paikallista ihmisoikeusvuoropuhelua ei käyty vuonna 2016, EU ja Intia vahvistivat sitoumuksensa tällaiseen vuoropuheluun maaliskuun 2016 huippukokouksessa. Ne sopivat yhteistyön ja koordinoinnin tehostamisesta kansainvälisillä foorumeilla, mukaan lukien mahdollinen sukupuolten tasa-arvoa koskevan vuoropuhelun kehittäminen.

Ihmisoikeuksien puolustajien tukeminen on ollut yksi EU:n tärkeimmistä prioriteeteista Intiassa. EU on tehnyt yhteistyötä ihmisoikeuksien puolustajien verkoston kanssa, myös paikan päälle tehtyjen käyntien yhteydessä, ja ollut yhteydessä kansalliseen ihmisoikeuskomissioon tapauskohtaisesti. EU seuraa edelleen tiiviisti kehitystä ja antaa apua sitä tarvitseville, tapauskohtaisesti myös ihmisoikeuksien puolustajien hätäapujärjestelyn kautta.

EU antoi Intialle edelleen EIDHR-ohjelman kautta rahoitustukea seuraavilla aloilla: sukupuolten tasa-arvo ja lasten oikeudet, vammaisten oikeudet, alkuperäiskansojen oikeudet, ihmiskauppa, kuolemanrangaistuksen poistaminen sekä sananvapaus verkossa ja verkon ulkopuolella.

Intia ei ole vielä ratifioinut eräitä keskeisiä kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia tai työelämän perusnormeja. Parlamentin käsittelyssä on joukko lakeja, joiden nojalla Intia voi ratifioida allekirjoittamansa kansainväliset yleissopimukset. Työministeri Bandaru Dattatreya on todennut Intian olevan valmis ratifioimaan ILO:n yleissopimukset (132 ja 182), koska hallitus hyväksyi lapsityötä koskevan vuoden 2016 lakimuutoksen, jolla kielletään alle 14-vuotiaiden lasten työnteko. Intia on YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsen vuoden 2017 loppuun saakka. Kansalaisjärjestöt julkaisivat vuonna 2016 useita raportteja ja järjestivät sidosryhmien kuulemisia toukokuussa 2017 toteutettavan UPR-arvioinnin valmistelemiseksi.

EU aikoo edelleen toimia aktiivisesti useiden eri sidosryhmien kanssa tukeakseen ihmisoikeuksien edistämistä ja suojelua Intiassa. Parantamalla kokemusten ja hyvien toimintatapojen vaihtoa sekä instituutioiden kehittämiseen ja sidosryhmien voimaannuttamiseen annettavaa tukea voitaisiin auttaa ratkaisemaan rakenteellisia haasteita, institutionaalisia puutteita ja syvään juurtuneita yhteiskunnallisia käytäntöjä, jotka ovat esteinä ihmisoikeuksien täysimääräiselle toteutumiselle.

Indonesian tasavalta

Indonesia on vakaa demokratia, jossa on vapaat ja oikeudenmukaiset vaalit, monimuotoiset ja aktiiviset tiedotusvälineet ja vilkas kansalaisyhteiskunta. Ihmisten perusoikeudet on taattu laissa, ja ihmisoikeuksien institutionaaliseen kehykseen sisältyy kansallinen ihmisoikeuskomissio, naiseen kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevä kansallinen komissio ja lastensuojelukomissio.

EU:n tärkein ihmisoikeusprioriteetti Indonesiassa on edistää kuolemanrangaistuksen poistamista, alkaen teloituksia koskevan moratorion käyttöön ottamisesta. EU työskentelee myös syrjintäkiellon alalla erityisesti vähemmistöjen suojelun parantamiseksi. Muita ensisijaisia aloja ovat muun muassa yritystoiminta ja ihmisoikeudet, oikeuden saatavuus ja naisten ihmisoikeuksien toteutuminen.

Indonesiassa teloitettiin neljä henkilöä heinäkuussa 2016, kaikki huumausainerikoksista. Ainakin 130 vankia odottaa kuolemantuomion täytäntöönpanoa. Vähemmistöjen (mukaan lukien uskonnolliset ryhmät kuten ahmadilaiset ja šiialaiset tai hlbt-yhteisö) riittämätön suojelu ja vähemmistöjen syrjintä on edelleen ongelma. Useat ministerit, poliitikot ja uskonnolliset johtajat ovat esittäneet hlbt-vastaisia kommentteja, ja alan kansalaisjärjestöihin on kohdistettu paineita. Papuan ja Länsi-Papuan maakunnissa sananvapauden ja rauhanomaisen kokoontumisvapauden rajoittaminen aiheuttaa edelleen huolta, ja rauhanomaisia mielenosoittajia pidätetään toistuvasti ja pidätettyihin sovelletaan maanpetoslakeja. Aikaisempien ihmisoikeusloukkausten luvattu tutkinta on edennyt hitaasti.

Parlamentti hyväksyi vammaisten oikeuksia koskevan lain, mikä on suuri edistysaskel. Acehin maakuntaan perustettiin totuus- ja sovintokomissio käsittelemään ihmisoikeusloukkauksia maakunnassa vuosikymmenen ajan vallinneessa konfliktissa, joka päättyi Helsingin rauhansopimukseen vuonna 2005. Hallitus järjesti ennennäkemättömän symposiumin kommunisminvastaisista puhdistuksista ja joukkomurhista vuosina 1965–1966. Uhrin ja heidän omaisensa saivat näin tilaisuuden esittää oman näkemyksensä tapahtumista.

EU:n ja Indonesian kumppanuus- ja yhteistyösopimus muodostaa kahdenvälisen yhteistyön puitteet. Se perustuu yhteisiin arvoihin, ja siihen sisältyy yhteisiä sitoumuksia ihmisoikeuksien turvaamisesta ja edistämisestä. Brysselissä pidettiin kesäkuussa EU:n ja Indonesian ihmisoikeusvuoropuhelun kuudes kokous. Se tarjosi tilaisuuden vaihtaa näkemyksiä muuttajien oikeuksista, vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden syrjimättömyydestä ja oikeuksista, oikeuden saatavuudesta ja kriminaalipolitiikasta, yritystoiminnasta ja ihmisoikeuksista sekä väkivaltaisten ääriliikkeiden torjunnasta. Osapuolet sopivat konkreettisista jatkotoimista kriminaalipolitiikan sekä yritystoiminnan ja ihmisoikeuksien aloilla.

EU antoi ennen kesäkuussa toteutettua teloitusta julkilausuman, jossa se kehotti Indonesian hallitusta lopettamaan teloitukset ja palaamaan tosiasialliseen moratorioon. EU piti tiiviisti yhteyttä korkean tason virkamiehiin korostaen vastustavansa kuolemanrangaistusta. EU:n edustusto järjesti 10. lokakuuta vietetyn kansainvälisen kuolemanrangaistuksen vastaisen päivän yhteydessä kuolemanrangaistuksen vastaisen kampanjan sosiaalisessa mediassa.

EU:n edustusto piti säännöllisesti kokouksia vähemmistöryhmien ja suvaitsemattomuuden uhrien kanssa, mukaan lukien uskonnollisten vähemmistöjen ja hlbt-i-järjestöjen edustajat. EU:n edustusto jatkoi yhteistyötään maan suurimman islamilaisen järjestön, suvaitsevaisuutta ja moniarvoisuutta kannattavan Nahdlatul Ulama -järjestön kanssa.

EU seurasi tarkoin tilanteen kehittymistä Papuan ja Länsi-Papuan maakunnissa ja järjesti useita kokouksia papualaisten ihmisoikeuksien puolustajien kanssa.

EU:n edustusto järjesti yhdessä kansallisen ihmisoikeuskomission Komnas HAMin ja kidutuksen vastaisen yhdistyksen kanssa työpajan, jossa käsiteltiin kidutuksen ennaltaehkäisyä ja jonka päätteeksi allekirjoitettiin yhteisymmärryspöytäkirja kidutuksen ehkäisemistä käsittelevän työryhmän perustamisesta. Se ryhtyy tekemään vierailuja pidätyspaikkoihin.

EU:n edustusto järjesti yhdessä Indonesian UN Womenin kanssa Planet 50–50 -nimisen pilapiirros- ja sarjakuvakilpailun ja näyttelyn. "16 Days of Activism" -kampanjan aikana järjestettiin 26 tapahtuman sarja eri kumppaneiden kanssa, mukaan lukien EU-maiden edustustojen päälliköiden "HeForShe"-lupaus.

EU antoi rahoitustukea EIDHR-ohjelmasta rahoitettaville ihmisoikeushankkeille. EIDHR:n puitteissa tuettiin vuonna 2016 11:tä hanketta, jotka kattoivat monenlaisia kysymyksiä kuten konfliktinratkaisu ja sovittelu, uskonnonvapaus, vammaisten oikeudet, ihmisoikeuksien puolustajien tukeminen, yritystoiminta ja ihmisoikeudet sekä ihmisoikeusloukkausten vastuukysymykset.

Indonesia on ratifioinut kaikki tärkeimmät YK:n ihmisoikeusyleissopimukset. Kansallisen ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman 2015–2019 prioriteeteissa mainitaan kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ratifioimisen valmisteleminen, mukaan lukien kidutuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan ja Rooman perussäännön ratifioiminen. Indonesia oli YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsen vuosina 2007–2010 ja se valittiin uudelleen jäseneksi vuosiksi 2012–2017.

Indonesia hyväksyi 144 suositusta vuoden 2012 UPR-arvioinnista. Tärkeimmät hyväksytyt suositukset koskivat kansainvälisten yleissopimusten ratifioimista, erityisesti kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan ratifioimista, kidutuksen kriminalisointia, ihmisoikeuksien edistämistä, kumppanuuksien tehostamista kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden kanssa, tiettyjen oikeuksien suojelemista, erityisesti lasten, naisten, uskonnollisten vähemmistöjen ja ihmisoikeuksien puolustajien oikeuksien suojelemista, sekä pyrkimyksiä ratkaista ihmiskauppaan liittyvät kysymykset. Indonesian seuraava UPR-arviointi suoritetaan toukokuussa 2017.

Japani

Vuonna 2016 maan yleinen ihmisoikeustilanne pysyi vakaana ja syrjimättömyyden ja rikosprosessilain aloilla saatiin aikaan pientä parannusta. Japani on vakiintunut ja hyvin toimiva demokratia, joka yleisesti ottaen takaa ihmisoikeuksien kunnioittamisen.

EU:n ihmisoikeusprioriteettina Japanissa on pääasiassa kuolemanrangaistuksen jatkuva käyttö ja rikosoikeusjärjestelmä, vankien oikeudet mukaan lukien. EU toimii aktiivisesti myös sukupuolten tasa-arvon ja naisten voimaannuttamisen sekä syrjimättömyyden ja avoimen yhteiskunnan vahvistamisen aloilla.

Vuonna 2016 japanilaisten ja kansainvälisten ihmisoikeusjärjestöjen raportoimat tärkeimmät ihmisoikeusongelmat liittyivät kuolemanrangaistuksen määräämiseen sekä Japanin vankiloihin ja oikeusjärjestelmään (rikosoikeusjärjestelmä). Muita ihmisoikeusongelmia olivat muun muassa lähisuhdeväkivalta, naisten seksuaalinen häirintä ja syrjintä työpaikoilla; ihmiskauppa, mukaan lukien ulkomaisten harjoittelijoiden hyväksikäyttö; lasten hyväksikäyttö sekä vähemmistöryhmien jäsenten yhteiskunnallinen syrjintä (mukaan lukien hlbt-ihmiset ja vammaiset). Lisäksi raportoitiin tiedotusvälineiden (erityisesti kansallisten lähetystoiminnan harjoittajien) parissa yleistyvistä itsesensuurista, joka liittyy joissakin tapauksissa ilmeiseen poliittiseen painostukseen.

Tärkeimmät myönteiset uudistukset vuonna 2016 olivat toukokuussa 2016 hyväksytyt rikosprosessilain tarkistus, joka toi joitakin parannuksia erityisesti lisääntyneen kuulustelujen videotallennuksen ja todisteiden esittämisen osalta. Tarkistuksessa ei kuitenkaan puututtu muutamaankin jatkuvaan ongelmakohtaan, kuten tutkintavankeusjärjestelmään (*daiyo kangoku*), jonka ansiosta poliisi voi pitää epäiltyjä vangittuna jopa 23 päivän ajan ilman virallisia syytteitä.

Toinen merkittävä uudistus oli Japanin ensimmäisen vihapuheen vastaisen lain antaminen toukokuussa 2016, mikä on edistysaskel pyrkimyksissä torjua muukalaisvihaa. Vaikka 24. toukokuuta 2016 hyväksytyssä lainsäädännössä tuomitaankin perusteettomasti syrjivä kielenkäyttö "anteeksiantamattomaksi", laissa ei kuitenkaan kielletä vihapuhetta eikä määrätä seuraamuksia. On kuitenkin pantava merkille, että moni paikallishallinto on jo käyttänyt uutta lainsäädäntöä perusteena kieltää äärioikeistolaisten ryhmien järjestämiä julkisia kokoontumisia, joissa kiusataan maassa vakituisesti asuvia korealaisia (*zainichi*). Joulukuussa 2016 parlamentti myös hyväksyi lainsäädäntöä, jossa tunnustetaan burakulaisiin (entiset hylkiöt) kohdistuvaa syrjintää esiintyvän edelleen erilaisista politiikoista huolimatta ja pyydetään hallitukselta lisätoimia sen lopettamiseksi. Siinä velvoitetaan keskushallinto ja kunnat luomaan kuulemisjärjestelmiä, tehostamaan koulutusta ja aloittamaan tarvittaessa tutkinta burakulaisten syrjinnästä.

EU otti ihmisoikeuskysymykset ja erityisesti kuolemanrangaistuksen käytön edelleen esille. EU ja sen jäsenvaltiot sekä muut samanmieliset maat ilmaisivat vastustavansa kuolemanrangaistusta paikallisten julkilausumien ja kirjeiden välityksellä. EU:n edustusto ja EU:n jäsenvaltiot järjestivät aiheesta useita seminaareja ja konferensseja, joilla pyrittiin tavoittamaan kansalaiset. Säännöllinen ihmisoikeusvuoropuhelu pidettiin heinäkuussa Tokiossa ja siinä käsiteltiin monia kysymyksiä, kuten sukupuolten tasa-arvoa, yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia sekä yhteistyötä monenvälisillä foorumeilla.

Keskeisiä ihmisoikeusprioriteetteja edistävinä paikallisina toimina EU:n edustusto ja neljän jäsenvaltion suurlähetystöt esimerkiksi osallistuivat Tokiossa 8. toukokuuta järjestettyyn neljänteen Rainbow Pride -tapahtumaan yhteisellä tunnuslauseella "Yhdessä tasa-arvon ja monimuotoisuuden puolesta". Tapahtuma pidettiin 17. toukokuuta vietettävän kansainvälisen homo-, trans- ja bifobian vastaisen päivän alla.

Japanin kansalaisyhteiskunnan vahvistamiseksi EU:n edustusto järjesti EU:n ja Japanin ihmisoikeusvuoropuhelun yhteydessä yhteisen alustustilaisuuden. Monille NGO:ille tämä oli ensimmäinen tilaisuus tavata muita kansalaisjärjestöjä.

EU:n edustusto järjesti maaliskuun 8. päivän kunniaksi sukupuolten tasa-arvoa ja naisten voimaannuttamista käsitelleen sosiaalisen median kampanjan lisätäkseen tietoisuutta sukupuolten tasa-arvosta ja edistääkseen UN Women -järjestön HeForShe-kampanjaa, johon kaikki miespuoliset EU-maiden suurlähettiläät sitoutuivat. EU:n edustusto järjesti 12. joulukuuta EU:n korkean tason konferenssin naisten taloudellisesta voimaannuttamisesta (<http://together4equality.eu/>). Konferenssi tarjosi noin 300 osallistujalle foorumin vaihtaa kokemuksia ja asiantuntemusta.

Huhtikuussa 2016 käynnistettiin EU:n ehdotuspyyntö aiheesta "Perusoikeusalan yhteistyö Japanin kansalaisyhteiskunnan kanssa: kuolemanrangaistus ja rikosoikeudellinen järjestelmä". Sen perusteella Readingin yliopiston kanssa allekirjoitettiin joulukuussa avustussopimus, jonka yliopisto toteuttaa yhteistyössä kuolemanrangaistuksen poistamisen puolesta kampanjoivan paikallisen kansalaisjärjestön, vankien oikeuksien keskuksen kanssa. Kaksivuotisessa hankkeessa, joka alkaa virallisesti tammikuussa 2017, keskitytään toimiin, joilla pyritään lisäämään tietoisuutta ja keskustelua kuolemanrangaistuksesta, ja toteutetaan kampanjatoimia Japanissa. Avustuksen saajat koordinoivat työnsä tiiviisti yhteen Japanissa toimivan EU:n ihmisoikeustyöryhmän kanssa.

Ottaen huomioon osapuolten yhteiset näkemykset useista ihmisoikeuskysymyksistä EU ja Japani tekivät tiivistä yhteistyötä monenvälisissä yhteyksissä ja muun muassa esittivät YK:n ihmisoikeusneuvostossa ja YK:n yleiskokouksessa yhdessä päätöslauselmia Pohjois-Korean ihmisoikeustilanteesta.

Japania olisi kannustettava aktiivisempaan kansalliseen keskusteluun kuolemantuomiosta sekä tutkintavankeusjärjestelmän perusteellisempaan uudistamiseen ja parempaan käsitykseen vankien oikeuksista. Kahdenvälinen yhteistyö sukupuolten tasa-arvokysymyksissä jatkuu niin ikään elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Maahanmuuttajien tilanne saattaa vaatia tarkempaa seurantaa, kun otetaan huomioon väestömäärän väheneminen ja työvoimapula sekä vuoden 2020 Tokion olympialaisten valmistelu.

Korean tasavalta

Ihmisoikeuksia suojeltiin Korean tasavallassa myös vuonna 2016, kuten vahvan demokraattisen infrastruktuurin omaavalta maalta voidaan odottaakin. Alueen geopoliittinen tilanne ja pitkäaikaisista yhteiskunnallisista käytännöistä johtuvat haasteet vaikuttavat kuitenkin toisinaan demokratian toteuttamistapaan, mikä johtaa joihinkin huolenaiheisiin.

EU:n toimissa keskityttiin työskentelyyn Korean kansalaisyhteiskunnan ja valtiollan sidosryhmien kanssa. Toiminnan tarkoituksena oli edistää sanan- ja kokoontumisvapautta, esimerkiksi työntekijöiden oikeuksia; puuttua omantunnonsyistä asepalveluksesta kieltäytyneiden vankilatuomioihin; edistää sukupuolten tasa-arvoa; puolustaa vähemmistöryhmiä, kuten hlbt-ihmisiä sekä säilyttää teloituksia koskeva moratorio. Yksi prioriteetti oli tiiviin yhteistyön jatkaminen Korean tasavallan kanssa kansainvälisillä ihmisoikeusfoorumeilla.

Suurimmat huolenaiheet liittyvät kielteiseen kehitykseen sananvapauden ja kokoontumisvapauden osalta. Muita kysymyksiä ovat useiden satojen omantunnonsyistä asepalveluksesta kieltäytyneiden vankeusrangaistukset, sukupuolten epätasa-arvo erityisesti yhtäläisessä pääsyssä työmarkkinoille ja hallinnon ennakoivien toimien puute yhteiskunnan asenteiden parantamiseksi hlbt-ihmisiä kohtaan. Kuolemanrangaistus on yhä voimassa, mutta teloituksia koskeva moratorio on ollut käytössä vuodesta 1997.

EU piti säännöllisesti yhteyttä yksityishenkilöihin ja kansalaisjärjestöihin poliittisen kentän kaikilta puolilta ja työskenteli niiden kanssa monien, muun muassa ihmisoikeuksien puolustajien toimintaympäristöön liittyvien ihmisoikeuskysymysten parissa.

EU tehosti ja laajensi yhteistyötään ihmisoikeuksien suojelemisesta vastaavien hallintotahojen kanssa. Näissä keskusteluissa käsiteltiin muun muassa ihmisoikeuksien puolustajien toimintaympäristön parantamista.

EU tehosti yhteistyötään Korean kansallisen ihmisoikeuskomission kanssa. 22 EU-maan Soulin-edustustojen päälliköt keskustelivat EU:n ihmisoikeuspolitiikan prioriteeteista ihmisoikeuskomission puheenjohtajan kanssa. EU:n asiantuntijat antoivat panoksensa ihmisoikeuskomission aloitteisiin, jotka käsittelivät muun muassa yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia sekä ikääntyneiden oikeuksia.

Sukupuolten tasa-arvon ja naisiin kohdistuvan väkivallan kitkemisen parissa työskentelevien järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä tehostettiin. Tähän sisältyi muun muassa konferensseja työmarkkinoille osallistumisesta ja seminaari sukupuoleen perustuvan väkivallan torjumisesta.

EU ja monet EU:n jäsenvaltiot tekivät yhteistyötä hlbt-ihmisten ihmisoikeuksia edistävien kansalaisjärjestöjen kanssa ja osallistuivat, myös suurlähettilästasolla, Soulin hlbt-ihmisten Pride-festivaaliin.

EU:n ja Korean vapaakauppasopimuksen kestävä kehitystä koskevan luvun nojalla perustettu sisäinen neuvoa-antava ryhmä koostui ihmisoikeuksien puolustajista Koreasta ja EU:sta. Neuvoa-antava ryhmä raportoi ympäristöön ja työhön liittyvistä kysymyksistä käymistään keskusteluista kauppaa ja kestävä kehitystä käsittelevälle hallitustason komitealle.

EU työskenteli Pohjois-Korean ihmisoikeuksiin liittyviä aiheita käsittelevien ihmisoikeuksien puolustajien kanssa. Edustusto piti tiiviisti yhteyttä alan kansalaisjärjestöihin ja jatkoi yhteistyötä YK:n ihmisoikeusvaltuutetun Soulin-toimiston kanssa.

EU:n kumppanuusvälinettä käytettiin Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksen nro 111 täytäntöönpanoa koskevan vertailevan tutkimuksen rahoittamiseen. Hankkeen aloitteentekijänä oli kauppaa ja kestävä kehitystä käsittelevän komitean sisäinen neuvoa-antava ryhmä. Ryhmä on helpottanut Korean ja EU:n sidosryhmien välistä tiedonvaihtoa yleissopimuksen täytäntöönpanosta kummallakin alueella ja sopimuksen vaikutuksista syrjinnän välttämiseen työpaikoilla.

Korean tasavalta sai kiitosta tehokkaasta toiminnastaan YK:n ihmisoikeusneuvoston puheenjohtajana vuonna 2016. Korean tasavalta puolusti sekä ihmisoikeusneuvostossa että yleiskokouksessa samankaltaisia arvoja kuin EU, ja sen äänestyskäyttäytyminen oli lähempänä EU:n äänestystapaa kuin minkään muun Euroopan ulkopuolisen kumppanin.

Korean hallitus teki tiivistä yhteistyötä oikeutta rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen ja oikeutta yhdistymisvapauteen käsittelevän YK:n erityisraportoijan, vaarallisten aineiden ja jätteiden ympäristöystävällisen jätehuollon ja loppusijoituksen ihmisoikeusvaikutuksia käsittelevän YK:n erityisraportoijan sekä yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia käsittelevän YK:n työryhmän kanssa.

Kolmannet vuosittaiset EU:n ja Korean tasavallan ihmisoikeusneuvottelut järjestettiin vuonna 2016 ensimmäistä kertaa Soulissa. Kahdenvälisessä vuoropuhelussa vahvistettiin yhtenevät näkemykset monenvälisistä ja aihekohtaisista kysymyksistä sekä yhteinen tahto lisätä yhteistyötä monissa erilaisissa ihmisoikeusaloitteissa.

Korean demokraattinen kansantasavalta (Pohjois-Korea)

Vuonna 2016 maan yleistä ihmisoikeustilannetta leimasivat edelleen vakavat ja järjestelmälliset loukkaukset. Lisäksi aiemmilta ja nykyisiltä väärinkäytöksiltä puuttuvat uskottavat vastuumekanismit. Pohjois-Korea kieltäytyi edelleen kaikesta yhteistyöstä ihmisoikeuksia koskevien YK:n erityismenettelyjen kanssa.

EU:n prioriteettina on parannusten turvaaminen kaikilla mahdollisilla aloilla. EU:n ja jäsenvaltioiden rajalliset yhteydet Pohjois-Korean viranomaisiin ovat rajoittaneet niitä aloja, joita voidaan käsitellä myönteisesti yhteistyössä maan hallituksen kanssa. EU on painottanut vastuuvollisuutta (muun muassa saattamalla Pohjois-Korean tilanne YK:n turvallisuusneuvoston toimesta ICC:n käsiteltäväksi) ja kansainvälisen oikeuden kunnioittamista (palauttamiskiellon periaate) ulkomailta turvapaikkaa hakevien Pohjois-Korean kansalaisten osalta.

Kaikilla ihmisoikeuksiin ja demokratiaan liittyvillä aloilla on monia rakenteellisia ongelmia, kuten Pohjois-Korean ihmisoikeuksia vuonna 2014 tarkastelleen YK:n tutkintakomission loppuraportista kävi ilmi. Raportin mukaan joitakin loukkauksia voidaan pitää rikoksina ihmisyyttä vastaan.

Vuonna 2016 tapahtui kuitenkin myös myönteistä kehitystä: Pohjois-Korea toimitti raportit lapsen oikeuksien komitealle ja kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista käsittelevälle komitealle sekä ratifioi vammaisten oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen.

Epäsuotuisien poliittisten olosuhteiden vuoksi viimeisin (14.) EU:n ja Pohjois-Korean poliittisen vuoropuhelun neuvottelukierros, jossa ihmisoikeuskysymykset otettiin esille, pidettiin toukokuussa 2015.

Maassa on muutamia kansallisia järjestöjä, jotka käsittelevät ihmisoikeuksia, mutta ne ovat erottamaton osa hallintorakennetta. Osa niistä on saanut ulkomailta tukea toimille, jotka hyödyttävät kaikkein haavoittuvimpia yhteiskuntaryhmiä. EU piti tiiviisti yhteyttä Korean tasavallassa toimiviin Pohjois-Korean ihmisoikeuksia käsitteleviin kansalaisjärjestöihin ja jatkoi yhteistyötä YK:n ihmisoikeusvaltuutetun Soulin-toimiston kanssa.

EU rahoittaa Pohjois-Koreassa muutamia hankkeita, jotka keskittyivät lähinnä elintarviketurvaan, terveyteen sekä vesi- ja jätevesihuoltoon. Ihmisoikeudet otetaan tämän avun puitteissa esille välillisesti (esim. ihmisten oikeus ravintoon ja toimeentuloon). Osalla EU:n rahoittamista hankkeista tuetaan sellaisten pohjoiskorealaisten järjestöjen toimintaa, jotka käsittelevät vammaisten ja ikääntyneiden sosiaalista osallisuutta. EU:n rahoittamat hankkeet on kohdennettu yhteiskunnan kaikkein haavoittuvimmille väestöryhmille (lapset, ikääntyneet, haavoittuvat maatalousyhteisöt tai -ryhmät jne.). EU:n rahoittamaa humanitaarista apua on myönnetty myös ECHOn kautta ankarien tulvien johdosta.

Pohjois-Korean ihmisoikeustilannetta käsiteltiin jälleen kerran ihmisoikeusneuvoston päätöslauselmassa (A/HRC/31/L.25; Japanin ja EU:n yhteisestä aloitteesta) ja YK:n yleiskokouksen päätöslauselmassa (A/RES/71/202; EU:n ja Japanin yhteisestä aloitteesta). Molemmissa painotettiin vakavia rakenteellisia puutteita Pohjois-Koreassa. YK:n turvallisuusneuvosto käsitteli Pohjois-Korean ihmisoikeuksia joulukuussa 2016.

Pohjois-Koreassa ei ole EU:n edustustoa. Ne EU:n jäsenvaltiot, joilla on maassa suurlähetystö, edustavat EU:ta paikallistasolla vuorotellen puoli vuotta kerrallaan (Tšekki ja Ruotsi vuonna 2016).

Laosin demokraattinen kansantasavalta

Vaikka yleinen ihmisoikeustilanne oli edelleen haasteellinen vuonna 2016, Laosin asteittainen taloudellinen ja poliittinen siirtymä jatkui uuden johdon alaisuudessa. Laos jatkoi vuonna 2016 työtä ihmisoikeuksien kannalta keskeisen lainsäädännön parissa. Laos toimi vuonna 2016 ASEANin puheenjohtajana.

EU jatkoi Laosin avustamista kohti sen ilmoittamaa tavoitetta olla oikeusvaltioon perustuva yhteiskunta vuoteen 2020 mennessä. Vuonna 2016 Laos toteutti merkittävän kampanjan korruption torjumiseksi kaikilla tasoilla.

Ongelmia on paljon, kuten kansalaisyhteiskunnan rajalliset toimintamahdollisuudet. Itsesensuuri ja suoranainen pelko on ollut selkeästi havaittavissa kansalaisyhteiskunnan jäsenten keskuudessa siitä lähtien, kun sosiaalisten oikeuksien puolesta kampanjoinut Sombath Somphone katosi joulukuussa 2012. Sananvapauteen ja kokoontumisvapauteen sovelletaan edelleen merkittäviä rajoituksia, ja hallituksen arvosteleminen on riskialtista, kuten kolmen nuoren pidättäminen "hallituksen vastaisen propagandan" vuoksi maaliskuussa 2016 osoittaa. Muita ongelmia ovat muun muassa oikeusjärjestelmän heikkouksista johtuva rankaisemattomuuden riski.

Etnisten vähemmistöjen tilanne on edelleen haasteellinen, mutta hallitus on sitoutunut parantamaan asiaa. Hlbt-ihmisiä suvaitaan, mutta seksuaaliseen suuntautumiseen tai sukupuoli-identiteettiin perustuvaa syrjintää ei ole kriminalisoitu.

Laosissa pidettiin kansalliskokouksen vaalit vuonna 2016, ja vaikka maassa on yksipuoluejärjestelmä, vaaleihin liittyi kuitenkin kilpailuasetelma. Kansalliskokouksen poliittinen merkitys on vähitellen kasvamassa ja se toteuttaa lainsäädäntö- ja valvontatehtäviään yhä tarmokkaammin. Hiljattain perustetut alueelliset edustuselimet voivat myös edistää osallistumista ja vastuuvollisuutta.

Laos kehittää ja vahvistaa oikeudellista kehystään jatkuvasti. Perustuslakia muutettiin vuoden 2015 lopulla, ja vuonna 2016 keskusteltiin rikoslain tarkistamisesta; tarkistus on tarkoitus hyväksyä vuoden 2017 alkupuolella. Tarkistusprosessin yhteydessä suoritettiin laajat kuulemiset Laosissa ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Vaikka tarkistettu rikoslaki on vielä muodollisesti hyväksyttävä, nykyinen ehdotus sisältää merkittäviä myönteisiä tekijöitä. Laos on ratifioinut seitsemän yhdeksästä keskeisestä ihmisoikeussopimuksesta ja vahvistaa valmistautuvansa parhaillaan ratifioimaan kansainvälisen yleissopimuksen kaikkien ihmisten suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta. Erityisesti on pantava merkille, että valmisteilla on yleissopimuksia koskeva laki, jonka tavoitteena on varmistaa Laosin kansainvälisten velvoitteiden sisällyttäminen asianmukaisesti osaksi maan kansallista lainsäädäntöä.

Kuolemanrangaistus on edelleen voimassa, vaikka teloituksia ei olekaan pantu täytäntöön vuodesta 1989 lähtien. Viime aikoina on tapahtunut jonkin verran myönteistä kehitystä, muun muassa on vähennetty niiden rikosten lukumäärää, joista voidaan määrätä kuolemanrangaistus. Marraskuussa 2016 kansalliskokouksen jäsenet keskustelivat ensimmäistä kertaa kuolemanrangaistuksesta, ja jotkut jäsenet kannattivat sen poistamista.

EU jatkoi hyvin aktiivisesti työskentelyään viranomaisten ja myös kansalaisyhteiskunnan kanssa, usein yhteistyössä EU:n jäsenvaltioiden kanssa. Toimintaan sisältyi yhteyden pitäminen viranomaisiin huolta aiheuttavien henkilöiden tilanteesta. Yksi tällainen henkilö on Puolan kansalainen Bounthanh Thammavong, joka tuomittiin vuonna 2015 viiden vuoden vankeusrangaistukseen Laosin vastaisesta propagandasta. Julkisuusdiplomatian saralla edustusto jatkoi sosiaalisen median kampanjoiden järjestämistä ja tärkeiden tapahtumien, kuten ihmisoikeuksien päivän, kansainvälisenä homofobian vastaisen päivän ja kansainvälisen autismipäivän juhlistamista. EU:n ja Laosin vuosittaista ihmisoikeusvuoropuhelua lykättiin hieman, ja se on tarkoitus käydä helmikuussa 2017.

Joulukuussa 2016 allekirjoitettiin rahoitussopimus EU:n tuesta kansalliskokoukselle, kansalaisyhteiskunnalle ja oikeuslalle; Saksa ja Sveitsi osallistuvat rahoitukseen. Myös nykyistä tuloksellista kehitysyhteistyötä Laosin viranomaisten kanssa jatkettiin ihmisoikeusasioissa ja oikeusalalla.

Laos työskentelee parhaillaan vuoden 2015 UPR-arvioinnin jatkotoimien parissa, ja sen on ymmärretty olevan laatimassa kansallista UPR-toimintasuunnitelmaa.

Malesia

Sananvapauden lisääntyneen rajoittamisen vuoksi Malesian ihmisoikeustilanne heikkeni vuonna 2016, vaikka lasten ja naisten oikeuksien edistämässä edistyttiinkin jonkin verran.

EU:n tärkeimpänä prioriteettina oli edistää kuolemanrangaistuksen poistamista. Muita prioriteetteja olivat ihmisoikeuksien puolustajien tukeminen; sananvapauden edistäminen; sukupuolten tasa-arvon edistäminen, hlbt-ihmisten ihmisoikeudet mukaan luettuina; keskeisten ihmisoikeussopimusten ratifioinnin edistäminen ja uskonnonvapauden edistäminen.

Internet ja sosiaalinen media ovat pääosin vapaita, mutta niitä valvotaan tiukasti. Viranomaiset kohdistavat toisinajattelijoihin valikoivasti tutkintaa ja asettavat näitä syytteeseen viestintä- ja multimedialain ja kansankiihotuslain nojalla. Tämä puolestaan johtaa huomattavaan itsesensuuriin.

Malesian lehdistönvapauden tilanne on erittäin heikko. Vaikka maa nousikin vuonna 2016 World Press Freedom Index -lehdistönvapausindeksissä yhden sijan sijalle 146 kaikkiaan 180:sta, kolmen verkossa toimineen uutisportaalien sulkeminen ja kahden australialaisen toimittajan pidättäminen osoittavat, että lehdistönvapaus on yhä uhattuna Malesiassa.

Vuonna 2016 hyödynnettiin lisääntyvässä määrin rikoslain säännöstä, joka koskee "parlamentaarisen demokratian kannalta haitallista toimintaa". Kyseessä on epäselvästi määritelty rikos, josta voidaan määrätä 20 vuotta vankeutta. Bersihin (ihmisoikeuksia ja oikeudenmukaisia vaaleja edistävien NGO:iden yhteenliittymä) puheenjohtajasta Maria Chin Abdullahista aloitettiin tutkinta tämän säännöksen nojalla ja häntä pidettiin 10 päivää eristyksessä marraskuussa 2016 liittyen vapaiden ja oikeudenmukaisten vaalien puolesta järjestettyyn Bersih 5 -mielenosoitukseen.

Viranomaiset asettivat useita ihmisoikeuksien puolustajia matkustuskieltoon, koska nämä olivat "saattaneet hallituksen huonoon valoon". Useat kansalaisjärjestöt, jotka saivat tukea Open Society Foundationilta, ja oppositiota tukevat uutisportaalit joutuivat poliisitutkinnan kohteiksi.

Kuolemaantuomittuja on Malesiassa 1 064. Vuonna 2016 tiedetään tapahtuneen yhdeksän teloitusta. Yhdeksän EU:n kansalaista odottaa kuolemantuomion täytäntöönpanoa Malesiassa.

Lasten ja naisten oikeuksien alalla saatiin aikaan parannuksia, koska hallitus esitti parlamentille marraskuussa avioliitto- ja avioerolain tarkistuksen 2016, jotta estettäisiin toista vanhemmista vaihtamasta yksipuolisesti alaikäisten uskontoa. Jos uusi laki hyväksytään, lapset säilyttävät 18-vuotiaiksi saakka vanhempiensa uskonnon, joka näillä oli kun avioliitto solmittiin, ja 18-vuotiaana he voivat valita oman uskontonsa. Laista keskustellaan jälleen parlamentin istunnossa maaliskuussa 2017.

Vuoden 2016 tärkein ihmisoikeuksia koskeva sitoumus oli vahva panostus neuvottelujen saattamiseksi päätökseen EU:n ja Malesian välisestä kumppanuus- ja yhteistyösopimuksesta, joka parafoitiinkin lopulta huhtikuussa. Tämä oli läpimurto, koska neuvotteluja oli käyty vuodesta 2011, ja yksi kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen näkyvimmistä vaikutuksista on suunniteltu yhteistyö ihmisoikeusasioissa. Malesian kanssa ei ole käyty ihmisoikeusvuoropuhelua vuoden 2011 jälkeen, mutta kun kumppanuus- ja yhteistyösopimus on tullut voimaan, vuoropuhelu on määrä järjestää vuosittain.

EU:n *ProtectDefenders.eu* -mekanismista myönnettiin yksi yleisen suojelun avustus, joka kanavoitiin Front Line Defenders -järjestön kautta ja suunnattiin helmikuussa 2016 Khalid Ismathin tukemiseen oikeudenkäyntikuluissa; häntä uhkasi vankeus ja hän oli sanallisten väkivaltauhkausten kohteena.

Malesian kansalaisjärjestöille järjestettiin Kuala Lumpurissa vuonna 2016 kaksi koulutustyöpajaa ehdotusten laatimisesta. EU:n edustusto, EU:n jäsenvaltiot ja samanmieliset maat jatkoivat säännöllisiä koordinoitukokouksia, joissa käsiteltiin ihmisoikeuksien puolustajia, seurasivat ihmisoikeuksien puolustajien oikeudenkäyntejä ja jakoivat tietoja yksittäisistä tapauksista.

Malediivien tasavalta

Vuosi 2016 oli Malediiveilla poliittisesti epävakaa, ja kehitys oli kielteistä lähes kaikilla perusoikeuksien aloilla. Hallitus kavensi edelleen opposition, kansalaisyhteiskunnan ja tiedotusvälineiden demokraattisia mahdollisuuksia toimia vapaasti antamalla uusia lakeja sekä toteuttamalla oikeudenkäyntejä ilman oikeudenmukaista menettelyä ja vastoin kansainvälisiä normeja. Oikeuslaitoksen poliittinen ohjailu ja kasvavat jännitteet poliittisten toimijoiden välillä ovat edelleen vakavia huolenaiheita. Malediivien poliittinen eristäytyneisyys paheni, koska se päätti erota Kansainyhteisöstä. Kansainvälisten välittäjien pyrkimykset kaikkien puolueiden välisen vuoropuhelun aloittamiseksi epäonnistuivat.

EU:n prioriteetteihin Malediiveilla kuuluvat edelleen kansalaisoikeuksien ja poliittisten oikeuksien kunnioittaminen; oikeusvaltion, oikeuslaitoksen riippumattomuuden ja vallanjaon vahvistaminen; vapaiden ja rehellisten vaalien järjestäminen; naisten poliittisen edustuksen ja taloudellisen vaikutusvallan lisääminen, naisten oikeuksien edistäminen ja naisiin kohdistuvan syrjinnän, hyväksikäytön ja väkivallan lopettaminen.

EU ilmaisi useaan otteeseen huolensa demokraattisen toimintatilan kaventamisesta ja uudesta kunnianloukkauslaista sekä muista huolenaiheista, joita olivat kuolemanrangaistus, sananvapaus, kokoontumisvapaus, oikeudenmukaisen menettelyn puuttuminen ja oikeuslaitoksen riippumattomuus. EU kannusti myös käymään aitoa poliittista vuoropuhelua.

Vuonna 2016 toimittajiin ja sosiaalisen median aktivisteihin kohdistettiin edelleen häirintää, rajoituksia raportointiin ja tappouhkauksia. Kunnianloukkausta ja sananvapautta koskeva uusi laki sisälsi merkittäviä rajoituksia lehdistönvapauteen, ja kunnianloukkaus kriminalisoitiin uudelleen. Tiedotusvälineet, ihmisoikeusryhmät ja kansainvälinen yhteisö, EU mukaan lukien, tuomitsivat lain laajalti. EU:n edustusto antoi 31. heinäkuuta yhdessä muiden maiden kanssa julkilausuman uudesta laista, ja 11. elokuuta myös Euroopan komission tiedottaja antoi julkilausuman.

Rauhanomaista kokoontumisvapautta koskevaa lakia muutettiin elokuussa. Näin kavennettiin perustuslaillista oikeutta kokoontua rauhanomaisesti.

Seuraavassa kuussa Al Jazeera julkaisi dokumentin, jonka otsikkona oli "Stealing Paradise" ja jossa väitettiin korkean tason poliitikkojen osallistuneen merkittävään rahanpesu- ja kavalluskuvioon liittyen saarten vuokraamiseen hotellialueiden rakentamista varten. Kaikki dokumentissa esiintyneet henkilöt ovat tällä hetkellä maanpaossa uhkailun ja häirinnän vuoksi.

Myönteistä kehitystä edusti kuolemanrangaistusta koskevan moratorion jatkaminen, vaikka korkein oikeus piti voimassa kolme kuolemantuomiota ja vaikka hallitus on puhunut kuolemanrangaistuksen ottamisesta uudelleen käyttöön. Euroopan komission tiedottaja antoi 1. heinäkuuta julkilausuman ensimmäisestä korkeimman oikeuden voimassa pitämästä kuolemantuomiosta sitten vuoden 1953. Siinä kehoitettiin Malediivien hallitusta jatkamaan teloituksia koskevan tosiasiallisen moratorion noudattamista ensimmäisenä askeleena kohti kuolemanrangaistuksen lopullista poistamista.

Euroopan parlamentin Etelä-Aasiaa käsittelevä valtuuskunta vieraili Malediiveilla helmikuussa 2016. Se laati arvion maan tilanteesta Euroopan parlamentin huhtikuussa 2015 ja joulukuussa 2015 antamien kahden päätöslauselman jatkotoimena. Valtuuskunta ilmaisi vakavan huolensa maan demokratian tilasta, kiinnitti huomiota tuomioistuinten puutteelliseen riippumattomuuteen ja kansainvälisten oikeudellisten normien noudattamattomuuteen sekä kannusti aloittamaan aidon poliittisen vuoropuhelun.

EU-maiden Sri Lankan edustustojen päälliköt tapasivat toukokuussa Maléssa Malediivien hallituksen ja opposition edustajat sekä parlamentin puhemiehen, ihmisoikeuskomission ja vaalilautakunnan. Tapaamisessa otettiin esille muun muassa oikeuslaitoksen riippumattomuuteen, sananvapauteen ja sähköiseen äänestämiseen liittyvät huolenaiheet.

Malediivien hallituksen lisäksi EU ja sen jäsenvaltiot jatkoivat yhteistyötä oppositiopoliitikkojen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Maaliskuussa kansainvälisenä naistenpäivänä EU:n edustusto julkaisi paikallisen NGO:n (Maldivian Democracy Network) pääjohtajan videoviestin, jossa korostettiin miesten ja naisten epätasa-arvoa Malediiveilla. Marraskuussa kansainvälisenä demokratiapäivänä EU osallistui paikallisen NGO:n (Transparency Maldives) järjestämän taidenäyttelyn rahoitukseen. Ihmisoikeuksien päivänä joulukuussa EU:n edustusto julkaisi maanpaossa elävän malediivilaisen toimittajan Zaheena Rasheedin videoviestin, jossa painotettiin vapaiden tiedotusvälineiden merkitystä ihmisoikeuksien suojelulle.

Lisäksi EU rahoitti oikeusalan asiantuntijan vierailun maahan; asiantuntija tutki Malediivien oikeudellista kehystä sekä antoi suosituksia lainsäädäntökehyksen ja oikeuslaitoksen menettelyjen ja käytäntöjen uudistamiseksi.

Mongolia

Yleinen ihmisoikeustilanne pysyi vuonna 2016 positiivisena, maassa järjestettiin kilpailuhenkiset parlamenttivaalit ja saavutettiin asteittaista edistystä sellaisilla aloilla kuin lasten oikeudet, oikeus terveelliseen ympäristöön ja lähisuhdeväkivalta. Myös kielteisiä suuntauksia oli havaittavissa, kuten uuden rikoslain täytäntöönpanon lykkääminen. Mongolian nykyinen talous- ja rahoituskriisi tulee vaikuttamaan yleiseen ihmisoikeusympäristöön ja sosiaaliseen ja taloudelliseen tilanteeseen, erityisesti haavoittuvien henkilöiden osalta.

Mongolian kanssa tekemässään ihmisoikeusyhteistyössä EU on keskittynyt esimerkiksi seuraaviin kysymyksiin: oikeusvaltioperiaatteen edistäminen, avustaminen kansalaisyhteiskunnan kehittämisessä, keinojen tarjoaminen haavoittuvien ryhmien voimaannuttamiseksi kansallisella tasolla ja syrjäisillä alueilla sekä tehokkaiden oikeussuojakeinojen ja julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien edistämiseksi.

Suhteellisen myönteisestä ihmisoikeustilanteesta huolimatta maassa tapahtui myös kielteistä kehitystä, kuten uuden rikoslain täytäntöönpanon lykkääminen heinäkuuhun 2017. Uuden rikoslain myötä kuolemanrangaistus poistetaan ja kidutus kielletään kidutuksen vastaisen yleissopimuksen mukaisesti. Se sisältää myös säännöksiä ankarammista rangaistuksista niille, jotka syyllistyvät henkilöihin kohdistuviin rikoksiin uhrin seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin perusteella.

Kesäkuussa 2016 pidettiin parlamenttivaalit, joissa oppositiossa ollut Mongolian kansanpuolue (MPP) sai murskavoiton (85 % äänistä). Nämä tulokset merkitsevät rinnakkainelön asetelmaa (presidentinvaalit on tarkoitus pitää vuoden 2017 puolivälissä). Etyjin vaalitarkkailuoperaatiosta laaditun selvityksen mukaan vaalipäivä sujui hyvässä järjestyksessä ja kampanjointi oli kilpailuhenkistä, vaikka vaalilainsäädännön viime hetken muutoksilla olikin vaikutusta Mongolian demokraattiseen kehitykseen. Vaalit olivat kilpailuhenkiset ja kokoontumis- ja yhdistymisvapautta kunnioitettiin.

Mongoliaan sovelletaan Euroopan unionin GSP+-järjestelmää, ja se toimitti marraskuussa 2016 seuranta- ja tulostaulunsa, jossa kuvattiin kansainvälisten yleissopimusten täytäntöönpanon tilannetta.

EU jatkaa ihmisoikeus- ja demokratiakysymysten käsittelyä Mongolian kanssa EU–Mongolia-sekakomitean puitteissa. EU:n ja Mongolian ihmisoikeusvuoropuhelu on tarkoitus käynnistää vuonna 2017 molempien osapuolten annettua tätä koskevat sitoumuksensa joulukuussa 2015.

Sen lisäksi, että ihmisoikeuksien ja yhtäläisten mahdollisuuksien periaatteet on valtavirtaistettu kehitysavussa, joihinkin Mongoliassa toteutettaviin hankkeisiin sisältyy erityinen ihmisoikeusaihe tai -kehys. Esimerkkeinä voidaan mainita hanke "Give people a voice!", jolla pyritään vahvistamaan kansalaisten osallistumista kaivosinvestointien suunnitteluun Mongolian väestön, kotieläinten ja ympäristön terveyden turvaamiseksi, ja Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön (IOM) hanke, jolla suojellaan haavoittuvien muuttajien ja ihmiskaupan uhrien oikeuksia Mongoliassa. Vuonna 2017 Mongoliassa on tarkoitus perustaa sukupuolikysymysten ohjausryhmä, joka saa tukea sukupuolikysymyksistä vastaavilta yhteyspisteiltä ja joka pyrkii varmistamaan sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevan EU:n toimintasuunnitelman (GAP II) toteutuksen. Työntekijöiden oikeuksien alalla EU rahoittaa hanketta, jonka tarkoituksena on tukea työpaikkojen luomista Mongoliassa, ja teknisen alan ammatillisen koulutuksen hanketta. Näiden hankkeiden tavoitteena on parantaa kansainvälisten työelämän normien noudattamista ja edistää nuorten työllisyyttä, erityisesti maaseudulla. Mongolia on myös yksi EU:n EIDHR:stä rahoittaman hankkeen edunsaajista. Hankkeen tarkoituksena on tukea kauppakumppaneita, GSP+-edunsaajamaat mukaan luettuina, jotta ne panisivat tosiasiallisesti täytäntöön kansainväliset työelämän normit ja noudattaisivat ilmoitusvelvollisuuksia.

Huhtikuussa 2016 Mongolian hallitus hyväksyi kansallisen toimintasuunnitelman UPR-arvioinnin suositusten panemiseksi täytäntöön (UPR-toimintasuunnitelma 2016–2019). Siinä esitellään erityisiä säännöksiä, joilla on tarkoitus uudistaa vammaisten oikeuksien tukemista koskevan kansallisen ohjelman hyväksyminen, laatia, hyväksyä ja toteuttaa vammaisten lasten tasa-arvoisia koulutusmahdollisuuksia koskevan ohjelman toinen vaihe, tukea vammaisten kansalaisten työllisyyttä, parantaa julkisen liikenteen ja julkisten menettelyjen ja palvelujen teknisten standardien laatua sekä lisätä suuren yleisön tietoisuutta levittämällä tietoa ja TV-ohjelmia, jotka perustuvat kansallisten vähemmistöjen, naisten, lasten, vammaisten ja hlbt-ihmisten tarpeisiin.

Mongolian talous- ja rahoituskriisin vaikutukset yhteiskuntaan ja institutionaalisiin valmiuksiin, erityisesti lainvalvontarakenteiden ja korruption osalta, ovat edelleen vakavia huolenaiheita.

Nepalin demokraattinen liittotasavalta

Nepalin uusi perustuslaki vahvistettiin vuonna 2015, ja siihen on sisällytetty monia ihmisoikeusnäkökulmia. Nepalin on nyt pantava perustuslaki täytäntöön antamalla uutta lainsäädäntöä. Edistyminen oli hidasta vuonna 2016 johtuen perustuslain omistajuuteen liittyvistä erimielisyyksistä eri yhteiskuntaryhmien välillä. Kymmenen vuotta vuoden 2006 rauhansopimuksen jälkeen, joka päätti 10 vuotta kestäneen sisällissodan, sodan seuraukset ovat edelleen näkyvissä, eikä lupauksia puuttua tehokkaasti sisällissodan aikaisiin ihmisoikeusloukkauksiin ole juurikaan täytetty.

EU:n prioriteettina on edistää perustuslakiin kirjattujen ihmisoikeuksien ja kansalaisoikeuksien täytäntöönpanoa, taata oikeuden saatavuus ja korvaukset konfliktin uhreille sekä tukea maanjärityksen uhreja heidän kotiensa jälleerakentamisessa.

Syrjintä ja eriarvoisuus ovat edelleen vakava yhteiskunnallinen ongelma Nepalissa. Syvälle juurtuneet yhteiskunnalliset arvot muodostavat huomattavan esteen tasa-arvolle ja edellyttävät pitkän aikavälin lähestymistä, joka kattaa syrjäytyneiden ja haavoittuvien ryhmien poliittisen osallistumisen ja sosiaalipalveluiden saatavuuden. Maassa raportoidaan säännöllisesti lähisuhdeväkivallasta, surmaamisista myötäjäisten takia, raiskauksista, lapsiavioliitoista, vahingollisista perinteisistä käytännöistä ja sukupuoleen perustuvasta väkivallasta. Piintyneet ennakkoluulot haittaavat oikeuden tosiasiallista saatavuutta. Tietyt ryhmät, kuten kastittomat naiset, vammaiset naiset ja ihmisoikeuksien puolustajat, ovat erityisen haavoittuvia. Konfliktin uhrien oikeuksia ei ole taattu. Yksi kiistanalaisista seikoista on kansalaisuusjärjestelmä, joka on monimutkainen ja naisia syrjivä ja joka voi pahentaa kansalaisuudettomiin liittyvää ongelmaa Nepalissa.

Uusi perustuslaki sisältää säännöksiä, joilla pyritään puuttumaan naisten ja syrjäytyneiden ryhmien perinteisesti alhaiseen osallistumistasoon poliittisessa prosessissa. Sen 84 artiklan 8 kohdassa varataan naisille 33 prosenttia kaikista viroista Nepalin valtion instituutioissa parlamentti mukaan lukien – kyseessä on Etelä-Aasian korkein prosenttiosuus. Nepalissa nimitettiin vuonna 2016 ensimmäinen naispuolinen korkeimman oikeuden presidentti, ja kolmessa neljästä korkeimmasta valtion virasta oli nainen, mukaan lukien presidenttinä ja parlamentin puhemiehenä.

World Press Freedom Index -listalla Nepal oli sijalla 105 kaikkiaan 180 maasta, ja Nepalin tiedotusvälineet arvioitiin vireiksi ja moniarvoisiksi.

EU–Nepal-sekakomitean 9. kokouksessa marraskuussa 2015 käsiteltiin Nepalin ihmisoikeustilannetta. Kokouksen päätelmien jatkotoimena EU jatkoi yhteydenpitoa maan hallituksen edustajiin, virkamiehiin, ihmisoikeusinstituutioihin, erityisesti kansalliseen ihmisoikeuskomissioon, kansalaisjärjestöihin ja muihin sidosryhmiin.

EU:n edustusto osallistui aktiivisesti ihmisoikeuksien puolustajia käsittelevän työryhmän työhön. Se seuraa tiiviisti ihmisoikeuksien puolustajien tilannetta ja antaa myös tukea kansalaisyhteiskunnan hankkeille.

EU jatkoi työtään prioriteettialoilla, joita ovat sukupuolten tasa-arvo, syrjimättömyys ja rankaisemattomuuden torjunta, kehitysapuohjelmiansa sekä haavoittuvimpiin ryhmiin kohdistettavien erityisten ihmisoikeustoimien kautta. EU tuki edelleen YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmia 1325 (naiset, rauha ja turvallisuus) ja 1820 (naisiin kohdistuva väkivalta) koskevan kansallisen toimintasuunnitelman toteutusta antamalla rahoitusta Nepalin rauhanrahaston kautta.

EIDHR:stä, NSA-LA -ohjelmasta ja vakautusvälineen nopean toiminnan järjestelmästä (IfS-RRM) rahoitetuilla aihekohtaisilla hankkeilla on autettu edistämään syrjäytyneiden yhteisöjen taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia ja heihin kohdistuvan syrjinnän lopettamista (mukaan lukien heidän osallistamisensa yhteiskunnalliseen ja poliittiseen toimintaan) sekä vahvistamaan valtion instituutioiden vastuuvollisuutta ja avoimuutta.

Vuoden 2015 UPR-arvioinnin päätelmät olivat EU:n edustustolle erinomainen lähtökohta demokratiaan ja ihmisoikeuksiin liittyvien kysymysten käsittelylle. Vuonna 2016 EU:n edustusto rahoitti vuoropuhelua UPR-suositusten jatkotoimista eri sidosryhmien kanssa.

EU osallistui YK:n ihmisoikeusneuvoston ydinryhmään, joka jatkoi ihmisoikeustilanteen arvioimista ja seurasi tärkeissä kysymyksissä toteutettavia toimia, muun muassa siirtymäkauden oikeusjärjestelyihin liittyviä asioita. Kansainvälinen yhteisö kehotti hallitusta varmistamaan kansainvälisten standardien mukaiset siirtymäkauden oikeusjärjestelyt ottaen erityisesti huomioon uhrien oikeudet avoimuuteen, totuuteen ja tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin.

YK:n pakolaisvaltuutettu (UNHCR) kehottaa edelleen etsimään pysyviä ratkaisuja Nepalissa vielä olevien bhutanilaisten pakolaisten tilanteeseen uudelleensijoittamisohjelman päätyttyä.

Vuoden 2015 perustuslain säännösten täytäntöönpano on edelleen Nepalin pääasiallinen haaste, mukaan lukien uusien ihmisoikeusinstituutioiden (kansallisen ihmisoikeuskomission, kansallisen naisasioiden komission jne.) valmiuksien vahvistaminen sekä demokraattisten paikallisten, valtiollisten ja kansallisten vaalien järjestäminen.

Pakistanin islamilainen tasavalta

Vaikka hallitus toteutti vuonna 2016 joitakin institutionaalisia ja oikeudellisia toimenpiteitä, Pakistanissa on edelleen laajoja ja vakavia ihmisoikeuksiin liittyviä huolenaiheita, joita heikko rikosoikeusjärjestelmä ja uskonnollisten ja militanttien ääriliikkeiden toiminta pahentavat entisestään. Turvallisuushaasteet ovat hidastaneet edistymistä oikeuden saatavuuden ja oikeusvaltioperiaatteen aloilla.

Vuonna 2016 EU:n prioriteetit olivat edelleen sananvapaus, naisten oikeudet ja sukupuolten tasa-arvo, uskonnon- ja vakaumuksenvapaus, oikeusvaltioperiaate ja oikeuden saatavuus sekä kuolemanrangaistus. EU osallistui myös aktiivisesti ihmisoikeuksien puolustajien suojelemiseen.

Itsesensuuri ja ahdistelu ovat yleisiä. Pakistanin katsotaan olevan yksi maailman vaarallisimmista paikoista toimittajille. Asevoimien ja turvallisuusviranomaisten arvostelemista on rajoitettu tiukasti. Myös ihmisoikeuksien puolustajat, asianajajat ja poliorokotuskampanjaan osallistuneet terveydenhuollon työntekijät olivat yhä väkivaltaisten iskujen kohteina. Pakistanissa hyväksyttiin uusi tiukka kyberrikollisuuslaki, ja kansallisiin ja kansainvälisiin NGO:ihin kohdistuu suuria paineita, muun muassa rekisteröinnissä. Naisten syrjintä ja heihin kohdistuva väkivalta on edelleen yleistä. Pakistanissa on edelleen huomattavia eroja ylemmän ja alemman luokan kansalaisten tilanteessa sekä kaupungeissa tai maaseudulla asuvien naisten tilanteessa. Pakistan on edelleen yksi kaikkein hankalimmista paikoista lapsille (koulutuksen puutteen, lapsiavioliittojen ja lapsityövoiman käytön vuoksi). Pakistanin uskonnolliset vähemmistöt elävät vieläkin vainon ja väkivaltaisuuksien pelossa. Ahmadilaisyhteisöön kohdistuneesta syrjinnästä ja väkivallasta raportoitiin jälleen. Lisäksi raportit laittomista teloituksista, katoamisista, kidutuksesta ja laittomista pidätyksistä ovat jatkuneet. Oikeusvaltioperiaate on edelleen epävarmalla pohjalla suuressa osassa maata, ja oikeuden saatavuus on vähäistä. Pakistanissa teloitettiin edelleen suuri määrä vankeja vuoden aikana, mutta kuitenkin huomattavasti vähemmän kuin edellisenä vuonna. Teloitettujen joukossa raportoitiin olleen alaikäisiä ja mielenterveyden häiriöistä kärsiviä ihmisiä, vaikkakin kolmessa tapauksessa (joihin liittyi mielenterveyden häiriö tai vammaisuus) teloituksen toteuttamista lykättiin.

Vaalitarkkailuvaltuuskunnan seurantavaltuuskunta vieraili Pakistanissa helmikuussa 2016. Vaaliuudistusta käsittelevä parlamentaarinen valiokunta viimeisteli joulukuussa ehdotuksensa uudistuspaketiksi, joka on määrä hyväksyä tulevina kuukausina ja johon on sisällytetty huomattava määrä vaalitarkkailuvaltuuskunnan suosituksista.

Naisten voimaannuttamiseen (ainakin lainsäädännössä kunniarikoksia ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa koskevissa laeissa), lasten oikeuksiin (lapsityövoiman käyttö ja lasten käyttö orjatyössä) ja työntekijöiden oikeuksiin on kiinnitetty enemmän huomiota, ja uskonnollisten ääriliikkeiden voimaa on pyritty jonkin verran suitsimaan. Helmikuussa hallitus hyväksyi kansallisen toimintasuunnitelman Pakistanin ihmisoikeustilanteen parantamiseksi. Toimintasuunnitelma on ensimmäinen laatuaan, mutta sen toteuttaminen on edelleen haasteellista. Vuoden aikana kansallinen ihmisoikeuskomissio sai myös joitakin uusia valtuuksia.

EU on jatkuvasti yhteydessä ihmisoikeuksien puolustajiin ja valvoo näihin kohdistuvia uhkia. Kriittiset tapaukset käsitellään EU:n Protect Defenders -ohjelman puitteissa. Heidän tilanteeseensa puuttumista haittaavat tuen ajallinen ja resursseihin liittyvä rajallisuus, ja lisäksi ulkomailta tuleva apu voi usein kääntyä heitä vastaan. EU:n ja EU-maiden edustustot seurasivat tiiviisti joitakin yksittäistapauksia, joiden yhteydessä ihmisoikeusloukkaukset olivat todennäköisiä. EU otti huolensa toistuvasti esille ihmisoikeusvuoropuheluissaan Pakistanin hallituksen kanssa ja kehotti Pakistania ryhtymään konkreettisiin toimiin. GSP+-järjestelmällä oli jonkin verran vaikutusta uudistusprosessin tehostamisessa. Pakistan suhtautui myös hieman avoimemmin UPR-raportointiin.

EU tuki kehityspolitiikallaan demokraattisia instituutioita, oikeusvaltiota, naisten ja lasten oikeuksia sekä uskonnon- ja vakaumuksenvapautta. EU on alalla merkittävä avunantaja ja kansainvälinen sidosryhmä. Marraskuussa 2016 käynnistettiin uusi ohjelma maakuntavaltuustojen vahvistamiseksi. EU tukee kansalaisjärjestöjä EIDHR-avustuksilla omien strategisten prioriteettiansa mukaisesti painottaen erityisesti sukupuolten tasa-arvoa sekä uskonnon- ja vakaumuksenvapautta. Oikeuden saatavuuden alalla EU tukee toimia rikosoikeudellisen ketjun parantamiseksi Khyber Pakhtunkhwan ja Punjabin osavaltioissa. Pakistan on myös yksi EU:n EIDHR:stä rahoittaman hankkeen edunsaajista. Hankkeen tarkoituksena on tukea kauppakumppaneita, GSP+-edunsaajamaat mukaan luettuina, jotta ne panisivat tosiasiallisesti täytäntöön kansainväliset työelämän normit ja noudattaisivat ilmoitusvelvollisuuksia.

Pakistan oli ihmisoikeusneuvoston jäsen vuosina 2013–2015, mutta sitä ei valittu uudelleen vuonna 2016. Pakistan ei ole esittänyt pysyvää vierailukutsua YK:n erityismenettelyjen toimeksiantojen haltijoille. Useita erityisraportojien esittämiä vierailupyyntöjä on vireillä. Pakistan osallistui lapsen oikeuksien komitean 72. kokoukseen (toukokuu 2016) ja rotusyrjinnän poistamista käsittelevän komitean 90. kokoukseen (elokuu 2016).

Sekä terrorismi että sen torjunta aiheuttavat uusia ja erityisiä ihmisoikeuksiin liittyviä haasteita, jotka edellyttävät kansainvälistä huomiota.

Pakistan toteutti vakavasti otettavia toimia voidakseen osallistua GSP+-prosessiin kiinnittämällä paremmin huomiota pyrkimyksiin panna 27 yleissopimusta tosiasiallisesti täytäntöön ja korjata tähän liittyvät puutteet. Täytäntöönpanossa on edelleen merkittäviä haasteita, mikä johtuu osittain siitä, että toimivaltaa on monilla aloilla hajautettu maakunnille. Edistymistä on tehostettava tehokkaan täytäntöönpanon avulla kaikissa maakunnissa ja koko Pakistanin alueella.

Ihmisoikeusinstituutioista on tehtävä itsenäisiä ja täysin toimintakykyisiä. Kansalaisyhteiskunnan, myös kansallisten ja kansainvälisten NGO:iden, roolia kehityksen ja humanitaarisen avun piirissä demokraattisessa yhteiskunnassa on parannettava edelleen.

Filippiinien tasavalta

Vuonna 2016 Filippiineillä oli kaksi eri hallitusta: virastaan 30. kesäkuuta luopuneen presidentti Aquinon hallitus ja hänen seuraajansa presidentti Duterte'n hallitus. Joillakin aloilla tapahtuneesta myönteisestä kehityksestä huolimatta ihmisoikeustilanne huonontui merkittävästi vuoden jälkipuoliskolla niin kutsutun "huumeiden vastaisen sodan" vuoksi. On kuitenkin huomattava, että tietyt ihmisoikeuksien kannalta vahingolliset kehityssuunnat ja olosuhteet, kuten laittomat teloitukset (mukaan lukien ihmisoikeuksien puolustajien, alkuperäiskansojen edustajien ja toimittajien teloitukset), ja rankaisemattomuuden ilmapiiri olivat olemassa jo aikaisempien hallintojen aikana.

Ensimmäinen Filippiinejä koskeva GSP+-maaraportti julkaistiin tammikuussa 2016, ja sen jälkeen EU:n prioriteettina oli käsitellä edellä mainittuja puutteita Aquinon hallinnon kanssa. Vuoden jälkipuoliskolla EU kiinnitti huomionsa erityisesti "huumeiden vastaisen sodan" kuolonuhreihin ja kuolemanrangaistuksen mahdolliseen palauttamiseen.

Laittomien teloitusten määrä väheni Aquinon hallinnon aikana, ja kansallinen ihmisoikeuskomissio käynnisti laittomien teloitusten kansallisen seurantamekanismin. Monet ongelmat – erityisesti rankaisemattomuuden kulttuuri ja kidutus – ovat kuitenkin edelleen olemassa, ja tiettyjä keskeisiä lainsäädäntötoimia ei ole hyväksytty. Vuoden jälkipuoliskolla kunnioitus oikeutta elämään, oikeudenmukaista menettelyä ja oikeusvaltioperiaatetta kohtaan huononi merkittävästi. Tiedostusvälineissä on raportoitu, että Filippiinien poliisivoimilta saatujen tietojen mukaan "huumeiden vastaisessa sodassa" kuoli noin 6 000 ihmistä heinäkuun ja joulukuun puolivälin välisenä aikana ja että kolmasosa kuolemista tapahtui poliisioperaatioissa. Lisäksi yli 40 000 henkilöä pidätettiin samana ajanjaksona. Presidentin lausunnot ja toimet ilmeisesti kannustivat poliisia käsittelemään huumeiden käyttäjiä ja huumekauppiaita aggressiivisesti, ja ne ovat ihmisoikeuksien puolustajien mukaan kannustaneet myös järjestyksenvalvontaryhmiä laittomiin teloituksiin. "Huumeiden vastaisella sodalla" on edelleen huomattava kannatus väestön keskuudessa. Kaksi keskeistä lainsäädännöllisiä prioriteettia ovat kuolemanrangaistuksen ottaminen uudelleen käyttöön ja alaikäisten rikosoikeudellisen vastuun ikärajan alentaminen 15 vuodesta 12 tai 9 vuoteen. Kongressille on toimitettu lakiesityksiä, ja ne on tarkoitus hyväksyä vuonna 2017.

Presidentti Duterten hallinnon aikaisia myönteisiä kehityssuuntauksia ovat esimerkiksi uuden ponnien antaminen Mindanaon rauhanprosessille, rauhanneuvottelut Filippiinien kommunistisen puolueen / Uuden kansanarmeijan / Kansallisen demokraattisen rintaman kanssa ja sosioekonominen toimintaohjelma köyhyyden vähentämiseksi.

Kahden jäsenvaltion ja Filippiinien on vielä ratifioitava vuonna 2012 allekirjoitettu kumppanuus- ja yhteistyösopimus, jonka nojalla voitaisiin aloittaa järjestäytyneet ihmisoikeusvuoropuhelu. EU ja jäsenvaltiot ovat johdonmukaisesti käsitelleet ihmisoikeustilannetta hallituksen ja muiden tahojen kanssa. GSP+-järjestelmän seuranta on käynnissä. Euroopan parlamentti antoi syyskuussa 2016 maan tilanteesta päätöslauselman, johon presidentti Duterte reagoi kielteisesti.

Yksi Filippiinien suurimmista ongelmista on vallitseva rankaisemattomuuden kulttuuri, sillä vakavat ihmisoikeusloukkaukset, kuten ihmisoikeuksien puolustajien ja media-alan edustajien murhat, jäävät suurelta osin selvittämättä. Erikoistuneiden NGO:iden kertoman mukaan Filippiineillä tapettiin vuoden 2016 aikana 31 ihmisoikeuksien puolustajaa, joista yksi oli EU:n rahoittaman hankkeen edunsaaja. Toimittajien suojelukomitea luokitteli Filippiinit sijalle 4 rankaisemattomuuden maailmanlaajuisessa indeksissään vuonna 2016. Presidentti Duterte on valituksi tulemisestaan saakka antanut lausuntoja, joissa puolustellaan "korruptoituneiden" toimittajien ja ihmisoikeuksien puolustajien murhia. Toisaalta hän on antanut merkittävän tiedonvälityksen vapautta koskevan asetuksen ja perustanut hiljattain presidentin erityistyöryhmän, joka käsittelee media-alan toimijoihin kohdistuvaa väkivaltaa.

EU auttoi kansalaisjärjestöjä ja ihmisoikeuksien puolustajia EIDHR:n hanketukien, DCI-välineen, EU:n jäsenvaltioiden ohjelmien ja ihmisoikeuksien puolustajien kanssa käymänsä vuoropuhelun kautta.

Kansalaisjärjestöjen toteuttamilla kolmella EIDHR-hankkeella tuettiin ihmisoikeuksien ja maa-alueiden puolustajien toimintaa tarjoamalla muun muassa turvapaikkoja, oikeudellista ja lääketieteellistä tukea ja koulutusta. EU tuki myös oikeusalan uudistusta ja pyrkimyksiä torjua laittomiin teloituksiin ja tahdonvastaisiin katoamisiin liittyvää rankaisemattomuutta.

EU käynnisti Governance in Justice -ohjelmansa (GOJUST, EPJUST-ohjelman seuraaja). Ohjelmassa on neljä osa-aluetta, joista yhden päätavoitteena on vahvistaa kansallisten ja alueellisten ihmisoikeusinstituutioiden ja kansalaisyhteiskunnan valmiuksia edistää vastuuvollisuutta ja torjua rankaisemattomuutta (täytäntöönpanijana Espanjan kansainvälisen kehitysyhteistyön virasto).

Suuntaa-antavan monivuotisen ohjelman 2014–2020 erityisenä kohdealueena on konfliktista kärsivä Mindanaon alue, jossa EU on tukenut rauhaa ja kehitystä.

EU oli edelleen keskeinen kumppani terveydenhuoltoalan uudistamisessa. Kansalaisjärjestöt ja erityisesti naisten oikeuksien puolestapuhujat katsoivat, että vuonna 2012 allekirjoitettu vastuullista vanhemmuutta ja lisääntymisterveyttä koskeva laki merkitsi myönteistä kehitystä vuosikymmeniä kestäneissä ponnisteluissa, joilla on pyritty sukupuolten tasa-arvoon terveyden alalla. Lain ansiosta filippiiniläisillä miehillä ja naisilla on paremmat mahdollisuudet saada laadukkaita lisääntymisterveyspalveluita ja tietoa (perhesuunnittelu mukaan lukien). Filippiinien korkein oikeus asetti kuitenkin erään kanteen johdosta väliaikaisen kiellon, joka heikentää hallituksen kykyä hankkia 70 prosenttia ehkäisyvälineistä vuoteen 2019 mennessä ja vaikuttaa mahdollisesti niiden tulevaan saatavuuteen valtion sairaaloissa ja klinikoilla ympäri maata. EU tukee toimenpiteen täysimääräistä toteuttamista Filippiinien terveysministeriön kanssa toteutettavan yleistä terveydenhuoltoa koskevan kahdenvälisen yhteistyöohjelman avulla ja myöntää tukea NGO:ille.

Julkisten kanavien kautta toimitettua EU:n kehitysapua täydennettiin rahoittamalla kansalaisjärjestöjä, jotta ne voivat puuttua yhteiskunnallisiin ja ympäristökysymyksiin ja edistää alkuperäiskansojen oikeuksia ja muita ihmisoikeuskysymyksiä, rauhanrakentamista ja sosiaalista kehitystä.

EU antoi poliittista tukea Mindanaon rauhanprosessille, rahoitti kansainvälisen tarkkailuryhmän siviiliosaa, rahoitti suojaavan lainsäädännön puolesta kampanjoivia NGO:ita ja tuki kansainvälisen oikeuden ja normien kunnioittamista. EU allekirjoitti avustussopimuksen Pelastakaa lapset -järjestön kanssa aseellisista selkkauksista kärsimään joutuneiden lasten suojelun tehostamiseksi Mindanaossa.

EU ja osa jäsenvaltioista osallistui Manilassa toimivan aseellisista selkkauksista kärsimään joutuneiden lasten tukiryhmän kokouksiin, joiden puheenjohtajana toimi Kanada. Ryhmä koostuu Unicefin ja muiden YK:n virastojen sekä kumppanimaiden ja -järjestöjen edustajista.

EU rahoittaa yhteistyössä ILO:n kanssa hanketta, jolla parannetaan Filippiinien julkishallinnon valmiuksia panna täytäntöön ILO:n keskeiset työelämää koskevat yleissopimukset osana GSP+-järjestelmään liittyviä velvoitteita. Lisäksi ne rahoittavat hanketta, jolla pyritään vahvistamaan kaupan vaikutusta työllisyyteen parantamalla alakohtaisia, kauppa- ja työllisyyspolitiikkoja ja ohjelmia ja edistämällä ihmisarvoista työtä ja myönteisiä työllisyystuloksia. Nämä toimet voivat auttaa korjaamaan Filippiineillä vallitsevaa yhdistymisvapauden tilannetta, jonka ILO:n yhdistymisvapautta käsittelevä komitea totesi kahteen otteeseen vuonna 2016 olevan erittäin vakava ja kiireellinen. EU ilmaisi huolensa myös ammattiyhdistysaktivistien murhista ja lainsäädännön yhdenmukaisuudesta kansainvälisten työelämän normien kanssa, kun vuoden 2016 kansainvälisessä työkonferenssissa tarkasteltiin puutteita yhdistymisvapautta käsittelevän ILO:n yleissopimuksen täytäntöönpanossa.

Filippiinien hallitus ja YK:n ihmisoikeusvaltuutettu eivät toistaiseksi ole kyenneet sopimaan laittomia ja mielivaltaisia teloituksia käsittelevän YK:n erityisedustajan Filippiinien-vierailun ehdoista ja edellytyksistä.

Filippiinien ihmisoikeustilanteen seuraava UPR-arviointi on tarkoitus suorittaa vuoden 2017 alkupuoliskolla.

Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä YK:n komitea julkaisi 25. heinäkuuta 2016 päätelmänsä kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanosta laadituista seitsemännestä ja kahdeksannesta sääntömääräisestä raportista. Filippiinit on luokiteltu hyvin korkealle (sijalle 7) sukupuolten tasa-arvoa koskevassa Maailmanpankin tutkimuksessa.

Filippiinien hallituksen on varmistettava, että huumausainerikoksia torjutaan lakien puitteissa, mukaan lukien oikeus oikeudenmukaiseen menettelyyn ja Filippiinien kansalaisten perusoikeuksien turvaaminen, mukaan lukien oikeus elämään, ja että torjuntatyö on suhteellisuusperiaatteen mukaista. Tämä koskee luonnollisesti myös ihmisoikeuksien puolustajien oikeuksia.

Kansalaisyhteisöjä ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen toisen valinnaisen pöytäkirjan sopimusvaltiona Filippiinit on velvollinen noudattamaan kansainvälisen oikeuden mukaisia velvoitteitaan.

Singaporen tasavalta

Vuonna 2016 Singapore oli World Press Freedom Index -lehdistönvapausindeksissä sijalla 154 kaikkiaan 180 maasta. Parlamentti antoi oikeudenkäyttöä (suojelua) koskevan lain elokuussa 2016. Vaikka lain yleinen tarkoitus – oikeuden halventamista koskevan lain määrittelemine ja vahvistaminen – hyväksyttiin, kansalaisjärjestöt toivat esille huolen siitä, että sananvapauden voidaan mieltää olevan uhattuna, erityisesti "tuomioistuimen häpäisemiseen" liittyvän syytteen vuoksi. Asiantuntijat totesivat esittävänsä arvionsa laista vasta sitten, kun ensimmäinen kanne nostetaan ja lakia testataan käytännössä.

Homoseksuaalisuus on Singaporessa edelleen kriminalisoitu rikoslain 377A pykälässä. Vaikka Singapore väittää, ettei se syrji hlbt-ihmisiä, kansalaisjärjestöt ovat jyrkästi eri mieltä ja viittaavat hlbt-i-kysymyksiin liittyvän sisällön sensurointiin tiedotusvälineissä ja siihen, että hlbt-i ihmiset eivät voi käyttää oikeuksiaan perhe-elämään ja suojeluun työpaikalla tapahtuvalta syrjinnältä.

Singaporelle yhteisesti sovitut tavoitteet vuosiksi 2016–2020 ovat seuraavat: ratifioida keskeiset kansainväliset ihmisoikeussopimukset, joissa maa ei ole osapuolena; edistää sananvapautta, tiedotusvälineiden vapautta ja poliittista osallistumista; harkita kuolemanrangaistusta koskevaa moratoriota ja toimittaa yksityiskohtaisempaa tietoa kuolemanrangaistuksen käytöstä vuotuisen kokonaismäärän lisäksi; toteuttaa parempia toimia muuttajien oikeuksien suojaamiseksi ja toteuttamiseksi; sekä dekriminalisoida homoseksuaalisuus (uusi tavoite vuosiksi 2016–2020).

EU:n edustusto seuraa tilannetta kuolemantuomioiden, muunnettujen rangaistusten ja teloitusten osalta julkisista lähteistä ja paikallisilta kansalaisjärjestöiltä saatujen tietojen perusteella. Nämä tiedot ovat kuitenkin usein puutteellisia ja vaikeasti saatavilla. Vuonna 2016 toteutettiin tiettävästi neljä teloitusta, joka on yhtä paljon kuin vuonna 2015.

Parlamentti hyväksyi marraskuussa 2016 vaaleilla valittavan presidentin virkaa koskevan uudistuksen, ja pääministeri Lee ilmoitti, että seuraava presidentti valittaisiin malaijilaisten ehdokkaiden joukosta. Uudistusta on arvosteltu, koska valintaperusteiden katsotaan syrjivän tiettyjä ehdokkaita.

Singaporen hallitus on toteuttanut joitakin vähäisiä toimenpiteitä pyrkiäkseen parantamaan siirtotyöläisten oikeuksia Singaporessa. Kansalaisjärjestöt kampanjoivat kotitaloustyöntekijöiden sisällyttämiseksi työsopimuslakiin, ja tästä sovittiin UPR-arvioinnin aikana.

Vammaisia koskeva etenemissuunnitelma vuosiksi 2017–2020 julkistettiin joulukuussa 2016. Joulukuussa 2016 asetettiin 17-jäseninen neuvoa-antava komitea, jonka puheenjohtajana toimii opetusministeri Janil Puthuchery ja joka tarkastelee oppivelvollisuuden täytäntöönpanoa erityistarpeisten lasten osalta.

EU:n vuonna 2016 ihmisoikeuskysymyksissä toteuttamia toimia olivat seuranta ja raportointi, viralliset yhteydenotot, toiminnan tiivis koordinointi jäsenvaltioiden kanssa sekä kokousten, vuoropuhelujen ja monien muiden tapahtumien järjestäminen. Vuonna 2016 jatkettiin aikaisempia hankkeita ja toteutettiin joitakin uusia toimia, mukaan lukien oikeudenkäyntien seuraaminen ja kumppanuus Singaporen UN Womenin kanssa.

Kansalaisjärjestöt olivat mukana kehittämässä uusia tavoitteita, ja niitä kuullaan edelleen säännöllisesti parhaista toteutustavoista.

Eurooppalaisen ja kansainvälisen kuolemanrangaistuksen vastaisen päivän kunniaksi EU:n edustusto järjesti paneelikeskustelun kuolemanrangaistuksesta Singaporessa. Tämä oli kolmas kerta Singaporessa, kun tällainen tapahtuma järjestettiin edustuston tilojen ulkopuolella, Singaporen kansallisessa yliopistossa.

Edustuston tämänvuotisen ihmisoikeuksien päivän seminaarin aiheena oli uskonnon- ja vakaumuksenvapaus Singaporessa ja ASEAN-maissa. Seminaarissa käytiin kolme paneelikeskustelua, joiden aiheina olivat "uskonnon- ja vakaumuksenvapaus Singaporessa – usean sidosryhmän toimintamalli", "uskonnon- ja vakaumuksenvapauden edistäminen ASEANissa" ja "uskonnonvapaus ja sananvapaus – näkökulmia Euroopasta ja Kaakkois-Aasiasta".

EU:n jäsenvaltiot järjestivät erilaisia tapahtumia, joissa käsiteltiin muun muassa sananvapautta ja lehdistönvapautta, ihmiskauppaa ja hlbt-ihmisten oikeuksia.

Vuonna 2016 Singaporelle tehtiin toinen YK:n UPR-arviointi. Vaikka Singaporen hallitus on toistuvasti torjunut suurimman osan suosituksista, kansalaisjärjestöt pitävät UPR-arviointia edelleen hyödyllisenä menettelynä hallinnon haastamiseksi ja sen asettamiseksi vastuuseen toimistaan.

Suosituksia olivat muun muassa välittömän moratorion soveltaminen kuolemanrangaistukseen siihen saakka kunnes se poistetaan kokonaan, raipparangaistusten lopettaminen, vangitsemisen ilman oikeudenkäyntiä mahdollistavien lakien muuttaminen (kuten sisäistä turvallisuutta koskeva laki) ja rikoslain 377A pykälän kumoaminen (homoseksuaalisuuden kriminalisointi).

Monet maat suosittelivat UPR-arvioinnin yhteydessä, että Singapore ratifioisi tärkeimmät yleissopimukset, joiden sopimuspuoli se ei vielä ole. Singapore on kuitenkin todennut liittyvänsä yleissopimuksiin vasta sitten, kun se on saattanut kansallisen lainsäädäntönsä sopimusten mukaiseksi. Singapore väittää, että maa noudattaa jo useita keskeisiä ihmisoikeusyleissopimuksia, joiden sopimuspuoli se ei vielä ole, minkä vuoksi kansalaisjärjestöt ovatkin kehottaneet hallitusta ratifioimaan sopimukset.

Keskeiset yleissopimukset, joita ei ole vielä ratifioitu, ovat kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus, taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus.

Singapore on myös periaatteessa sopinut liittyvänsä Kansainväliseen rikostuomioistuimeen, vaikka tätä sitoumusta ei olekaan vielä toteutettu. Myönteistä on, että Singapore suostui harkitsemaan mahdollisuutta ratifoida kansainvälinen yleissopimus siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksista.

Tähän tavoitteeseen liittyy yksi UPR-arvioinnissa toistuvasti esitetty suositus: että Singapore perustaisi kansallisen ihmisoikeuselimen valvomaan ihmisoikeusnormeja, joihin se on jo liittynyt, Pariisin periaatteiden mukaisesti. Singapore ei hyväksynyt suositusta, vaan ainoastaan "pani sen merkille".

Avoimuuden ja tietojen puute on edelleen ongelma useimmilla ihmisoikeuksiin liittyvillä aloilla. Kaiken kaikkiaan edistystä näyttää tapahtuneen siirtotyöläisten oikeuksien ja yhden uuden yleissopimuksen mahdollisen hyväksymisen osalta, mutta huomattavat parannukset ovat kuitenkin tarpeen kolmen muun tavoitteen osalta.

Sri Lankan demokraattinen sosialistinen tasavalta

Ihmisoikeuksien ja demokratian kokonaistilanteen paraneminen jatkui vuonna 2016, tosin hitaammassa tahdissa kuin edellisvuonna. Hallinnonuudistusta, siirtymäkauden oikeusjärjestelyjä ja talousuudistuksia koskevia lupauksia ei ole vielä kokonaan lunastettu yli vuosi kansallisen yhtenäisyyden hallituksen muodostamisen syyskuussa 2015 jälkeen.

EU:n ensisijaisena tavoitteena on edelleen YK:n ihmisoikeusneuvoston vuoden 2015 päätöslauselman täysimääräinen täytäntöönpano tukemalla uudelleensijoittamista, siirtymäkauden oikeusjärjestelyjä, uusiutumattomuutta ja perustuslakiuudistusta sekä naisten poliittisten, taloudellisten ja kansalaisoikeuksien edistämistä.

Myönteistä kehitystä oli esimerkiksi se, että Sri Lanka ratifioi vuonna 2016 kansainvälisen yleissopimuksen kaikkien ihmisten suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta ja valmistelee parhaillaan kattavaa lainsäädäntöä, jolla yleissopimus pannaan täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä. Hallitus teki myös erittäin merkittävän päätöksen hyväksyessään lainsäädäntöä katoamistodistusten myöntämisestä. Elokuussa parlamentti hyväksyi yksimielisesti kadonneita henkilöitä käsittelevän toimiston perustamisen. Toimisto ryhtyy käsittelemään niiden kymmenientuhansien ihmisten tapauksia, jotka ovat kadonneet sisällissodan ja poliittisen konfliktin aikana. Toimistoa ei ole vielä perustettu.

Toukokuussa Sri Lankan ihmisoikeuskomissio julkaisi kattavan luettelon ohjeita, joiden tarkoituksena on suojata vankeja turvallisuusjoukkojen laajoilta valtuuksilta, jotka perustuvat terrorismintorjuntaa koskevaan lakiin. Lakiesitykset terrorismintorjuntaa koskevan lain korvaamiseksi ja rikosprosessilain muuttamiseksi niiden saattamiseksi kansainvälisten ihmisoikeusnormien mukaisiksi ovat edelleen käsiteltävinä.

Hallitus sai vuonna 2016 perustuslain uudistusprosessin hyvään vauhtiin: vuoden aikana perustettiin perustuslakia säättävä kokous, ja kuusi alakomiteaa toimitti raporttinsa käsiteltäviksi vuoden 2017 alussa. Vallan hajauttaminen on edelleen tulenarka aihe tässä prosessissa. Hallitus on toteuttanut merkittäviä symbolisia toimia sovinnon saavuttamiseksi, mutta on ollut vähemmän innokas torjumaan eräiden ryhmien yrityksiä lietsoa yhteisöjen välisiä jännitteitä. Normaalielämään palaamisen hidas tahti kärjistää sovintoon pääsemisen haasteita entisillä konfliktialueilla, missä rauhanosingon taloushyödyt eivät ole vielä täysin toteutuneet.

EU jatkoi ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja Sri Lankan kanssa eri yhteyksissä, muun muassa hallintotapaa, oikeusvaltiota ja ihmisoikeuksia käsittelevän työryhmän ensimmäisessä kokouksessa (tammikuu), taloudellisten kysymysten ja kaupan työryhmässä (toukokuu) ja sekakomiteassa (heinäkuu). Kokouksissa käytiin avoimia keskusteluja eri aiheista, kuten hallintotapa, oikeusvaltio, sananvapaus ja tiedotusvälineiden vapaus, kidutus, kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen, naisten ja lasten oikeudet, vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeudet, työntekijöiden oikeudet, muuttoliike, korruption torjunta ja Sri Lankan tukeman YK:n ihmisoikeusneuvoston päätöslauselman täytäntöönpano.

EU:n kansainvälisestä yhteistyöstä ja kehitysasioista vastaava komissaari vieraili Sri Lankassa maaliskuussa 2016, ja vierailun aikana kiinnitettiin erityistä huomiota Sri Lankaa koskeviin ihmisoikeusvaatimuksiin sen hakiessa EU:lta kauppamyönnytyksiä GSP+-järjestelmän puitteissa; hallitus esitti hakemuksensa heinäkuussa. Sri Lanka hyväksyi ehdotuksen maata koskevan vuoteen 2020 ulottuvan EU:n kehitysstrategian tarkistamiseksi siten, että siihen sisällytetään hallintotapaa ja sovinnon muodostamista koskevat avustukset hallituksen toimien tukemiseksi näillä aloilla.

Euroopan parlamentin valtuuskunta vieraili maassa marraskuussa 2016. Vierailun aikana käsiteltiin erityisesti kansallista sovintoa, naisten voimaannuttamista ja Sri Lankan GSP+-hakemusta. Valtuuskunta kannusti hallitusta noudattamaan kansainvälisiä ihmisoikeussitoumuksiaan, korvaamaan terrorismintorjuntaa koskevan lain ja muuttamaan rikosprosessilakia.

EU:n edustusto jatkoi yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan ja muiden sidosryhmien kanssa sovintoprosessin puitteissa. Lisäksi järjestettiin temaattisia keskusteluja keskeisistä kysymyksistä, kuten hlbt-ihmisten ihmisoikeuksista, sukupuolten tasa-arvosta ja osallistumisesta, maa-oikeuksista ja perusoikeuksista. Aktivisteja ja ajatushautomoiden ja kansalaisyhteiskunnan edustajia kutsuttiin myös keskustelemaan sovinnon muodostamisen haasteista EU:n kehitysyhteistyökomissaarin vierailun aikana. Lisäksi edustusto tapasi virkamiehiä ja kansalaisyhteiskunnan toimijoita maan pohjoisosissa kerätäkseen näkemyksiä YK:n ihmisoikeusneuvoston päätöslauselman täytäntöönpanoon liittyvistä kysymyksistä.

Kaikkien EU-maiden edustustojen päälliköt ja muutamat samanmieliset maat antoivat yhteisen julkilausuman kansainvälisenä homo-, trans- ja bifobian vastaisena päivänä. Siinä kehoitettiin tarttumaan perustuslain uudistusprosessin tarjoamaan historialliseen tilaisuuteen syrjinnän lopettamiseksi ja homoseksuaalisuuden kriminalisoivien lakien kumoamiseksi. EU:n edustusto antoi vuoden aikana useita muita julkilausumia kiinnittääkseen huomiota ihmisoikeuskysymyksiin, kuten naisiin kohdistuvaan väkivaltaan, sekä tahdonvastaisiin katoamisiin.

Vuonna 2016 EU jatkoi rahoitustukeaan hankkeille, joita rahoitetaan vakautta ja rauhaa edistävästä välineestä (IcSP), DCI:stä, EIDHR:stä sekä aihekohtaisista CSO-LA -ohjelmista.

Sri Lankan rauhanrakennuksen prioriteettisuunnitelmaa rahoitettiin IcSP-välineestä varhaisen vaiheen luottamusta lisäävien toimien tukemiseksi, ja DCI:n kautta rahoitettiin sovinnon muodostamiseen tähtäävää toimintaa.

EU antaa EIDHR:n ja CSO-LA -ohjelmien kautta rahoitustukea kumppaniorganisaatioille Sri Lankan kaikkein haavoittuvimpien yhteisöjen taloudellisen, sosiaalisen ja poliittisen kehityksen edistämiseksi. Osassa hankkeista keskitytään lähisuhdeväkivallan torjumiseen ja naisten voimaannuttamiseen, asianajajien, tuomareiden ja media-alan toimijoiden kouluttamiseen sekä kansalaisyhteiskunnan ja paikallisviranomaisten valmiuksien kehittämiseen.

Vuonna 2016 Sri Lankan hallitus oli edelleen sitoutunut YK:hon ja sen ihmisoikeusmekanismeihin sekä yhteistyöhön niiden kanssa. Maassa vierailivat muun muassa YK:n pääsihteeri, YK:n ihmisoikeusvaltuutettu, tuomareiden ja lakimiesten riippumattomuutta käsittelevä erityisraportoija, kidutusta ja muuta julmaa, epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua käsittelevä erityisraportoija sekä vähemmistöjen oikeuksia käsittelevä riippumaton asiantuntija. Kidutuksen vastaisen YK:n komitean päätelmissä Sri Lankan viidennestä määräaikaissarvioinnista korostetaan epäiltyjen ja vankien oikeuksiin liittyviä huolenaiheita.

On ratkaisevan tärkeää, että Sri Lanka edistyy merkittävästi YK:n ihmisoikeusneuvoston päätöslauselman täysimääräisessä täytäntöönpanossa, mukaan lukien terrorismintorjuntalain korvaaminen Sri Lankan kansainvälisten velvoitteiden kanssa yhteensopivalla lainsäädännöllä.

Thaimaan kuningaskunta

Vuonna 2016 Thaimaan yleistä ihmisoikeustilannetta leimasi edelleen taantuminen, jota maassa on tapahtunut toukokuun 2014 sotilasvallankaappauksen jälkeen. Vuonna 2016 kehitys oli vaihtelevaa. EU:n prioriteetteihin kuuluu Thaimaan nopeasti kehittyvän työntekijöiden ja maahanmuuttajien oikeuksia koskevan politiikan tukeminen.

Pian sotilasvallankaappauksen jälkeen ilmoitettiin, että vaalit järjestettäisiin vuoden 2015 loppuun mennessä. Alustavaa vaalipäivää on kuitenkin toistuvasti lykätty.

Siirtyminen kohti kuolemanrangaistuksen poistamista on ollut hidasta. Ainakin 63 rikoksesta rangaistaan kuolemantuomiolla. Niiden rikosten lukumäärä, joista voidaan määrätä kuolemanrangaistus, on edelleen nousussa.

Yleisesti ottaen toimintatila on rajallinen sananvapauden ja kokoontumisvapauden osalta. Vaikka joitakin tapahtumia on kielletty, yleisesti ottaen useampia keskusteluja ja toimia on sallittu. Viranomaisten läsnäolo tällaisissa tapahtumissa on kuitenkin uhkaavaa (tarkkailu ja osanottajien valokuvaus tai videointi). Yli viiden ihmisen poliittiset kokoontumiset ovat edelleen kiellettyjä. Joulukuussa sotilasjuntan nimittämä kansalliskokous hyväksyi kyberrikollisuutta koskevan lain muutoksen, joka antaa viranomaisille mahdollisuuden rajoittaa sananvapautta entisestään ja helpottaa valvontaa ja sensuuria. Mahdollisuudet osallistua politiikan laatimiseen ovat rajalliset. Kansalliskokous hyväksyy lainsäädäntöä vain suppean julkisen kuulemisen jälkeen, ja julkinen keskustelu on vähäistä.

Uusi perustuslakiesitys hyväksyttiin kansanäänestyksellä 7. elokuuta. Kansallinen rauhan ja järjestyksen neuvosto määräsi ankaria rajoituksia kansanäänestyksen kynnyksellä.

Perustuslakiesityksen vastaisesta kampanjoinnista oli todellisuudessa mahdollista langettaa jopa 10 vuoden vankeusrangaistus. Thaimaan viranomaiset pidättivät monia poliitikkoja, aktivisteja ja toimittajia, jotka olivat arvostelleet perustuslakiesitystä, ilmoittaneet julkisesti äänestävänsä sitä vastaan, kehottaneet äänestäjiä hylkäämään esityksen ja pyrkineet valvomaan äänestämistä.

Joulukuussa ilmoitettiin, että noin 150 000 vankia joko vapautettaisiin tai heidän rangaistuksiaan lievennettäisiin tai ne muunnettaisiin uuden kuninkaan armahduksella. Tämä oli hyvin myönteistä, ja armahduksen laajuus ylitti selvästi aikaisemmat kuninkaan armahdukset.

Ihmiskauppa ja hyväksikäyttöön perustuvat työelämän käytännöt kalastus- ja kalanjalostusaloilla ja erityisesti siirtotyöläisten asema ovat herättäneet kansainvälistä huomiota viime vuosina. Thaimaan hallitus on tehostanut toimenpiteitä ihmiskaupan estämiseksi muuttamalla lainsäädäntökehystä ja tehostamalla ennaltaehkäisyä ja täytäntöönpanon valvontaa. Samaan aikaan ihmiskaupan uhrien suojeleminen on parantunut. Hallitus ilmoitti aikovansa ratifioida ILO:n yleissopimuksen nro 188 (kalastusalan työ) ja pakkotyötä koskevan yleissopimuksen pöytäkirjan (pöytäkirja nro 29) vuonna 2017. Kalastusaluksilla ja kalanjalostusteollisuudessa sovellettavat työelämän normit sekä siirtotyöläisten tilanne ovat parantuneet tuntuvasti, mutta täytäntöönpano on edelleen haastavaa ja työtä on jatkettava.

EU jatkoi ihmisoikeus- ja demokratiakysymysten käsittelyä Thaimaassa, usein yhdessä EU:n jäsenvaltioiden kanssa. Kannustaakseen viranomaisia varmistamaan ihmisoikeuksien täysimääräisen kunnioittamisen EU otti huolenaiheensa esille julkilausumissa, puheissa, pääkirjoitussivun artikkelissa, erilaisissa tapahtumissa sekä virallisissa että epävirallisissa yhteyksissä.

Aktivisteja ja ihmisoikeuksien puolustajia on asetettu syytteeseen kansankiihotuksesta, rikosoikeudellisesta kunnianloukkauksesta, kansallisen rauhan ja järjestyksen neuvoston määräysten rikkomisesta ja rikoksista kyberrikollisuuslakia vastaan. Joitakin tapauksia käsitellään sotilastuomioistuimissa, mutta tästä käytännöstä ollaan nyt luopumassa eikä sitä enää sovelleta uusiin tapauksiin, joissa rikokset on tehty 12. syyskuuta 2016 jälkeen. EU:n edustusto teki – usein yhdessä EU:n jäsenvaltioiden kanssa – lukuisia vierailuja paikan päälle ja seurasi oikeudenkäyntejä sekä vieraili poliisiasemilla.

EU jatkoi rahoitustukeaan EIDHR-ohjelmasta rahoitettaville hankkeille. Työelämän normeja kalastusaluksilla ja kalanjalostusteollisuudessa käsittelevän uuden merkittävän hankkeen toteuttaminen aloitettiin yhdessä hallituksen ja ILO:n kanssa. Thaimaa on myös yksi EU:n EIDHR:stä rahoittaman hankkeen edunsaajista. Hankkeen tarkoituksena on tukea kauppakumppaneita, GSP+-edunsaajamaat mukaan luettuina, jotta ne panisivat tosiasiallisesti täytäntöön kansainväliset työelämän normit ja noudattaisivat ilmoitusvelvollisuuksia.

Thaimaa ei ole allekirjoittanut vuoden 1951 YK:n pakolaissopimusta. Maalla ei ole pakolaisten suojelua koskevaa kansallista lainsäädäntöä eikä toimivia turvapaikkamenettelyjä. Useimmat turvapaikanhakijat saapuvat Thaimaahan turistiviisumilla. Kun viisumin voimassaolo päättyy, heistä tulee laittomia maahanmuuttajia, jotka ovat vaarassa joutua määrittelemättömäksi ajaksi vankilaan tai karkotetuiksi. Maailman humanitaarisen avun huippukokouksessa toukokuussa Thaimaan hallitus ilmoitti harkitsevansa mahdollisuutta perustaa kansallinen pakolaisten arviointiprosessi kaupunkien turvapaikanhakijoita varten.

YK:n ihmisoikeusneuvosto hyväksyi syyskuussa 2016 Thaimaata koskevan UPR-arvioinnin tulokset. Thaimaa hyväksyi annetuista 249 suosituksesta 187. Myönteistä oli Thaimaan sitoutuminen ratifioimaan kidutuksen vastaisen yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja, kansainvälinen yleissopimus kaikkien ihmisten suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta sekä ihmiskaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta laadittu lisäpöytäkirja. Thaimaa sitoutui lisäksi poistamaan lapsityövoiman käytön, torjumaan pakkotyötä ja ihmiskauppaa ja suojelemaan siirtotyöläisiä. Sanan- ja kokoontumisvapauden rajoituksiin, väliaikaisen perustuslain 44 artiklan lisääntyneeseen käyttöön ja ihmisoikeuksien puolustajien oikeudelliseen häirintään liittyviä suosituksia ei kuitenkaan hyväksytty.

Syyskuussa Thaimaa liittyi myös vammaisten oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen valinnaiseen pöytäkirjaan. Thaimaan pitkäaikaista mainetta hlbt-ihmisten ihmisoikeuksien puolustajana pidettiin niin ikään yllä.

Itä-Timorin demokraattinen tasavalta

Maan yleinen ihmisoikeustilanne parani edelliseen vuoteen verrattuna vain vähän. Minkäänlaisia lakimuutoksia ei hyväksytty.

EU:n prioriteetteja ovat osallistavan kehityksen varmistaminen kaikille itätimorilaisille, oikeus koulutukseen ja terveydenhuoltoon sekä sukupuoleen perustuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjuminen.

Sukupuolten välinen tasapaino on hyvä Itä-Timorin parlamentissa, mutta naisministereiden lukumäärää voitaisiin vielä lisätä huomattavasti. Naisiin kohdistuva lähisuhde- ja muu väkivalta ovat edelleen suuria huolenaiheita. Oikeuteen vietyjen tapausten lukumäärä on edelleen hyvin pieni verrattuna tapausten arvioituun kokonaismäärän. Lehdistö ja eräät kansalaisjärjestöt jatkoivat vuonna 2016 korruptiosyytösten esittämistä ja vaikka oikeustapauksia oli vain vähän, vuoden lopussa entinen valtiovarainministeri ja entinen varaterveysministeri tuomittiin vankeuteen syytettyinä korruptiosta. Oikeusvaltioperiaatteesta ja vastuuvollisuudesta on edelleen vain vähän säännöksiä, mikä johtuu osittain kansalaisten passiivisesta asenteesta, mikä puolestaan on ymmärrettävää, kun otetaan huomioon heidän alhainen koulutustasonsa. Oikeudelliset menettelyt ovat hitaita, koska osaamistaso on huono eikä tuomareita ja syyttäjiä ole riittävästi.

EU jatkoi ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja Itä-Timorin kanssa poliittisen vuoropuhelun puitteissa.

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukeaan Euroopan kehitysrahastosta (EKR) ja EIDHR-välineestä rahoitettaville hankkeille.

Yhdessä oikeusasiamiehen kanssa tuotettu ihmisoikeuksia käsittelevä telenovela (saippuaopera) (aiheina muun muassa lähisuhdeväkivalta, hyvä hallintotapa, korruptio ja nepotismi sekä hlbt-kysymykset) näytetään kansallisessa televisiossa ja 13 kiertävässä näytöksessä kunnissa. Sen tavoitteena on parantaa Itä-Timorin väestön tietoisuutta ihmisoikeuksista. Portugalinkielisen tekstityksen ansiosta televisiosarjan toivotaan saavan saman vaikutuksen portugalinkielisissä Afrikan maissa.

Itä-Timor on useiden kansainvälisten ihmisoikeusyleissopimusten sopimusvaltio, useimmiten liittymisen kautta, mutta kahta sopimusta ei ole ratifioitu tai edes allekirjoitettu: yleissopimus kaikkien ihmisten suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta ja vammaisten oikeuksia koskeva yleissopimus.

YK:n ihmisoikeusneuvoston työryhmä arvioi Itä-Timoria toisen kerran UPR-arvioinnin yhteydessä 3. marraskuuta 2016. Yli 60 YK:n jäsenvaltiota osallistui arviointiin, ja sen puitteissa annettiin 154 suositusta. Itä-Timorin pitää muun muassa vahvistaa oikeuslaitosta ja lisätä liikkuvien tuomioistuinten käyttämistä; lisätä koulutusinvestointeja; panna tehokkaasti täytäntöön seksuaalista ja sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa koskevat lait; vahvistaa lähisuhdeväkivallan torjumiseen tähtäävien politiikkojen toteuttamista; varmistaa riittävät resurssit ja hyväksyä tehokkaita toimenpiteitä sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa koskevan kansallisen toimintasuunnitelman vakiinnuttamiseksi ja toteuttamiseksi; torjua kaikkia lapsiin kohdistuvan väkivallan ja hyväksikäytön muotoja sekä jatkaa pyrkimyksiään tarjota lisää ihmisoikeuksia koskevaa koulutusta poliisi- ja puolustusvoimissa.

Hallitus toimitti parlamentin hyväksyttäväksi maalakia koskevan ehdotuspaketin, mutta häätöjä koskeva luku oli kuitenkin poistettu aikaisemmasta tekstistä, josta keskusteltiin julkisesti muutama vuosi sitten. Tästä kysymyksestä oli tarkoitus sen sijaan laatia ministerin täytäntöönpanoasetus. Laki on keskeinen perusta Itä-Timorin aluehallinnon ja talouskehityksen kannalta, mutta sen soveltaminen tulee olemaan erittäin monimutkaista, koska toisiaan seuranneiden portugalilaisen, indonesialaisen, YK:n ja itätimorilaisen hallinnon myöntämät maanomistus- ja maankäyttöoikeudet ovat usein päällekkäisiä.

Vietnamin sosialistinen tasavalta

Vakaan talouskasvun ansiosta väestön sosioekonominen tilanne parani jonkin verran vuonna 2016, mutta kansalais- ja poliittisten oikeuksien rikkominen jatkui. Ihmisoikeuksien puolustajia häirittiin ja pidätettiin, ja osa tuomittiin pitkiin vankeusrangaistuksiin. Myönteistä kehitystä edustivat poliittisen toimintatilan avautuminen yleisön päästessä osallistumaan joidenkin lakien laadintaan ja YK:n kidutuksen vastaisen yleissopimuksen täytäntöönpanon seuranta Vietnamin YK:n ihmisoikeusneuvoston UPR-arvioinnin puitteissa antamien sitoumusten mukaisesti.

EU:n prioriteettina on edistää sananvapautta ja oikeusvaltioperiaatetta. EU osallistuu myös aktiivisesti ihmisoikeuksien puolustajien suojelemiseen ja kansalaisjärjestöjen ja osallistuvan demokratian kehittämisen tukemiseen.

Keskeisiä huolenaiheita ovat yhä sananvapaus, kokoontumisvapaus, tiedonvälityksen vapaus ja lehdistönvapaus. Vuoden 2016 aikana useita bloggaajia, toimittajia ja ihmisoikeusaktivisteja pidätettiin tai heitä häirittiin, ja tiedotusvälineiden valtiollinen valvonta ja uskonnonvapauden ja rauhanomaisten mielenosoitusten rajoitukset jatkuivat. Jotkut pidätetyt eivät voineet vastaanottaa vieraita, edes asianajajia, lääkintähenkilöstöä tai perheenjäseniä. Sukupuoleen perustuva väkivalta ja korruptio on edelleen laajalle levinnyttä huolimatta hallituksen kampanjoista näiden ongelmien ratkaisemiseksi.

Vietnamin kommunistinen puolue on ainoa hyväksytty poliittinen puolue, eivätkä muut puolueet saa toimia laillisesti. Vuonna 2016 järjestettiin 12. kansallinen puoluekokous.

14. kansalliskokouksen jäsenet valittiin 22. toukokuuta 2016 viiden vuoden toimikaudeksi.

Tran Dai Quang nimitettiin presidentiksi ja Nguyen Xuan Phuc pääministeriksi.

Vaikka niiden rikosten lukumäärä, joista voidaan määrätä kuolemanrangaistus, väheni 15:stä 22:een, ja lisäksi haavoittuvien ryhmien suojelua parannettiin, vankeus- ja kuolemanrangaistusten sekä teloitusten määrä on noussut viimeisen viiden vuoden aikana (30. kesäkuuta 2011 – 30. kesäkuuta 2016 kuolemanrangaistus määrättiin 681 henkilölle, ja vuosina 2013–2016 teloitettiin 429 henkilöä). Hallitus on tehnyt merkittäviä ponnistuksia ihmiskaupan torjunnan alalla ja on alueella edelläkävijä hlti-ihmisten ihmisoikeuksien edistämässä.

Kautta koko vuoden ja erityisesti Brysselissä joulukuussa käydyn EU:n ja Vietnamin kuudennen ihmisoikeusvuoropuhelun yhteydessä EU toi esiin huolensa käsiteltävänä olevasta tai hiljattain hyväksytystä lainsäädännöstä, joka koskee sananvapautta, uskonnon- ja vakaumuksenvapautta, rauhanomaista kokoontumisvapautta ja yhdistymisvapautta, työntekijöiden oikeuksia, asianmukaisia oikeusprosesseja, mielivaltaisia pidätyksiä, kidutusta ja kuolemanrangaistusta. Lisäksi tuotiin esille yhteistyö kansainvälisillä foorumeilla ja kansainvälisten elinten antamien suositusten, erityisesti UPR-suositusten, täytäntöönpano. EU toisti kehotuksensa lähettää pysyvä kutsu YK:n erityismenettelyille ja erityisesti sananvapautta käsittelevälle erityisraportoijalle ja ihmisoikeuksien puolustajien tilannetta käsittelevälle erityisraportoijalle.

EU toi esiin huolensa ihmisoikeuksien puolustajien ja aktivistien jatkuvasta häirinnästä ja pidätyksistä sekä virallisissa että epävirallisissa yhteyksissä ja koordinoiden toimensa tiiviisti EU:n jäsenvaltioiden ja samanmielisten maiden kanssa. EU toisti pyyntönsä kaikkien niiden henkilöiden vapauttamiseksi, jotka on pidätetty heidän käytettyään rauhanomaisesti sananvapauttaan. Lisäksi EU korosti olevan tärkeää, että kaikilla pidätetyillä on mahdollisuus vastaanottaa vierailuja Vietnamin perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussäännösten mukaisesti. Kaikkia näitä ongelmia painotettiin myös Euroopan parlamentin 9. kesäkuuta 2016 antamassa kiireellisessä päätöslauselmassa. EU:n edustusto osallistuu aktiivisesti ihmisoikeuksien puolustajia tukeviin toimiin; se tapaa heitä ja heidän perheitään säännöllisesti sekä ottaa viranomaisten kanssa esille yksittäisiä tapauksia.

EU rahoittaa kahdeksaa kansalaisjärjestöjen toteuttamaa hanketta EIDHR:n kautta. Nämä liittyvät etnisiin vähemmistöyhteisöihin kuuluvien lasten kaksikieliseen koulutukseen, uskonnonvapauteen, hlbt-ihmisten voimaannuttamiseen, etnisiin vähemmistöihin kuuluvien naisten osallistumiseen sekä maa- ja metsätalouden osallistumiseen ja luonnonvarojen hallintaan. Muista budjettikohdista (CSO-LA ja ENRTP) rahoitetuissa hankkeissa käsitellään myös kansalaisjärjestöjen valmiuksia kampanjoida paremman palvelujen toimivuuteen liittyvän vastuuvollisuuden puolesta, tiedonsaantia, talousarvion avoimuutta, metsänhoitoa sekä parempaa edustusta kansalaisyhteiskunnan verkostojen kautta ja kansalaisten osallistumista päätöksentekoon.

EU järjesti kesäkuussa 2016 Hanoissa ensimmäisen kansalaisyhteiskunnan vuoropuhelun tukea saavien NGO:iden kanssa. EU on myös tukenut vuoropuhelua hallituksen, kansalaisyhteiskunnan toimijoiden ja suuren yleisön välillä paremman käsityksen tarjoamiseksi siitä, miten myönteisen panoksen kansalaisyhteiskunta voi antaa Vietnamin kehitykseen.

Lähtökohtaisesti on tarpeen tehostaa yhteistyötä ihmisoikeusmekanismien kanssa, noudattaa paremmin raportointivelvollisuuksia yleissopimusten elimille ja panna täytäntöön UPR-arvioinnin suositukset.

VIII OSEANIA

Australian liittovaltio

Australian sisäinen ihmisoikeustilanne on edelleen **yleisesti ottaen** myönteinen, ja se on hyvin aktiivinen ihmisoikeuksien edistämisessä Intian ja Tyynen valtameren alueella sekä kansainvälisillä foorumeilla. Joitakin puutteita on havaittu (erityisesti UPR-arvioinnin yhteydessä) sellaisilla aloilla kuin pakolaispolitiikka, alkuperäiskansojen oikeudet ja useiden kansainvälisten yleissopimusten ratifioiminen.

EU:n prioriteetteja Australiassa ovat ihmisoikeuksien edistäminen Intian ja Tyynen valtameren alueella, parhaat tavat käsitellä lähisuhdeväkivaltaa, alkuperäiskansojen oikeuksien edistäminen sekä pakolais- ja turvapaikkapolitiikkaan liittyvät ihmisoikeusnäkökohdat.

Australian liittovaltion ja osavaltioiden hallitukset ovat todenneet lähisuhdeväkivallan huolta aiheuttavaksi ongelmaksi (yksi kolmesta naisesta kokee väkivaltaa elämänsä aikana).

Alkuperäiskansojen sosiaaliset indikaattorit osoittavat niiden olevan jäämässä jälkeen muista väestönsistä. Alkuperäiskansojen edustajat ovat edelleen ylläpidettyinä vankeusrangaistuksissa ja sellikuolemista. Australia on ratifioinut YK:n pakolaisyleissopimuksen, mutta sen meritse saapuviin laittomiin maahantulijoihin soveltamaa politiikkaa on arvosteltu. Tietty kyseisen politiikan osa-alueet, kuten takaisinkäännytykset ja säilöönottokeskukset Papua-Uudessa-Guineassa ja Naurulla, on kyseenalaistettu sekä kotimaassa että kansainvälisesti.

EU ei osallistu Australian kansallisiin menettelyihin, mutta se kannustaa maata ratifioimaan useat ihmisoikeuksia koskevat kansainväliset oikeudelliset välineet (esim. kidutuksen vastaisen yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja, kansainvälinen yleissopimus kaikkien ihmisten suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta sekä kansainvälinen yleissopimus siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksista).

Australia ja Euroopan unioni ovat parafoineet puitesopimuksen, joka allekirjoitetaan vuonna 2017. Tähän sopimukseen sisältyy sitoutuminen demokratian periaatteisiin, ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioon sekä näitä koskeva yhteistyö sekakomiteassa.

Australia ja Euroopan unioni kampanjoivat molemmat voimakkaasti ihmisoikeuksien puolesta Intian ja Tyynen valtameren alueella, ja kansainvälisesti ne kannattavat kuolemanrangaistuksen poistamista koko maailmasta, sukupuoleen perustuvan väkivallan torjumista sekä yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien YK:n peruseriaatteiden soveltamista.

Australian toinen UPR-arviointi suoritettiin marraskuussa 2015. Australian hallitus sitoutui vapaaehtoisesti parantamaan UPR-arvioinnin suositusten seurantaan. Australian ihmisoikeuskomissio on kehittämässä julkisesti saatavilla olevaa verkkosivustoa UPR-suositusten toteuttamisen seuraamista varten. Lisäksi on perustettu eri viranomaisten välinen elin koordinoimaan ja vahvistamaan Australian hallituksen yleistä sitoutumista YK:n ihmisoikeusraportointiin.

Fidžin tasavalta

Fidži edistyi vuonna 2016 jonkin verran demokratian lujittamisessa, mutta lisätoimia tarvitaan ihmisoikeuksien takaamiseksi käytännössä ja vuoropuhelun parantamiseksi hallituksen, opposition, kansalaisyhteiskunnan, tiedotusvälineiden, yksityisen sektorin ja ammattijärjestöjen välillä.

AKT–EU-kumppanuussopimuksen 8 artiklan mukainen EU:n ja Fidžin toinen korkean tason poliittinen vuoropuhelu Fidžin demokratiaan paluun jälkeen pidettiin Brysselissä joulukuussa 2016, ja sen avasi Fidžin puolelta pääministeri Josia Voreqe Bainimarama. Kokouksessa käytiin keskusteluita ratkaisemattomista ihmisoikeus- ja demokratiakysymyksistä ja vuoden 2018 parlamenttivaalien valmisteluista.

Fidži on edistynyt jonkin verran yhteisöjen välisten vastakkainasettelujen ratkaisemisessa ja yhteisen kansallisen identiteetin luomisessa, sellaisina kuin ne taataan perustuslaissa. Fidžin paluu demokratiaan on mahdollistanut uudistetun sitoutumisen ja kumppanuuden ammattiliittojen, kansalaisjärjestöjen ja valtion instituutioiden välillä. Tämän ansiosta on muun muassa allekirjoitettu Kansainvälisen työjärjestön (ILO) kolmikantasopimus, ja useista lakiehdotuksista on järjestetty laajoja kuulemisia parlamentin pysyvissä valiokunnissa. ILO:n kolmikantavaltuuskunta vieraili Fidžissä tammikuussa 2016, ja yhteisen täytäntöönpanoraportin allekirjoittamisen ansiosta Fidži välttyi maan työmarkkinasuhteita ja yhdistymisvapautta käsittelevän tutkintakomission asettamiselta. Fidži on ratifoinut kaikki kahdeksan ILO:n keskeistä yleissopimusta ja 25 muuta yleissopimusta.

Demokratia on kuitenkin edelleen puutteellista johtuen pääasiassa rajoittavista asetuksista, jotka menevät perustuslain säännösten edelle ja vaikuttavat muun muassa kokoontumisvapauteen ja tiedotusvälineiden vapauteen. Syyskuussa useita oppositiojohtajia ja tunnettuja ammattiyhdistysaktivisteja pidätettiin osallistumisesta vuoden 2013 perustuslakia käsitelleeseen julkiseen kokoukseen, joka järjestettiin ilman yleistä järjestystä koskevan (vuoden 2012) muutosasetuksen nojalla vaadittavaa lupaa. EU:n Tyynenmeren alueen edustusto antoi näiden pidätysten ja vangitsemisten johdosta yhdessä EU-maiden Fidžin-edustustojen päälliköiden kanssa paikallisen julkilausuman tarpeesta kunnioittaa sanan- ja kokoontumisvapautta. Vangit vapautettiin myöhemmin ilman syytteitä.

Lisäksi kaksi oppositiota edustavaa parlamentin jäsentä erotettiin seuraaviin, vuonna 2018 pidettäviin vaaleihin asti tiettyjen kiistanalaisten lausuntojen vuoksi. Parlamenttienvälinen liitto katsoi kuitenkin puheenvuorojen kuuluvan sananvapauden piiriin ja kehotti perumaan erottamisen.

Vuoden aikana EU:n Tyynenmeren alueen edustusto suoritti virallisia yhteydenottoja ja toteutti tiedotustoimia kannustaakseen Fidžiä kannattamaan EU:n ihmisoikeusalan aloitteita ja prioriteetteja YK:n tasolla.

Rasismin, muukalaisvihan ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden nykyisiä muotoja käsittelevä YK:n erityisraportoiija vieraili Fidžissä joulukuussa 2016 ja ilmaisi huolensa siitä, että tilaisuudet ja mahdollisuudet rakentavaan keskusteluun etnisyydestä ja rotukysymyksistä yhteiskunnassa ovat rajallisia.

YK raportoi, että 64 prosenttia naisista on Fidžissä joutunut jonkinlaisen väkivallan kohteeksi elämänsä aikana, ja maassa on toteutettu useita aloitteita, joilla puututaan sukupuoliperusteiseen väkivaltaan (tiedotuskampanjat).

Kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen YK:n yleissopimuksen ratifioiminen maaliskuussa 2016 oli merkittävä edistysaskel, vaikka siihen tehtiinkin useita merkittäviä varauksia. Fidži isännöi lokakuussa 2016 alueellista seminaaria tämän yleissopimuksen ratifioimisesta ja täytäntöönpanosta Tyynenmeren alueella. Tuomioistuimissa on käsitelty kahta huomattavaa kidutustapausta. Toisessa niistä kahdeksan poliisia ja yksi sotilas todettiin syyllisiksi ja tuomittiin seitsemästä yhdeksään vuoden vankilarangaistuksiin.

EU:n rahoitussitoumuksista mainittakoon, että EU yhteisrahoitti Uuden-Seelannin, Australian ja Japanin kanssa Fidžin parlamentin tukihanketta, jota toteutetaan YK:n kehitysohjelmasta (UNDP). Lisäksi oikeuden saatavuutta koskevassa ohjelmassa, jota rahoitetaan 11. Euroopan kehitysrahastosta (EKR) ja jonka toteutuksesta vastaa UNDP, tavoitteena oli tehostaa hallintojärjestelmiä, erityisesti oikeusapulautakunnan institutionaalisia valmiuksia, ja tukea samalla kansalaisjärjestöjä. "Fiji in Transition: Towards a Sustainable Constitutional Democracy" -hankkeen tavoitteena oli vahvistaa kansalaisjärjestöjen roolia ihmisoikeuksien edistämässä, toteutumisessa ja seurannassa.

EU tuki kansalaisjärjestöjä myös Fidžin kansalaisyhteiskunnan kanssa tehtävää yhteistyötä koskevan etenemissuunnitelman 2014–2017 kautta, marraskuussa järjestetyssä kansalaisjärjestöjen työpajassa, jossa käsiteltiin etenemissuunnitelman tarkistamista, sekä EU:n rahoittamalla aloitteella Fidžin kansalaisten osallistumista lisäämiseksi (toteutuksesta vastaa UNDP); aloitteen puitteissa on työskennelty yli 40 kansalaisjärjestön ja yhteisöryhmän kanssa osallistuvan demokratian vahvistamiseksi.

Tyynenmeren pienet saarivaltiot

Kiribatin tasavalta

Maan yleinen ihmisoikeustilanne on parantunut ja systemaattisia ihmisoikeusloukkauksia ei ole. Kiribatin suurin haaste on ilmastonmuutos. Maa on vaarassa muuttua asuin- ja eläinlajittomaksi vuosisadan loppuun mennessä, mikä tulee johtamaan muuttoliikkeeseen. Sukupuoliperusteinen väkivalta on juurtunut syvälle perinteisiin käyttäytymisnormeihin.

Maan kanssa käydyn vuoropuhelun ja eri rahoitusvälineiden välityksellä EU edisti ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa ja naisten suurempaa osallistumista päätöksentekoon. Tietoisuuden lisääminen ja tuki kansalaisyhteiskunnalle ja valtiosta riippumattomille toimijoille ovat olennaisia osatekijöitä kansalaisjärjestöjä koskevan alueellisen etenemissuunnitelman toteuttamiseksi Tyynenmeren alueella.

Syrjintä rodun tai alkuperän perusteella on kielletty perustuslaissa. Kuitenkin vain alkuperäiskansan (I-Kiribati) edustajat voivat omistaa maata. Sukupuoleen perustuva syrjintä on kielletty ainoastaan työelämässä. Lainsäädännössä ei kielletä vammaisuuteen, seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sosiaaliseen asemaan perustuvaa syrjintää. Miesten välinen vapaaehtoinen seksuaalinen kanssakäyminen on kriminalisoitu, mutta syytetoimista ei ole tietoa.

Seksuaalinen ja sukupuoliperusteinen väkivalta on edelleen yleistä kaikkialla Kiribatissa – 68 prosenttia naisista ilmoitti kokeneensa fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa. Lapsiin (42 % väestöstä) kohdistuva väkivalta ja lasten aliravitseminen ovat edelleen vakavia huolenaiheita. Vaikka lapset on oikeudellisesti suojattu seksuaaliselta hyväksikäytöltä vuodesta 2013 lähtien, Kiribati on edelleen seksikaupan uhreiksi joutuvien tyttöjen lähtömaa. Ihmiskauppaan syyllistyneiden rikollisten syytteenosoittaminen on edelleen ongelma, kuten myös lasten ruumiillinen kuritus. Myönteistä on, että yli 70 prosenttia nuorista rikoksentekeijöistä ohjataan virallisesta oikeusjärjestelmästä kouluun tai yhdyskuntapalveluun.

Hallitus ei ole luonut virallista järjestelmää turvapaikan tai pakolaisaseman myöntämiseksi. Johtavalla maahanmuuttoviranomaisella on runsaasti harkintavaltaa sallia ulkomaalaisten jäädä maahan.

Naisten osallistuminen poliittiseen elämään on suhteellisen vähäistä. Vuoden 2016 vaalien jälkeen vain kolme kansallisen parlamentin 46 jäsenestä oli naisia, mikä on yksi vähemmän kuin edellisellä kaudella.

Kiribatin uuden hallituksen kanssa vuonna 2016 käydyssä epävirallisessa poliittisessa vuoropuhelussa keskusteltiin ihmisoikeuksista. Eri tasoilla järjestettyjä kahdenvälisiä kokouksia hyödynnettiin ihmisoikeuksien kunnioittamisen ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi Tyynenmeren alueella, myös Kiribatissa. Lisäksi EU:n Tyynenmeren alueen edustusto suoritti vuoden aikana virallisia yhteydenottoja ja toteutti tiedotustoimia kannustaakseen Tyynenmeren saarivaltioita ja myös Kiribatia kannattamaan EU:n ihmisoikeusalan aloitteita ja prioriteetteja YK:ssa.

Vastikään vaaleilla valitut kansanedustajat osallistuivat syyskuussa 2016 EU:n rahoittaman hankkeen tuella vuoropuheluun Kiribatin ihmisoikeusalan haasteista, edistymisestä, saavutuksista ja suunnitelmista. EU teki tiivistä yhteistyötä hallituksen, alueellisten järjestöjen, kansalaisyhteiskunnan ja muiden avunantajien kanssa. 11. Euroopan kehitysrahaston (EKR) mukaisessa maaohjelmassa varattiin kansalaisjärjestöille erityinen määräraha (0,5 milj. euroa).

EU rahoittaa myös Tyynenmeren saarten foorumin sihteeristön ja Tyynenmeren yhteisön RRR-ryhmän (Regional Rights Resource Team) hanketta, jolla pyritään parantamaan ihmisoikeussopimusten ratifiointiasetusta ja täytäntöönpanoa Tyynenmeren saarilla. Hankkeen puitteissa toteutettiin kahdenvälisiä ja alueellisia toimia, esimerkiksi huhtikuussa 2016 se tuki alueellista ihmisoikeus- ja mediafoorumia, jossa hyväksyttiin julkilausuma ihmisoikeusperustaisesta lähestymistavasta journalismiin Tyynenmeren alueella. Lisäksi hankkeen puitteissa toteutettiin vuoden 2016 alueellinen sukupuoli- ja lakikysymysten kuuleminen lähisuuhdeväkivaltaa koskevan lainsäädännön täytäntöönpanosta, ja sen osana järjestettiin useita ihmisoikeusvuoropuheluita kansanedustajien kanssa ihmisoikeuksien, hyvän hallintotavan ja kehityksen edistämiseksi.

Maa ei ole esittänyt yhtään pysyvää kutsua YK:n erityismenettelyille, mutta vettä ja jätevesihuoltoa käsittelevä erityisraportointi vieraili Kiribatissa heinäkuussa 2012.

Kulttuurinormeihin perustuvia lainsäädännön ja täytäntöönpanon puutteita on korjattava, etenkin sukupuoliperusteisen väkivallan osalta. Vettä ja jätevesihuoltoa koskeva oikeus toteutuu huonosti, ja tämä on johtanut lukuisiin ehkäistävissä oleviin imeväis- ja lapsikuolemiin. Hallinnollisia valmiuksia raportoinnin osalta on niin ikään lisättävä.

Mikronesian liittovaltio

Mikronesian liittovaltiossa naisiin kohdistuva väkivalta ja ihmiskaupan ongelmat ovat erittäin keskeisiä.

Maan kanssa käydyn vuoropuhelun ja eri rahoitusvälineiden avulla EU edisti ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa ja naisten suurempaa osallistumista päätöksentekoon. Tietoisuuden lisääminen ja tuki kansalaisyhteiskunnalle ja valtiosta riippumattomille toimijoille olivat olennaisia osatekijöitä kansalaisjärjestöjä koskevan alueellisen etenemissuunnitelman toteuttamiseksi Tyynenmeren alueella.

Naiset ovat hyvin edustettuina sekä liittovaltion että osavaltioiden hallinnon keski- ja alemmilla tasoilla, mutta ylimmissä viroissa heitä on vähän. Viimeisimmissä vuoden 2015 vaaleissa ei ollut yhtään naispuolista ehdokasta. Kaikki kongressin 14 jäsentä ovat miehiä. Mikronesia on yksi harvoista maailman maista, jonka parlamentissa ei ole yhtään naista.

Naisilla on lain mukaan yhtäläiset oikeudet, myös omistusoikeuden ja työllisyyden osalta. Naisten oikeudet on suojattu Mikronesian liittovaltion kansallisessa perustuslaissa ja neljän osavaltion perustuslaissa. Naisten sosioekonominen syrjintä ja naisiin kohdistuva väkivalta ovat edelleen yleisimmät ihmisoikeusongelmat. Seksuaalisen väkivallan kriminalisoimisesta ei ole kansallista lainsäädäntöä, mutta kaikilla osavaltioilla on sama laki, jossa kriminalisoidaan seksuaalinen kanssakäyminen alle 13-vuotiaiden tyttöjen kanssa. Lähisuhdeväkivaltatapaukset jäävät usein ilmoittamatta. Rikoksenteijät joutuvat harvoin tuomioistuimen eteen ja saavat yleensä lievän rangaistuksen. Erityistä lähisuhdeväkivallan vastaista lainsäädäntöä ei ole, vaikka väkivalta on rikos.

Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen vuoden 2015 maakohtaisen raportin jälkeen Mikronesia teki yleissopimukseen joitakin varauksia, joiden poistamista se valmistelee parhaillaan.

Mikronesia on pakkotyön ja ihmiskaupan uhrien lähtömaa. Vuoden 2012 ihmiskauppalaissa kriminalisoi kaikki ihmiskauppaan liittyvä toiminta. Ihmiskaupan pääasiallisia uhreja ovat ulkomaiset siirtotyöläiset ja prostituoiduiksi joutuvat mikronesialaiset naiset ja tytöt. Monet seksityöhön liittyvät ihmiskauppataukset jäävät ilmoittamatta. Mikronesian neljässä osavaltiossa on ryhdytty merkittäviin ponnisteluihin ihmiskaupan torjunnan kansallisen toimintasuunnitelman toteuttamiseksi.

Maassa ei ole ammattiyhdistyksiä, mutta ei myöskään niiden perustamisen kieltävää lainsäädäntöä. Työaikaa tai työterveys- ja työturvallisuusnormeja säänteleviä lakeja ei ole. Lakko-oikeutta ei ole tunnustettu lainsäädännössä.

EU rahoittaa Tyynenmeren saarten foorumin sihteeristön ja Tyynenmeren yhteisön RRR-ryhmän (Regional Rights Resource Team) hanketta, jolla pyritään parantamaan ihmisoikeussopimusten ratifiointiastetta ja täytäntöönpanoa Tyynenmeren saarilla. Hankkeen puitteissa toteutettiin monia kahdenvälisiä ja alueellisia toimia. Huhtikuussa 2016 hankkeella tuettiin alueellista ihmisoikeus- ja mediafoorumia, jossa hyväksyttiin julkilausuma ihmisoikeusperustaisesta lähestymistavasta journalismiin Tyynenmeren alueella. Lisäksi hankkeen puitteissa toteutettiin vuoden 2016 alueellinen sukupuoli- ja lakikysymysten kuuleminen lähisuhdeväkivaltaa koskevan lainsäädännön täytäntöönpanosta. Tyynenmeren alueen kansanedustajat antoivat vuonna 2015 julistuksen, jossa tunnustetaan parlamenttien ja kansanedustajien keskeinen rooli kaikkien Tyynenmeren alueen kansojen synnynnäisten oikeuksien kunnioittamisessa, suojelemisessa ja edistämisessä. Tähän liittyen hankkeen puitteissa järjestettiin useita ihmisoikeusvuoropuheluja kansanedustajien kanssa ihmisoikeuksien, hyvän hallintotavan ja kehityksen edistämiseksi.

EU:n rahoittaman hankkeen tuella Mikronesia ratifioi joulukuussa 2016 vammaisten oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja on parhaillaan työstämässä vammaispolitiikkaansa.

EU teki tiivistä yhteistyötä hallituksen, alueellisten järjestöjen, kansalaisyhteiskunnan ja muiden avunantajien kanssa. 11. EKR:n mukaisessa Mikronesian maaohjelmassa on varattu kansalaisjärjestöille erityinen määräraha (0,1 milj. euroa).

Mikronesian toinen UPR-arviointi suoritettiin marraskuussa 2015. Joillakin aloilla todettiin edistymistä: Mikronesia ratifioi lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja toteutti toimia, joilla parannetaan sukupuolten tasa-arvoa, alennetaan lapsikuolleisuutta ja lievennetään ilmastonmuutoksen vaikutuksia ihmisoikeuksiin. Samalla edustustot toivat ilmi huolensa tietyistä ongelmista, kuten Mikronesian laajalle levinneestä ihmiskaupasta; lähisuhdeväkivallasta; Mikronesian tekemistä varaumista kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevaan yleissopimukseen sekä hlbt-ihmisten syrjintään liittyvistä haasteista. Suositusten mukaan olisi muun muassa laadittava kansallinen sukupuolten tasa-arvoa koskeva politiikka.

Mikronesia ratifioi lokakuussa 2015 lapsen oikeuksista tehdyn YK:n yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin. Useat keskeiset kansainväliset ihmisoikeussopimukset ovat kuitenkin edelleen ratifioimatta. EU:n rahoittaman hankkeen tuella Mikronesia järjesti kuulemisia ja laati lapsen oikeuksien yleissopimusta koskevan raportin. Erityismenettelyjen tarkastuskäyntejä ei tehty vuoden aikana, eikä Mikronesia ole esittänyt pysyvää vierailukutsua. Mikronesia ei ole liittynyt ICC:n Rooman perussääntöön. Mikronesiassa ei ole kansallista ihmisoikeuselintä.

Oikeuslaitos on riippumaton, mutta sen rahoitus on puutteellista, mikä vaikuttaa haitallisesti tuomioistuinten toimintaan. Pienet kansalliset poliisivoimat ovat vastuussa paikallisesta lainvalvonnasta, ja Yhdysvallat vastaa kansallisesta puolustuksesta.

Naurun tasavalta

Naurun edistyminen demokratia-, oikeusvaltio- ja ihmisoikeuskysymyksissä on ollut vaihtelevaa. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden kokonaistilanne alueellisessa käsittelykeskuksessa (Offshore Processing Centre, OPC) ei ole parantunut avoimien ovien käytännöstä huolimatta. Toukokuussa 2016 Nauru muutti rikoslakiaan ja poisti kuolemanrangaistuksen sekä dekrimineralisoi homoseksuaalisuuden.

EU on rahoittamallaan hankkeella edistänyt ihmisoikeuksia ja sukupuolten tasa-arvoa.

Parlamenttivaalit pidettiin viimeksi heinäkuussa 2016, ja niitä seurasi kahden vuoden sekasorto, jonka aikana viisi seitsemästä opposition kansanedustajasta pidätettiin viroistaan. Rajoitettu pääsy valtion omistamiin tiedotusvälineisiin, ulkomaisten toimittajien puuttuminen, sananvapauden rajoitukset ja sosiaalisen median käyttökielto haittasivat opposition ehdokkaiden kampanjointia. Kansainvälisten vaalitarkkailijaryhmät havaitsivat joitakin puutteita, mutta totesivat, että vaalit olivat vapaat ja rehelliset.

Naurun presidentti Baron Waqa valittiin uudelleen, ja vallassa oleva puolue sai 16 paikkaa 18:sta. Tämä keskitti valtaa entisestään Naurussa (edellisessä parlamentissa oli kahdeksan oppositiokansanedustajaa). Vain yksi neljästä naispuolisesta ehdokkaasta valittiin (uudelleen).

Elokuussa 2016 hallitus päätti mitätöidä 20 henkilön, muun muassa entisen presidentin ja muutaman muun entisen kansanedustajan passit, koska heidän väitettiin osallistuneen hallituksen vastaisiin mellakoihin vuonna 2015. Tämän jälkeen rajavalvonnasta vastaava ministeri sai enemmän valtaa mitätöidä matkustusasiakirjoja ja siten estää henkilöitä lähtemästä.

Maaliskuussa 2016, 1000 päivää OPC-keskuksen avaamisen jälkeen, 144 turvapaikanhakijaa protestoi useiden viikkojen ajan säilöönottoaan vastaan (vaikka he tiesivätkin voivansa poistua keskukselta) ja vaati pakolaisaseman tunnustamista. Monet olivat odottaneet turvapaikkahakemuksensa käsittelyä yli kolme vuotta. Viimeisimmät tarkoitukselliset itsensä vahingoittamiset tapahtuivat toukokuussa, jolloin useat pakolaiset sytyttivät itsensä tuleen ja yksi kuoli tablettien yliannostukseen.

Nauru on pitkään vältellyt OPC-keskuksen riippumatonta tarkastusta. Ulkomaiset toimittajat eivät saa edes lupaa hakea viisumia – erikseen valikoituja hallituksen linjaa myötäileviä toimittajia lukuun ottamatta. Tammikuussa 2014 Nauru korotti mediaviisumien hintaa jyrkästi, 200 Australian dollarista 8 000 dollariin (jota ei voida palauttaa), ja liikemiesviisumien hintaa 400 dollarista 6 000 dollariin.

Helmikuussa 2016 Nauru tiukensi Australian ja Uuden-Seelannin kansalaisten viisumivaatimuksia entisestään: he tarvitsevat nyt suosituksen tai takauksen Naurun kansalaiselta, jos he haluavat vieraila saarella. Naurulaisia suosittelijoita tai takaajia uhkaa jopa vuoden vankeusrangaistus viisumijärjestelmän väärinkäytöksistä.

Vuoden aikana EU:n Tyynenmeren alueen edustusto suoritti virallisia yhteydenottoja ja toteutti tiedotustoimia kannustaakseen Tyynenmeren saarivaltioita ja myös Naurua kannattamaan EU:n ihmisoikeusalan aloitteita ja prioriteetteja YK:ssa.

EU:n rahoittaman hankkeen tuella vastavalitut kansanedustajat kävivät ihmisoikeusvuoropuhelun joulukuussa 2016 ja keskustelivat ihmisoikeuksista, hyvästä hallintotavasta ja kestävästä kehityksestä. Vuoropuhelun tuloksena hallitukselle toimitettiin joukko suosituksia ihmisoikeuksien edistämiseksi Naurussa.

Naurun toinen UPR-arviointi toteutettiin marraskuussa 2015 ja saatiin päätökseen huhtikuussa 2016. Siinä painotettiin haasteita, jotka liittyvät sananvapauteen, toimittajien maahanpääsyyn, turvapaikanhakijoiden käytännön olosuhteisiin ja eräiden kansainvälisten välineiden ratifiointiin. Myönteistä oli, että Nauru sai kiitosta ponnisteluistaan naisten ja lasten oikeuksien parantamiseksi ja kidutuksenvastaisen yleissopimuksen ja vammaisten oikeuksia koskevan yleissopimuksen ratifioimiseksi.

Hallitus katsoi, että se oli jo toteuttanut 19 annetuista 108 suosituksesta. Nauru hyväksyi 60 suositusta ja pani merkille 29. Hyväksytyt suositukset koskivat muun muassa keskeisten ihmisoikeussopimusten, kuten kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen ja taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan sopimuksen ratifioimista sekä kansallisen ihmisoikeuselimen perustamista. "Merkille pantuja" suosituksia olivat muun muassa samaa sukupuolta olevien henkilöiden seksuaalisen kanssakäymisen dekriminialisointi, kuolemanrangaistuksen poistaminen, tiedonsaannin vapauden, lehdistönvapauden ja sananvapauden noudattaminen maassa sekä turvapaikanhakijoihin, pakolaisiin ja muuttajiin liittyvät suositukset.

Toukokuussa 2016 Nauru muutti rikoslakiaan, poisti kuolemanrangaistuksen sekä dekrimineralisoi homoseksuaalisuuden. EU:n rahoittaman hankkeen tuella Nauru toimitti vuonna 2016 myöhästyneet raporttinsa lapsen oikeuksien yleissopimuksesta sekä kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevasta yleissopimuksesta. Hankkeen puitteissa annettiin myös teknistä apua Naurulle, jotta se ratifioisi lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnaiset pöytäkirjat, jotka se allekirjoitti vuonna 2010.

Toisin kuin monet muut Tyynenmeren maat, Nauru on allekirjoittanut ja ratifioinut useita keskeisiä kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia. Ihmisoikeuksien oikeudellinen suoja on kuitenkin edelleen heikko. Tämä johtuu ennen kaikkea ihmisoikeussopimusten puutteellisesta sisällyttämisestä osaksi kansallista lainsäädäntöä ja ihmisoikeuksien suojelun takaavien kansallisten oikeudellisten säännösten puutteesta. Talousnäkökohdat ja raportointivelvoitteet rajoittavat Naurun valmiuksia panna täytäntöön kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia. Perustuslain tarkistamista ei ole saatettu päätökseen, vaikka Naurun edustajat viittasivat siihen toistuvasti edellisen UPR-arvioinnin aikana.

Riippumattoman kansallisen ihmisoikeuselimen perustaminen olisi merkittävä edistysaskel ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi Naurussa.

Opposition poliittinen liikkumavara on rajallinen, koska maasta puuttuu riippumaton media, ulkomaisten toimittajien maahanpääsyä rajoitetaan, sosiaalisen median käyttäminen on kiellettyä ja hallitus on hyväksynyt ankaria seuraamuksia (esim. passien mitätöiminen).

Konfliktinratkaisu on ala, jolla EU:n toiminnalla voisi olla suurin vaikutus demokratian puutteiden ratkaisemiseksi Naurussa. Koska Nauru saa Australialta merkittävää rahoitustukea, EU:lta kuitenkin puuttuu kannustimia lisätä hallituksen mielenkiintoa ihmisoikeus- ja demokratiakysymyksiä kohtaan.

Palaun tasavalta

Vaikka hallitus yleisesti ottaen kunnioittaa kansalaistensa ihmisoikeuksia, ongelmat jatkuivat muutamilla aloilla, mukaan lukien perheväkivalta, ihmiskauppa sekä ulkomaisten työntekijöiden syrjintä ja hyväksikäyttö.

Maan kanssa käydyn vuoropuhelun ja eri rahoitusvälineiden välityksellä EU edisti ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa ja naisten suurempaa osallistumista päätöksentekoon. Tietoisuuden lisääminen ja tuki kansalaisyhteiskunnalle ja valtiosta riippumattomille toimijoille olivat olennaisia osatekijöitä kansalaisjärjestöjä koskevan alueellisen etenemissuunnitelman toteuttamiseksi Tyynenmeren alueella.

Palau ratifioi vuonna 2013 **vammaisten** oikeuksia koskevan yleissopimuksen, ja se on saanut valmiiksi yhdistetyt toisen ja kolmannen raporttinsa **lapsen oikeuksien** yleissopimuksesta. Ratifioinnin jälkeen järjestettiin joukko kuulemisia yhdessä Tyynenmeren alueen vammaisfoorumin ja Tyynenmeren saarten foorumin sihteeristön kanssa, ja tässä yhteydessä laadittiin kansallinen vammaispolitiikka. Lainsäädäntöä kaikkien lasten ja vammaisten suojelemisesta ei kuitenkaan ole vielä hyväksytty Palaussa.

Vaikka Palaun yhteiskunta on matriarkaalin ja matrilineaarinen, **naiset** ovat edelleen aliedustettuina kansalliskokouksessa, hallituksessa ja julkishallinnon korkeammissa viroissa. Vuoden 2016 vaaleista lähtien 29-jäsenisessä kansalliskokouksessa on ollut vain neljä naista. Naiset ovat lähes tasa-arvoisessa asemassa julkisen ja yksityisen sektorin työllisyydessä, koulutuksessa ja julkisessa elämässä. Seksuaalinen häirintä ja raiskaus, avioliitossa tapahtuva raiskaus mukaan lukien, ovat lainvastaisia. Perheväkivallasta ei ole erityistä lainsäädäntöä, ja tilanne on edelleen haasteellinen. Hallitus on kuitenkin toteuttanut yleisölle suunnattuja valistustoimia naisten ja lasten hyväksikäytön ehkäisemiseksi. Palau ei ole vielä ratifioinut kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevaa yleissopimusta, ja se on keskittynyt valistusohjelmiin ja tärkeimpien sidosryhmien kuulemiseen, mukaan lukien perinteiset naisten ryhmät.

Ulkomaisiin työntekijöihin sovelletaan säännöksiä, joiden vuoksi heidän on Palauhun saavuttuaan äärimmäisen vaikeaa vaihtaa työnantajaa. Näin ollen he ovat suuressa vaarassa joutua vasten tahtoaan orjatyöhön ja velkaorjuuteen. Tämän vuoksi ulkomaisia työntekijöitä syrjitään ja he joutuvat pikkurikollisuuden ja joskus väkivaltarikosten sekä muun henkilöön ja omaisuuteen kohdistuvan vahingonteon uhreiksi.

Palaun lainsäädännössä ei säädetä **turvapaikan ja pakolaisaseman** myöntämisestä, eikä hallitus ole vahvistanut virallista järjestelmää pakolaisten suojelemiseksi. Käytännössä hallitus on kuitenkin suojannut pakolaisia jonkin verran karkottamiselta tai käännättämiseltä sellaisiin maihin, joissa heidän henkensä tai vapautensa olisi uhattuna.

EU rahoittaa Tyynenmeren saarten foorumin sihteeristön ja Tyynenmeren yhteisön RRR-ryhmän (Regional Rights Resource Team) hanketta, jolla pyritään parantamaan ihmisoikeussopimusten ratifiointiastetta ja täytäntöönpanoa Tyynenmeren saarilla. Hankkeen puitteissa toteutettiin monia kahdenvälisiä ja alueellisia toimia. Huhtikuussa 2016 hankkeella tuettiin alueellista ihmisoikeus- ja mediafoorumia, jossa hyväksyttiin julkilausuma ihmisoikeusperustaisesta lähestymistavasta journalismiin Tyynenmeren alueella. Lisäksi hankkeen puitteissa toteutettiin vuoden 2016 alueellinen sukupuoli- ja lakikysymysten kuuleminen lähisuhdeväkivaltaa koskevan lainsäädännön täytäntöönpanosta. Tyynenmeren alueen kansanedustajat antoivat vuonna 2015 julistuksen, jossa tunnustetaan parlamenttien ja kansanedustajien keskeinen rooli kaikkien Tyynenmeren alueen kansojen synnynnäisten oikeuksien kunnioittamisessa, suojelemisessa ja edistämisessä. Tähän liittyen hankkeen puitteissa järjestettiin useita ihmisoikeusvuoropuheluita kansanedustajien kanssa ihmisoikeuksien, hyvän hallintotavan ja kehityksen edistämiseksi.

EU teki tiivistä yhteistyötä hallituksen, alueellisten järjestöjen, kansalaisyhteiskunnan ja muiden avunantajien kanssa. 11. EKR:n mukaisessa Palaun maaohjelmassa on varattu kansalaisjärjestöille erityinen määräraha (0,2 milj. euroa).

Palaussa ei ole **kansallista ihmisoikeuselintä**, mutta hallitus on ilmaissut aikomuksensa perustaa sellaisen. Hallitus totesi toisen UPR-arvioinnin yhteydessä, että maa pyrkii kumppaneidensa avustuksella hankkimaan erikoistuneita resursseja elimen perustamista varten. Palaussa on YK:n ihmisoikeussopimuksia käsittelevä raporttikomitea.

Palaun toinen **UPR-arviointi** suoritettiin tammikuussa 2016. Suositukseen sisältyi muun muassa niiden **keskeisten ihmisoikeussopimusten** ratifiointi, jotka on jo allekirjoitettu, kuten kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus, taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus sekä kidutuksenvastainen yleissopimus. Palau ei ole liittynyt ICC:n Rooman perussääntöön.

Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa painotettiin Palaussa hiljattain laaditussa tutkimuksessa perheiden terveydestä ja turvallisuudesta. Sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamispolitiikkaa laaditaan parhaillaan. Siinä sukupuolten tasa-arvo valtavirtaistettaisiin erityisesti kansallisissa ja valtionhallinnon politiikoissa ja ohjelmissa.

Maassa ei ole lakeja **seksuaalisesta suuntautumisesta** ja sukupuoli-identiteetistä. Samaa sukupuolta olevien henkilöiden seksuaalinen kanssakäyminen laillistettiin vuonna 2014.

Korkeita valtiollisia toimijoita (parlamentin alahuoneen jäsen ja entinen varapresidentti) on viime vuosina asetettu syytteeseen **korrumpiosta**. Elokuussa 2016 oikeusasiamiehen toimisto pyysi selkeämpää oikeudellista toimeksiantoa ja suurempaa riippumattomuutta. Tammikuussa 2016 YK järjesti korrupcion torjuntaa käsitelleen kuulemisen kannustaakseen Palauta sitoutumaan voimakkaammin korrupcion vastaiseen YK:n yleissopimukseen.

Palaussa on hyväksytty oikeustoimia ja täytäntöönpanostrategioita ihmiskaupan torjumiseksi. Näihin lakeihin kuuluvat muun muassa työllisyyteen ja matkustusasiakirjojen lainvastaiseen takavarikointiin sovellettavat suoja-toimet. Kansallisen lainsäädännön täytäntöönpano edellyttää kuitenkin lisätoimia, koska Palau on edelleen seksuaaliseen hyväksikäyttöön tähtäävän ihmiskaupan uhreiksi joutuneiden naisten sekä pakkotyön uhreiksi joutuneiden naisten ja miesten kohdema.

Tuvalu

Maan yleinen ihmisoikeustilanne on parantunut ja systemaattisia ihmisoikeusloukkauksia ei ole. Sukupuoliperusteinen väkivalta on juurtunut perinteisiin käyttäytymisnormeihin. Tuvalun suurin haaste on ilmastonmuutos. Tuvalu on vaarassa muuttua asuinkelvottomaksi vuosisadan loppuun mennessä, mikä tulee johtamaan muuttoliikkeeseen.

Pienestä väestömäärästä (10 000) johtuen hallinnolliset valmiudet ovat rajalliset, ja näin ollen YK:n välineiden mukaisten säännöllisten raporttien toimittaminen on erityisen haasteellista. Tämän vuoksi saatavilla olevat tiedot ovat riittämättömiä tilanteen arvioimiseksi.

Maan kanssa käydyn vuoropuhelun ja eri rahoitusvälineiden avulla EU edisti ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa ja naisten suurempaa osallistumista päätöksentekoon. Tietoisuuden lisääminen ja tuki kansalaisyhteiskunnalle ja valtiosta riippumattomille toimijoille olivat olennaisia osatekijöitä kansalaisjärjestöjä koskevan alueellisen etenemissuunnitelman toteuttamiseksi Tyynenmeren alueella.

Vastavalitut kansanedustajat kävivät ihmisoikeusvuoropuhelun EU:n rahoittaman hankkeen tuella elokuussa 2015. Keskustelujen tuloksena Tuvalun hallitus hyväksyi lokakuussa 2016 kansallisen ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman vuosiksi 2016–2020. Se on määrä käynnistää vuoden 2017 alussa.

Lisäksi EU teki tiivistä yhteistyötä hallituksen, alueellisten järjestöjen, kansalaisyhteiskunnan ja muiden avunantajien kanssa. 11. EKR:n mukaisissa maaohjelmissa on varattu kansalaisjärjestöille erityinen määräraha (0,3 milj. euroa).

EU rahoittaa myös Tyynenmeren saarten foorumin sihteeristön ja Tyynenmeren yhteisön RRR-ryhmän (Regional Rights Resource Team) hanketta, jolla pyritään parantamaan ihmisoikeussopimusten ratifiointiasetusta ja täytäntöönpanoa Tyynenmeren saarilla. Hankkeen puitteissa toteutettiin monia kahdenvälisiä ja alueellisia toimia. Huhtikuussa 2016 hankkeella tuettiin alueellista ihmisoikeus- ja mediafoorumia, jossa hyväksyttiin julkilausuma ihmisoikeusperustaisesta lähestymistavasta journalismiin Tyynenmeren alueella. Lisäksi hankkeen puitteissa toteutettiin vuoden 2016 alueellinen sukupuoli- ja lakikysymysten kuuleminen lähisuuhdeväkivaltaa koskevan lainsäädännön täytäntöönpanosta.

Tuvalu on kolmen keskeisen ihmisoikeussopimuksen sopimusvaltio: naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus, lapsen oikeuksien yleissopimus ja vammaisyleissopimus. Maassa on laadittu vammaispolitiikka, ja kansalliset kuulemiset politiikasta aloitettiin maaliskuussa 2016. Tuvalussa valmistellaan EU:n tuella kansallisen ihmisoikeuselimen perustamista. Tähän mennessä parlamentti on antanut erityyppisiä valituksia oikeusasiamiehen toimiston käsiteltäväksi. Tuvalu perusti myös useita komiteoita ja työryhmiä seuraamaan kansainvälisten välineiden täytäntöönpanoa ja edistämään sitä. Tällä hetkellä työskentelee kaksi työryhmää, jotka perustettiin valvomaan naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen noudattamista ja täyttämään UPR-arvioinnin mukaiset raportointivelvoitteet.

Samoan itsenäinen valtio

Maan **yleinen ihmisoikeustilanne** parani jonkin verran aikaisempiin vuosiin verrattuna. Yleisesti ottaen ihmisoikeudet on Samoalla turvattu laissa, mutta tämän suojan täytäntöönpano ja täytäntöönpanon valvonta on monesti riittämätöntä. Päällimmäisiä huolenaiheita ovat **sukupuoliperusteinen väkivalta** ja naisiin kohdistuva syrjintä.

Maan kanssa käydyn vuoropuhelun ja eri rahoitusvälineiden avulla EU edisti ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa ja naisten suurempaa osallistumista päätöksentekoon. Tietoisuuden lisääminen ja tuki kansalaisyhteiskunnalle ja valtiosta riippumattomille toimijoille olivat olennaisia osatekijöitä kansalaisjärjestöjä koskevan alueellisen etenemissuunnitelman toteuttamiseksi Tyynenmeren alueella.

4. maaliskuuta 2016 järjestetyissä parlamenttivaaleissa valtaa pitävä ihmisoikeuksien suojelun puolue (HRPP) voitti 44 paikkaa 49:stä. Murskavoitto aiheutti jonkin verran huolta ja osoitti sen, että tarvitaan toimiva kansalaisyhteiskunta ajamaan väestön etuja hallituksen suuntaan.

Vuonna 2013 Samoan hallitus hyväksyi perustuslakimuutoksia, joilla otettiin käyttöön **naispuolisiin kansanedustajiin sovellettava 10 prosentin vähimmäiskiintiö**. Vain neljä naista valittiin parlamenttiin maaliskuun 2016 vaaleissa. Seuraavaksi eniten ääniä saanut nainen, Faaulusau Rosa Duffy-Stowers, valittiinkin kiintiöjärjestelmän ansiosta, ja näin naisten lukumäärä nousi viiteen yhteensä 50 kansanedustajasta.

Samoa ratifioi vuonna 2016 kaikki lapsen oikeuksien yleissopimuksen kolme valinnaista pöytäkirjaa: lasten myymistä, lapsiprostitutiota ja lapsipornografiaa koskeva valinnainen pöytäkirja, valitusmenettelyä koskeva valinnainen pöytäkirja sekä lasten osallistumista aseellisiin selkkauksiin koskeva valinnainen pöytäkirja.

Lapsiin kohdistuva väkivalta on edelleen ongelma, ja se on yleisesti hyväksytty kurinpidon muoto. Ankaraa fyysistä kuritusta on perinteisesti pidetty vanhemman oikeutena, ei niinkään ihmisoikeuskysymyksenä. Tähän liittyvä ongelma on lasten seksuaalinen hyväksikäyttö, erityisesti perheen sisällä. Kouluikäiset lapset työskentelevät usein katukauppaina, vaikka hallitus on viime vuosina toteuttanut useita toimenpiteitä lasten suojelemiseksi ottamalla käyttöön kansallista lainsäädäntöä, perustamalla työryhmän ja ratifioimalla kaikki ILO:n keskeiset yleissopimukset.

Vaikka **tiedotusvälineiden vapautta** kunnioitetaan yleensä hyvin Samoassa, useista yksittäisistä toimittajien uhkailutapauksista on kuitenkin raportoitu. Heinäkuussa 2016 hallitus perusti Samoan medianeuvoston, jolla on toimivaltaa maan kaikkien tiedotusvälineiden suhteen neuvoston jäsenyydestä riippumatta. Tämä aiheutti pelkoa julkisen vallan liiallisesta valvonnasta.

Eri tasoilla järjestettyjä kahdenvälisiä kokouksia hyödynnettiin ihmisoikeuksien kunnioittamisen ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi Tyynenmeren alueella, myös Samoassa.

Ensimmäinen Cotonoun sopimuksen 8 artiklan mukainen **EU:n ja Samoan tehostettu poliittinen vuoropuhelu** järjestettiin Apiassa 4. lokakuuta 2016. Vuoropuheluun osallistui kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin edustajia. EU antoi Samoalle kiitosta sen viimeaikaisesta edistymisestä ihmisoikeuksien alalla, ja osapuolet keskustelivat jäljellä olevista haasteista, muun muassa edellä mainittujen kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ratifioinnista. EU kehotti Samoaa tarkastelemaan mahdollisuutta dekriminallisoida miesten homoseksuaalisuus.

EU rahoittaa **kansalaisyhteiskuntaa** 11. EKR:n kansalaisyhteiskunnan tukiohjelmasta. Yhtenä tavoitteista on vahvistaa Samoan kansalaisyhteiskunnan näkyvyyttä ja valvontaroolia ihmisoikeuksien ja erityisesti naisten oikeuksien kunnioittamiseksi paremmin ja erityisesti naisiin kohdistuvan väkivallan ja syrjinnän vähentämiseksi.

Unicef ja Tyynenmeren yhteisön RRR-ryhmä pystyivät vuonna 2016 EU:n tuella antamaan koulutusta yhdessä Samoan hallituksen kanssa lapsen oikeuksien yleissopimusta ja sen valinnaisia pöytäkirjoja koskevista raportointivelvoitteista. Maiden kanssa käydyn vuoropuhelun ja eri rahoitusvälineiden avulla EU edisti ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa ja naisten suurempaa osallistumista päätöksentekoon. Tietoisuuden lisääminen ja tuki kansalaisyhteiskunnalle ja valtiosta riippumattomille toimijoille olivat olennaisia osatekijöitä kansalaisjärjestöjä koskevan alueellisen etenemissuunnitelman toteuttamiseksi Tyynenmeren alueella. Tätä varten EU teki myös tiivistä yhteistyötä hallituksen, alueellisten järjestöjen, kansalaisyhteiskunnan ja muiden avunantajien kanssa. 11. EKR:n mukaisessa maaohjelmassa on varattu Samoan kansalaisjärjestöille erityinen määräraha (2 milj. euroa).

Samoan toinen **UPR-arviointi** suoritettiin toukokuussa 2016. Suositukset koskivat muun muassa vammaisten oikeuksia koskevan yleissopimuksen, kidutuksen vastaisen yleissopimuksen sekä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen ratifiointia. Samoan ensimmäisen UPR-arvioinnin jälkeen (2011) oikeusasiamiehen toimistolle annettiin vuonna 2013 toimivalta käsitellä ihmisoikeuskysymyksiä, ja näin maa täytti sitoumuksensa perustaa kansallinen ihmisoikeuselin. Oikeusasiamiehen toimistoa pidetään tehokkaana, ja hallitus tai poliittiset puolueet eivät puutu sen työhön. Heinäkuussa 2016 kansallisten ihmisoikeuselinten maailmanlaajuinen yhteenliittymä totesi sen "A-tason" ihmisoikeuselimeksi – merkittävä saavutus alueellisessa kontekstissa.

Marshallinsaarten tasavalta

Marshallinsaaret jatkaa edistymistään ihmisoikeuksien ja hallinnon alalla, mutta useimpien Tyynenmeren saarten tavoin sitä haittaa henkilöressurssien puute. Ilmastonmuutos ja ympäristökatastrofit ovat edelleen tärkeimmät uhat. Jos merenpinta nousee nykyiseen tahtiin, vaarana on, että Marshallinsaaret muuttuu vuosisadan loppuun mennessä asumiskelvottomaksi. Marshallinsaaret ratifioi Pariisin sopimuksen ensimmäisten joukossa helmikuussa 2016.

Maan kanssa käydyn vuoropuhelun ja eri rahoitusvälineiden avulla EU edisti ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa ja naisten suurempaa osallistumista päätöksentekoon. Tietoisuuden lisääminen ja tuki kansalaisyhteiskunnalle ja valtiosta riippumattomille toimijoille olivat olennaisia osatekijöitä Tyynenmeren maiden kansalaisjärjestöjä koskevan alueellisen etenemissuunnitelman toteuttamiseksi.

Hilda Heinestä tuli 27. tammikuuta 2016 maan ensimmäinen naispresidentti (ja ensimmäinen valtion johtoon valittu nainen Tyynenmeren alueella).

Naiset ovat edelleen aliedustettuina kaikilla poliittisen elämän aloilla, mutta parlamenttivaalien jälkeen naispuolisten parlamentin jäsenten määrä kasvoi yhdestä kolmeen. Aktivistit ovat ehdottaneet, että perustuslakia muutettaisiin siten, että naisille varattaisiin seitsemän paikkaa, mutta perustuslain muutos edellyttäisi kansanäänestystä ja kahden kolmasosan enemmistöä.

Sukupuoleen perustuva väkivalta on edelleen ongelma Marshallinsaarilla. Noin 22 prosenttia kaikista Marshallinsaarten naisista ilmoittaa kokeneensa fyysistä väkivaltaa edellisten 12 kuukauden aikana. Parlamentti on hyväksynyt lähisuhdeväkivallan ehkäisyä ja siltä suojelemista koskevan lain.

Ruumiillinen rangaistus on kouluissa laitonta, mutta kotona edelleen sallittua. Lapsille ei ole vähimmäistyöikää. Vain 80 prosenttia alakoulua käyvistä oppilaista jatkaa kahdeksanteen luokkaan asti, ja heistä vain 70–75 prosenttia menee lukioon. Lastensuojelupalveluja on vain vähän, ja sisäministeriön ihmisoikeustoimistossa ei ole riittävästi henkilökuntaa.

Vuoden aikana EU:n Tyynenmeren alueen edustusto suoritti virallisia yhteydenottoja ja toteutti tiedotustoimia kannustaakseen Tyynenmeren saarivaltioita ja myös Marshallinsaaria kannattamaan EU:n ihmisoikeusalan aloitteita ja prioriteetteja YK:ssa.

EU:n rahoittaman hankkeen tuella vasta valitut parlamentin jäsenet kävivät ihmisoikeusvuoropuhelun helmikuussa 2016. He suosittelivat kansallisen ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman laatimista ja toimia kansallisen ihmisoikeuselimen perustamiseksi. Vuoropuhelun aikana hallitus sitoutui myöntämään vuosittain määrärahoja Marshallinsaarten naisasialiikkeelle palvelujen tarjoamiseksi lähisuhdeväkivallan uhreille.

Uuden hallituksen kanssa toukokuussa 2016 käydyssä epävirallisessa poliittisessa vuoropuhelussa keskusteltiin ihmisoikeuksista.

EU teki tiivistä yhteistyötä hallituksen, alueellisten järjestöjen, kansalaisyhteiskunnan ja muiden avunantajien kanssa. 11. EKR:n mukaisessa Marshallinsaarten maaohjelmassa on varattu kansalaisjärjestöille erityinen määräraha (0,4 milj. euroa).

Lisäksi EU rahoittaa Tyynenmeren saarten foorumin sihteeristön ja Tyynenmeren yhteisön RRR-ryhmän hanketta, jolla pyritään parantamaan ihmisoikeussopimusten ratifiointiasetta ja täytäntöönpanoa Tyynenmeren saarilla. Hankkeen puitteissa toteutettiin monia kahdenvälisiä ja alueellisia toimia. Huhtikuussa 2016 hankkeella tuettiin alueellista ihmisoikeus- ja mediafoorumia, jossa hyväksyttiin julkilausuma ihmisoikeusperustaisesta lähestymistavasta journalismiin Tyynenmeren alueella. Lisäksi hankkeen puitteissa toteutettiin vuoden 2016 alueellinen sukupuoli- ja lakikysymysten kuuleminen lähisuhdeväkivaltaa koskevan lainsäädännön täytäntöönpanosta. Tyynenmeren alueen kansanedustajat antoivat vuonna 2015 julistuksen, jossa tunnustetaan parlamenttien ja kansanedustajien keskeinen rooli kaikkien Tyynenmeren alueen kansojen synnynnäisten oikeuksien kunnioittamisessa, suojelemisessa ja edistämisessä. Tähän liittyen hankkeen puitteissa järjestettiin useita ihmisoikeusvuoropuheluita kansanedustajien kanssa ihmisoikeuksien, hyvän hallintotavan ja kehityksen edistämiseksi.

Ihmiskauppa on edelleenkin ongelma, joka edellyttää lisätoimia uhrien suojelemiseksi ja kansallisen lainsäädännön täytäntöönpanon tehostamiseksi.

Uusi-Seelanti

Yleinen ihmisoikeustilanne säilyi myönteisenä vuonna 2016. Uuden-Seelannin hallituksella on vankat institutionaaliset puitteet ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi. Ihmisoikeuksiin liittyvät ongelmat ovat Uudessa-Seelannissa yleisesti ottaen suhteellisen vähäisiä, mutta tiettyihin pitkäaikaisiin ongelmatilanteisiin olisi saatava parannusta, kuten lasten köyhyys, perheväkivalta sekä maori- ja pasifikayhteisöihin liittyvät sosioekonomiset kysymykset.

EU:n Wellingtonin-edustusto määritteli kaksi prioriteettialaa vuosiksi 2016–2020: lähisuhdeväkivalta, mukaan lukien naisiin kohdistuva väkivalta, ja maoriväestön tilanne.

Tärkeimmät tarkastellut kysymykset vuonna 2016 olivat lähisuhdeväkivalta, maoriväestön tilanne, lasten oikeudet, vammaisten oikeudet, itsemurhat (korkeimmat nuorten itsemurhaluvut), hlbtqi-kysymykset, sukupuolten väliset palkkaerot, naisten johtotehtävät (naisten lukumäärä yritysten johdossa on laskussa), työntekijöiden hyväksikäyttö (siirtotyöläiset lähinnä rakennusalalla, hotelli- ja ravintola-alalla ja maidonjalostuksessa), kiusaaminen, oikeus yksityisyyteen (lainsäädäntöuudistuksia tarvitaan) sekä Australian alueensa ulkopuolisissa pidätyskeskuksissa aiheettomasti vangittuna pitämät Uuden-Seelannin kansalaiset.

Edustusto tapasi riippumattoman ihmisoikeuskomission kolme kertaa ja keskusteli Uuden-Seelannin kokonaistilanteesta ja maan operatiivisista työkaluista. Uuden-Seelannin ihmisoikeusvaltuutettu David Rutherford kutsuttiin kesäkuussa 2016 edustustojen päälliköiden kokoukseen, jossa hän antoi yksityiskohtaisen selvityksen Uuden-Seelannin tilanteesta ja ihmisoikeuskomission tulevista prioriteeteista ja vastasi myös kysymyksiin. Edustusto on jatkuvassa yhteydessä ihmisoikeuskomissioon ja suhteet ovat erinomaiset.

Vuonna 2015 toteutettujen uudistusten pohjalta Uuden-Seelannin hallitus on tehnyt yli 50 muutosta vuoden 1995 lähisuhdeväkivaltaa koskevaan lakiin. Nämä muutokset koskevat sekä siviili- että rikosoikeudellisia lakeja, mukaan lukien varhaisen ja tehokkaan väliintulon edistäminen ja pakkoavioliittojen kieltäminen. Uuden-Seelannin hallitus toteutti lisäksi 790 miljoonan Uuden-Seelannin dollarin arvoisen paketin aineellisissa vaikeuksissa olevien lasten tilanteen parantamiseksi vastauksena eräisiin YK:n lapsen oikeuksien komitean esille tuomiin ongelmiin.

EU ja Uusi-Seelanti allekirjoittivat lokakuussa 2016 suhteita ja yhteistyötä koskevan kumppanuussopimuksen. Ihmisoikeus- ja sukupuolikysymykset ovat sopimukseen kuuluvia yhteistyöaloja. EU:n politiikan mukaisesti sukupuolikysymyksiä (mukaan lukien ihmisoikeuksiin liittyvät kysymykset) käsiteltiin myös säännöllisissä korkean tason neuvotteluissa, kuten Tyynenmeren aluetta käsitelleessä Australian, Uuden-Seelannin ja EU:n kolmikantakuulemisessa helmikuussa 2016 ja EU:n ja Uuden-Seelannin viimeisimmässä turvallisuusvuoropuhelussa kesäkuussa 2016.

EU ei harjoita aktiivista ihmisoikeuksiin liittyvää julkisuusdiplomatiaa Uudessa-Seelannissa, koska ihmisoikeuksien kunnioittaminen on länsimaisten yhteiskuntien tasolla ja asiaankuuluvien kansainvälisten oikeuskehysten mukaista. Asiaankuuluvien sidosryhmien, myös Uuden-Seelannin ihmisoikeuskomission, kanssa ollaan kuitenkin säännöllisesti yhteydessä. EU:n edustusto ja jäsenvaltioiden diplomaattiedustustot paikan päällä järjestävät toisinaan yleisölle suunnattuja tiedotustoimia sukupuolten tasa-arvon tai naisten oikeuksien kaltaisista aiheista.

Kaiken kaikkiaan suurin haaste ovat uudistusten tai toimintasuunnitelmien tehokkaaseen toteutukseen osoitetut toisinaan vähäiset määrärahat. Lähisuhdeväkivalta ja maoriväestön tilanne ovat tulevina vuosina edelleen tärkeimmät käsiteltävät asiat. Maoriväestön osuus oli yli 50 prosenttia Uuden-Seelannin vangeista (naisten kohdalla 60 %).

Papua-Uuden-Guinean itsenäinen valtio

Papua-Uudessa-Guineassa on meneillään elinvoimainen yhteiskunnallinen muutos, ja maassa on puututtu moniin ihmisoikeushaasteisiin. Asianmukaiset vastaukset näihin haasteisiin ja valtion virastojen vastuulla olevat täytäntöönpanotoimet ovat edelleen rajallisia ja hitaita. Vaikka muutaman viime vuoden aikana on tehty hyvää työtä politiikan kehittämiseksi, politiikan toteutuksessa ja institutionaalisissa valmiuksissa on parantamisen varaa.

Sukupuoliperusteista väkivaltaa on vähennettävä, lasten hyväksikäytön torjumista on tuettava ja kansainväliset yleissopimukset on pantava täytäntöön.

Maan suurimmat ihmisoikeusongelmat ovat sukupuoliperusteinen väkivalta, lapsiin kohdistuva väkivalta sekä noituuteen liittyvät kidutukset ja surmaamiset. Raiskaus- ja lähisuhdeväkivaltatapauksen määrä on yksi maailman suurimpia. Monet tapaukset jäävät edelleen ilmoittamatta, ja ilmoitetuistakin vain hyvin harvat johtavat asianmukaisiin jatkotoimiin.

Kansallinen toimeenpanoneuvosto hyväksyi 13. joulukuuta 2016 kauan odotetun ja merkittävän sukupuoliperusteista väkivaltaa koskevan kansallisen strategia-asiakirjan. Sukupuoliperusteista väkivaltaa käsittelevän parlamentaarisen erityisvaliokunnan sekä sukupuoliperusteista väkivaltaa käsittelevän kansallisen neuvoston ja sihteeristön perustaminen oli osa kansallista strategiaa, joka on määrä käynnistää helmikuussa 2017.

Vuonna 2016 sukupuoliperusteisesta väkivallasta raportointiin tiedotusvälineissä useammin ja siihen kiinnitettiin enemmän huomiota, erityisesti Papua-Uudessa-Guineassa marras- ja joulukuussa järjestetyn naisten jalkapallon nuorten FIFA-maailmancupin yhteydessä. Tapahtuma oli ihanteellinen tilaisuus lisätä tietoisuutta ja edistää käyttäytymisen muutosta.

Papua-Uuden-Guinean kulttuuriset ja uskonnolliset syyt estävät kuolemanrangaistuksen käytön, mutta se on kuitenkin säilytetty laissa pelotteena (viimeinen teloitus toteutettiin vuonna 1954). Yleinen mielipide sen poistamisesta on jakautunut. Papua-Uuden-Guinean itsenäistyessä vuonna 1975 kolmesta rikoksesta oli mahdollista määrätä kuolemanrangaistus, joka oli otettu käyttöön vuonna 1902 annetulla lailla. Vuodesta 2013 lähtien näitä rikoksia on ollut kuusi (maanpetos, merirosvous, merirosvouksen yritys väkivalloin, noituuteen liittyvä tappaminen, törkeä raiskaus ja törkeä ryöstö). Helmikuussa 2016 pääministeri ilmoitti julkisesti, että teloitusten täytäntöönpanojärjestelyjen tarkistaminen keskeytetään.

Rikoksenteijöiden syytteenpanon osalta lainvalvontaviranomaiset eivät aina noudata tai pane täytäntöön tuomioistuinten määräyksiä. On raportoitu tapauksista, joissa todisteita on "kadonnut" tai niitä on peukaloitu, erityisesti kun on kyse kiistanalaisista tai korkean profiilin tapauksista.

Hallituksen olisi tehostettava yhteistyötään kansalaisjärjestöjen kanssa, jotka ovat sen kumppaneita maan kehitysprosessissa. Yhteistyö on tarpeen erityisesti perusterveydenhuollon, koulutuksen, vesi- ja jätehuollon, lain ja järjestyksen, politiikan ja hallintotavan, ihmisoikeuksien ja taloudellisen voimaannuttamisen kaltaisilla aloilla. Näin parannetaan kansalaisjärjestöjen osallistumista politiikan muotoiluun ja poliittisiin uudistuksiin sekä niiden pääsyä valtion rahoitusmekanismeihin.

Julkista varainhoitoa koskevan lakimuutoksen voimaantulon 1. tammikuuta 2017 katsotaan olevan merkittävä askel korruption torjunnassa (ja se liittyy julkisen varainhoidon uudistukselle annettavaan EU-tukeen).

Poliittinen vuoropuhelu käytiin 22. marraskuuta 2016. Papua-Uutta-Guineaa kannustettiin edistämään kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen YK:n yleissopimuksen ratifioimisprosessia, harkitsemaan ICC:n Rooman perussäännön ratifioimista sekä harkitsemaan kuolemanrangaistuksen poistamista (se on poistettu useimmissa muissa Tyynenmeren saarivaltioissa). EU korosti myös, että on tärkeää perustaa kansallinen ihmisoikeuselin, joka voi edistää ihmisoikeuspolitiikan ja UPR-suositusten täytäntöönpanoa.

Vuonna 2016 EU:n edustusto järjesti useita ihmisoikeusaiheisia kahdenvälisiä tapaamisia kaikilla tasoilla valtion toimijoiden, diplomaattiedustustojen, kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa, osallistui Yumi Olgeta -tapahtuman järjestämiseen huhtikuussa sekä otti osaa seitsemänteen Papua-Uuden-Guinean ihmisoikeusfestivaaliin lokakuussa. EU esitti hallitukselle virallisen yhteydenoton kuolemanrangaistuksen käyttöön sovellettavasta moratoriosta.

Joulukuussa 2016 EU:n edustusto allekirjoitti neuvoa-antavan täytäntöönpano- ja seurantaneuvoston kanssa sopimuksen, jolla tuetaan maanlaajuista foorumia vuoropuhelun käymiseksi valtiosta riippumattomien toimijoiden kanssa ja edistetään valtiosta riippumattomien toimijoiden aktiivista osallistumista sekä kansallisella että alueellisella tasolla. Käsiteltäviä aiheita ovat erityisesti alueelliset julkiset menot, maakuntahallitusten ja kansalaisyhteiskunnan kumppanuus, avoin hallinto ja kansalaisten osallistuminen, perhe- ja seksuaaliväkivalta, hiv/aids ja kaivos- ja kaivannaisteollisuuden avoimuusaloite (EITI).

Yli 900 000 euron ehdotuspyynnön puitteissa tehtiin sopimuksia hankkeista, joilla edistetään naisten ja lasten oikeuksia, puututaan lasten hyväksikäyttöön sekä torjutaan ihmiskauppaa ja tehostetaan syytteenpanoa.

Muitakin hankkeita ollaan toteuttamassa: "Papua New Guinea Leadership Against Gender-Based Violence", jonka tavoitteena on kehittää hallituksen ja kansalaisyhteiskunnan päätöksentekijöiden valmiuksia; "HOPE-A House for Protection and Empowerment", jolla pyritään edistämään ihmisoikeuksien puolustajien ja puolestapuhujien työtä sekä "Addressing Violence Against Women in Papua New Guinea", jonka tarkoituksena on parantaa maaseutuyhteisöjen tietoisuutta sukupuoliperusteisen väkivallan vaikutuksista erilaisten viestintävälineiden avulla.

Papua-Uusi-Guinea esitteli raporttinsa toisesta UPR-arvioinnistaan YK:n ihmisoikeusneuvostossa 6. toukokuuta 2016. Papua-Uusi-Guinea hyväksyi 161 suosituksesta 101 ja pani ainoastaan merkille loput.

Esitettyjä suosituksia olivat muun muassa sukupuoliperusteisen väkivallan ja noituuteen liittyvän väkivallan torjuminen, sukupuolten tasa-arvon vahvistaminen, riippumattoman ihmisoikeuselimen perustaminen, tärkeimpien kansainvälisten yleissopimusten ratifioiminen ja raportointivelvoitteiden noudattaminen, koulutuksen ja terveyspalvelujen saatavuuden parantaminen, yritysten vastuuvollisuus, hlbt-ihmistien dekriminatioiminen, kuolemanrangaistuksen poistaminen sekä puuttuminen poliisin väkivaltaisuuteen ja ihmisarvoisten rangaistuslaitosten vähäisyyteen. Yhteisenä nimittäjänä oli aikaisemmassa arvioinnissa annettujen suositusten täytäntöönpanon hidastuminen.

Tärkein haaste on osoittaa konkreettista edistymistä UPR-arviointiin liittyvissä sitoumuksissa, erityisesti puuttumisessa sukupuoliperusteiseen väkivaltaan, lain ja järjestyksen parantamisessa ja peruspalveluiden kuten koulutuksen, terveydenhuollon, asuntojen ja ihmisarvoisten työpaikkojen saatavuuden parantamisessa. Lakiin ja järjestykseen liittyvät ongelmat heikentävät edelleen sijoittajien luottamusta ja ovat suurin yksittäinen taloudellisen kehityksen ja hyvinvoinnin este.

Salomonsaaret

Muiden Tyynenmeren maiden tapaan ilmastonmuutos ja siihen liittyvät ihmisoikeusongelmat ovat erityisen oleellisia. Yleinen ihmisoikeustilanne parani vuonna 2016. Sukupuolten eriarvoisuus, mukaan lukien sukupuoliperusteinen väkivalta ja lapsiin kohdistuva väkivalta, aiheuttaa edelleen huolta.

Sukupuoliperusteisen väkivallan vähentämistä on edistettävä, lasten hyväksikäytön torjumista on tuettava ja kansainväliset yleissopimukset on pantava täytäntöön.

Salomonsaaret ei ole vielä laatinut kattavaa ihmisoikeuspolitiikkaa. Vuoden 2014 perheensuojelulain kauan odotetut täytäntöönpanoasetukset hyväksyttiin ja niiden soveltaminen aloitettiin huhtikuussa 2016. Lailla kriminalisoidaan lähisuhdeväkivalta, suojellaan uhreja ja annetaan tuomioistuimille, poliisille ja terveydenhuollon ammattilaisille valtuudet avustaa uhreja, jotta nämä pystyvät hyödyntämään esimerkiksi terveydenhuollon ja oikeuslaitoksen palveluja. Lasten ruumiillista kurittamista ei tällä hetkellä kuitenkaan kielletä lainsäädännössä.

Lähisuhdeväkivalta on edelleen kansallinen ongelma. Tutkimusten mukaan noin kaksi kolmannesta parisuhteessa olleista 15–49-vuotiaista naisista ilmoitti joutuneensa lähisuhdekumppaninsa fyysisen tai seksuaalisen väkivallan uhriksi.

Oikeusapua on virallisesti saatavilla yleisen syyttäjän virastosta rikos-, perhe- ja siviilioikeudellisissa asioissa, mutta viraston on kuitenkin todettu olevan jatkuvasti ylikuormitettu ja resurssipulassa. Oikeuden saatavuuden parantamiseksi lähisuhdeväkivallan uhreiksi joutuneille naisille on tehty paljon, varsinkin sen jälkeen kun perheensuojelulain (2014) täytäntöönpano aloitettiin huhtikuussa 2016.

Rikoslakia (seksuaalirikokset) koskevaan lakiin vuonna 2015 tehdyillä muutoksilla lakiin sisällytettiin uusia seksuaalirikosten lajeja. Näihin kuuluvat muun muassa alle 18-vuotiaan lapsen jatkuva seksuaalinen hyväksikäyttö; yli 15- mutta alle 18-vuotiaan lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö sellaisen henkilön toimesta, jolla on lapsen suhteen luottamus-, auktoriteetti tai riippuvuusasema; lasten kaupallinen seksuaalinen hyväksikäyttö sekä lasten seksuaalista hyväksikäyttöä sisältävään materiaaliin osallistuminen, sen käyttö, levittäminen ja varastointi (visuaalinen materiaali, äänimateriaali, painettu materiaali ja data).

Lisäksi hallitus hyväksyi kansallisen rauhanrakentamispoliitiikan, joka käynnistettiin vuonna 2015 osana sen konfliktin jälkeistä aloitetta kestävä ja vakaan rauhan saavuttamiseksi. Ihmiskaupan ja ihmisten salakuljetuksen torjumisen kansallinen toimintasuunnitelma viimeisteltiin, ja parhaillaan laaditaan maahanmuuttolakia koskevia operatiivisia suuntaviivoja lainvalvontaviranomaisille.

Naisten osallistuminen poliittiseen elämään on edelleen hyvin vähäistä. Poliittisten puolueiden integriteettiä koskevassa laissa, jonka laatimisessa EU avusti, edellytetään rekisteröityneiden poliittisten puolueiden varmistavan, että niiden ehdokkaista vähintään 10 prosenttia on naisia. Taloudellisten, kulttuuriin liittyvien ja muiden istuvien kansanedustajien tilanteeseen liittyvien esteiden ratkaisemiseksi korkeimmalla tasolla on keskusteltu väliaikaisista erityistoimenpiteistä, kuten tietyn paikkamäärän varaamisesta naisille parlamentissa, ja näiden toteuttamisesta on ilmoitettu. EU:n edustusto tuki tätä työtä poliittisen vuoropuhelun ja julkilausumien avulla. Tähän mennessä ei kuitenkaan ole valitettavasti toteutettu minkäänlaisia erityistoimenpiteitä.

Kesäkuussa 2016 järjestetyssä poliittisessa vuoropuhelussa EU kehotti hallitusta allekirjoittamaan ja ratifioimaan tärkeät ihmisoikeusvälineet (mukaan lukien ICC:n Rooman perussääntö, joka on allekirjoitettu 1990-luvun lopulla). EU kehotti maata suojelemaan hlbt-yhteisön oikeuksia.

Salomonsaaret tunnusti, että totuus- ja sovintokomission suositusten oikea-aikainen täytäntöönpano on tärkeää. Totuus- ja sovintokomission laatima täytäntöönpanon etenemissuunnitelma on määrä toimittaa kansalliselle parlamentille myöhemmin tänä vuonna.

EU:n edustusto jatkoi vuoropuhelua kansalaisjärjestöjen, kuten Transparency Internationalin Salomonsaarten osaston kanssa korruptiosta ja oikeusasiamiehen kanssa ihmisoikeuskysymyksistä.

Heinäkuussa 2016 EU:n Salomonsaarten ja Vanuatun edustusto osallistui aktiivisesti ilmastodiplomatian teemaviikkoon. Se teki tunnetuksi useita julkaisuja ja toteutti kouluille ja tiedotusvälineille suunnattuja tiedotuskampanjoita. Tyynenmeren alueella ilmastonmuutos ja ihmisoikeudet ovat erittäin tiiviisti sidoksissa toisiinsa.

EU:n edustusto on ottanut vuodesta 2016 lähtien johtavan roolin vuoropuhelun koollekutsumiseksi kansalaisjärjestöjen etenemissuunnitelmasta, jota varten tullaan vuonna 2017 esittävän ehdotuspyynnön jälkeen osoittamaan määrärahat aihekohtaisista budjettikohdista (0,6 milj. euroa EIDHR:stä ja 1,5 milj. euroa CSO-LA -ohjelmasta). Tyynenmeren saarten NGO-yhdistyksessä on tällä hetkellä 68 rekisteröityä NGO:ta.

EU rahoittaa parhaillaan hanketta, jolla tuetaan aloitteita ja toimia lasten suojelemiseksi seksuaaliselta riistolta ja seksuaaliselta hyväksikäytöltä. Lisäksi EU on rahoittanut hankkeita naisten oikeuksien, naisiin kohdistuvan väkivallan, naisten voimaannuttamisen ja naisten osallistumisen aloilla.

Tammikuussa 2016 Salomonsaaret vahvisti saaneensa UPR-arvioinnissaan 139 suositusta, joista se lopulta hyväksyi 89, mukaan lukien vammaisten oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen ratifiointi, sekä suosituksia, jotka liittyvät lasten suojeluun, ruumiillisiin rangaistuksiin, ihmiskauppaan, koulutukseen ja seksuaalisen väkivallan kriminalisoimiseen, sekä kehotuksen perustaa kansallinen ihmisoikeuselin. Hallitus on sitoutunut toteuttamaan kansallisen valvonta-, raportointi- ja seurantamekanismin viiden vuoden kuluessa.

Tongan kuningaskunta

Maan yleinen ihmisoikeustilanne pysyi myönteisenä. Hallitusta uhkaa kuitenkin mahdollinen äänestys epäluottamuslauseesta, koska se ei ole edistynyt demokratisoitumisprosessissa eikä naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen ratifioimisessa. Lähisuhdeväkivalta on edelleen merkittävä ongelma, samoin kuin naisten vähäinen osallistuminen Tongan politiikkaan.

EU tukee kansalaisjärjestöihin ja sukupuolten tasa-arvoon liittyvien valmiuksien kehittämistä.

Naiset ovat aliedustettuina päätöksenteossa: vuoden 2016 täytevaaleissa parlamenttiin valittiin yksi nainen, josta tuli Tongan historian viides naiskansanedustaja. Vaikka perustuslaissa säädetään virallisesti tasa-arvosta, sukupuolten tasa-arvo ei toteudu käytännössä. Tongan perinteisen kulttuurin mukaisesti miehiä kohdellaan yleensä etuoikeutetusti. Perhe-elämässä sukupuolten epätasa-arvo on yleistä ja hallitsevassa asemassa on perheen vanhin mies. Naiset eivät voi omistaa maata, ja heidän taloudellisten oikeuksiensa täysimääräinen toteutuminen on edelleen haasteellista. Lähisuhdeväkivalta on niin ikään suuri ongelma.

Tongan ensimmäinen oikeusasiamies nimitettiin vuonna 2016. Hän voi suorittaa tutkintaa valtionhallinnossa joko hänelle tehdyn valituksen perusteella tai omasta aloitteestaan. Nimitystä koskeva laki toimitettiin parlamentille yhdessä korruption vastaisen asiamiehen nimittämistä koskevan lain kanssa; kyseinen virka on ollut avoinna vuodesta 2007.

EU:n Tyynenmeren alueen edustuston lukuisista yrityksistä huolimatta Tongan kanssa ei järjestetty korkean tason poliittista vuoropuhelua vuonna 2016.

Vuoden aikana EU:n Tyynenmeren alueen edustusto suoritti virallisia yhteydenottoja ja toteutti tiedotustoimia kannustaakseen Tyynenmeren saarivaltioita ja myös Tongaa kannattamaan EU:n ihmisoikeusalan aloitteita ja prioriteetteja YK:ssa. Vieraillessaan Tongassa Britannian Tongan suurlähettiläs otti ihmisoikeuskysymykset esille ja painotti tarvetta parantaa YK:n ihmisoikeusvälineiden soveltamista.

EU kannustaa järjestelmällisempää ja tehokkaampaa toimintapoliittista vuoropuhelua hallituksen, paikallisviranomaisten ja kansalaisjärjestöjen välillä. Tongan 11. EKR:n mukaisen maaohjelman (allekirjoitettu vuonna 2015) puitteissa Tongan kansalaisjärjestöille myönnetään 0,6 miljoonaa euroa.

Osana Tyynenmeren alueen kansalaisjärjestöjen alueellisen etenemissuunnitelman täytäntöönpanoa EU tuki maaliskuussa 2016 lasten suojelua koskevan kolmipäiväisen kansallisen kuulemisen järjestämistä Tongassa. Kuulemisen johdosta perustettiin hallituksen ja NGO:iden neuvoo-antava ad hoc -työryhmä, jonka tehtävänä on kannustaa opetusministeriötä etenemään lasten oikeuksien yleissopimukseen liittyvässä raportoinnissa ja täytäntöönpanossa.

Myös sisäministeriön naisia käsittelevä osasto on työskennellyt hankkeessa tarjotakseen teknistä tukea perheensuojelulain (2014) ja tarkistetun sukupuolten tasa-arvopolitiikan täytäntöönpanoa koskevien strategisten suunnitelmien kehittämiseen sekä toteuttaakseen yhteisöjen kuulemisia uuden lain tarjoamasta suojelusta ja oikeussuojasta.

Tonga ei ole kovin aktiivinen kansainvälisillä ihmisoikeusfoorumeilla ja on tähän mennessä ratifioinut vain kaksi keskeistä YK:n ihmisoikeussopimusta (rotusyrjinnän poistamista koskeva kansainvälinen yleissopimus ja lapsen oikeuksien yleissopimus). Huomattavaa kuitenkin on, että Tongasta tuli ILO:n jäsen vuonna 2016.

Vanuatun tasavalta

Vuonna 2016 toteutettiin lisää toimia, joilla edistettiin vahvempaa, avoimempaa ja vastuuvollista hallintojärjestelmää. Ihmisoikeusvelvoitteiden alalla saavutettu edistyminen huomioitiin myös naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean suorittamassa Vanuatun tarkastelussa.

EU:n prioriteettina on täysimittaisen kansallisen ihmisoikeuselimen perustaminen Pariisin periaatteiden mukaisesti (naisten ja tyttöjen sekä vammaisten tasa-arvon takaamiseksi) ja kidutuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan ratifioiminen.

Ongelmia on yhä paljon, erityisesti sukupuolikysymysten, naisiin kohdistuvan väkivallan, lähisuhdeväkivallan, raiskausten ja hlbt-ihmisten syrjinnän alalla. Korruptiotapauksia esiintyy myös säännöllisesti, muun muassa väitteitä julkisten tai avunantajien varojen väärinkäytöksistä.

Vuonna 2016 hallitus osallistui aktiivisemmin **naisten poliittisen osallistumisen edistämiseen**. Presidentti Baldwin Lonsdale piti marraskuussa kokouksen kansallisen naisasianevoston kanssa ja toisti toivovansa, että naisia valittaisiin parlamenttiin ja että naisia asetuisi ehdolle myös presidentinvaaleissa. Tässä yhteydessä hallitus keskusteli väliaikaisten erityistoimenpiteiden ottamisesta käyttöön perustuslakimuutosten avulla. Väliaikaisia erityistoimenpiteitä sovellettiin onnistuneesti vuoden 2014 kunnallisvaaleissa. Kansallisen naisasianevoston valtuuskunta osallistui parlamentin joulukuun 2016 istuntojakson avajaisiin.

Toinen myönteinen seikka on **oikeuslaitoksen riippumattomuuden tunnustetusti korkea taso**. Lokakuussa 2015 Vanuatun korkein oikeus totesi 14 kansanedustajan syyllistyneen rikoslain mukaiseen lahjontaan ja korruptioon ja tuomitsi heidät kolmen tai neljän vuoden vankeusrangaistuksiin. Muutoksenhakutuomioistuin vahvisti annetun tuomion, mikä on osoitus oikeuslaitoksen riippumattomuudesta ja tiukasta suhtautumisesta korruptioon.

Vanuatuun akkreditoitu EU:n suurlähettiläs työskentelee Honiarassa (Salomonsaaret) ja vastaa yhdessä muiden kollegojensa kanssa säännöllisestä ja tehokkaasta EU:n poliittisesta ja operatiivisesta läsnäolosta Vanuatussa. Cotonoun sopimuksen 8 artiklan mukaisen tehostetun poliittisen vuoropuhelun neljäs kokous järjestetään Brysselissä 24. tammikuuta 2017, ja asialistalla ovat maan ihmisoikeustilanne, sukupuolten tasa-arvo ja hyvä hallintotapa.

Vanuatu kannatti päätöslauselmaa kuolemanrangaistuksen käyttöä koskevasta moratoriosta sekä YK:n yleiskokouksen kolmannessa komiteassa että YK:n yleiskokouksen täysistunnossa joulukuussa. Lisäksi se äänesti muiden EU:n esittämien tai tukemien maa- tai aihekohtaisten ihmisoikeuspäätöslauselmien puolesta kolmannessa komiteassa marraskuussa.

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukeaan hankkeille, joita rahoitetaan EKR:stä, mutta painopiste on ollut maaseudun kehittämisessä, sillä maanviljelyllä voi olla tärkeä rooli kasvun elvyttämisessä, työpaikkojen luomisessa ja toimeentulon parantamisessa maaseudulla. Maanviljely voi auttaa torjumaan köyhyyttä Vanuatussa sekä rajoittaa väestön muuttoa kaupunkiin ja muita haitallisia seurauksia, kuten kaupunkien työttömyyttä, huumeiden käyttöä ja väkivaltaa.

Vanuatu on saanut menestyksellisesti päätökseen ihmisoikeusneuvoston UPR-arvioinnin toisen kierroksen, minkä pohjalta se kehitti kansalliset puitteet, joiden avulla suositukset valtavirtaistetaan hallituksen suunnitelmiin ja kehitysohjelmiin. Niillä on määrä suojella haavoittuvimpia väestöryhmiä – naisia, lapsia ja vammaisia. Vanuatu toteuttaa kansallista täytäntöönpanon toimintasuunnitelmaa, joka perustuu kesäkuussa 2014 hyväksytyihin suosituksiin.

Edistymisestä huolimatta ihmisoikeuksien toteuttaminen on edelleen haasteellista, erityisesti syrjäisillä saarilla. Haasteita ovat muun muassa oikeuden saatavuus, erityisesti haavoittuvien ryhmien osalta, sekä perustuslaillisten ja lainsäädännöllisten takeiden vahvistaminen.

IX AMERIKAT

Antigua ja Barbuda

Vaikka monia toimia naisten ja lasten oikeuksien suojaamiseksi tehokkaammin tuli voimaan vuonna 2016, lähisuhdeväkivallan ja lasten hyväksikäytön torjuminen on edelleen keskeinen haaste.

EU:n muita prioriteetteja ovat hlbt-ihmisten syrjimättömyys, kuolemanrangaistuksen poistaminen ja muut parannukset oikeusvaltioperiaatteen alalla, etenkin ratkaisut vankiloiden ylikuormitukseen ja oikeuslaitoksen ruuhkautumiseen.

Uusi lähisuhdeväkivaltalaki tuli voimaan vuonna 2016, ja siinä säädetään velvollisuudesta tutkia kaikki tietoon tulleet tapaukset. Asiaankuuluvalla henkilöstölle annettiin lainsäädäntöä koskevaa koulutusta. Ihmiskauppa on edelleen merkittävä huolenaihe, erityisesti prostituoiduiksi tuotavat ulkomaalaiset naiset. Laiminlyönnit ja fyysinen pahoinpitely ovat yleisimmät lasten hyväksikäytön muodot. Maaliskuussa 2016 julkaistussa selvityksessä todettiin aineellista hyötyä vastaan tapahtuvan teini-ikäisten seksuaalisen hyväksikäytön olevan yleistä. Ruumiillinen rangaistus on edelleen käytössä kouluissa. Vuonna 2015 annetun lapsioikeutta koskevan esimerkillisen lain täytäntöönpano aloitettiin vuonna 2016. Sen tavoitteena on tapausten siirtäminen virallisista tuomioistuimista restoratiivisen oikeuden piiriin, ruumiillisen rangaistuksen poistaminen mahdollisten tuomioiden joukosta ja turvatus majoituksen määrääminen lasten vangitsemispaikaksi vaihtoehtona vankilalle. On perustettu perhetuomioistuin, jossa käsitellään yksinomaan nuorisoasioita.

Hlbt-asioissa ei ole tapahtunut edistystä: samaa sukupuolta olevien vapaaehtoinen seksuaalinen kanssakäyminen on edelleen lainvastaista ja homoseksuaalit kohtaavat syrjintää (esim. työelämässä, asuntoasioissa ja koulutuksen ja terveydenhuollon saatavuudessa), verbaalista häirintää ja jossain määrin myös fyysistä väkivaltaa. Kuolemanrangaistus on yhä voimassa Antigua ja Barbudassa, mutta teloituksia ei ole pantu täytäntöön vuoden 1991 jälkeen. Maan ainoa vankila on edelleen äärimmäisen ylikansoitettu.

Vuonna 2016 EU otti edelleen esille keskeisiä ihmisoikeuskysymyksiä viranomaisten kanssa. YK:n yleiskokouksen kolmannen komitean puitteissa tehtiin virallisia yhteydenottoja. Antigua ja Barbuda, osana itäisen Karibian osa-aluetta, saa EU:n tukea demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevasta eurooppalaisesta rahoitusvälineestä (EIDHR) ja kansalaisjärjestöjä ja paikallisviranomaisia koskevasta ohjelmasta (CSO–LA). Meneillään olevissa hankkeissa keskitytään muun muassa lähisuhdeväkivallan torjumiseen. Yksi erityisesti Antigua ja Barbudaa koskeva hanke valittiin vuoden 2016 lopulla toteutettavaksi, ja sillä pyritään vähentämään rikoksen uusimista lisäämällä riskiryhmiin kuuluvien nuorten työllistymismahdollisuuksia.

Antigua ja Barbudan yleinen määräaika-arviointi (UPR) tehtiin toukokuussa 2016.

Ihmisoikeusneuvosto hyväksyi loppuraportin syyskuussa. Antigua ja Barbuda hyväksyi 115 suosituksesta 37 ja pani muut 78 merkille. Ihmisoikeusneuvosto pani tyytyväisenä merkille vammaisten oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen ratifioimisen vuonna 2016, ihmiskaupan vastaisten oikeudellisten toimenpiteiden edistymisen sekä nuoris-oikeutta koskevien lakien hyväksymisen. Antigua ja Barbudalle suositeltiin muun muassa, että se jatkaisi pyrkimyksiä poistaa köyhyys, parantaisi terveydenhuoltopalveluita lisäämällä määrärahoja, jatkaisi naisiin kohdistuvan väkivallan torjumista ja sitoutuisi hlbt-ihmisten syrjimättömyyteen.

Argentiinan tasavalta

Ihmisoikeustilanne on Argentiinassa yleisesti ottaen myönteinen. Sen jälkeen kun maa palasi demokratiaan vuonna 1983, se on ollut johdonmukaisesti sitoutunut ihmisoikeuksiin. Voimassa olevat syrjinnän vastaiset lait ovat kunnianhimoisia ja koskevat myös hlbt-ihmisten ihmisoikeuksia, tosin syrjintää esiintyy edelleen yhteiskunnassa. Argentiinalla on kansainvälisiä ihmisoikeussitoumuksia, se on muun muassa ilmoittanut halukkuudestaan ottaa vastaan Syyrian pakolaisia.

EU:n ensisijaisina tavoitteina on tukea kansalaisyhteiskunnan osallistumista poliittiseen päätöksentekoon ja tukea asiaankuuluvia valtion virastoja ja kansalaisjärjestöjä, jotka työskentelevät ihmisoikeuksien suojelemiseksi ja naisten voimaannuttamiseksi. EU on myös toteuttanut toimia sosiaalisen osallisuuden ja köyhyyden vähentämisen hyväksi, sukupuoliperusteisen väkivallan torjumiseksi ja institutionaaliseen väkivaltaan puuttumiseksi.

Tärkeimmät huolenaiheet ihmisoikeuksien suojelun alalla Argentiinassa liittyvät seuraaviin seikkoihin: tuloerot ja niistä aiheutuva laajalle levinnyt köyhyys, sukupuoliperusteinen väkivalta sekä oikeuslaitoksen tehottomuudesta ja turvallisuusjoukkojen korruptoituneisuudesta johtuvan institutionaalisen väkivallan suvaitseminen. Esimerkkejä sellaisista ihmisoikeusongelmista, jotka saivat kansainvälistä huomiota vuonna 2016, olivat Milagro Salan tapaus (tämä alkuperäisväestön johtaja, jolla oli läheiset yhteydet Jujuy:n maakunnan entiseen hallintoon, vietti lähes vuoden tutkintavankeudessa syytettynä muun muassa kavalluksesta) sekä muukalaisvihamielisen ja maahanmuuttovastaisen kielenkäytön yleistymisen valtavirtaa edustavassa politiikassa.

Lisäksi korkea köyhyystaso (32 %) on toiminut hedelmällisenä maaperänä huumekauppaan liittyvälle väkivallalle ja rikollisuuden kasvulle, mikä puolestaan on aiheuttanut vaatimuksia kovempien keinojen käyttämiseksi rikollisuuden torjunnassa. Oikeuslaitosta ja turvallisuusjoukkoja ollaan uudistamassa, pääasiassa niiden tehokkuuden parantamiseksi.

Sukupuoliperusteinen väkivalta ja naisten murhat ovat edelleen yleisiä huolimatta lainsäädännön kehittymisestä ja suurista mielenosoituksista, joissa on vaadittu toimia naisten suojelemiseksi. Lisäksi korruptioon ja tehottomaan oikeudenkäyttöön liittyvä institutionaalinen väkivalta aiheuttaa edelleen huolta.

Julkisen tiedon saatavuutta koskeva laki ja sen täytäntöönpanon helpottamiseksi perustettu riippumaton virasto sekä vaalijärjestelmän avoimuuden ja vastuuvollisuuden parantamishanke tarjoavat erinomaiset mahdollisuudet parantaa demokraattisen hallintotavan laatua. Lisäksi hallitus toteuttaa sukupuolten tasa-arvoa, sukupuoliperusteista väkivaltaa sekä hlbt-ihmisten ihmisoikeuksia koskevia tiedotuskampanjoita.

Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen julkiseen päätöksentekoon vaihtelee eri puolilla maata. Köyhimmillä väestöryhmillä on rajalliset mahdollisuudet osallistua päätöksentekoprosessiin ja klientelismi on edelleen laajalle levinnyttä, erityisesti maakunnissa. Köyhillä, maahanmuuttajilla ja alkuperäisväestöllä on hyvin rajalliset mahdollisuudet päästä päättäviin elimiin.

EU ja Argentiina pitävät ihmisoikeusvuoropuhelunsa alkuvuonna 2017. Vuoropuhelun edellä järjestetään avoin kuuleminen kansalaisyhteiskunnan kanssa, ja vuoropuhelu ja kuuleminen muodostavat perustan ihmisoikeusstrategialle.

EU:n Argentiinan-edustusto on työskennellyt monien argentiinalaisten ihmisoikeusalan NGO:iden kanssa. Ne voivat harjoittaa toimintaansa vapaasti. Sananvapauden osalta kokonaistilanne on myönteinen. EU kiinnittää useiden avustusohjelmien ansiosta erityistä huomiota alkuperäisyhteisöjen tilanteeseen köyhemmissä pohjoisissa maakunnissa. EIDHR-tukea annetaan viiden käynnissä olevan hankkeen muodossa. Niiden yhteenlaskettu arvo on 3,2 miljoonaa euroa, ja niissä keskitytään sosiaaliseen osallisuuteen, köyhyyden ja sukupuoliperusteisen väkivallan torjuntaan, kansalaisyhteiskunnan osallistumiseen ja valmiuksien kehittämiseen, instituutioiden välisen yhteistyön vahvistamiseen, naisten voimaannuttamisen edistämiseen sekä julkisen politiikan suunnitteluun ja toteutukseen. Kaikki viisi hanketta päättyvät vuonna 2017.

EU:n edustusto osallistui seminaareihin sukupuolten tasa-arvosta ja naisten voimaannuttamisesta. Edustuston päällikkö julkisti kestävästä johtajuudesta julkishallinnossa myönnettävän Emar Acosta -palkinnon, jolla annetaan tunnustusta naisten voimaannuttamisesta julkisen palvelun alalla ja politiikoissa.

EU:n ja Argentiinan kannat kansainvälisillä foorumeilla, kuten YK:n ihmisoikeusneuvostossa ja yleiskokouksessa, ovat lähes aina samat. Seuraava UPR-arviointi on tarkoitus suorittaa marraskuussa 2017.

Välittömiin haasteisiin kuuluu muun muassa kattavan ihmisoikeuslainsäädännön täytäntöönpano. Tulevina kuukausina on pyrittävä ratkaisemaan luotettavien tilastojen puuttumiseen liittyvä ongelma, joka on vaikeuttanut täytäntöönpanoa koskevien vertailuarvojen seuranta ja vahvistamista.

Bahaman liittovaltio

Sukupuolten tasa-arvoon ja maahanmuuttajien kohteluun liittyvissä kysymyksissä ilmeni suuria ongelmia vuonna 2016. Lapsen ja puolison oikeuksiin liittyvään parempaan tasa-arvoon tähdänneiden muutosten selkeä hylkääminen kansanäänestyksessä oli pettymys, ja sitä voidaan pitää askeleena taaksepäin ihmisoikeusloukkauksiin puuttumisen kannalta.

Vuonna 2016 EU:n strategiset prioriteetit Bahamassa olivat sukupuolten tasa-arvon edistäminen, maahanmuuttajien kohtelu ja kansalaisuuskysemykset, vankiloalojen parantaminen ja kuolemanrangaistuksen poistaminen. Muut haasteet liittyivät oikeuskäsittelyjen viivästymiseen, lasten oikeuksiin ja kaikkien asiaankuuluvien YK:n välineiden ratifointiin.

Bahama on yksi harvoista maista, joissa sukupuoliperusteinen eriarvoisuus ja syrjintä on vielä laissa sallittua. Merkittävin esimerkki on perustuslakiin pohjautuva eriarvoisuus mahdollisuudessa siirtää Bahaman kansalaisuus lapselle sekä eriarvoisuus naimisissa olevien ja naimattomien henkilöiden lasten välillä. Sukupuolten tasa-arvoa koskevien neljän perustuslakimuutoksen hyväksymiseen tarvittava kansanäänestys järjestettiin 7. kesäkuuta 2016. Bahamalaisten suuri enemmistö hylkäsi ehdotetut muutokset, vaikka hallitus, oppositio ja kansainväliset järjestöt antoivat niille täyden tukensa.

Marraskuussa 2014 hyväksytyn maahanmuuttopolitiikan toteuttaminen on kiistanalaista, koska on esitetty väitteitä poliisin ylilyönneistä ja muista ihmisoikeusloukkauksista. Erityisesti haitilaisten maahanmuuttajien uskotaan joutuneen niiden kohteeksi. Raporttien mukaan arviolta 30 000–50 000 haitilaiselta maahanmuuttajalta ja heidän lapsiltaan on evätty Bahaman kansalaisuus, vaikka osa heistä on syntynyt Bahamassa. Heillä ei ole myöskään Haitin kansalaisuutta, mikä tekee heistä käytännössä kansalaisuudettomia.

Bahamassa on yksi vankila, jossa on oikeudenkäyntiä odottavien tutkintavankeuskeskus, naisvankila sekä avo- ja eristysosastot, joista jälkimmäisessä sijaitsee myös tuomituille murhaajille varattu osasto. Hallituksen mukaan taloudelliset rajoitteet ovat johtaneet vakavaan tilanahtauteen, jota on pyritty ratkaisemaan rakentamalla maahanmuuttajien säilöönottokeskus vankilan ulkopuolelle ja 80 selliä sisältävä tutkintavankeuskeskus. Vankilaolot ovat kuitenkin edelleen ilmeisen huonot, esimerkiksi perustarvikkeita ja lääketieteellistä hoitoa on saavilla vain rajallisesti ja vartijat syyllistyvät usein fyysiseen väkivaltaan.

Bahaman viranomaiset ovat pitäneet kuolemanrangaistuksen voimassa, vaikka yhtään teloitusta ei ole pantu täytäntöön vuoden 2000 jälkeen. Kuolemaantuomittujen osastolla on edelleen yksi henkilö. Yhdistyneen kuningaskunnan valtakunnanneuvosto on edelleen bahamalaisten lopullinen muutoksenhakutuomioistuin, mikä tarkoittaa tosiasiallista moratoriota, koska muutoksenhakuoikeus estää kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanon.

EU otti edelleen ihmisoikeusasioita esille hallituksen ja muiden sidosryhmien kanssa, mukaan lukien sukupuolten tasa-arvo ja erityisesti seuraavat toimet sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi sen jälkeen, kun neljä perustuslain muutosesitystä hylättiin kansanäänestyksessä, sekä maahanmuuttajien ja erityisesti haitilaisten kohtelu. EU kampanjoi edelleen kuolemanrangaistuksen poistamiseksi Bahamassa.

Merkittäviä tulevia haasteita ovat muun muassa naisten ja lasten oikeudet, maahanmuuttajien ja muiden haavoittuvien ryhmien oikeudet, vankilaolot sekä kuolemanrangaistuksen poistaminen.

Barbados

Yleinen tilanne on edelleen haastava naisten ja lasten oikeuksien, lähisuhdeväkivallan, sukupuolisen ja seksuaalisen suuntautumisen, vankiloiden ja oikeuden osalta. Vuonna 2016 toteutettiin lainsäädäntötoimia sukupuoliperusteisen väkivallan torjumiseksi ja naisten ja lasten suojelun vahvistamiseksi. Lisäksi muita toimia valmistellaan parhaillaan.

EU tukee Barbadosin hallituksen pyrkimyksiä lähisuhdeväkivallan ja lasten fyysisen ja seksuaalisen hyväksikäytön torjumiseksi ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistamiseksi. Lisäksi EU on kampanjoinut kuolemanrangaistuksen poistamisen puolesta ja hlbt-ihmisten syrjintää vastaan.

Yksityiskohtaisten tietojen puuttumisen ja riittämättömien tiedonkeruu- ja arviointimekanismien katsotaan haittaavan merkittävästi mahdollisuuksia puuttua sukupuoliperusteiseen väkivaltaan. Laiminlyönti on yleisin lapsen hyväksikäytön muoto, ja fyysinen väkivalta toiseksi yleisin. Maalla ei ole riittävästi resursseja käsitellä vuosittain ilmoitettavia noin 700 tapausta. Oikeuslaitosta vaivaavat rakenteelliset viivästykset ja oikeudenkäyntiä odottavien tutkintavankien suuri lukumäärä. Hlbt-yhteisö on edelleen leimautumisen, syrjinnän ja vähemmässä määrin fyysisen väkivallan kohteena. Homojen oikeuksien puolustaminen on kuitenkin yleistynyt tiedotusvälineissä. Jotkut Barbadosen poliitikot ovat esittäneet erittäin kannustavia lausuntoja – mutta kansalaisaktivistit syyttävät hallitusta julkisivun ylläpitämisestä kansainvälisen yhteisön suuntaan hlbt-ihmisten ihmisoikeuksiin liittyen. Barbadosessa on voimassa pakollinen kuolemanrangaistus, vaikka tosiasiallisesti siellä noudatetaan moratoriota. Parlamentissa vuonna 2015 käynnistetty keskustelu maanpetoksesta ja murhasta määrättävän pakollisen kuolemanrangaistuksen poistamisesta on keskeytetty.

Parlamentti hyväksyi tammikuussa 2016 ihmiskaupan ehkäisemistä koskevan lain, jolla pannaan täytäntöön YK:n lisäpöytäkirja ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan, ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta. Samaan aikaan parlamentti hyväksyi sukupuolirikoslain muutoksen, jossa määritellään raiskaus avioliitossa. Lähisuhdeväkivaltaa koskeva laki hyväksyttiin helmikuussa 2016, ja sillä pyritään vahvistamaan uhrien suojelua ja syyllisten vastuuvastuuta. Nuoriso-oikeutta koskevaa lakia ei ole vielä hyväksytty.

EU käy paikallisella tasolla säännöllistä poliittista vuoropuhelua sekä epävirallisia keskusteluja hallituksen, opposition, kansalaisyhteiskunnan ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa. Se ottaa näissä yhteyksissä aktiivisesti esille keskeisiä ihmisoikeuskysymyksiä. YK:n yleiskokouksen kolmannen komitean puitteissa tehtiin virallisia yhteydenottoja. Kuolemanrangaistusta koskevaa vuoropuhelua jatkettiin, ja hallitus ryhtyi toimiin muuttaakseen henkilöön kohdistuvia rikoksia koskevaa lakia siten, että poistetaan murhasta langetettava pakollinen kuolemantuomio.

Barbadoselle on myönnetty alueellisia määrärahoja EIDHR:stä ja CSO–LA-ohjelmasta. Meneillään olevissa hankkeissa käsitellään lähisuhdeväkivallan torjumista sekä kehitysvammaisten osallisuutta työelämään ammattikoulutuksen ja työharjoittelun avulla. Vuonna 2016 hyväksyttiin uusi hanke, jonka tavoitteena on kestävän toimeentulon luominen maaseudun viljelijöille.

Belize

Suurimpia huolenaiheita vuonna 2016 olivat korruptio, lasten oikeudet ja haavoittuvien ryhmien syrjintä. Korkeimman oikeuden tuomio Belizen sodomialain mitätöimisestä on myönteinen askel.

EU:n prioriteetteja Belizessä ovat haavoittuvien ryhmien ja alkuperäiskansojen syrjimättömyyden edistäminen, lasten ja nuorten oikeuksien suojeleminen, sukupuolten tasa-arvon edistäminen ja naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäiseminen sekä pyrkimys kuolemanrangaistuksen poistamiseen.

Belizestä raportoitiin kansalaisuuden myöntämisen prosessin rikkomisista ja laittomien viisumien ja passien myöntämisestä, joissakin tapauksissa kansainvälisesti epäillyille rahanpesun ja ihmiskaupan harjoittajille. Lisäksi raportoitiin maanjakoon liittyvistä sääntöjenvastaisuuksista ja väärinkäytöksistä, joilla on kielteisiä vaikutuksia köyhään väestöosaan. Luottamus hallitukseen on vähentynyt edellä mainittujen maahanmuutto- ja maoikeusskandaalien vuoksi sekä talouden heikkenemisen ja lisääntyneen jengiväkivallan vuoksi.

Hallituksen kanssa käydään parhaillaan keskusteluja tarvittavien poliittisten ja lainsäädäntömuutosten edistämiseksi, jotta voitaisiin parantaa lasten tilannetta sekä tuoda valitus- ja muutoksenhakumekanismit lasten ulottuville. Joulukuussa EU:n edustusto järjesti laajoja keskusteluja kansalaisjärjestöjen kanssa, jotta ne hyödyntäisivät paremmin EIDHR:n puitteissa julkaistua EU:n ehdotuspyyntöä lasten ja nuorten turvallisuuden tukemiseksi erityisesti köyhissä yhteisöissä elävien riskialttiiden nuorten osalta.

YK:n huume- ja rikosjärjestö UNODC:n mukaan Belizessä esiintyi vuonna 2010 toiseksi eniten seksuaalista väkivaltaa Keski-Amerikassa. Naiset ovat alttiita hyväksikäytölle ja lähisuhdeväkivallalle, ja heidän asemaansa heikentävät sukupuolten eriarvoisuus, teiniraskauksien yleisyys ja rajalliset mahdollisuudet. Naisiin ja tyttöihin liittyvien kysymysten erityislähettiläänä toimivan Belizen presidentin puolison Kim Simplis Barrow'n kanssa keskusteltiin vuonna 2016 yhteistyöstä sellaisten aloitteiden parissa, joilla edistettäisiin sukupuolten tasa-arvoa ja lisättäisiin tietoisuutta sukupuoliperusteisesta väkivallasta Belizessä. Vuonna 2017 käynnistetään teemapäivien ympärille rakennettuja toimia, mukaan lukien kansainvälinen naistenpäivä ja "16 Days of Activism"-kampanja.

Ihmisoikeuskysymykset, kuten sukupuolten tasa-arvo, on valtavirtaistettu Belizessä toteutettavissa EU:n avustusohjelmissa. Vuonna 2016 Unicef toteutti EU:n EIDHR-rahoituksen avulla hankkeen suotuisan ympäristön luomiseksi lasten suojelulle.

Tulevia haasteita ovat muun muassa syrjimättömyyden takaaminen haavoittuville ryhmille, lasten ja nuorten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon suojeleminen ja edistäminen, sukupuoliperusteisen väkivallan torjuminen, YK:n yleissopimusten ratifioiminen ja lainsäädännön täytäntöönpano.

Bolivian monikansainen valtio

Bolivialla on yleisesti ottaen hyvä virallinen perusta ihmisoikeuksien suojelulle. Viime vuosikymmenen aikana ihmisoikeuksien alalla on tapahtunut myönteistä kehitystä. Vuoden 2009 perustuslaissa taataan ennennäkemätön määrä ihmisoikeuksia, köyhyys on vähentynyt, ja alkuperäiskansoihin kuuluvan enemmistön osallistuminen poliittiseen järjestelmään on parantunut huomattavasti.

Vuonna 2016 haasteena kuitenkin oli varmistaa lainsäädännön johdonmukainen ja tehokas täytäntöönpano. Kesäkuussa järjestettiin kansallinen oikeusalan huippukokous ohjauksen saamiseksi oikeusalan uudistusta varten, mutta myös oikeusjärjestelmää ja institutionaalisia valmiuksia on vahvistettava. Perusoikeuksien täysimääräisen kunnioittamisen takaaminen oli edelleen merkittävä haaste. Vuotta 2016 leimasivat yhteiskunnalliset protestit ja mielenosoitukset, jotka johtivat toisinaan myös väkivaltaan.

EU:n prioriteetteja ovat oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen, oikeuden saatavuuden parantaminen ja alkuperäiskansojen oikeuksien suojeleminen. EU tukee myös naisiin, tyttöihin ja poikiin kohdistuvan väkivallan poistamista ja hlbt-yhteisön oikeuksien vahvistamista. EU:n Bolivian-edustusto on yksi pilottiedustustoista, jotka on valittu lisäämään EU:n demokratiatuen johdonmukaisuutta ja vaikuttavuutta EU:n demokratiatuen toimintaohjelman mukaisesti.

Boliviaa koskeva erityinen huolenaihe on työssäkäynnin alaikäraja (10 vuotta tietyissä tapauksissa), joka on vastoin Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimusta nro 138. Naisiin kohdistuu myös runsaasti väkivaltaa, ja tutkintavankeutta käytetään suhteettoman paljon. Boliviassa ei ole osallistavaa mekanismia alkuperäiskansojen kuulemista varten. Oikeutta rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen ja oikeutta yhdistymisvapauteen käsittelevä YK:n erityisraportoija totesi, että kansalaisjärjestöjen oikeushenkilöllisyyttä koskevalla vuoden 2013 lailla rajoitetaan yhdistymisvapautta.

Bolivia toteutti vuonna 2016 joitakin lisätoimia ihmisoikeuksien oikeudellisen kehityksen vahvistamiseksi. Naisten oikeuksien suojelua edistettiin hyväksymällä häirinnän ja sukupuoliperusteisen poliittisen väkivallan kieltävän vuoden 2012 lain täytäntöönpanoasetus (2016). Hlbt-ihmisten ihmisoikeuksia vahvistettiin vuoden 2016 sukupuoli-identiteettilailla, joka antaa transseksuaalisille ja transsukupuolisille henkilöille mahdollisuuden vaihtaa nimensä ja sukupuolensa laillisissa henkilöllisyysasiakirjoissa.

EU kävi Bolivian kanssa edelleen ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja eri yhteyksissä, muun muassa seuraamalla Bolivian ihmisoikeussitoumuksia yleisen tullietuusjärjestelmän (GSP+) puitteissa. EU jatkoi myös yhteydenpitoa kansalaisjärjestöjen kanssa.

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukeaan kehitys yhteistyön rahoitusvälineestä (DCI) ja EIDHR-välineestä. Vuonna 2016 EIDHR:n puitteissa oli meneillään kuusi sopimusta (arvoltaan 2,5 milj. euroa), jotka liittyvät hlbt-ihmisten ihmisoikeuksiin ja oikeusalan tavoitteisiin sekä naisiin kohdistuvaan ihmiskauppaan ja väkivaltaan. Lisäksi EU ryhtyi tukemaan parlamentin jäsenten valmiuksien kehittämistä, jotta voidaan parantaa lainsäädännön laatua.

Monenvälisen toiminnan osalta Bolivia on ratifioinut kaikki keskeiset kansainväliset ja alueelliset ihmisoikeussopimukset. Bolivia on YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsen vuosina 2015–2017.

Tulevaisuuden haasteisiin kuuluu sen osoittaminen, että maa toteuttaa konkreettisia toimia lapsityövoiman käytön ja sen taustalla olevien syiden poistamiseksi vuoropuhelussa ILO:n kanssa. Bolivian on myös toteutettava lisätoimia naisiin kohdistuvan väkivallan poistamiseksi ja lainsäädännön hyväksymiseksi osallistavasta mekanismista alkuperäiskansojen kuulemista varten. Institutionaalisia valmiuksia ja oikeusjärjestelmää on edelleen vahvistettava, mukaan lukien konkreettiset toimet vankilojen parantamiseksi ja tutkintavankeuden liiallisen käytön lopettamiseksi.

Brasilian liittotasavalta

Brasilia on viime vuosikymmenen aikana edistynyt huomattavasti ihmisoikeuksien suojelussa, mutta sillä on edelleen monia haasteita ja nykyinen talouden taantuma saattaa jossain määrin uhata jo saavutettua edistymistä. Brasilia on ratifioinut lähes kaikki keskeiset kansainväliset ihmisoikeussopimukset, ja se on edelläkävijä kansalaisoikeuksien suojelussa verkossa.

EU:n prioriteetteja Brasiliassa ovat muun muassa yhdistymisvapaus, ihmisoikeuksien puolustajat ja alkuperäisväestöjen johtajat, syrjimättömyys, yritystoiminta ja ihmisoikeudet, oikeusvaltioperiaate ja hyvä hallintotapa.

Ihmisoikeuksiin liittyvistä ongelmista raportoitiin Brasiliassa edelleen laajasti vuonna 2016. Haasteet liittyivät erityisesti naisiin kohdistuvaan väkivaltaan; toimittajien, alkuperäisväestön johtajien ja ihmisoikeuksien puolustajien pelotteluun ja näihin kohdistuvaan väkivaltaan, murhat mukaan lukien; väkivaltaisiin konflikteihin, usein alkuperäisväestön ja liike-elämän intressien välillä; pakkohäätöihin, jotka liittyvät suuriin infrastruktuurihankkeisiin, kuten vesivoimaloiden rakentamiseen; tai olympialaisten yhteydessä ylikansoitettuihin vankiloihin, joissa vankien perusoikeuksia ja fyysistä koskemattomuutta ei ole taattu; sekä poliisin liialliseen voimankäyttöön. Köyhemmät osavaltiot ovat jääneet jälkeen ihmisoikeuksien takaamisessa.

Talouden taantuma muodosti vuonna 2016 taustan, jota vasten jännitteet poliittisella näyttämöllä kiristyivät ja huipentuivat presidentti Dilma Rousseffia vastaan nostettuun virkasyytteesen finanssipoliittista vastuuta koskevan lain rikkomisesta.

Petrobrasin toimintaan kohdistettu tutkinta paljasti laajalle levinneen korruption taloudellisen ja poliittisen eliitin parissa. Monien poliitikkojen toimintaa tutkitaan, näin myös edustajainhuoneen puhemiehen, joka pidätettiin virastaan ja myöhemmin pidätettiin korruptiosyytösten vuoksi. Useiden hallituksen jäsenten epäillään hyötyneen lahjusjärjestelmästä. Presidentti Temer ja entinen presidentti Rousseff ovat ylimmän vaalilautakunnan suorittaman tutkinnan kohteina, koska heidän väitetään vastaanottaneen laitonta kampanjarahoitusta vuoden 2014 presidentinvaalikampanjan aikana.

Joitakin kiistanalaisia lainsäädäntöehdotuksia on kritisoitu voimakkaasti, erityisesti korruption torjuntaa koskevaa lakiesitystä, jota pidetään yrityksenä muuttaa oikeuslaitoksen riippumattomuutta ja hidastaa korruption torjuntaan liittyvää tutkintaa. Toinen kritisoitu säädösehdotus on ehdotus perustuslain muuttamiseksi siten, että kongressi saisi valtuudet määritellä alkuperäiskansojen maa-alueet. Tämän katsotaan uhkaavan alkuperäiskansojen oikeuksia, kun otetaan huomioon maatalousteollisuuden vahva edustus kongressissa.

Kahdenvälisissä suhteissaan Brasiliaan EU jatkoi ihmisoikeuksien tukemista kaikilla käytettävissään olevilla välineillä, mukaan lukien poliittinen vuoropuhelu, yhteistyöhankkeet, työpajat ja vierailut. Lisäksi vuonna 2017 on tarkoitus järjestää ihmisoikeusvuoropuhelu.

EU ja sen jäsenvaltiot järjestivät useita vierailuja ihmisoikeuksien puolustajien ja alkuperäiskansojen luokse ja osallistuivat alkuperäisyhteisöjen ja maanomistajien välisiä konflikteja käsittelevän komitean kokouksiin. Euroopan parlamentti antoi päätöslauselman guarani-kaiowá -alkuperäiskansan tilanteesta Brasilian Mato Grosso do Sulin osavaltiossa, ja Euroopan parlamentin jäsenet myös vierailivat yhteisön luona. Lisäksi EU oli yhdessä EU:n jäsenvaltioiden kanssa epävirallisesti yhteydessä kansallisiin viranomaisiin ihmisoikeuksiin liittyvästä oikeustapauksesta.

EU järjesti Brasilian kansallisen kidutuksen ehkäisymekanismin jäsenille vierailun EU:hun ja Euroopan neuvostoon kokemusten vaihtamiseksi kidutuksen torjumisesta pidätyskeskuksissa.

EU jatkoi yhteistyötä Brasilian kansalaisjärjestöjen kanssa ja puolusti niiden avointa toimintatilaa sekä järjesti toimia sukupuolten tasa-arvon ja ihmisoikeuksia koskevan tietämyksen edistämiseksi, alkuperäiskansojen ja ihmisoikeuksien puolustajien oikeuksien tukemiseksi, hlbt-ihmisten tilanteen parantamiseksi sekä lapsiin ja nuoriin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi. EU jatkoi myös työtään yritysten yhteiskuntavastuun sekä yritystoiminnan ja ihmisoikeuksien parissa ja helpotti brasilialaisten ja eurooppalaisten yritysten välistä parhaiden käytäntöjen vaihtoa vastuullisesta yritystoiminnasta ja ihmisoikeuksista.

Vuonna 2016 allekirjoitettiin kansalaisjärjestöjen kanssa 19 uutta avustussopimusta, joiden kokonaisarvo on 19,7 miljoonaa euroa ja jotka koskevat eri prioriteetteja. Tästä määrästä 2,5 miljoonaa euroa on varattu sukupuolten tasa-arvon ja naisten voimaannuttamisen tukemiseen ja täydentää jo käynnissä olevia 2,4 miljoonan euron arvoisia hankkeita; 0,8 miljoonaa euroa on varattu afrikkalaistaustaisen väestön tukemiseen nykyisten kaikkiaan 2,3 miljoonan euron hankkeiden lisäksi, joilla tuetaan alkuperäisväestöä ja afrikkalaistaustaisia yhteisöjä; 0,9 miljoonaa euroa on varattu hlbt-yhteisön oikeuksien tukemiseen; 8,3 miljoonaa euroa on varattu lasten ja nuorten oikeuksien tukemiseen ja 0,5 miljoonaa euroa on varattu ihmisoikeuksien tukemiseen pidätyskeskuksissa.

EU ja Brasilia tekevät hyvää yhteistyötä kansainvälisillä foorumeilla, erityisesti ihmisoikeusneuvostossa, jossa Brasilia on tärkeä toimija. Seuraava UPR-arviointi suoritetaan toukokuussa 2017.

Yksi suurimmista haasteista liittyy Brasilian alkuperäiskansojen oikeuksiin. YK:n alkuperäiskansojen oikeuksien erityisraportoiija vieraili Brasiliassa maaliskuussa 2016 ja totesi, että vaikka Brasilian perustuslaissa on useita esimerkillisiä säännöksiä alkuperäiskansojen oikeuksien tukemisesta, näiden oikeuksien suojelemisessa on taannuttu. Hän kehotti hallitusta varmistamaan alkuperäisväestön johtohahmojen fyysisen turvallisuuden, tutkimaan kaikki alkuperäiskansoihin kohdistuneet hyökkäykset ja surmat, saattamaan syylliset oikeuden eteen sekä saattamaan maa-alueiden merkintäprosessin päätökseen.

Kanada

Kanada on EU:n samanmielinen ja strateginen kumppani ja läheinen liittolainen ihmisoikeusasioissa, ja yhteistyö on tiivistä YK:n kautta ja YK:n päämajassa. EU ja Kanada allekirjoittivat strategisen kumppanuussopimuksen 30. lokakuuta 2016, ja se tarjoaa runsaasti tilaisuuksia parantaa EU:n ja Kanadan yhteistyötä ihmisoikeuksien edistämiseksi kolmansissa maissa sekä kansallisissa kysymyksissä.

Kanadalla on jo kauan ollut vankka maine ihmisoikeuksien kannattajana ja puolustajana eri puolilla maailmaa. Liberaalin Justin Trudeaun valinta pääministeriksi lokakuun 2015 vaaleissa vahvistaa tätä mainetta edelleen.

Uuden hallituksen hyväksytyä osallistavan ja edistyksellisen toimintalinjan sisäpoliittisesti merkittävin ihmisoikeuskysymys on joidenkin alkuperäiskansojen tilanne. Useita oikeuksia sisältävästä kattavasta oikeuskehystä huolimatta monilla Kanadan alkuperäisväestöillä on edelleen erilaisia ongelmia, kuten huonot elinolot, huonommat mahdollisuudet koulutukseen, syrjinnän eri muodot ja suurempi altistuminen hyväksikäytölle, etenkin alkuperäiskansoihin kuuluvien naisten keskuudessa.

Hallitus hyväksyi vuonna 2016 kaksi merkittävää alkuperäiskansojen oikeuksiin liittyvää toimenpidettä: 1) Kanada poistaa alkuperäiskansojen oikeuksia koskevaan YK:n julistukseen tekemänsä varaukset ja sitoutuu panemaan julistuksen kokonaisuudessaan täytäntöön; 2) käynnistetään julkinen tutkinta alkuperäiskansoihin kuuluvien kadonneiden ja murhattujen naisten tapauksista – toimenpiteillä vastataan osaan kritiikistä ja suosituksista, jotka YK:n ihmisoikeuskomitea esitti Kanadalle vuonna 2015.

Tilanteen korjaamiseksi liittovaltion hallituksen maaliskuun 2016 talousarviossa varattiin 8,4 miljardia Kanadan dollaria seuraavien viiden vuoden aikana uusiin menoihin, jotka osoitetaan alkuperäisyhteisöjä koskeviin ohjelmiin, mukaan lukien koulutukseen, reservaattien vesivarantoon ja lapsi- ja perhepalveluihin. Vaikka alkuperäiskansojen edustajat pitävätkin hallituksen uudistettua sitoutumista myönteisenä, he eivät kuitenkaan ole optimistisia lyhytaikaisten "häätätoimenpiteiden" tehokkuuden suhteen. Lisäksi he olivat huolissaan siitä, että suurin osa osoitetuista varoista on tarkoitus maksaa vuoden 2019 jälkeen (eli seuraavien liittovaltion vaalien jälkeen), minkä vuoksi ne saatetaan peruuttaa, jos uuden hallituksen poliittiset prioriteetit muuttuvat.

Tämä kysymys kuuluu myös provinssien ja territorioiden toimivaltaan (ihmisoikeuskomissiot ja tuomioistuimet).

Muut raportoidut ihmisoikeusongelmat liittyvät pääasiassa muihin vähemmistöryhmiin. Kanadan ihmisoikeuskomissio, joka vastaa Kanadan ihmisoikeuslain täytäntöönpanosta ja varmistaa myös työllisyyden yhdenvertaisuuslain noudattamisen, raportoi, että vuonna 2015 tehdyistä 1207 kantelusta 58 prosenttia liittyi syrjintään vammaisuuden perusteella ja 16 prosenttia syrjintään kansallisen tai etnisen alkuperän perusteella.

Sukupuolikysymykset ovat myös keskeisessä asemassa Kanadan kansallisissa politiikoissa. Erityisen huomionarvoista on naisiin (erityisesti alkuperäiskansoihin kuuluviin naisiin) kohdistuvan väkivallan tehostettu painottaminen.

Kanadan kansainvälisen ja monenvälisen tason ihmisoikeustoimissa painotetaan seuraavia aiheita: sukupuolten tasa-arvo ja naisten ja tyttöjen ihmisoikeudet; lapset ja nuoret; alkuperäiskansoihin liittyvät kansainväliset kysymykset; uskonnon- ja vakaumuksenvapaus; hlbt-ihmisten ihmisoikeudet; ihmisoikeuksien puolustajat; pakolaiset; vammaiset; ilmastonmuutos ja ihmisoikeudet; vapaa internet.

Kanada on perinteisesti ollut maailmanlaajuisesti johtavassa asemassa naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon edistämisessä ja suojelemisessa. Hallitus pitää sukupuolten tasa-arvoa ihmisoikeuskysymyksenä ja olennaisena osana kestävästä kehityksestä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta, rauhaa ja turvallisuutta. Sukupuolten tasa-arvoulottuvuus on sisällytetty Kanadan kansainväliseen kehityspolitiikkaan.

Maaliskuussa 2016 hallitus esitti parlamentille maahanmuuttoa koskevan suunnitelman. Suunnitelmalla pannaan täytäntöön liberaalien vaalilupaus ja siinä painotetaan perheenyhdistämisen ja pakolaisten määrän lisäämistä ja taloudellisista syistä tapahtuvan maahanmuuton lievää vähentämistä. Hallituksen suunnitelman puitteissa oli tarkoitus uudelleensijoittaa 44 800 pakolaista, mukaan lukien 25 000 Syyrian pakolaista. Helmikuun 2016 lopussa hallitus oli onnistunut uudelleensijoittamaan 25 000 syyrialaista, ja joulukuussa 2016 oli uudelleensijoitettu yli 35 000 pakolaista.

Hallitus julkisti lokakuussa 2016 vuoden 2017 maahanmuuttosuunnitelman, jonka prioriteetti on eri kuin vuonna 2016: enemmän taloudellisista syistä tapahtuvaa maahanmuuttoa ja pakolaisten lukumäärän selkeä rajoittaminen. Vuoden 2017 suunnitelma käsittää 25 000 uutta uudelleensijoittamista verrattuna 44 800:aan vuonna 2016 (vähennys on erityisen suuri hallituksen tukemien pakolaisten kohdalla).

Vuoden 2016 aikana EU otti säännöllisesti esiin ihmisoikeuskysymyksiä keskustelukumppaneiden ja sidosryhmien kanssa aina, kun tällä oli merkitystä. EU:n edustusto on painottanut EU:n ihmisoikeuksien kunnioittamisen periaatteita kaikessa julkisuusdiplomatiassaan, kuten puheissa, verkkosivustolla, painotuotteissa ja sosiaalisessa mediassa. EU ja Kanada käyvät säännöllistä ihmisoikeusvuoropuhelua, ja viimeisin kokous pidettiin 28. kesäkuuta 2016 Torontossa.

Chilen tasavalta

Ihmisoikeuksien kokonaistilanne on Chilessä hyvä. Chile on demokraattinen valtio, ja se on ratifioinut tärkeimmät kansainväliset ja alueelliset ihmisoikeussopimukset. Naisiin kohdistuva väkivalta on edelleen ongelma, kuten myös vangittujen henkilöiden kohtelua koskevien vakiomenettelyjen puuttuminen.

Hallitus on käynnistänyt osallistaviin menettelyihin pohjautuvan perustuslain uudistusprosessin, jonka mahdollisena tavoitteena on sisällyttää perustuslakiin täydellinen ja tasapainoinen oikeuksien, velvollisuuksien ja takeiden luettelo ihmisoikeuksia koskevien vahvistettujen periaatteiden, julistusten ja yleissopimusten mukaisesti.

Vuonna 2016 EU:n prioriteetteja olivat muun muassa sukupuolten tasa-arvo, alkuperäisväestöjen oikeudet, hlbt-ihmisten ihmisoikeudet, toimet kollektiivisten muistojen säilyttämiseksi vuosien 1973–1990 sotilasdiktatuurista, yritystoiminta ja ihmisoikeudet sekä monialaiset kysymykset, kuten kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen sekä yhteistyö kansainvälisillä foorumeilla.

EU:n ja Chilen assosiaatiosopimusta on sovellettu vuodesta 2003 lähtien. Sopimus perustuu demokratian periaatteiden, ihmisten perusoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamiseen, jotka ovat olennainen osa sopimusta. Osana sopimuksen täytäntöönpanoa aloitettiin vuonna 2009 erityinen ihmisoikeusvuoropuhelu, ja sitä harjoitetaan säännöllisesti vuosittain. Vuonna 2016 järjestettiin EU:n ja Chilen neuvoo-antavan sekakomitean ensimmäinen kokous. Sen tehtävänä on varmistaa, että kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten näkemykset huomioidaan assosiaatiosopimuksen täytäntöönpanossa.

Vuoropuhelu ja tiivis yhteistyö ihmisoikeuskysymyksissä jatkui Chilen kanssa vuonna 2016. EU:n ja Chilen seitsemäs ihmisoikeusvuoropuhelu pidettiin 12. joulukuuta.

EU antoi yli 1 miljoona euroa tukea ihmisoikeuksiin liittyville hankkeille. Valtiosta riippumattomia toimijoita ja paikallisviranomaisia koskevan ohjelman (NSA-LA) ja EIDHR-välineen budjettikohdista yhteisrahoitettujen hankkeiden täytäntöönpano saatiin päätökseen vuonna 2016. Vuoden 2017 aikana on tarkoitus käynnistää uusia ehdotuspyyntöjä, joissa painotetaan EU:n ja Chilen ihmisoikeusstrategiassa 2016–2020 vahvistettuja uusia prioriteetteja.

Chile tekee asianmukaista yhteistyötä YK:n mekanismien kanssa, lähettää määräaikaishavaintoja YK:n sopimuksilla perustetuille elimille ja ihmisoikeusneuvostolle (seuraava UPR-arviointi suoritetaan tammikuussa 2019) ja toimii vuorovaikutuksessa ihmisoikeusneuvoston erityismenettelyjen kanssa.

Kolumbian tasavalta

Yleinen ihmisoikeustilanne on parantunut rauhanneuvottelujen käynnistämisen jälkeen, mutta jäljellä on vielä merkittäviä haasteita. Maalla on rakenteellisia ongelmia, jotka johtuvat valtion rajallisesta kyvystä taata tehokas suoja tietyillä aloilla, ja lisäksi FARC-sissiliikkeen kanssa solmitun rauhansopimuksen täytäntöönpano saattaa lyhyellä aikavälillä huonontaa ihmisoikeustilannetta, erityisesti ihmisoikeuksien puolustajien osalta, kun muut ryhmät pyrkivät täyttämään FARCin jättämän tyhjiön.

Naisten ja lasten tilanne on myöskin edelleen vaikea. Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien alalla korkea köyhyysaste vaikuttaa terveyteen, koulutukseen, vesi- ja jätevesihuoltoon. Afrokolumbiaalaiset ja alkuperäisyhteisöt ovat erityisen haavoittuvia. ILO tarkasteli edelleen työelämän perusnormien, erityisesti yhdistymisvapauden toteutumista. Toisaalta konfliktinjälkeisissä menettelyissä on puututtava monimutkaisiin kysymyksiin, kuten uhrien oikeudet, laittomat teloitukset, pakkosiirrot, maa-alueiden palauttaminen ja siirtymäkauden oikeusjärjestelyt.

Siitä vallitsee kuitenkin laaja yksimielisyys, että pitkällä aikavälillä rauhansopimus johtaa valtion laajempaan läsnäoloon ja maan ihmisoikeustilanteen paranemiseen. Hallitus on jo antanut rohkaisevia merkkejä siitä, että ihmisoikeuksien suojeleminen on keskeisellä sijalla rauhanrakentamistoimissa ja että se valtavirtaistetaan kaikkiin alueellisiin kehittämissuunnitelmiin osana rauhansopimuksen täytäntöönpanoa. Näin on tarkoitus myös parantaa sen tosiasian tunnustamista, että uhrien on saatava oikeutta ja korvauksia, sekä helpottaa maaomaisuuden palauttamista siirtymään joutuneille henkilöille ja lapsisotilaiden sopeuttamista takaisin yhteiskuntaan.

Vaikka Kolumbiassa on laaja joukko elimiä, jotka käsittelevät ihmisoikeuksia joko suoraan tai välillisesti, monien rahoitus on liian vähäistä, niillä on liian vähän henkilöstöä ja ne ovat aliedustettuja monissa osissa maata.

Vaikka lainsäädännön tai sääntelyn uudistamisessa on edistytty, uudistusten tehokasta täytäntöönpanoa ja soveltamisen valvontaa on parannettava, erityisesti alueellisesti ja paikallisesti, ja ongelmia on edelleen. Monissa osissa maata korruptio, byrokratia ja puutteelliset institutionaaliset valmiudet haittaavat edelleen asianmukaista puuttumista ihmisoikeusloukkauksiin ja johtavat laajaan rankaisemattomuuteen (loukkaukset kohdistuvat erityisesti ihmisoikeuksien puolustajiin, ammattiyhdistysaktivisteihin ja maa-oikeuksien puolustajiin).

EU:n prioriteettialoja ovat muun muassa ihmisoikeuksien puolustajat, naisten oikeudet, lapset aseellisissa konflikteissa, rankaisemattomuus ja vähemmistöt (erityisesti afrokolumbiaiset ja alkuperäiskansat). Tuleviin prioriteetteihin tulisi sisältyä myös yritystoiminta ja ihmisoikeudet sekä siirtymäkauden oikeusjärjestelyt ja uhrien oikeudet.

EU tekee Kolumbian viranomaisten kanssa yhteistyötä ihmisoikeuksien suojelun alalla, erityisesti ihmisoikeusvuoropuhelun ja rauhanprosessin tukemisen puitteissa. Vuosittaisen vuoropuhelun 10. kierros järjestettiin Brysselissä 13. heinäkuuta 2016. Kokouksessa käsiteltiin useita keskeisiä aiheita, kuten naisten ja lasten oikeuksien edistämistä ja kunnioittamista, ihmisoikeuksien puolustajien suojelua, rankaisemattomuuden torjumista sekä yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia.

Ihmisoikeuksien puolustajien tukeminen on edelleen yksi EU:n tärkeimmistä huolenaiheista, koska heidän tilanteensa on edelleen kriittinen. Maa-oikeuksien puolustajat ja alkuperäiskansojen ja yhteisöjen johtajat ovat erityisen haavoittuva ryhmä ihmisoikeuksien puolustajia. Hallitus on tehostanut suojelutoimia, erityisesti sen jälkeen kun ihmisoikeuksien puolustajien surmien määrä lisääntyi huolestuttavalla tavalla vuonna 2016. EU ilmaisi huolensa julkisesti ja antoi vuonna 2016 kaksi paikallista julkilausumaa (17. maaliskuuta ja 22. marraskuuta). Se myös kehotti toimivaltaisia viranomaisia tutkimaan kaikki kuolemantapaukset ja saattamaan syylliset oikeuden eteen sekä pani tyytyväisenä merkille, että tasavallan presidentti on pyytänyt yleisen syyttäjän virastoa nopeuttamaan tutkintaa ja kesken olevia menettelyjä.

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukea hankkeille, joilla parannetaan ihmisoikeuksien suojaa ja keskitytään erityisesti ihmisoikeuksien puolustajiin, naisiin ja lapsiin. EIDHR-välineen kautta ohjatulla EU:n tuella – keskimäärin 1 miljoona euroa varainhoitovuotta kohden vuodesta 2014 lähtien – on autettu vahvistamaan kansalaisjärjestöjä ja tukemaan ihmisoikeuksien puolustajien sekä kollektiivisten oikeuksien ja maan palauttamisen edistämistä ja puolustamista. Vuonna 2016 julkistettiin kaksi maakohtaista ja maailmanlaajuista ehdotuspyyntöä, joilla tuetaan lapsiin aseellisissa konflikteissa ja konfliktinjälkeisissä tilanteissa liittyviä toimia.

Rauhanprosessille annettavan EU-tuen puitteissa vakautta ja rauhaa edistävällä IcSP-välineellä edistetään myös YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston (OHCHR) konfliktinjälkeisessä vaiheessa suorittamaa ihmisoikeuksien seurantaa (1,5 miljoonaa euroa). Tämä on tärkeää erityisesti niillä alueilla, joilla elää paljon FARCin jäseniä.

Kolumbian hallitus tekee täysimääräisesti yhteistyötä kansainvälisten ihmisoikeusmekanismien kanssa, ja se on yleisesti ottaen hyödyllinen ja aktiivinen osanottaja YK:n kolmannessa komiteassa käytävissä monenvälisissä neuvotteluissa. Useat YK:n erityisraportoijat ovat kiittäneet Kolumbiaa sen yhteistyöhalukkuudesta. Kolumbia päätti vuonna 2016 jatkaa YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston toimeksiantoa. Se on toiminut maassa vuodesta 1996 lähtien. Kolumbia esitti vuonna 2003 pysyvän kutsun YK:n erityismenettelyille.

Kolumbia tekee yhteistyötä myös Amerikan valtioiden ihmisoikeusjärjestelmän kanssa. Amerikan valtioiden ihmisoikeustuomioistuin on käsitellyt 27 Kolumbiaan liittyvää tapausta, ja maa on tuomittu 16 kertaa. Uusimmat Kolumbiaa koskevat tuomiot liittyvät tahdonvastaisiin katoamisiin Bogotan oikeuspalatsista vuonna 1985 (14. marraskuuta 2014 annettu tuomio) ja hlbt-ihmisten ihmisoikeuksiin (26. helmikuuta 2016 annettu tuomio). Tuomioistuimissa on vireillä kuusi lavastettujen murhien skandaaliin liittyvää tapausta.

Vaikka edessä oleva tehtävä on valtava, rauhanprosessi tarjoaa uudet lupaavat puitteet, ja EU:n olisi painotettava niitä keskeisiä aloja, jotka ovat erityisen olennaisia seuraavien kolmen tai neljän vuoden aikana ja joilla pystytään toteuttamaan käytännön toimia. Näitä ovat ihmisoikeuksien puolustajat; naiset ja sukupuolten tasa-arvo; uhrin ja siirtymäkauden oikeusjärjestelyt; yritystoiminta ja ihmisoikeudet; afrokolumbialaiset ja alkuperäiskansat sekä muut haavoittuvat ryhmät.

Costa Rican tasavalta

Costa Rica on vahva demokratia. Maassa on suhteellisen korkeatasoinen poliittinen toimintaympäristö ja sosiaalinen hyvinvointi, ja yleisesti ottaen hyvä ihmisoikeustilanne. Ongelmia ilmenee kuitenkin edelleen, ja ne liittyvät erityisesti sosioekonomisiin oikeuksiin, kansalaisten turvallisuuteen, haavoittuvien ryhmien syrjintään, sukupuolikysymyksiin ja vankilaoloihin. Costa Rica on rakentavasti toimiva kumppani monenvälisissä ihmisoikeuskysymyksissä.

Amerikan valtioiden ihmisoikeustuomioistuimen päämaja, Amerikan valtioiden ihmisoikeusinstituutti ja YK:n Rauhanyliopisto sijaitsevat kaikki Costa Ricassa. Costa Rica on toiminut aktiivisesti ja rakentavasti monenvälisillä foorumeilla ja ratifioinut kaikki YK:n yleissopimukset (paitsi kansainvälisen yleissopimuksen siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksista). Costa Rica on EU:n vahva kumppani YK:n kolmannessa komiteassa.

EU:n prioriteetteja ovat köyhyyden ja eriarvoisuuden torjunta, kansalaisten turvallisuuden parantaminen (ihmisoikeusperustaisen toimintamallin avulla) ja vankilaolojen parantaminen erityisesti haavoittuvien ryhmien osalta, syrjimättömyyden ja haavoittuvien ryhmien osallistumisen edistäminen, Costa Rican roolin vahvistaminen keskeisenä ihmisoikeusasioiden kumppanina kansainvälisillä foorumeilla sekä sukupuolikysymykset.

Maa on sitoutunut edistämään aktiivista julkista toimintapolitiikkaa tällä alalla (erityisesti vuoden 2015 perustuslakiuudistuksessa, jossa todetaan Costa Rican olevan "monietninen ja monikulttuurinen valtio"), mutta sillä on edelleen monia haasteita, jotka liittyvät usein voimassa olevan ihmisoikeuslainsäädännön puutteelliseen täytäntöönpanoon. Julkinen ja poliittinen huoli turvallisuustilanteesta on kasvanut merkittävästi viime vuosina, kun Costa Rican turvallisuustilanteen on todettu huononevan hitaasti mutta jatkuvasti (liittyen erityisesti huumekauppaan, järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja kevyiden aseiden saatavuuteen). Turvallisuuden varmistaminen ja rankaisemattomuuden torjunta ovat tärkeitä yhteiskunnallisia ja poliittisia prioriteetteja.

Huolimatta instituutioiden vahvistamisessa ja uusissa politiikoissa raportoidusta edistymisestä on olennaisen tärkeää jatkaa ja lujittaa toimia, joilla puututaan haavoittuvien ryhmien perusoikeuksia heikentäviin olosuhteisiin (esim. vangit, maahanmuuttajat, alkuperäisväestöt, väkivallan uhreina olevat naiset ja hlbt-yhteisö). Vuonna 2016 toteutetussa kuudennessa UPR-arvioinnissa kiinnitettiin huomiota alkuperäiskansoihin ja afrikkalaista alkuperää oleviin henkilöihin kohdistuvaan jatkuvaan rakenteelliseen syrjintään, joka haittaa heidän koulutus-, työllistymis- ja asunnonsaantimahdollisuuksiaan. Hlbt-ihmiset ovat haavoittuva ryhmä, johon kohdistuu sosiaalisia ennakkoluuloja ja syrjintää, muun muassa työllistymisen, poliisiväkivallan, koulutuksen ja terveydenhuollon aloilla. YK:n ihmisoikeusneuvosto toi ilmi huolensa myös maahanmuuttajien, turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten leimautumisesta ja kannusti Costa Ricaa tehostamaan ihmiskaupan poistamista ja ihmiskaupan uhrien auttamista.

Vaikka Costa Rica on sukupuolikysymyksissä yksi samanmielisimmistä Latinalaisen Amerikan maista ja toimii naisten taloudellista voimaannuttamista käsittelevän YK:n korkean tason paneelin puheenjohtajana, ero lain kirjaimen ja sen täytäntöönpanon välillä on edelleen tärkein sukupuolikysymyksiin liittyvä haaste. Maassa esiintyy edelleen paljon naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, ihmisarvoisen työn saaminen on vaikeaa, palkkaerot ovat suuret ja naisten työttömyys erittäin korkealla. Lisääntymisterveyteen liittyvien oikeuksien osalta Costan Rican lainsäädäntö sallii ainoastaan terveydellisistä syistä tehtävän abortin (kun äidin henki on vaarassa). Teiniraskauksia on paljon, ja ne liittyvät useimmiten haavoittuviin ryhmiin ja rajallisiin koulutusmahdollisuuksiin. Amerikan ihmisoikeustuomioistuimien vahvisti joulukuussa 2016 presidentin asetuksen koeputkihedelmöityksen sallimisesta, ja siihen liittyvässä oikeusriidassa päästiin sovitteluratkaisuun. Maassa annettiin myös laki "epäsopivista" sukupuolisuhteista. Siinä määrätään rangaistaviksi aikuisten ja alle 15-vuotiaiden alaikäisten väliset suhteet (jos ikäero on suurempi kuin viisi vuotta) ja kielletään avioliitot alaikäisten kanssa ja adoptoitujen lasten ja heidän holhoojiensa tai näiden jälkeläisten väliset avioliitot. Huoltajuus on peruutettava heitteillejättö-, raiskaus- tai seksuaalisen hyväksikäytön tapauksissa.

Viranomaisten kanssa käytävän säännöllisen vuoropuhelun lisäksi EU edistää jäseneltyä vuoropuhelua kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa. Paras foorumi ovat "avunantajien pyöreän pöydän kokoukset", joita järjestetään säännöllisesti kansalaisyhteiskunnan ja ihmisoikeuksien puolustajien kanssa. Yksittäisten virallisten yhteydenottojen lisäksi EU ja sen jäsenvaltiot osallistuivat julkisiin tilaisuuksiin ja tiedotustoimenpiteisiin ihmisoikeuksista. EU jatkoi monien yhteistyöhankkeiden toteutusta. Esimerkiksi EU:n PROSEC-ohjelmalla (Costa Rican turvallisuusalan uudistukseen myönnettävä alakohtainen tuki) tuetaan poliisivoimien koulutusta ja järjestäytymistä. PROEDUCA-ohjelmalla (kattava strategia koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämiseksi julkisessa keskiasteen koulutuksessa) tuetaan koulutusalan valmiuksia torjua keskiasteen koulutuksen keskeyttämistä. Emprende-ohjelmalla (naisten yrittäjyysvalmiuksien edistäminen heidän taloudellisen riippumattomuutensa lujittamiseksi) parannetaan taloudellisesti haavoittuvien naisten taloudellista riippumattomuutta. EIDHR-ohjelmasta rahoitettavissa hankkeissa käsitellään vapautensa menettäneiden haavoittuvien henkilöiden syrjintää ja erityisesti kaksinkertaista syrjintää: nuoret ja aikuiset naiset, maahanmuuttajat ja hlbt-i ihmiset vankiloissa.

Tulevaisuuden haasteita ovat muun muassa köyhyys ja eriarvoisuus ja sosioekonomiset oikeudet; kansalaisten turvallisuus; haavoittuvien ryhmien syrjintä, mukaan lukien alkuperäiskansat, naiset, lapset, hlbt-i ihmiset ja maahanmuuttajat; sukupuolikysymykset ja vankilaolot. Lainsäädännön asianmukainen ja tehokas täytäntöönpano on edelleen haasteellista kaikilla aloilla.

Kuuban tasavalta

Kuuba kärsii talousvaikeuksista, jotka johtuvat maan liittolaisen Venezuelan heikentyneestä kyvystä tukea Kuubaa. Avautuminen Yhdysvaltojen suuntaan ja Yhdysvaltojen uuteen hallinnon liittyvät epävarmuustekijät luovat sekä suuria odotuksia että pelkoja. Opposition edustajien, aktivistien ja ihmisoikeuksien puolustajien lyhytaikaiset pidätykset jatkuivat ja lisääntyivät vuonna 2016.

EU:n prioriteettina on myötävaikuttaa uudistuksiin, joilla parannetaan kokoontumis- ja yhdistymisvapautta, edistää yhtäläisiä mahdollisuuksia (sukupuolikysymykset, hlbt-i ihmiset, rasismi ja vammaiset), edistää taloudellisia oikeuksia, kannustaa tiedotusvälineiden vapautta ja tiedonsaantia edistäviä toimia ja voimaannuttaa ihmisoikeuksien puolustajia. Lisäksi EU seuraa aktiivisesti rikosoikeusjärjestelmän kehitystä.

Kuuban suurimmat ongelmat ovat sanan- ja ilmaisunvapauden sekä yhdistymis- ja kokoontumisvapauden rajoittaminen ja riippumattoman lehdistön puuttuminen. Kansalaisyhteiskunnan aktivisteja ja poliittisia vastustajia häiritään, erityisesti tekemällä lyhytaikaisia pidätyksiä, joihin on toisinaan väitetty liittyvän nöyryyttävää tai väkivaltaista kohtelua. Kuuba on yksipuoluedemokratia, jossa järjestetään vaaleja kunnallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla. Kuntatasolla äänestäjät voivat ehdottaa ehdokkaita ja edustajien valintaan osallistuvat kaikki vaalipiirin äänestäjät. Maakunta- ja kansallisen tason valtuutetut hyväksyy nimityskomitea, joka koostuu poliittisten ja "massaorganisaatioiden" edustajista ja jonka puheenjohtajana toimii puolueen edustaja. Oikeusalan ammatit ja tuomioistuinjärjestelmä eivät ole riittävän riippumattomia poliittisista viranomaisista. Hallitus valmistelee parhaillaan ehdotuksia uudeksi vaalilainaksi ja yhdistymislain muuttamiseksi, mutta ehdotuksia ei ole vielä toimitettu kansalliskokoukselle. Maan johdon uudistaminen on myös myönteinen tekijä, ja presidentti Castro on antanut julkisen sitoumuksen luopua tehtävästään vuonna 2018.

Osallistuminen poliittiseen prosessiin on laajaa, ja vaaleja järjestetään paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla, mutta nykyisen vaaleja koskevan lainsäädäntökehityksen puitteissa ne ehdokkaat, jotka eivät edusta valtavirtaan kuuluvia puolueen tai massaorganisaatioiden kantoja, eivät pääse ehdolle alueellisiksi tai kansallisiksi edustajiksi.

Vuonna 2016 Yhdysvaltojen ja Kuuban poliittinen lähentyminen nopeutui, ja EU:n ja Kuuban välillä allekirjoitettiin poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskeva sopimus. Tämä kaikki osoittaa Kuuban poliittista yhteistyötahtoa. Maassa käytiin esimerkiksi ensimmäiset viralliset ihmisoikeusvuoropuhelut sekä EU:n että Yhdysvaltojen kanssa vuonna 2016. Lisäksi presidentti Obama teki historiallisen vierailun Kuubaan maaliskuussa 2016. Tiedonsaannin alallakin on tapahtunut edistystä, kun internetiä on mahdollista käyttää laajemmin, on perustettu julkisia WLAN-alueita ja alennettu hintoja.

EU:n ja Kuuban poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevan sopimuksen allekirjoittaminen on merkittävä edistysaskel kahdenvälisen poliittisen sitoutumisen kannalta. Sopimuksessa painotetaan erityisesti vuoropuhelua ja yhteistyötä ihmisoikeuksien edistämiseksi. EU:n ja Kuuban ihmisoikeusvuoropuhelu mahdollisti avoimen keskustelun yhdistymisvapaudesta, sukupuolten tasa-arvosta kestävä kehityksen tavoitteiden ja Agenda 2030:n puitteissa, rasismista ja muukalaisvihasta sekä haavoittuvien ryhmien kuten maahanmuuttajien, pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden kohtelusta. Ihmisoikeusvuoropuhelu mahdollisti myös yhteyksien luomisen oikeusjärjestelmään (oikeusministeriö ja kansallinen asianajajaliitto). Kahdenvälisen yhteistyön kannalta oli merkille pantavaa myös yleisen syyttäjän viraston osallistuminen asiantuntijoiden vaihto-ohjelmaan.

EU:n Kuuban-edustusto piti systemaattisesti yllä yhteyksiä kaikkiin riippumattoman kansalaisyhteiskunnan aloihin. Euroopan parlamentin Saharov-palkinnon saajan ja toisinajattelijan Guillermo Fariñasin luona vierailtiin hänen nälkälakkonsa aikana. EU ilmaisi Kuuban viranomaisille eri yhteyksissä huolensa rauhanomaisiin mielenosoittajiin tai aktivisteihin kohdistetuista tukahduttamistoimista. Esimerkkinä näistä oli Cubalex, ihmisoikeusloukkausten uhreja puolustavien asianajajien ryhmä.

Ihmisoikeuksien päivänä EU ja Ruotsi järjestivät tapahtuman sukupuoleen liittyvistä kysymyksistä ja naisiin kohdistuvasta väkivallasta. EU:n edustusto ja Alankomaat järjestivät yhdessä myös seminaarin nuorille itsenäisille ammatinharjoittajille. Tavoitteena oli voimaannuttaa heitä ja tukea heidän toimintaansa. EU jatkoi rahoitustaan ihmisoikeuksiin liittyville hankkeille, joilla pyritään kouluttamaan ja voimaannuttamaan nuoria ja tukemaan ikääntyneitä ja vammaisia.

Edessä olevat haasteet ja alat, joilla edistymistä olisi saavutettava, ovat etenkin kokoontumis- ja yhdistymisvapaus, sananvapaus ja tiedotusvälineiden vapaus ja oikeusjärjestelmän toimivuus.

Dominican liittovaltio

Vuoden 2016 kohokohta ihmisoikeuksien alalla oli uuden seksuaalirikoslain hyväksyminen. Sillä pyritään torjumaan sukupuoliperusteista väkivaltaa, joka yhdessä lasten hyväksikäytön kanssa on edelleen vakava huolenaihe Dominicassa. Uusi seksuaalirikoslaki tuli voimaan 24. marraskuuta 2016 ja toi kauaskantoisia muutoksia aiempaan lainsäädäntöön, esimerkiksi tiukempia seuraamuksia, mukaan lukien elinkautinen vankeus raiskauksesta, ja avioliitossa tapahtuvan raiskauksen määritelmän. Tuoreessa tutkimuksessa tuotiin esille varsinkin nuoriin liittyvän "korvausta vastaan tapahtuvan" seksuaalisen hyväksikäytön yleisyys. Vaikka ruumiillista rangaistusta ei ole vielä kielletty laissa, hallitus on edistänyt vaihtoehtoisia kurinpitomenetelmiä "Child-Friendly Schools" -aloitteen kautta. Muiden Itä-Karibian maiden tavoin samaa sukupuolta olevien vapaaehtoinen seksuaalinen kanssakäyminen on laitonta Dominicassa. Viimeinen tiedossa oleva teloitus tapahtui vuonna 1986, mutta kuolemanrangaistuksen poistaminen lähitulevaisuudessa vaikuttaa epätodennäköiseltä.

EU tukee pyrkimyksiä torjua sukupuoliperusteista väkivaltaa ja edistää muita ihmisoikeusprioriteetteja, erityisesti kuolemanrangaistuksen poistamista, hlbt-ihmisten syrjimättömyyttä ja ruuhkautuneiden tapausten leimaaman oikeusjärjestelmän toiminnan parantamista.

Dominica on ainoa Itä-Karibian maa, jossa on alkuperäistä kalinago-väestöä. Heitä on arviolta 3 000 ja he asuvat 3 782 eekkerin suuruisella Caribin alueella. Kalinagojen oikeudet on suojattu lailla, ja he osallistuvat aktiivisesti päätöksentekoon, joka vaikuttaa suoraan heihin, heidän maa-alueisiinsa ja heidän luonnonvaroihinsa. Köyhyys ja työttömyys on kuitenkin poikkeuksellisen yleistä Caribin alueella. Kiistanalaisia kysymyksiä ovat myös maanviljelijöiden suorittama maa-alueiden omiminen niillä alueilla, joilla reservaatin rajoja ei ole vielä määritelty selkeästi, sekä Caribin alueen ulkopuolelta tulevien henkilöiden laillinen oleskelu alueella ja heidän haltuunsa ottama maa.

Vuonna 2016 EU jatkoi Barbadosen-edustustonsa välityksellä yhteydenpitoa Dominican viranomaisten kanssa keskeisissä ihmisoikeuskysymyksissä. Virallisia yhteydenottoja tehtiin myös YK:n yleiskokouksen kolmannen komitean antamien ihmisoikeuspäätöslauselmien kautta. Muiden Itä-Karibian maiden ohella Dominica saa EU-tukea aihekohtaisista budjettikohdista (EIDHR-väline ja CSO-LA -ohjelma), mukaan lukien lähisuhdeväkivallan torjumiseen ohjattu tuki.

Dominikaaninen tasavalta

Dominikaaninen tasavalta on oikeusvaltion ja vallanjaon periaatteiden mukaisesti toimiva edustuksellinen demokratia, ja äskettäisten parlamenttivaalien todettiin olleen yleisesti ottaen vapaat ja rehelliset. Perusvapauksista säädetään laissa. Ihmisoikeuksia kunnioitetaan virallisesti ja tärkeimmät yleissopimukset on ratifioitu, lukuun ottamatta niitä, jotka koskevat siirtotyöläisiä ja heidän perheitään, valtiottomuuden ehkäisyä ja ihmisten suojelemista tahdonvastaiselta katoamiselta.

Käytännössä parantamisen varaa kuitenkin vielä on. Merkittäviä ihmisoikeuksiin liittyviä ongelmia ovat yhä edelleen kansalaisuudettomuus ja maahanmuuttajiin kohdistuva väkivalta; rankaisemattomuus ja heikko oikeusvaltio; turvallisuusjoukkojen suorittamat laittomat teloitukset; tilanahtaus ja vaarallisen ala-arvoiset vankilaolot sekä pitkät tutkintavankeusajat; krooninen naisiin ja lapsiin kohdistuva väkivalta; missä tahansa olosuhteissa tehtävän abortin kriminalisointi sekä vammaisuuteen tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä. Viharikokset ja ihmisoikeuksien puolustajiin kohdistuvat hyökkäykset lisääntyivät hieman vuonna 2016, minkä vuoksi Amerikan valtioiden ihmisoikeuskomissio järjesti asiasta kuulemisen.

Dominikaaninen tasavalta on toteuttanut tiettyjä toimia ihmisoikeuksien suojelun parantamiseksi. Yleisen syyttäjän viraston erityinen ihmisoikeusyksikkö tarkkailee ja tutkii ihmisoikeusloukkauksia ja syrjintätapauksia, mutta resurssien puutteen vuoksi se ei pysty toimimaan koko maan laajuisesti. Myönteistä oli, että Dominikaaninen tasavalta laati lopulta kansallisen ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman vuosiksi 2015–2020 ulkoministeriön ja instituutioiden välisen ihmisoikeuskomission järjestämän laajan kuulemismenettelyn jälkeen. Viranomaiset eivät kuitenkaan ole vielä käynnistäneet suunnitelmaa, mikä johtuu tietyistä tahojen, varsinkin katolisen kirkon, harjoittamasta painostuksesta presidentin suuntaan. Kirkko vastustaa avoimesti hlti-ihmisten ihmisoikeuksien suojelua. Lisäksi monilta Dominikaanisen tasavallan kansalaisilta on edelleen evätty pääsy Amerikan valtioiden ihmisoikeustuomioistuimeen, koska sen jälkeen, kun tuomioistuin katsoi, että Dominikaanisen tasavallan perustuslakituomioistuimen 2013 antamalla tuomiolla oli tosiasiallisesti evätty tuhansilta haitilaistaustaisilta dominikaanilaisilta heille oikeutetusti kuuluva Dominikaanisen tasavallan kansalaisuus ja ettei tuomio ollut Amerikan ihmisoikeussopimuksen mukainen, perustuslakituomioistuin reagoi kieltämällä Amerikan valtioiden ihmisoikeustuomioistuimen toimivallan.

EU oli tiiviisti yhteydessä Dominikaanisen tasavallan viranomaisiin ja ihmisoikeuksien puolustajiin ja kannusti hallitusta lisäämään ihmisoikeuksien suojelua sekä antoi sille jatkuvaa tukea hankkeiden ja poliittisen vaikuttamisen kautta. EU ja Dominikaaninen tasavalta käyvät Cotonoun sopimuksen puitteissa säännöllistä poliittista vuoropuhelua, jossa käsitellään aina ihmisoikeuksia, koska se on EU-yhteistyön prioriteettiala. Myös moniin keskeisiin ihmisoikeusjärjestöihin on toimivat suhteet, ja ihmisoikeuksia edistäviä tärkeimpiä järjestöjä on tuettu eri muodoissa. EU osallistuu edelleen merkittävällä tavalla oikeusvaltioperiaatteen ja instituutioiden vahvistamiseen, rankaisemattomuuden ehkäisemiseen ja haavoittuvien väestöryhmien suojeluun.

Prioriteettialoja ovat muun muassa turvallisuusjoukkojen asianmukaisen toiminnan varmistaminen ja kidutuksen ja huonon kohtelun poistaminen; vankiloiden ja tutkintavankeuden olosuhteiden parantaminen; naisiin ja lapsiin kohdistuvan kroonisen väkivallan torjuminen ja haavoittuvien vähemmistöjen, kuten maahanmuuttajien, oikeuksien suojeleminen; Ihmiskaupan torjunta; syrjinnän lopettaminen (sukupuoli, etninen tausta, hlti-ihmiset) sekä korruption ja rankaisemattomuuden torjuminen.

Ecuadorin tasavalta

Vaikka Ecuadorissa on yksi edistyksellisimmistä perustuslaeista ja maa on viime vuosina edistynyt hyvin sosiaalisten ja taloudellisten oikeuksien alalla, ihmisoikeustilanne ei parantunut kansalais- ja poliittisten oikeuksien osalta vuonna 2016. Poliittinen ja oikeudellinen kehitys vuoden 2014 jälkeen on vaikuttanut erityisesti sananvapauteen ja yhdistymisvapauteen, ja vuonna 2016 käynnistettiin uusia oikeustoimia kansalaisjärjestöjä vastaan. Yhteiskunnalliset levottomuudet ja yhteenotot alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen kanssa kaivosten ja öljyn hyödyntämisen toimiluvista lisääntyivät vuoden aikana.

Vuonna 2016 nousi esille monenlaisia ihmisoikeuskysymyksiä. Näistä merkittävimmät liittyvät perusvapauksiin, oikeuslaitoksen riippumattomuuteen ja asianmukaisiin oikeusprosesseihin sekä kansalaisyhteiskunnan, tiedotusvälineiden ja sosiaalisten verkostojen toimintamahdollisuuksien kutistumiseen. EU:n ihmisoikeus- ja demokratiastrategiaa tarkistettiin heinäkuussa 2016.

Strategiaan kuuluvia EU:n ihmisoikeus- ja demokratiatavoitteita ovat muun muassa seuraavat: ihmisoikeuksien puolustajien tekemän työn oikeutuksen puolustaminen; kansalaisyhteiskunnan julkiseen politiikkaan osallistumisen kannustaminen ja sen näkyvyyden lisääminen; sananvapauden tukeminen sekä haavoittuvien ryhmien, kuten alkuperäiskansojen ja vähemmistöjen, maahanmuuttajien, naisten ja lasten tehokkaamman suojelun varmistaminen.

EU:n ja Ecuadorin välisissä suhteissa tapahtui merkittävä edistysaskel, kun Ecuadorin liittyminen EU:n sekä Kolumbian ja Perun väliseen kauppasopimukseen ratifioitiin joulukuussa 2016. Tässä yhteydessä EU aikoo kehittää vuoropuhelua Ecuadorin kanssa kestäväää kehitystä, työntekijöiden oikeuksia ja ympäristöä koskevia oikeuksia koskevan luvun täytäntöönpanosta.

EU:n ja Ecuadorin kolmas korkean tason neuvottelukierros pidettiin Brysselissä 24. marraskuuta 2016. Tässä yhteydessä keskusteltiin myös ihmisoikeuksista ja perusvapauksista. EU toi esiin huolensa tiukennetuista sanan- ja yhdistymisvapauden rajoituksista, yhteiskunnallisten protestien kriminalisoinnista, oikeusjärjestelmän riippumattomuudesta ja kansalaisyhteiskunnan kaventuvasta toimintatilasta.

Paikallisella tasolla EU:n Ecuadorin-edustusto seurasi ihmisoikeustilanteen kehittymistä kautta vuoden ja raportoi siitä. Hallituksen edustajien ja myös ihmisoikeuksien puolustajien ja kansalaisjärjestöjen kanssa pidettiin ad hoc -kokouksia. Virallisia yhteydenottoja tehtiin EU:n kantojen edistämiseksi monenvälisesti. Ecuadorin toinen UPR-arviointi toteutetaan YK:n ihmisoikeusneuvostossa toukokuussa 2017.

Vuonna 2014 hyväksytty EU:n etenemissuunnitelma kansalaisyhteiskunnan kanssa toimimisesta herätti edelleen kiinnostusta kansalaisjärjestöissä, jotka osallistuvat aktiivisesti sen täytäntöönpanoon. Vaikka kahdenväliset yhteistyövarat ovat pienentyneet viime vuosina, EU on jatkanut varojen myöntämistä tukeakseen Ecuadoria koskevia ihmisoikeusprioriteettejaan: maassa on meneillään yli 2,5 miljoonan euron arvosta hankkeita, ja joulukuussa 2016 hyväksytyt uudet, kaikkiaan 5,48 miljoonan euron hankkeet toteutetaan vuosina 2017–2018.

El Salvadorin tasavalta

Vuonna 2016 yleisestä ihmisoikeustilanteesta kävi ilmi El Salvadorin viranomaisten sitoutuminen panemaan täytäntöön kansainväliset normit, vaikka vaikeudet käsitellä laajalle levinneen jengiväkivallan synnyttämiä turvallisuuskysymyksiä aiheuttavatkin edelleen vakavaa huolta.

EU:n ihmisoikeus- ja demokratiaprioriteetit El Salvadorissa ovat sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja väkivallan ehkäisemistä koskevan julkisen politiikan tukeminen varmistamalla ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja uhrien suojelu; sukupuolten tasa-arvon, lasten ja nuorten, sosiaalisen kehityksen ja demokraattiseen vuoropuheluun osallistumisen tukeminen sekä köyhyyden vähentäminen tukien samalla peruspalvelujen yleistä saatavuutta ja kykyä sietää ilmastonmuutoksen vaikutuksia.

Vuonna 2016 El Salvadorin ihmisoikeustilanne parantui edelleen useilla aloilla, vaikka kansalaisten turvallisuuteen liittyvät vakavat ongelmat ovat merkittävä huolenaihe. Hallitus on osoittanut sitoutumisensa ihmisoikeuksien edistämiseen käyden samalla kattavaa vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan ja kansainvälisen yhteisön kanssa. Maahan on perustettu kaksi uutta kansallista neuvostoa (kansallinen koulutusneuvosto ja kansallinen kestävän kehityksen neuvosto), joissa El Salvadorin yhteiskunnan kaikkien alojen edustajat käsittelevät kansallisia haasteita. Turvallisuuskysymysten alalla kansalaisten turvallisuutta ja rinnakkaiseloa käsittelevä kansallinen neuvosto on toiminut jo kaksi vuotta, ja maan turvallisuutta koskeva suunnitelma (El Salvador Seguro), jolla pyritään puuttumaan väkivallan perimmäisiin syihin, on alkanut tuottaa joitakin tuloksia. Henkirikosten lukumäärä on pienentynyt huomattavasti, vaikka se onkin edelleen kauhistuttavan suuri. Rankaisemattomuuden torjunnan alalla uusi yleinen syyttäjä on osittanut merkittävää sitoutumista tehtävänsä: hän on edistänyt erityisen työryhmän perustamista ja käynnistänyt entisiä hallituksen jäseniä ja entisiä presidenttejä koskevan korkean tason tutkinnan sekä kohdistanut ensimmäistä kertaa toimenpiteitä rikollisryhmien rahoitusjärjestelmää vastaan puuttuen näin ennennäkemättömällä tavalla niiden toimintaan. Myös korkeimman oikeuden nuhteettomuusyksikkö osoitti uudistettua sitoutumista korruption torjuntaan oikeusjärjestelmässä: se käynnisti useita tutkintoja henkilöstönsä väitettyihin laittomiin hallintotoimiin. Toinen merkittävä myönteinen tapahtuma vuonna 2016 oli El Salvadorin liittyminen Kansainväliseen rikostuomioistuimeen (ICC), jolloin siitä tuli Rooman perussäännön 124. sopimusvaltio.

Maassa on kuitenkin edelleen suuria haasteita. Huolimatta vuoden 2016 myönteisestä kehityksestä laajalle levinneellä väkivallalla ja jengien toimintaan kytkeytyvällä turvattomuudella oli edelleen merkittävä vaikutus ihmisoikeuksiin. Hallituksen päätös suosia lyhyen aikavälin tukahduttamistoimia (esim. poikkeukselliset turvatoimet) pitkän aikavälin ehkäisyohjelmien sijasta aiheutti huolta, erityisesti kun otetaan huomioon turvatoimista aiheutuvat vankien äärimmäisen ankarat olosuhteet ja laittomien teloitusten leviämisen riski. Vuonna 2016 perustettu turvallisuusalan instituutioiden sisäinen valvontamekanismi oli myönteinen askel tämän riskin pienentämiseksi, mutta lisätoimia tarvitaan. Naisten oikeuksien alalla El Salvadorin viranomaiset osoittivat niin ikään vahvaa sitoutumista, esimerkiksi allekirjoittamalla tasa-arvoa koskevan sopimuksen maaliskuussa 2016, mutta sukupuolten välinen ero perusoikeuksien saatavuudessa on edelleen merkittävä.

Muiden haavoittuvien ryhmien, kuten lasten, alkuperäisväestöjen ja vankien ihmisoikeustilanne kohentui vain vähän. Hlbt-ihmisten ihmisoikeuksien osalta lainsäädäntö on yleisesti ottaen parantunut, mutta täytäntöönpano on edelleen puutteellista ja turvallisuusjoukot ovat edelleen haluttomia tunnustamaan hlbt-ihmisten murhia ja heihin kohdistuvia hyökkäyksiä viharikoksiksi. ILO tarkasteli edelleen puutteita työntekijöiden perusoikeuksien, erityisesti yhdistymisvapauden ja kollektiivisen neuvottelu-oikeuden ja kolmikantaneuvottelujen, toteutumisessa, ja kansainvälisessä työkonferenssissa katsottiin, että El Salvadorin yhdistymisvapaustilanne on toinen sen vuonna 2016 tarkastelemista kahdesta vakavimmasta tapauksesta ("erityinen kohta"). Muita merkittäviä haasteita ovat vesihuollon rajallinen saatavuus ja turvattomuudesta johtuvan maan sisäisen muuttoliikkeen lisääntyminen. Muuttoliike ja pakkopalautukset ovat haasteita, joihin hallitus pyrkii puuttumaan lujittamalla alueellista yhteistyötä, mutta ne aiheuttavat yhä enemmän huolta. Erityisen rankasti naisiin ja tyttöihin kohdistuu abortin kriminalisointi. Oikeudessa aborttia käsitellään usein murhana, ja siitä saatetaan määrätä jopa 30 vuoden vankeustuomioita.

EU reagoi ihmisoikeuskehitykseen yksityisillä ja julkisilla lausumilla, tukemalla väestön tietoisuutta lisääviä aloitteita koordinoitusti YK:n järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa sekä käynnistämällä ihmisoikeuksien viikolla kampanjan sukupuolten tasa-arvon tukemiseksi ja naisiin kohdistuvan väkivallan lopettamiseksi. EU kehotti ILO:n konferenssissa hallitusta saattamaan erään ammattiliittojohtajan murhasta vastuussa olevat henkilöt oikeuteen ja panemaan tehokkaasti täytäntöön yhdistymisvapautta käsittelevän ILO:n yleissopimuksen kunnioittamalla työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen autonomiaa. Elokuussa EU antoi poliittista ja taloudellista tukea ihmisoikeuksien puolustajien tilannetta käsittelevän YK:n erityisraportoijan järjestämille rankaisemattomuutta koskeneille alueellisille kuulemisille. EU jatkoi koko vuoden ajan vuoropuheluaan kansalaisjärjestöjen kanssa järjestämällä ehdotuspyyntöjen käynnistämisen edellä kuulemistilaisuuksia ja järjestämällä säännöllisiä tapaamisia ihmisoikeuksien puolustajien, ihmisoikeuksia käsittelevän oikeusasiamiehen toimiston ja muiden toimijoiden kanssa.

Kahdenvälisen yhteistyön puitteissa EU:n painopisteenä oli vuonna 2016 edelleen tuki El Salvadorin yleisen sosiaaliturvajärjestelmän kehittämiseksi. EL Salvador sai myös rahoitusta EIDHR:n kautta kolmeen yhteensä 1,5 miljoonan euron arvoiseen hankkeeseen sekä IcSP-välineestä ja NSA-LA-ohjelman aihekohtaisesta budjettikohdasta. Viimeksi mainitun tuella käynnistettiin vuoden 2016 lopussa 2,6 miljoonan euron arvoinen ehdotuspyyntö. Sen tärkeimpinä tavoitteina on edistää taloudellisia oikeuksia maaseutualueilla keskittyen pienviljelijöihin, työskennellä haavoittuvien nuorten ja lasten kanssa, edistää naisten ja nuorten yrittäjyyttä ja taloudellista voimaantumista sekä kehittää rauhan kulttuuria.

Monenvälisissä yhteyksissä El Salvadorin osallistuminen YK:n ihmisoikeusneuvostoon ja sen YK:n yleiskokouksen kolmannessa komiteassa antamat äänet osoittivat sen olevan lujasti sitoutunut suojelemaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa. El Salvador kuitenkin pidättyi äänestämästä maaliskuussa 2016 hyväksytystä ihmisoikeusneuvoston päätöslauselmasta ihmisoikeuksien puolustajien taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien suojelusta. Orjuuden nykymuotoja käsittelevä YK:n erityisraportoiija ja oikeudesta juomaveden ja jätevesihuollon saatavuuteen vastaava YK:n erityisraportoiija vierailivat El Salvadorissa vuonna 2016.

Edessä olevia haasteita ihmisoikeustilanteen parantamiseksi ovat muun muassa riittävien resurssien takaaminen sosiaalipolitiikan rahoittamiseksi pitkällä aikavälillä; turvattomuuden ja rikollisuuden torjunnan edistäminen samalla, kun pidetään kiinni oikeusvaltioperiaatteesta ja ihmisoikeuksien kunnioittamisesta, sekä haavoittuvien ryhmien tilanteen parantaminen, mukaan lukien lapset ja naiset. Edistyminen korruption ja rankaisemattomuuden torjumisessa liittyy myös vahvistettuun sitoutumiseen vallanjaon periaatteeseen, ei vähiten siksi, että vuoden 1993 armahduslaki todettiin korkeimman oikeuden päätöksellä perustuslain vastaiseksi kesäkuussa 2016.

Grenada

Vuotta 2016 leimasi valmistautuminen perustuslakia koskevaan kansanäänestykseen, joka pidettiin 24. marraskuuta. Äänestysprosentti oli 30, ja grenadalaiset hylkäsivät suurella äänen enemmistöllä kaikki seitsemän lakia, joilla oli tarkoitus muuttaa vuoden 1973 perustuslakia, mukaan lukien vapauksia koskevan lain muutoksen. Oppositio, joka ei ole ollut edustettuna edustajainhuoneessa vuoden 2013 jälkeen, boikotoi kansanäänestystä ja totesi, ettei se ollut osallistava.

Epäonnistuneella perustuslakikansanäänestyksellä pyrittiin muun muassa rajoittamaan pääministerin toimikausia, perustamaan riippumaton vaali- ja vaalipiirilautakunta sekä vahvistamaan vaalien päivämäärät. Vapauksia koskevan lain muutoksella haluttiin laajentaa yksilön perusoikeuksia ja vapauksia, pidätetyt henkilöt mukaan lukien; suojata teollis- ja tekijänoikeudet; parantaa lastensuojelua; taata julkinen koulutus kaikille alle 16-vuotiaille ja kaikille alle 18-vuotiaille vammaisille; taata sukupuolten tasa-arvo sekä varmistaa ympäristön suojeleminen ja vammaisten suojeleminen. Lakimuutos sai 5 069 ääntä puolesta ja 16 355 ääntä vastaan. Keskustelu siitä, johtaisiko sukupuolten tasa-arvoa koskeva säännös lopulta samaa sukupuolta olevien avioliiton laillistamiseen, tuntuu vaikuttaneen kielteiseen tulokseen.

EU:n ihmisoikeusprioriteetteja ovat muun muassa lähisuhdeväkivalta, lasten hyväksikäyttö ja hlbtihmisten syrjintä, kuolemanrangaistuksen poistaminen, oikeusjärjestelmän parantaminen ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan oikeuden sekä ihmisarvoisten vankiloalojen varmistaminen.

Lähisuhdeväkivalta ja lasten hyväksikäyttö, erityisesti fyysinen väkivalta, ovat edelleen vakavia yhteiskunnallisia ongelmia. Ruumiillista rangaistusta ei ole vielä kielletty. "Child-Friendly Schools"-ohjelmaa ei ole vielä laajennettu koskemaan kaikkia kouluja. Samaa sukupuolta olevien vapaaehtoinen seksuaalinen kanssakäyminen on laitonta, ja hlbtihmiset joutuvat Grenadassa syrjivien oikeudellisten haasteiden eteen. Viimeinen teloitus tapahtui vuonna 1978, mutta Grenada on säilyttänyt kuolemanrangaistuksen lainsäädännössään. Rikoslain säännös murhasta tuomittavasta pakollisesta kuolemanrangaistuksesta on ristiriidassa Itä-Karibian korkeimman oikeuden tuomion kanssa, jossa määrätään kuolemanrangaistuksen käytön rajoittamisesta "poikkeuksellisiin ja asianmukaisiin olosuhteisiin" tehokkaan tuomioistuINVALVONNAN jälkeen. Maan ainoassa vankilassa vallitsee edelleen äärimmäinen tilanahtaus, ja käyttöaste on yksi alueen ja koko maailman korkeimmista.

Myönteistä on, että Grenada on edistynyt kansallisen ihmisoikeustoimiston perustamisessa Pariisin periaatteiden mukaisesti. Joulukuussa 2016 annettiin uusi talousarviolaki, jossa varattiin tarvittavat varat tätä koskevaa kuulemista varten.

Vuonna 2016 EU jatkoi Barbadosen-edustustonsa välityksellä yhteistyötään paikallisviranomaisten kanssa ihmisoikeuskysymyksissä. Näissä yhteyksissä käsiteltiin muun muassa kuolemanrangaistuksen poistamista ja kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin liittyvien raportointimekanismien tehostamista. YK:n yleiskokouksen kolmannen komitean yhteydessä tehtiin virallinen yhteydenotto.

Maa hyöttyy suoraan EIDHR-ohjelman ja CSO-LA -ohjelman aihekohtaisista budjettikohdista rahoitetuista kolmesta hankkeesta – kaksi hanketta koskee lähisuhdeväkivaltaa, ja äskettäin hyväksytyllä kolmannelle hankkeelle pyritään parantamaan maaseudun haavoittuvien viljelijöiden kestävää toimeentuloa Grenadassa.

Guatemalan tasavalta

Ihmisoikeuksien puolustajat ja erityisesti toimittajat, ammattiyhdistysaktivistit ja oikeuslaitoksen piirissä työskentelevät ovat vuonna 2016 joutuneet lisääntyneessä määrin väkivallan kohteiksi (14 aktivistia tapettiin verrattuna 10:een vuonna 2015). Ihmisoikeuksien puolustajien ja oikeudenkäynneissä osallisina olevien oikeusalan toimijoiden kriminalisointiin liittyvä suuntaus aiheutti niin ikään huolta, ja yhdistymisvapauden kunnioittaminen, alkuperäiskansojen oikeudet (60 % väestöstä) sekä naisten ja lasten oikeudet olivat edelleen olennaisia ratkaisemattomia kysymyksiä. Jengiväkivalta ja järjestäytynyt rikollisuus ovat edelleen suurimpia syitä maan epävakaiseen turvallisuustilanteeseen. Myönteistä oli, että vuonna 2016 edistyttiin korruption torjunnassa.

EU:n tärkeimpiä ihmisoikeusprioriteetteja Guatemalassa ovat muun muassa taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien edistämiseen tähtäävä kokonaisvaltainen ohjelma; kansainvälisten yleissopimusten täysimääräisen täytäntöönpanon ja meneillään olevien yleissopimusten ratifioimisprosessien päätökseen saattamisen edistäminen; naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemistä ja siitä rankaisemista koskevan voimassa olevan oikeuskehyksen tehokkaan täytäntöönpanon tukeminen; oikeusjärjestelmän kohdennettu tukeminen (rankaisemattomuuteen, oikeuden saatavuuteen, vankilaloihin jne. liittyviä vakavia ongelmia), mukaan lukien siirtymäkauden oikeusjärjestelyt, sekä ihmisoikeuksien puolustajien tukeminen.

Vuonna 2016 erityistä huolta aiheuttivat uhkaukset, jotka kohdistuivat yleiseen syyttäjään, Guatemalan kansainvälisen rankaisematta jättämisen vastaisen komitean (CICIG) puheenjohtajaan ja korruption torjunnasta vastaaviin tuomareihin, sekä kasvava suuntaus kriminalisoida ihmisoikeuksien puolustajia. ILO jatkoi ammattiyhdistysaktiivien vuonna 2012 yhdistymisvapauden rikkomisesta tekemän valituksen käsittelyä. ILO:n oli määrä päättää vuonna 2017 tutkintakomission perustamisesta. Guatemalan haavoittuvimpiin ryhmiin kuuluvien alkuperäiskansojen, naisten ja lasten tilanne on edelleen vakava ihmisoikeuksiin liittyvä huolenaihe, johon liittyvät myös rotusyrjintä, naismurhat, prostituutio ja ihmiskauppa. Joukkotuhonnasta ja rikoksista ihmisyyttä vastaan syytettyä entistä diktaattoria Ríos Monttia vastaan meneillään oleva oikeudenkäynti viivästyi edelleen merkittävästi. Samoin tapahtui muiden tärkeiden siirtymäkauden oikeustapausten kohdalla, kuten Creompazin ja Diario Militarin tapauksissa sekä Marco Antonio Molina Theissenin tahdonvastaista katoamista koskevassa tapauksessa.

Koska Guatemala on maa, jossa veroasteen suhde BKT:hen on yksi alhaisimmista maailmassa (noin 10 %), taloudellisten resurssien puute on edelleen suuri haaste perustavaa laatua olevien taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien takaamiseksi maassa.

Vuonna 2016 tehtyjen päätösten ansiosta Guatemala uudisti sitoutumisensa korruption torjuntaan: presidentti Jimmy Morales jatkoi CICIG:n toimeksiantoa vuoteen 2019, kongressi hyväksyi uutta lainsäädäntöä julkisen talouden avoimuudesta ja poliittisten puolueiden rahoituksesta, ja oikeuslaitos eli yleinen syyttäjä yhdessä CICIG:n ja korruption torjunnasta vastaavien tuomareiden kanssa julkistivat ja käynnistivät oikeudellisia menettelyjä monissa muissa korruptiotapauksissa. Toinen tärkeä myönteinen askel vuonna 2016 oli kansallisen vuoropuhelu- ja kuulemisprosessin käynnistäminen oikeuslaitoksen uudistuksesta. Sen tuloksista keskustellaan kongressissa vuonna 2017, koska määräenemmistöä ei saavutettu vuonna 2016. Vuonna 2016 tehdyt päätökset tuoda uusia siirtymäkauden oikeustapauksia tuomioistuimeen merkitsivät myös edistysaskelia Guatemalan oikeuslaitokselle. Yksi esimerkki on Creompazin tapaus, jonka on sanottu olevan Latinalaisen Amerikan laajin tahdonvastaisiin katoamisiin liittyvä tapaus. Kuolemanrangaistuksen poistamista koskeva lainsäädäntö on kongressin käsittelyssä (tällä hetkellä on voimassa tosiasiallinen moratorio).

Ihmisoikeuksien ja demokratian kunnioittaminen oli edelleen tärkeällä sijalla EU:n asialistalla Guatemalassa vuonna 2016, ja säännöllistä poliittista vuoropuhelua käytiin kaikkien sidosryhmien kanssa, myös toimeenpano-, lainsäädäntö- ja tuomiovaltaa käyttävien tahojen sekä kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten kanssa. EU käsitteli ihmisoikeuskysymyksiä myös kansainvälisillä foorumeilla, kuten ILO:ssa ja Maailman kauppajärjestössä (WTO), joissa se antoi julkilausumia, joissa Guatemalaa muistutettiin tarpeesta tehostaa toimiaan noudattaakseen tärkeimpiä kansainvälisiä ihmisoikeusnormeja, mukaan lukien työntekijöiden oikeudet.

EU jatkoi vuonna 2016 työtään ihmisoikeuksien puolustajien tukemiseksi valmisteluryhmänsä ("filter group") kautta yhteistyössä jäsenvaltioiden, YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston, Sveitsin ja Norjan kanssa. Kaikkein vaikeimmista tapauksista keskusteltiin ja viranomaisiin oltiin yhteydessä korkeimmalla tasolla. Lisäksi EU reagoi ihmisoikeusaktivistien murhien lisääntymiseen antamalla kaksi julkilausumaa (G13-avunantajien ryhmän paikallinen julkilausuma ja korkean edustajan tiedottajan julkilausuma), joissa se tuomitsi nämä teot ja kehotti tehostamaan toimia rankaisemattomuuden torjumiseksi. Euroopan parlamentin ihmisoikeuksien alivaliokunta vieraili Guatemalassa helmikuussa ja ihmisoikeuksista vastaava EU:n erityisedustaja Stavros Lambrinidis kesäkuussa. Vierailut olivat osoitus siitä, miten tärkeänä EU pitää ihmisoikeuksia, ja tarjosivat tilaisuuden käsitellä joitakin suurimpia puutteita, muun muassa tarvetta vahvistaa oikeuskehys ihmisoikeuksien puolustajien suojelemiseksi ja kunnioittaa yhdistymisvapautta ja alkuperäiskansojen oikeuksia, myös ILO:n yleissopimuksen nro 169 mukaista oikeutta ennalta kuulemiseen, sekä tarvetta taata jäsenelty ihmisoikeusvuoropuhelu valtion ja kansalaisyhteiskunnan välillä.

EU jatkoi vuonna 2016 DCI-välineestä annettavaa taloudellista tukea CICIG:lle sekä tuki korruption torjuntaa (virkamiesten laskenta) ja ohjelmia naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi. Lisäksi EU antoi edelleen taloudellista tukea ohjelmille, joilla pyritään kehittämään julkista politiikkaa ihmisoikeuksien puolustajien suojelemiseksi yhdessä kansalaisjärjestöjen ja presidentin asettaman ihmisoikeustoimikunnan kanssa. Myös hätärahasito otettiin käyttöön välittömässä vaarassa olleiden ihmisoikeusaktivistien tilanteeseen puuttumiseksi.

Ihmisoikeuksien puolustajien hengen ja fyysisen koskemattomuuden suojelemisen sekä aiemmista murhista, myös ammattiyhdistysaktivistien murhista, vastuussa olevien syytteesenpanon olisi oltava ensisijaista. Poliisin toimintaa, vankilaooloja ja kidutusta koskevat väitteet on tutkittava.

Guyanan kooperatiivinen tasavalta

Guyanan ihmisoikeuksien ja demokratian kokonaistilannetta leimasivat vuonna 2016 sekä jatkuvat haasteet että edistyminen tietyillä aloilla. Kuolemanrangaistuslainsäädäntö, miesten välisen seksuaalisen kanssakäymisen kriminalisointi, lähisuhde- ja seksuaalinen väkivalta ja ruumiillinen rangaistus pysyivät ennallaan. Guyanan kansallisessa lainsäädännössä säädetään edelleen kuolemanrangaistuksesta. Viimeinen kuolemantuomio annettiin heinäkuussa 2016, mutta vuodesta 1997 lähtien on käytännössä sovellettu moratoriota. Presidentti Granger ilmoitti julkisesti, ettei hän hyväksy yhtään teloitusta toimikautensa aikana. Toinen myönteinen kehitysaskel oli paikallisvaalien järjestäminen 18. maaliskuuta 2016 (edelliset vaalit pidettiin vuonna 1994).

EU:n ihmisoikeusalan toiminnan prioriteetteja ovat muun muassa kuolemanrangaistuksen poistaminen, syrjintä, mukaan lukien hlbt-ihmisten ihmisoikeudet, naisten oikeudet ja lasten oikeudet.

Vuoden 2015 parlamenttivaalien jälkeen on tapahtunut myönteistä poliittista kehitystä: esimerkiksi kansalliskokouksen istuntokauden keskeyttäminen päättyi ja paikallisvaalit järjestettiin. Kokonaiskuvaa leimasivat vuonna 2016 kuitenkin tietyt edelleen jäljellä olevat haasteet, jotka liittyvät koalitiollahituksen heikkouteen, hallituksen ja opposition puutteelliseen yhteistyöhön ja kokousten järjestämistiheyden vähentämiseen.

Merkittävä takaisku oli traaginen vankilapalo, jossa 17 vankia kuoli maaliskuussa 2016. Tapahtumat saivat alkunsa kohtuuttomien tutkintavankeusaikojen, ylikansoituksen ja muiden vankilan elinolojen vastaisista protesteista. Poliisin väitettiin lukinneen vankeja sisätiloihin tai estäneen näiden pakenemista tulipalosta. Amerikan valtioiden ihmisoikeustoimikunta tuomitsi kuolemantapaukset ja kehotti suorittamaan asianmukaisen tutkinnan ja varmistamaan, ettei tapaus voi toistua.

EU jatkoi ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja Guyanan kanssa eri yhteyksissä, erityisesti AKT-maiden ja EU:n välisen Cotonoun sopimuksen 8 artiklan mukaisen EU:n ja Guyanan poliittisen vuoropuhelun neljännellä kierroksella, joka pidettiin Georgetownissa heinäkuussa. EU:n ja Guyanan ihmisoikeusvuoropuhelua jatkettiin, ja keskusteluissa käsiteltiin kuolemanrangaistusta, hlbt-kysymyksiä, lähisuhdeväkivaltaa ja lasten oikeuksia. Lisäksi Guyanassa järjestettiin 20. heinäkuuta 2016 oikeudellinen keskustelutilaisuus kuolemanrangaistuksen poistamisesta. Paikallistasolla EU toteutti lukuisia ihmisoikeuksiin liittyviä julkisuusdiplomatian toimia, mukaan lukien pääkirjoitussivun artikkelit, lukijanosastokirjoitukset, lehdistötiedotteet ja julkiset tapahtumat erilaisista aiheista kuten kuolemanrangaistus, Saharov-palkinto, maailman humanitaarisen avun huippukokous, kansainvälinen homo-, trans- ja bifobian vastainen päivä, kansainvälinen päivä naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan lopettamiseksi sekä 16-päiväinen aktivismitapahtuma sukupuoliperusteisen väkivallan torjumiseksi.

Vuonna 2016 EU jatkoi rahoitustukeaan EIDHR:n kautta rahoitettaville hankkeille, erityisesti Project Hope -hankkeelle, jolla tuetaan lähisuhdeväkivallan uhreja Sophian alueella; lasten voimaannuttamiselle vaikeissa olosuhteissa; perheväkivallan mallintamiselle sekä kansalaisyhteiskunnan voimaannuttamiselle torjumaan syrjintää taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen oikeuksien toteutumisessa.

Guyana tuki joulukuussa 2016 YK:n päätöslauselmaa, jolla estettäisiin YK:n riippumattoman asiantuntijan toimeksianto käsitellä suojelua seksuaaliseen suuntautumiseen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvalta syrjinnältä. Ulkoministeri väitti myöhemmin, että tämä johtui menettelyllisistä huolenaiheista eikä itse toimeksiannosta.

Ratkaistavia haasteita ovat muun muassa naisten ja lasten oikeudet, mukaan lukien lähisuhdeväkivalta, lasten hyväksikäyttö ja ruumiillinen rangaistus; syrjintä (hlbt-henkilöt, alkuperäisyhteisöt, muut haavoittuvat ryhmät); vankilaolot, huono kohtelu ja ylikansoitus sekä kuolemanrangaistus.

Haitin tasavalta

Haiti kärsi vuonna 2016 edelleen suurista ihmisoikeusongelmista, ja yleinen ihmisoikeustilanne pysyi pitkälti ennallaan. Jatkuva poliittinen kriisi, tehottomuus ja institutionaaliset heikkoudet haittasivat merkittävien edistysaskeleiden saavuttamista. Demokratisoitumisen osalta vuonna 2016 järjestettiin pitkään viivästyneet presidentin- ja parlamenttivaalit, joista sekä kansalliset että kansainvälisten tarkkailijat esittivät myönteiset arviot. Vakavia väärinkäytöksiä ja väkivaltaa ei esiintynyt, ja äänestäjät saattoivat ilmaista valintansa, vaikka kroonisesti erittäin alhainen äänestysprosentti onkin edelleen merkittävä huolenaihe ja vaaleilla valittujen naispuolisten edustajien lähes täydellinen puuttuminen on valitettavasti vieläkin todellisuutta.

Vuonna 2016 EU:n tärkein poliittinen painopiste oli vaaleissa. EU jatkoi myös toimia, joilla tuetaan erityisen haavoittuvien ryhmien oikeuksia Haitissa hankkeilla, joiden aiheina ovat vammaisten, hlbt-ihmisten ja lasten oikeudet. Lisäksi EU jatkoi työtä vahvistaakseen kansalaisjärjestöjen valmiuksia vaatia viranomaisilta vastuuvollisuutta. EU on ollut tiiviisti mukana muuttoliikeasioissa, erityisesti Dominikaanisesta tasavallasta Haitiin palaavien henkilöiden osalta, ja sillä on useita hankkeita, joilla pyritään varmistamaan perusoikeuksien kunnioittaminen.

Haitin suurimmat haasteet johtuvat sen institutionaalisista, poliittisista ja taloudellisista ongelmista ja heikkouksista. Koko vuoden 2016 ajan lainsäädäntö- ja toimeenpanovaltaa käyttävät hallinnonosat olivat vain osittain toimintakykyisiä, eivätkä ne käytännössä pysty keskittymään pitkän aikavälin rakenteellisiin ongelmiin – myöskään ihmisoikeustilanteeseen. Laajalle levinnyt ja äärimmäinen köyhyys ja räikeä eriarvoisuus ovat sekä pitkän aikavälin syy että seuraus Haitin ihmisoikeusongelmista, jotka vaikuttavat erityisesti taloudellisiin ja sosiaalisiin oikeuksiin, joihin liittyvät keskeiset indikaattorit, kuten elinajanodote, koulutus ja terveydenhuolto ovat hyvin negatiivisia.

Luonnonkatastrofit, viimeksi hurrikaani Matthew, vaikuttavat säännöllisesti kielteisesti Haitiin. Oikeusala herättää vakavaa huolta riippumattomuuden puutteensa ja tehottomuutensa vuoksi. Yksi seuraus tästä on vankeinhoitoala, joka on ylityöllistetty, alirahoitettu ja ihmisoikeusloukkauksien lähde, eikä vähiten siksi, että suuri osa vangeista on tutkintavankeudessa usein monia vuosia. Laajalle levinnyt korruptio, myös korkeimmalla tasolla, salaiset sopimukset ja rankaisemattomuus täydentävät kuvan.

Vaalien lisäksi tärkein merkille pantava parannus on maan yhteistyö marraskuussa 2016 toteutetun UPR-arvioinnin aikana. Haiti toimitti kaikki asiaankuuluvat raportit ja toimi täydessä yhteistyössä, mikä on osoitus sitoutumisesta ihmisoikeustilanteen parantamiseen poliittisesta siirtymäkaudesta huolimatta.

Vaikka pitkittyneen vaalikriisin aikana ei järjestettykään virallista poliittista vuoropuhelua, EU kykeni jatkamaan huolenaiheidensa esille tuomista monissa puheissa ja julkilausumissa, muun muassa ihmisoikeuksien päivän kunniaksi yhdessä YK:n kanssa järjestetyssä tapahtumassa 9. joulukuuta. Vaikka ihmisoikeuksien puolustajat eivät olleetkaan EU:n erityisenä painopisteenä vuonna 2016, EU reagoi loppuvuodesta nopeasti tarjoten tukea tunnetulle ihmisoikeuksien puolustajalle, joka oli saanut uhkailupostia; asiaan liittyvät neuvottelut ovat parhaillaan käynnissä.

Sen lisäksi, että sukupuolirikokset ja naisten suojelu valtavirtaistettiin kaikissa ohjelmissa (mukaan lukien asiaankuuluvat indikaattorit), EU antoi taloudellista tukea hankkeille, joita rahoitetaan IcSP:n ja EIDHR:n kautta. Lisäksi EU on työskennellyt Dominikaanisesta tasavallasta palautettaville haitilaisille suunnattujen muuttoliike- ja ihmisoikeushankkeiden parissa. IcSP:stä rahoitettiin 0,75 miljoonan euron hanke, jossa keskityttiin rauhanrakentamiseen yhteisötasolla ja naisten aseman vahvistamiseen.

EU rahoitti seitsemän hanketta, joiden arvo on yhteensä 0,9 miljoonaa euroa ja joilla tuetaan ihmisyyttä vastaan tehtyjen rikosten uhreja; edistetään hlbt-ihmisten ihmisoikeuksia; edistetään lain kanssa ongelmiin joutuneiden lasten oikeuksia; tuetaan vammaisten oikeuksia; perustetaan kansalaisyhteiskunnan valvontaelin viranomaisten vastuuvollisuuden varmistamiseksi; tuetaan kansalaisyhteiskunnan ryhmien parempaa järjestäytymistä maaseutualueilla sekä tuetaan sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja ihmisoikeuskysymysten puolustamista yhdessä paikallisviranomaisten kanssa.

Haiti on edistynyt jonkin verran vuonna 2011 toteutetun edellisen UPR-arvioinnin jälkeen saamiensa suositusten täytäntöönpanossa, mutta koska maalla ei ole ollut toimivaa lainsäätäjää, se ei pystynyt ratifioimaan kansainvälisiä välineitä vuonna 2016 (muun muassa kidutuksen vastainen yleissopimus ja kansainvälinen yleissopimus siirtotyöläisten suojelemisesta sekä Amerikan valtioiden rasismien ja syrjinnän vastaiset yleissopimukset).

Marraskuussa 2016 pidetyn UPR-arvioinnin yhteydessä hyväksyttiin Haitin raportti, ja Haitin hallitus hyväksyi välittömästi 175 annetuista 213 suosituksesta ja pani merkille 33 suositusta. Haiti sitoutui vastaamaan jäljelle jääneisiin viiteen suositukseen viimeistään maaliskuussa 2017, kun raportti hyväksytään virallisesti.

YK:n Haitin vakautusoperaation (MINUSTAH) todennäköinen loppuminen vuonna 2017 lisää Haitin vaikeuksia, etenkin oikeus- ja vankeinhoitoalalla, joka on erityinen huolenaihe.

Hondurasin tasavalta

Hondurasin ihmisoikeustilanne sai vuonna 2016 kansainvälistä huomiota lisääntyneiden ihmisoikeuksien ja ympäristön puolustajien murhien jälkeen, mukaan lukien tunnetun ympäristöaktivistin Berta Cáceresin murha. Tilanteen paheneminen puolestaan kannusti pyrkimyksiä edistää joitakin ihmisoikeuspolitiikan aloja, kuten ihmisoikeuksien puolustajia koskevaa kansallista mekanismia, suojatoimenpiteitä ja ILO:n yleissopimusta nro 169. Keskeisten ihmisoikeuspolitiikkojen ja -mekanismien täytäntöönpano oli kuitenkin puutteellista. Myönteistä oli, että YK:n ihmisoikeusvaltuutettu avasi virallisesti Hondurasissa organisaationsa toimiston, ja joitakin tärkeitä vaaliuudistuksia hyväksyttiin.

EU:n keskeisiä kohdealoja Hondurasissa ovat muun muassa ihmisoikeuksien puolustajien suojeleminen, myös vahvistamalla kansallista ihmisoikeuksien suojelumekanismia; yhteyksien luominen valtion ja kansalaisyhteiskunnan välille luottamuksen lisäämiseksi ja toimintatilan edistämiseksi; sukupuolten tasa-arvon ja hlbt-ihmisten ihmisoikeuksien edistäminen; oikeusvaltioperiaatteen ja demokraattisten rakenteiden vahvistaminen, mukaan lukien panemalla täytäntöön EU:n vuoden 2013 vaalitarkkailuvaltuuskunnan antamat suositukset, sekä korruption ja rankaisemattomuuden torjuminen.

Suuriin haasteisiin kuului ihmisoikeuksien puolustajien ja haavoittuvien ryhmien, kuten alkuperäiskansojen, toimittajien, naisten ja hlbt-yhteisön suojeleminen. Alkuperäiskansoihin liittyvät maaoikeusriidat ovat aiheuttaneet paikallisia konflikteja monissa osissa maata ja äärimmäisissä tapauksissa jopa yhteisöjen johtajien murhia. Muita ihmisoikeusongelmia ovat muun muassa äärimmäisen ylikansoitettujen pidätyskeskusten olosuhteet. Vaikka ihmisoikeuksia koskevat oikeuspuitteet ja politiikat ovat teoriassa olemassa, niiden täytäntöönpano on edelleen rajallista. Ihmisoikeustilannetta huononsivat edelleen köyhyydestä ja merkittävästä eriarvoisuudesta johtuva heikko taloudellinen ja sosiaalinen rakenne yhdistettynä huumekaupasta ja rikollisuudesta johtuvaan väkivaltaan, sekä laajamittainen rankaisemattomuus. Poliisin toiminta, kidutus ja huono kohtelu sekä salaiset sopimukset ovat edelleen merkittäviä ja huolestuttavia ongelmia. Merkille pantavaa silti on, että hallitus on yrittänyt vakavasti uudistaa poliisivoimia. Uudistuksen yhteydessä lähes 4 000 poliisia on erotettu ja poliisien koulutusta on parannettu.

Vuonna 2016 sovittiin Amerikan valtioiden järjestön (OAS) operaatiosta, jolla tuetaan korruption ja rankaisemattomuuden torjumista Hondurasissa (espanjankielinen lyhenne MACCIH), ja näin tarjoutui tilaisuus vahvistaa laajalle levinneen korruption torjumista Hondurasissa. Edistysaskelia olivat myös poliittisten kampanjoiden rahoitusta sääntelevän lain hyväksyminen, mikä oli yksi EU:n vaalitarkkailuvaltuuskunnan vuonna 2013 antamista keskeisistä suosituksista; hallituksen päätös kutsua maahan YK:n ihmisoikeusvaltuutetun vuonna 2016 avatun toimiston tehostettu läsnäolo, sekä ihmisoikeuksien puolustajien, toimittajien, sosiaalisen median toimijoiden ja oikeuslaitoksen työntekijöiden suojelua koskevan säädöksen hyväksyminen. Kansallinen suojelumekanismi tuotti joitakin alustavia tuloksia.

EU kävi Hondurasin kanssa edelleen keskusteluja ihmisoikeuksista ja vaaliuudistuksesta eri yhteyksissä, mukaan lukien viralliset yhteydenotot ja EU:n paikallinen foorumi, jonka puitteissa käydään vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan ja ihmisoikeuksien puolustajien kanssa ja jota kutsutaan nimellä "Grupo Enlace". Tällä foorumilla käsiteltyjä kysymyksiä ovat muun muassa Berta Cáceresin tapaus, ILO:n yleissopimuksen nro 169 täytäntöönpano, uuden rikoslain valmistelu ja ihmisoikeuksien puolustajien kansallinen suojelumekanismi. EU:n rooli ihmisoikeuksien ja keskeisten vaaliuudistusten edistämisessä on tunnustettu laajalti. Vuonna 2016 hlbt-yhteisö "Pergamino Rosa" myönsi EU:lle korkean palkinnon tunnustuksena sen työstä.

EU sovelsi kautta vuoden avointen ovien politiikkaa ihmisoikeuksien puolustajiin ja ihmisoikeusjärjestöihin ja antoi toisinaan hätärahoitusta välittömässä vaarassa olleille aktivisteille. Lisäksi EU reagoi julkisesti ihmisoikeusloukkauksiin antamalla paikallisia tai korkean edustajan tiedottajan julkilausumia, julkaisemalla lehdistötiedotteita, pitämällä puheita ja antamalla haastatteluja kannustaakseen hallitusta varmistamaan ihmisoikeuksien täysimääräisen kunnioittamisen ja rankaisemattomuuden lopettamisen. Ihmisoikeuksista vastaavan EU:n erityisedustajan Stavros Lambrinidisin vierailulla painotettiin, miten tärkeänä EU pitää ihmisoikeuksien parantamista maassa. Vierailu tarjosi tilaisuuden välittää korkeimmalle tasolle, mukaan lukien Hondurasin presidentille, EU:n poliittinen tuki Berta Cáceresin murhan riippumattomalle kansainväliselle tutkinnalle (hallituksen pyynnöstä) ja toistaa EU:n kanta, joka koskee ihmisoikeuksien puolustajien suojelemista koskevan lain kiireellistä täytäntöönpanoa ja ILO:n yleissopimuksen nro 169 mukaisen kuulemismenettelyn perustamista. Lisäksi EU oli läheisessä yhteistyössä EU:n jäsenvaltioiden kanssa yhteydessä viranomaisiin useista ihmisoikeuksiin liittyvistä oikeustapauksista. Näihin kuuluivat muun muassa tuomareiden ja lakimiesten erottamiset vuoden 2009 vallankaappauksen jälkeen ja erottamiset, joiden Amerikan valtioiden ihmisoikeustuomioistuin katsoi olevan Amerikan ihmisoikeussopimuksen vastaisia.

Vuonna 2016 EU jatkoi rahoitustukea EIDHR:stä sekä DCI:stä rahoitettavien laajapohjaisten kahdenvälisen ohjelmien kautta rahoitettaville hankkeille. Hondurasin ihmisoikeuksien tukiohjelman (5,5 miljoonaa euroa) kautta jatkettiin kansallisen ihmisoikeuksien suojelumekanismin vahvistamista. Mekanismi otettiin käyttöön vuonna 2016, ja siitä saatiin joitakin alustavia myönteisiä tuloksia. EuroJusticia-ohjelmalla (31 milj. euroa) edistettiin oikeudenmukaisen ja avoimen oikeusjärjestelmän saatavuutta. EU ja Honduras neuvottelivat vapaaehtoisesta metsätalouden kumppanuussopimuksesta, ja näin autettiin Hondurasia laatimaan tarvittavat lainsäädäntötoimet alkuperäiskansojen oikeuksien suojaamiseksi ILO:n yleissopimuksen nro 169 mukaisesti.

Selkeäksi prioriteetiksi olisi otettava aktivistien murhien estäminen ja niistä vastuussa olevien saattaminen oikeuden eteen, mikä liittyy tiiviisti korruption, salaisten sopimusten ja rankaisemattomuuden torjuntaan. Ratkaistaviin haasteisiin kuuluu muun muassa ihmisoikeuksien puolustajien, toimittajien, sosiaalisen median toimijoiden ja oikeuslaitoksen piirissä työskentelevien henkilöiden suojelua koskevan lain täytäntöönpano varmistamalla tarvittavat taloudelliset ja henkilöresurssit ja poliittinen tuki. Hondurasin on myös annettava tukensa MACCIH-operaatiolle, jotta se voi toteuttaa toimeksiantonsa rankaisemattomuuden ja korruption torjumiseksi. Muita keskeisiä aloja, joilla edistyminen on edelleen tarpeen, ovat muun muassa ILO:n yleissopimuksen nro 169 mukaisen tehokkaan vapaan ja tietoisien ennalta sopimisen järjestelmän luominen ja suoja-toimenpiteiden parempi soveltaminen.

Jamaika

Vuonna 2016 poliisin liiallinen voimankäyttö ja huonot vankilaolot olivat edelleen suuria huolenaiheita. Odotukset olivat korkealla tutkintakomission suhteen, joka asetettiin tutkimaan turvallisuusjoukkojen toimet läntisessä Kingstonissa vuonna 2010. Tutkintakomission tulokset ja sen antamat suositukset olivat myönteisiä askelia kansalaisten oikeuksien edistämiseksi ja heidän keskeisten ihmisoikeuksiensa tunnustamiseksi. Ihmisoikeusongelmiin kuuluu myös muun muassa seksuaaliseen suuntautumiseen, vammaisuuteen ja yhteiskuntaluokkaan perustuva syrjintä. Vanhentuneessa sodomialaissa kriminalisoidaan kaikki anaaliseksi, ja lakia sovelletaan käytännössä pääasiassa miehiä vastaan. Jamaikan lainsäädännössä on voimassa kuolemanrangaistus, vaikka viimeinen teloitus tapahtui vuonna 1988. Muut huolenaiheet liittyvät tuomioistuinten ruuhkautumiseen ja ihmiskauppaan.

EU:n ensisijaisia haasteita Jamaikalla ovat kasvavan rikollisuuden ja väkivallan torjuminen, mukaan lukien turvallisuusjoukkojen ja erityisesti poliisin suorittamat laittomat teloitukset, ja valtion instituutioiden vastuuvollisuuden varmistaminen. Muita tärkeitä prioriteetteja ovat muun muassa oikeuden saatavuuden parantaminen ja nykyaikaistaminen; puuttuminen haavoittuvien ryhmien syrjintään, kuten hlbt-i-henkilöiden syrjintään; naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan poistaminen sekä pyrkimys kuolemanrangaistuksen poistamiseen.

Rikollisuus ja väkivalta on edelleen merkittävä uhka Jamaikalle. Virallisten tietojen mukaan 1 325 henkilöä murhattiin viime vuonna, mikä on 11 prosenttia enemmän kuin vuonna 2015, ja naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta lisääntyi huomattavasti vuonna 2016. Erityinen huolenaihe on sukupuoliperusteisen väkivallan erittäin yleinen rankaisemattomuus ja hyväksyttävyyt joillakin alueilla. Ylityöllistetyt poliisivoimat ja ylikuormitettu, liian pienillä resursseilla toimiva oikeusjärjestelmä haittaavat oikeuden saatavuutta, erityisesti köyhien ja haavoittuvien osalta. Hallitus on asettanut oikeusalan uudistuksen kansalliseksi painopisteeksi, ja EU tukee näitä toimia.

Helmikuussa 2016 Andrew Holnessin johtama Jamaikan työväenpuolue voitti parlamenttivaalit täpärästi yhden paikan enemmistöllä. Vaikka vaaliviikolla todettiin joitakin väkivallantekoja ja kuolemantapauksia, OAS:n vaalitarkkailijat totesivat vaalien olleen pääosin vapaat ja oikeudenmukaiset.

EU ja sen jäsenvaltiot ottivat ihmisoikeuksiin liittyviä huolenaiheita esille yhteyksissään hallitukseen, mukaan lukien virallisesti 8 artiklan mukaisessa vuosittaisessa poliittisessa vuoropuhelussa ja julkisuusdiplomatiassa (esim. kansainvälisenä ihmisoikeuksien päivänä) ja EU:n yhteistyöohjelmien puitteissa. EU tuki yleisölle suunnattuja syrjinnän vastaisia kasvatus- ja valistusaloitteita, kuten HeForShe-kampanja ja kansainvälisen naistenpäivän ja 16-päiväisen aktivismitapahtuman toimet, ja antoi taloudellista tukea oikeuslalle. EU on jatkanut julkisuusdiplomatiata, jolla pyritään edistämään luopumista kuolemanrangaistuksesta ja edistämään vankien tehokasta kuntoutusta ja yhteiskuntaan sopeuttamista, minkä taas on tarkoitus viime kädessä vähentää kuolemanrangaistuksen kannatusta.

Lisäksi EU ottaa ihmisoikeuksiin liittyviä huolenaiheita jatkuvasti esille puheissa, julkilausumissa ja sosiaalisessa mediassa, mukaan lukien teemapäivät ja erityiset tapahtumat, ja yhteisten kampanjoiden kautta. EU antaa tukea J-FLAG -nimiselle ihmisoikeusjärjestölle edistääkseen sen työtä hlti-ihmisten ihmisoikeuksien suojelemiseksi Jamaikalla.

Hanketuki myönnettiin Euroopan kehitysrahaston (EKR) ja EIDHR:n kautta. EU jatkoi tukeaan riippumattomalle tutkintakomissiolle (INDECOM), jonka tehtävänä on tutkia valtion virkamiesten väitetyjä väärinkäytöksiä. Amnesty International on raportoinut poliisin toimintaan liittyvien surmien määrän olevan laskussa ja tämän myönteisen saavutuksen olevan INDECOMin ansiota. Se painottaa silti poliisialan merkittävän uudistuksen tarpeellisuutta. EU antaa merkittävää tukea oikeutta, turvallisuutta, vastuuvollisuutta ja avoimuutta koskevan hankkeen kautta ja vuonna 2016 allekirjoitetun 24 miljoonan euron budjettitukiohjelman kautta. Ohjelma edistää oikeusalan uudistusta ja erityisesti oikeuden saatavuutta haavoittuvien ryhmien keskuudessa sekä lapsiin kohdistuvia väärinkäytöksiä torjuvan ohjelman toteuttamista. Uudistuksella pyritään myös parantamaan lain kanssa ongelmiin joutuneiden lasten kohtelua ja restoratiivisen oikeuden valtavirtaistamista rikosoikeusjärjestelmään. Varat on tarkoitettu oikeusalan infrastruktuurin, kuten tuomioistuinten ja tutkintavankiloiden nykyaikaistamiseen ja parantamiseen. Köyhyyden poistamista koskevan ohjelman kautta EU auttaa haavoittuvia yhteisöjä kehittämällä infrastruktuuria, muun muassa rakentamalla ja kunnostamalla kouluja ja monitoimitaloja ja parantamalla vesihuoltoa, teitä ja jätevesihuoltoa osana yleistä strategiaa elinolojen parantamiseksi.

EIDHR:n puitteissa on tuettu vankien koulutusta ja toimeentulon kehittämistä; rangaistuslaitoksissa olevien poikien kuntoutusta ja yhteiskuntaan sopeuttamista; lasten oikeuksien suojelua rangaistuslaitoksissa ja tutkintavankiloissa sekä valtion virkamiesten ja yhteisöjen jäsenten koulutusta korruption torjunnan alalla.

Jamaika on ratifioinut useita kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia. Hallitus on luvannut perustaa pitkään odotetun kansallisen ihmisoikeusinstituutin vuoden 2017 ensimmäisellä neljänneksellä. Se on ilmoittanut myös olevansa sitoutunut harkitsemaan liittymistä kidutuksen vastaiseen yleissopimukseen.

Tulevaisuuden haasteita ovat muun muassa vankilaolot, tuomioistuinten jatkuvat käsittelyruuhkat, lasten hyväksikäyttö, sukupuoliperusteinen väkivalta ja epätasa-arvo, haavoittuvien ryhmien (mukaan lukien hltbi-ihmiset) syrjintä ja ihmiskauppa sekä poliisi- ja oikeusalan uudistus ja vastuuvollisuus väitetyistä laittomista teloituksista, liiallisesta voimankäytöstä ja huonosta kohtelusta. Kansainvälisen ja kansallisen lainsäädännön ratifioiminen ja täytäntöönpano on monialainen haaste.

Meksikon yhdysvallat

Monien tahojen ponnisteluista huolimatta Meksiko kärsi raportointikauden aikana yhä vakavammista ihmisoikeusongelmista, joita olivat muun muassa laittomat teloitukset, kidutus ja tahdonvastaiset katoamiset, poliisiin ja armeijan osallisuus näihin väitettyihin väärinkäytöksiin, ihmisoikeuksien puolustajiin kohdistuva väkivalta (ainakin 15 toimittajaa surmattiin) ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvät rikokset, korruptio, salaiset sopimukset ja rankaisemattomuus. Maassa raportoitiin mielivaltaisista pidätyksistä, huonoista vankilaoloista, maahanmuuttajien hyväksikäytöstä ja lähisuhdeväkivallasta. Opettajien yhdistysten protesteihin Oaxacassa, Chiapasissa ja Guerrerossa liittyi väkivaltaisuuksia, jotka vaativat lukuisia kuolonuhreja.

Monenvälisellä tasolla Meksiko taas omaksui aktiivisen roolin kansainvälisillä ihmisoikeusfoorumeilla edistäen EU:n ja Meksikon yhteisen edun mukaisia aiheita, kuten yritystoiminta ja ihmisoikeudet, terrorismin torjunta, kuolemanrangaistuksen poistaminen, kiusaamisen estäminen ja Agenda 2030.

Vakiintuneet NGO:t julkaisivat kriittisiä raportteja kidutuksesta ja seksuaalisesta hyväksikäytöstä, maahanmuuttajien epävarmasta tilanteesta ja väitetyistä rikoksista ihmisyyttä vastaan huumeiden vastaisessa taistelussa. Lisäksi kansallinen ihmisoikeuskomissio julkaisi kriittisen raportin laittomista teloituksista Michoacánin osavaltiossa.

Joulukuussa 2016 kansallinen ihmisoikeuskomissio teki OHCHR:n paikallisen toimiston kanssa yhteisen tutustumisvierailun Guerreroon, minkä jälkeen ne vaativat osavaltion ja liittovaltion viranomaisia ryhtymään selkeisiin ja koordinoituihin toimenpiteisiin rankaisemattomuuden lopettamiseksi.

Amerikan valtioiden ihmisoikeustoimikunnan (IACHR) vuonna 2015 tekemän vierailun jälkeinen kertomus Meksikon ihmisoikeustilanteesta julkaistiin 2. maaliskuuta 2016. Vaikka IACHR:n raportissa pantiin merkille huomattavat lainsäädännölliset ja institutionaaliset parannukset, siinä kiinnitettiin huomiota myös syvälle juurtuneeseen rankaisemattomuuteen (98 %), laajalle levinneeseen väkivaltaan (joka liittyy usein asevoimien läsnäoloon alueilla, joilla esiintyy enemmän järjestäytyntä rikollisuutta, huumekauppaa ja konflikteja) ja tahdonvastaisiin katoamisiin monissa osissa Meksikoa.

Tutkinta ja oikeudelliset menettelyt korkean profiilin tapauksissa (Iguala, Tlatlaya jne.) eivät yleensä vastaa odotuksia, ja raportissa esitettiin epäilyksiä viranomaisten tapahtumista esittämien versioiden suhteen ja kyseenalaistettiin oikeusprosessit.

Tätä taustaa vasten Meksikon viranomaiset vaikuttivat yhä turhautuneemmilta kansainvälisten ihmisoikeuselinten kriittisiin raportteihin, koska tarkastelussa ei niiden mielestä huomioitu riittävästi hallituksen uudistuksia ja aloitteita, joilla pyritään parantamaan ihmisoikeustilannetta.

24. huhtikuuta 2016 julkaistussa Igualan tapausta tutkineen eri alojen riippumattomien asiantuntijoiden ryhmän (IGIE) loppuraportissa hylättiin virallinen versio 43 kadonneen opiskelijan kohtalosta Ayotzinapassa ja esitettiin suosituksia. Korkean edustajan tiedottaja pani tämän jälkeen antamassaan julkilausumassa merkille IGIE:n suorittaman perusteellisen työn ja ilmaisi luottamuksensa siihen, että Meksikon viranomaiset ottavat suositukset huomioon ja että ne perustavat tehokkaan seurantamekanismin yhteistyössä IACHR:n kanssa. Yksityiskohdat IACHR:n osallistumiseksi Igualan tapauksen tutkintaan hyväksyttiin 9. syyskuuta 2016. Uuden mekanismin, jota koordinoi IACHR:n Meksikon raporttija, toimikunnan jäsen Enrique Gil Botero, ensimmäinen vierailu Meksikoon järjestettiin marraskuussa 2016. Meksikon kokonaisuudessaan rahoittaman seurantamekanismin käyttöönottoa voidaan pitää myönteisenä kehityksenä, vaikka sen toiminta-ala onkin rajallinen.

Kansallisessa lainsäädännössä tapahtui positiivista kehitystä, kuten uuden rikosoikeusjärjestelmän sekä nuorten kattavaa rikosoikeusjärjestelmää koskevan kansallisen lain ja rikosoikeudellista täytäntöönpanoa koskevan kansallisen lain voimaantulo. Lisäksi hyväksyttiin kansallinen korruptiontorjuntajärjestelmä. Näillä toimenpiteillä pyritään ratkaisemaan suuria yleiseen turvallisuuteen liittyviä ongelmia ja torjumaan järjestäytyntä rikollisuutta, rankaisemattomuutta ja korruptiota sekä puuttumaan ihmisoikeushaasteisiin.

Tätä taustaa vasten EU tehosti ponnistelujaan ja onnistui ylläpitämään hedelmällisen vuorovaikutuksen sekä Meksikon viranomaisten että kansalaisjärjestöjen kanssa. EU:n ihmisoikeusprioriteetteihin kuuluvat tahdonvastaisten katoamisten ja kidutuksen torjunta, ihmisoikeuksien puolustajien ja toimittajien suojelu, naisten oikeudet ja haavoittuvat ryhmät, taloudelliset, sosiaaliset sekä kulttuuriin ja ympäristöön liittyvät kysymykset, muun muassa yritystoiminta ja ihmisoikeudet, ja kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien parantaminen.

Korkea edustaja keskusteli ihmisoikeuksista vieraillessaan Méxicossa 24.–25. toukokuuta 2016 ja käynnistäessään EU:n ja Meksikon korkean tason turvallisuus- ja oikeusvuoropuhelun toisen kierroksen, jossa käsiteltiin turvallisuutta ja laajempia oikeusvaltiokysymyksiä, järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa ja rikosoikeuden uudistusta. EU:n ja Meksikon kuudes korkean tason ihmisoikeusvuoropuhelu järjestettiin kesäkuussa 2016 Brysselissä. Sen puheenjohtajina toimivat ihmisoikeuksista vastaava EU:n erityisedustaja Stavros Lambrinidis ja monenvälisistä asioista vastaava Meksikon varaministeri Miguel Ruiz Cabañas. Keskustelut olivat avoimia, vilpittömiä ja hedelmällisiä, ja niissä käsiteltiin kidutukseen, katoamisiin, perusteettomaan voimankäyttöön ja ihmisoikeuksien puolustajien suojeluun liittyviä kysymyksiä.

Korkean tason vuoropuhelua edelsi EU:n ja Meksikon neljäs kansalaisyhteiskuntaseminaari, joka tarjosi tilaisuuden interaktiiviseen vuoropuheluun seuraavista neljästä aiheesta: oikeusvaltion vahvistaminen, haavoittuvat ryhmät (muuttajat ja maan sisäisesti siirtymään joutuneet henkilöt), yritystoiminta ja ihmisoikeudet sekä ihmisoikeuksien puolustajien ja toimittajien suojelu. Osallistujat tekivät joukon päätelmiä ja laativat suosituksia, jotka esitettiin korkean tason vuoropuhelun aluksi. Osapuolet sopivat teknisen tason jatkotoimista.

EU:n Meksikon-edustusto lujitti yhteistyötään NGO:iden kanssa muun muassa mielivaltaisiin pidätyksiin, tahdonvastaisiin katoamisiin, kidutukseen ja toimittajien ja ihmisoikeuksien puolustajien suojeluun liittyvissä kysymyksissä. EU:n ja jäsenvaltioiden edustustot jatkoivat säännöllistä työtään ihmisoikeuksien puolustajien parissa asiaa koskevien paikallisten suuntaviivojen mukaisesti. Kokouksia järjestettiin myös ulko- ja sisäministeriöissä työskentelevien liittovaltion viranomaisten korkean tason edustajien kanssa.

EU:n edustusto otti yhteistyössä Suomen suurlähetystön kanssa esille Oaxacassa vuonna 2010 surmatun, paikallisia ihmisoikeuksien puolustajia tukeneen suomalaisen Jyri Jaakkolan tapauksen. EU:n edustusto ja EU:n jäsenvaltiot antoivat kaksi paikallista julkilausumaa: helmikuussa tuomittiin toimittaja Anabel Floresin murha ja joulukuussa toimittaja Jesús Adrián Rodríguez Samaniegon murha. Myös vuoden aikana tapahtuneita 14 muun toimittajan murhia pahoiteltiin. Ruotsin suurlähetystö järjesti yhteistyössä EU:n edustuston ja Pohjoismaiden kanssa seminaarin sananvapaudesta ja toimittajien suojelusta.

Lehdistössä ja sosiaalisessa mediassa julkaistiin useita artikkeleita ja lausumia merkittävänä ajankohtina, kuten ihmisoikeuksien päivänä ja naisiin kohdistuvan väkivallan lopettamiseksi vietettynä päivänä.

Ihmisoikeuksien suojeleminen ja edistäminen on edelleen prioriteettina myös EU:n ja Meksikon aihekohtaisessa yhteistyössä. EU ja Meksiko sopivat korkean tason ihmisoikeusvuoropuhelun puitteissa vahvistavansa yhteistyötään seuraavilla viidellä alalla: kidutuksen estäminen ja torjunta (asiantuntijoiden kouluttaminen ja sertifiointi Istanbulin pöytäkirjan soveltamiseksi), tahdonvastaiset katoamiset (tietokantojen laajentaminen), ihmisoikeuksien puolustajien ja toimittajien suojeleminen (nykyisen mekanismin kehittäminen), lasten ja nuorten ihmisoikeudet sekä ihmisoikeudet ja yritystoiminta. EU:n edustusto on tehnyt kansalaisjärjestöjen kanssa yhteistyötä näillä viidellä alalla useiden ehdotuspyyntöjen kautta ja toisen sosiaalisen yhteenkuuluvuuden laboratorion puitteissa.

Aloja, joilla edistystä on saavutettava, ovat ihmisoikeuksien puolustajien ja kansalaisten suojeleminen laittomilta teloituksilta, tahdonvastaiselta katoamiselta, kidutukselta ja huonolta kohtelulta sekä rikollisuuden torjunta ja rikoksiin syyllistyneiden tehokas syytteen esittäminen. Muita haasteita ovat korruption, salaisten sopimusten ja rankaisemattomuuden torjunta, turvallisuusjoukkojen ja virkamiesten toiminta, oikeusprosessi, naisten ja lasten oikeuksien loukkaukset, ihmiskauppa ja haavoittuvien vähemmistöjen oikeudet. Asianmukaisen lainsäädännön kehittäminen ja etenkin sen täytäntöönpano on edelleen yksi keskeisistä ja kiireellisistä haasteista.

Nicaraguan tasavalta

Vuonna 2016 useilla aloilla, kuten sosioekonomisten oikeuksien ja kansalaisten turvallisuuden alalla saavutettua hyvää edistymistä varjostivat puutteet presidentin- ja parlamenttivaalien järjestämisessä. Kansainvälisten vaalitarkkailijoiden puuttumista kritisoitiin, samoin kuin tuomioistuinten päätöksiä, joilla estettiin joidenkin poliittisten ryhmien osallistuminen vaaleihin. Toisaalta vaaliuudistus, jonka mukaan puolet kunkin puolueen parlamenttivaaliehdokkaista tulee olla naisia, oli edistysaskel sukupuolten tasa-arvossa. Myönteisenä askeleena pidettiin myös OAS:n ja Nicaraguan hallituksen välillä vaalien jälkeen aloitettua vuoropuhelua demokraattisten instituutioiden vahvistamisesta.

EU:n ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevinä prioriteetteina Nicaraguassa on tukea pyrkimyksiä parantaa oikeusvaltiota edelleen (avoimuus, tehokkuus, vastuuvollisuus); edistää sukupuolten tasa-arvoa ja hlbt-ihmisten ihmisoikeuksia sekä torjua sukupuoliperusteista väkivaltaa ja syrjintää; kannustaa aktiivisesti kansalaisyhteiskuntaa ihmisoikeuksien edistämässä ja suojelemisessa ja kansallista kehitysohjelmaa koskeviin toimintapoliittisiin keskusteluihin osallistumisessa; edistää haavoittuvimpien ryhmien sosiaalisia ja koulutusta ja terveydenhuoltoa koskevia oikeuksia kehitysyhteistyön avulla sekä tukea aloitteita nuorten valmiuksien kehittämiseksi ja heidän sosiaalisen tietoisuutensa lisäämiseksi sekä lasten oikeuksien suojelemiseksi.

Eräät kansalaisjärjestöt raportoivat väitetyistä sananvapauden rajoituksista ja valittivat tiedotusvälineiden lisääntyneestä keskittymisestä sekä turvallisuusjoukkojen liialliseksi väitetyistä voimankäytöstä mielenosoituksissa. Alkuperäiskansojen oikeudet olivat edelleen huolenaiheena miskiittoyhteisöissä, jolle IACHR myönsi lisää suojelutoimenpiteitä vuonna 2016. Nicaraguan uuden ihmisoikeusasioiden syyttäjän virasto järjesti muutamia merkittäviä tapahtumia, joilla pyrittiin edistämään vuoropuhelua ja ymmärrystä sekä estämään uusia välikohtauksia. Infrastruktuurihankkeiden vaikutus viljelymaihin huolestuttaa useita kansalaisjärjestöjä ja maaseutuyhteisöjä. Sukupuoliperusteinen väkivalta on edelleen ongelma.

Kansalaisten turvallisuudesta huolehditaan edelleen asianmukaisesti ennaltaehkäisyyn ja vuoropuheluun perustuvan yhteisöllisen järjestelmän avulla. Viranomaisten toimet rikollisuuden hillitsemiseksi alueella ovat osoittautuneet huomattavan tehokkaiksi, erityisesti verrattuna naapurimaihin. Merkittävää edistymistä on havaittu myös useiden keskeisten sosioekonomisten oikeuksien alalla, muun muassa terveydenhoidossa ja koulutuksessa.

EU hyödynsi edelleen kaikkia mahdollisia kanavia ihmisoikeus- ja demokratiavuoropuhelun käymiseksi Nicaraguassa. Vaaliprosessiin vaikuttavien oikeudellisten päätösten osalta korkean edustajan tiedottaja antoi julkilausuman, jossa korostetaan oikeusvaltion, demokraattisen moniarvoisuuden ja sananvapauden merkitystä⁸⁶. Vaalien lopullisista tuloksista annetussa julkilausumassa EU piti valitettavana sitä, että vaaliprosessi ei ollut mahdollistanut kaikkien Nicaraguan poliittisten voimien rajoittamatonta osallistumista, ja kritisoi vaalitarkkailuvaltuuskuntien puuttumista⁸⁷.

Ihmisoikeuksien puolustajia on tuettu ylläpitämällä säännöllisiä yhteyksiä Nicaraguassa ja Brysselissä toimiviin aktivisteihin.

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukeaan hankkeille, joita rahoitetaan EIDHR-välineestä ja DCI-välineen alaisesta aihekohtaisesta NSA-LA -ohjelmasta. Kolme ehdotuspyyntöä julkaistiin paikallistason kestävään kehitykseen sekä väkivallan ja syrjinnän torjuntaan liittyvien hankkeiden valitsemiseksi. Käynnissä on yhteensä 45 hanketta, joilla puututaan seuraaviin kysymyksiin: kansalaisten osallistuminen, restoratiivinen oikeus nuorten rikoksenteekijöiden tapauksessa, vammaisten oikeudet, Karibian rannikkoalueeseen keskittyvä ihmisoikeuksien edistäminen, naisten ja hlbt-ihmisten ihmisoikeudet sekä lasten oikeudet.

Nicaragua on allekirjoittanut useimmat yleismaailmalliset ihmisoikeuksia koskevat oikeudelliset välineet ja tukee yleisesti ihmisoikeuksien edistämiseen tähtäviä monenvälisiä toimia. IACHR:n myöntämien suojelutoimenpiteiden puutteellinen täytäntöönpano ja hallituksen edustajien poissaolo IACHR:n kuulemisista vuonna 2016 olivat kuitenkin osoitus Nicaraguan haluttomuudesta yhteistyöhön kyseisen elimen kanssa. Nicaragua ei ole allekirjoittanut eikä ratifioinut ICC:n Rooman perussääntöä eikä liittynyt siihen.

⁸⁶ EU:n ulkosuhdehallinto, tiedottajan julkilausuma Nicaraguan viimeaikaisesta oikeudellisesta päätöksestä, 16. elokuuta 2016.

⁸⁷ EU:n ulkosuhdehallinto, tiedottajan julkilausuma Nicaraguan vaalien lopullisista tuloksista, 19. marraskuuta 2016.

Tulevan edistymisen haasteisiin kuuluvat demokraattisen kehityksen lisäparannukset, joilla sallitaan kaikkien poliittisten voimien osallistuminen vapaasti vaaliprosesseihin, erityisesti vuoden 2017 kunnallisvaaleja silmällä pitäen, tehostettu institutionaalinen tuki sukupuoliperusteisen väkivallan uhreille, lasten oikeudet sekä sananvapauden ja rauhanomaisen mielenosoittamisen oikeuden kunnioittaminen jatkossakin.

Panaman tasavalta

Yleisesti ottaen ihmisoikeuksia kunnioitetaan, mutta joitain merkittäviä haasteita on jäljellä. Panama on täysimittainen ja vakaa demokratia, jossa on aktiivinen kansalaisyhteiskunta. Vaaleja järjestetään säännöllisesti, ja niiden katsotaan olevan vapaita ja oikeudenmukaisia. Ihmisoikeuksien suojelua koskevat institutionaaliset ja oikeudelliset puitteet ovat yleisesti ottaen riittävät. Panama noudattaa näissä asioissa samankaltaista toimintamallia kuin EU. Joitakin merkittäviä puutteita kuitenkin yhä on, ja ne liittyvät muun muassa haavoittuvien ryhmien oikeuksiin, sosioekonomisiin oikeuksiin, korruptioon, oikeuskäsittelyjen viivästymisiin ja vankilaoiloihin.

Vankeus- ja pidätysoloihin liittyy Panamassa merkittäviä haasteita. UNODC:n mukaan Panamassa vapautensa menettäneistä henkilöistä 70:tä prosenttia ei ole tuomittu. Tämä johtuu lähinnä oikeuskäsittelyjen viivästymisistä ja pitkistä tutkintavankeusajoista, jotka ovat joissain tapauksissa pidempiä kuin väitetystä rikoksesta määrättävä enimmäisrangaistus. Lisäksi vankiloiden tilanahtausongelmaa on kiireellisesti lievennettävä (täysi-ikäisten vankien lukumäärä ylittää suuresti maan vankilakapasiteetin) ja vankilaoiloja parannettava. Valituksissa korostetaan lääkintäapua, hygieniaa, virkailijoiden harjoittamaa huonoa kohtelua ja yhteiskuntaan sopeuttamismahdollisuuksien puutetta. Myös vankilavirkailijoiden työolot kaipaavat parannusta.

Tilannetta on kuitenkin pyritty parantamaan. Rikosoikeuden akkusatorinen järjestelmä – Panaman rikoslakijärjestelmän tärkein uudistus – on jo vähentänyt oikeuskäsittelyjen viivästymisiä. Vankien ja pidätettyjen oikeuksia koskevan, kunnioitukseen, turvallisuuteen ja uudelleen sopeuttamiseen perustuvan järjestelmän uudistus on käynnissä. Toimintasuunnitelmasta on sovittu, ja se on pantava täytäntöön nopeasti ja tehokkaasti.

EU tukee näitä toimia. Prioriteetteja ovat vankila- ja pidätysolojen ja erityisesti tutkintavankeusolojen parantaminen; lakia rikkoneiden alaikäisten ihmisoikeudet, kuntoutus ja yhteiskuntaan sopeuttaminen; sukupuolten tasa-arvo, väkivalta ja syrjintä; haavoittuvien ryhmien syrjintä sekä kansainväliset työnormit valtion tasolla ja yksityisellä sektorilla (yritysten yhteiskuntavastuu). EU:n rahoittamalla turvallisuusyhteistyötä Panamassa koskevalla 28 miljoonan euron hankkeella (SECOPA) lisätään valmiuksia tarjota kuntouttamista ja uudelleen sopeuttamista, parannetaan vankilahenkilöstön koulutusjärjestelmää ja tuetaan ammattiuran luomista. Hankkeessa myös rahoitetaan lain kanssa ongelmiin joutuneiden alaikäisten innovatiivisen kuntoutuskeskuksen rakentaminen loppuun ja kehitetään nykyaikainen vankien laskentajärjestelmä.

Joulukuussa 2016 käynnistettiin kaksi muuta EIDHR:stä rahoitettavaa hanketta, joista toisen tavoitteena on suojella ja edistää alaikäisten ihmisoikeuksia, kuntouttamista ja uudelleen sopeuttamista ja toinen keskittyy alkuperäisyhteisöihin kuuluvien, lain kanssa ongelmiin joutuneiden alaikäisten oikeuksiin ja kuntouttamiseen. Panama on myös yksi EU:n EIDHR:stä rahoittaman hankkeen edunsaajista. Hankkeen tarkoituksena on tukea kauppakumppaneita, GSP+-edunsaajamaat mukaan luettuina, jotta ne panisivat tosiasiallisesti täytäntöön kansainväliset työelämän normit ja noudattaisivat ilmoitusvelvollisuuksia.

Muuttajien lisääntynyt määrä ja Costa Rican päätös olla päästämättä heitä maahan on asettanut uusia haasteita. Panaman presidentti on pyytänyt vahvempaa kansainvälistä tukea ja luvannut taata muuttajien ihmisarvoisen kohtelun.

Noin 10 prosenttia panamalaisista kuuluu alkuperäisyhteisöihin. Vaikka näiden yhteisöjen suojelemiseksi on toteutettu toimia ja annettu lainsäädäntöä, paljon on vielä tehtävä heidän elinolojensa, julkisiin palveluihin pääsyä ja tasapuolisen kohtelunsa parantamiseksi, erityisesti terveydenhuoltoalalla ja maa- ja metsätalouden osalta. Useita erityisohjelmia ollaan toteuttamassa. EU rahoittaa kahdenvälistä hanketta "Apoyo a la Cohesión Social" (COHESAL – 10 milj. euroa), joka sisältää monia toimia alkuperäiskansojen ja niitä edustavien järjestöjen tueksi ja jonka epäsuorana tavoitteena on myös suojella maan köyhimmillä alueilla elävän yhteisön taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia hajauttamalla hallintoa ja rahoittamalla paikallisia hankkeita.

ILO:n normien valvontaelimet tarkastelivat edelleen yhdistymisvapautteen liittyviä puutteita, jotka todettiin marraskuussa 2016 erittäin vakaviksi ja kiireellisiksi.

Haasteita ja edistymistä kaipaavia aloja ovat korruption torjunta, vankiloalojen ja tukintavankeuden parantaminen, sosioekonomiset oikeudet sekä haavoittuvien vähemmistöjen, alkuperäiskansojen, naisten ja lasten oikeuksien takaaminen.

Paraguayn tasavalta

Paraguaylla on yleisesti ottaen hyvä muodollinen perusta ihmisoikeuksien suojelulle. Tiedonsaantia ja julkishallinnon avoimuutta koskevaa lainsäädäntökehystä on viime vuosina parannettu.

Kansallisen ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman toteuttaminen on kuitenkin viivästynyt, mikä on rajoittanut tarvittavaa instituutioiden vahvistamista. Haasteena on edelleen varmistaa, että ihmisoikeuslainsäädäntö pannaan täytäntöön järjestelmällisesti ja tehokkaasti.

EU keskittyi vuonna 2016 vahvistamaan tietoisuutta ja kampanjointia, parantamaan haavoittuvien ryhmien suojelua, puuttumaan tasa-arvokysymyksiin ja syrjintään sekä tukemaan demokratian vakiinnuttamista muun muassa vaaliprosessien parantamisen avulla. Muita EU:n prioriteetteja ovat ihmisoikeuksien institutionalisoimisen edistäminen, oikeuslaitoksen uudistus, kidutuksen estäminen, vankeinhoitojärjestelmän parantaminen, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta sekä avoimuuden parantaminen entisestään. EU:n Paraguayn-edustusto on yksi pilottiedustustoista, jotka on valittu lisäämään EU:n demokratiatuen johdonmukaisuutta ja vaikuttavuutta EU:n demokratiatukea koskevan toimintaohjelman mukaisesti.

Paraguayn ihmisoikeusongelmiin kuuluvat erityisesti naisiin kohdistuva väkivalta ja syrjintä, lapsityövoima, pakkotyö ja oikeusjärjestelmän heikko toiminta, kuten huonot vankila- ja tukintavankeusolot. Myös vähemmistönä olevan alkuperäisväestön oikeuksien suojelua on tarpeen lujittaa. Laajana rehottava korruptio aiheuttaa edelleen huolta.

Paraguay toteutti vuonna 2016 useita toimia ihmisoikeustilanteen parantamiseksi. Pitkien viivästysten jälkeen parlamentti valitsi marraskuussa uuden oikeusasiamiehen ja hyväksyi joulukuussa lainsäädäntöä naisten suojelemiseksi väkivallalta.

EU kävi Paraguayn kanssa edelleen ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja eri yhteyksissä, muun muassa seuraamalla Paraguayn ihmisoikeussitoumuksia GSP+-tullietuusjärjestelmän puitteissa. Lisäksi EU:n edustusto jakoi kansalaisyhteiskunnan kumppaniensa välityksellä EU:n suuntaviivat ihmisoikeuksien puolustajista ja muita asiaankuuluvia tietoja EU:n tuesta.

EU jatkoi yhteydenpitoa kansalaisjärjestöjen kanssa. Se julkaisi elokuussa ehdotuspyynnön, jonka tavoitteena oli tukea kansalaisjärjestöjen aloitteita poliittiseen prosessiin osallistumisen parantamiseksi. Erityisenä painopisteenä on naisten, nuorten, alkuperäiskansojen ja vammaisten osallistumisen ja edustuksen lisääminen.

EU myönsi vuonna 2016 edelleen rahoitustukea DCI:n ja EIDHR:n kautta. Heinäkuussa käynnistettiin EIDHR:n puitteissa ehdotuspyyntö 0,9 miljoonan euron arvoisesta hankkeesta, jossa käsitellään sukupuolten tasa-arvokysymyksiä, etenkin lähisuhdeväkivaltaa ja naisten poliittista osallistumista. Lokakuussa EU tuki naisasioista vastaavaa ministeriötä kahdella tutkimuksella, joissa arvioitiin väkivallan uhreiksi joutuneille naisille tarjottavien kansallisten ja alueellisten hoitopalvelujen vaikutusta. Myös demokratia, osallistuminen ja instituutioiden vahvistaminen ovat EU:n Paraguaylle antaman kahdenvälisen kehitysavun prioriteettialoja vuosina 2014–2020. Tässä yhteydessä käynnistettiin heinäkuussa hanke, jossa tarjotaan valmiuksien kehittämistä vaalihallinnolle ja vahvistetaan haavoittuvien ryhmien (naiset, nuoret, alkuperäiskansat ja vammaiset) osallistumista ja edustusta.

Paraguay on yksi EU:n EIDHR:stä rahoittaman hankkeen edunsaajista. Hankkeen tarkoituksena on tukea kauppakumppaneita, GSP+-edunsaajamaat mukaan luettuina, jotta ne panisivat tosiasiallisesti täytäntöön kansainväliset työelämän normit ja noudattaisivat ilmoitusvelvollisuuksia.

Monenvälisten yhteyksien alalla Paraguay on ratifioinut kaikki keskeiset kansainväliset ja alueelliset ihmisoikeussopimukset. Maa teki tiivistä yhteistyötä UPR-arvioinnin yhteydessä tammikuussa 2016 ja hyväksyi lähes kaikki 140 suositusta. Paraguay on YK:n ihmisoikeusneuvoston jäsen vuosina 2015–2017.

Tuleviin haasteisiin kuuluvat osallistavan mekanismin perustaminen alkuperäiskansojen kuulemiseksi ja maa-alojen palauttaminen alkuperäisyhteisöille Amerikan valtioiden ihmisoikeustuomioistuimen tekemien kolmen päätöksen mukaisesti. Paraguayn on myös vähennettävä tutkintavankien suurta osuutta ja parannettava huonoja vankilaoloja. Lisätoimet ovat tarpeen myös naisten ja lasten oikeuksien vahvistamiseksi, pakkotyön ja lapsityövoiman, kuten kotitalouksien palkattoman lapsityövoiman (*criadazgo*) käytön poistamiseksi, teiniraskauksien suureen määrään puuttumiseksi sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien vahvistamiseksi yleensä.

Perun tasavalta

Vuosi 2016 oli Perussa demokraattisten uudistusten vuosi presidentin- ja parlamenttivaalien ansiosta. EU tuki prosessia onnistuneesti vaalitarkkailuvaluuskunnan avulla. Vaaliprosessi käynnisti vilkkaan julkisen ja tiedotusvälineissä käydyn keskustelun, mutta tulokset hyväksyttiin demokraattisesti. EU:n vaalitarkkailuvaluuskunnan yleinen päätelmä oli, että Peru saavutti onnistuneesti tärkeän demokraattisen rajapyykin viemällä päätökseen neljännet perättäiset demokraattiset vaalinsa, mihin se ei ollut koskaan aiemmin päässyt, mutta että kattava ja kestävä poliittinen ja vaaliuudistus on tarpeen demokraattisen hallintotavan ja poliittisten puolueiden vahvistamiseksi sekä luottamuksen lujittamiseksi vaalielinten työtä kohtaan.

EU:n ihmisoikeusprioriteetteja Perussa olivat edelleen taloudelliset ja sosiaaliset oikeudet, ottaen huomioon maassa yhä vallitsevat suuret alueelliset ja sosiaaliset erot, sosiaalisten konfliktien ehkäiseminen, naisten ja vähemmistöjen, etenkin alkuperäiskansojen ja hlbt-yhteisön syrjintä, oikeuden saatavuus, ihmisoikeuksien puolustajat, joista osa kohtaa pelottelua, uhkailua ja muita väkivallan muotoja, sekä ihmiskauppa ja lapsityövoima. ILO tarkasteli edelleen työelämän perusnormien, erityisesti yhdistymisvapauden toteutumista.

Perun kanssa käytävää teknistä vuoropuhelua jatkettiin vuonna 2016, kun lokakuussa pidettiin uuden hallituksen kanssa järjestyksessä kolmas ihmisoikeuksia käsittelevä kokous. Siinä käsiteltyjä kysymyksiä olivat vaalien jälkeinen uudistusprosessi, ihmisoikeuksia koskeva uuden hallituksen työsuunnitelma sekä uuden ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman laatiminen, yritystoiminta ja ihmisoikeudet sekä EU:n tuki yritysten yhteiskuntavastuuta koskevan kansallisen toimintasuunnitelman laatimiseksi, sukupuoliperusteista väkivaltaa koskevan tietojenvaihdon jatkaminen, pakolaisten ja muuttoliikkeen tilanne sekä monenvälisen asialistan aiheet. Työtä jatkettiin myös vuoropuhelun vakiinnuttamiseksi vuonna 2017 virallisen toimeksiannon avulla.

Paikallistasolla EU:n edustusto piti tiiviisti yhteyttä kansalaisjärjestöihin, oikeusasiamiehen toimistoon ja valtiollisiin elimiin ihmisoikeustilanteesta, ihmisoikeuksien puolustajista ja alkuperäiskansoista. Se viestitti jatkuvasti yksittäisten tapausten seurannasta.

EU:n myöntämän EIDHR-rahoituksen määrä vuonna 2016 oli 1,2 miljoonaa euroa, ja se kattoi neljä uutta, ihmisoikeuksien puolustajiin ja sukupuoliperusteiseen väkivaltaan keskittyvää Perussa toteutettavaa ihmisoikeushanketta.

Peru oli kansainvälisillä foorumeilla edelleen luotettava kumppani, joka äänesti EU:n kantoja tiiviisti mukaillen. Perun seuraava UPR-arviointi tapahtuu marraskuussa 2017.

Saint Kitts ja Nevisin federaatio

Saint Kitts ja Nevis kärsii vakavista kansalaisten turvallisuuteen liittyvistä haasteista, erityisesti jengirikollisuudesta, suhteellisen suuresta henkirikosten määrästä ja verrattain korkeista raiskaus- ja pikkurikollisuusluvuista. Vuonna 2016 pyrittiin tehostamaan lasten suojelua ja parantamaan huonoja vankilaoloja, kuten tilanahtautta, jotka ovat jatkuvasti ongelmana. Muita Saint Kitts ja Nevisin suurimpia ihmisoikeusongelmia ovat naisiin kohdistuva väkivalta, lasten hyväksikäyttö, hlbt-ihmisten syrjintä ja kuolemanrangaistuksen jatkuva laillisuus. Oikeuslaitoksen toimintaa on parannettava tuomioistuinten merkittävien käsittelyviiveiden purkamiseksi.

Hallitus jatkoi pyrkimyksiään vahvistaa lastensuojelujärjestelmiä perustamalla uudelleen ehdonalaisuuksia ja lasten hyvinvointia käsittelevän lautakunnan. Se jatkoi myös vuosittaisia ohjelmiaan, joita ovat esimerkiksi St Christopher -lastenkodille annettava tuki, sijaisperheohjelma ja lasten hyväksikäytön ehkäisemisen teemaviikko. Lapsia koskevan pöytäkirjan luonnos on yleisen syyttäjän arvioitavana. Ruumiillisen rangaistuksen käyttö on Saint Kitts ja Nevisin kouluissa edelleen laillista.

Terveysministeriö on laatinut lähisuhdeväkivaltaa koskevan pöytäkirjan Yleisamerikkalaisen terveysjärjestön (PAHO) avustuksella. Myös tasa-arvoasioiden osasto on työstänyt kansallista pöytäkirjaa, jossa käsitellään lähisuhdeväkivaltaa. Se on ollut yleisen syyttäjän arvioitavana, ja se esitetään hallituksen hyväksyttäväksi vuonna 2017. Pöytäkirja on tarkoitettu resurssi- ja viiteasiakirjaksi, ja siinä esitetään kaikkien asiaan liittyvien viranomaisten rooli ja vastuu. Näin ollen se kattaa poliisin, sukupuolten tasa-arvoasioiden osaston, terveydenhuollon toimintayksiköt, sosiaalipalvelut, oikeusavun, oikeusasiamiehen toimiston, NGO:t ja tuomioistuimen.

Pääministeri Harris ilmoitti maaliskuussa 2016, että uudelle vankilalle, jonka pitäisi lieventää maan nykyisen vankilan tilanahtautta ja ankeita oloja, on löydetty sijoituspaikka. Vaikka vankien lukumäärä on vähentynyt, laitoksen käyttöaste ylittää edelleen sen kapasiteetin. Noin puolet vangeista on tutkintavankeudessa, koska maan rikosoikeusjärjestelmä kärsii merkittävästä käsittelyviiveistä. Kuolemanrangaistus on Saint Kitts ja Nevisissä edelleen laillinen, vaikka teloituksia ei olekaan pantu täytäntöön vuoden 2008 jälkeen.

EU jatkoi yhteistyötään Saint Kitts ja Nevisin viranomaisten kanssa keskeisten ihmisoikeuskysymysten alalla. Virallinen yhteydenotto tehtiin YK:n yleiskokouksen kolmannen komitean välityksellä. Aihekohtaisista budjettikohdista, kuten EIDHR-ohjelmasta ja itäisen Karibian alueella toteutettavasta CSO-LA -ohjelmasta rahoitettavat EU:n hankkeet eivät tällä hetkellä kohdistu erityisesti Saint Kitts ja Nevisiin, vaikka maa voikin hyötyä välillisesti alueella toteutettavissa hankkeissa kehitetyistä tiedotustoimista ja parhaista käytännöistä, etenkin lähisuhdeväkivallan alalla (esim. oppimispelit, joita asetetaan alueen oppilaitosten käyttöön helpottamaan asenteiden ja käyttäytymisen muutosta, tutkimustulokset, suuntaviivat lähisuhdeväkivaltaa koskevia säädöksiä tai toimintasuunnitelmia varten ja yhdenmukaistetut raportointiprotokollat keskeisille sidosryhmille sekä koulutusmateriaalit ja -ohjelmat alan ammattilaisille).

Saint Lucia

Saint Lucian hallitus vaihtui 6. kesäkuuta 2016 pidettyjen vaalien jälkeen. Kysymys laittomista teloituksista, joihin poliisin väitettiin syyllistyneen vuosina 2010–2011, oli näkyvästi esillä ennen äänestystä. Näiden väitteiden johdosta toteutetut jatkotoimet ja tutkinta olivat vuonna 2016 edelleen EU:n ihmisoikeusalan prioriteettina Saint Luciassa. Muita haasteita olivat naisiin kohdistuva väkivalta, hlbt-ihmisten syrjintä, lasten psyykinen, fyysinen ja seksuaalinen hyväksikäyttö sekä oikeuskäsittelyn hitaus. Kuolemanrangaistus on yhä kirjattu lakiin. Poliisin toiminta herättää edelleen huolta.

Oikeustapausten ruuhkautuminen ja väitettyjen laittomien teloitusten puutteellinen tutkinta heikentävät oikeusalan tilannetta. Uusi pääministeri Chastanet (kesäkuu 2016) ilmoitti aikovansa perustaa kolmijäsenisen "tuomioistuimen" määrittelemään oikeudellisesti kestävä tavan käsitellä asiaa. Hän täytti kaksi keskeistä oikeuslaitoksen tointa – täyttämättä olleet yleisen syyttäjätöimen johtajan ja apulaisjohtajan toimet. Tilanahtaus on edelleen ongelma Bordelais'n rangaistuslaitoksessa, jossa noin puolet vangeista odottaa oikeudenkäyntiä. Saint Luciassa on vuodesta 1995 alkaen noudatettu kuolemanrangaistusta koskevaa tosiasiallista moratoriota, mutta mitään toimia ei ole toteutettu kuolemanrangaistuksen poistamiseksi.

Lähisuhdeväkivalta, lasten hyväksikäyttö ja hlbt-ihmisiin kohdistuva väkivalta ovat yhä vakavia yhteiskunnallisia ongelmia. Uhrin ovat usein haluttomia nostamaan syytteitä leimautumisen, koston tai uusien väkivaltaisuuksien pelossa. Maan mielenterveyskeskukseen perustettiin erillinen nuorten osasto psykiatrisia lapsipotilaita varten. Ruumiillinen rangaistus on edelleen laillinen. Tähän sekä muihin lapsia ja nuoria koskeviin, YK:n vuoden 2015 UPR-arvioinnissa havaittuihin ongelmiin on puututtava.

EU:n edustuston päällikkö sekä useiden EU-maiden suurlähettiläät tapasivat tammi- ja huhtikuussa entisen pääministeri Anthonyn kannustaakseen hallintoa asianmukaisesti oikeusprosesseihin väitettyjen laittomien teloitusten käsittelemiseksi. EU esitti kantansa tähän asiaan myös uudelle hallitukselle. Lisäksi YK:n yleiskokouksen kolmannen komitean puitteissa tehtiin virallinen yhteydenotto ihmisoikeuskysymyksiin liittyen. Saint Lucia kuuluu maihin, jotka ovat edunsaajina EU:n EIDHR:n puitteissa rahoittamissa hankkeissa lähisuhdeväkivallan torjumiseksi.

Saint Vincent ja Grenadiinit

Vaikka lähisuhdeväkivaltaa koskeva laki on ollut voimassa vuodesta 2015 lähtien, tehtävää on vielä paljon, jotta sukupuoliperusteista väkivaltaa saadaan tehokkaasti hillittyä, sillä se on lasten hyväksikäytön tavoin syvälle juurtunut yhteiskunnallinen ongelma. Täytäntöönpanoa koskevat kattavat suuntaviivat on vielä hyväksyttävä. Vapaaehtoinen seksuaalinen kanssakäyminen samaa sukupuolta olevien kesken on edelleen laitonta, vaikka asiaa koskevaa lainsäädäntöä ei pannakaan tiukasti täytäntöön. Kuolemanrangaistukseen on sovellettu tosiasiallista moratoriota, ja viimeinen teloitus on pantu täytäntöön vuonna 1995. Kuolemaantuomittujen osastolla on tällä hetkellä yksi henkilö. Vankiloiden ongelmia ovat väkivalta, henkilöstöpula, alipalkatut vartijat, aseiden ja huumeiden hallitsematon lisääntyminen, hiv:n/aidsin yleistyminen ja epähygieeniset olot. Nuorisorikolliset kärsivät vankeustuomioitaan samoissa tiloissa aikuisten vankien kanssa.

EU:n pääasialliset ihmisoikeusprioriteetit ovat lähisuhdeväkivalta, lasten psyykinen, fyysinen ja seksuaalinen hyväksikäyttö, hlbt-ihmisten syrjintä ja heihin kohdistuva väkivalta sekä oikeusvaltioon liittyvät kysymykset, kuten kuolemanrangaistuksen jatkuva laillisuus, oikeuslaitoksen ruuhkautuminen ja huonot vankilaolot.

Vuonna 2016 EU jatkoi paikallisviranomaisten kanssa tärkeitä ihmisoikeuskysymyksistä käymiään keskusteluja. Virallisia yhteydenottoja tehtiin kuolemanrangaistuksen kumoamisesta ja kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin liittyvien raportointijärjestelmien parantamisesta. Hankkeissa, joita EU parhaillaan rahoittaa EIDHR:n ja itäisen Karibian alueella toteutettavan CSO-LA -ohjelman puitteissa, puututaan lähisuhdeväkivaltaan ja edistetään kehitysvammaisten osallisuutta. Vaikka Saint Vincent ja Grenadiinit ei ole suoranaisesti näiden hankkeiden kohteena, maa voi hyötyä välillisesti alueellisista tiedotustoimista ja niissä kehitetyistä parhaista käytännöistä. Lisäksi vuonna 2016 sovittiin uudesta hankkeesta, joka pannaan maassa suoraan täytäntöön ja jonka tavoitteena on kestävä toimeentulon luominen maaseudun viljelijöille.

Saint Vincent ja Grenadiinit kävi toukokuussa 2016 läpi UPR-arvioinnin toisen kierroksen. Yhteensä 128 suosituksesta hyväksyttiin 75 ja pantiin merkille 53. Arvioinnin laatineet valtiot olivat tyytyväisiä edistykseen, jota oli saavutettu erityisesti naisten ja lasten oikeuksien alalla, mutta toivat esiin huolensa kuolemanrangaistuksen laillisuudesta, lasten ruumiillisesta kurittamisesta, homoseksuaalisuuden kriminalisoinnista, hlbt-yhteisöön kohdistuvasta väkivallasta ja syrjinnästä, naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja syrjinnästä sekä vankilaoloista. Kun UPR-arvioinnin tulokset hyväksyttiin YK:n ihmisoikeusneuvostossa syyskuussa, puhujat panivat merkille, että maahan oli perustettu kansallinen raportointimekanismi, joka vastaa myös YK:n ihmisoikeussopimuksilla perustettujen elinten laatimien raporttien jatkotoimista.

Surinamen tasavalta

Surinamen ihmisoikeuksien ja demokratian kokonaistilanteessa tapahtui vuonna 2016 sekä edistymistä että heikentymistä. YK:n UPR-arvioinnissa tunnustettujen edistysaskelten ohella maassa tapahtui myös kielteistä kehitystä.

Vuoden 1982 tapahtumia, joissa 15 opposition jäsentä teloitettiin laittomasti, käsitellyt oikeudenkäynti keskeytettiin vetoamalla Surinamen perustuslain pykälään 148, jossa säädetään, että hallitus voi erityistilanteissa antaa yleiselle syyttäjälle määräyksiä, jotka koskevat valtion turvallisuuden mukaisia syytetoimia. Toisaalta Surinamessa avattiin 10. joulukuuta 2016 ihmisoikeusinstituutti. Tämä myönteinen kehitys on kuitenkin asetettu kyseenalaiseksi instituutin riippumattomuutta oikeusministeriöstä ja poliisista koskevien epäilysten johdosta.

EU:n ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevia prioriteetteja sen suhteissa Surinameen ovat oikeudelliset kysymykset, lähisuhde- ja seksuaalinen väkivalta, ihmiskauppa ja hlbt-ihmisten ihmisoikeudet. Huolta aiheuttavat myös vankiloiden ja pidätyskeskusten olot, laajalle levinnyt julkinen korruptio, lehdistön pelottelutapaukset, naisten, maronien, intiaanien ja muiden vähemmistöjen syrjintä sekä lapsityö.

EU jatkoi ihmisoikeus- ja demokratiakeskusteluja Surinamen kanssa eri yhteyksissä, muun muassa EU:n ja Surinamen 8 artiklan mukaisen poliittisen vuoropuhelun neljännellä kierroksella, joka pidettiin Paramaribossa 29. kesäkuuta 2016. EU ja Suriname keskustelivat monista ihmisoikeuskysymyksistä, muun muassa oikeudellisista kysymyksistä, hlbt-i-kysymyksistä, lähisuhdeväkivallasta, lasten oikeuksista ja ihmiskaupasta.

EU ilmaisi huolensa vuoden 1982 laittomia teloituksia koskevan oikeudenkäynnin keskeyttämisestä muun muassa korkean edustajan tiedottajan ja EU:n edustuston antamissa julkilausumissa⁸⁸, joissa muistutettiin Cotonoun sopimuksen ihmisoikeuksien, demokraattisten periaatteiden ja oikeusvaltion suojelua ja edistämistä koskevasta määräyksestä ja kehoitettiin hallitusta noudattamaan oikeusvaltioperiaatetta ja vallanjakoa. EU:n edustusto toteutti myös julkisuusdiplomatian toimia ihmisoikeuskysymyksissä, muun muassa antamalla lehdistötiedotteita sellaisista aiheista kuin sukupuoliperusteinen väkivalta, Saharov-palkinto ja kansainvälinen homo-, trans- ja bifobian vastainen päivä sekä pitämällä säännöllistä yhteyttä ihmisoikeusalan NGO:ihin.

EU jatkoi rahoitustukeaan kahdelle EIDHR-välineestä rahoitettavalle ohjelmalle, jotka koskevat tietoisuutta Surinamen alkuperäisväestöjen oikeuksista ja kampanjointia niiden puolesta sekä Surinamen kansalaisyhteiskunnan parempaa vastuuvollisuutta ihmisoikeuksien ja hyvän hallinnon kehittämisessä. Ensin mainittuun hankkeeseen myönnettiin 95 000 euroa ja toiseen 125 000 euroa.

⁸⁸ EU:n ulkosuhdehallinto, tiedottajan julkilausuma Surinamesta, 30. kesäkuuta 2016.

Surinamen toinen UPR-arviointi toteutettiin 2. toukokuuta 2016. Arvioinnissa korostettiin ensimmäisen arvioinnin jälkeen tapahtuneita myönteisiä saavutuksia, joita ovat esimerkiksi kuolemanrangaistuksen poistaminen rikoslaista, kansallisen ihmisoikeuselimen perustaminen, naisia ja lapsia koskevat uudistukset ja ohjelmat, alakoulumaksujen poistaminen, lait köyhyyden vähentämiseksi, toimenpiteet ihmiskaupan torjumiseksi, kansallisuus- ja oleskelulainsäädännön muuttaminen sekä avointen ja demokraattisten vaalien toimittaminen vuonna 2015. Arvioinnin laatineet valtiot korostivat kuitenkin, että lisäedistyminen on edelleen tarpeen, ja suosittelivat kuolemanrangaistuksen poistamista sotilasrikoslaista, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän toisen valinnaisen pöytäkirjan ratifioimista, oikeusjärjestelmän parantamista ja sen varmistamista, että vuoden 1982 laittomiin teloituksiin ja vuoden 1986 joukkomurhaan syyllistyneet asetetaan syytteeseen, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun vastaisen yleissopimuksen allekirjoittamista ja ratifioimista, sen varmistamista, että kansallinen ihmisoikeuselin on Pariisin periaatteiden mukainen, hlbt-ihmisten yhdenvertaisten oikeuksien ja suojelun takaamista sekä naisten ja lasten oikeuksien edistämiseen ja suojeluun tähtäävien toimien jatkamista ja ihmiskaupan torjumista.

YK:n ihmisoikeusneuvosto julkaisi vuonna 2016 Surinamen ihmisoikeuksia koskevan raportin, jossa kannettiin huolta turvallisuusjoukkojen hlbt-ihmisiin ja erityisesti transsukupuolisiin naisiin kohdistamista mielivaltaisista pidätyksistä ja huonosta kohtelusta. Raportissa suositeltiin, että Surinamen hallitus varmistaisi riittävän suojelun ja riittävät korvaukset, mukaan lukien ihmiskaupan uhreille tarkoitettujen turvakotien kunnostaminen ja perustaminen.

Trinidadin ja Tobagon tasavalta

Yleinen ihmisoikeustilanne edistyi vuonna 2016 jonkin verran naisten ja lasten oikeuksien suhteen, mutta vähemmän vankien ja hlbt-yhteisön suhteen. Kuolemanrangaistuksen osalta jotkut virkamiehet ilmoittivat aikovansa ottaa sen uudelleen käyttöön vuodesta 1999 alkaen noudatetun tosiasiallisen moratorion jälkeen, mutta toistaiseksi tilanne ei ole muuttunut.

EU:n prioriteetteja ovat naisten ja lasten oikeuksien edistäminen ja turvaaminen, kuolemanrangaistuksen poistaminen, vankilaolujen parantaminen ja vankien oikeuksien kunnioittaminen sekä hlbt-ihmisten syrjinnän torjunta.

EU jatkoi koko vuoden ajan keskeisten sidosryhmien kanssa ihmisoikeuskysymyksistä käymäänsä vuoropuhelua. EU:n edustusto piti myös yllä läheisiä suhteita kansalaisjärjestöihin. EU avusti kansalaisjärjestöjä paitsi EIDHR-rahoitteisten avustusten kautta, myös 11. EKR:n ja CSO-LA-ohjelman aihekohtaisten budjettikohtien puitteissa lisätäkseen kansalaisjärjestöjen panosta Trinidad ja Tobagon hallintoon ja kehitysprosessiin.

Ihmisoikeuksien päivänä EU:n edustuston laatima ja kaikkien maassa toimivien EU-maiden suurlähettiläiden allekirjoittama pääkirjoitussivun artikkeli julkaistiin kolmessa tärkeimmässä sanomalehdessä. EU:n edustuston uuden päällikön ensimmäinen vastaanotto järjestettiin naisiin kohdistuvan väkivallan lopettamiseksi vietettynä kansainvälisenä päivänä. Sitä käsiteltiin tiedotusvälineissä laajasti, ja sitä edelsi maan lehdistössä julkaistu pääkirjoitussivun artikkeli.

EU:n edustusto jatkoi vuonna 2016 prioriteettiensa käsittelyä kahdella käynnissä olevalla EIDHR-rahoitteisella hankkeella, joissa tuetaan toimia tasa-arvon edistämiseksi ja ihmisoikeuksien suojelun lisäämiseen tähtäävien institutionaalisten valmiuksien lujittamiseksi. Näissä hankkeissa toteutettuja erityisen merkille pantavia toimia olivat parlamentille järjestetty tiedotustilaisuus kuolemanrangaistuksesta, kansainvälisen ihmisoikeusklubin käynnistäminen, paneelikeskustelu sukupuoliperusteisesta väkivallasta ja hlbt-ihmisten ihmisoikeuksia käsitellyt koulutustyöpaja. Ottaen huomioon maan laaja lähisuhdeväkivaltaongelma ja pysähtyneisyys hlbt-ihmisten ihmisoikeuksien turvaamisessa vuonna 2016 käynnistettiin EIDHR:n puitteissa uusi ehdotuspyyntö toimista, joilla on tarkoitus edistää sukupuolten tasa-arvoa ja hlbt-ihmisten ihmisoikeuksia. Sen jälkeen joulukuussa allekirjoitettiin kaksi uutta sopimusta, joiden toteutuksen oli määrä alkaa vuonna 2017.

Trinidad ja Tobagon toinen UPR-arviointi toteutettiin 10. toukokuuta 2016. Arvioinnissa korostettiin ensimmäisen arvioinnin jälkeen tapahtuneita myönteisiä saavutuksia, joita ovat esimerkiksi vammaisten oikeuksia koskevan yleissopimuksen ratifiointi, ihmiskauppaa koskevan lain hyväksyminen, lapsia koskevan lain hyväksyminen ja lainsäädäntöuudistukset naisten oikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi. Suurin osa suosituksista koski tarvetta jatkaa meneillään olevaa naisten oikeuksiin ja sukupuoliperusteiseen väkivaltaan liittyvää työtä, kumota hlbt-ihmisiä syrjivät lait, poistaa kuolemanrangaistus, tehostaa ihmiskaupan torjuntaa ja ratifioida erinäisiä kansainvälisiä yleissopimuksia, kuten kidutuksen vastainen yleissopimus ja lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnaiset pöytäkirjat. Muita merkittäviä haasteita ovat kurjat vankilaolot ja tilanahtaus sekä lasten suojeleminen hyväksikäytöltä ja pahoinpitelyltä.

Amerikan yhdysvallat (USA)

Yhdysvallat on Euroopan unionin strateginen kumppani tämän pyrkimyksissä edistää ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa. EU ja USA tekevät tiivistä yhteistyötä kansainvälisillä foorumeilla, erityisesti YK:ssa ja ihmisoikeusneuvostossa. Yhteistä etua koskevista maantieteellisistä ja temaattisista kysymyksistä käytävä säännöllinen vuoropuhelu luo synergiaa pyrittäessä edistämään ihmisoikeustavoitteita ympäri maailmaa ja lisää asiaankuuluviin osapuoliin paikan päällä pidettyjen yhteyksien tehokkuutta, kun se on tarpeen.

USA:ta koskevat suurimmat haasteet vuonna 2016 olivat kuolemanrangaistus, Guantánamon vankien siirtäminen, naisten oikeudet ja hlbt-ihmisten ihmisoikeudet. Myönteistä kehitystä pantiin merkille kuolemanrangaistusten ja teloitusten lukumäärässä USA:ssa sekä Guantánamossa edelleen olevien vankien lukumäärässä.

Vuonna 2015 valamiehistöt langettivat 49 kuolemantuomiota, joka on alhaisin määrä kuolemanrangaistuksia modernilla aikakaudella. Uudet kuolemanrangaistukset vähenivät tänä vuonna vieläkin alemmas, 30:een. Myös teloitusten määrä laski viime vuodesta 20:een, joka on alhaisin määrä vuoden 1991 jälkeen. Yhdysvaltojen korkein oikeus antoi asiassa *Hurst v. Florida* tuomion, joka mitätöi kuolemanrangaistusta koskevan Floridan lain. Kyseisen oikeustapauksen jälkeen Delawaren osavaltion korkein oikeus mitätöi oman osavaltionsa kuolemanrangaistusta koskevan lain todeten, että valamiehistön on yksimielisesti näytettävä toteen jokainen tosiseikka, joka on kuolemanrangaistuksen ennakoedellytys. Myöhemmin, Floridan lainsäätäjän annettua uuden lain, jossa ei edellytetä yksimielisyyttä törkeän rikoksen tason ylittyessä, Floridan korkein oikeus mitätöi sen uudelleen.

Kuolemanrangaistuksen vastustajat saavuttivat vuonna 2016 useita muita merkittäviä voittoja Yhdysvaltain korkeimmassa oikeudessa, muun muassa asioissa *Foster v. Chatman*, *Williams v. Pennsylvania*, ja *Wearry v. Cain*. Kuolemanrangaistuksen vastustajat saivat osavaltioiden tuomioistuimissa kumottua ja lykättyä useita teloituksia, monia myös Alabaman ja Texasin kaltaisissa osavaltioissa, joissa teloitusten määrä on suuri. Myrkkyruiskeen käytön vastustajilla oli koko maassa edelleen merkittävä rooli, joka johti ennätyksellisen alhaiseen täytöntöönpanoon, sillä tosiasiallinen moratorio säilyi koko vuoden ajan Arizonassa, Arkansasissa, Kaliforniassa, Ohiossa ja Oklahomassa. Se myös edisti useita teloitusten lykkäyksiä muissa osavaltioissa.

EU:n asettamilla teloituksiin käytettävien aineiden vientikielloilla on edelleenkin ollut suuri vaikutus kuolemanrangaistuksesta käytäviin keskusteluihin. Kuten kuolemanrangaistuksen poistamista kannattavien tärkeimpien järjestöjen kanssa pidetyissä kokouksissa on mainittu, EU:n vientikielto on muuttanut merkittävästi teloituksista käytävää julkista keskustelua neljän viime vuoden aikana.

Kongressi esti suurelta osin Obaman hallinnon pyrkimykset sulkea Guantánamo Bayn sotilaallinen pidätyskeskus ja siirtää siellä vielä pidätettyinä olevat henkilöt muualle. Hallinnon helmikuussa 2016 esittämällä suunnitelmalla ei onnistuttu sovittamaan toisiinsa presidentti Barack Obaman esittämiä tavoitteita Guantánamon sulkemiseksi hänen viimeisenä virkavuotenaan ja republikaanien kongressissa asettamia oikeudellisia rajoituksia, jotka estävät hallintoa lähettämästä ketään siellä vielä pidätettyinä olevista henkilöistä USA:han.

Vuonna 2016 saatiin silti aikaan jonkin verran edistymistä pidätettyjen siirtämisessä kolmansiin maihin. Kaikista Guantánamossa pidätettyinä olleista noin 780 ihmisestä 729 oli siirretty, ja siellä oli pidätettyinä vielä 42 ihmistä (joulukuun 2016 lopussa). Viimeksi mainituista 32 ei ole siirtokelpoisia eikä heitä ole syytetty mistään rikoksista, seitsemää henkilöä vastaan on nostettu syytteet rikoksista ja ne ovat sotilaskomissioiden käsittelyssä, ja kolmelle henkilölle on jo annettu sotilaskomissioissa tuomiot. EU:n jäsenvaltiot ovat tähän mennessä ottaneet vastaan yhteensä 40 entistä pidätettyä Guantánamosta.

Eräs ISILin/Daeshin innoittama ampuja surmasi kesäkuussa 2016 hlti-yhteisöön suunnatussa, Orlandossa sijaitsevaan homoklubiin tehdyssä iskussa 49 ihmistä. Tämän seurauksena alettiin kiinnittää huomiota hlti-ihmisten jatkuvasti kohtaamiin ongelmiin, kuten viharikoksiin.

Vuonna 2016 saatiin aikaan lisäedistymistä EU:n edustuston verkostoitumisessa ihmisoikeuskysymyksiä käsittelevien tärkeimpien sidosryhmien, toisin sanoen hallinnon (ulkoasiainministeriön ja kansallisen turvallisuusneuvoston), kongressin ja kansalaisyhteiskunnan kanssa.

EU:n edustusto ja eräät jäsenvaltiot jatkoivat USA:n kanssa naisten taloudellisen ja poliittisen voimaannuttamisen alalla tekemäänsä yhteistyötä ulkoasiainministeriön ja Valkoisen talon johdolla toteutettavan Equal Futures Partnership -aloitteen välityksellä. Equal Futures -aloitteen jäsenet (32 valtiota ja EU) asettavat kunnianhimoisia kansallisia ja EU-tason sitoumuksia, jotka koskevat tarkoin määriteltyjä tasa-arvopolitiikan prioriteetteja, ja jakavat kyseisessä prosessissa saatua tietämystä ja kokemusta kumppanuusaloitteiden tai muiden monenvälisen hankkeiden ja vaihtojen avulla. Kesäkuussa 2016 käyttöön otetulla Equal Futures -sivustolla (www.equal-futures.org) tehdään tunnetuksi jäsenten toimia ja edistetään näiden tiiviimpää yhteistyötä.

USA:n, EU:n, jäsenvaltioiden ja NGO:iden välinen säännöllinen keskustelu tarjosi edelleen tilaisuuksia tiedonvaihtoon toimista, joita toteutetaan hlti-henkilöiden ihmisoikeuksien edistämiseksi, ja keskusteluun koordinointi- ja avustusmahdollisuuksista, monenväliset toimet mukaan luettuina, sekä maakohtaisista tilanteista. Kokousten ansiosta voitiin järjestää satunnaisia keskusteluja hlti-ihmisten kannalta merkityksellisistä kysymyksistä sekä saada aikaan edistymistä monenvälisillä foorumeilla.

EU antoi vuonna 2016 neljä julkilausumaa USA:ssa täytäntöönpanneiden teloitusten johdosta, ja EU:n edustusto teki neljä virallista yhteydenottoa teloitushan alla olevien henkilöiden puolesta. EU:n edustusto vetosi vuoden 2016 mittaan toistuvasti Guantánamon pidätyskeskuksen sulkemisen puolesta ja otti Guantánamon ihmisoikeustilanteen säännöllisesti esiin hallinnon kanssa.

Ihmisoikeuksista vastaava EU:n erityisedustaja Stavros Lambrinidis teki virallisen vierailun Yhdysvaltoihin 18.–22. huhtikuuta 2016. Vierailun aikana painotettiin voimakkaasti julkisuusdiplomatiaa.

Uruguayn itäinen tasavalta

Uruguayn yleinen ihmisoikeustilanne on edelleen myönteinen ja vakaa, vaikka sitä varjostavatkin eräät huomattavat puutteet, jotka liittyvät sukupuoliperusteiseen väkivaltaan, afrikkalaistaustaisen väestön ja hlbt-yhteisön syrjintään, ihmiskauppaan ja pitkien tutkintavankeusaikojen käyttöön. Lisäksi huolta aiheuttaa tilanne nuorten pidätyskeskuksissa, joissa elinolot ovat huonot eikä tarjolla ole kuntouttamista tai uudelleensopeuttamista.

EU keskittyy rikosoikeus- ja vankilajärjestelmän uudistukseen ja nykyaikaistamiseen, naisten ja lasten oikeuksien vahvistamiseen sekä syrjinnän vastaisten toimintapolitiikkojen ja kansalaisten turvallisuuden lujittamiseen.

Uruguayn oikeudellinen kehitys on vakaa. Täytäntöönpanossa on kuitenkin merkittäviä puutteita useilla aloilla. Huolimatta lukuisista toimituksista lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseksi ilmoitettujen tapausten määrä nousi vuonna 2016. Hallituksen vuosiksi 2016–2019 laatiman sukupuoliperusteisesta väkivallasta vapaata elämää koskevan kansallisen toimintasuunnitelman tavoitteena on torjua sukupuoliperusteista väkivaltaa. Uruguay on jäänyt jälkeen myös naisten osallistumisessa poliittisiin prosesseihin. Myös rotusyrjintä on ongelma, sillä se vaikuttaa afrikkalaistaustaisen väestön mahdollisuuksiin kouluiästä lähtien.

Uruguayn hallitus toteuttaa parhaillaan erilaisia toimia tilanteen parantamiseksi. Niihin kuuluu sukupuoliperusteisen väkivallan torjumista koskeva lakiehdotus, joka sisältää ohjeita ja järjestelyjä uhreille annettavasta hätäavusta ja muusta avusta ja jossa säädetään erityistuomioistuimien perustamisesta. Tulevia vaaleja silmällä pitäen on aloitettu keskustelu ehdokasluetteloja koskevien vähimmäiskiintiöiden vahvistamisesta. Afrikkalaistaustaiseen väestöön kohdennettua, rotujen tasa-arvoa koskevaa vuosien 2015–2020 suunnitelmaa tarkistetaan vuosittain. Parlamentille on toimitettu kattava laki, joka tähtää ihmisten hyväksikäytön ja ihmiskaupan torjumiseen.

Konsuliviranomaisille, kansalaisjärjestöille ja raja-alueiden virkamiehille tarjotaan koulutusta ihmiskaupan torjumisen tehostamiseksi. Maan vanhentuneen rikosprosessilain uudistus, joka toteutettiin etenkin tutkintavankeustilanteen parantamiseksi ja vankiloiden tilanahtauteen puuttumiseksi, hyväksyttiin, ja sen pitäisi tulla voimaan vuonna 2017.

EU jatkaa viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen kanssa toteuttamaansa kahdenvälistä ja avointa toimintaa. Samanaikaisesti viranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa järjestetään merkittävistä aiheista ad hoc -kokouksia. Ihmisoikeuksien puolustajat voivat toimia vakaassa ympäristössä, ja kansalaisjärjestöt voivat tehdä työtään vapaasti. Ne ovat kuitenkin taloudellisesti riippuvaisia valtiosta, mikä heikentää niiden autonomiaa ja kriittistä näkemystä.

EU myönsi vuonna 2016 rahoitusta EIDHR:n ja DCI:n alaisen Uruguayta koskevan ohjelman puitteissa toteuttaviin hankkeisiin, joissa tuetaan Uruguayn rikosoikeus- ja vankeinhoitojärjestelmien uudistusta. EU:n edustusto käynnisti vuoden 2016 puolivälissä uuden ihmisoikeus- ja kansalaisyhteiskuntahankkeita koskevan ehdotuspyynnön viimeisimpien prioriteettiensa mukaisesti. Seitsemän hanketta, joissa keskitytään kansalaisten turvallisuuteen, naisten ja lasten oikeuksiin ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen, oli vielä kesken.

Monenvälisen toiminnan alalla Uruguay valittiin tammikuussa 2016 YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi, ja se ilmoitti ponnistelevansa sen eteen, että ihmisoikeusnäkökohdat sisällytetään turvallisuusneuvoston asialistaan. Vuoden 2016 YK:n yleiskokouksen erityisistunnon valmistelemiseksi Uruguay peräänkuulutti keskustelua tulevaisuuden huume politiikoista ja ilmaisi tukensa terveyteen, ihmisoikeuksiin, sukupuolten tasa-arvoon ja oikeasuhteiseen oikeuteen perustuvalla politiikalla.

Uruguayn oikeudellinen kehys takaa ihmisoikeuksien tehokkaan suojelun ja demokraattisten periaatteiden määrätietoisesti toteuttamisen. Viranomaiset pyrkivät korjaamaan jäljellä olevia puutteita. Tulevaisuuden haasteena on ottaa normit ja lukuisat toimintasuunnitelmat paremmin osaksi jokapäiväistä elämää.

Venezuelan bolivariaaninen tasavalta

Venezuelan vuoden 2016 poliittinen, yhteiskunnallinen, taloudellinen ja turvallisuustilanne vaikutti kielteisesti sen kansalaisten ihmisoikeuksien ja perusvapauksien toteutumiseen.

EU:n prioriteetteina on edistää demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusvapauksia, kansalaisyhteiskunnan toimintavapauden ja ihmisoikeuksien puolustajien suojelua sekä sukupuolten tasa-arvoa, naisten voimaannuttamista ja lasten oikeuksia.

Venezuela hyväksyi helmikuussa 2016 kansallisen ihmisoikeuksien toimintasuunnitelman vuosiksi 2016–2019 kansalaisten perusoikeuksien suojelemiseksi ja takaamiseksi. Lisäksi maa kävi marraskuussa 2016 läpi toisen YK:n ihmisoikeusneuvoston UPR-arviointinsa, johon se osallistui aktiivisesti. Arvioinnissa annettiin 274 suositusta eri aiheista, muun muassa sananvapaudesta, poliittisista vangeista, viranomaisten riippumattomuudesta, elintarviketurvasta, terveydenhuollon saatavuudesta ja laittomista teloituksista.

Kansalaisoikeuksien ja poliittisten oikeuksien alalla raportoitiin ihmisoikeuksien puolustajien julkisesta leimaamisesta, hyökkäyksistä toimittajia vastaan, oikeusvaltion instituutioiden riippumattomuuden heikentymisestä ja laajalle levinneestä rankaisemattomuudesta. Huolta aiheuttivat vangitut poliittiset vastustajat ja heidän oikeutensa oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja asianmukaiseen oikeusprosessiin. EU seurasi oppositiojohtaja Leopoldo Lópezin muutoksenhakua, muttei saanut lupaa osallistua tarkkailijana oikeudenkäyntiin. ILO:n normien valvontaelimet tarkastelivat Venezuelan yhdistymisvapautta vuonna 2016 neljään otteeseen ja katsoivat, että työnantajien edustajien kohteluun liittyvä tilanne on erittäin vakava ja kiireellinen. EU tuki ILO:n hallintoneuvostossa rakentavan työmarkkinavuoropuhelun käymistä maassa.

Vaikea taloustilanne, jota leimasivat vakava pula perushyödykkeistä ja lääkkeistä sekä hyperinflaatio, heikensivät väestön taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia, etenkin oikeuksia ruokaan, terveyteen ja sosiaaliturvaan.

EU ei käy virallista ja jäseneltyä poliittista vuoropuhelua Venezuelan hallituksen kanssa, mutta EU:n edustuston, jäsenvaltioiden suurlähetystöjen ja Venezuelan viranomaisten välillä käytiin ad hoc -keskusteluja ihmisoikeuksista. Myös johtavien virkamiesten tasolla järjestettiin kahdenvälisiä tapaamisia. Ihmisoikeuksien puolustajien kanssa pidettiin lisäksi vuotuinen neuvottelukokous.

EU jatkoi vuonna 2016 rahoitustukeaan lähinnä EIDHR:n kautta rahoitettaville hankkeille. EU:n yhteistyötoiminnassa keskityttiin demokratiavalmiuksien kehittämiseen (tekninen apu kansalliskokoukselle ja institutionaalisten valmiuksien kehittäminen kunnissa) ja väkivallattomuuden kulttuurin ja demokraattisen vuoropuhelun edistämiseen, naisten oikeuksiin ja voimaannuttamiseen, sukupuolten tasa-arvoon, alkuperäisväestön oikeuksiin, ihmisoikeuksien puolustajiin, tiedonvälityksen vapauteen ja pakolaisiin. Julkisuusdiplomatian tapahtumat keskittyivät sukupuolten tasa-arvon ja väkivallattomuuden kulttuurin edistämiseen ("eletään rauhasa yhdessä väkivaltaa vähentämällä").

EU auttaa Venezuelaa myös löytämään kriisiinsä rauhanomaisen ja demokraattisen ratkaisun ja tukee käynnissä olevia vuoropuheluja.

LYHENNELUETTELO

AKT	Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmä
ASEAN	Kaakkois-Aasian maiden liitto
Asem	Aasia–Eurooppa-kokous
ATT	Asekauppasopimus
AU	Afrikan unioni
CEDAW	Kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus
DCI	Kehitysyhteistyön rahoitusväline
ECOSOC	Yhdistyneiden kansakuntien talous- ja sosiaalineuvosto
ECOWAS	Länsi-Afrikan valtioiden talousyhteisö
EED	Eurooppalainen demokratia-rahasto
EIDHR	Demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskeva eurooppalainen rahoitusväline
EKR	Euroopan kehitysrahasto
EN	Euroopan neuvosto
ENI	Euroopan naapuruusväline
ENPI	Eurooppalaisen naapuruuden ja kumppanuuden väline
Etyj	Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö
EUAM	EU:n neuvontaoperaatio Ukrainassa
EUH	Euroopan ulkosuhdehallinto
EUNAVFOR MED	Välimerellä toteutettava Euroopan unionin sotilasoperaatio
FARC	Fuerzas armadas revolucionarias de Colombia (Kolumbian vallankumoukselliset asevoimat)

GRULAC	Latinalaisen Amerikan ja Karibian ryhmä
GSP	Yleinen tullietuusjärjestelmä
GSP+	Kehitysmaita koskeva EU:n yleinen tullietuusjärjestelmä (GSP)
Hlbt	Homot, lesbot, biseksuaalit, transihmiset ja intersukupuoliset
IACHR	Amerikan valtioiden ihmisoikeustoimikunta
ICC	Kansainvälinen rikostuomioistuin
ICRC	Punaisen Ristin kansainvälinen komitea
IcSP	Vakautta ja rauhaa edistävä väline
ICTY	YK:n alainen entisen Jugoslavian alueen kansainvälinen rikostuomioistuin
ILO	Kansainvälinen työjärjestö
IOM	Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö
IPA	Liittymistä valmisteleva tukiväline
LA	Paikallisviranomaiset
NGO	Valtiosta riippumaton järjestö
NSA	Valtioista riippumattomat toimijat
OAS	Amerikan valtioiden järjestö
ODIHR	Demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto
OHCHR	YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimisto
OIC	Islamilaisten maiden yhteistyöjärjestö

PTK	Euroopan unionin neuvoston poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea
SADC	Eteläisen Afrikan kehitysyhteisö
UNDP	Yhdistyneiden kansakuntien kehitysohjelma
UNHCR	Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutettu
Unicef	YK:n lastenavun rahasto
UNOCA	YK:n Keski-Afrikan toimisto
UNODC	YK:n huumeiden ja rikollisuuden torjunnasta vastaava järjestö
YTPP	Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka
YUTP	Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka
